Az alábbi fordítás két honlap: http://churchofgod.hu/ és http://www.church-bg.eu/blog/ részfordításainak egybedolgozássa.

Az 1. és 2. könyv nics teljesen lefordítva. A hiányzó részek sajnos csak angolul olvashatók.

A gall területen élő Iréneusz Lyon (Lugdunum) felvigyázója (püspök) volt és a korai gnosztikus tanítások ellen írta öt könyvét, amely fordításban még nem jelent meg magyarul. Ebből közlünk bizonyos részletet. Iréneusz 140 körül Kis-Ázsiában született, és 202-ben halt vértanúhalált.

„IRENEUSZ, Póthinosz püspök presbitere volt, aki Galliában a lugdunumi (=Lyon) egyházat kormányozta. Ezen város vértanúinak ügyében egyháza követként Rómába küldte saját nevére nézve is megtisztelő, Eleuthérioszhoz címzett irattal. Miután a kilencvenedik életévéhez közel járó Póthinosz elnyerte a vértanúság koszorúját, őt állították helyére. Úgy tartják, hogy egykor Polikárpnak, – akiről a fentiekben már megemlékeztünk –, a papnak és vértanúnak volt ő tanítványa. Öt könyvet írt az „Eretnekek ellen", a pogányok ellen meg egy rövidke kötetet, egy másikat a fegyelemről, írt Marcianus testvéréhez az apostoli igehirdetésről, továbbá egy különböző témákat tárgyaló kötetet, írt Blastushoz a szakadásról, Florinushoz az egy kezdetről, vagyis arról, hogy Isten nem teremtője a rossznak, ezeken túl remek könyvet írt a nyolcadik napról, melynek végén magáról azt mondja, hogy nem sokkal az apostoli idők után élt, befejezésül pedig ezeket: „Megesküdtetlek tégedet, aki ezt a könyvet lemásolod, Urunk Jézus Krisztusra, és az ő második, dicsőségben való eljövetelére, mikor ítélkezni fog élők és holtak felett, ha ezt lemásoltad, Kedvesem, jegyezd oda, hogy honnét másoltad át, de úgy másoljad le, ahogyan azt találtad!"

Említhetünk tőle egynémely levelet, melyeket Victorhoz, a rómaiak püspökéhez a húsvéti kérdésben írt. Ez utóbbiakban figyelmezteti, hogy a kollegialitás egységét ezzel nem kell olyan könnyen szétszakítani, õ ugyanis abban a hitben volt, hogy Victor elítéli azt a sok ázsiai és keleti püspököt, akik a hold szerinti tizennegyedik napon ülik meg a húsvétot a zsidósággal együtt. Munkájának jelentős része Commodus császár idejére tehető, ő Marcus Antoninus (= Aurelius) Verust követő imperátor volt.

PAPIASZ, János hallgatója, az ázsiai Hierapolisz püspöke, öt kötetnyi munkát írt, melynek címe: „Az Úr mondásainak magyarázata". Ezen könyveiben – mint ahogyan õ is előadja a bevezetőjében, – nem a különféle véleményeket, hanem az apostoli tekintélyeket követte, ahogyan õ mondja: „Az érdekelt engem, hogy mit mondott András, és mit Péter vagy Fülöp,

Tamás, Jakab, mit Máté vagy másvalaki az Úr tanítványai közül. Miket mondott Arisztión, mit János az öreg, az Úr tanítványai, én ugyanis azt tartottam, az olvasásra készített könyvek nincsenek akkora hasznomra, mint az élő beszéd, mely ma még hallható ezek szerzőitől" (Papiasz Fr. 2). A szerzők katalógusával kapcsolatban ebből is kitűnik, hogy más volt az a János, akit az apostolok között tartunk számon, és más volt János, az öreg, akit Arisztión után említ. A fentiekből ismert vélemény miatt említettük meg ezt, miszerint többektől átadott hagyomány alapján a két utóbbi levél nem az apostol Jánosé, hanem a presbiteré. Ez a János adta közre az ezer esztendőhöz kapcsolódó megújulás zsidó gondolatát, amit azután követett Ireneusz és Apollinarisz is, meg a többiek, akik szerint a feltámadás után az Úr testben fog uralkodni szentjeivel együtt.Hasonlóan Tertullianus „A hívek reménysége" című könyvében, valamint petabiumi (= Pettau) Victorinus és Lactantius is követte ezen véleményt."

Forrás: PPEK / szerk.: Vanyó László: Apostoli atyák 26. oldal – Eusebius Hieronymus (Jeromos) presbiter: A kiváló férfiakról – XXXV. Iréneusz

(Iréneusz:) „Gyermekkori emlékek: neveltetése Polikarp felvigyázó mellett, Szmürnában:

V. 20,5. Jobban emlékszem ugyanis az akkori eseményekre, mint a most történtekre 6. (hiszen a gyermekkorunkban szerzett ismeretek együtt nőnek a lélekkel és egyesülnek vele), úgyhogy még a helyet is meg tudom mondani, ahol a boldog Polükarposz ülve beszélt, hogyan lépett be és ment ki, milyen volt az életmódja, a testalkata, mint beszélt a tömeg előtt, és hogyan számolt be a Jánossal meg a többiekkel való kapcsolatáról, akik látták az Urat, és hogyan mesélte el szavaikat, és azokat a dolgokat, amiket az Úrról, csodáiról és tanításáról tőlük hallott; Polükarposz mindezt az Ige életének szemtanúitól kapta, és az Írásokkal megegyezően mondta el. 7. Ezeket akkor is gondosan hallgattam, mert Isten irgalma megnyilvánult rajtam, és nem papírra, hanem szívembe jegyeztem fel; Isten kegyelméből mindig szívesen kérődzöm rajtuk, és tanúskodhatok Isten színe előtt, hogy ha valami ilyet hallott volna az a boldog és apostoli presbiter, felkiáltott volna, bedugta volna a fülét, és szokása szerint ezt mondta volna: "Ó, jóságos Isten, milyen időkre őriztél meg engem, hogy ezeket viseljem el?", azután még arról a helyről is elmenekült volna, ahol ülve, vagy állva ilyen szavakat hallott. 8. Leveleiből is kitűnhet ez, amelyeket akár a szomszédos egyházakhoz írt, hogy megerősítse őket, akár egyes testvérekhez, hogy figyelmeztesse és buzdítsa őket."

Forrás: Euszebiosz, Egyháztörténet, V. 20, ford. Baán István, in Euszebiosz Egyháztörténete,

szerk. Vanyó László, Bp., SZIT, 1983, 228 (Ókeresztény Írók, 4).

Iréneusz – Az eretnekek ellen

1. Könyv (nagyrészt angol)

Előszó

1. Amennyiben bizonyos emberek félretették az igazságot, és hazug szavakat és hiábavaló nemzetségtáblákat vezettek be, amelyek – mint az apostol mondja „inkább a kérdéseket szolgálják, mint a vallásos épülést, amely a hitben van," és a furfangosan felépített valószínűség által elragadják a járatlan elméket és rabul ejtik őket, [kényszert érzek arra, kedves barátom, hogy összeállítsam a következő értekezést annak érdekében, hogy leleplezzem és ellensúlyozzam fondorlataikat.] Ezek az ember meghamisítják Isten jövendöléseit, és a kinyilatkoztatás jó beszédének gonosz értelmezőiként bizonyítják magukat. Felborították sokak hitét is azzal, hogy elvonják őket a [felsőbb] tudás színlelése alatt Tőle, aki tökéletesítette és feldíszítette a világmindenséget; mintha eleve valami kiválóbb és magasztosabb dolgot fednének fel, mint az az Isten, aki megteremtette az eget és a földet, és mindent, ami benne van. Tetszetős és valószínű szavakkal ravaszul csábítják az egyszerű gondolkodásúakat, hogy tudakozódjanak rendszerükben; ennek ellenére azonban otrombán lerontják őket, miközben beavatják káromlásaikba és a Demiurgosszal kapcsolatos istentelen véleményeikbe; és ezek az egyszerűek még ilyen dologban sem képesek megkülönböztetni a hamisságot az igazságtól.

2. A tévelyt valójában soha nem nyilvánítják ki nyílt formájában, nehogy így felfedeztessen, így azonnal észlelni lehetne. De furfangos módon vonzó ruhával van feldíszítve, hogy külső formája révén a tapasztalatlanok számára úgy tűnjön, mint maga az igazság. Valaki, aki nálam sokkal előrébb járt erre a pontra hivatkozva jól mondta: „Az okos utánzat az üvegben megvetést kelt, mintha smaragd volna értékes ékszeren (amelyet egyesek nagyon nagyra tartanak), hacsak nem olyan valaki szeme elé kerül, aki képes megpróbálni és leleplezni a hamisítványt. Vagy ismét: Melyik tapasztalatlan ember képes könnyedén felismerni a sárgaréz jelenlétét, ha ezüsttel összekeverték?" Tehát nehogy, hanyagságom miatt egyeseket elragadjanak, mint a juhokat a farkasok, miközben nem érzékelik ezeknek az embereknek a valódi jellemét, – mert kifelé báránybőrök borítják őket (akik ellen az úr megintett minket, hogy vigyázzunk rájuk) és mivel nyelvük hasonlít a miénkre, míg érzéseik nagyon különbözőek, – kötelességemnek tekintem (miután elolvastam néhány kommentárt, ahogyan ők nevezik, Valentinusz tanítványaitól, és miután néhányukkal személyes kapcsolat útján megismertem tételeiket), hogy kibontsam

neked, kedves barátom, ezeket a baljós és mély rejtélyeket, amelyek nem tartoznak minden értelem hatókörébe, mert nem mind tisztították meg kellőképpen elméiket. Teszem ezt annak érdekében, hogy te, ismerkedve ezekkel a dolgokkal, megismertetheted azokat mindazokkal, akikkel kapcsolatban állsz, és figyelmeztesd őket, hogy kerüljék el az őrület és a Felkent elleni istenkáromlás ilyen szakadékát. Tehát legjobb tudásom szerint, rövidséggel és egyértelműséggel szándékozom elmondani azok véleményét, akik most eretnekséget hirdetnek. Különösen Ptolemaeus tanítványaira utalok, akiknek iskoláját úgy lehetne leírni, mint egy rügyet ama Valentiánusztól. Arra is törekszem, hogy mérsékelt képességem szerint biztosítsam megdöntésük eszközeit, megmutatva, hogy állításaik mennyire képtelenek és az igazsággal összeegyeztethetetlenek. Nem mintha gyakoroltam volna bármit fogalmazásban vagy ékesszólásban; hanem szeretetem érzése arra késztet, hogy megismertessem veled és minden társaddal azokat a tantételeket, amelyeket eddig rejtve tartottak, de amelyek végül Isten jóságán keresztül napvilágra kerültek. „Mert nincs semmi rejtett, amely nem kerül nyilvánosságra, sem titok, amely nem lesz ismertté.”

3. Ne várd el tőlem, aki a Kelták közötti lakos vagyok, és többnyire megszoktam, hogy barbár dialektust, bármilyen retorikai kifejezést, amelyet soha nem tanultam, vagy bármilyen kiváló fogalmazást, amelyet soha nem gyakoroltam, vagy bármilyen stílusbeli szépséget és megnyerő képességet, amelyre nem ügyelek. De szívesen fogadd el azt, amit hasonló szellemben egyszerűen írok neked, őszintén, és a magam otthonos módján; miközben te magad (aki képesebb lennél, mint én vagyok) kibővíted azokat a gondolatokat, amelyekből én csak úgy küldök neked, mint alapvető elveket; és megértésed átfogó erejében teljes mértékben kibontakoztatod azokat a pontokat, amelyeket röviden érintek, hogy így hatalommal állítsad társaid elé azokat a dolgokat, amelyeket gyengeséggel mondtam el. Végül, ahogy én (hogy kielégítsem a régóta dédelgetett értesülések iránti vágyadat e személyek tételeivel kapcsolatban), nem kíméltem fáradságok, nem csak azért, hogy megismertessem veled ezeket a tantételeket, hanem hogy megteremtsem azokat az eszközöket is, amelyek megmutatják valótlanságukat; tehát az Úr által nekem adott kegyelem szerint, komoly és hatékony szolgálat bizonyítson másoknak, hogy az embereket már ne vonhassa el ezen eretnekek valószínű rendszere, amelyet most leírok.

I. Fejezet – Valentinusz tanítványainak képtelen elképzelései a rajongott Aeonjaik eredetéről, nevéről, rendjéről és Házastársi Termeléseikről, az Írás idézeteivel, amelyeket véleményükhöz igazítanak.

1. Fenntartják tehát, hogy a fenti láthatatlan és kimondhatatlan magasságokban létezik egy

bizonyos tökéletes, előzetesen létező Aeon, akit ők Proarkhénak (elő-fejedelem), Propatornak (elő-atya), és Büthosznak (mélység) neveznek, és mint láthatatlant és megfoghatatlant írják le. Örök és születetlen, a korok számtalan ciklusa során mélységes derűben és csendben (nyugalomban) maradt. Vele együtt létezett Ennoea-ja (értelem), akit Kharisznak és Sigenek (csend) is hívnak. Végül Büthosz elhatározta, hogy önmagából küldi ki minden dolgok kezdetét, és lehelyezte ezt az előállított dolgot (amelyet elhatározott, hogy előhozza) az ő kortárs Sigéjé-ben, akárcsak a magot az anyaméhben. Azután, miután megkapta ezt a magot, és teherbe esett, megszülte Noust (értelem), aki egyszerre volt hasonló és egyenrangú ahhoz, aki őt szülte, és egyedül volt képes felfogni apja nagyságát. Ezt a Noust is nevezik Monogenesnek (egyszülött), Atyának és minden dolog Kezdetének. Vele együtt előállították Aletheiát (igazság) is; és ez a négy alkotta az első és elsőszülött Püthagoreus Tetradot (négyesség), amelyet egyben minden dolog gyökerének is neveznek. Mert előbb van Bythus és Sige, majd Nous és Aletheia. Monogenész pedig, látva, hogy milyen célból hozták létre, maga is kibocsátotta Logoszt (beszéd) és Zoét (élet), lévén az atyja mindazoknak, akik utána jönnek, és az egész Pleroma (teljesség) kezdete és formája. Logosz és Zoé kapcsolata által jött létre Antroposz (ember) és Ekklessia (egyház); és így alakult ki az elsőszülött Ogdoad (nyolcasság), minden dolog gyökere és szubsztanciája, akiket maguk között négy néven neveztek: azaz Büthosz és Núsz, Logosz, és Antroposz. Mert ezek mindegyike férfi-nő (masculo-feminine), a következőképpen: Propatort az ő Ennoeával való kapcsolata egyesítette; majd Monogenes, azaz Nous, Aletheiával; Logosz Zoéval és Anthropos Ecclesiával.

2. Mivel ezeket az Aeonokat az Atya dicsőségére hozták létre, és saját erőfeszítéseikből kívánják megvalósítani ezt a célt, kapcsolataik útják kiáradásaiakat kibocsátották. Logos és Zoe az Anthropos és az Ecclesia elkészítése után további tíz Aeont bocsátottak ki, amelyeknek a nevei a következők: Büthiosz és Mixisz (keveredés), Ageratos és Henosis, Autphyes és Hedone (élvezet), Acinetosz és Szinkraszisz, Monogenesz és Makaria (bolgogság). Ez az a tíz Aeon, akikről azt állítják, hogy Logos és Zoe készítették őket. Majd hozzáteszik, hogy maga Anthropos Ecclesiával együtt tizenkét Aeont hozott létre, akiknek a következő neveket adják: Parakletusz (vigasztaló) és Pisztisz (hit) és Elpisz, Metrikosz és Agape (szeretet), Ainosz és Szüneszisz, Ekkleszasztikusz és Makariotesz, Theletosz és Szofia (bölcsesség).

3. Ilyen a harminc Aeon ezeknek az embereknek a téves rendszerében; és a leírások szerint úgyszólván csendbe burkolóztak, és senki sem ismeri őket [kivéve ezeket a hitvalló tanítókat]. Sőt, kijelentik, hogy ez a láthatatlan és spirituális Pleromájuk három részből álló (háromoldalú), egy Ogdoad (nyolcasság), egy Decad (tizesség) és egy Duodecad (tizenkettesség) részre oszlik. Emiatt állítják, hogy a „Megváltó” – mert nem szeretik őt „úrnak” nevezni – harminc éven át nem munkálkodott nyilvánosan, így tárta fel ezeknek az Aeonoknak a titkát. Azt is fenntartják,

hogy ezt a harminc Aeont a legvilágosabban a szőlőbe küldött munkásokról szóló példázat jelzi. Mert egyeseket az első óra körül, másokat a harmadik óra körül, másokat a hatodik óra körül, másokat a kilencedik óra körül, másokat a tizenegyedik óra körül küldenek. Nos, ha most összeadjuk az itt említett órák számát, akkor az összeg harminc lesz: egy, három, hat, kilenc és tizenegyre, ha összeadjuk, harmincat kapunk. És az órák alapján azt tartják fenn, hogy az Aeonokra hívják fel figyelmünket; miközben azt állítják, hogy ezek nagyszerű, csodálatos és eddig kimondhatatlan rejtélyek, amelyeknek különleges működésük kialakult; és így járnak el, amikor a Szentírásban található dolgok sokaságában találnak valamit, amit át tudnak venni és alkalmazkodni tudnak alaptalan spekulációikhoz.

II. Fejezet -A Propatort egyedül a Monogenész ismerte. Nagyravágyás, Zavartság, és Veszedelem, amiben Szófia beleesett; Alak nélküli utódok: Ő (nő) Horosz által Helyreállt. A Szent Szellem és a Krisztus Produktuma, az Eonok beteljesülése érdekében. Jézus Létrejöttének módja.

1. Azt mesélik nekünk, hogy a Propratort csak a Monogenész ismerte, aki belőle származott; más szóval, csak Núsz számára, míg az összes többi számára láthatatlan és érthetetlen. És ezek szerint egyedül Núsz lelte örömét az Atyában való szemlélődésben, és ujjongott mérhetetlen nagyságát tekintve; miközben azon is elmélkedett, hogyan közölhetné az Aeonok többi tagjával a Atya nagyságát, felfedve előttük, milyen óriás és hatalmas volt, és milyen kezdet nélküli, túl a felfogáson, és egyáltalán nem látható. Ám az Atya akaratának megfelelően Sige visszatartotta őt, mert az volt a terve, hogy mindnyájukat megismerkedjenek a fent említett Propatorral, és vágyat keltsen bennük, hogy megvizsgálják természetét. Hasonló módon, a többi Aeon is, egyfajta szelíd módon, meg akarta látni lényük Szerzőjét, és szemlélni azt az Első Okot, amelynek nem volt kezdete.

2. De a többiek előtt előrerohant az az Aeon, aki jóval a legutolsó volt közülük, és a legfiatalabb A Dódekádból (tizenkettők), amely az Antroposzból és az Ekklesiából jött elő, nevezetesen Szófia, és szenvedélybe esett távolt házastársának Thelosznak ölétől. Ez a szenvedély valójában először azokban ébredt fel, akik kapcsolatban álltak Nousszal és Aletheiával, de fertőzésként szállt át erre az elfajzott Aeonra, aki a szerelem színlelése alatt cselekedett, de valójában a ridegség hatott rá, mert Noushoz hasonlóan nem élvezte a közösséget a tökéletes Atyával. Ez a szenvedély, azt mondják, az Atya természetének kutatása iránti vágyból állt; mert ezek szerint szerette volna felfogni a nagyságát. Amikor nem tudta elérni a célját, amennyiben lehetetlenségre törekedett, és így szélsőséges lelki gyötrelembe keveredett, miközben mind az Atya hatalmas mélysége, mind pedig kikutathatatlan természete és az iránta érzett szeretete

miatt folyamatosan előrefeszítette magát, fennállt a veszélye, hogy nehogy végül elnyelessen édessége által, és elmerüljön teljes lényegében, hacsak nem találkozott azzal az Erővel, amely mindent támogat, és megőrzi őket a kimondhatatlan nagyságon kívül. Ezt az erőt Horosnak nevezik; aki – mint mondják – visszatartotta és támogatta őt (nő); és miután nehezen magához tárt, meg volt győződve arról, hogy az Atya felfoghatatlan, ezért félretette eredeti tervét, valamint azt a szenvedélyt, amely csodálatának ellenállhatatlan befolyása következtében keletkezett benne.

3. Mások pedig mesésen írják le Szófia szenvedélyét, és helyreállítását a következőképpen: Azt mondják, hogy ő, egy lehetetlen és kivitelezhetetlen kísérletet tett, olyan formátlan anyagot hozott létre, amilyennek női természete lehetővé tette számára, hogy ő is teremtsen. Amikor ránézett, az első érzése a bánat volt nemzettségének tökéletlensége miatt, majd attól félt, hogy ezzel véget vet saját létezésének. Ezután mintegy elveszítette minden uralmát önmaga felett, és a legnagyobb tanácstalanságban volt, miközben igyekezett felderíteni mindennek az okát, és hogyan leplezheti el a történteket. Mivel nagyon zaklatták ezek a szenvedélyek, végül meggondolta magát, és megpróbált újból visszatérni az Atyához. Amikor azonban bizonyos mértékig megkísérelte, az ereje cserben hagyta, és az Atya fohászává lett. A többi Aeon, különösen Núsz, vele együtt előadta könyörgéseit. Ezért kijelentik, hogy az anyagi szubsztancia a tudatlanságból és a bánatból, a félelemből és a tanácstalanságból vette kezdetét.

4. Az Atya ezután a maga képére, Monogenes segítségével hozza létre a fent említett Horoszt, kapcsolat nélkül férfi-nőt (masculo-feminine). Azt állítják ugyanis, hogy néha az Atya Sigevel való kapcsolatban együtt cselekszik, máskor viszont függetlennek mutatja magát férfitól és nőtől egyaránt. Ezt Horosnak nevezik, mind pedig Staurosnak és Lütrotesznek, Karpisztesnek, Horothetesznek és Metagogesnek. És ez által a Horosz által kijelentik, hogy Szófia megtisztult és megszilárdult, miközben helyreállt a megfelelő kapcsolata is. Mert enthümeziszét (vagy veleszületett ideáját) elvették tőle, ezzel együtt az ebből következő szenvedélyét, ő maga minden bizonnyal a Pleromán belül maradt; de enthümeziszét a szenvedélyével együtt Horosz elválasztotta tőle, elkerítette és kizárta ebből a körből. Ez az enthümezisz kétségtelenül spirituális szubsztancia volt, amely egy Aeon természetes hajlamainak egy részét birtokolta, de ugyanakkor formátlan és forma nélküli, mert nem kapott semmit. És erre azt mondják, hogy ez egy ostoba (gyenge elméjű) és nőies termés volt.

5. Miután ezt a szubszanciát az Aeonok Pleromáján kívülre helyezték, és anyja vissza lett állítva a megfelelő kapcsolatra, azt mondják, hogy Monogenes, az Atya körültekintő elgondolása szerint cselekedve, egy másik házastársi párt szült, nevezetesen Krisztust és a Szent Szellemet

(nehogy az Aeonok közül valamelyik Szófiához hasonló csapásba essen) a Pleróma megerősítése és felfegyverzése céljából, és egyúttal befejezte az Aeonok számát. Krisztus ezután oktatta őket kapcsolatuk természete felől, és arra tanította őket, hogy azok, akik rendelkeznek a Születetlen felfogásával, elegendőek maguknak. Közölte azt is, ami az Atya ismeretével kapcsolatos, nevezetesen, hogy őt nem lehet megérteni vagy felfogni, sem látni, sem hallani, kivéve amennyire csak Monogenes ismeri. És az ok, amiért az Aeonok többi része örökös létezéssel rendelkezik, az Atya természetének abban a részében található, amely felfoghatatlan; eredetük és kialakulásuk oka pedig abban rejlett, ami vele kapcsolatban felfogható, vagyis a Fiúban. Krisztus tehát, aki az imént született, végrehajtotta ezeket a dolgokat közöttük.

6. A szent szellem azonban megtanította őket hálát adni azért, mert mindenki egyenlővé vált egymás között, és elvezette őket az igazi megnyugvás állapotába. Így tehát azt mondják nekünk, hogy az Aeonok formájukat és érzésüket tekintve egyenlőnek alkottattak egymással, így mindegyik olyan lett, mint a Nusz (értelem), Logosz (ige, beszéd), Antroposz (ember) és Krisztus (felkent). A női Aeonok is olyanok lettek, mint Aletheia (igazság, valóság), Zoé (élet), Spiritus (szellem) és Ecclesia (egyház). Mindent tehát így van megalapozva, és a tökéletes nyugalom állapotába hozatott, azt mondják nekünk, hogy ezek a lények nagy örömmel énekeltek dicséretet Propatornak, aki maga is osztozott a bőséges felmagasztalásban. Majd hálából azért a nagy haszonért, amelyet rájuk ruháztak, az Aeonok egész Plerómája, egy gondolkodással és vággyal, és a Krisztus és a Szent Szellem egyetértésével, Atyjuk jóváhagyásának pecsétjét is rányomta magatartásukra, és összegyűjtötte mindazt, ami a legszebb és legértékesebb volt magában; és mindezen közreműködéseket egyesítve, mint egy mester vegyítették az egészet, létrehozták Büthosz tiszteletére és dicsőségére a legtökéletesebb szépségű lényt, a Pleroma csillagát és [ennek] tökéletes gyümölcsét, nevezetesen Jézust. Róla is beszélnek a Megváltó és Krisztus név alatt, és atyai nevén, Logosz, és Minden, mert Ő mindenek hozzájárulásából alakult ki. És azután azt mondják nekünk, hogy tiszteletből, vele azonos természetű angyalokat hoztak létre, hogy az Ő testőreként működjenek.

III. Fejezet – A Szentírás szövegei, amelyeket ezek az eretnekek használnak véleményük alátámasztására.

1. Ilyen a beszámolójuk a Pleromán belül történtekről; azok a szerencsétlenségek, amelyek abból a szenvedélyből fakadtak, amely elfogta az Aeont, akit elneveztek, és aki egy kis pusztuláson belül volt elnyelve a világegyetem anyagában az Atya utáni kíváncsi keresése miatt; ilyen [annak az Aeonnak] a megszilárdulása gyötrelmének (nő) állapotából Horosz, Sztaurosz (kereszt), Karpistesz, Horothetesz, és Metagogesz által. Ugyanez a beszámoló a későbbi Aeonok

nemzedéke felől is, nevezetesen az első Krisztustól és a Szent Szellemtől, mindkettő az Atya által lett [Szófai] bűnbánata után, és a Második Krisztustól (akit ők szintén Megváltónak neveznek), aki létezését [az Aeonok] közös hozzájárulásának köszönhette. Azt mondják azonban, hogy ezt a tudást nem hozták nyilvánosságra nyíltan, mert nem mindenki képes befogadni, hanem a Megváltó misztikus módon, példabeszédek útján tárta fel a megértésére alkalmas személyek számára. Ez a következőképpen történt. A harminc Aeont jelzi (ahogy már megjegyeztük) a harminc év által, amely alatt – azt mondják -, hogy a Megváltó nem végzett nyilvános cselekedetet, és a szőlőben dolgozó munkásokról szóló példabeszéd szerint. Pál is – állítják – nagyon világosan és gyakran megnevezi ezeket az Aeonokat, és egészen odáig megy, hogy megvédi rendjüket, amikor ezt mondja: „A Aeonok Aeonjainak (korszakok korszakai) minden nemzedékének." Sőt, mi magunk, amikor köszönetnyilvánításkor kimondjuk ezeket a szavakat „Az Aeonok Aeonjainak (örökkön örökké), akkor ezeket az Aeonokat tesszük közzé. És végül is, bárhol előfordulnak az Aeon vagy Aeons (korszak, örök) szavak, azonnal ezekre a lényekre utalnak.

2. Az Aeonok Duodekádjának (Tizenkettes) létrejöttét ismét jelzi az a tény, hogy az úr tizenkét éves volt, amikor vitába szállt a törvénytanítókkal, valamint az apostolok megválasztása, mert ezek tizenketten voltak. A többi tizennyolc Aeon így nyilvánul meg: az úr [szerintük] tizennyolc hónapig beszélgetett tanítványaival a halálból való feltámadása után. Azt is megerősítik, hogy ezt a tizennyolc Aeont feltűnően jelzi nevének első két betűje, nevezetesen Iota és Eta. És hasonlóképpen azt állítják, hogy a tíz Aeonok a nevét kezdő Iota betű jelzi; miközben ugyanezen okból azt mondják nekünk, hogy a Megváltó azt mondta: „Egy Iota, vagy egy vesszőcske sem múlik el, amíg minden be nem teljesedik"

3. Azt állítják továbbá, hogy a bekövetkezett szenvedés a tizenkettedik Aeon esetében mutat Júdás hitehagyására, aki a tizenkettedik apostol volt, valamint az a tény is rámutat, hogy Krisztus a tizenkettedik hónapban szenvedett. Véleményük ugyanis az, hogy csak megkeresztelkedése után egy évig prédikált. Ugyanezt a legvilágosabban jelzi a vérfolyásos asszony esete is. Mert miután tizenkét éven keresztül így szenvedett, meggyógyult a Megváltó eljövetelével, amikor megérintette ruhája szegélyét; és ezért a Megváltó így szólt: „Ki érintett meg engem?" – tanítva tanítványait az Aeonok között előforduló titkokra és annak az Aeonnak a gyógyulására, akinek szenvedésben volt része. Mert a nő, akit tizenkét éven át szenvedett, azt az erőt képviselte, amelynek lényege, ahogy mesélik, az volt, hogy kiterjeszkedik és a végtelenségbe áramlik; és ha nem érintette volna meg a Fiú ruháját, vagyis az első Tetrad (négyesség) Aletheiáját (valóság), , akit az említett szegély jelöl, akkor feloldódott volna az általános lényegben [amelyben részt vett]. A lány azonban megtorpant, és többé nem szenvedett. Mert a Fiúból kiáramló erő (és ezt az erőt Horosznak nevezik) meggyógyította, és elválasztotta tőle a szenvedélyt.

4. Ezen túlmenően azt állítják, hogy a Megváltó az összes Aeonokból származik, és hogy minden Önmagában van a következő szakasz szerint: „Minden férfi, amely megnyitja a méhet.” Hiszen Ő, lévén Minden, megnyitotta a szenvedő Aeon enthüméziszének méhét, amikor azt kiűzték a Pleromából. Ez a második Ogdoad (nyolcasság) jellege is, amelyről most fogunk beszélni. És kijelentik, hogy Pál világosan szól erről, mondva: „És Ő maga a minden;” és ismét: „Minden Neki és minden Tőle való;” és továbbá: „Benne lakik az Istenség teljessége;” és még egyszer: „Minden dolog egybe van gyűjtve Isten által a Krisztusban.” Így értelmezik ezeket és az ezekhez hasonló részeket, amelyek az Írásban találhatóak.

5. Kimutatják továbbá, hogy az általuk sokféle néven emlegetett Horosnak két adottsága van, – az egyik a támasztó, a másik az elválasztó; és amennyire támogat és fenntart, ő Sztaurosz, míg a mennyiben oszt és elválaszt, ő Horosz. Azután úgy ábrázolják a Megváltót, mint aki ezt a kettős adottságot jelezte: először, a fenntartó hatalmat, amikor azt mondja: „Aki nem hordozza a keresztjét (Stauros), és nem követ engem, nem lehet az én tanítványom” és ismét: „Felvéve a keresztet kövess engem;” de az elválasztó hatalmat, amikor ezt mondja: „Nem azért jöttem, hogy békét küldjek, hanem egy szót.” Azt is állítják, hogy János ugyanezt jelezte, amikor azt mondta: „A szórólapát a kezében van, és alaposan megtisztítja a padlót és a búzát a tárházába gyűjti; de a pelyvát olthatatlan tűzzel égeti meg.” Ezzel a nyilatkozattal jelentette ki a Horosz adottságát. Mert ennek a szórólapátról azt magyarázzák, hogy ez a kereszt (Sztaurosz), amely kétségtelenül felemészt minden anyagi tárgyat, ahogy a tűz a pelyvát, de megtisztítja mindazokat, akik megmenekülnek, mint a szórólapát a búzát. Továbbá, azt állítják, hogy maga Pál apostol is megemlítette ezt a keresztet a következő szavakkal: „A keresztről való tanítás bolondság azoknak, akik elvesznek, de nekünk, akik üdvözülünk, Isten ereje.” És ismét: „Isten ments, hogy bármivel is dicsekedjek, csak Krisztus keresztjével, aki által nekem megfeszíttetett a világ, és én a világnak.”

6. Valamennyien így számolnak be Pleromájukról és a világegyetem kialakulásáról, és igyekeznek, ahogyan ők teszik, a kinyilatkoztatás jó szavait saját gonosz koholmányaikhoz igazítani. És nem csak az evangélisták és az apostolok írásaiból igyekeznek elferdített értelmezésekkel és álságos fejtegetésekkel bizonyítékokat származtatni véleményükre: ugyanígy bánnak a törvénnyel és a prófétákkal, amelyek sok példázatot és allegóriát tartalmaznak, amelyek gyakran különböző értelemben vonhatók bele, attól függően, hogy milyen szövegmagyarázatnak vannak alávetve. Mások pedig nagy ravaszsággal az Írás efféle részeit saját elképzeléseikhez igazították, fogságba vezetik az igazságtól azokat, akik nem tartják meg szilárd hitüket az egy Istenben, a Mindenható Atyában és az egy úrban, Jézus Krisztusban,

az Isten Fiában.

IV. Fejezet – Az Achamoth kialakításának eretnekek által adott bemutatója; A láthatatlan világ eredete az ő (nő) zavarából.

1. A következők azok az ügyletek, amelyekről elmondják, hogy a Pleromán kívül történtek: A fent lakó Szófia enthümézisze, akit ők is Achamothnak neveznek, mivel eltávolították a Pleromából, szenvedélyével együtt, elbeszélik, hogy magától értetődő, hogy hevesen izgalomba jön a sötétség és az üresség helyein [ahová száműzték]. Mert kizárták a fényből és a Pleromából, és alak és forma nélkül volt, mint egy koraszülött, mert semmit sem kapott [férfi szülőtől]. De a magasságban lakó Krisztus megkönyörült őrajta (nőnem); és miután kiterjesztette magát Stauroson keresztül és azon túl is, egy alakot kölcsönzött neki, de pusztán tiszteletreméltó anyagként, és nem azért, hogy értelmet közvetítsen. Miután ezt megtette, visszavonta befolyását, és visszatért, magára hagyva Akhamótot, hogy a Pleromától elszakadt szenvedését érzékelve a jobb dolgok vágya befolyásolja, miközben időközben megszállta a halhatatlanság egyfajta illata, amelyet Krisztus és a Szent Szellem hagyott benne. Ezért két néven is nevezik: Szófia az atyja után (mert Szófiáról úgy beszélnek mint atyjától való), és Szent Szellem attól a Szellemtől, aki együtt van Krisztussal. Miután ekkor formát kapott az értelemmel együtt, és azonnal elhagyta az a Logosz, aki láthatatlanul jelen volt vele – vagyis Krisztus –, megfeszítette magát, hogy felfedezze azt a fényt, amely elhagyta őt, de nem tudta elérni a célját, mivel Horos megakadályozta. És mivel Horosz így megakadályozta az ő (nő) további fejlődését, így kiáltott fel: Iao! (Ἰάω) – ahonnan, mondják, ez a név: „Iao” eredetét vette. (Megjegyzés: a tettragrannaton egyik formája) És amikor ő (nő) nem tudott elhaladni Horosz mellett azon szenvedélye miatt, amely benne volt, és mert egyedül maradt nélküle, azután beletörődött a szenvedély sokrétű és változatos állapotába, amelynek alá volt vetve; és így szenvedett egyrészt azért, mert nem szerezte meg vágyának tárgyát, másrészt a félelem miatt, nehogy maga az élet cserbenhagyja, ahogy a fény már megtette, miközben a legnagyobb tanácstalanságban (zavarban) volt. Mindezek az érzések a tudatlansággal jártak együtt. És ez a tudatlansága nem olyan volt, mint az anyjának, az első Szófiának, aki Aeon volt, ami a szenvedélyből eredő elfajulásból fakad, hanem [veleszületett] szembenállás [a természetnek a tudással]. Sőt, egy másik fajta szenvedély is hatalmába kerítette őt (Achamoth), nevezetesen az, hogy vissza akar térni ahhoz, aki életét adta.

2. A [szenvedélyek/indulatok] e gyűjteménye, amelyről azt állítják, az anyag lényege volt, amelyből ez a világ kialakult. Mert [a vágyából], hogy visszatérjen [hozzá, aki életét adta], minden ehhez a világhoz tartozó lélek, és maga a Demiurgosz is az eredetét vette. Minden más

dolog az ő rémületének és bánatának köszönhető. Mert az ő könnyeiből keletkezett minden, ami folyékony természetű; mosolyából minden fényes; bánatából és tanácstalanságából pedig a világ minden anyagi elemei. Egykor ugyanis, ahogy állítják, sírt és siránkozott, amiért egyedül maradt a sötétség és az üresség kellős közepén; míg máskor a fényre gondolva, amely elhagyta őt, örömmel és nevetéssel tölti el; azután ismét rémület támadja meg; vagy máskor, megdöbbenésbe és tanácstalanságba süllyedne.

3. Most mi következik mindebből? Semmi nagy tragédia nem jön ki belőle, amint minden ember képzelete közöttük nagyképűen megmagyarázza, egyiknek így, a másiknak másképp, hogy milyen szenvedélyből és milyen elemből származik az eredete. Jó okuk van, ahogy nekem tűnik, hogy miért nem éreznek hajlandóságot arra, hogy mindenkit nyilvánosan megtanítsanak ezekre a dolgokra, hanem csak azoknak, akik csak azoknak, akik magas árat tudnak fizetni egy ilyen mélyreható rejtélyekkel rendelkező tudásért. Mert ezek a tanok egyáltalán nem hasonlítanak azokhoz, amelyekről urunk azt mondta: „Ingyen kaptatok, ingyen adjátok”. Ellenkezőleg, homályos, baljós és mélyreható misztériumok, amelyeket csak nagy munkával érhetnek el azok, akik szerelmesek a hazugságba. Mert ki ne költene nyugalmából arra, ha cserébe megtudhatná, hogy a szenvedélybe keveredett Aeonok entüméziszének könnyeiből, a tengerek, a szökőkutak és a folyók, és minden folyékony anyag származott; mosolyából feltört a fény; és hogy az ő tanácstalanságából és döbbenetéből nyertek formát a világ fizikai elemei?

4. Némileg hajlamos vagyok arra, hogy néhány tanáccsal hozzájáruljak rendszerük fejlesztéséhez. Mert amikor azt veszem észre, hogy a vizek részben frissek, például szökőkutak, folyók, záporok stb., részben pedig sósak; mint például a tengerben, azon gondolkodom magamban, hogy minden ilyen víz nem származhat a könnyeiből, mivel ezek csak sós minőségűek. Nyilvánvaló tehát, hogy egyedül a sós vizek azok, amelyek a könnyeiből származnak. De valószínű, hogy heves kínjában és tanácstalanságában izzadtság borította el. És ennélfogva, követve elképzelésüket, azt gondolhatjuk, hogy a szökőkutak, folyók és a világ összes édesvize ennek a forrásnak köszönhető. Nehéz ugyanis elhinni, hogy sós és friss víz is származott belőlük, mivel tudjuk, hogy minden könny ugyanolyan minőségű. A valószínűbb feltevés az, hogy egyesek a könnyeitől, mások az izzadtságától származnak. És mivel a világban is vannak olyan vizek, amelyek természetüknél fogva forróak és fanyarak, magadnak kell kitalálni az eredetüket, hogyan és honnan. Efféle a hipotézisük néhány eredménye.

5. A továbbiakban kijelentik, hogy amikor Akhamot anya mindenféle szenvedélyen átesett, és nehezen szabadult meg belőlük, megfordult, hogy könyörögjön az őt elhagyó világossághoz, vagyis Krisztushoz. Ő azonban, miután visszatért a Pleromába, és valószínűleg nem akart többé

leszállni onnan, elküldte neki a Paraklétuszt, vagyis a Megváltót. Ezt a lényt minden hatalommal felruházta az Atya, aki mindent az ő hatalma alá helyezett, az Aeonok is így tettek, így „ő általa lett minden látható és láthatatlan, trónusok, istenségek, uralmak”. Aztán kortárs angyalaival együtt elküldték hozzá. És elmesélték, hogy Achamoth áhítattal telve eleinte elfátyolozta magát a szerénységtől, de időről időre, amikor minden tehetségével ránézett, és erőre kapott a megjelenéséből, előreszaladt, hogy találkozzon vele. Ő akkor közölte vele tiszteletreméltó intelligenciának adott formáját, és gyógyulást hozott szenvedélyeire, elválasztja azokat tőle, de nem úgy, hogy teljesen kiűzze őket a gondolatból. Ugyanis nem lehetett azokat megsemmisíteni, mint az korábbi esetben, mert már gyökeret vertek és erőre tettek szert [hogy elpusztíthatatlan léttel rendelkezzenek]. Csak annyit tehetett, hogy szétválasztotta és elkülönítette őket, majd összekeverte és összesűrítette őket, hogy testetlen szenvedélyből rendezetlen anyaggá változtassa őket. Majd ez által a folyamat által adott nekik alkalmasságot és természetet, hogy konkrétumokká és testi struktúrákká váljanak, hogy két szubsztancia jöjjön létre: az egyik a gonosz, amely a szenvedélyekből fakad, a másik pedig a szenvedés alanya, amely azonban átalakulásából ered. És ebből az okból (azaz az ideális anyag konkrétummá válása miatt) azt mondják, hogy a Megváltó gyakorlatilag teremtette a világot. Ám amikor Akhamót megszabadult szenvedélyétől, elragadtatással pillantott a vele lévő angyalok káprázatos látomására; és elragadtatásában, tőlük foganva, – mondják nekünk -, hogy új lényeket hozott világra, részben saját képmása után, és részben pedig szellemi utóda, a Megváltó kísérőinek képmása szerint.

V. Fejezet – A Demiurgosz kialakulása; A róla való leírás; Ő mindenek Teremtője a Plerómán kívül

1. A létezés e három fajtája tehát, miután ezek szerint most alakult ki, az egyik a szenvedélyből, amely anyag volt; egy második az átalakulásból, ami lelki volt; a harmadik pedig, amit ő (Achamoth) maga hozott elő, ami szellemi volt – ezután azzal a feladattal foglalkozott, hogy ezeket a formákat adjon. De ezt a szellemi lét tiszteletben tartása miatt nem tudta megtenni, mert az önmagával azonos természetű volt. Ezért arra törekedett, hogy formát adjon a lelki anyagnak, amely saját átalakulásából fakadt, és hogy napvilágra hozza a Megváltó utasításait. És azt mondják, ő alkotta először lelki anyagból azt, aki minden dolgok Atyja és Királya, mindazoknak, amelyek önmagával azonos természetűek, vagyis a lelki anyagúakat, amelyeket ők jobbkezeseknek is neveznek, ás azokat, amelyek a szenvedélyből és az anyagból fakadtak, amelyeket balkezesnek neveznek. Mert azt állítják, hogy ő alkotta meg mindazt, ami utána létrejött, és az anyja ösztönözte rá titokban. E körülmény miatt nevezik őt Metropatornak, Apatornak, Demiurgosznak, és Atyának, mondván, hogy a jobb-kéz felőli anyag Atyja, azaz, az lelkié, de a bal-kéz felőliek Demiurgosza, vagyis az anyagoké, miközben ő egyben mindenek

királya. Azt mondják ugyanis, hogy ez az Entümeszisz, aki mindent az Aeonok tiszteletére akart tenni, képmásokat alkotott róluk, vagy inkább azt, hogy a Megváltó így cselekedett az ő (nő) közbenjárása által. És ő (nő), a láthatatlan Atya képében, elrejtette magát a Demiurgosz elől. De ő (férfi) az egyszülött Fiú képében volt, és általa alkotott angyalok és arkangyalok az Aeonok nyugalmának képmásai lettek.

2. Állítják tehát, hogy a Pleromán kívül mindennek Atyja és Istene volt, lévén minden lelki és anyagi lényeg teremtője. Ő ugyanis megkülönböztette ezt a kétféle létet, amely eddig keveredve volt, és testit készített testetlen szubsztanciából, mennyei és földi dolgokat formált, és a testi és lelki dolgok Formálójává (Demiurgosz) vált, a jobb és bal oldaliaké, a fényes és súlyosaké, valamint a felfelé és a lefelé hajló dolgoké. Hét eget is teremtett, amelyek fölött azt mondják, hogy ő, a Demiurgosz létezik. És emiatt Hebdomasznak (hetesek), anyját pedig Achamoth Ogdoadsnak (nyolcasok) nevezik, megőrizve az elsőszülött és elsődleges Ogdoad számát, mint a Plerómáét. Tovább azt állítják, hogy a hét ég értelmes, és mint angyali lények beszélnek róluk, miközben magát a Demiurgoszt úgy említik, mint egy Istenhez hasonló angyalt; és ugyanebben a torzításban kijelentik, hogy a Paradicsom, amely a harmadik menny fölött található, van egy negyedik, hatalmat birtokló angyal, akitől Ádám bizonyos tulajdonságokat merített, miközben vele beszélgetett.

3. A továbbiakban azt mondják, hogy a Demiurgosz azt képzelte, hogy mindezeket a dolgokat önmagából teremtette, miközben a valóságban Akhamot termelő erejével együtt alkotta meg őket. Ő alkotta az egeket, de tudatlan volt az egekről; embert formált, de nem ismerte az embert; napvilágra hozta a földet, mégsem ismerte a földet; és hasonlóképpen kijelentik, hogy nem ismerte mindannak a formáját, amit alkotott, és még saját anyja létezéséről sem tudott, hanem azt képzelte, hogy ő maga a minden. Megerősítik továbbá, hogy ezt a véleményt édesanyja idézte elő az elméjében, mert olyan jellem birtokában kívánta őt előteremteni, hogy ő legyen saját lényegének feje és forrása, és az abszolút uralkodó mindenféle művelet felett [amit később megkísérelt]. Ezt az anyát Ogdoadnak, és Szófiának is hívják; Terra, Jeruzsálem, Szent Szellem, és férfi hivatkozással, Úr. Az Ő (nő) lakóhelye közbenső, valójában a Demiurgosz fölött, de a Pleróma alatt és kívül, egészen a végénél.

4. Mivel tehát ők képviselnek minden anyagi szubsztanciát, amely három szenvedélyből (indulatból) van kialakítva, nevezetesen a félelemből, a gyászból és a zavarodottságból, a beszámolójuk a következő: A lelki szubsztanciák a félelemből és az átalakulásból származtak; a Demiurgoszról azt is leírják, hogy származását az átalakulásnak köszönheti; de az összes többi lelki szubsztancia létezését, amit a félelemnek tulajdonítanak, mint például az oktalan állatok, a

vadállatok és az emberek lelke. És ebből kifolyólag ő (a Demiurgosz), mivel nem tudott felismerni semmilyen szellemi lényeget, egyedüli Istennek képzelte magát, és a prófétákon keresztül kijelentette: „Én vagyok Isten, és rajtam kívül nincs más.” Továbbá azt tanítják, hogy a gonoszság szellemei a bánatból származnak. Ezért az ördög, akit Kozmokratornak (a világ uralkodójának) is neveznek, és a démonok, és az angyalok, és minden létező gonosz szellemi lény megtalálta létezésük forrását. Úgy ábrázolják a Demiurgoszt, mint anyjuk (Achamoth) fiát, Kozmokrátort pedig a Demiurgosz teremtményeként. Kozmokrátor tudja, mi van felette, mert ő a gonoszság szelleme; de a Demiurgosz nem tud ilyesmiről, mivel ő csupán lelki (állati). Anyjuk azon a helyen lakik, amely az egek felett van, vagyis a köztes lakhelyen; a Demiurgosz a mennyei helyen, vagyis a hebdomádban; hanem a Kozmokrátor ebben a mi világunkban. A világ testi elemei ismét – amint azt korábban megjegyeztük – az értetlenségből és tanácstalanságból, mint egy alantasabb forrásból fakadtak. Így keletkezett a föld az ő (nő) kábult állapotából; víz a félelme okozta izgatottságból; levegő az ő bánatának megszilárdulásából; míg a halált és a romlást előidéző tűz mindezen elemek velejárója volt, még ha azt tanítják is, hogy ebben a három szenvedélyben a tudatlanság is rejtőzik.

5. Miután így megalkotta a világot, ő (a Demiurgosz) megteremtette az ember földes részét is, nem ebből a száraz földből, hanem egy olvasztható és folyékony anyagból álló láthatatlan szubsztanciából, majd utána, ahogyan meghatározzák a folyamatot, belelélegezte természetének lelki részét. Ez utóbbi az ő képmására és hasonlatosságára jött létre. Az anyagi rész valójában nagyon közel volt Istenhez, már amennyire a kép ment, de nem ugyanabból az szubsztanciából, mint ő. A lelki ezzel szemben a hasonlatosság tekintetében ilyen volt; s ezért szubsztanciáját az élet szellemének nevezték, mert szellemi kiáramlásból eredt. Mindezek után – mondják – körös-körül bőrtakaró borította; és ez alatt a kifelé érzékeny húst értik.

6. De azt is állítják, hogy maga a Demiurgosz is tudatlan volt édesanyjának, Akámótnak azon utódairól, akiket a Megváltóra váró angyalok elmélkedésének következményeként hozott világra, és amely, mint ő maga, szellemi természetű volt. Kihasználta ezt a tudatlanságot, hogy az ő tudta nélkül lerakja (az ő termékét) őbenne (Demiugoszban), azért, hogy eszközeivel belélegezve az önmagából kiinduló állati lélekbe, és így, mint az anyaméhben hordozva ebben az anyagi testben, miközben fokozatosan erősödik, idővel alkalmassá váljon a tökéletes racionalitás befogadására. Így történt tehát, hogy a Demiurgosz részén minden tudása nélkül az ihletett embert egyidejűleg, kimondhatatlan gondviselés révén, szellemi emberré tette a Sophiától kapott egyidejű ihlet. Mert mivel nem tudott az anyjáról, így az utódait sem ismerte fel. Ezt az [utódot] az Ekklesia-nak is nyilvánítják, az Ekklessia jelképének, amely odafenn van. Ez az a fajta ember, akit képzelegnek: állati lelke a Demiurgosztól, teste a földből, húsos része anyagból, szellemi embere Akhamot anyától van.

VI. Fejezet – Az eretnekek által színlelt háromféle ember: A jó cselekedetek szükségtelenek számukra, bár mások számára szükségesek: Feslett erkölcseik.

1. Háromféle szubsztanciáról lévén szó, kijelentik, hogy minden anyagi dologról (amiről azt is leírják, hogy „baloldali”), szükségképpen el kell pusztulnia, amennyiben nem képes befogadni a romlatlanságot. Minden lelki léttel kapcsolatban (amelyet ők is „jobboldali”-nak neveznek) azt tartják, hogy mivel ez egy középút a szellemi és az anyagi között, átmegy arra az oldalra, ahová a hajlam vonzza. A szellemi szubsztanciát ismét, úgy írják le, hogy e célból lett kiküldve, hogy itt egyesülve azzal, ami lelki, alakot ölthet, miközben a két elem egyszerre van alávetve ugyanannak a fegyelemnek. És ezt „a világ sójának” és „világosságának” nyilvánítják. A lelki szubsztanciának ugyanis szüksége volt a külső érzékszervek általi edzésre; és ebből kifolyólag van – mondják -, hogy a világ létrejött, valamint az, hogy a Megváltó eljött a lelki szubsztanciához (amely szabad akarattal rendelkezett), hogy biztosítsa számára az üdvösséget. Mert azt állítják, hogy megkapta azok zsengéit, akiket meg kellett mentenie [az alábbiak szerint], Akámóttól azt, ami szellemi volt, miközben lelki Krisztussal beruházott a Demiurgosz által, de egy [különleges] üdvrend szülte egy lelki természettel felruházott, mégis kimondhatatlan készséggel felépített testtel, hogy látható és megfogható legyen, és képes legyen elviselni a szenvedést. Ugyanakkor tagadják, hogy bármit is felvett volna [természetébe], mivel az anyag alkalmatlan az üdvösségre. Továbbá azt tartják, hogy minden dolog beteljesedése akkor fog megtörténni, amikor mindazt, ami szellemi, a Gnózis (tudás) által lesz megformálva és tökéletesítve; és ez alatt azokat a szellemi embereket értik, akik elérték Isten tökéletes ismeretét, és Akhamot beavatott e misztériumokba. És ők maguk képviselik ezeket a személyeket.

2. A lelki emberek, ismét, a lelki dolgokban vannak oktatva; olyan embereket, tudniillik, akiket cselekedeteik és puszta hitük határoznak meg, miközben nincs tökéletes tudásuk. Azt mondják, mi, az Egyház tagjai vagyunk ezek a személyek. Ezért azt is tartják, hogy jó cselekedetekre van szükségünk, mert különben lehetetlen, hogy üdvözüljünk. De önmagukat illetően azt tartják, hogy egészen és kétségtelenül üdvözülnek, nem a viselkedés révén, hanem azért, mert természetüknél fogva szellemiek. Mert ahogy az lehetetlen, hogy az anyagi szubsztancia részesüljön az üdvösségben (mivel azt tartják, hogy nem képes befogadni), ugyanúgy lehetetlen, hogy a szellemi szubsztancia (amelyen önmagukat értik) valaha is a romlás hatalma alá kerüljön, akármilyen cselekedeteket is végeztek. Mert ahogy az arany is, amikor elmerül a szennyben, nem emiatt veszíti el szépségét, hanem megőrzi saját eredeti tulajdonságait, a szennynek nincs ereje arra, hogy megsebesítse az aranyat, úgy állítják, hogy semmiképpen sem szenvedhetnek bántódást, vagy veszíthetik el szellemi lényegüket, függetlenül attól, hogy milyen anyagi

cselekményekben vesznek részt.

3. Ezért az is előfordul, hogy a „legtökéletesebbek” közöttük félelem nélkül a szenvedély rabjaivá teszik magukat mindazon tiltott cselekedeteknek, amelyről az Írás biztosít bennünket, hogy „akik ilyeneket cselekednek, Isten királyságát nem öröklik.” Például, nincsenek aggályaik a bálványoknak feláldozott húsok fogyasztásával kapcsolatban, és azt képzelik, hogy ezen a módon nem szennyeződhetnek be. Aztán ismét minden pogány ünnepen, amelyet a bálványok tiszteletére tartanak, ezek a férfiak gyűlnek össze először; és így olyan pályára mennek, hogy néhányan még attól a véres, Isten- és embergyűlölő látványtól sem távolodnak el, amelyben a gladiátorok vagy vadállatokkal harcolnak, vagy egyenként találkoznak egymással. Mások közülük a legnagyobb mohósággal adják át magukat a test kívánságainak, és azt állítják, hogy a testi dolgokat meg kell engedni a testi természetnek, míg a szellemieket a szellemieknek. Némelyikük ráadásul megszokta, hogy bemocskolják azokat a nőket, akiknek a fenti tant tanították, amint azt gyakran megvallották azok a nők, akiket egyesek félrevezettek, amikor visszatérnek Isten Egyházába és a többi vétkükkel együtt elismerték ezt is. Mások közülük is nyíltan és szégyenpír nélkül, szenvedélyesen kötődve bizonyos nőkhöz, elcsábítják őket férjeiktől, és saját házasságot kötnek velük. Mások közülük megint, akik eleinte úgy tesznek, mintha teljes egyszerűségben élnének velük, mint nővérükkel, az idők során felfedték valódi színeiket, amikor a nővér gyermekkel találtatott az ő [színlelt] bátyja által.

4. És sok más utálatosságot és aljasságot elkövetve legázolnak minket (akik istenfélelemből óvakodnak attól, hogy gondolatban vagy szóban is vétkezzünk), mint teljesen megvetendő és tudatlan személyeket, miközben igencsak felmagasztalják magukat, és azt állítják, hogy tökéletesek, és a választott mag. Mert kijelentik, hogy a kegyelmet egyszerűen csak használatra kapjuk, ezért azt is elvitatják tőlünk; hanem hogy a kegyelem a maguk saját különleges tulajdona, amely felülről szállt alá egy kimondhatatlan és leírhatatlan kapcsolat révén; és emiatt nekik több fog adatni. Ezért fenntartják, hogy minden módon mindig szükséges gyakorolniuk ezt a misztikus kapcsolatot. És hogy a meggondolatlanokat rávegyék, hogy ezt elhiggyék, szokásuk éppen ezeket a szavakat használni: „Aki ezen a világon nem szeret annyira egy nőt, hogy birtokba vegye, az nem az igazságból való, és nem is jut el az igazsághoz. De aki e világból való érintkezésbe kerül nővel, nem jut el az igazsághoz, mert így cselekedett a bujaság hatalma alatt.” Ebből kifolyólag azt mondják nekünk, hogy ez szükséges számunkra, akiket ők lelki embereknek hívnak, és úgy írják le, mint a világból valót, akik az önmegtartóztatást és a jó cselekedeteket gyakorolják, hogy ezáltal a köztes lakóhelyhez jussunk, de azoknak, akiket „szellemieknek és tökéletesnek” neveznek, egyáltalán nem szükséges ez a magatartás. Mert nem bármiféle viselkedés vezet a Pleromába, hanem az onnan kiküldött mag, gyenge, éretlen állapotban, és itt tökéletesedik.

VII. Fejezet – Akhamót Anyja, Amikor minden ő magva tökéletesedik, Átmegy majd a Plerómába, olyan emberek kíséretében, akik Szellemiek; A Demiurgosz, a lelki Emberekkel, Átmegy a köztes lakóhelyre; De minden anyagi ember belemegy a Romlásba. Káromló véleményük Krisztus valódi megtestesülése ellen a szűz, Mária által. Nézeteik a Próféciákról. A Demiurgosz ostoba tudatlansága.

1. Amikor az összes mag elérte a tökéletességet, kijelentik, hogy anyjuk, Akhamot elmegy a köztes helyről, és bemegy a Pleromába, és felveszi házastársaként a Megváltót, aki az összes Aeonokból származott, hogy így kapcsolat jöhessen létre a Megváltó és Szófia, azaz Akhamót között. Ezek tehát a vőlegény és a menyasszony, míg a menyegzős kamra a Pleroma teljes kiterjedése. A szellemi mag, ismét, amikor megfosztották állati lelküktől, és értelmes szellemekké váltak, ellenállhatatlan és láthatatlan módon bejutnak a Pleromába, és mint menyasszony ajándékozzák meg azokat az angyalokat, akik a Megváltóra várnak. Maga a Demiurgosz át fog menni anyjának, Szófiának a helyére; vagyis a köztes lakóhelyre. Ezen a köztes helyen nyugodnak meg az igazak lelkei is; de semmi lelki (állati) természet nem talál bebocsátást a Pleromába. Amikor ezek a dolgok a leírtak szerint megtörténtek, akkor az a tűz, amely a világban rejtve van, fellobban és dühöng; és miközben minden anyagot megsemmisít, vele együtt kialszik, és többé nem létezik. Azt állítják, hogy a Demiurgosz nem ismerte ezeket a dolgokat a Megváltó eljövetele előtt.

2. Vannak olyanok is, akik azt állítják, hogy ő alkotta a Krisztust is saját fiaként, de lelki természetből, és ezt a prófféták is megemlítették róla. Ez a „Krisztus” csak úgy ment át Márián, mint ahogy a víz a csövön keresztül áramlik; és egy galamb formájában ereszkedett le rá a bemerítkezése idején, az a Megváltó, aki a Plerómához tartozott, és minden lakójának közös erőfeszítésével jött létre. Benne volt a szellemi mag is, amely Achamothtól (héber: bölcsesség szóból származik az elbukott Aeon megnevezése) származott. Ennek megfelelően úgy tartják, hogy urunk, miközben megőrizte az elsőszülött és az elsődleges tetrad típusát, ebből a négy szubsztanciából állt össze, abból, ami szellemi, amennyiben Akhamotból származott; abból, ami lelki, mint a Demiurgosztól való különleges felosztás által, amennyiben [testileg] őt kimondhatatlan jártassággal formálták; és a Megváltótól, mint galamból, amely leszállt rá.

Továbbra is mentes maradt minden szenvedéstől, hiszen valóban lehetetlen volt szenvenie, aki egyszerre volt megfoghatatlan és láthatatlan. És ez oknál fogva a Krisztus Szelleme, aki benne volt, át lett helyezve, amikor Pilátus elé vitték. Azt állítják továbbá, hogy még a mag, amelyet

anyjától [Achamóttól] kapott sem volt alávetve a szenvedésnek; mert az is érzéketlen volt, mint szellemi létező, és még maga a Demiurgosz számára is láthatatlan. Ebből tehát azt következik számukra, hogy a lelki Krisztus, és az, aki titokzatosan alkottatott egy különleges rend alapján, szenvedést viselt el, hogy általa az anyal felmutathassa a fenti Krisztus képmását, nevezetesen azt, aki Stauruszon keresztül kiterjesztette magát, és Akhamótnak alakot adott, már ami a lényeget illeti. Mert kijelentik, hogy mindezek a ügyletek a fentiek megfelelői voltak.

3. Ezenkívül azt állítják, hogy azok a lelkek, amelyekben Akhamot magja van, felsőbbrendűek a többieknél, és a Demiurgosz jobban szereti őket, mint másokat, miközben nem ismeri ennek valódi okát, de azt képzeli, az irántuk érzett kegyessége révén olyanok, amilyenek. Ezért azt is mondják, hogy kirendelte őket prófétáknak, papoknak és királyoknak; és kijelentik, hogy ez a mag sok mindent beszélt a prófétákon keresztül, mivelhogy transzcendens magasztos természettel ruházták fel. Az anya is, mint mondják, sokat beszélt a fenti dolgokról, és hogy mind általa, mind az általa alkotott lelkeken keresztül. Azután ismét, felosztják a próféciákat [különböző osztályokra], fenntartva, hogy az egyik részt az anya mondta ki, a másodikat az ő magva, a harmadikat pedig a Demiurgosz. Hasonlóképpen azt tartják, hogy Jézus bizonyos dolgokat a Megváltó hatása alatt, másokat az anya hatása alatt, másokat pedig még a Demiurgosz hatása alatt mondott ki, amint azt a további munkánkban bemutatjuk.

4. A Demiurgost, noha nem tudott a nála magasabb dolgokról, valóban izgatták a [prófétákon keresztül] tett bejelentések, de megvetéssel bánt velük, olykor azt egyik oknak, olykor a másiknak tulajdonította őket; vagy a prófétai szellemnek (amely maga is rendelkezik az önizgalom erejével), vagy a [pusztán segítség nélküli] embernek, vagy hogy egyszerűen az alsóbb [és alacsonyabb rendű emberek] ravasz eszköze volt. Így tudatlan maradt az úr megjelenéséig. De elmondják, hogy amikor a Megváltó eljött, a Demiurgos mindent megtanult Tőle, és örömmel mindenekkel, ereje csatlakoztatta magát Őhozzá. Azt állítják, hogy ő az evangéliumban említett százados, aki a következő szavakkal fordult a Megváltóhoz: „Mert én is olyan vagyok, akinek katonái és szolgái vannak hatalmam alatt, és amit parancsolok, azt megteszik.” Azt is tartják továbbá, hogy továbbra is intézi a világ ügyeit, amíg ez helyénvaló és szükséges, és különösen azért, hogy gondot gyakorolhasson az Egyházra; ugyanakkor befolyásolja a számára előkészített jutalom ismerete, nevezetesen, hogy eljusson anyja lakhelyéhez.

5. Háromféle embert képzelnek el, szellemi, anyagi és lelki embert, akiket Káin, Ábel és Seth képvisel. Ez a három természet már nem egy személyben található meg, hanem különféle [emberi] fajtákat alkot. Az anyagi magától értetődően a romlásba megy. Az állat, ha a jobbik

részét választja, a köztes helyen talál nyugalmat; de ha a rosszabb, az is pusztulásba megy. De azt állítják, hogy azok a szellemi alapelvek, amelyeket Akhamot elvetett, és ettől fogva itt oktatott és táplált az igaz lelkekben (mert amikor kijöttek tőle, még gyengék voltak), végül elérik a tökéletességet, át lesznek adva, mint menyasszony a Megváltó angyalainak, míg állati lelkük szükségképpen örökre megpihen a Demiurgosszal a köztes helyen. És ismét alosztályokra bontva magukat az állati lelkeket, azt mondják, hogy egyesek természetüknél fogva jók, mások természetüknél fogva gonoszak. A jók azok, akik képesek lesznek befogadni a [szellemi] magot; természetüknél fogva azok a gonoszok, akik soha nem képesek befogadni ezt a magot.

VIII. Fejezet – A Valentiánusok hogyan rontják meg az Írásokat, hogy saját vallásos véleményüket támogassák.

1. Ilyen tehát az ő rendszerük, amelyet sem a próféták nem hirdettek, sem az Úr nem tanított, sem az apostolok nem vittek, de azzal dicsekednek, hogy minden máson túl tökéletes tudással rendelkeznek. Nézeteiket az Íráson kívül más forrásokból gyűjtik össze; és, hogy egy közmondást éljünk, igyekeznek homokból kötelet szőni, miközben törekvésük nagy valószínűséggel hogy odaigazítsák saját különös állításaikhoz az úr példázatait, a próféták beszédeit és az apostolok szavait, azért, hogy rendszerük ne tűnjék teljesen támogatás nélkülinek. Ezzel azonban figyelmen kívül hagyják az Írás rendjét és összefüggését, és amennyiben rajtuk áll, feldarabolják és megsemmisítik az igazságot. A részek áthelyezése által, és hogy újra öltöztetik azokat,és egyik dolgot a másikból kihozva sokakat sikerül megtéveszteniük gonosz művészetükkel, hozzáigazítva az úr jóslatait a saját véleményükhöz. Cselekedetmódjuk éppen olyan, mintha az ember, amikor egy ügyes művész drága ékszerekből egy gyönyörű képet készített a királyról, az embernek ezt a képmását darabokra szedné, átrendezné a drágaköveket, és így illesztené őket össze, hogy kutya vagy róka formájúak legyenek, és még ezt is rosszul kivitelezve; és azután fenn kellene tartani és kijelenteni, hogy ez volt a király gyönyörű képe, amelyet az ügyes művész készített, rámutatva azokra az ékszerekre, amelyeket az első művész csodálatosan egymáshoz illesztett, hogy a király képmását kialakítsa, de az utóbbiak rossz hatással voltak a kutya alakjára, és így az ékszereket kiállítva megtévesztik a tudatlanokat, akiknek fogalmuk sem volt arról, hogy milyen a király alakja, és elhitetik velük, hogy a róka nyomorúságos alakja valójában a király gyönyörű képe. Hasonló módon ezek a személyek régi vénasszonyos legendákat foltoznak össze, és azután törekednek arra, hogy erőszakosan elszakítsák a megfelelő kapcsolatuktól, szavakból, kifejezésekből és példázatokból, amikor találnak, hogy Isten kijelentéseit a saját alaptalan fikcióikhoz igazítsák. Azt már elmondtuk, hogy a Pleroma belsejét illetően milyen messzire mentek ezzel.

2. Ami pedig a Pleromán kívüli dolgokat illeti, az alábbiakban néhány példát mutatunk be abból, amit megpróbálnak a Írásból a véleményükhöz igazítani. Állítják, hogy az úr azért jött a világ utolsó idejében, hogy elviselje a szenvedést, hogy jelezhesse a szenvedélyt, amely az utolsó Aeonokig fellángolt, és saját vége által bejelenthesse annak a zavarnak a megszűnését, amely az Aeonok között támadt. Azt állítják továbbá, hogy az a tizenkét éves lány, a zsinagógafő lánya, akihez az úr küldetett, és akit feltámasztott a halálból, Akhamoth típusa volt, akinek Krisztusuk, kiterjesztve önmagát, formát adott, és akit újra elvezetett annak a fénynek az érzékelésére, amely elhagyta őt. És hogy a Megváltó megjelent neki (a nőnek), amikor a Plerómán kívül feküdt, mint egyfajta koraszülött; azt állítják, hogy Pál kijelentette ezt levelében a Korintusiaknak [ezekkel a szavakkal]: „És végül megjelent nekem is, mint aki idején kívül születettnek (koraszülöttnek).” Ismét, a Megváltó eljövetelét kísérőivel Akhamóthoz is hasonló módon hirdeti ugyanabban a levélben, amikor azt mondja: „Az asszonynak fátyol szükséges a fején, az angyalok miatt” Nos, ez az Akhamóth, amikor a Megváltó eljött hozzá, szerénységgel fátylat húzott magára, Mózes is nyilvánvalóvá tette ezt, amikor fátylat vetett az arcára. Aztán azt is mondják, hogy a szenvedélyek, amelyeket ő (nő) elviselt az úr által voltak jelezve a kereszten. Így amikor azt mondta: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?” Egyszerűen megmutatta, hogy Szófiát elhagyta a fény, és Horos visszatartotta az előrelépéstől. Kínját ismét jelezte, amikor azt mondta: „Az én lelkem szomorú, egészen a halálig;” félelmét a következő szavakkal: „Atyám, ha lehetséges, múljon el tőlem ez a pohár.” és az ő tanácstalanságát is, amikor azt mondta: „És mit mondjak, nem tudom.”

3. És azt tanítják, hogy a következőképpen mutatott rá a háromféle emberre: az anyagira, amikor azt mondta annak, aki megkérdezte tőle, „Kövesselek téged?” „Az Emberfiának nincs hova lehajtania a fejét” – az lelkire, amikor azt mondta annak, aki kijelentette: „Követlek téged, de engedd, hogy előbb búcsút vegyek a házamban lakóktól”, „Senki sem alkalmas a mennyek országára, aki az ekére teszi a kezét és hátranéz” (erről az emberről azt állítják, hogy a középső osztályba tartozik, akárcsak az a másik teszi, aki bár azt vallotta, hogy nagy igazságossággal bír, még sem volt hajlandó követni őt, és annyira elhatalmasodott a gazdagság [szeretete], hogy soha ne érje el a tökéletességet) – Ezért tetszik nekik az állatok osztályába sorolni; – a szellemi, ismét, amikor azt mondta: „Hagyd, hogy a halottak temessék el halottaikat, de te menj, és hirdesd az Isten országát” és amikor azt mondta Zákeusnak, a vámszedőnek: „Siess, és szállj le, mert ma a te házadban kell laknom.” – mert ezekről kijelentették, hogy a szellemi osztályhoz tartoznak. A kovászról szóló példázatot is, amelyet az asszony három mérték lisztbe rejtett, kijelentik, hogy nyilvánvalóvá teszik a három osztályt. Tanításuk szerint ugyanis az asszony Szófiát reprezentálja; a liszt három mértéke, a háromféle ember – szellemi, lelki, és anyagi; míg a kovász magát a Megváltót jelölte. Pál is nagyon világosan megfogalmazta az anyagi, lelki és szellemi dolgokat, mondván egy helyen: „Amilyenek a földi, olyanok a földiek is;” és egy másik

helyen: „De az lelki ember nem fogadja be a Szellem dolgait;” és ismét: „Aki szellemi, az mindent megítél.” És ez: „A szellemi ember nem fogadja be a Szellem dolgait” azt állítják, hogy a Demiurgosszal kapcsolatban beszélt, aki mint lelki létező nem ismerte meg anyját, aki szellemi volt, sem az ő (nő) magvát, sem az Aeonokat a Plerómában. És hogy a Megváltó megkapta az első zsengéjét azok közül, akiket meg kellett mentenie, Pál kijelentette, amikor azt mondta: „és ha az első zsenge szent, a tésztacsomó is szent,” azt tanítva, hogy az „első zsengék” kifejezés azt jelöli, ami szellemi, de hogy „a tésztacsomó” minket, vagyis a lelki Egyházat jelentette, a tésztacsomó, amiről azt mondják, hogy Ő magáravette, és összekeverte önmagával, mivel Ő „a kovász”.

4. Sőt, hogy Akhamot a Pleromán túlra vándorolt, és Krisztustól formát kapott, és a Megváltó kereste, kijelentik, hogy Ő ezt jelezte, amikor mondta, hogy Ő azért azok után a juhok után jött, akik eltévelyegtek. Mert ők úgy magyarázzák a kóborló bárányt, hogy anyjukat jelenti, aki által az egyházat úgy ábrázolják, mint amit [magként] elvetettek. Maga a kóborlás azt jelenti, hogy a Plerómán kívül ő a Plerómán kívül tartózkodik változatos szenvedély állapotában, amelyből, ahogy állítják, az az anyag vette eredetét. Az asszony, ismét, aki felsepri a házat, és megtalálja a pénz darabját, kijelenti, hogy a fenit Szófiát jelöli, aki elveszítette enthüméziszét (lelkesedés), majd visszanyerte azt, a Megváltó eljövetele által minden megtisztult. Ezért szerintük ez az anyag is visszakerült a Plerómába. Azt is mondják, hogy Simeon, „aki karjaiba vette a Felkentet, hálát adott Istennek, és azt mondta: Uram, most engedd, hogy szolgád békében elmenjen a te igéd szerint” a Demiurgosz mintája volt, aki a Megváltó megérkezésekor megismerte saját helyváltoztatását, és hálát adott Büthosznak. Azt is állítják, hogy Anna, akiről az evangélium prófétanőként beszél, és aki, miután hét évet élt férjével, egész hátralévő életét özvegyen töltötte, míg meg nem látta a Megváltót, és felismerte és mindenkinek beszélt Róla, a legnyilvánvalóbban jelezte Akhamótot, aki egy kis ideig a Megváltóra nézett társaival együtt, és egész hátralévő időben a közbenső helyen tartózkodott, várta őt, míg vissza nem jön, és visszaállítja őt a megfelelő házastársához. Nevét is jelezte a Megváltó, amikor azt mondta: „A bölcsesség mégis igazoltatott az ő gyermekei által.” „De mi bölcsességet a tökéletesek között beszélünk” Azt is kijelentik, hogy Pál utalt a Pleromán belüli kapcsolatokra, bemutatva őket egy által; mert amikor a házastársi egységről írt ebben az életben, így fejezte ki magát: „Ez egy nagy titok, de én a Krisztusról és az Egyházról beszélek.”

5. Továbbá azt tanítják, hogy János, az Úr tanítványa az első Ogdoadot jelezte, amikor ezekkel a szavakkal fejezte ki magát: János, az Úr tanítványa, aki óhajtotta minden dolgok eredetét kinyilvánítani, hogy megmagyarázza, hogy az Atya hogyan teremtette az egészet, lefektetve egy bizonyos elvet, – azt, tudniillik, amelyik elsőszülött volt Istentől, akit egyszülött Fiúnak és Istennek is nevezett, akiben az Atya, mintegy termékenyítő módon előhozott mindeneket.

Általa a Beszéd keletkezett, és benne volt az Aeonok teljes szubsztanciája, amelynek később maga a Beszéd adott formát. Mivel tehát a dolgok első eredetével foglalkozik, tanításában helyesen indul ki a kezdetektől, vagyis Istentől és az Igétől. És így fejezi ki magát: „Kezdetben volt a Beszéd, és a Beszéd Istennél volt, és Isten volt a Beszéd; ugyanez kezdetben Istennél volt." Miután mindenekelőtt megkülönböztette ezt a három-Istent, a Kezdetet, és a Beszédet – újra egyesíti őket, hogy bemutathassa mindegyikük termését, vagyis a Fiúét és az Beszédét, és egyúttal megmutathassa egyesülésüket egymással és az Atyával. Mert „a kezdet" az Atyában van, és az Atyától, míg „a Beszéd" kezdetben van, és a kezdettől. Nagyon helyesen mondta tehát: „A kezdetben volt a Beszéd," mert Ő a Fiúban volt; „és a Beszéd az Istennel volt," mert Ő volt a kezdet; „és a Beszéd Isten volt," természetesen, mert ami Istentől született, az Isten. „ugyanez kezdetben Istennél volt." – ez a mellékmondat felfedi a gyártás sorrendjét. „Minden Ő általa lett, és nélküle semmi sem lett" mert a Beszéd volt a forma szerzője és kezdete minden Aeonnak, amely utána jött létre. De „ami Őbenne keletkezett", mondja János, „az élet". Itt ismét a kapcsolatot jelölte meg; mert mindent Ő alkotott – mondta –, de őbenne volt az élet. Ez tehát, ami Benne van, szorosabban kapcsolódik Vele, mint azok, amelyeket egyszerűen Ő alkotott, mert Vele együtt létezik, és Ő fejleszti. Amikor ismét hozzáteszi: „És az élet az emberek világossága volt", miközben így Anthroposzt említette, az Ekklesiát is ezzel az egy kifejezéssel jelölte, annak érdekében, hogy egyetlen név használatával felfedje egymással való közösségüket, kapcsolatuk erénye alapján. Mert Antroposz és Ekklesia a Logoszból és Zoéból fakad. Sőt, az életet (Zoe) az emberek fényévé formálta, mert általa megvilágosodnak, azaz formálják és nyilvánvalóvá teszik. Ezt Pál is kijelenti ezekkel a szavakkal: „Mert minden ami nyilvánvalóvá tesznek az világosság." Mivel tehát Zoé megnyilvánult és nemzette Anthropost és Ekklesiát is, őt a fényüknek nevezik. Így tehát János ezekkel a szavakkal más dolgokat is felfedett, és a második Tetradot, Logoszt és Zoét, Anthropost és Ekklesiát. És még tovább, az első Tetradot is jelezte. Mert amikor a Megváltóról beszél, és kijelenti, hogy a Pleromán kívül minden dolog Tőle kapott formát, azt mondja, hogy Ő az egész Pleroma gyümölcse. Mert ő nevezi Őt a „a világosságnak, mely a sötétségben fénylik, és amely nem foghatja fel" azáltal, mivel amikor formát adott mindazoknak, amelyek a szenvedélyből származtak, nem ismerték meg azáltal. Az Ő Fiát is megnevezi, és Aletheiát, és Zoét, és a „Beszéd hússá lett, akinek dicsőségét" mondja, „láttuk; és dicsősége olyan volt, mint az Egyszülötté (az Atya adta neki), telve kegyelemmel és igazsággal." (De amit János valójában mond, az ez: „És a Beszéd testté lett, és lakozott közöttünk; és láttuk az Ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét, telve kegyelemmel és igazsággal.") Így tehát [szerintük] egyértelműen bemutatja az első Tetradot, amikor az Atyáról, Charisról, Monogenesről és Aletheiáról beszél. János ezen a módon is beszél az első Ogdoadról, és arról, ami az összes Aeonok anyja. Ugyanis említi az Atyát, Charist, Monogenest, Aletheiát, Logoszt, Zoét, Anthropost és Ecclesiát. Ilyenek Ptolemaiosz nézetei.

IX. Fejezet – Ezen eretnekek istentelen értelmezéseinek cáfolata.

1. Látod, barátom, milyen módszert alkalmaznak ezek az emberek önmaguk megtévesztésére, miközben visszaélnek az Írással azáltal, hogy saját rendszerüket igyekeznek támogatni belőlük. Mert emiatt mutattam be a maguk kifejezésmódját, hogy így megérthesd eljárásuk csalárdságát és tévedésük gonoszságát. Mert, először is, ha János szándéka lett volna az Ogdoadot fentebb bemutatni, akkor biztosan megőrizte volna azok előállásának rendjét, és kétségtelenül az elsődleges Tetradot helyezte volna az első helyre, mint szerintük a legtiszteletreméltóbbat, majd csatolta volna a másodikat, hogy a nevek sorrendje alapján, az Ogdoad rendjét be lehessen mutatni, és nem ilyen hosszú idő után, mintha egy pillanatra feledékeny lenne, majd ismét eszébe jutott volna a dolog, végül megemlítette az elsődleges Tetradot. A következő helyen, ha kacsolataikat akarta volna jelezni, biztosan nem hagyta volna ki az Ekklessia nevét; míg a többi kapcsolatok esetében vagy megelégedett volna a hím [Aeonok] említésével (mivel a többiek [mint az Ekklessia] érthetőek), hogy így egységesen megőrizze a hasonlóságot; vagy ha felsorolja a nyugalom kapcsolatait, akkor Anthropos hitvesét is bejelentette volna, és nem hagyta volna nekünk, hogy jövőbelátás útján találjuk ki az ő (nő) nevét.

2. E kifejtés tévedése tehát nyilvánvaló. Mert amikor János Egy Istent hirdet, a Mindenhatót, és egy Jahósuát, a Felkentet (Krisztust), az Egyszülöttet, aki által minden lett, kijelenti, hogy ez volt az Isten Fia, ez az Egyszülött, ez a mindenek Alkotója, Ez az Igazi Világosság, aki megvilágosít minden embert, Ez a világ alkotója, ez, aki övéihez jött, ez az, aki testté lett és közöttünk lakott, – ezek az emberek egy valószínűnek tűnő kifejezés által elferdítik ezeket a megvallásokat, azt állítják, hogy volt egy másik Egyszülött a letrejöte szerint, akit Archénak címeznek. Azt is állítják, hogy volt egy másik Megváltó, és egy másik Logosz, Monogenész fia, és egy másik Krisztus, akit a Pleroma újjáalapítására hozott létre. Így az van, hogy az összes kifejezést az igazságából kicsavarnak, amit idéztek, és a neveket rosszul kihasználva átfordították saját rendszerükbe; úgy, hogy szerintük, mindezekben a kifejezésekben János nem tesz semmilyen említést az úr Felkent Jahósuáról. Mert ha ő megnevezte az Atyát, és Khariszt, és Monogenészt, Aletheiát, Logoszt, Zoét, Antroposzt, és az Ekklessziát, hipotézisük szerint ezzel az elsődleges Ogdoad-ra utalt, amelyben még nem volt Jahósua, és nem volt a Krisztus (felkent), a János tanítója. De hogy az apostol nem az ő kapcsolataikról beszél, hanem a mi urunk Felkent Jahósuáról, akit Isten Beszédének (Ige, Logosz) ismer, azt ő maga tette nyilvánvalóvá. Ugyanis az általa korábban említett Igére vonatkozó kijelentéseit összegezve a továbbiakban kijelenti: „És az Ige testté lett, és közöttünk lakott.” Hipotézisük szerint azonban az Ige egyáltalán nem lett testté, mivel soha nem ment a Pleromán kívülre, hanem az a Megváltó [aki testté lett], aki egy különleges rend szerint lett formálva [az összes Aeonok közül], és későbbi volt mint az Ige (Logosz, Beszéd).

3. Tanuljátok meg hát, ti bolondok, hogy Jahósua, aki értünk szenvedett, és aki közöttünk lakott, maga az Isten Igéje (Logosz, Beszéd). Mert ha az Aeonok közül bármelyik másik testté lett volna a mi üdvösségünkért, akkor valószínű lett volna, hogy az apostol a másikról beszélt volna. De ha az Atya Igéje, aki alászállt, ugyanaz, amely felment, Ő, nevezetesen az egyedüli Isten Egyszülött (monogenész) Fia, aki az Atya jótetszése szerint az emberekért testté lett, az apostol természetesen nem egy valamilyen másikról beszélt, vagy egy valami Ogdoaddal kapcsolatban, hanem a mi urunk a Felkent Jahósuáról. Mert ezek alapján, az Ige eredetileg nem lett testté. Ők ugyanis azt állítják, hogy a Megváltó egy lelki testet vett fel, amelyet egy kimondhatatlan gondviselés különleges üdvrendnek megfelelően alakított ki, hogy így láthatóvá és tapinthatóvá váljon. De a test az, amelyet régen Ádámnak formált Isten a porból, és ez az, amiről János kijelentette, hogy Isten Igéjévé lett. Így semmisül meg az elsődleges és elsőszülött Ogdoad. Mivelhogy a Logosz, Monogenész, Zoé, Phols, Soter, Christus, és Isten fia, és Ő, aki megtestesült értünk egy és ugyanaz, az Ogdoad, amelyet ők építettek egyszerre darabokra hullik. És amikor ez megsemmisül, az egész rendszerük romba süllyed, – egy olyan rendszer, amelynek létezéséről hamisan álmodoznak, és ezzel sértik az Írást, miközben felállítják saját hipotézisüket.

4. Aztán, ismét, összegyűjtik az itt-ott [at Írásban] szétszórt kifejezéseket és neveket, és amint már mondtuk, kitekerik őket, a természetesből a nem természetes értelem felé. Ezáltal úgy járnak el, mint azok, akik bármilyen hipotézist felhoznak, amit elképzelnek, majd megpróbálják alátámasztani őket Homérosz verseiből, így a tudatlanok azt képzelik, hogy valójában Homérosz írta azokat a verseket, amelyek erre a hipotézisre vonatkoznak, amely valójában csak újra lett építve; és sokakat a versek szabályos sorrendje vezet odáig, hogy kétségbe vonják, vajon nem Homérosz írta-e őket. Ilyen a következő rész, ahol Herkulest úgy írja le, mintha Eurüszthenész által lenne küldve a kutyához a pokoli vidékeket, ezt a homéroszi versek segítségével teszi, – mert nem lehet kifogása városunknak az ellen, hogy ezeket illusztrációként idézzük, hiszen mindkettőben ugyanaz a próbálkozás jelenik meg:

„Ezt mondván, mélyen nyögve távozott házából.”-Od., x. 76.

„A hős, Herkules, aki járatos a hatalmas tettekben..”-Od., xxi. 26.

„Erüsztheusz, Stenelusz fia, Perszerusztól származott.”-Il., xix. 123.

„Hogy elhozhassa Erebuszból a sötét Plútó kutyáját.”-Il., viii. 368.

„És úgy haladt előre, mint a hegyekben tenyészett oroszlán, bízva az erőben.”-Od., vi. 130.

„Gyorsan át a városon, miközben minden barátja követte.”-Il., xxiv. 327.

„Mind a leányzók, mind a fiatalok, és a sokat kitartó öregek.”-Od., xi. 38.

„Keserűen gyászolja őt, mint a halál felé haladót.”-Il., xxiv. 328.

„De Merkuriusz és a kék szemű Minerva vezették őt.”-Od., xi. 626.

„Mert ismerte bátyja elméjét, hogy mennyire gondol a gyásszal.”-Il., ii. 409.

Nos, kérdezem, melyik egyszerű gondolkodású embert ne tántorítanák el az ilyen versek, mint ezek, hogy azt gondolja, hogy Homérosz valójában a megjelölt témára hivatkozva fogalmazta meg ezeket? De aki ismeri a homéroszi iratokat, az valóban felismeri a verseket, de nem azt a témát, amelyre ők alkalmazzák, mint ahogy ismeri azt hogy némelyikük Ulisszeszről beszél, mások magáról Herkulesről, mások Priamoszról, és ismét mások Menelaoszról és Agamennonról. De ha veszi őket, és mindegyiket visszaállítja a megfelelő helyzetbe, azonnal megsemmisíti a kérdéses narratívát. Ugyanígy az is, aki megváltoztathatatlanul megőrzi szívében az igazság uralmát, amelyet a bemerítkezés által kapott, kétségtelenül felismeri az Írásból vett neveket, kifejezéseket és példázatokat, de semmiképpen sem fogja elismerni az istenkáromlást, amit ezek a férfiak készítenek belőlük. Mert bár elismeri a drágaköveket, biztosan nem a rókát kapja a király képmása helyett. Ám amikor az idézett kifejezések mindegyikét visszaállítja a megfelelő helyére, és az igazság testéhez illeszti, le fogja leplezni, és bebizonyítja, hogy minden alapot nélkülöznek ezeknek az eretnekeknek a szüleménye.

5. De mivel ami a végső csapásnak bizonyulhat erre a bemutatóra, hiányzik, így bárki, aki végig követi bohózatukat, majd azonnal hozzáfűzhet egy érvet, amely megdönti azt, jól ítéltük meg, ha mindenekelőtt rávilágítunk arra, hogy eme mese atyái miben különböznek egymástól, mintha a tévedés különböző szellemei ihlették volna őket. Ugyanis ez a tény az elsődleges bizonyítéka annak, hogy az Egyház által hirdetett igazság megingathatatlan, és hogy ezeknek az embereknek az elméletei csupán hamisságok szövetei.

X Fejezet. – Az Egyház hitének egysége az egész világon.

1. Az Egyház, bár szétszóródott egész világunkban a föld végéig, megkapta az apostoloktól és tanítványaiktól ezt a hitet: [Ő hisz] az egy Istenben, a mindenható Atyában, az ég és a föld, és a tenger, és minden bennük levő dolog teremtőjében; és egy Felkent Jahósuában, az Isten Fiában, aki szabadításunkért lett testé; és a szent szellemben, aki a próféták által hirdette ki Isten üdvrendjét (oikonomia), az eljövetelt, és a szűztől való születést, és a szenvedést, és a halálból való feltámadást, és a szeretett Felkent Jahósua, a mi Urunk testben való mennybe emelkedését, és az Ő [jövőbeli] mennyből való megnyilatkozását az Atya dicsőségében „hogy mindeneket egybegyűjtsön," és az egész emberi faj testben való újra feltámasztását, annak érdekében, hogy a Felkent Jahósuának, a mi Urunknak, Istennek (bíró, hatalmasság), Megmentőnek, és Királynak a láthatatlan Atya akarata szerint „minden térd meghajoljon, amely a mennyben, a földön, és a föld alatt, és minden nyelv vallást tegyen" neki, és hogy igazságos ítéletet hajtson végre mindenkivel szemben; hogy elküldhesse az örök tűzbe „a szellemi gonoszságokat" és az angyalokat, akik vétkeztek és elpártolók lettek, együtt az istentelenekkel, igazságtalanokkal, és gonoszokkal, és közönségesekkel az emberek között; de kegyelme gyakorlása során halhatatlanságot nyújtson az igazaknak és szenteknek, és azoknak, akik megtartják parancsolatait és kitartottak szeretetében, egyesek [keresztény pályájuk] kezdetétől, és mások pedig bűnbánatuk [idejétől] kezdve, és örök dicsőséggel vehesse körül őket.

2. Amint azt már megjegyeztem, az Egyház, miután megkapta ezt az igehirdetést és hitet, bár szétszórtan az egész világon, mégis, mintha csak egy házat foglalna el, gondosan őrzi azt. Ő (nőnem) is úgy hiszi [a tanítás] ezen pontjait, mintha csak egy lelke és egy és ugyanazon szíve lenne, és hirdeti őket, tanítja őket, és tökéletes összhangban adja át, mintha csak egy szája lenne. Mert bár a világ nyelvei nem hasonlítanak egymásra, mégis a hagyomány jelentése egy és ugyanaz. Mert az egyházak, amelyek Germániában lettek plántálva nem hisznek és nem hagyományoznak semmi mást, sem azok, amelyek Hispániában, sem a Galloknál, sem azok, amelyek keleten, sem azok, amelyek Egyiptomban, sem Líbiában, sem azok, amelyeket a világ központi régióiban alapítottak. De mivel a nap, Isten teremtménye egy és ugyanaz az egész

világon, úgy az igazság hirdetése is mindenütt süt, és megvilágosít minden embert, aki hajlandó megismerni az igazságot. Az egyház egyik kormányosa sem, bármennyire is nagy tehetséggel bír az ékesszólásban nem tanít ettől eltérő tanokat (mert senki se nagyobb a Mesternél); másrészt az sem fog kárt okozni a hagyományban, akinek hiányos a kifejezési ereje. Mivel a hit mindig egy és ugyanaz, nem tesz hozzá semmit az sem, aki képes hosszasan társalogni ezzel kapcsolatban, és az sem, aki mondani tudja ugyan, de kicsiny képességgel.

3. Az okból nem következik ez be, hogy az emberek nagyobb vagy kisebb értelmi fokozatokkal lettek felruházva, hanem ilyen esetben meg kellene változtatniuk magának [a hitnek] a tárgyát és más Istent kellene elképzelniük azon kívül, aki az Alkotó, Teremtő, és ennek a világegyetemnek a Megőrzője (mintha nem lenne elég számukra) vagy egy másik Felkentet, vagy egy másik Egyszülöttet.

De a hivatkozott tény egyszerűen magában foglalja azt, hogy valaki ki tudja emelni azoknak a dolgoknak az értelmét, amelyeket példabeszédekben mondtak el, és hozzáigazítja őket a hit általános rendszeréhez, és [külön tisztasággal] magyarázza Isten működését és üdvrendjét az emberi üdvösséggel kapcsolatban; és megmutatja, hogy Isten hosszútűrőnek mutatkozik az angyalok pártütése kapcsán, valamint az emberek engedetlenségére nézve is; és bemutatja, hogy miért van az, hogy egy és ugyanazon Isten bizonyos dolgokat ideiglenessé és másokat örökkévalóvá, egyeseket mennyei, másokat földi jellegűvé tett; és megérti, hogy mi okból van, hogy bár Isten láthatatlan, nem egy formában mutatta magát, hanem más-más személyiségekként; és megmutatja miért volt az, hogy több, mint egy szövetség lett átadva az emberiség számára; és tanítja, hogy mi volt mindezen szövetségek különleges jellege; és keresi, hogy milyen okból „kötött Isten minden embert hitetlenségbe, hogy minden emberen könyörülhessen;” és hálásan leírja, hogy Isten Beszéde mi okból lett testté és szenvedett; és elmondja, miért ezekben az utolsó időkben történt Isten Fiának eljövetele, vagyis inkább a végén, mintsem a [világ elején]; és kibontja azt, amit a Szentírás tartalmaz a végére [magára] és az elkövetkezendő dolgokra vonatkozóan; és ne hallgasson arról, hogy miként van az, hogy Isten a pogányokat, akiknek üdvössége kétséges volt, örökös társakká, és egy testté, és a szentek részesévé tett; és elbeszéli, hogy van az, hogy „ez a halandó test halhatatlanságot öltött fel, és ez a romlandó romolhatatlanságot”; és hirdeti, milyen értelemben mondja az Isten: „Ez egy nép, amely nem nép volt; és szeretett, aki nem volt szeretett;” és milyen értelemben azt mondja, hogy „több az elhagyatott gyermeke, mint annak, akinek férje volt.” Hiszen ezekre a pontokra és más hasonló természetűekre hivatkozva az apostol így kiált: „Óh! Az Isten bölcsességének és ismeretének gazdagsága; mennyire kutathatatlanok az ítéletei és az utai kinyomozhatatlanok!”

De [a felsőbb szintű készség, amelyről beszélünk] nem található meg abban, hogy valakinek [a világ] Teremtőjén és Formálóján túl el kellene képzelnie a tévedő Aeon Enthümesisét, anyjukat és az övét, és így el kellene jutnia egy ilyen istenkáromlás szintjére; sem nem abban áll, hogy ismét hamisan kellene képzelegnie, mint e képzeletbeli lény fölötti lény, egy Pleróma, amely harmincat, máskor megszámlálhatatlan Aeont tartalmaz, amint ezek a valóban isteni bölcsességet nélkülöző tanítók tartják; miközben az egyetemes Egyháznak az egész világon egy és ugyanaz a hite van, mint már mondtuk.

XI. Fejezet – Valentinus, tanítványai és mások véleménye.

1. Vizsgáljuk meg ezeknek az eretnekeknek a következetlenségét (mert ketten vagy hármank vannak közülük), hogy hogyan nem értenek egyet ugyanazon pontok kezelésében, de hasonlóan a dolgokban és nevekben egyaránt kölcsönösen ellentmondó véleményeket fogalmaznak meg. Közülük az első, Valentinusz, aki a „gnosztikusnak" nevezett eretnekség alapelveit saját iskolájának sajátos jellegéhez igazította, a következőket tanította: Azt állította, hogy van egy bizonyos Dyad (kettős lény), akit semmilyen néven nem lehet kifejezni, akinek egyik oldalát Arrhetusnak (kimondhatatlan), a másikat Sige-nek (csend) kell nevezni. De ebből a Dyadból a második jött létre, amely egyik részét Paternek (atya) nevezi, és az másikat Aletheiának (igazság). Ebből a Tetradból (négyesség), ismét, a Logosz (ige) és Zoé (élet), Anthropos (ember) és Ecclesia (egyház) keletkezett. Ezek alkotják az elsődleges Ogdoad-ot (nyolcasság). Ezután kijelenti, hogy Logosból és Zoe-ból tíz erő jött létre, amint azt korábban említettük. De Anthroposból és Ecclesiából tizenkettő származott, amelyek közül az egyik elkülönült a többitől és leesett (elbukott) eredeti állapotából, és az univerzum többi részét létrehozta.

Két Horosz (határ) nevű lényt is feltételezett, akik közül az egyik helye Büthosz és a Pleróma nyugalma között van, és elválasztja a teremtett Aeonokat a nem teremtett Atyától, míg a másik elválasztja anyjukat a Plerómától. Krisztust sem a Plerómán belüli Aeonok hozták létre, hanem az Anya hozta világra, akit kirekesztettek onnan, a jobb dolgokra való emlékezése miatt, de nem egyfajta árnyék nélkül. Ő, valójában, mint hímnemű, leválasztotta magáról az árnyékot, visszatért a Plerómába; de anyja árnyéka maradt, és megfosztották szellemi szubsztanciájától, egy másik fiút szült, nevezetesen Demiurgoszt, akit egyúttal a neki alárendelt dolgok legfőbb uralkodójának is nevez. Azt is állítja, hogy Demiurgosszal együtt a baloldali hatalom is létrejött, amelyben különösen egyetért azokkal, akiket hamisan Gnosztikusoknak neveznek, akikről még beszélnünk kell. Néha, ismét, állítja, hogy Jézus abból származott, aki elszakadt anyjuktól, és egyesült a többiekkel, vagyis Theletuszból, néha pedig abból fakadt, aki visszatért a Plerómába, vagyis Krisztustól; máskor pedig még mint Anthropostól és az Ekklesiától származó. És kijelenti,

hogy a szent szellemet Aletheia az Aeonok megfigyelésére és megtermékenyítésére hozta létre, azáltal, hogy láthatatlanul behatolt beléjük, és hogy az Aeonok ily módon hozták ki az igazság növényeit.

2. Secundus ismét megerősíti, hogy az elsődleges Ogdoad (nyolcasság) egy jobb és egy bal kézből áll, és azt tanítja, hogy ezek közül az egyiket fénynek, a másikat sötétségnek nevezik. De fenntartja, hogy a hatalom, amely elvált a többitől és elbukott, nem közvetlenül a harminc Aeonból származott, hanem azok gyümölcseiből.

3. Van egy másik, aki egy neves tanár közöttük, és aki valami magasztosabbra és egyfajta magasabb tudásra törekszik, így magyarázta az elsődleges Tetradot: Van [mondja] egy bizonyos Proarché, aki mindenek előtt létezett, minden gondolatot, beszédet és elnevezést felülmúl, akit én Monotesnek (egységnek) nevezek. Ezzel a Monotes-szel együtt létezik egy erő, amit ismét Henotesnek (egység) nevezek. Ez a Henotes és Monotes, lévén egy, létrehozta, de nem úgy, hogy [önmaguktól külön, emanációként (kiáradás!)] minden dolgok kezdetét hozza létre, egy intelligens, meg nem született és láthatatlan lényt, amely nyelvi terminusa a „Mondad”-al kezdődik. Ezzel a Monáddal együtt létezik egy azonos esszenciájú erő, amit ismét én Hen (Egy)-nek nevezek. Ezek az akkori hatalmak – Monotesz, Henotesz, Monasz és Hen – állították elő az Aeonok maradék társaságát.

4. „Iu, Iu! Pheu, Pheu!” – nos, mondjuk ki ezeket a gyászos felkiáltásokat oly vakmerőség hangjával a nevek alakításában, ahogyan azt arcpirulás nélkül mutatta meg, amikor hamisságrendszerének névjegyzékét kidolgozta. Mert amikor kijelenti: Mindenek előtt van egy bizonyos Proarkhe, minden gondolatot felülmúlva, akit Monotesnek nevezek; és ismét, ezzel a Monotes-szal együtt létezik egy hatalom, amelyet Henotesnek is nevezek – a legnyilvánvalóbb, hogy beismeri azokat a dolgokat, amelyekről azt mondják, hogy saját kitalációjuk, és hogy ő maga adott olyan nevet a dolgok rendszerének, amelyeket korábban soha senki nem javasolt. Az is nyilvánvaló, hogy ő maga az, akinek elég merészsége volt kitalálni ezeket a neveket; hogy hacsak meg nem jelent volna a világban, az igazságnak még mindig nem lenne neve. De ebben az esetben semmi sem akadályoz másokat abban, hogy ugyanazzal a témával foglalkozzanak, hogy a neveket a következő módon ragasszák hozzá: Létezik egy bizonyos Proarche, a királyi, minden gondolatot felülmúl, egy hatalom, amely minden más anyag előtt létezik, és minden irányban kiterjed a térbe. De vele együtt létezik egy hatalom, amelyet én Tök-nak nevezek; és ezzel a Tökkel együtt létezik egy erő, amelyet ismét Teljes-Ürességnek nevezek. Ez a Tök és az Üresség, mivel egyek, egy mindenütt látható, ehető és ízletes gyümölcsöt hozott létre (és mégsem egyszerűen hozott létre, hogy elkülönüljön önmagától), amelyet gyümölcs-nyelven

Uborkának nevez. Ezzel az Uborkával együtt létezik egy ugyanilyen eszenciájú erő, amit ismételten Dinnyének nevezek. Ezek az erők, a Tök, a Teljes-Üresség, az Uborka és a Dinnye, előhozták Valentinus eszelős dinnyéinek megmaradt sokaságát. Mert ha helyénvaló, hogy az univerzumra használt nyelvet az elsődleges Tetráddá alakítsák át, és ha valaki tetszése szerint adhat nevet, akkor ki akadályozhat meg bennünket abban, hogy ezeket a neveket sokkal hihetőbben vegyük fel [mint a többit] valamint általánosan használt, és mindenki számára érthető legyen?

5. Others still, however, have called their primary and first-begotten Ogdoad by the following names: first, Proarche; then Anennoetos; thirdly, Arrhetos; and fourthly, Aoratos. Then, from the first, Proarche, there was produced, in the first and fifth place, Arche; from Anennoetos, in the second and sixth place, Acataleptos; from Arrhetos, in the third and seventh place, Anonomastos; and from Aoratos, in the fourth and eighth place, Agennetos. This is the Pleroma of the first Ogdoad. They maintain that these powers were anterior to Bythus and Sige, that they may appear more perfect than the perfect, and more knowing than the very Gnostics To. these persons one may justly exclaim: „O ye trifling sophists!" since, even respecting Bythus himself, there are among them many and discordant opinions. For some/declare him to be without a consort, and neither male nor female, and, in fact, nothing at all; while others affirm him to be masculo-feminine, assigning to him the nature of a hermaphrodite; others, again, allot Sige to him as a spouse, that thus may be formed the first conjunction.

XII. Fejezet – Ptolemaiosz és Kolorbázus követőinek tanai.

1. But the followers of Ptolemy say that he [Bythos] has two consorts, which they also name Diatheses (affections), viz., Ennoae and Thelesis. For, as they affirm, he first conceived the thought of producing something, and then willed to that effect. Wherefore, again, these two affections, or powers, Ennoea and Thelesis, having intercourse, as it were, between themselves, the production of Monogenes and Aletheia took place according to conjunction. These two came forth as types and images of the two affections of the Father,-visible representations of those that were invisible,-Nous (i.e., Monogenes) of Thelesis, and Aletheia of Ennoea, and accordingly the image resulting from Thelesis was masculine, while that from Ennoea was feminine. Thus Thelesis (will) became, as it were, a faculty of Ennœa (thought). For Ennoea continually yearned after offspring; but she could not of herself bring forth that which she desired. But when the power of Thelesis (the faculty of will) came upon her, then she brought forth that on which she had brooded.

2. These fancied beings (like the Jove of Homer, who is represented as passing an anxious sleepless night in devising plans for honouring Achilles and destroying numbers of the Greeks) will not appear to you, my dear friend, to be possessed of greater knowledge than He who is the God of the universe. He, as soon as He thinks, also performs what He has willed; and as soon as He wills, also thinks that which He has willed; then thinking when He wills, and then willing when He thinks, since He is all thought, [all will, all mind, all light,] all eye, all ear, the one entire fountain of all good things.

3. Those of them, however, who are deemed more skilful than the persons who have just been mentioned, say that the first Ogdoad was not produced gradually, so that one Aeon was sent forth by another, but that all the Aeons were brought into existence at once by Propator and his Ennoea. He (Colorbasus) affirms this as confidently as if he had assisted at their birth.Accordingly, he and his followers maintain that Anthropos and Ecclesia were not produced, as others hold, from Logos and Zoe; but, on the contrary, Logos and Zoe from Anthropos and Ecclesia. But they express this in another form, as follows: When the Propator conceived the thought of producing something, he received the name of Father. But because what he did produce was true, it was named Aletheia. Again, when he wished to reveal himself, this was termed Anthropos. Finally, when he produced those whom he had previously thought of, these were named Ecclesia. Anthropos, by speaking, formed Logos: this is the first-born son. But Zoe followed upon Logos; and thus the first Ogdoad was completed.

4. They have much contention also among themselves respecting the Saviour. For some maintain that he was formed out of all; wherefore also he was called Eudocetos, because the whole Pleroma was well pleased through him to glorify the Father. But others assert that he was produced from those ten Aeons alone who sprung from Logos and Zoe, and that on this account he was called Logos and Zoe, thus preserving the ancestral names. Others, again, affirm that he had his being from those twelve Aeons who were the offspring of Anthropos and Ecclesia; and on this account he acknowledges himself the Son of man, as being a descendant of Anthropos. Others still, assert that he was produced by Christ and the Holy Spirit, who were brought forth for the security of the Pleroma; and that on this account he was called Christ, thus preserving the appellation of the Father, by whom he was produced. And there are yet others among them who declare that the Propator of the whole, Proarche, and Proanennoetos is called Anthropos; and that this is the great and abstruse mystery, namely, that the Power which is above all others, and contains all in his embrace, is termed Anthropos; hence does the Saviour style himself the „Son of man."

XIII. Fejezet – Markusz csaló művészetei és aljas gyakorlatai.

1. De van egy másik eretnek közöttük, név szerint Markusz, aki maga azzal kérkedik, mint aki mesterét kijavította. Tökéletes hozzáértő a mágikus csalásokban és ez azt jelenti, hogy nagyon sok férfit, és nem kevés nőt elrabol, arra késztette őket, hogy csatlakozzanak hozzá, mint ahhoz, aki a legnagyobb tudással és tökéletességgel rendelkezik, és aki a legmagasabb hatalmat kapta a láthatatlan és kimondhatatlan régiók felett. Így úgy tűnik, mintha valóban ő lenne az Antikrisztus előfutára. Ugyanis, Anaxilaus bohóckodásai a mágusok ravaszkodásához csatlakozva, ahogy hívják, öntudatlan és repedt-agyú követői ily módon ezek által csodáknak tekintik.

2. Úgy tesz, mintha borral kevert csészéket szentelne fel, és nagyon hosszan húzza a megidézés (invokáció, könyörgés?) szavát, feltalálta, hogy lila és vörös színt adjon neki, így az a Kharisz, aki mindenek felett áll, úgy kell vélni, saját vérét ebbe a pohárba hívja könyörgésén keresztül, és hogy így a jelenlevőket örömbe kell vezetni, hogy megízlelhetik a poharat, hogy ezáltal Kharisz, aki kinyilvánítja ezt a varázslatot, ő is beléjük folyhat. Ismét vegyes csészéket adva az asszonyoknak, felszólítja őket, hogy ezeket szenteljék fel jelenlétében. Ha ez megtörtént, ő maga készít egy másik, sokkal nagyobb méretű csészét, mint amit a megtévesztett nő megszentelt, és önt az asszony által megszentelt kisebbe, amelyet ő maga hozott elő, egyúttal ezeket a szavakat ejti: „Az az Elképzelhetetlen (Anennoétosz: amely nevet a Kharisz megnevezéssel felváltva használ ez a gnosztikus irányzat), aki mindenek előtt áll, és minden tudást és beszédet meghalad, töltse be belső emberét, és sokszorozza meg benned saját tudását azzal, a mustármag elvetése által, melynek szemét magába veti, mint jó talajba.” Bizonyos ezekhez hasonló szavakat ismételve, és így noszogatva a nyomorult asszony [az őrületre] jut, és ezután ez a dolog csodának tűnik, amikor a nagy csészét látják kitölteni a kicsiből, hogy így még túl is áradjon a belőle szerzetteken. Számos hasonló dolog elvégzésével sokakat teljesen megtévesztett, és maga után vonta őket.

3. Elég valószínűnek tűnik, hogy ennek az embernek démona van, mint ismerős (familliar) szellem, akinek segítségével képes jövendölni, és mindazok számára is lehetővé teszi a jövendölést, akik méltók arra, hogy maguk is részesedjenek Khariszban. Különösen a nők számára szenteli oda magát, és mindazoknak, akik nemesek, és elegánsan öltözködnek, és nagy gazdagságúak, akiket gyakran megkeres, hogy maga után vonzzon oly csábító szavakkal szólítva meg, mint ezek: „Alig várom, hogy téged is részesítsek Khariszomban, mivel mindenek Atyja

folyamatosan látja angyalod az Ő orcája előtt. Nos, angyalod helye köztünk van: arra kell felhívnunk téged, hogy eggyé váljunk. Először tőlem kapd meg az Elképzelhetetlen ajándékát. Díszítsd magad menyasszonyként, aki vőlegényét várja, hogy te lehessél az, aki én vagyok, én pedig az, aki te. Alapítsd meg a fény csíráját lakodalmi kamrádban. Fogadj el tőlem egy társat, és válj fogékonnyá tőle, amíg befogadsz általa. Íme, Kharisz leszállt rád; nyisd ki a szád és prófétálj." Az asszony ezt válaszolja, „Soha nem prófétáltam, és nem is tudom, hogyan kell prófétálni;" majd másodszor is alkalmazza bizonyos megidézésekben, hogy így meghökkentse megtévesztett áldozatát, így szól hozzá: „Nyisd ki a szád, beszélj bármit, ami veled történik, és prófétálni fogsz!" Ezután a nő hiábavalóan felfuvalkodott és felhevült ezek által a szavak által, és lelkében nagy izgatottság töltötte el a várakozás által, hogy ő maga az, aki prófétál, szíve [az érzelmektől] erősen dobog, eléri a szükséges merészséget, és hiábavalóan, valamit szemtelenül olyan ostobaságokat mond, amelyek véletlenül felmerülnek benne, amint elvárható volt egy olyan egyéntől, akit egy üres szellem tüzelt fel. (Erre utalva valaki, aki előttem járt megfigyelte, hogy a lélek egyszerre vakmerő és szemtelen, amikor üres levegővel van felhevítve.) A továbbiakban magát prófétanőnek tartja, és köszönetet mond Markusznak, amiért átadta neki saját Elképzelhetetlenjeit. Ezután, az asszony azon van, hogy megjutalmazza őt, nem csak a vagyonának megajándékozásával (így nagyon nagy vagyont gyűjtött), hanem azzal is, hogy átadja neki személyét, minden módon arra vágyik, hogy egyesüljön vele, hogy teljesen eggyé válhasson vele.

4. De már néhányan a leghűségesebb asszonyok közül, akiket megszállt Isten félelme, és nem csaptak be (akikért mindazonáltal mindent megtett, hogy elcsábítsa, mint a többieket azzal, hogy prófétálásra késztették őket), irtózva és megutálva őt, kivonultak e tivornyázók hitvány társaságából. Ezt megtették, mivel jól tudták, hogy a prófécia ajándékát nem Markusz a mágus adja az embereknek, hanem hogy csak azok birtokolják a prófétálás adottságait, akiknek Isten felülről küldi kegyelmét; és akkor azok ott és amikor Isten óhajtja beszélnek, és nem akkor, amikor Markusz parancsolja nekik, hogy így tegyenek. Mert az, amelyik parancsol nagyobb és magasabb szintű tekintéllyel rendelkezik, mint az, akinek parancsolt, az előbbi szabályai szerint, míg az utóbbi alávetett állapotban van. Hat tehát, Markusz, vagy bárki más parancsol, – ahogy ezek folyamatosan ünnepeiken sorsolással szoktak játszani, és [a sorsnak megfelelően] parancsolni egymásnak a prófétálást, továbbadva, mint orákulum azt, ami összhangban van saját vágyaikkal, – ebből következik, hogy aki parancsol, nagyobb és magasabb tekintéllyel rendelkezik, mint a prófétai szellem, habár ő csak egy férfi, ami lehetetlen. De azok a szellemek, akiknek parancsolnak ezek az emberek, és akkor beszélnek, amikor arra vágynak, földiek és gyengék, merészek és szemtelenek, akiket a Sátán küldött el azok csábításáért és elpusztításáért, akik nem tartják erősen azt a jól tömörített hitet, amit eleinte az Egyházon keresztül kaptak.

5. Sőt, hogy ez a Markusz varázsitalokat és szerelmi bájitalokat kever össze, hogy inzultálja némely asszony személyét, ha nem is mindazokat, akik Isten egyházába visszatértek – ami gyakran előfordul – tudomásul véve, bevallva azt is, hogy bemocskoltattak általa, és hogy égő szenvedéllyel töltődtek meg iránta. Ennek szomorú példája történt egy bizonyos ázsiai ügyben, egyik diakónusunk esetében, aki házába fogadta őt (Marcust). Felesége, figyelemre méltó szépségű nő, mind elmében, mind testében áldozata lett ennek a varázslónak, és hosszú ideig vele együtt utazott. Végül, amikor a testvérek nem kis nehézségekkel megtérítették őt, egész idejét a nyilvános beismerés gyakorlásával töltötte, sírva jajgatva a szennyeződéstől, amelyet ettől a mágustól kapott.

6. Néhány tanítványa is, ugyanazon gyakorlatoktól függve, sok ostoba nőt megtévesztett és megrontotta őket. Magukat úgy hirdetik, mint „tökéletesek”, így senkit sem lehet összehasonlítani velük ismereteik rendkívüli mértéke tekintetében, nem is említette Pált vagy Pétert, vagy bármely más apostolt. Azt állítják, hogy ők maguk is többet tudnak, mint a többiek, és egyedül ők szívták magukba annak a hatalomnak ismeretét, amely kibeszélhetetlen. Azt is fenntartják, hogy minden hatalom felett magasabbra jutottak, és ezért minden tekintetben szabadon cselekedhetnek úgy, ahogy akarnak, senkitől sem kell tartaniuk. Mert állítják, hogy a „Megváltás” miatt történt az, hogy senki sem tudja őket elfogni, sőt nem is láthatja őket bíró. De még ha véletlenül meg is ragadja őket, akkor egyszerűen megismételhetik ezeket a szavakat, miközben az ő jelenlétében állnak „Megváltásukkal:” Ó te, aki Isten, és a misztukus, az örök Sigé mellett ülsz, te, akin keresztül az angyalok (erősségek), akik folyamatosan látják az Atya arcát, akiknek te mint útmutatójúk és bevezetőjük, formájukat felülről nyerik, melyet ő merész nagyságában megihleti a Propator jóságából fakadóan, képmásként állított fel bennünket, miután elméje ekkor a fenti dolgokra szánta magát, mint egy álomban, – íme, a bíró kéznél van, és a kiáltó elrendeli nekem, hogy védekezzek. De te, mint aki ismeri mindkettő ügyeit, mutasd be mindkettőnk ügyét a bírónak, amennyiben ez a valóságban csak egy indok.” Most, amint az Anya meghallja ezeket a szavakat, rájuk teszi Plútó homéroszi sisakját, hogy láthatatlanul elkerülhessék a bírót. És akkor azonnal felkapja őket, a menyasszonyi kamrába vezeti őket, és átadja őket társaiknak.

7. Ezek azok a szavak és tettek, amelyekkel daját Rhóni területükön sok asszonyt becsaptak, akiknek lelkiismerete mint forró vassal van érzéketlenné téve. Némelyikük valóban nyilvánosan megvallja bűneit; de mások közülük szégyellik, hogy megtegyék ezt, és hallgatólagos módon, kétségbeesve Isteni élet [elérésében], némelyikük teljesen hitehagyott; míg mások haboznak a két irány között, és magukévá teszik a közmondásban leírtakat, „sem kívül, sem belül;”

birtokolva ezt, mint a tudás gyermekei magjából származó gyömölcsöt.

XIV. Fejezet – Marcus és mások különféle hipotézisei. A betűk és szótagok tiszteletben tartásának elméletei.

1. This Marcus then, declaring that he alone was the matrix and receptacle of the Sige of Colorbasus, inasmuch as he was only-begotten, has brought to the birth in some such way as follows that which was committed to him of the defective Enthymesis. He declares that the infinitely exalted Tetrad descended upon him from the invisible and indescribable places in the form of a woman (for the world could not have borne it coming in its male form), and expounded to him alone its own nature, and the origin of all things, which it had never before revealed to any one either of gods or men. This was done in the following terms: When first the unoriginated, inconceivable Father, who is without material substance, and is neither male nor female, willed to bring forth that which is ineffable to Him, and to endow with form that which is invisible, He opened His mouth, and sent forth the Word similar to Himself, who, standing near, showed Him what He Himself was, inasmuch as He had been manifested in the form of that which was invisible. Moreover, the pronunciation of His name took place as follows:-He spoke the first word of it, which was the beginning [of all the rest], and that utterance consisted of four letters. He added the second, and this also consisted of four letters. Next He uttered the third, and this again embraced ten letters. Finally, He pronounced the fourth, which was composed of twelve letters. Thus took place the enunciation of the whole name, consisting of thirty letters, and four distinct utterances. Each of these elements has its own peculiar letters, and character, and pronunciation, and forms, and images, and there is not one of them that perceives the shape of that [utterance] of which it is an element. Neither does any one know itself, nor is it acquainted with the pronunciation of its neighbour, but each one imagines that by its own utterance it does in fact name the whole. For while every one of them is a part of the whole, it imagines its own sound to be the whole name, and does not leave off sounding until, by its own utterance, it has reached the last letter of each of the elements. This teacher declares that the restitution of all things will take place, when all these, mixing into one letter, shall utter one and the same sound. He imagines that the emblem of this utterance is found in Amen, which we pronounce in concert. The diverse sounds (he adds) are those which give form to that Aeon who is without material substance and unbegotten, and these, again, are the forms which the Lord has called angels, who continually behold the face of the Father.

2. Those names of the elements which may be told, and are common, he has called Aeons, and words, and roots, and seeds, and fulnesses, and fruits. He asserts that each of these, and all that

is peculiar to every one of them, is to be understood as contained in the name Ecclesia. Of these elements, the last letter of the last one uttered its voice, and this sound going forth generated its own elements after the image of the [other] elements, by which he affirms, that both the things here below were arranged into the order they occupy, and those that preceded them were called into existence. He also maintains that the letter itself, the sound of which followed that sound below, was received up again by the syllable to which it belonged, in order to the completion of the whole, but that the sound remained below as if cast outside. But the element itself from which the letter with its special pronunciation descended to that below, he affirms to consist of thirty letters, while each of these letters, again, contains other letters in itself, by means of which the name of the letter is expressed. And thus, again, others are named by other letters, and others still by others, so that the multitude of letters swells out into infinitude. You may more clearly understand what I mean by the following example:-The word Delta contains five letters, viz., D, E, L, T, A: these letters again, are written by other letters, and others still by others. If, then, the entire composition of the word Delta [when thus analyzed] runs out into infinitude, letters continually generating other letters, and following one another in constant succession, how much raster than that [one] word is the [entire] ocean of letters! And if even one letter be thus infinite, just consider the immensity of the letters in the entire name; out of which the Sige of Marcus has taught us the Propator is composed. For which reason the Father, knowing the incomprehensibleness of His own nature, assigned to the elements which He also terms Aeons, [the power] of each one uttering its own enunciation, because no one of them was capable by itself of uttering the whole.

3.Moreover, the Tetrad, explaining these things to him more fully, said:-I wish to show thee Aletheia (Truth) herself; for I have brought her down from the dwellings above, that thou mayest see her without a veil, and understand her beauty-that thou mayest also hear her speaking, and admire her wisdom. Behold, then, her head on high, Alpha and Omega; her neck, Beta and Psi; her shoulders with her hands, Gamma and Chi; her breast, Delta and Phi; her diaphragm, Epsilon and Upsilon; her back, Zeta and Tau; her belly, Eta and Sigma; her thighs, Theta and Rho; her knees, Iota and Pi; her legs, Kappa and Omicron; her ankles, Lambda and Xi; her feet, Mu and Nu. Such is the body of Truth, according to this magician, such the figure of the element, such the character of the letter. And he calls this element Anthropos (Man), and says that is the fountain of all speech, and the beginning of all sound, and the expression of all that is unspeakable, and the mouth of the silent Sige. This indeed is the body of Truth. But do thou, elevating the thoughts of thy mind on high, listen from the mouth of Truth to the self-begotten Word, who is also the dispenser of the bounty of the Father.

4. When she (the Tetrad) had spoken these things, Aletheia looked at him, opened her mouth,

and uttered a word. That word was a name, and the name was this one which we do know and speak of, viz., Christ Jesus. When she had uttered this name, she at once relapsed into silence. And as Marcus waited in the expectation that she would say something more, the Tetrad again came forward and said, „Thou hast reckoned as contemptible that word which thou hast heard from the mouth of Aletheia. This which thou knowest and seemest to possess, is not an ancient name. For thou possessest the sound of it merely, whilst thou art ignorant of its power. For Jesus (‘Ihsou=j) is a name arithmetically symbolical, consisting of six letters, and is known by all those that belong to the called. But that which is among the Aeons of the Pleroma consists of many parts, and is of another form and shape, and is known by those [angels] who are joined in affinity with Him, and whose figures (mightinesses) are always present with Him.

5. Know, then, that the four-and-twenty letters which you possess are symbolical emanations of the three powers that contain the entire number of the elements above. For you are to reckon thus-that the nine mute letters are [the images] of Pater and Aletheia, because they are without voice, that is, of such a nature as cannot be uttered or pronounced. But the semi-vowels represent Logos and Zoe, because they are, as it were, midway between the consonants and the vowels, partaking of the nature of both. The vowels, again, are representative of Anthropos and Ecclesia, inasmuch as a voice proceeding from Anthropos gave being to them all; for the sound of the voice imparted to them form. Thus, then, Logos and Zoe possess eight [of these letters]; Anthropos and Ecclesia seven; and Pater and Aletheia nine. But since the number allotted to each was unequal, He who existed in the Father came down, having been specially sent by Him from whom He was separated, for the rectification of what had taken place, that the unity of the Pleromas, being endowed with equality, might develop in all that one power which flows from all. Thus that division which had only seven letters, received the power of eight, and the three sets were rendered alike in point of number, all becoming Ogdoads; which three, when brought together, constitute the number four-and-twenty. The three elements, too (which he declares to exist in conjunction with three powers, and thus form the six from which have flowed the twenty-four letters), being quadrupled by the word of the ineffable Tetrad, give rise to the same number with them; and these elements he maintains to belong to Him who cannot be named. These, again, were endowed by the three powers with a resemblance to Him who is invisible. And he says that those letters which we call double are the images of the images of these elements; and if these be added to the four-and-twenty letters, by the force of analogy they form the number thirty.

6. He asserts that the fruit of this arrangement and analogy has been manifested in the likeness of an image, namely, Him who, after six days, ascended into the mountain along with three others, and then became one of six (the sixth), in which character He descended and was

contained in the Hebdomad, since He was the illustrious Ogdoad, and contained in Himself the entire number of the elements, which the descent of the dove (who is Alpha and Omega) made clearly manifest, when He came to be baptized; for the number of the dove is eight hundred and one. And for this reason did Moses declare that man was formed on the sixth day; and then, again, according to arrangement, it was on the sixth day, which is the preparation, that the last man appeared, for the regeneration of the first, Of this arrangement, both the beginning and the end were formed at that sixth hour, at which He was nailed to the tree. For that perfect being Nous, knowing that the number six had the power both of formation and regeneration, declared to the children of light, that regeneration which has been wrought out by Him who appeared as the Episemon in regard to that number. Whence also he declares it is that the double letters contain the Episemon number; for this Episemon, when joined to the twenty-four elements, completed the name of thirty letters.

7. He employed as his instrument, as the Sige of Marcus declares, the power of seven letters, in order that the fruit of the independent will [of Achamoth] might be revealed. „Consider this present Episemon," she says-„Him who was formed after the [original] Episemon, as being, as it were, divided or cut into two parts, and remaining outside; who, by His own power and wisdom, through means of that which had been produced by Himself, gave life to this world, consisting of seven powers, after the likeness of the power of the Hebdomad, and so formed it, that it is the soul of everything visible. And He indeed uses this work Himself as if it had been formed by His own free will; but the rest, as being images of what cannot be [fully] imitated, are subservient to the Enthymesis of the mother. And the first heaven indeed pronounces Alpha, the next to this Epsilon, the third Eta, the fourth, which is also in the midst of the seven, utters the sound of Iota, the fifth Omicron, the sixth Upsilon, the seventh, which is also the fourth from the middle, utters the elegant Omega,"-as the Sige of Marcus, talking a deal of nonsense, but uttering no word of truth, confidently asserts. „And these powers," she adds, „being all simultaneously clasped in each other's embrace, do sound out the glory of Him by whom they were produced; and the glory of that sound is transmitted upwards to the Propator." She asserts, moreover, that „the sound of this uttering of praise, having been wafted to the earth, has become the Framer and the Parent of those things which are on the earth."

8. He instances, in proof of this, the case of infants who have just been born, the cry of whom, as soon as they have issued from the womb, is in accordance with the sound of every one of these elements. As, then, he says, the seven powers glorify the Word, so also does the complaining soul of infants. For this reason, too, David said: „Out of the mouth of babes and sucklings Thou hast perfected praise; " and again: „The heavens declare the glory of God." Hence also it comes to pass, that when the soul is involved in difficulties and distresses, for its

own relief it calls out, „Oh” (W), in honour of the letter in question, so that its cognate soul above may recognise [its distress], and send down to it relief.

9. Thus it is, that in regard to the whole name, which consists of thirty letters, and Bythus, who receives his increase from the letters of this [name], and, moreover, the body of Aletheia, which is composed of twelve members, each of which consists of two letters, and the voice which she uttered without having spoken at all, and in regard to the analysis of that name which cannot be expressed in words, and the soul of the world and of man, according as they possess that arrangement, which is after the image [of things above], he has uttered his nonsensical opinions. It remains that I relate how the Tetrad showed him from the names a power equal in number; so that nothing, my friend, which I have received as spoken by him, may remain unknown to thee; and thus thy request, often proposed to me, may be fulfilled.

XV. Fejezet- Sige Marcushoz, a huszonnégy elem generációjához és Jézushoz kapcsolódik. Ezeknek az abszurditásoknak a feltárása.

1. The all-wise Sige then announced the production of the four-and-twenty elements to him as follows:-Along with Monotes there coexisted Henotes, from which sprang two productions, as we have remarked above, Monas and Hen, which, added to the other two, make four, for twice two are Four. And again, two and four, when added together, exhibit the number six. And further, these six being quadrupled, give rise to the twenty-four forms. And the names of the first Tetrad, which are understood to be most holy, and not capable of being expressed in words, are known by the Son alone, while the father also knows what they are. The other names which are to be uttered with respect, and faith, and reverence, are, according to him, Arrhetos and Sige, Pater and Aletheia. Now the entire number of this Tetrad amounts to four-and-twenty letters; for the name Arrhetos contains in itself seven letters, Seige five, Pater five, and Aletheia seven. If all these be added together-twice five, and twice seven-they complete the number twenty-four. In like manner, also, the second Tetrad, Logos and Zoe, Anthropos and Ecclesia, reveal the same number of elements. Moreover, that name of the Saviour which may be pronounced, viz., Jesus [‘Ihsou=j, consists of six letters, but His unutterable name comprises for-and-twenty letters. The name Christ the Son (ui9o\ j Xreisto/j) comprises twelve letter, but that which is unpronounceable in Christ contains thirty letters. And for this reason he declares that fie is Alpha and Omega, that he may indicate the dove, inasmuch as that bird has this number [in its name].

2. But Jesus, he affirms, has the following unspeakable origin. From the mother of all things, that is, the first Tetrad; there came forth the second Tetrad, after the manner of a daughter; and thus an Ogdoad was formed, from which, again, a Decad proceeded: thus was produced a Decad and an Ogdoad. The Decad, then, being joined with the Ogdoad, and multiplying it ten times, gave rise to the number eighty; and, again, multiplying eighty ten times, produced the number eight hundred. Thus, then, the whole number of the letters proceeding from the Ogdoad [multiplied] into the Decad, is eight hundred and eighty-eight. This is the name of Jesus; for this name, if you reckon up the numerical value of the letters, amounts to eight hundred and eighty-eight. Thus, then, you have a clear statement of their opinion as to the origin of the supercelestial Jesus. Wherefore, also, the alphabet of the Greeks contains eight Monads, eight Decads, and eight Hecatads, which present the number eight hundred and eighty-eight, that is, Jesus, who is formed of all numbers; and on this account He is called Alpha and Omega, indicating His origin from all. And, again, they put the matter thus: If the first Tetrad be added up according to the progression of number, the number ten appears. For one, and two, and three, and four, when added together, form ten; and this, as they will have it, is Jesus. Moreover, Chreistus, he says, being a word of eight letters, indicates the first Ogdoad, and this, when multiplied by ten, gives birth to Jesus (888). And Christ the Son, he says, is also spoken of, that is, the Duodecad. For the name Son, (ui9o\ j) contains four letters, and Christ (Chreistus) eight, which, being combined, point out the greatness of the Duodecad. But, he alleges, before the Episemon of this name appeared, that is Jesus the Son, mankind were involved in great ignorance and error. But when this name of six letters was manifested (the person bearing it clothing Himself in flesh, that He might come under the apprehension of man's senses, and having in Himself these six and twenty-four letters), then, becoming acquainted with Him, they ceased from their ignorance, and passed from death unto life, this name serving as their guide to the Father of truth. For the Father of all had resolved to put an end to ignorance, and to destroy death. But this abolishing of ignorance was just the knowledge of Him. And therefore that man (Anthropos) was chosen according to His will, having been formed after the image of the [corresponding] power above.

3. As to the Aeons, they proceeded from the Tetrad, and in that Tetrad were Anthropos and Ecclesia, Logos and Zoe. The powers, then, he declares, who emanated from these, generated that Jesus who appeared upon the earth. The angel Gabriel took the place of Logos, the Holy Spirit that of Zoe, the Power of the Highest that of Anthropos, while the Virgin pointed out the place of Ecclesia. And thus, by a special dispensation, there was generated by Him, through Mary, that man, whom, as He passed through the womb, the Father of all chose to [obtain] the knowledge of Himself by means of the Word. And on His coming to the water [of baptism], there descended on Him, in the form of a dove, that Being who had formerly ascended on high, and completed the twelfth number, in whom there existed the seed of those who were produced contemporaneously with Himself, and who descended and ascended along with Him.

Moreover, he maintains that power which descended was the seed of the Father, which had in itself both the Father and the Son, as well as that power of Sige which is known by means of them, but cannot be expressed in language, and also all the Aeons. And this was that Spirit who spoke by the mouth of Jesus, and who confessed that He was the son of Man as well as revealed the Father, and who, having descended into Jesus, was made one with Him. And he says that the Saviour formed by special dispensation did indeed destroy death, but that Christ made known the Father. He maintains, therefore, that Jesus is the name of that man formed by a special dispensation, and that He was formed after the likeness and form of that [heavenly] Anthropos, who was about to descend upon Him. After He had received that Aeon, He possessed Anthropos himself, and Loges himself, and Pater, and Arrhetus, and Sige, and Aletheia, and Ecclesia, and Zoe.

4.Such ravings, we may now well say, go beyond Iu, Iu, Pheu, Pheu, and every kind of tragic exclamation or utterance of misery. For who would not detest one who is the wretched contriver of such audacious falsehoods, when he perceives the truth turned by Marcus into a mere image, and that punctured all over with the letters of the alphabet? The Greeks confess that they first received sixteen letters from Cadmus, and that but recently, as compared with the beginning, [the vast antiquity of which is implied] in the common proverb: „Yesterday and before; ” and afterwards, in the course of time, they themselves invented at one period the aspirates, and at another the double letters, while, last of all, they say Palamedes added the long letters to the former. Was it so, then, that until these things took place among the Greeks, truth had no existence? For, according to thee, Marcus, the body of truth is posterior to Cadmus and those who preceded him-posterior also to those who added the rest of the letters-posterior even to thyself! For thou alone hast formed that which is called by thee the truth into an [outward, visible] image.

5. But who will tolerate thy nonsensical Sige, who names Him that cannot be named, and expounds the nature of Him that is unspeakable, and searches out Him that is unsearchable, and declares that He whom thou maintainest to be destitute of body and form, opened His mouth and sent forth the Word, as if He were included among organized beings; and that His Word, while like to His Author, and bearing the image of the invisible, nevertheless consisted of thirty elements and four syllables? It will follow, then, according to thy theory, that the Father of all, in accordance with the likeness of the Word, consists of thirty elements and four syllables! Or, again, who will tolerate thee in thy juggling with forms and numbers,-at one time thirty, at another twenty-four, and at another, again, only six,-whilst thou shuttest up [in these] the Word of God, the Founder, and Framer, and Maker of all things; and then, again, cutting Him up piecemeal into four syllables and thirty elements; and bringing down the Lord of all who

founded the heavens to the number eight hundred and eighty-eight, so that He should be similar to the alphabet; and subdividing the Father, who cannot be contained, but contains all things, into a Tetrad, and an Ogdoad, and a Decad, and a Duodecad; and by such multiplications, setting forth the unspeakable and inconceivable nature of the Father, as thou thyself declarest it to be? And showing thyself a very Daedalus for evil invention, and the wicked architect of the supreme power, thou dost construct a nature and substance for Him whom thou callest incorporeal and immaterial, out of a multitude of letters, generated the one by the other. And that power whom thou affirmest to be indivisible, thou dost nevertheless divide into consonants, and vowels, and semi-vowels; and, falsely ascribing those letters which are mute to the Father of all things, and to His Ennœa (thought), thou hast driven on all that place confidence in thee to the highest point of blasphemy, and to the grossest impiety.

6. With good reason, therefore, and very fittingly, in reference to thy rash attempt, has that divine elder and preacher of the truth burst forth in verse against thee as follows:-„Marcus, thou former of idols, inspector of portents, Skill'd in consulting the stars, and deep in the black arts of magic, Ever by tricks such as these confirming the doctrines of error, Furnishing signs unto those involved by thee in deception, Wonders of power that is utterly severed from God and apostate, Which Satan, thy true father, enables thee still to accomplish, By means of Azazel, that fallen and yet mighty angel,-Thus making thee the precursor of his own impious actions." Such are the words of the saintly elder. And I shall endeavour to state the remainder of their mystical system, which runs out to great length, in brief compass, and to bring to the light what has for a long time been concealed. For in this way such things will become easily susceptible of exposure by all.

XVI. Fejezet – Markusz követőinek abszurd értelmezései.

1. Blending in one the production of their own Aeons, and the straying and recovery of the sheep [spoken of in the Gospel], these persons endeavour to set forth things in a more mystical style, while they refer everything to numbers, maintaining that the universe has been formed out of a Monad and a Dyad. And then, reckoning from unity on to four, they thus generate the Decad. For when one, two, three, and four are added together, they give rise to the number of the ten Aeons. And, again, the Dyad advancing from itself [by twos] up to six-two, and four, and six-brings out the Duodecad. Once more, if we reckon in the same way up to ten, the number thirty appears, m which are found eight, and ten, and twelve. They therefore term the Duodecad-because it contains the Episemon, and because the Episemon [so to speak] waits upon it-the passion. And for this reason, because an error occurred in connection with the

twelfth number, the sheep frisked off, and went astray; for they assert that a defection took place from the Duodecad. In the same way they oracularly declare, that one power having departed also from the Duodecad, has perished; and this was represented by the woman who lost the drachma, and, lighting a lamp, again found it. Thus, therefore, the numbers that were left, viz., nine, as respects the pieces of money, and eleven in regard to the sheep, when multiplied together, give birth to the number ninety-nine, for nine times eleven are ninety-nine. Wherefore also they maintain the word „Amen" contains this number.

2. I will not, however, weary thee by recounting their other interpretations, that you may perceive the results everywhere. They maintain for instance, that the letter Eta (h) along with the Episemon (ő\) constitutes an Ogdoad, inasmuch as it occupies the eighth place from the first letter. Then, again, without the Episemon, reckoning the number of the letters, and adding them up till we come to Eta, they bring out the Priacontad. For if one begins at Alpha and ends with Eta, omitting the Episeman, and adds together the value of the letters in succession, he will find their number altogether to amount to thirty. For up to Epsilon (e) fifteen are formed; then adding seven to that number, the sum of twenty-two is reached. Next, Eta being added to these, since its value is eight, the most wonderful Triacontad is completed. And hence they give forth that the Ogdoad is the mother of the thirty Aeons. Since, therefore, the number thirty is composed of three powers [the Ogdoad, Decad, and Duodecad], when multiplied by three, it produces ninety, for three times thirty are ninety. Likewise this Triad, when multiplied by itself, gives rise to nine. Thus the Ogdoad generates, by these means, ninety-nine. And since the twelfth Aeon, by her defection, left eleven in the heights above, they maintain that therefore the position of the letters is a true coordinate of the method of their calculation (for Lambda is the eleventh in order among the letters, and represents the number thirty), and also forms a representation of the arrangement of affairs above, since, on from Alpha, omitting Episemon, the number of the letters up to Lambda, when added together according to the successive value of the letters, and including Lambda itself, forms the sum of ninety-nine; but that this Lambda, being the eleventh in order, descended to seek after one equal to itself, so as to complete the number of twelve letters, and when it found such a one, the number was completed, is manifest from the very configuration of the letter; for Lambda being engaged, as it were, in the quest of one similar to itself, and finding such an one, and clasping it to itself, thus filled up the place of the twelfth, the letter Mu (M) being composed of two Lambdas (LL). Wherefore also they, by means of their „knowledge," avoid the place of ninety-nine, that is, the defection-a type of the left hand, -but endeavour to secure one more, which, when added to the ninety and nine, has the effect of changing their reckoning to the right hand.

3. I well know, my dear friend, that when thou hast read through all this, thou wilt indulge in a

hearty laugh over this their inflated wise folly! But those men are really worthy of being mourned over, who promulgate such a kind of religion, and who so frigidly and perversely pull to pieces the greatness of the truly unspeakable power, and the dispensations of God in themselves so striking, by means of Alpha and Beta, and through the aid of numbers. But as many as separate from the Church, and give heed to such old wives' fables as these, are truly self-condemned; and these men Paul commands us, „after a first and second admonition, to avoid." And John, the disciple of the Lord, has intensified their condemnation, when he desires us not even to address to them the salutation of „good-speed; „for, says he, „He that bids them be of good-speed is a partaker with their evil deeds; " and that with reason, „for there is no good-speed to the ungodly," saith the Lord. Impious indeed, beyond all impiety, are these men, who assert that the Maker of heaven and earth, the only God Almighty, besides whom there is no God, was produced by means of a defect, which itself sprang from another defect, so that, according to them, He was the product of the third defect. Such an opinion we should detest and execrate, while we ought everywhere to flee far apart from those that hold it; and in proportion as they vehemently maintain and rejoice in their fictitious doctrines, so much the more should we be convinced that they are under the influence of the wicked spirits of the Ogdoad,-just as those persons who fall into a fit of frenzy, the more they laugh, and imagine themselves to be well, and do all things as if they were in good health [both of body and mind], yea, some things better than those who really are so, are only thus shown to be the more seriously diseased. In like manner do these men, the more they seem to excel others in wisdom, and waste their strength by drawing the bow too tightly, the greater fools do they show themselves. For when the unclean spirit of folly has gone forth, and when afterwards he finds them not waiting upon God, but occupied with mere worldly questions, then, „taking seven other spirits more wicked than himself," and inflating the minds of these men with the notion of their being able to conceive of something beyond God, and having fitly prepared them for the reception of deceit, he implants within them the Ogdoad of the foolish spirits of wickedness.

XVII. Fejezet- A markosziánuszok elmélete, miszerint a teremtett dolgokat a láthatatlan dolgok képmása után hozták létre.

1. I wish also to explain to thee their theory as to the way in which the creation itself was formed through the mother by the Demiurge (as it were without his knowledge), after the image of things invisible. They maintain, then, that first of all the four elements, fire, water, earth, and air, were produced after the image of the primary Tetrad above, and that then, we add their operations, viz., heat, cold, dryness, and humidity, an exact likeness of the Ogdoad is presented. They next reckon up ten powers in the following manner:-There are seven globular bodies, which they also call heavens; then that globular body which contains these, which also

they name the eighth heaven; and, in addition to these, the sun and moon. These, being ten in number, they declare to be types of the invisible Decad, which proceeded from Logos and Zoe. As to the Duodecad, it is indicated by the zodiacal circle, as it is called; for they affirm that the twelve signs do most manifestly shadow forth the Duodecad, the daughter of Anthropos and Ecclesia. And since the highest heaven, beating upon the very sphere [of the seventh heaven], has been linked with the most rapid precession of the whole system, as a check, and balancing that system with its own gravity, so that it completes the cycle from sign to sign in thirty years,- they say that this is an image of Horus, encircling their thirty-named mother. And then, again, as the moon travels through her allotted space of heaven in thirty days, they hold, that by these days she expresses the number of the thirty Aeons. The sun also, who runs through his orbit in twelve months, and then returns to the same point in the circle, makes the Duodecad manifest by these twelve months; and the days, as being measured by twelve hours, are a type of the invisible Duodecad. Moreover, they declare that the hour, which is the twelfth part of the day, is composed of thirty parts, in order to set forth the image of the Triacontad. Also the circumference of the zodiacal circle itself contains three hundred and sixty degrees (for each of its signs comprises thirty); and thus also they affirm, that by means of this circle an image is preserved of that connection which exists between the twelve and the thirty. Still further, asserting that the earth is divided into twelve zones, and that in each zone it receives power from the heavens, according to the perpendicular [position of the sun above it], bringing forth productions corresponding to that power which sends down its influence upon it, they maintain that this is a most evident type of the Duodecad and its offspring.

2. In addition to these things, they declare that the Demiurge, desiring to imitate the infinitude, and eternity, and immensity, and freedom from all measurement by time of the Ogdoad above, but, as he was the fruit of defect, being unable to express its permanence and eternity, had recourse to the expedient of spreading out its eternity into times, and seasons, and vast numbers of years, imagining, that by the multitude of such times he might imitate its immensity . They declare further, that the truth having escaped him, he followed that which was false, and that, for this reason, when the times are fulfilled, his work shah perish.

XVIII. Fejezet – Mózes szövegei, amelyeket az eretnekek elferdítenek hipotézisük alátámasztására.

1. És miközben a teremtéssel kapcsolatos dolgokat erősítgetik, mindegyikük alkot valami újat, napról napra, képességei szerint; mert senki sem tekinthető „tökéletesnek”, aki nem munkál ki közöttük néhány hatalmas fikciót. Ezért először is jelezni kell, hogy milyen dolgokat átalakítanak

[saját használatra] a prófétai írásokból, majd meg kell cáfolni azokat. Mózes tehát, ahogyan a teremtésről szóló beszámolót elkezdte, már az elején rámutatott mindenek anyjára, amikor azt mondja: „Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet”, mert ahogy ők állítják, e négy névvel – Isten, kezdet, menny és föld – mutatta be Tetradjukat. Jelezve láthatatlan és rejtett természetét is, így szólt: „Most a föld láthatatlan és formálatlan volt.” Azt is tudni vélik, hogy a második Tetradról, az első utódjáról beszélt így, ilyen módon egy szakadékot (abüssz) és sötétséget nevezve el, amelyben víz is volt, és a Szellem, amely a vízen mozgott. Azután, folytatva az a Dekád (tizesség) említését, megnevezi a fényt, nappalt, éjszakát, az égboltot, az estét, a reggelt, a szárazföldet, a tengert, a növényeket és a tizedik helyen a fákat. Így e tíz név segítségével a tíz Aeont jelölte meg. A Duodeca hatalmát ismét a következőképpen árnyékolta be: – Megnevezi a napot, holdat, csillagokat, évszakokat, éveket, bálnákat, halakat, hüllőket, madarakat, négylábúakat, vadállatokat, és mindezek után a tizenkettedik helyen az embert. Így azt tanítják, hogy a Triacontadról Mózes által beszélt a Szellem. Ráadásul, az ember is, a fenti hatalom képére formálva, magában hordozta azt a képességet, amely az egyetlen forrásból fakad. Ez a képesség az agy azon régiójában helyezkedett el, ahonnan négy képesség indul ki, a fenti Tetrad képe után, és ezeket nevezik: az első látás, a második hallás, a harmadik szaglás, a negyedik pedig ízlelés. And they say that the Ogdoad is indicated by man in this way: that he possesses two ears, the like number of eyes, also two nostrils, and a twofold taste, namely, of bitter and sweet. Moreover, they teach that the whole man contains the entire image of the Triacontad as follows: In his hands, by means of his fingers, he bears the Decad; and in his whole body the Duodecad, inasmuch as his body is divided into twelve members; for they portion that out, as the body of Truth is divided by them-a point of which we have already spoken. But the Ogdoad, as being unspeakable and invisible, is understood as hidden in the viscera.

2. Again, they assert that the sun, the great light-giver, was formed on the fourth day, with a reference to the number of the Tetrad. So also, according to them, the courts of the tabernacle constructed by Moses, being composed of fine linen, and blue, and purple, and scarlet, pointed to the same image. Moreover, they maintain that the long robe of the priest failing over his feet, as being adorned with four rows of precious stones, indicates the Tetrad; and if there are any other things in the Scriptures which can possibly be dragged into the number four, they declare that these had their being with a view to the Tetrad. The Ogdoad, again, was shown as follows:-They affirm that man was formed on the eighth day, for sometimes they will have him to have been made on the sixth day, and sometimes on the eighth, unless, perchance, they mean that his earthly part was formed on the sixth day, but his fleshly part on the eighth, for these two things are distinguished by them. Some of them also hold that one man was formed after the image and likeness of God, masculo-feminine, and that this was the spiritual man; and that another man was formed out of the earth.

3. Further, they declare that the arrangement made with respect to the ark in the Deluge, by means of which eight persons were saved, most clearly indicates the Ogdoad which brings salvation. David also shows forth the same, as holding the eighth place in point of age among his brethren. Moreover, that circumcision which took place on the eighth day, represented the circumcision of the Ogdoad above. In a word, whatever they find in the Scriptures capable of being referred to the number eight, they declare to fulfil the mystery of the Ogdoad. With respect, again, to the Decad, they maintain that it is indicated by those ten nations which God promised to Abraham for a possession. The arrangement also made by Sarah when, after ten years, she gave her handmaid Hagar to him, that by her he might have a son, showed the same thing. Moreover, the servant of Abraham who was sent to Rebekah, and presented her at the well with ten bracelets of gold, and her brethren who detained her for ten days; Jeroboam also, who received the ten sceptres (tribes), and the ten courts of the tabernacle, and the columns of ten cubits [high], and the ten sons of Jacob who were at first sent into Egypt to buy corn, and the ten apostles to whom the Lord appeared after His resurrection,-Thomas being absent,-represented, according to them, the invisible Decad.

4. As to the Duodecad, in connection with which the mystery of the passion of the defect occurred, from which passion they maintain that all things visible were framed, they assert that is to be found strikingly and manifestly everywhere [in Scripture]. For they declare that the twelve sons of Jacob, from whom also sprung twelve tribes,-the breastplate of the high priest, which bore twelve precious stones and twelve little bells, -the twelve stones which were placed by Moses at the foot of the mountain, -the same number which was placed by Joshua in the river, and again, on the other side, the bearers of the ark of the covenant, -those stones which were set up by Elijah when the heifer was offered as a burnt-offering; the number, too, of the apostles; and, in fine, every event which embraces in it the number twelve,-set forth their Duodecad. And then the union of all these, which is called the Triacontad, they strenuously endeavour to demonstrate by the ark of Noah, the height of which was thirty cubits; by the case of Samuel, who assigned Saul the chief place among thirty guests; by David, when for thirty days he concealed himself in the field; by those who entered along with him into the cave; also by the fact that the length (height) of the holy tabernacle was thirty cubits; and if they meet with any other like numbers, they still apply these to their Triacontad.

XIX. Fejezet – Az Írás részei, amelyekkel megpróbálják bebizonyítani, hogy a Legfelsőbb Atya ismeretlen volt a Felkent eljövetele előtt.

1. Szükségesnek tartom ezekhez a részletekhez hozzátenni azt is, amit az Írás megrontásával próbálnak meggyőzni minket Propaterükről, aki Krisztus eljövetele előtt mindenki számára ismeretlen volt. Ezzel az a céljuk, hogy kimutassák, hogy urunk más Atyát hirdetett, mint ennek a világegyetem Teremtőjét, akiről, mint korábban mondtuk, istentelenül kijelentik, hogy egy hiba (hiányosság) gyümölcse. Például, amikor Ézsaiás próféta azt mondja: „De Izrael nem ismert meg engem, és az én népem nem ért meg engem", akkor elferdítik a szavait, hogy a láthatatlan Bythus tudatlanságára utaljanak. És amit Hóseás mond: „Nincs bennük igazság, sem Isten ismerete", ugyanazt a jelentést igyekeznek megadni. És: „Nincs senki, aki megértené vagy keresse Istent: mindannyian letértek az útról, együtt haszontalanokká váltak" – állítják Bythus tudatlansága felől szólt. Az is, amit Mózes mond: „Senki sem látja az Istent és élni nem fog", – ahogyan ők győzködnek bennünket – ugyanaz az utalás.

2. Mert hamisan azt tartják, hogy a próféták látták a Teremtőt. De ezt a részt: „Senki sem látja Istent és él" úgy értelmeznék, hogy az Ő mindenki által láthatatlan és ismeretlen nagyságáról beszélnek; és valóban, hogy ezek a szavak: „Senki sem láthatja Istent" a láthatatlan Atyáról, a világegyetem Teremtőjéről szólnak, mindannyiunk számára nyilvánvaló; de hogy nem arra a Bythusra vonatkoztatják, akit a létezésbe varázsolnak, hanem a Teremtőről (és Ő a láthatatlan Isten), amint haladunk, megmutatjuk. Azt állítják, hogy Dániel is ugyanezt fejezte ki, amikor az angyaloktól könyörgött a példázatok magyarázataiért, mivel ő maga tudatlan róluk. De az angyal elrejtette előle Bythus nagy titkát, és így szólt hozzá: „Menj gyorsan, Dániel, mert ezek a beszédek el vannak zárva, amíg az értelmesek meg nem értik, és a fehérek meg nem fehérednek." Sőt, fehérnek és jó értő embernek dicsérik magukat.

XX. Fejezet – A markosziánusok apokrif és hamis írásai, az evangéliumok részeivel, amelyeket elferdítenek.

1. A fenti [félrevezetések] mellett kimondhatatlanul sok apokrif és hamis írást hoznak fel, amelyeket ők maguk hamisítottak, hogy megzavarják a bolondok és olyanok elméjét, akik nem ismerik az igazság Írását. Többek között előhozzák azt a hamis és gonosz történetet, amely arról szól, hogy a mi urunk, amikor még fiú volt, amikor megtanulta betűit, a tanító azt mondta neki, ahogy az lenni szokott: „Mondd ki az Alfát" – azt válaszolta [ahogy neki mondták] „Alfa." De amikor a tanár ismét azt mondta neki: „Béta", az úr így válaszolt: „Először mondd meg nekem, mi az Alfa, és utána elmondom, mi az a Béta." Ezt úgy magyarázzák, hogy egyedül Ő ismerte az Ismeretlent, amelyet az Alfa képe alatt tárt fel.

2. Az evangéliumokban is előforduló részek egy része hasonló színezetet kap tőlük, mint például az a válasz, amelyet édesanyjának adott tizenkét éves korában: „Nem tudjátok, hogy Atyám dolgaival kell foglalkoznom?” Így mondják: Ő hirdette nekik az Atyát, akit nem ismertek. Emiatt is elküldte tanítványait a tizenkét törzshöz, hogy hirdessék nekik az ismeretlen Istent. És annak, aki ezt mondta neki: „Jó Mester”, megvallotta, hogy Isten, aki valóban jó, mondván: „Miért nevezel engem jónak: van, aki jó, az Atya a mennyekben;” és azt állítják, hogy ebben a részben az Aeonok az egek (mennyek) nevét kapják. Továbbá, azáltal, hogy nem válaszol azoknak, akik azt mondták neki: „Milyen hatalommal teszed ezt?”, hanem saját kérdésével teljesen zavarba hozta őket; azáltal, hogy így nem válaszolt, értelmezésük szerint megmutatta az Atya kimondhatatlan természetét. Továbbá, amikor azt mondta: „Gyakran vágytam hallani Egyet e szavak közül, és nem volt senkim, aki kimondhatta volna” – állítják, hogy ezzel az „egy” kifejezéssel az egyetlen igaz Istent mutatta be, akit nem ismertek. Továbbá amikor Jeruzsálemhez közeledett, sírt, és így szólt: „Ha e mai napodot te is tudtad volna, hogy mik azok, amik a te békédhez tartoznak, de ezek el vannak rejtve előled” ezzel a „rejtett” szóval megmutatta Bythus rejtett értelmű természetét. És ismét, amikor azt mondta: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik fáradoztok és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek, és tanuljatok tőlem”, hirdette az igazság Atyját. Mert amiről nem tudtak ezek az emberek, azt mondják, hogy megígérte, hogy megtanítja őket rá.

3. De a következő részt hozzák fel a legmagasabb bizonyságtételként és mintegy rendszerük koronájaként: „Hálát adok neked, Atyám, mennynek és földnek Ura, hogy elrejtetted ezeket a bölcsek és okosak elől és felfedted azokat a kisgyermekeknek. Még így is, Atyám; mert így tűnt jónak a Te szemedben. Mindent átadott nekem Atyám; és senki sem ismeri az Atyát, csak a Fiú, vagy a Fiút, csak az Atya, és az, akinek a Fiú ki akarja jelenteni.” Ezekkel a szavakkal erősítgetik, hogy világosan megmutatta, hogy az igazság Atyját, akit életre varázsoltak, senki sem ismerte eljövetele előtt. És úgy kívánják értelmezni a részt, mintha azt tanítaná, hogy [a világ] Teremtőjét és Megalkotóját mindig mindenki ismerte, miközben az úr ezeket a szavakat a mindenki számára ismeretlen Atyáról mondta, akit most hirdetnek.

XXI. Fejezet – Ezeknek az eretnekeknek a megváltás nézetei.

1. Úgy van, hogy a megváltásra vonatkozó hagyományuk láthatatlan és érthetetlen, mint a felfoghatatlan és láthatatlan dolgok anyja; és ebből kifolyólag, mivel ingadozik, lehetetlen egyszerűen és egyszerre megismertetni a természetét, mert mindegyik úgy adja át, ahogy a

saját hajlama sugallja. Ahány tanítója van ezeknek a misztikus véleményeknek, annyi „megváltási” terve van. És amikor megcáfoljuk őket, a megfelelő helyen meg fogjuk mutatni, hogy az embereknek ezt az osztályát a Sátán arra ösztönözte, hogy megtagadja a bemerítkezést, amely az Istennek való újjászületés, és hogy így megtagadják az egész [krisztusi] hitet.

2. Azt állítják, hogy azoknak, akik elérték a tökéletes tudást, szükségképpen újra kell születniük abban a hatalomban, amely mindenek felett áll. Mert egyébként lehetetlen bebocsátást találni a Pleromán belül, mivel ez a [újjászületés] vezeti le őket Bythus mélyére. Mert a látható Jézus által alapított bemerítés a bűnök bocsánatára volt, de a megváltás, amelyet az a Krisztus hozott, aki leszállt rá, a tökéletességet szolgálta; és azt állítják, hogy az előbbi lelki (testi), de az utóbbi szellemi. János keresztségét pedig a megtérés céljából hirdették meg, de a Jézus általi megváltást a tökéletesség kedvéért hozták be. És erre utal, amikor azt mondja: „És van még egy keresztségem, amivel meg kell keresztelkednem, és lelkesen sietek felé.” Továbbá, erősítgetik, hogy az úr hozzáadta ezt a megváltást Zebedeus fiaihoz, amikor anyjuk azt kérte, hogy üljenek le, az egyik a jobb, a másik a bal kéz felől, az Ő királyságában, és ezt mondták: „Megkeresztelkedhettek-e azzal a keresztséggel, amellyel én is megkeresztelkedem?” Pál is, ahogy kijelentik, gyakran kinyilvánított terminussal fogalmazta meg a megváltást, amely Krisztus Jézusban van; és ez ugyanaz volt, amit ők oly változatos és ellentmondásos formákban adnak át.

3. Némelyikük esküvői heverőt készít, és egyfajta misztikus szertartást végez (bizonyos kifejezések kiejtésével) a beavatottakkal, és megerősíti, hogy ez egy szellemi házasság, a fönti dolgok kapcsolatainak hasonlatossága után. Mások ismét elvezetik őket egy olyan helyre, ahol víz van, és bemerítik őket e szavak kimondásával: „Az univerzum ismeretlen Atyjának nevére – az igazságra, mindenek anyjára – abban, aki alászállt Jézusra – az egyesülésbe, a megváltásba és a hatalmakkal való közösségbe.” Mások még mindig ismételnek bizonyos héber szavakat, hogy minél alaposabban megzavarják a beavatottakat: „Basema, Chamosse, Baoenaora, Mistadia, Ruada, Kousta, Babaphor, Kalachthei”. E kifejezések értelmezése a következőképpen zajlik: „Az Atya minden hatalma fölött állót segítségül hívom, amelyet világosságnak, jó Szellemnek és életnek neveznek, mert Te uralkodtál a testben.” Mások ismét így fogalmazzák meg a megváltást: Az a név, amely el van rejtve minden istenség, uralom és igazság elől, amelyet a názáreti Jézus felöltött a Krisztus világosságának életében – Krisztusé, aki a Szent Szellem által él, az angyali megváltásért. A helyreállítás (megváltás) neve így áll: Messia, Uphareg, Namempsoeman, Chaldoeaur, Mosomedoea, Acphranoe, Psaua, Jesus Nazaria. E szavak értelmezése a következő: „Nem osztom meg Krisztus Szellemét, sem a szívet, sem a mennyei feletti hatalmat, amely irgalmas; élvezhetem a te nevedet, ó, az igazság Megváltója!” Ilyenek a felavató személyek szavai; de akit felavatott, azt válaszolja: „Meg vagyok alapozva, és meg vagyok váltva; megváltom lelkemet ebből a korszakból (világból), és mindentől, ami ezzel

kapcsolatos, Iao nevében, aki megváltotta saját lelkét megváltásra a Krisztusban, aki él.” Ezután a nézők ezeket a szavakat teszik hozzá, „Béke mindenkinek, akiken ez a név nyugszik.” Ezek után balzsammal kenik meg a beavatott személyt; mert azt állítják, hogy ez a kenőcs annak az édes illatnak egy fajtája, amely minden dolog felett áll.

4. But there are some of them who assert that it is superfluous to bring persons to the water, but mixing oil and water together, they place this mixture on the heads of those who are to be initiated, with the use of some such expressions as we have already mentioned. And this they maintain to be the redemption. They, too, are accustomed to anoint with balsam. Others, however, reject all these practices, and maintain that the mystery of the unspeakable and invisible power ought not to be performed by visible and corruptible creatures, nor should that of those [beings] who are inconceivable, and incorporeal, and beyond the reach of sense, [be performed] by such as are the objects of sense, and possessed of a body. These hold that the knowledge of the unspeakable Greatness is itself perfect redemption. For since both defect and passion flowed from ignorance, the whole substance of what was thus formed is destroyed by knowledge; and therefore knowledge is the redemption of the inner man. This, however, is not of a corporeal nature, for the body is corruptible; nor is it animal, since the animal soul is the fruit of a defect, and is, as it were, the abode of the spirit. The redemption must therefore be of a spiritual nature; for they affirm that the inner and spiritual man is redeemed by means of knowledge, and that they, having acquired the knowledge of all things, stand thenceforth in need of nothing else. This, then, is the true redemption.

5. Others still there are who continue to redeem persons even up to the moment of death, by placing on their heads oil and water, or the pre-mentioned ointment with water, using at the same time the above-named invocations, that the persons referred to may become incapable of being seized or seen by the principalities and powers, and that their inner man may ascend on high in an invisible manner, as if their body were left among created things in this world, while their soul is sent forward to the Demiurge. And they instruct them, on their reaching the principalities and powers, to make use of these words: „I am a son from the Father-the Father who had a pre-existence, and a son in Him who is pre-existent. I have come to behold all things, both those which belong to myself and others, although, strictly speaking, they do not belong to others, but to Achamoth, who is female in nature, and made these things for herself. For I derive being from Him who is pre-existent, and I come again to my own place whence I went forth.” And they affirm that, by saying these things, he escapes from the powers. He then advances to the companions of the Demiurge, and thus addresses them:-„I am a vessel more precious than the female who formed you. If your mother is ignorant of her own descent, I know myself, and am aware whence I am, and I call upon the incorruptible Sophia, who is in the

Father, and is the mother of your mother, who has no father, nor any male consort; but a female springing from a female formed you, while ignorant of her own mother, and imagining that she alone existed; but I call upon her mother." And they declare, that when the companions of the Demiurge hear these words, they are greatly agitated, and upbraid their origin and the race of their mother. But he goes into his own place, having thrown [off] his chain, that is, his animal nature. These, then, are the particulars which have reached us respecting „redemption." But since they differ so widely among themselves both as respects doctrine and tradition, and since those of them who are recognised as being most modern make it their effort daily to invent some new opinion, and to bring out what no one ever before thought of, it is a difficult matter to describe all their opinions.

XXII. Fejezet – Az eretnekek eltérései az Igazságtól.

1. Az igazság szabálya, amelyet tartunk, az, hogy van egy mindenható Isten, aki mindent megalkotott, és megmintázott és megformált Beszéde által, abból, aminek nem volt létezése, mindent, ami létezik. Így mondja az Írás, hogy „Az Úr Beszéde által alapoztattak meg az egek, és minden erejük szájának szelleme által." És ismét: „Minden általa lett, és nála nélkül semmi nem készült." Nincs megállapítva kivétel vagy kivonás; hanem az Atya mindent általa alkotott, legyen az látható vagy láthatatlan, érzékelés vagy felfogás tárgyait, időbeli, egy adott karakter miatt, vagy örök; és ezeket az örök dolgokat nem angyalok, vagy az Ennoea-jától elválasztott hatalmak készítették. Mert Istennek nincs szüksége ezekre a dolgokra, hanem Ő az, aki Igéje és Szelleme által mindent megalkot, és rendelkezik minden dologgal, és mindent irányít, és mindent létezésbe parancsol (mert a világ mindeneké), – Ő az, aki megformálta az embert, – Ő [aki] Ábrahám Istene, és Izsák Istene, és Jákob Istene, aki felett nincs más Isten, sem kezdeti elv, sem hatalom, sem Pleróma (teljesség), – Ő a mi urunk, a Felkent Jahósua Atyja, amint ezt bebizonyítjuk. Megtartva e szabályt azért könnyen megmutathatjuk véleményük nagy változatossága és sokasága ellenére, hogy ezek az emberek eltértek az igazságtól; mert az eretnekek szinte minden különböző szektája elismeri, hogy egy Isten van; de aztán kártékony tanaikkal megváltoztatják [ezt az igazságot tévedéssé], akárcsak a pogányok a bálványimádáson keresztül, – így hálátlannak bizonyulnak az iránt, aki létrehozta őket. Sőt, megvetik Isten kézmunkáját, saját üdvösségük ellen szólva, saját keservesebb vádlóikká válnak, és hamis tanúk [önmaguk ellen]. De bármennyire is vonakodnak, ezek az emberek egy napon feltámadnak testben, hogy megvallják annak erejét, aki feltámasztja őket a halálból; de hitetlenségük miatt nem számítanak az igazak közé.

2. Mivel azért az összes eretnekség felderítése és elítélése bonyolult és sokrétű feladat, és mivel

a tervünk az, hogy mindannyiuknak különleges jellemvonásaik szerint válaszoljunk, szükségesnek ítéltük meg először is számot adni forrásukról és gyökerükről annak érdekében, hogy a legmagasztosabb Bythusuk megismerésével megismerhessétek az ilyen gyümölcsöt termő fa természetét.

XXIII. Fejezet – Simon Mágus és Menander tanításai és gyakorlatai

1. Simon a samaritánus volt az a mágus, akiről Lukács, az apostolok követője és tanítványa azt mondja: „De volt egy ember, név szerint Simon, aki korábban mágikus művészeteket használt abban a városban, és félrevezette Samária népét, kijelentve, hogy ő maga valami nagy, akire mindannyian figyelnek, a legkisebbtől a legnagyobbig mondva, Ez Isten hatalma, amelyet nagynak neveznek. És figyeltek rá, mert sokáig bolondította őket varázslatai által." (Csel. 8:9-11) Ez a Simon akkor, – aki hitet színlelt, azt feltételezve, hogy az apostolok maguk is a mágia művészetével végezték gyógyításaikat, és nem Isten erejével; és a szent szellemmel való betöltekezésükre nézve, a kezek rátevésén keresztül, azok, akik hittek Istenben Rajta keresztül, aki hirdettetett általuk, nevezetesen a Felkent Jahósua – arra gyanakodva, hogy ez egy még nagyobb fajta varázstudomány által történt, és pénzt ajánlott az apostoloknak, és úgy gondolta, hogy ő is megkaphatja a szent szellem átruházásának hatalmát, akire akarja, – e szavakkal szólította meg Péter: „Pénzed veled együtt vesszen el, mert azt gondoltad, hogy az Isten ajándéka pénzen megvásárolható: nincs részed és örökséged ebben a dologban, mert szíved nem egyenes Isten előtt; mert érzékeltem, hogy keserűség epéjében és a gonoszság kötelékében vagy" (Csel. 8:20,21,23)

Ezek után ő, annál inkább nem Istenbe vetett hitet, [hanem] buzgón szembehelyezkedett az apostolokkal annak érdekében, hogy maga csodálatos lénynek tűnhessen fel, és még nagyobb buzgalommal használta magát a mágia művészetének teljességében, hogy jobban megtéveszthesse és legyőzhesse az emberek sokaságát. Ilyen módon járt el Claudiusz Caesar uralkodása alatt, aki állítólag szoborral is megtisztelte mágikus ereje miatt. Ezt az embert akkor sokan dicsőítették, mintha isten lenne; és azt tanította, hogy maga jelent meg a zsidók között Fiúként, de Samáriába Atyaként szállt alá, miközben más nemzetekhez a Szent Szellem karakterében jött. Egy szóval önmagát úgy mutatta, mint minden hatalom legmagasabb szintjét, vagyis azt a Lényt, aki mindenek felett Atya, és hagyta magát, hogy bármi olyan címmel nevezzék meg az emberek, amivel szólítani akarták.

2. Nos, ez a samáriai Simon, akitől mindenféle eretnekségek származnak, a következő

anyagokból formálta szektáját: – Miután megváltott a rabszolgaságból Türoszban, Fönícia várásában egy bizonyos Helena nevű nőt, szokásává vált, hogy őt magával vigye, kijelentve, hogy ez az asszony volt elméjének első elgondolása, mindenek anyja, aki által kezdetben elméjében az angyalok és arkangyalok fogantattak. Erre az Ennoea-ra („gondolat, szándék" görög ἔννοια) előugrott tőle, és megértette atyja akaratát, leszállt az [űr] alsóbb területeire, és angyalokat és hatalmakat alkotott, aki által ő is kijelentette, hogy ez a szó megformáltatott. De miután ő [az asszony] létrehozta őket, féltékenységi okokból bezáratott általuk, mert vonakodtak, hogy ránézzenek, mint bármely más lény az utódaira. Ami őt illeti, nem tudtak róla; de Ennoeájukat bezárták azok az erők és hatalmak, akik általuk teremtettek. Mindenféle arcátlanságot szenvedett el tőlük [az asszony], így nem tudott felfelé visszatérni atyjához, de még egy emberi testbe is be volt zárva, és korszakokon át egyik nő testéből a másikba, mint edényből egy másik edénybe [vándorolt]. Ő volt, példának okáért, abban a Helenában, akinek számlájára írható a Trójai háborút folytatták; aki miatt Stesichorust a vakot is megverték, mert megátkozta verseiben, de utána megbánta és megírta az úgynevezett palinódákat, amelyben dicséretét énekelte, és látása visszatért. Így testről testre haladva, és mindegyikükben sértéseket szenvedve végül közönséges prostituált lett; és ő volt az, akit az elveszett juhok értettek.

3. Mert ez okból jött [Simon] akkor, hogy győzhessen először, és felszabadítsa [az asszonyt] szolgaságából, miközben üdvösséget adott az embereknek, ez által ismerté tette magát nekik. Mert mivel az angyalok uralták a beteg világot, mert mindegyikük áhította a fő hatalmat magának, azért jött ő [Sinom], hogy kijavítsa a dolgokat, és alászállt, átalakult és hasonult a hatalmakhoz, a fejedelemségekhez és az angyalokhoz, hogy az emberek között férfinak tűnhessen, miközben nem volt férfi; és hogy vélhetően Júdeában szenvedett, amikor még nem szenvedett. Továbbá, a prófféták a világot alkotó angyalok ihletésére mondták ki jóslataikat; ezért azok, akik bizalmukat vetik belé és Helenába, többé már nem rájuk tekintenek, hanem mivel szabadok, úgy éljenek, ahogy akarnak; mert az emberek [Simon] kegyelme által szabadulnak meg, és nem saját igaz cselekedeteik miatt. Mert az ilyen cselekedetek nem igazak a dolgok természetében, hanem pusztán véletlenül, éppúgy, mint azok az angyalok, akik a világot létrehozták, alkalmasnak gondolhatóak hogy megalkossák őket, ilyen előírásokkal arra törekednek, hogy az embereket rabságba vigyék. Ebből a szempontból ígérte meg, hogy az világot fel kell oldozni, és hogy azokat, akik övéi, meg kell szabadítani a világot létrehozó angyalok uralma alól.

4. Így tehát az e szektához tartozó misztikus papok egyrészt erkölcstelen életet élnek, másrészt mágikus művészeteket gyakorolnak, mindegyik képességeinek megfelelően. Ördögűzéseket és ráolvasásokat használnak. A szerelmi bájitalokat és a bűbájokat is, valamint azokat a lényeket,

akiket „Paredri”-nak (családias) és „Oniropompi” (álom-küldők) hívnak, és bármi más kandi művészet is igénybe vehető, aminek lelkesen a szolgálatába szorulnak. Van egy képük is Simonról, amelyet a Jupiter hasonlatosságára készítettek, és egy másik Helenáról, amely Minerva alakú; és ezeket imádják. Végül van egy nevük, amely Simontól adatott, e legistentelenebb tanítások írójától, simonitáknak hívják őket; és tőlük „a hamisan így hívott: tudás (gnózis)” kapta kezdetét, ami még saját kijelentéseikből is megismerhető.

5. Ennek az embernek az utódja Menander volt, születése szerint szintén szamaritánus, és ő is tökéletes értette a mágia gyakorlatát. Ő megerősítette, hogy az elsődleges Hatalom továbbra is ismeretlen mindenki számára, de hogy ő maga az a személy, akit a láthatatlan lények jelenlétéből küldtek ki szabadítóként, az emberiség megszabadításáért. A világot angyalok alkották, akiket, Simonhoz hasonlóan Ennoea általi alkotásnak tartott. Ő is ad erre vonatkozó tudást, amit megerősíti az általa tanított varázslat révén, hogy bárki legyőzhesse azokat az angyalokat, akik a világot létrehozták; mert tanítványai úgy kapják meg a feltámadást, hogy belé keresztelkednek, és nem halhat meg többé, hanem a halhatatlan ifjúság birtokában maradnak.

XXIV. Fejezet – Szaturninusz and Baszilidész tanításai

1. E férfiak között felemelkedve Saturninus (aki a Dafné közelében fekvő Antiochiából származott) és Basilides megragadott néhány kedvező lehetőséget, és különböző tanrendszereket hirdetett – az egyiket Szíriában, a másikat Alexandriában. Szaturninus, akárcsak Menander, egy mindenki számára ismeretlen atyát mutatott be, aki angyalokat, arkangyalokat, hatalmakat és hatalmasságokat készített. A világot megint minden benne lévő dolgot egy hét angyalból álló társaság készítette. Az ember is az angyalok munkája volt, egy csillogó kép tört ki alul a legfőbb hatalom jelenlétéből; és amikor ezt nem tudták megtartani, amint ő mondja, mert azonnal újra felfelé merészkedett, buzdították egymást, mondván: „Készítsünk ember képünkre és hasonlatosságunkra” Ennek megfelelően formáltatott, mégsem volt képes egyenesen állni, az angyalok tehetetlensége által, hogy átadják neki azt az erőt, hanem úgy vonaglott [a földön] mint egy féreg. Aztán a fenti hatalom megsajnálja őt, mivel hasonlatossága szerint készült, életszikrát küldött, amely egyenes testtartást adott az embernek, tömörítette az ízületeit és élővé tette őt. Ezért kijelenti, hogy az életnek ez a szikrája egy ember halála után visszatér azokhoz a dolgokhoz, amelyek önmagával azonos természetűek, és a test többi része felbomlik eredeti elemeire.

2. Ő is mint igazság fektette le, hogy a Megváltó születés nélküli, test és alak nélkül volt, de

feltételezés szerint látható ember volt; és azt állította, hogy a zsidók Istene az angyalok egyike; és ebből a szempontból, mivel minden hatalom atyját meg akarta semmisíteni, a Krisztus azért jött, hogy elpusztítsa a zsidók Istenét, de megmentse azokat, akik hisznek benne; vagyis akik birtokolják életének szikráját. Ez az eretnek volt az első, aki megerősítette, hogy az angyalok kétféle embert alkottak, az egyik gonosz, a másik jó. És mivel a démonok segítik a leggonoszabbakat, a Megváltó a gonosz emberek és a démonaik megsemmisítésére jött, de a jó megmentésére. Azt is kijelentik, hogy a házasság és a nemzés a Sátántól származik. Az iskolájába tartozók közül is sokan tartózkodnak az állati eledeltől, és sokakat maga után von az efféle uralkodó mértékletességgel. Továbbá úgy tartják, hogy a próféciák egy részét azok az angyalok mondták ki, akik a világot létrehozták, másokat pedig a Sátán; akit Saturniusz egy önmagában létező angyalként ábrázolt, aki ellensége a világ teremtőinek, de különösen a zsidók Istenének.

3. Basilides again, that he may appear to have discovered something more sublime and plausible, gives an immense development to his doctrines. He sets forth that Nous was first born of the unborn father, that from him, again, was born Logos, from Logos Phronesis, from Phronesis Sophia and Dynamis, and from Dynamis and Sophia the powers, and principalities, and angels, whom he also calls the first; and that by them the first heaven was made. Then other powers, being formed by emanation from these, crated another heaven similar to the first; and in like manner, when others, again, had been formed by emanation from them, corresponding exactly to those above them, these, too, framed another third heaven; and then from this third, in downward order, there was a fourth succession of descendants; and so on, after the same fashion, they declare that more and more principalities and angels were formed, and three hundred and sixty-five heavens. Wherefore the year contains the same number of days in conformity with the number of the heavens.

4. Those angels who occupy the lowest heaven, that, namely, which is visible to us, formed all the things which are in the world, and made allotments among themselves of the earth and of those nations which are upon it. The chief of them is he who is thought to be the God of the Jews; and inasmuch as he desired to render the other nations subject to his own people, that is, the Jews, all the other princes resisted and opposed him. Wherefore all other nations were at enmity with his nation. But the father without birth and without name, perceiving that they would be destroyed, sent his own first-begotten Nous (he it is who is called Christ) to bestow deliverance on them that believe in him, from the power of those who made the world. He appeared, then, on earth as a man, to the nations of these powers, and wrought miracles. Wherefore he did not himself suffer death, but Simon, a certain man of Cyrene, being compelled, bore the cross in his stead; so that this latter being transfigured by him, that he might be thought to be Jesus, was crucified, through ignorance and error, while Jesus himself

received the form of Simon, and, standing by, laughed at them. For since he was an incorporeal power, and the Nous (mind) of the unborn father, he transfigured himself as he pleased, and thus ascended to him who had sent him, deriding them, inasmuch as he could not be laid hold of, and was invisible to all. Those, then, who know these things have been freed from the principalities who formed the world; so that it is not incumbent on us to confess him who was crucified, but him who came in the form of a man, and was thought to be crucified, and was called Jesus, and was sent by the father, that by this dispensation he might destroy the works of the makers of the world. If any one, therefore, he declares, confesses the crucified, that man is still a slave, and under the power of those who formed our bodies; but he who denies him has been freed from these beings, and is acquainted with the dispensation of the unborn father.

5. Salvation belongs to the soul alone, for the body is by nature subject to corruption. He declares, too, that the prophecies were derived from those powers who were the makers of the world, but the law was specially given by their chief, who led the people out of the land of Egypt. He attaches no importance to [the question regarding] meats offered in sacrifice to idols, thinks them of no consequence, and makes use of them without any hesitation; he holds also the use of other things, and the practice of every kind of lust, a matter of perfect indifference. These men, moreover, practise magic; and use images, incantations, invocations, and every other kind of curious art. Coining also certain names as if they were those of the angels, they proclaim some of these as belonging to the first, and others to the second heaven; and then they strive to set forth the names, principles, angels, and powers of the three hundred and sixty-five imagined heavens. They also affirm that the barbarous name in which the Saviour ascended and descended, is Caulacau.

6. He, then, who has learned [these things], and known all the angels and their causes, is rendered invisible and incomprehensible to the angels and all the powers, even as Caulacau also was. And as the son was unknown to all, so must they also be known by no one; but while they know all, and pass through all, they themselves remain invisible and unknown to all; for, „Do thou," they say, „know all, but let nobody know thee." For this reason, persons of such a persuasion are also ready to recant [their opinions], yea, rather, it is impossible that they should suffer on account of a mere name, since they are like to all. The multitude, however, cannot understand these matters, but only one out of a thousand, or two out of ten thousand. They declare that they are no longer Jews, and that they are not yet Christians; and that it is not at all fitting to speak openly of their mysteries, but right to keep them secret by preserving silence.

7. They make out the local position of the three hundred and sixty-five heavens in the same way

as do mathematicians. For, accepting the theorems of these latter, they have transferred them to their own type of doctrine. They hold that their chief is Abraxas; and, on this account, that word contains in itself the numbers amounting to three hundred and sixty-five.

XXV. Fejezet.- Karpokratesz tanításai

1. Ismét Karpokratész és hívei azt állítják, hogy a világot és a benne rejlő dolgokat angyalok hozták létre, amelyek jóval alacsonyabb rendűek a születetlen Atyánál. Azt is tartják, hogy Jézus József fia volt, és olyan volt, mint a többi ember, azzal a különbséggel, hogy különbözött tőlük ebben a tekintetben, hogy mivel a lelke szilárd és tiszta volt, tökéletesen emlékezett azokra a dolgokra, amelyeknek tanúja volt a születetlen Isten szférájában. Ebből a szempontból egy erő szállt le rá az Atyától, hogy ezáltal elmenekülhessen a világ teremtőitől; és azt mondják, hogy miután mindnyájukon áthalad, és minden ponton szabad maradt, ismét felemelkedett hozzá, és a hatalmakhoz, amelyek hasonló módon magukhoz ölelték a dolgokat magukat. Kijelentik továbbá, hogy Jézus lelke, noha a zsidók gyakorlatában tanult, megvetően tekintett rájuk, és emiatt képességekkel ruházták fel, amellyel büntetésként elpusztította azokat az szenvedélyeket, amelyek az emberekben éltek [a bűneikért].

2. A lélek tehát, amely olyan, mint Krisztusé, megvetheti azokat az uralkodókat, akik a világ teremtői voltak, és hasonló módon hatalmat kap ugyanazokért az eredményekért. Ez az ötlet olyan büszkeségre emelte őket, hogy néhányan Jézushoz hasonlónak vallják magukat; míg mások, még mindig hatalmasabbak, azt állítják, hogy magasabb rendűek a tanítványainál, mint például Péter és Pál, valamint a többi apostol, akiket semmilyen tekintetben nem tartanak alacsonyabb rendűnek Jézusnál. Mert lelküket, aki ugyanabból a szférából származik, mint ő, és ezért hasonló módon megveti a világ alkotóit, ugyanazon hatalomra érdemesnek tartják, és ismét ugyanarra a helyre távoznak. De ha valaki jobban megveti a dolgokat ebben a világban, mint ő, így fölényesebbnek bizonyul.

3. Varázslatos művészeteket és varázslatokat is gyakorolnak; szűrőket, valamint szerelmi bájitalokat; és ismerős szellemekhez, álomküldő démonokhoz és más utálatosságokhoz folyamodnak, kijelentve, hogy rendelkeznek hatalommal, hogy uralkodjanak e világ fejedelmein és alkotóin; és nemcsak rajtuk, hanem minden dolgon, ami benne van. Ezeket az embereket, akárcsak a pogányokat, a Sátán küldte ki, hogy gyalázatot hozzanak az Egyházra, hogy így vagy úgy az emberek, akik meghallják, amit beszélnek, és azt képzelik, hogy mindannyian olyanok vagyunk, mint ők, elfordíthatják füleiket az igazság hirdetésétől; vagy ismét, látva az általuk

gyakorolt dolgokat, mindannyiunkról rosszat beszélhessenek, akiknek valójában nincs közösségük velük, sem tanításban, sem erkölcsben, sem mindennapi viselkedésünkben. Hanem féktelen életet élnek, és, hogy elrejtsék istentelen tanaikat, visszaélnek a [Felkent] nevével, hogy elrejtsék gonoszságukat; így hát „kárhoztatásuk igazságos", amikor Istentől a cselekedeteiknek megfelelő jutalmat kapnak.

4. Annyira féktelen az őrültségük, hogy kijelentik, hogy hatalmukban van minden, ami vallástalan és istentelen, és szabadon gyakorolhatják azokat; mert azt állítják, hogy pusztán az emberi vélemény alapján rosszak vagy jók a dolgok. Ezért szükségesnek tartják, hogy a testről testre való vándorlás révén a lelkek tapasztalatokat szerezzenek az élet minden fajtájáról és mindenféle cselekvésről (hacsak nem egyetlen inkarnációval meg tudná valaki akadályozni, hogy szüksége legyen másokra, egyszer s mindenkorra és ugyanolyan teljességgel tegyük meg mindazt, amiről sem beszélni, sem hallani nem lehet, sőt, amit még csak gondolatainkban sem szabad felfognunk, sem hihetőnek gondolnunk, ha bármi ilyesmiről szó esik azok között, akik polgártársaink,) hogy – ahogy írásaik kifejezik – lelkük, miután mindenféle életet próbára tett, távozásukkor semmiben se szenvedjen hiányt. Ehhez ragaszkodni kell, nehogy valami miatt még egyszer várni kelljen megszabadításukra, mert akkor rá lesznek kényszerítve, hogy ismét megtestesüljenek. Azt állítják, hogy ezért Jahósua a következő példabeszédet mondta: „Amíg ellenségeddel vagy az úton, törődj vele, hogy megszabadulj tőle, nehogy átadjon a bírónak, és a bíró át ne adjon a tisztnek, és börtönbe ne vessen. Bizony, mondom néked, addig ne menj ki onnan, amíg az utolsó összeget ki nem fizeted." Azt is kijelentik, hogy az „ellenfél" azon angyalok egyike, akik a világon vannak, és akiket Ördögnek neveznek, azt állítva, hogy erre a célra alkották, hogy a világból elpusztult lelkeket a Legfelsőbb Uralkodóhoz vezesse. Azt is írják, hogy ő a világ alkotói közül a fő, és azt állítják, hogy az ilyen lelkeket viszi [ahogy már említettük] egy másik angyalhoz, aki szolgálja őt, hogy más testekbe zárhassa őket; mert kijelentik, hogy a test a „börtön". Ismét, úgy értelmezik ezeket a kifejezéseket, „Onnan ne menj ki, amíg meg nem fizeted az utolsó összeget" mint annak jelentése, hogy senki sem menekülhet a világot teremtő angyalok hatalma elől, hanem testről testre kell átmennie, amíg nincs tapasztalata mindenféle cselekvésről, amit ezen a világon gyakorolni lehet, és amikor már semmi sem hiányzik neki, akkor felszabadult lelkének fel kell szárnyalnia ahhoz az Istenhez, aki a világot teremtő angyalok felett áll. Ily módon minden lélek üdvözül, legyen az a sajátja, amely minden késedelemtől óvakodva egy megtestesülés során mindenféle cselekvésben részt vesz, vagy ismét azok, akik testről testre vándorolva felszabadulnak, hogy betöltsék és teljesítsék azt, ami minden életformában szükséges, amelybe küldik őket, hogy végül többé ne legyenek [bezárva a testben].

5. És így, ha istentelen, törvénytelen és tiltott cselekményeket követnek el közöttük, többé nem

találok alapot arra, hogy azt higgyem, hogy ilyenek. Írásaikban pedig a következőképpen olvassuk azt az értelmezést, amelyet [nézeteikről] adnak, kijelentve, hogy Jahósua titokban beszélt tanítványaihoz és apostolaihoz titkosan, és engedélyt kértek és kaptak, hogy átadják az így tanított dolgokat másoknak, akiknek érdemesnek és hívőnek kell lenniük. Valójában a hit és a szeretet által üdvözülünk; de minden más dolgot, bár természetüknél fogva közömbös, az emberek véleménye szerint számítanak – egyesek jók mások rosszak, mivel természeténél fogva nincs semmi igazán rossz.

6. Küzülük mások külső jeleket alkalmaznak, tanítványaikat a jobb fül cimpáján belül bélyegezve meg. Közülük származott Marcellina is, aki Anicetus [püspöksége alatt] érkezett Rómába, és ezeket a tanokat megtartva sokakat félrevezetett. Gnosztikusnak mondják magukat. Rendelkeznek képekkel is, amelyek egy része festett, más része különféle anyagokból formált; miközben azt állítják, hogy Pilátus egy Felkenthez hasonlót alkotott abban az időben, amikor Jahósua közöttük élt. Megkoronázzák ezeket a képeket, és felállítják a világ filozófusainak képeivel, vagyis Pitagorasz, Platón, Arisztotelész és a többi képeivel. Más módokon is tisztelik ezeket a képeket, hasonlóan a pogányokhoz.

XXVI. Fejezet – Kerinthosz, az Ebioniták, és a Nikolaiták tanításai

1. Kerithosz ismételten egy ember, akit az egyiptomiak bölcsességére oktattak, az tanította, hogy a világot nem elsődlegesen Isten hozta létre, hanem egy bizonyos Hatalom, mely tőle messze el volt választva, és távol attól a Fejedelemségtől, aki a legfelsőbb az univerzum felett, és tudatlan tőle, aki mindenek felett áll. Jézust úgy ábrázolta, hogy nem szűztől született, hanem mint József és Mária fia, az emberi nemzedék szokásos menete szerint, míg ennek ellenére igazságosabb, körültekintőbb és bölcsebb volt, mint más emberek. Sőt, bemerítkezése után, a Krisztus galamb alakjában szállt le rá a Legfelsőbb Uralkodótól, és hogy aztán kihirdette az ismeretlen Atyát, és csodákat tett. De végül Krisztus elment Jézustól, és akkor Jézus szenvedett és feltámadt, míg Krisztus továbbra is érzékmentes maradt, amennyiben szellemi lény volt.

2. Azok, akiket ebionitáknak hívnak, egyetértenek [velünk] abban, hogy a világot Isten alkotta; de az Úrral kapcsolatos véleményük hasonló Kerionthoszhoz és Karpograteszhez. Csak Máté szerinti evangéliumot használják, és tagadják Pál apostolt, fenntartva, hogy ő hitehagyott volt a törvénytől. A prófétai írásokat illetően igyekeznek némileg egyedülálló módon kifejteni őket: a körülmetélkedést gyakorolják, kitartanak azoknak a szokásoknak a betartása mellett, amelyeket a törvény előír, és életstílusuk annyira zsidó, hogy még Jeruzsálemért is rajonganak, mintha

Isten háza lenne.

3. A nikolaitánok annak a Nikolasnak a[z állítólagos] követői, aki egyike volt azoknak a hétnek, akiket először az apostolok szenteltek a diakónusba. Féktelen engedékenységgel élnek. Ezeknek az embereknek a jellemére nagyon világosan rámutat a János Apokalipszise, mivel azt tanítják, hogy közömbös nekik a házasságtörés gyakorlata és a bálványoknak feláldozott dolgok elfogyasztása. Ezért az Ige is így beszél róluk: „De az megvan benned, hogy gyűlölöd a nikolaiták cselekedeteit, amelyet én is gyűlölök."

XXVII. Fejezet – Kerdo és Markion tanításai

1. Kerdo volt az, aki Simon [mágus] követőinek vette rendszerét, és Hüginusz idejében Rómába jött élni, aki az apostoloktól lefelé a kilencedik helyet foglalta el a felvigyázói (püspök) sorban. Azt tanította, hogy a törvény által hirdetett Isten és a próféták nem a mi urunk Felkent Jahousa Atyja volt. Az előbbi ugyanis ismert volt, az utóbbi azonban ismeretlen; miközben az egyik igaz volt, de a másik jóságos.

2. A pontuszi Markion követte őt, és kidolgozta doktrínáját. Ezzel a legmerészebb istenkáromlást terjesztette elő ellene, akit a törvény és a próféták Istennek hirdetnek, és kijelentette, hogy ő a gonoszságok szerzője, örömét leli a háborúban, hogy céltalansága legyen, sőt hogy ellenkezzen önmagával. Jézus azonban attól az atyától származik, aki a világot teremtő Isten felett áll, és Pontius Pilátus, – a kormányzó, aki Tiberius Caesar prokurátora volt -, idején Júdeába jött, ember formájában mutatkozott meg azoknak, akik Júdeában voltak, és megszüntették a prófétákat és a törvényt, és a világot teremtő Isten minden műve, akit ő is Cosmocrator-nak hív. Emellett megcsonkítja az Evangéliumot, amely Lukács szerinti, eltávolítva mindazt, ami az úr nemzedékének (genealógia) tiszteletben tartása mellett szól, és félretéve az úr sok tanítását, amelyekben a legkedvesebb módon vallja be az úr, hogy ennek a világegyetemnek a Teremtője az ő Atyja. Hasonlóképpen meggyőzte tanítványait, hogy ő maga méltóbb hitelt érdemel, mint azok az apostolok, akik átadták nekünk az Evangéliumot, és nem az Evangéliummal, hanem csupán annak egy töredékével látták el őket. Ugyanígy feldarabolta Pál leveleit, eltávolítva mindazt, amit az apostol mondott, hogy Isten az, aki a világot alkotta, azzal a következménnyel, hogy Ő a mi urunk a Felkent Jahósua Atyja, és azokat a prófétai írásrészeit is, amelyeket az apostol idéz, az okból, hogy tanítsa nekünk, hogy ők előzetesen hirdették az úr eljövetelét.

3. Az üdvösséget csak azok a lelkek érhetik el, akik megtanulták az ő tanát; míg a test, amit a földről vették, alkalmatlan részt venni az üdvösségben. Amellett, hogy magát Istent gyalázta, ezt is megelőlegezte, valóban úgy beszélt, mint ha az ördög szájával szólna, és minden dolgot az igazság ellen szólva, – hogy Káint és a hozzá hasonlókat, a szodomitákat és az egyiptomiakat és a hozzájuk hasonlókat, és jó esetben minden nemzetet, akik mindenféle utálatosságban jártak, meg vannak mentve az úr által, amikor alászállt a Hádészba, és ahogy Hozzá futottak, és hogy fogadták Őt királyságukba. De a kígyó, amely Marikionban volt, kijelentette, hogy Ábel, és Énok, Noé, és a többi más igaz ember, akik Ábrahám pátriárkától származtak, a prófétákkal és az Istennek tetszőkkel együtt nem részesültek az üdvösségben. Mivel ezek az emberek, mondja, tudták, hogy Istenük állandóan próbálta őket, így most azt feltételezték, hogy próbára teszi őket, és nem futottak Jézushoz, és nem hitték el az Ő beszédét, és ezért kijelentette, hogy lelkük a Hádészben maradt.

4. De mivel ez az ember az egyetlen, aki nyíltan merte megcsonkítani az Írást, és arcátlanul minden mások felett, hogy gyalázkodjon Isten ellen, szándékozom különösen megcáfolni, elítélni saját írásai miatt; és Isten segítségével, ki fogom borítani őt az úr és az apostolok beszédei közül, amelyek tekintélyesebbek nála, és amelyeket ő használ. Jelenleg azonban, csak egyszerűen megemlítem őt, hogy tudd, hogy mindazok, akik bármilyen módon megrontják az igazságot, és károsan hatnak az Egyház hirdetésére, a szamáriai Simon Mágus tanítványai és utódai. Bár nem vallják be mesterük nevét, hogy minél inkább elcsábítsanak másokat, mégis tanítják az ő tanait. Valójában egyfajta csalétekként adják elő a Felkent Jahósua nevét, de különféle módokon bevezetik Simon istentelenségét; és így sokakat pusztítanak el, gonoszul terjesztik saját tanaikat a jó név használatával, és annak édessége és szépsége révén hallgatóik felé kiterjesztik a kígyó, a hitehagyás nagy szerzőjének keserű és rosszindulatú mérgét.

XXVIII. Fejezet – Tatiánosz tantásai, az Enkratiták, és mások.

1. Számos eretnekség számos mellékága már kialakult azoktól az eretnekektől, amelyeket leírtunk. Ez abból adódik, hogy közülük sokan – sőt, mondhatjuk mindannyian – arra vágynak, hogy tanárok legyenek, és elszakadjanak attól a sajátos eretnekségtől, amelyben részt vettek. A teljesen eltérő véleményrendszerből egy tantételkészletet alkotnak, majd mások másoktól, ragaszkodnak ahhoz, hogy valami újat tanítsanak, és mindenféle vélemény feltalálójának vallják magukat, amelyet képesek lehettek létrehozni. Példaként: A Szaturninustól és Markiontól kiindulva azok, akiket enkratitáknak (önkontrollt gyakorlók) hívnak, prédikáltak a házasság ellen,

így félretéve Isten eredeti teremtését, és közvetve Őt hibáztatva, aki a férfit és a nőt alkotta az emberiség elterjedéséért. Ezek közé számíthatók közöttük azok is, akik tartózkodtak az állati tápláléktól, így hálátlannak bizonyultak Istennel szemben, aki mindent megalkotott. Tagadják annak üdvösségét is, aki először jött létre. (Ádámét) Csakhogy az utóbbi időben találták fel ezt a véleményt közöttük.

Egy bizonyos Tatiánosz nevű ember először vezette be ezt az istenkáromlást. Jusztinnak volt ő hallgatója, és amíg vele haladt, addig nem voltak ilyen nézetei; de (Jusztinosz) vértanúsága után elszakadt az egyháztól, és izgatott lett és felfuvalkodott a gondolattól, hogy tanító lesz, mintha felsőbbrendű lenne másoknál, megalkotta saját sajátos tanítását. Kitalált bizonyos láthatatlan Eonok rendszerét, mint Valentinus hívei; míg Markionhoz és Szaturninuszhoz hasonlóan kijelentette, hogy a házasság nem más, mint romlás és paráznaság. Ám Ádám üdvösségének tagadása teljesen saját magának köszönhető vélemény volt.

2. Mások ismét, Bazilidész és Karpokratész követték, divatba hozták a vegyes közösülést és feleségek sokaságát, és közömbösen viszonyulnak a bálványoknak feláldozott húsok fogyasztásához, fenntartva, hogy Isten nem nagyon veszi figyelembe az ilyen kérdéseket. De miért folytassuk? Mert megvalósíthatatlan kísérlet megemlíteni mindazokat, akik ilyen vagy olyan módon eltávolodtak az igazságtól.

XXIX. Fejezet – Különböző más gnosztikus szekták, és különösen a barbelióták vagy a borboriak tanai.

1. Ezek mellett azonban, ezek között az eretnekek között, akik simoniták, és akikről már beszéltünk, gnosztikusok sokasága bukkant fel, és úgy nyilvánultak meg, mint a földből kinőtt gombák. Most folytatom az általuk vallott fő vélemények ismertetését. Néhányan közülük egy bizonyos Aeont állítanak elénk, aki soha nem öregszik meg, és szűz szellemben létezik: Barbelosnak hívják őt. Kijelentik, hogy valahol vagy máshol létezik egy bizonyos atya, akit nem lehet megnevezni, és hogy vágyott felfedni magát ennek a Barbelosznak. Aztán ez az Ennoea előrement, orcája elé állt, és követelte tőle a Prognosziszt (előre tudás). De amikor a Prognózis [a kérésnek megfelelően] megjelent, ők ketten Aphtharsiát (romolhatatlanságot) kértek, ami szintén előkerült, majd Zoe Aionios-t (örök életet). Barbelos ezekben dicsőítve, nagyságukat szemlélve, és a fogantatásban [így formálódott], ennek a nagyságnak örülve hozzá hasonló fényt készített. Kijelentik, hogy ez volt a kezdete mind a világosságnak, mind a minden dolgok nemzedékének; és hogy az Atya, látva ezt a világosságot, felkente azt saját jóságával, hogy az

tökéletessé legyen. Sőt, azt állítják, hogy Krisztus volt az, aki szerintük ismét azt kérte, hogy Noust adják neki segítőnek; és Nous ennek megfelelően előjött. Ezeken kívül az Atya elküldte a Logoszt. Ennoea és Logos, valamint Aphtharsia és Krisztus kapcsolatai így alakulnak ki; míg Zoe Aionios Thelemával, Nous pedig Prognosisszal egyesült. Ezek aztán naggyá tették a hatalmas fényt és Barbeloszt.

2. They also affirm that Autogenes was afterwards sent forth from Ennoea and Logos, to be a representation of the great light, and that he was greatly honoured, all things being rendered subject unto him. Along with him was sent forth Aletheia, and a conjunction was formed between Autogenes and Aletheia. But they declare that from the Light, which is Christ, and from Aphtharsia, four luminaries were sent forth to surround Autogenes; and again from Thelema and Zoe Aionios four other emissions took place, to wait upon these four luminaries; and these they name Charis (grace), Thelesis (will), Synesis (understanding), and Phronesis (prudence) Of these, Chaffs is connected with the great and first luminary: him they represent as Sorer (Saviour), and style Armogenes. Thelesis, again, is united to the second luminary, whom they also name Raguel; Synesis to the third, whom they call David; and Phronesis to the fourth, whom they name Eleleth.

3. All these, then, being thus settled, Autogenes moreover produces a perfect and true man, whom they also call Adamas, inasmuch as neither has he himself ever been conquered, nor have those from whom he sprang; he also was, along with the first light, severed from Armogenes. Moreover, perfect knowledge was sent forth by Autogenes along with man, and was united to him; hence he attained to the knowledge of him that is above all. Invincible power was also conferred on him by the virgin spirit; and all things then rested in him, to sing praises to the great Aeon. Hence also they declare were manifested the mother, the father, the son; while from Anthropos and Gnosis that Tree was produced which they also style Gnosis itself.

4. Next they maintain, that from the first angel, who stands by the side of Monogenes, the Holy Spirit has been sent forth, whom they also term Sophia and Prunicus. He then, perceiving that all the others had consorts, while he himself was destitute of one, searched after a being to whom he might be united; and not finding one, he exerted and extended himself to the uttermost and looked down into the lower regions, in the expectation of there finding a consort; and still not meeting with one, he leaped forth [from his place] in a state of great impatience, [which had come upon him] because he had made his attempt without the good-will of his father. Afterwards, under the influence of simplicity and kindness, he produced a

work in which were to be found ignorance and audacity. This work of his they declare to be Protarchontes, the former of this [lower] creation. But they relate that a mighty power carried him away from his mother, and that he settled far away from her in the lower regions, and formed the firmament of heaven, in which also they affirm that he dwells. And in his ignorance he formed those powers which are inferior to himself-angels, and firmaments, and all things earthly. They affirm that he, being united to Authadia (audacity), produced Kakia (wickedness), Zelos (emulation), Phthonos (envy), Erinnys (fury), and Epithymia (lust). When these were generated, the mother Sophia deeply grieved, fled away, departed into the upper regions, and became the last of the Ogdoad, reckoning it downwards. On her thus departing, he imagined he was the only being in existence; and on this account declared, „I am a jealous God, and besides me there is no one." Such are the falsehoods which these people invent.

XXX. Fejezet – Az Ofiták és Szetiták tanai.

1. Mások ismét baljóslatúan kijelentik, hogy Büthosz hatalmában létezik egy bizonyos elsődleges világosság (fény), áldott, romolhatatlan és végtelen: Ez a mindenek Atyja, és nevezték az első embernek. Azt is állítják, hogy Ennoeája (gondolat), aki tőle távozott, fiút nemzett, és ez az Ember fia – a második ember. Ezek alatt, továbbá, ott van a Szent Szellem, és e felsőbbrendű szellem alatt elkülönültek egymástól az elemek, azaz a víz, sötétség, a mélység, (abüssz), káosz, amelyről azt mondják, hogy a Szellem született, és őt az első nőnek nevezik. Ezek után azt állítják, hogy az első ember (férfi) a fiával együtt gyönyörködik a Szellem szépségében, vagyis az asszonyában, és világosságot árasztva rá (nőre), nemzette tőle romolhatatlan világosságot, a harmadik férfit, akit Krisztusnak neveznek, – az első és a második férfi, a Szent Szellemtől, (aki) az első nő.

2. Az Atya és a fia tehát mindketten közösültek a nővel (akit az élők anyjának is neveznek). Amikor azonban nem tudta viselni vagy befogadni magába a fények nagyságát, kijelentik, hogy az asszony teljesen megtelt, és bal oldalon kicsorduló lett; és hogy így egyetlen fiuk, Krisztus, mint a jobb oldalhoz tartozó, és mindig a magasabbra törekvő, azonnal elkapta anyját, hogy romolhatatlan Aeont alkosson. Ez alakítja az igaz és szent Egyházat, amely mindenek Atyjának, az első férfinak, a fiúnak, a második férfinak találkozásából és egyesüléséből, Krisztusnak, az ő fiuknak és az említett nőnek a megnevezésévé vált.

3. They teach, however, that the power which proceeded from the woman by ebullition, being besprinkled with light, fell downward from the place occupied by its progenitors, yet possessing

by its own will that besprinkling of light; and it they call Sinistra, Prunicus, and Sophia, as well as masculo-feminine. This being, in its simplicity, descended into the waters while they were yet in a state of immobility, and imparted motion to them also, wantonly acting upon them even to their lowest depths, and assumed from them a body. For they affirm that all things rushed towards and clung to that sprinkling of light, and begin it all round. Unless it had possessed that, it would perhaps have been totally absorbed in, and overwhelmed by, material substance. Being therefore bound down by a body which was composed of matter, and greatly burdened by it, this power regretted the course it had followed, and made an attempt to escape from the waters and ascend to its mother: it could not effect this, however, on account of the weight of the body lying over and around it. But feeling very ill at ease, it endeavoured at least to conceal that light which came from above, fearing lest it too might be injured by the inferior elements, as had happened to itself. And when it had received power from that besprinkling of light which it possessed, it sprang back again, and was borne aloft; and being on high, it extended itself, covered [a portion of space], and formed this visible heaven out of its body; yet remained under the heaven which it made, as still possessing the form of a watery body. But when it had conceived a desire for the light above, and had received power by all things, it laid down this body, and was freed from it. This body which they speak of that power as having thrown off, they call a female from a female.

4. They declare, moreover, that her son had also himself a certain breath of incorruption left him by his mother, and that through means of it he works; and becoming powerful, he himself, as they affirm, also sent forth from the waters a son without a mother; for they do not allow him either to have known a mother. His son, again, after the example of his father, sent forth another son. This third one, too, generated a fourth; the fourth also generated a son: they maintain that again a son was generated by the fifth; and the sixth, too, generated a seventh. Thus was the Hebdomad, according to them, completed, the mother possessing the eighth place; and as in the case of their generations, so also in regard to dignities and powers, they precede each other in turn.

5. They have also given names to [the several persons] in their system of falsehood, such as the following: he who was the first descendant of the mother is called Ialdabaoth; he, again, descended from him, is named Iao; he, from this one, is called Sabaoth; the fourth is named Adoneus; the fifth, Eloeus; the sixth, Oreus; and the seventh and last of all, Astanphaeus. Moreover, they represent these heavens, potentates, powers, angels, and creators, as sitting in their proper order in heaven, according to their generation, and as invisibly ruling over things celestial and terrestrial. The first of them, namely Ialdabaoth, holds his mother in contempt, inasmuch as he produced sons and grandsons without the permission of any one, yea, even

angels, archangels, powers, potentates, and dominions. After these things had been done, his sons turned to strive and quarrel with him about the supreme power,-conduct which deeply grieved Ialdabaoth, and drove him to despair. In these circumstances, he cast his eyes upon the subjacent dregs of matter, and fixed his desire upon it, to which they declare his son owes his origin. This son is Nous himself, twisted into the form of a serpent; and hence were derived the spirit, the soul, and all mundane things: from this too were generated all oblivion, wickedness, emulation, envy, and death. They declare that the father imparted still greater crookedness to this serpent-like and contorted Nous of theirs, when he was with their father in heaven and Paradise.

6. On this account, Ialdabaoth, becoming uplifted in spirit, boasted himself over all those things that were below him, and exclaimed, „I am father, and God, and above me there is no one." But his mother, hearing him speak thus, cried out against him, „Do not lie, Ialdabaoth: for the father of all, the first Anthropos (man), is above thee; and so is Anthropos the son of Anthropos." Then, as all were disturbed by this new voice, and by the unexpected proclamation, and as they were inquiring whence the noise proceeded, in order to lead them away and attract them to himself, they affirm that Ialdabaoth exclaimed, „Come, let us make man after our image." The six powers, on hearing this, and their mother furnishing them with the idea of a man (in order that by means of him she might empty them of their original power), jointly formed a man of immense size, both in regard to breadth and length. But as he could merely writhe along the ground, they carried him to their father; Sophia so labouring in this matter, that she might empty him (Ialdabaoth) of the light with which he had been sprinkled, so that he might no longer, though still powerful, be able to lift up himself against the powers above. They declare, then, that by breathing into man the spirit of life, he was secretly emptied of his power; that hence man became a possessor of nous (intelligence) and enthymesis (thought); and they affirm that these are the faculties which partake in salvation. He [they further assert] at once gave thanks to the first Anthropos (man), forsaking those who had created him.

7. But Ialdabaoth, feeling envious at this, was pleased to form the design of again emptying man by means of woman, and produced a woman from his own enthymesis, whom that Prunicus [above mentioned] laying hold of, imperceptibly emptied her of power. But the others coming and admiring her beauty, named her Eve, and falling in love with her, begat sons by her, whom they also declare to be the angels. But their mother (Sophia) cunningly devised a scheme to seduce Eve and Adam, by means of the serpent, to transgress the command of Ialdabaoth. Eve listened to this as if it had proceeded from a son of God, and yielded an easy belief. She also persuaded Adam to eat of the tree regarding which God had said that they should not eat of it. They then declare that, on their thus eating, they attained to the knowledge of that power

which is above all, and departed from those who had created them. When Prunicus perceived that the powers were thus baffled by their own creature, she greatly rejoiced, and again cried out, that since the father was incorruptible, he (Ialdabaoth) who formerly called himself the father was a liar; and that, while Anthropos and the first woman (the Spirit) existed previously, this one (Eve) sinned by committing adultery.

8. Ialdabaoth, however, through that oblivion in which he was involved, and not paying any regard to these things, cast Adam and Eve out of Paradise, because they had transgressed his commandment. For he had a desire to beget sons by Eve, but did not accomplish his wish, because his mother opposed him in every point, and secretly emptied Adam and Eve of the light with which they had been sprinkled, in order that that spirit which proceeded from the supreme power might participate neither in the curse nor opprobrium [caused by transgression]. They also teach that, thus being emptied of the divine substance, they were cursed by him, and cast down from heaven to this world. But the serpent also, who was acting against the father, was cast down by him into this lower world; he reduced, however, under his power the angels here, and begat six sons, he himself forming the seventh person, after the example of that Hebdomad which surrounds the father. They further declare that these are the seven mundane demons, who always oppose and resist the human race, because it was on their account that their father was cast down to this lower world.

9. Adam and Eve previously had light, and clear, and as it were spiritual bodies, such as they were at their creation; but when they came to this world, these changed into bodies more opaque, and gross, and sluggish. Their soul also was feeble and languid, inasmuch as they had received from their creator a merely mundane inspiration. This continued until Prunicus, moved with compassion towards them, restored to them the sweet savour of the besprinkling of light, by means of which they came to a remembrance of themselves, and knew that they were naked, as well as that the body was a material substance, and thus recognised that they bore death about with them. They thereupon became patient, knowing that only for a time they would be enveloped in the body. They also found out food, through the guidance of Sophia; and when they were satisfied, they had carnal knowledge of each other, and begat Cain, whom the serpent, that had been cast down along with his sons, immediately laid hold of and destroyed by filling him with mundane oblivion, and urging into folly and audacity, so that, by slaying his brother Abel, he was the first to bring to light envy and death. After these, they affirm that, by the forethought of Prunicus, Seth was begotten, and then Norea, from whom they represent all the rest of mankind as being descended. They were urged on to all kinds of wickedness by the inferior Hebdomad, and to apostasy, idolatry, and a general contempt for everything by the superior holy Hebdomad, since the mother was always secretly opposed to them, and carefully

preserved what was peculiarly her own, that is, the besprinkling of light. They maintain, moreover, that the holy Hebdomad is the seven stars which they call planets; and they affirm that the serpent cast down has two names, Michael and Samael.

10. Ialdabaoth, again, being incensed with men, because they did not worship or honour him as father and God, sent forth a deluge upon them, that he might at once destroy them all. But Sophia opposed him in this point also, and Noah and his family were saved in the ark by means of the besprinkling of that light which proceeded from her, and through it the world was again filled with mankind. Ialdabaoth himself chose a certain man named Abraham from among these, and made a covenant with him, to the effect that, if his seed continued to serve him, he would give to them the earth for an inheritance. Afterwards, by means of Moses, he brought forth Abraham's descendants from Egypt, and gave them the law, and made them the Jews. Among that people he chose seven days, which they also call the holy Hebdomad. Each of these receives his own herald for the purpose of glorifying and proclaiming God; so that, when the rest hear these praises, they too may serve those who are announced as gods try the prophets.

11. Moreover, they distribute the prophets in the following manner: Moses, and Joshua the son of Nun, and Amos, and Habakkuk, belonged to Ialdabaoth; Samuel, and Nathan, and Jonah, and Micah, to Iao; Elijah, Joel, and Zechariah to Sabaoth; Isaiah, Ezekiel, Jeremiah, and Daniel, to Adohai; Tobias and Haggai to Eloi; Michaiah and Nahum to Oreus; Esdras and Zephaniah to Astanphaeus. Each one of these, then, glorifies his own father and God, and they maintain that Sophia, herself has also spoken many things through them regarding the first Anthropos (man), and concerning that Christ who is above, thus admonishing and reminding men of the incorruptible light, the first Anthropos, and of the descent of Christ. The [other] powers being terrified by these things, and marvelling at the novelty of those things which were announced by the prophets, Prunicus brought it about by means of Ialdabaoth (who knew not what he did), that emissions of two men took place, the one from the barren Elizabeth, and the other from the Virgin Mary.

12. And since she herself had no rest either in heaven or on earth, she invoked her mother to assist her in her distress. Upon this, her mother, the first woman, was moved with compassion towards her daughter, on her repentance, and begged from the first man that Christ should be sent to her assistance, who, being sent forth, descended to his sister, and to the besprinkling of light. When he recognised her (that is, the Sophia below), her brother descended to her, and announced his advent through means of John, and prepared the baptism of repentance, and adopted Jesus beforehand, in order that on Christ descending he might find a pure vessel, and

that by the son of that Ialdabaoth the woman might be announced by Christ. They further declare that he descended through the seven heavens, having assumed the likeness of their sons, and gradually emptied them of their power. For they maintain that the whole besprinkling of light rushed to him, and that Christ, descending to this world, first clothed his sister Sophia [with it], and that then both exulted in the mutual refreshment they felt in each other's society: this scene they describe as relating to bridegroom and bride. But Jesus, inasmuch as he was begotten of the Virgin through the agency of God, was wiser, purer, and more righteous than all other men: Christ united to Sophia descended into him, and thus Jesus Christ was produced.

13. They affirm that many of his disciples were not aware of the descent of Christ into him; but that, when Christ did descend on Jesus, he then began to work miracles, and heal, and announce the unknown Father, and openly to confess himself the son of the first man. The powers and the father of Jesus were angry at these proceedings, and laboured to destroy him; and when he was being led away for this purpose, they say that Christ himself, along with Sophia, departed from him into the state of an incorruptible Aeon, while Jesus was crucified. Christ, however, was not forgetful of his Jesus, but sent down a certain energy into him from above, which raised him up again in the body, which they call both animal and spiritual; for he sent the mundane parts back again into the world. When his disciples saw that he had risen, they did not recognise him-no, not even Jesus himself, by whom he rose again from the dead. And they assert that this very great error prevailed among his disciples, that they imagined he had risen in a mundane body, not knowing that „flesh and blood do not attain to the kingdom of God."

14. They strove to establish the descent and ascent of Christ, by the fact that neither before his baptism, nor after his resurrection from the dead, do his disciples state that he did any mighty works, not being aware that Jesus was united to Christ, and the incorruptible Aeon to the Hebdomad; and they declare his mundane body to be of the same nature as that of animals. But after his resurrection he tarried [on earth] eighteen months; and knowledge descending into him from above, he taught what was clear. He instructed a few of his disciples, whom he knew to be capable of understanding so great mysteries, in these things, and was then received up into heaven, Christ sitting down at the right hand of his father Ialdabaoth, that he may receive to himself the souls of those who have known them, after they have laid aside their mundane flesh, thus enriching himself without the knowledge or perception of his father; so that, in proportion as Jesus enriches himself with holy souls, to such an extent does his father suffer loss and is diminished, being emptied of his own power by these souls. For he will not now possess holy souls to send them down again into the world, except those only which are of his substance, that is, those into which he has breathed. But the consummation [of all things]

will take place, when the whole besprinkling of the spirit of light is gathered together, and is carried off to form an incorruptible Aeon.

15. Such are the opinions which prevail among these persons, by whom, like the Lernaean hydra, a many-headed beast has been generated from the school of Valentinus. For some of them assert that Sophia herself became the serpent; on which account she was hostile to the creator of Adam, and implanted knowledge in men, for which reason the serpent was called wiser than all others. Moreover, by the position of our intestines, through which the food is conveyed, and by the fact that they possess such a figure, our internal configuration in the form of a serpent reveals our hidden generatrix.

XXXI. Fejezet – A káiniták tanításai

1. Mások ismét kijelentik, hogy Káin a fenti Hatalomból származik, ismertetik, hogy Ézsu, Kóré, és a szodomiták, és minden ilyen személyek rokonságban vannak egymással. Ennek figyelembevételével hozzáteszik, hogy a Teremtő megtámadta őket, mégsem szenvedett közülük senki sérülést. Mert Szófiának az volt a szokása, hogy a neki valót elvitte közülük magának. Kijelentik, hogy az áruló Júdás alapos ismeretségben állt ezekkel a dolgokkal, és hogy egyedül ő tudta az igazságot, ahogy senki más, megvalósította az árulás misztériumát; általa minden földi és mennyei dolog összezavarodott. Ilyenféle képzelt történelmet készítettek, amelyet Júdás Evangéliumának neveztek.

2. Összeállítottam egy gyűjteményt az írásaikból, amelyben Hystera tetteinek érvénytelenítését pártolják. Ráadásul ezt a Hysterát hívják az ég és a föld teremtőjének. Karpokratészhoz hasonlóan azt is tartják, hogy a férfiak nem üdvözülhetnek anélkül, hogy keresztülmenjenek mindenféle megtapasztaláson. Úgy tartják, hogy egy angyal van velük [vagy: vigyáz rájuk] minden egyes bűnös és taszító tettük során, és az unszolja őket arra, hogy arcátlanságra bátorodjanak fel és szennynek tegyék ki magukat. Bármilyen is cselekedetük természete, kijelentik, hogy az angyal nevében teszik, mondván: „Ó, te angyal, felhasználom művedet! Ó, te hatalom, véghez viszem tettedet!” És azt állítják, hogy ez a „tökéletes tudás”, és nem tartanak attól, hogy belerohanjanak olyan tettekbe, amelyeket még említeni is törvénytelen.

3. Egyértelműen be kellett bizonyítani, hogy mivel a véleményük és az előírásaik megmutatják

őket, azok, akik a Valentinus iskolájába tartoznak, eredetüket tekintve ilyen anyáktól, apáktól és ősöktől származnak, és tanaiknak előterjesztésével is, azzal a reménnyel, hogy néhányuk bűnbánatot gyakorolva, visszatérve az egyetlen Teremtőhöz, és a világegyetem Alkotójához, Istenhez, megszerezhetnék üdvösségüket, és hogy mások ezentúl ne fojtassák gonoszságaikat, habár valószínűség, meggyőzések miatt, azt képzelik, hogy megszerezik tőlük néhány nagyobb és magasztosabb misztérium ismeretét.

De hagyják, hogy inkább megtanulják tőlünk e férfiak gonosz tételeit, hogy megvetéssel nézzenek tanításaikra, miközben sajnálják azokat, akik még mindig ragaszkodnak ezekhez a nyomorúságos és alaptalan mesékhez, oly arroganciát értek el, minthogy magukat mindenki másnál magasabbrendűnek számítják az ilyen ismeret miatt, vagy, ahogy inkább nevezni kellene, tudatlanság miatt. Mostanra ők teljesen le vannak leplezve; és érzéseik egyszerű kimutatása az, hogy győzelmet szerezzünk felettük.

4. Ezért fáradoztam, hogy előhozzam, és egyértelműen nyilvánvalóvá tegyen ennek a nyomorult kis rókának a teljesen beteg tetemét. Mert most nem lesz szükség sok szóra tanrendszerük megdöntéséhez, amikor mindenki számára nyilvánvalóvá vált. Ez ahhoz hasonló, mikor egy vad a fák között elrejti magát, és onnan előrohanva szokása a sokaság pusztítása, valaki aki közbeveri az erdőt és alaposan felderíti azt, hogy így az állatot a rejtőzködés megtörésére kényszerítse, nem törekszik annak elfogására, látva, hogy valóban kegyetlen vadállat; de a jelenlévők ezután figyelhetik és elkerülhetik annak támadásait, és dárdákat vethetnek rá minden oldalról, és megsebesíthetik, és végül levághatják ezt a romboló állatot.

Így tehát a mi esetünkben, mivel elhoztuk rejtett misztériumaikat, amelyeket csendben tartanak egymás között, napvilágra hoztuk, mostantól nem lesz szükség sok szó használatára a véleményrendszerük megsemmisítésére. Mert most a te és minden társad hatalmában áll, hogy megismerkedj az elmondottakkal, hogy megbuktassátok gonosz és emészthetetlen tanításaikat, és kimutatni az igazsággal megegyező tanításaikat. Mivel így áll az eset, ígértem szerint és amennyire képességemből telik, azon fogok dolgozni, hogy megbuktassam őket, megcáfolva őket mindenben a következő könyvemben. Még számot adni róluk is unalmas ügy, amint látod. De biztosítom azokat a módszereket, hogy megdöntsem őket, azáltal, hogy minden véleményüket a leírt sorrendben teljesítem, hogy a vadállatot ne csak megtekintésnek tegyem ki, hanem minden oldalról sebeket ejthessek rajta.

Iréneusz – Az eretnekek ellen

2. Könyv (nagyrészt angol)

Előszó.

1. Az első könyvemben, amely ezt közvetlenül megelőzi, feltártuk a „tudásnak – hamisan így nevezettet," megmutattam neked, nagyon kedves barátom, hogy az egész rendszert sokféleképpen és ellentétesen alakították ki azok, akik a Valentinus iskolájából származnak, hogy mindez hamis és alaptalan volt. Elődeik tételeit is bemutattam, bizonyítva, hogy nemcsak különböznek egymástól, hanem már régen eltértek magától az Igazságtól. Teljes szorgalommal elmagyaráztam Marcus, a mágus tanát és gyakorlatát, mivel ő is ezekhez a személyekhez tartozik; és gondosan észrevételeztem azokat a részeket, amelyeket kiválogatnak az Írásból, azzal a céllal, hogy saját elképzeléseikhez igazítsam őket.

Megemlítettem a gnosztikusok azon sokaságát, akik tőle fakadtak, és megjegyeztem a köztük levő különbségek pontjait, számos tanításukat, és az egymás utáni sorrendet, miközben bemutatom mindazokat az eretnekségeket, amelyeket általuk nyerték eredetüket. Megmutattam továbbá, hogy mindezek az eretnekek, miután Simontól származnak, hamis és istentelen tanokat vezettek be ebbe az életbe; és elmagyaráztam „megváltásuk" természetét és módszerüket arra, hogy avatják be azokat, akiket „tökéletesekké" tesznek, meghívásaikkal és misztériumaikkal együtt. Azt is bebizonyítottam, hogy egy Isten van, a Teremtő, és hogy Ő nem valami hiba gyümölcse, és nincs sem felette, sem utána semmi.

2. Ebben a könyvben meghatározom azokat a pontokat, melyek illeszkednek tervemhez, amennyiben az idő megengedi, és hosszabb kezelés által külön fejezetek alatt, megdönthetem az egész rendszerüket; ezért, mivel ez leleplezése és felforgatása véleményeiknek, így jogomban áll e munka megfogalmazása. Mert illik, egyszerű feltárásával és kapcsolataik megdöntésével véget vetni ezeknek a rejtett szövetségeknek, és magának Büthosznak (mélység), és így bebizonyítani, hogy soha nem létezett semmilyen korábbi időpontban, és most sem létezik.

I. Fejezet – Csak egy Isten létezik: másképp lehetetlen.

1. Helyes tehát, hogy az első és legfontosabb fejezettel kezdjem, vagyis a Teremtő Istennel, aki megalkotta az eget és a földet, és minden benne rejlő dolgot (akit ezek az emberek istenkáromló módon hiba gyümölcsének tartanak) és annak bemutatásával, hogy semmi nincsen sem fölötte vagy utána; sem azt, hogy bárki befolyásolja, hanem saját szabad akaratából teremtett mindent, mivel Ő az egyetlen Isten, az egyetlen Úr, az egyetlen Teremtő, az egyetlen Atya, aki mindent tartalmaz, és maga parancsolja be a dolgokat a létezésbe.

2. Mert hogyan lehet bármilyen más Teljesség, Alapelv, Hatalom, vagy Isten fölötte, mivel szükségszerű, hogy Isten, mindezek Plerómájának (Teljesség) tartalmaznia kell minden dolgot az Ő végtelenségében, és semmi másnak nem szabad magába foglalnia? De ha van valami rajta kívül, akkor Ő nem mindenek Pleromája, és nem is tartalmaz mindent. Mert, amiről azt mondják, hogy túl van rajta, hiányozni fog a Plerómából, vagy [más szavakkal], abból az Istenből, aki mindenek felett áll. De ami hiányos, és bármilyen módon összeesik, az nem minden dolog Plerómája. És ha Neki van vége, azoknak a dolgoknak a vonatkozásában, amelyek lentebb vannak, akkor kezdete is van azon dolgok vonatkozásában, amelyek fent vannak. Hasonló módon teljességgel szükségszerű, hogy meg kell tapasztalnia minden más ponton teljesen ugyanazt, és a létezésben kell tartania, korlátozni és bezárni, amelyek rajta kívül vannak. Mert ez a lény, akinek lefelé van vége, szükségszerűen körülhatárolja és körülveszi őt, aki végét megtalálja benne. És így, szerintük mindenek Atyja (vagyis akit Proönnek és Proarchének hívnak) Plerómájukkal, és Markion jó Istene, be van építve és be van zárva valamilyen másikba, és kívülről veszi körül egy másik hatalmas Lény, akinek szükségszerűen nagyobbnak kell lennie, amennyiben a tartalma nagyobb, mint ami benne van. De akkor az, amelyik nagyobb erősebb is, és nagyobb mértékben Úr; és ami nagyobb, és erősebb, és nagyobb mértékben Úr – ennek kell Istennek lennie.

3. Mivel tehát szerintük létezik még valami más is, amelyet Plerómán kívülinek nyilvánítanak, amelybe távolabb tartanak, oda szállt az a magasabb hatalom, amely tévútra ment, minden szempontból szükséges, hogy a Pleroma egyrészt tartalmazza azt, amely rajta túl van, és még azt, ami a tartalma. (mert különben nem lesz túl a Plerómán; mert ha van valami a Plerómán túl, az lesz a Pleróma, amelyen belül ez az igazi Pleróma, amelyről megállapítják, hogy kívül áll a Plerómán, és a Pleromát pedig az fogja tartalmazni, ami túl van azon: és a Plerómával együtt megértik az első Istent is); vagy ismét, végtelen távolságnak kell lenniük egymástól elválasztva – [mármint] a Pleróma, és attól, ami túl van rajta. De ha ezt fenntartják, akkor létezik egy harmadik fajta létezés, amely mérhetetlenül elválasztja a Pleromát és azt, ami azon túl van. Ez a harmadik fajta lét tehát megköti és magában foglalja a többit, és nagyobb lesz, mint a Pleroma, és annál, ami túl van rajta, amennyiben mindkettő benne van. Ily módon örökké folytatódhat a beszélgetés azokról a dolgokról, amelyek tartalmazzák, és azokról, amiket tartalmaznak. Mert

ha ennek a harmadik létnek a kezdete fent van, és a vége alul van, akkor feltétlenül szükséges, hogy az oldalakon is legyen korlátozva, akár kezdődik, akár megszűnik bizonyos más pontokon, [ahol új létezések kezdődnek]. Ezeknek, ismét, és másoknak, amelyek fent és lent vannak, kezdetük bizonyos más pontokon lesz és így tovább végtelenül; így gondolataik soha nem fognak megnyugodni egy Istenben, hanem, a létezőn túl való keresés következtében arra vándorol, aminek nincs létezése, és eltávozik a valódi Istentől.

4. Ezek az észrevételek hasonló módon alkalmazhatók Markion híveivel szemben. Mert az ő két istenüket is hatalmas térköz foglalja magába és határolja körül, amely elválasztja őket egymástól. De akkor szükségszerű az istenek sokaságának feltételezése, amelyeket minden oldalon hatalmas távolság választ el egymástól, kezdve az egyiktől a másikig, és egyik a másikba végződik. Ez a helyzet azzal az érvelési folyamattal, amelyről azt állítják, hogy van egy bizonyos Pleróma vagy Isten az ég és a föld Teremtője felett, bárki, aki úgy dönt, hogy alkalmazza, fenntarthatja, hogy van egy másik Pleroma a Pleroma felett, amely felett megint egy másik, és Büthosz felett egy Istenség másik óceánja, míg ugyanígy ugyanazok az utódlások vonatkoznak az oldalakra is; és így tanításuk a végtelenbe ömlik, mindig szükség lesz más Pleromára, és másik Büthoszra, hogy így soha ne álljon le bármely időben, hanem mindig folytassa a másik keresését a már említetteken kívül. Ráadásul bizonytalan lesz, hogy ezek, amelyeket elképzelünk, alatta vannak-e, vagy tulajdonképpen maguk is azok, amelyek fent vannak; [és hasonló módon kétséges lesz] azoknak a dolgoknak a tiszteletben tartása, amelyekről azt mondják, hogy fent vannak, függetlenül attól, hogy valóban fent vagy alul vannak; és így véleményünknek nincs rögzített következtetése vagy bizonyossága, de szükségszerűen vándorolnak a korlátok nélküli világok és nem számolható istenek után.

5. Ezek a dolgok tehát, ha így vannak, minden istenség megelégszik a saját javaival, és nem mozgatja meg semmiféle kíváncsiság mások dolgai iránt; különben igazságtalan és kapzsi lenne, és megszűnne az lenni, ami Isten. Minden teremtmény is a saját alkotóját fogja dicsőíteni, és elégedett lesz vele, nem ismer mást; különben a legigazságosabban ítéltetne lázadónak az összes többi által, és bőségesen megérdemelt büntetést kapna. Mert vagy annak kell lennie, hogy van egy Lény, aki mindent magába foglal, és a saját területén alkotta meg mindazt, ami az Ő akarata szerint létrejött; vagy ismét, hogy számos korlátlan számú alkotó és isten létezik, akik egymástól kezdődnek, és minden oldalon egymásban végződnek; és akkor szükséges megengedni, hogy az összes többit kívülről zárja be valaki, aki nagyobb, és hogy mindegyikük be van zárva a saját területére, és ott is marad. Ezért egyikük sem Isten. Mert mindegyiküknek [sok] lesz a hiánya, és csak egy nagyon kis részt birtokol az összes többihez képest. A Mindenható neve így megszűnik, és az ilyen vélemény szükségképpen istentelenségre vezet.

II. Fejezet – A világot nem angyalok vagy más lények alkották, ellentétben a Magasságos Isten akaratával, hanem az Atya a Beszéd által alkotta.

1. Azok pedig, akik azt mondják, hogy a világot angyalok, vagy annak bármely más alkotója teremtette, ellentétbenŐvele, aki a Legfelsőbb Atya, mindenekelőtt ebben a pontban tévednek, hogy azt állítják, hogy az angyalok a Magasságos Isten akaratával ellentétben ilyen és oly hatalmas teremtést alkottak. Ez azt jelentené, hogy az angyalok hatalmasabbak voltak Istennél; vagy ha nem, akkor gondatlan volt, vagy gyenge, vagy nem törődött azzal, ami a tulajdonában történt, akár rosszul, akár jól, hogy elűzze és megakadályozza az egyiket, míg a másikat dicséri örvendezett neki. De ha valaki még egy bármilyen képességű embernek sem tulajdonít ilyen magatartást, mennyivel kevésbé Istennek.

2. Ezután mondják meg nekünk, vajon ezek a dolgok az Ő által meghatározott korlátokon belül és az Ő megfelelő területén alakultak-e ki, vagy másokhoz tartozó és Őt meghaladó régiókban? De ha azt mondják [hogy ezek a dolgok Őt meghaladóan történtek], akkor minden már említett képtelenségekkel kell szembenézniük, és a Legfelsőbb Istent be fogja zárni az, ami rajta kívül van, és ebben is szükség lesz arra, hogy megtalálja a maga végét. Ha viszont [ezek a dolgok] az Ő saját területén történtek, akkor nagyon haszontalan lenne azt állítani, hogy a világot így az Ő saját területén az Ő akarata ellenére alakították ki angyalok, akik maguk is az Ő hatalma alatt állnak, vagy bármely más lény, mintha ő maga nem látna mindent, ami a saját tulajdonában történik, vagy nem lenne tudatában az angyalok tennivalóinak.

3. Ha azonban [az említett dolgok] nem az Ő akarata ellenére történtek, hanem az Ő egyetértésével és tudásával, amint egyesek [ezek közül] gondolják, az angyalok, vagy a világ Alkotója [bárki is volt az], többé már nem lesznek okai ennek a kialakításnak, hanem Isten akarata. Mert ha Ő a világ Alkotója, Ő alkotta az angyalokat is, vagy legalábbis ő volt teremtésük oka; és Ő alkotta a világot, aki előkészítette kialakulásának okait. Bár azt állítják, hogy az angyalok hosszú egymásutánban jöttek létre lefelé, vagy hogy a világ Alkotója a Legfelsőbb Atyától származott, ahogy Basilides állítja; mindazonáltal az, ami a létrejött dolgoknak az oka, még mindig Őhozzá fog vezetni, aki egy ilyen sorozatnak a Szerzője volt. [Az ügy éppen úgy áll], ami a háborús sikert illeti, amelyet annak a királynak tulajdonítanak, aki előkészítette azokat a dolgokat, amelyek a győzelem okai; és hasonló módon bármely állapot vagy bármilyen munka létrehozása ahhoz tartozik, aki az utólag meghozott eredmények megvalósításához anyagokat készített. Ezért nem mondjuk, hogy a fejsze vágta a fát, vagy a fűrész osztotta szét; de nagyon

helyesen azt mondanánk, hogy az az ember vágta és osztotta, aki erre a célra a fejszét és a fűrészt formálta, és [aki szintén megalkotta] sokkal korábban minden szerszámot, amellyel magát a fejszét és a fűrészt formálta. Az igazságosság mellett tehát, egy analóg érvelési folyamat szerint, mindenek Atyját nyilvánítják e világ Alkotójának, és nem az angyalokat, sem pedig a világ más [úgynevezett] alkotóját, kivéve Őt, aki a világ Szerzője volt, és korábban egy ilyen jellegű alkotás előkészítésének volt az oka.

4. Ez a beszédmód hihető vagy meggyőző lehet azok számára, akik nem ismerik Istent, és akik egy szűkölködő emberi lényhez hasonlítják Őt, és azokhoz, akik nem tudnak közvetlenül és segítség nélkül semmit sem alkotni, hanem sok eszközre van szükségük ahhoz, hogy megvalósítsák, amit szándékoznak. De egyáltalán nem tartják valószínűnek azok, akik tudják, hogy Istennek nincs szüksége semmire, és mindent az Ő Beszéde által teremtett és alkotott, miközben nem volt szüksége angyalokra, hogy segítsenek neki a dolgok létrehozásában, amelyek elkészültek, sem bármely erőre, amely nagymértékben alacsonyrendű Őhozzá képest, és az Atyát illetően tudatlan, sem bármely hiányosságból vagy tudatlanságból, azért, hogy akinek ismernie kell Őt, emberré válhasson. De Ő maga önmagában, olyan módon, amelyet sem leírni, sem elképzelni nem tudunk, eleve elrendelt mindent, tetszése szerint formálta meg őket, harmóniát adott mindennek, és kijelölte nekik saját helyüket és teremtésük kezdetét. Ily módon a szellemi dolgoknak szellemi és láthatatlan természetet adott, a legfinomabb dolgoknak égi, az angyaloknak angyali, az állatoknak állati, azoknak a lényeknek, amelyek úsznak, a vízhez illő természetet, és azoknak, akik a szárazon élnek, a szárazföldnek megfelelőt – mindnyájuknak, röviden, a rájuk bízott élet jellegéhez illő természet – miközben Ő formált meg mindent, amit Beszéde által alkotott, amely soha nem fárad el.

5. Mert ez Isten felsőbbrendűségének sajátossága, hogy nincs szükség más eszközökre a létezésbe behívott dolgok megteremtéséhez. Saját Beszéde alkalmas és elégséges minden dolgok kialakítására, ahogyan János, az úr tanítványa kijelenti felőle: „Minden általa lett, és nála nélkül semmi sem alkottatott.” Nos, a „minden”-nek a mi világunkat is fel kell ölelnie. Ezért azt is az Ő Beszéde által tette, ahogy az Írás azt mondja nekünk a Teremtés könyvében, hogy Beszéde által mindent összekapcsolt világunkkal. Dávid is ugyanezt az igazságot fejezi ki [amikor azt mondja]: „Mert Ő szólt, és lettek; Ő parancsolt, és megteremtettek.” Kinek higgyünk tehát a világ teremtését illetően: ezeknek az eretnekeknek, akikről már szó volt, és akik oly ostobán és következetlenül beszélnek erről a témáról, vagy az úr tanítványainak és Mózesnek, aki egyszerre volt Isten hűséges szolgája és próféta? A világ formáltatását először ezekkel a szavakkal mesélte el: „Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet”, és minden mást egymás után; de sem isteneknek, sem angyaloknak [nem volt részük a munkában].

Nos, hogy ez az Isten a mi urunk, a Felkent Jahósua Atyja, Pál, az apostol is kijelentette [ezt mondva:] „Egy az Isten, az Atya, aki mindenek felett van, aki mindenek által és mindenekben." Valóban bebizonyítottam már, hogy csak egy Isten van; de ezt tovább fogom bizonyítani maguktól az apostoloktól és az úr beszédeiből. Mert miféle magatartás lenne, ha elhagynánk a próféták, az úr és az apostolok beszédeit, hogy odafigyeljünk ezekre a személyekre, akik egy szót sem beszélnek ebben az értelemben?

III. Fejezet – A valentiánusok Büthosza és Plerómája, valamit Markion istene, akikről bebizonyosodik, hogy képtelenek; A Világot tulajdonképpen ugyanaz a létező teremtette, aki annak gondolatát elgondolta és nem a hiba vagy a tudatlanság gyümölcse volt.

1. A Büthosz tehát, akit az ő Pleromájával együtt képzelnek el, és Markion Istene következetlenek. Ha valóban, ahogy állítják, van valami alávetett és önmagán túlmutató, amit üresnek és árnyéknak neveznek, akkor ez a vákuum nagyobbnak bizonyul, mint a Pleromájuk. De még az az állítás is következetlen, hogy amíg Ő mindent magába foglal, addig a teremtést valaki más alkotta. Mert feltétlenül szükséges, hogy elismerjék a létezés egy bizonyos üres és kaotikus fajtáját (a szellemi Pleroma alatt), amelyben ez az univerzum létrejött, és hogy a Propator szándékosan úgy hagyta ezt a káoszt, amilyen volt, vagy előre tudta, hogy mi fog történni benne, vagy pedig nem tud róluk. Ha valóban tudatlan volt, akkor Isten nem előrelátó minden felől. De még [ebben az esetben] sem tudják megindokolni, hogy miért hagyta így üresen ezt a helyet ilyen hosszú időn keresztül. Ha viszont előrelátó, és eltervezte gondolatilag azt a teremtést, amelynek lénye volt azon a helyen, akkor Ő maga teremtette meg, aki előzetesen [ideális esetben] önmagában is megalkotta.

2. Ne mondják tehát többé, hogy a világot bárki más teremtette; mert amint Isten elképzelést alkotott az elméjében, az is megtörtént, amit így gondolatilag megfogant. Mert nem lehetséges, hogy valaki gondolatilag kialakít egy elképzelést, egy másik pedig valójában azokat a dolgokat hozza létre, amelyeket Ő az elméjében fogant meg. De Isten, ezen erenekek szerint, gondolatilag egy másik örökkévaló világot fogant vagy pedig egy ideiglenest, de a két feltevés egyszerre nem lehet igaz. Márpedig, ha gondolatilag örökkévalónak, szelleminek és láthatónak képzelte volna el, akkor az is így alakult volna. De ha úgy alakult, amilyen valójában, akkor Ő tette olyanná, aki gondolatilag ilyennek képzelte; vagy azt akarta, hogy az Atya elméleti voltában létezzen, az Ő elméjének terve szerint, olyan, amilyen most, összetett, változékony és átmeneti. Mivel tehát pontosan olyan, mint amilyennek az Atya [ideálisan] megalkotta

Önmagával tanácskozva, méltó kell hogy legyen az Atyához. De állítani azt, hogy amit mindenek Atyja elméletileg kigondolt és előre alkotott, éppen úgy, ahogy valójában megalakult, a hiba gyümölcse és a tudatlanság eredménye, ehhez nagy istenkáromlónak és bűnösnek kell lenni. Mert szerintük így mindenek Atyját úgy tekinthető, mint aki az Ő bensejében, saját gondolati terve szerint, a hiányosságok kisugárzását és a tudatlanság gyümölcseit hozza elő, mivel azok a dolgok, amelyeket elméjében kigondolt, valóban létrejöttek.

IV. Fejezet – A feltételezett vákuum (űr) abszurditása és az eretnekek hiánya bizonyított.

1. Utána kell tehát kutatni, hogy mi az oka, hogy ennek az Istennek ilyen az üdvrendje (tervezete); de a világ kialakulása nem tulajdonítható másnak. És mindenről úgy kell beszélni, mintha Isten előre elkészítette volna őket, hogy olyanná legyenek, amilyennek meg lettek alkotva; de az árnyékot és ürességet (vákuum, űr) nem kell létezéssé varázsolni. De hadd kérdezzem meg, honnan jött ez az üresség (űr) [amiről beszélnek]? Ha valóban Ő készítette, aki szerintük Atya és Szerzője az olajos dolgoknak, akkor tiszteletben egyenlő és rokon az Aeonok maradékával, valószínűleg még náluk is régebbi. Sőt, ha ugyanabból a forrásból származik [mint ők], akkor természetében hasonlónak kell lennie ahhoz, aki létrehozta, valamint azokhoz, akikkel együtt előállították. Ezért feltétlenül szükség lesz arra, hogy a Büthos, akiről beszélnek, és Sige is, természetében hasonló legyen a vákuumhoz; vagyis hogy Ő valóban vákuum; és hogy a többi Aeon, mivel ők az üresség testvérei, szintén mentesek legyenek az anyagtól. If, on the other hand, it has not been thus produced, it must have sprang from and been generated by itself, and in that case it will be equal in point of age to that Bythus who is, according to them, the Father of oil; and thus vacuity will be of the same nature and of the same honour with Him who is, according to them, the universal Father. For it must of necessity have been either produced by some one, or generated by itself, and sprung from itself. But if, in truth, vacuity was produced, then its producer Valentinus is also a vacuum, as are likewise his followers. If, again, it was not produced, but was generated by itself, then that which is really a vacuum is similar to, and the brother of, and of the same honour with, that Father who has been proclaimed by Valentinus; while it is more ancient, and dating its existence from a period greatly anterior, and more exalted in honour than the remaining Aeons of Ptolemy himself, and Heracleon, and all the rest who hold the same opinions.

2. But if, driven to despair in regard to these points, they confess that the Father of all contains all things, and that there is nothing whatever outside of the Pleroma (for it is an absolute necessity that, [if there be anything outside of it,] it should be bounded and circumscribed by something greater than itself), and that they speak of what is without and what within in

reference to knowledge and ignorance, and not with respect to local distance; but that, in the Pleroma, or in those things which are contained by the Father, the whole creation which we know to have been formed, having been made by the Demiurge, or by the angels, is contained by the unspeakable greatness, as the centre is in a circle, or as a spot is in a garment,-then, in the first place, what sort of a being must that Bythus be, who allows a stain to have place in His own bosom, and permits another one to create or produce within His territory, contrary to His own will? Such a mode of acting would truly entail [the charge of] degeneracy upon the entire Pleroma, since it might from the first have cut off that defect, and those emanations which derived their origin from it, and not have agreed to permit the formation of creation either in ignorance, or passion, or in defect. For he who can afterwards rectify a defect, and does, as it were, wash away a stain, could at a much earlier date have taken care that no such stain should, even at first, be found among his possessions. Or if at the first he allowed that the things which were made [should be as they are], since they could not, in fact, be formed otherwise, then it follows that they must always continue in the same condition. For how is it possible, that those things which cannot at the first obtain rectification, should subsequently receive it? Or how can men say that they are called to perfection, when those very beings who are the causes from which men derive their origin-either the Demiurge himself, or the angels-are declared to exist in defect? And if, as is maintained, [the Supreme Being,] inasmuch as He is benignant, did at last take pity upon men, and bestow on them perfection, He ought at first to have pitied those who were the creators of man, and to have conferred on them perfection. In this way, men too would verily have shared in His compassion, being formed. perfect by those that were perfect. For if He pitied the work of these beings, He ought long before to have pitied themselves, and not to have allowed them to fall into such awful blindness.

3. Their talk also about shadow and vacuity, in which they maintain that the creation with which we are concerned was formed, will be brought to nothing, if the things referred to were created within the territory which is contained by the Father. For if they hold that the light of their Father is such that it fills all things which are inside of Him, and illuminates them all, how can any vacuum or shadow possibly exist within that territory which is contained by the Pleroma, and by the light of the Father? For, in that case, it behoves them to point out some place within the Propator, or within the Pleroma, which is not illuminated, nor kept possession of by any one, and in which either the angels or the Demiurge formed whatever they pleased. Nor will it be a small amount of space in which such and so great a creation can be conceived of as having been formed. There will therefore be an absolute necessity that, within the Pleroma, or within the Father of whom they speak, they should conceive of some place, void, formless, and full of darkness, in which those things were formed which have been formed. By such a supposition, however, the light of their Father would incur a reproach, as if He could not illuminate and fill those things which are within Himself. Thus, then, when they maintain that these things were the fruit of defect and the work of error, they do moreover introduce defect and error within

the Pleroma, and into the bosom of the Father.

V. Fejezet – Ezt a világot nem más Létezők alkották azon a területen belül, amelyet az Atya birtokol.

1. Az észrevételek tehát, amelyeket nem sokkal ezelőtt tettem, alkalmasak válaszul azoknak, akik azt állítják, hogy ezt a világot a Plerómán kívül alkották, vagy egy „jó Isten” alatt; „És az ilyen személyek, az Atyával akiről ők beszélnek, egészen elszakadnak majd attól, amely a Plerómán kívül van, amiben ugyanakkor szükséges nekik végül belenyugodni. Válaszul azoknak, ismét, akik azt állítják, hogy ezt a világot bizonyos más lények alkották azon a területen, amelyet az Atya magában foglal, mindazok a pontok, amelyeket most észrevettek, képtelenségektnek és következetlenségeknek fognak tűnni számukra; és kénytelenek lesznek elismerni, hogy mindazok, amelyek az Atyán belül vannak, világosak, teljesen, és erőteljesek, vagy [pedig] vádolni az Atya világosságát, mintha nem tudna mindent megvilágítani; vagy Plerómájuk egy részét, annak egészét üresnek, kaotikusnak és sötétnek kell tekinteni. And they accuse all other created things as if these were merely temporal, or [at the best], if eternal, yet material. But these (the Aeons) ought to be regarded as beyond the reach of such accusations, since they are within the Pleroma, or the charges in question will equally fall against the entire Pleroma; and thus the Christ of whom they speak is discovered to be the author of ignorance. For, according to their statements, when He had given a form so far as substance was concerned to the Mother they conceive of, He cast her outside of the Pleroma; that is, He cut her off from knowledge. He, therefore, who separated her from knowledge, did in reality produce ignorance in her. How then could the very same person bestow the gift of knowledge on the rest of the Aeons, those who were anterior to Him [in production], and yet be the author of ignorance to His Mother? For He placed her beyond the pale of knowledge, when He cast her outside of the Pleroma.

2. Moreover, if they explain being within and without the Pleroma as implying knowledge and ignorance respectively, as certain of them do (since he who has knowledge is within that which knows), then they must of necessity grant that the Saviour Himself (whom they designate All Things) was in a state of ignorance. For they maintain that, on His coming forth outside of the Pleroma, He imparted form to their Mother [Achamoth]. If, then, they assert that whatever is outside [the Pleroma] is ignorant of all things, and if the Saviour went forth to impart form to their Mother, then He was situated beyond the pale of the knowledge of all things; that is, He was in ignorance. How then could He communicate knowledge to her, when He Himself was beyond the pale of knowledge? For we, too, they declare to be outside the Pleroma, inasmuch

as we are outside of the knowledge which they possess. And once more: If the Saviour really went forth beyond the Pleroma to seek after the sheep which was lost, but the Pleroma is [co-extensive with] knowledge, then He placed Himself beyond the pale of knowledge, that is, in ignorance. For it is necessary either that they grant that what is outside the Pleroma is so in a local sense, in which case all the remarks formerly made will rise up against them; or if they speak of that which is within in regard to knowledge, and of that which is without in respect to ignorance, then their Saviour, and Christ long before Him, must have been formed in ignorance, inasmuch as they went forth beyond the Pleroma, that is, beyond the pale of knowledge, in order to impart form to their Mother.

3. These arguments may, in like manner, be adapted to meet the case of all those who, in any way, maintain that the world was formed either by angels or by any other one than the true God. For the charges which they bring against the Demiurge, and those things which were made material and temporal, will in truth fall back on the Father; if indeed the very things which were formed in the bosom of the Pleroma began by and by in fact to be dissolved, in accordance with the permission and good-will of the Father. The [immediate] Creator, then, is not the [real] Author of this work, thinking, as He did, that He formed it very good, but Hef who allows and approves of the productions of defect, and the works of error having a place among his own possessions, and that temporal things should be mixed up with eternal, corruptible with incorruptible, and those which partake of error with those which belong to truth. If, however, these things were formed without the permission or approbation of the Father of all, then that Being must be more powerful, stronger, and more kingly, who made these things within a territory which properly belongs to Him (the Father), and did so without His permission. If again, as some say, their Father permitted these things without approving of them, then He gave the permission on account of some necessity, being either able to prevent [such procedure], or not able. But if indeed He could not [hinder it], then He is weak and powerless; while, if He could, He is a seducer, a hypocrite, and a slave of necessity, inasmuch as He does not consent [to such a course], and yet allows it as if He did consent. And allowing error to arise at the first, and to go on increasing, He endeavours in later times to destroy it, when already many have miserably perished on account of the [original] defect.

4. It is not seemly, however, to say of Him who is God over all, since He is free and independent, that He was a slave to necessity, or that anything takes place with His permission, yet against His desire; otherwise they will make necessity greater and more kingly than God, since that which has the most power is superior to all [others]. And He ought at the very beginning to have cut off the causes of [the fancied] necessity, and not to have allowed Himself to be shut up to yielding to that necessity, by permitting anything besides that which became Him. For it would

have been much better, more consistent, and more God-like, to cut off at the beginning the principle of this kind of necessity, than afterwards, as if moved by repentance, to endeavour to extirpate the results of necessity when they had reached such a development. And if the Father of all be a slave to necessity, and must yield to fate, while He unwillingly tolerates the things which are done, but is at the same time powerless to do anything in opposition to necessity and fate (like the Homeric Jupiter, who says of necessity, „I have willingly given thee, yet with unwilling mind”), then, according to this reasoning, the Bythus of whom they speak will be found to be the slave of necessity and fate.

VI. Fejezet – Az angyalok és a világ Teremtője nem lehettek tudtatlanok a Legfelsőbb Istent iránt.

1. Ismét, hogyan lettek volna képesek az angyalok, vagy a világ Teremtője, tudatlanok lenni a legfelsőbb Istennel kapcsolatban, látva, hogy az Ő tulajdona és teremtményei, és Ő foglalja magába őket? Valóban láthatatlan lehetett számukra felsőbbrendűsége miatt, de semmiképpen sem lehetett számukra ismeretlen a gondviselése miatt. Mert bár igaz, amint kijelentik, hogy [természetükből fakadó] alsóbbrendűségük miatt nagyon távol voltak Tőle, mégis, mivel uralma mindnyájukra kiterjedt, ismerniük kellett Uralkodójukat, és annak különösen tudatában kellett lenniük, hogy Ő, aki teremtette őket, mindenek Ura. Mivel az Ő láthatatlan lényege hatalmas, mindeneknek mély elmebeli ráérzést adományoz és az Ővé a leghatalmasabb érzékelés, igen, mindenható nagyság. Azért, bár „senki sem ismeri az Atyát, csak a Fiú, sem a Fiút, kivéve az Atya, és akinek a Fiú kinyilatkoztatja őt,” mégis minden [lény] ismeri legalább ezt az egy tényt, mert az elméjükbe ültetett értelem mozgatja őket, és feltárja előttük [az igazságot], hogy egy Isten van, mindenek Ura.

2. És ezért [közmegegyezéssel] minden annak uralma alá került, akit a Magasságosnak és a Mindenhatónak neveznek. Azáltal, hogy segítségül hívták, még urunk eljövetele előtt, az emberek megmenekültek a leggonoszabb szellemtől (Megjegyzés: JHVH – Iaó, a héberek Istene nevében végzett démonűzésekről maradtak fenn tárgyi emlékek is a pogányok között is), mindenféle démontól és mindenféle elpártoló hatalomtól. Nem mintha földi szellemek vagy démonok látták volna Őt, hanem azért, mert tudták, hogy létezik Ő, aki mindenek feletti Isten (Jak. 2:19), akinek megszólításától (segítségül hívásától) megremegtek, ahogyan reszket minden teremtmény, fejedelemség és hatalom és minden erővel felruházott létező az Ő kormányzása alatt. Ehhez hasonlatosan azok, akik a rómaiak birodalma alatt élnek, bár soha nem látták a császárt, hanem távol vannak tőle, mint szárazföldön mind tengeren, jól ismerik, amint megtapasztalják uralmát, ki az, aki birtokolja a főhatalmat az államban? Hogyan történhetett

hát, hogy azok az angyalok, akik [természetben] magasabb rendűek voltak nálunk, vagy még az is, akit a világ Teremtőjének neveznek, nem ismerte a Mindenhatót, amikor még az állatvilág is megremeg és enged nevének segítségül hívására (invocation)? És ahogyan ezek nem látták Őt, mégis minden a mi Urunk nevének van alávetve, így kell legyen Őiránta is, aki mindent az Ő beszéde által teremtett és megalapozott, mivel nem más, mint Ő alkotta a világot. És emiatt a zsidók még most is menekülésre kényszerítik a démonokat éppen ezzel valódi démonűzéssel, mivel minden lény fél annak a megszólításától, aki teremtette őket.

3. Ha azután visszahúzódnak [az eretnekek] attól, hogy állítsák, hogy az angyalok oktalanabbak, mint a néma állatok, rá fognak jönni, hogy ezekre illik, habár ők nem látták Őt, aki mindenek felett Isten, hogy ismerjék hatalmát és korlátlan uralmát. Mert valóban nevetségesnek fog tűnni, ha azt állítják, hogy ők maguk, akik a földön laknak, ismerik azt, aki Isten mind azok felett, akiket még soha nem láttak, de nem engedik meg annak, aki véleményük szerint alkotta őket és az egész világot, bár a magasban és az egek felett lakik, megismerni azokat a dolgokat, amelyekkel ők maguk, bár lent laknak, ismeretségben állnak. [Ez a helyzet], hacsak véletlenül azt nem állítják, hogy Büthosz a föld alatt lévő Tartaroszban él, és hogy ebből a szempontból eljutottak az Ő ismeretére azon angyalok előtt, akik a magasban tartózkodnak. Így rohannak az őrület olyan szakadékába, hogy kijelentik, hogy a világ teremtője a megértés hiánya. Valóban szánalmat érdemelnek, mivel ilyen teljes bolondsággal állítják, hogy Ő (a világ Teremtője) sem az Anyját, sem annak magvát, sem az Aeonok Pleromáját, sem a Támogatót (proprator) nem ismerte, sem azokat a dolgokat, amelyeket készített; hanem hogy ezek azon dolgok képmásai, amelyek a Plerómán belül vannak, a Megváltó titokban azon munkálkodott, hogy ezeket [a tudattalan Demiurge által] így kellett megformálni azon dolgok tiszteletére, amelyek fent vannak.

VII. Fejezet – A teremtett dolgok nem azok az eónok képei, akik a Pleroma-n belül vannak.

1. While the Demiurge was thus ignorant of all things, they tell us that the Saviour conferred honour upon the Pleroma by the creation [which he summoned into existence] through means of his Mother, inasmuch as he produced similitudes and images of those things which are above. But I have already shown that it was impossible that anything should exist beyond the Pleroma (in which external region they tell us that images were made of those things which are within the Pleroma), or that this world was formed by any other one than the Supreme God. But if it is a pleasant thing to overthrow them on every side, and to prove them vendors of falsehood; let us say, in opposition to them, that if these things were made by the Saviour to the honour of those which are above, after their likeness, then it behoved them always to

endure, that those things which have been honoured should perpetually continue in honour. But if they do in fact pass away, what is the use of this very brief period of honour,-an honour which at one time had no existence, and which shall again come to nothing? In that case I shall prove that the Saviour is rather an aspirant after vainglory, than one who honours those things which are above, For what honour can those things which are temporal confer on such as are eternal and endure for ever? or those which pass away on such as remain? or those which are corruptible on such as are incorruptible?-since, even among men who are themselves mortal, there is no value attached to that honour which speedily passes away, but to that which endures as long as it possibly can. But those things which, as soon as they are made, come to an end, may justly be said rather to have been formed for the contempt of such as are thought to be honoured by them; and that that which is eternal is contumeliously treated when its image is corrupted and dissolved. But what if their Mother had not wept, and laughed, and been involved in despair? The Saviour would not then have possessed any means of honouring the Fulness, inasmuch as her last state of confusion did not have substance of its own by which it might honour the Propator.

2. Alas for the honour of vainglory which at once passes away, and no longer appears! There will be some Aeon, in whose case such honour will not be thought at all to have had an existence, and then the things which are above will be unhonoured; or it will be necessary to produce once more another Mother weeping, and in despair, in order to the honour of the Pleroma. What a dissimilar, and at the same time blasphemous image! Do you tell me that an image of the Only-begotten was produced by the former of the world, whom again ye wish to be considered the Nous (mind) of the Father of all, and [yet maintain] that this image was ignorant of itself, ignorant of creation,-ignorant, too, of the Mother,-ignorant of everything that exists, and of those things which were made by it; and are you not ashamed while, in opposition to yourselves, you ascribe ignorance even to the Only-begotten Himself? For if these things [below] were made by the Saviour after the similitude of those which are above, while He (the Demiurge) who was made after such similitude was in so great ignorance, it necessarily follows that around Him, and in accordance with Him, after whose likeness be that is thus ignorant was formed, ignorance of the kind in question spiritually exists. For it is not possible, since both were produced spiritually, and neither fashioned nor composed, that in some the likeness was preserved, while in others the likeness of the image was spoiled, that image which was here produced that it might be according to the image of that production which is above. But if it is not similar, the charge will then attach to the Saviour, who produced a dissimilar image,-of being, so to speak, an incompetent workman. For it is out of their power to affirm that the Saviour had not the faculty of production, since they style Him All Things. If, then, the image is dissimilar, he is a poor workman, and the blame lies, according to their hypothesis, with the Saviour. If, on the other hand, it is similar, then the same ignorance will be found to exist in the Nous (mind) of their Propator, that is, in the Only-begotten. The Nous of the Father, in that

case, was ignorant of Himself; ignorant, too, of the Father; ignorant, moreover, of those very things which were formed by Him. But if He has knowledge, it necessarily follows also that he who was formed after his likeness by the Saviour should know the things which are like; and thus, according to their own principles, their monstrous blasphemy is overthrown.

3. Apart from this, however, how can those things which belong to creation, various, manifold, and innumerable as they are, be the images of those thirty Aeons which are within the Pleroma, whose names, as these men fix them, I have set forth in the book which precedes this? And not only will they be unable to adapt the [vast] variety of creation at large to the [comparative] smallness of their Pleroma, but they cannot do this even with respect to any one part of it, whether [that possessed by] celestial or terrestrial beings, or those that live in the waters. For they themselves testify that their Pleroma consists of thirty Aeons; but any one will undertake to show that, in a single department of those [created beings] which have been mentioned, they reckon that there are not thirty, but many thousands of species. How then can those things, which constitute such a multiform creation, which are opposed in nature to each other, and disagree among themselves, and destroy the one the other, be the images and likenesses of the thirty Aeons of the Pleroma, if indeed, as they declare, these being possessed of one nature, are of equal and similar properties, and exhibit no differences [among themselves]? For it was incumbent, if these things are images of those Aeons,-inasmuch as they declare that some men are wicked by nature, and some, on the other hand, naturally good,-to point out such differences also among their Aeons, and to maintain that some of them were produced naturally good, while some were naturally evil, so that the supposition of the likeness of those things might harmonize with the Aeons. Moreover, since there are in the world some creatures that are gentle, and others that are fierce, some that are innocuous, while others are hurtful and destroy the rest; some have their abode on the earth, others in the water, others in the air, and others in the heaven; in like manner, they are bound to show that the Aeons possess such properties, if indeed the one are the images of the others. And besides; „the eternal fire which the Father has prepared for the devil and his angels," -they ought to show of which of those Aeons that are above it is the image; for it, too, is reckoned part of the creation.

4. If, however, they say that these things are the images of the Enthymesis of that Aeon who fell into passion, then, first of all, they will act impiously against their Mother, by declaring her to be the first cause of evil and corruptible images. And then, again, how can those things which are manifold, and dissimilar, and contrary in their nature, be the images of one and the same Being? And if they say that the angels of the Pleroma are numerous, and that those things which are many are the images of these-not in this way either will the account they give be satisfactory. For, in the first place, they are then bound to point out differences among the

angels of the Pleroma, which are mutually opposed to each other, even as the images existing below are of a contrary nature among themselves. And then, again, since there are many, yea, innumerable angels who surround the Creator, as all the prophets acknowledge,-[saying, for instance,] „Ten thousand times ten thousand stood beside Him, and many thousands of thousands ministered unto Him," -then, according to them, the angels of the Pleroma will have as images the angels of the Creator, and the entire creation remains in the image of the Pleroma, but so that the thirty Aeons no longer correspond to the manifold variety of the creation.

5. Still further, if these things [below] were made after the similitude of those [above], after the likeness of which again will those then be made? For if the Creator of the world did not form these things directly from His own conception, but, like an architect of no ability, or a boy receiving his first lesson, copied them from archetypes furnished by others, then whence did their Bythus obtain the forms of that creation which He at first produced? It clearly follows that He must have received the model from some other one who is above Him, and that one, in turn, from another. And none the less [for these suppositions], the talk about images, as about gods, will extend to infinity, if we do not at once fix our mind on one Artificer, and on one God, who of Himself formed those things which have been created. Or is it really the case that, in regard to mere men, one will allow that they have of themselves invented what is useful for the purposes of life, but will not grant to that God who formed the world, that of Himself He created the forms of those things which have been made, and imparted to it its orderly arrangement?

6. But, again, how can these things [below] be images of those [above], since they are really contrary to them, and can in no respect have sympathy with them? For those things which are contrary to each other may indeed be destructive of those to which they are contrary, but can by no means be their images-as, for instance, water and fire; or, again, light and darkness, and other such things, can never be the images of one another. In like manner, neither can those things which are corruptible and earthly, and of a compound nature, and transitory, be the images of those which, according to these men, are spiritual; unless these very things themselves be allowed to be compound, limited in space, and of a definite shape, and thus no longer spiritual, and diffused, and spreading into vast extent, and incomprehensible. For they must of necessity be possessed of a definite figure, and confined within certain limits, that they may be true images; and then it is decided that they are not spiritual. If, however, these men maintain that they are spiritual, and diffused, and incomprehensible, how can those things which are possessed of figure, and confined within certain limits, be the images of such as are destitute of figure and incomprehensible?

7. If, again, they affirm that neither according to configuration nor formation, but according to number and the order of production, those things [above] are the images [of these below], then, in the first place, these things [below] ought not to be spoken of as images and likenesses of those Aeons that are above. For how can the things which have neither the fashion nor shape of those [above] be their images? And, in the next place, they would adapt both the numbers and productions of the Aeons above, so as to render them identical with and similar to thoseth at belong to the creation [below]. But now, since they refer to only thirty Aeons, and declare that the vast multitude of things which are embraced within the creation [below] are images of those that are but thirty, we may justly condemn them as utterly destitute of sense.

VIII. Fejezet – A teremtett dolgok nem a Pleroma árnyéka.

1. If, again, they declare that these things [below] are a shadow of those [above], as some of them are bold enough to maintain, so that in this respect they are images, then it will be necessary for them to allow that those things which are above are possessed of bodies. For those bodies which are above do cast a shadow, but spiritual substances do not, since they can in no degree darken others. If, however, we also grant them this point (though it is, in fact, an impossibility), that there is a shadow belonging to those essences which are spiritual and lucent, into which they declare their Mother descended; yet, since those things [which are above] are eternal, and that shadow which is cast by them endures for ever, [it follows that] these things [below] are also not transitory, but endure along with those which cast their shadow over them. If, on the other hand, these things [below] are transitory, it is a necessary consequence that those [above] also, of which these are the shadow, pass away; while; if they endure, their shadow likewise endures.

2. If, however, they maintain that the shadow spoken of does not exist as being produced by the shade of [those above], but simply in this respect, that [the things below] are far separated from those [above], they will then charge the light of their Father with weakness and insufficiency, as if it cannot extend so far as these things, but fails to fill that which is empty, and to dispel the shadow, and that when no one is offering any hindrance. For, according to them, the light of their Father will be changed into darkness and buried in obscurity, and will come to an end in those places which are characterized by emptiness, since it cannot penetrate and fill all things. Let them then no longer declare that their Bythus is the fulness of all things, if indeed he has neither filled nor illuminated that which is vacuum and shadow; or, on the other hand,

let them cease talking of vacuum and shadow, if the light of their Father does in truth fill all things.

3. Beyond the primary Father, then-that is, the God who is over all-there can neither be any Pleroma into which they declare the Enthymesis of that Aeon who suffered passion, descended (so that the Pleroma itself, or the primary God, should not be limited and circumscribed by that which is beyond, and should, in fact, be contained by it); nor can vacuum or shadow have any existence, since the Father exists beforehand, so that His light cannot fail, and find end in a vacuum. It is, moreover, irrational and impious to conceive of a place in which He who is, according to them, Propator, and Proarche, and Father of all, and of this Pleroma, ceases and has an end. Nor, again, is it allowable, for the reasons already stated, to allege that some other being formed so vast a creation in the bosom of the Father, either with or without His consent. For it is equally impious and infatuated to affirm that so great a creation was formed by angels, or by some particular production ignorant of the true God in that territory which is His own. Nor is it possible that those things which are earthly and material could have been formed within their Pleroma, since that is wholly spiritual. And further, it is not even possible that those things which belong to a multiform creation, and have been formed with mutually opposite qualities [could have been created] after the image of the things above, since these (i.e., the Aeons) are said to be few, and of a like formation, and homogeneous. Their talk, too, about the shadow of kenoma-that is, of a vacuum-has in all points turned out false. Their figment, then, [in what way soever viewed,] has been proved groundless, and their doctrines untenable. Empty, too, are those who listen to them, and are verily descending into the abyss of perdition.

IX. Fejezet.- Csak egy Teremtője van a világnak, az Atya Isten: Ezt az Egyház állandó hite.

1. Hogy Isten a világ teremtője, még azok a személyek is elfogadják, akik sok szempontból ellene szólnak, de mégis elismerik Őt, Teremtőnek nevezve, és egy angyalnak, arról nem is beszélve, hogy az Írás teljessége [ugyanezen értelemben] mutat rá, és az úr erről az Atyáról tanít minket, aki a mennyben van, és senki másról, amint ezt a munka folytatásában megmutatom.

Jelenleg azonban az a bizonyíték, amely azoktól származik, akik a velünk ellentétes tanításokra hivatkoznak, önmagában elegendő, sőt, minden ember egyetért ezzel az igazsággal: a régiek a maguk részéről különös gondossággal őrzik meg az első megformált emberről való hagyományt, ezt a meggyőzést, miközben egy Isten, az ég és föld Teremtőjének dicséretét ünneplik; másokat, megint utánuk, Isten prófétái emlékeztetnek erre a tényre, míg a pogányok magából a

teremtésből tanulták meg. Ugyanis a teremtés feltárja Őt, aki alkotta, és maga az elvégzett munka sugallja Őt, aki készítette, és a világ megmutatja Őt, aki elrendezte azt. Az egyetemes Egyház ráadásul az egész világon megkapta ezt a hagyományt az apostoloktól.

2. Ezt a [gnosztikus] Istent tehát elfogadva, mint mondtam, és tanúságot kapva létének ténye felől, hogy egy Atya, akit létükbe varázsolnak, kétségtelenül elfogadhatatlan, és nincs tanúja [létének]. Simon Mágus volt az első, aki azt mondta, hogy ő maga Isten mindenek felett, és hogy a világot az angyalai alkották. Aztán azok, akik utódai voltak, amint azt az első könyvben megmutattam, számos nézetükkel még tovább rontották [tanítását] a Teremtővel szembeni hamis és istentelen tanításaik révén. Ezek a [most hivatkozott eretnekek] az említettek tanítványai lévén, a beleegyezésük rosszabbá teszik őket, mint a pogányok. Hiszen az előbbiek „inkább a teremtést szolgálják, mint a Teremtőt," (Róm. 1:25) és „azokat, amelyek nem istenek," (Gal. 4:8) jóllehet, hogy az első helyet annak az Istennek tulajdonítják, aki a világmindenség Alkotója. De utóbbiak azt állítják, hogy Ő [azaz ennek a világnak a Teremtője] egy hiba gyümölcse, és úgy jellemzik, hogy állati természetű, és olyan, aki nem ismeri azt a Hatalmat, amely felette van, miközben így kiált: „Én vagyok az Isten, és rajtam kívül nincs más Isten." (Ézs. 46:9) Erősítgetve, hogy Ő hazudik, maguk bizonyulnak hazugoknak, mindenféle gonoszságot tulajdonítanak neki; és azt gondolják, hogy az, aki nem e Létező felett van, mint aki valóban létezik, így saját káromló nézeteik miatt ítéletet mondanak a valóban létező Isten ellen, miközben létezés nélkül isteneket varázsolnak a saját kárhoztatásukra. És így azok, akik „tökéletesnek" vallják magukat, és minden tudással rendelkeznek, rosszabbak, mint a pogányok, és még a Teremtőjükkel szemben is istenkáromlóbb véleményeket fogalmaznak meg.

X. Fejezet – A Szentírás ferde értelmezése az eretnekek által: Isten mindent a semmiből teremtett, és nem a már létező anyagból.

1. Ezért a legmagasabb fokon alaptalan, hogy ne vegyük számításba Őt, aki valóban Isten, és aki mindenektől bizonyságot kap, miközben azt tudakozzuk, hogy van-e fölötte az a [másik lény], akinek valóban nincs léte, és soha senki nem hirdette. Mert hogy semmit nem mondtak világosan róla, ők maguk tesznek arról bizonyságot; mivelhogy szánalmas sikerrel viszik át ehhez a Lényhez, akit ők elképzelnek, azokat a [szentírási] példabeszédeket, amelyeket bármi formában is elbeszélik Őt, [e célból] keresik őket, [ezért] nyilvánvaló, hogy most alkotnak egy másik [istent], akit korábban soha nem kerestek. Mert azzal, hogy így igyekeznek megmagyarázni a Szentírás kétértelmű részeit (kétértelműek azonban nem mintha egy másik istenre utalnának, hanem az [igaz] Isten üdvrendjét illetően), egy másik istent építenek, szőnek, mint ahogy korábban mondtam, mint homlokkötőket, egy kevésbé fontos kérdéshez egy

fontosabbat igazítanak. Mert egyetlen kérdést sem lehet egy másikkal megoldani, amely maga is várja a megoldást; sem az érzék azon birtoklásának véleményével sem lehet a kétértelműséget megmagyarázni egy másik kétértelműséggel, sem a rejtélyeket egy másik nagyobb rejtély segítségével, hanem az ilyen jellegű dolgok azoktól nyerik megoldásukat, amelyek nyilvánvalóak, következetesek, és világosak.

2. De ezek [eretnekek], miközben az Írás idézeteinek és a példabeszédek megmagyarázására törekszenek, felvetnek egy másik fontosabb, és valóban istentelen kérdést, ennek érdekében, „Vajon létezik-e valóban más isten ezen az Istenen felül, aki a világ Teremtője volt?" Nem tudják megoldani a kérdéseket [amelyeket indítványoznak]; mert hogyan találhatnának erre eszközöket? De egy fontos kérdést csatolnak a kisebb következményekkel járó kérdéshez, és így [találgatásaikba] belehelyeznek egy megoldhatatlan akadályt.

Mert azért, hogy megismerhessék magát a „tudást" (gnózist) (mégsem tanulják meg ezt a tényt, hogy az úr, amikor harminc éves korában eljött az igazság bemerítésére), istentelenül megvetik azt az Istent, aki a Teremtő volt, és aki elküldte őt az ember megváltásáért. És hogy képesek legyenek tájékoztatni minket, honnan van az anyag lényege, miközben nem hiszik el, hogy Isten az Ő tetszése szerint, saját akaratának és hatalmának gyakorlásával alkotott meg mindent (úgy, hogy azok a dolgok, amelyeknek most létezniük kell) abból, ami korábban nem létezett, hiábavaló beszédeket gyűjtöttek össze. Így valóban felfedik hitetlenségüket; nem hisznek abban, ami valóban létezik, és beleestek annak [hitébe], ami valójában nem létezik.

3. Mert amikor azt mondják nekünk, hogy minden nedves anyag Akhamót könnyeiből származik, minden tiszta anyag az ő mosolyából, minden szilárd anyag szomorúságából, minden mozgékony anyag a rémületből, és így fenséges tudással rendelkeznek, amelyek felsőbbrendűek a többieknél, hogyan lehet, hogy ezeket a dolgokat nem tekintik megvetésre méltónak és valóban nevetségesnek? Nem hiszik, hogy Isten (lévén hatalmas és minden erőforrásban gazdag) magát az anyagot teremtette, mivel nem tudják mennyi mindent képes elérni egy szellemi és isteni valóság. De azt hiszik, hogy az Anyjuk, akit ők nőből való nővé formálnak, a fent említett szenvedélyeiből formálta ki a teremtést oly hatalmas anyagi valóságát. Arról is kérdezősködnek, honnan állt rendelkezésére a Teremtőnek a teremtés anyaga (lényege); de azt nem kérdezik, honnan [állt rendelkezésére] Anyjuknak (akit ők Enthümézisznek és az Aeonok impulzusának neveznek, amely eltévedt) ekkora mennyiségű könny összessége, vagy izzadság, vagy szomorúság, vagy az, ami az anyag maradékát létrehozta.

4. Mert a teremtett dolgok anyagát (lényegét) annak hatalmának és akaratának tulajdonítani, aki mindenek Istene, mind elismerésre, mind elfogadásra méltó. Az is elfogadható [érvelés], és egy ilyen hitről jól elmondható, hogy „ami embereknél lehetetlen, Istennél lehetséges". Míg az emberek valóban nem tudnak valamit csinálni a semmiből, csak a már létező anyagból, Isten azonban e tekintetben kiemelkedően felsőbbrendű az embereknél, akiket Ő maga hívott létre teremtésének anyagát, ami korábban nem létezett. De hihetetlen az az állítás, hogy az anyag egy tévútra tévedő Aeon Enthümesiséből származott, és hogy az Aeon [amelyre hivatkozunk] messze elkülönült az Enthümesisétől, és hogy ismét szenvedélye és érzése önmagától elválva anyaggá vált – hihetetlen, megszállott, lehetetlen és tarthatatlan.

XI. Fejezet – Az eretnekek az igazságban való hitetlenségük miatt a tévedés mélységébe estek: Rendszereik vizsgálódásai okai miatt.

1. Nem hiszik azt, hogy Ő, aki mindenek felett Isten, Beszéde által alkotott, saját területén, ahogy Neki Magának tetszett, a különféle és változatos [műveit a teremtésnek, amely létezik], amennyiben Ő mindenek előtti, mint egy bölcs építőmester, és a leghatalmasabb uralkodó. De azt hiszik, hogy az angyalok vagy valamilyen Istentől elkülönülő hatalom, aki nem tudott róla, alkotta ezt az univerzumot. Ezen az úton tehát nem adnak hitelt az igazságnak, hanem a hazugságban fetrengve veszítették el az igazi élet kenyerét, és ürességbe és árnyék szakadékába estek. Olyanok, mint Ezópusz kutyája, aki elejtette a kenyeret, és megpróbálta megragadni Árnyékát, így elveszítette az [igazi] ételt. (lásd Ezópusi Mesék 22. o.) Könnyű bizonyítani az úr szavaiból, hogy elismeri a világ egyetlen Teremtőjét és Atyját, és az ember Alkotóját, akit a törvény és a próféták hirdettek, miközben nem ismert mást, és hogy ez Egy valóban mindenek felett Isten; és hogy azt tanítja, hogy az Atyához tartozó fiak ama örökbefogadása, amely az örök élet, saját maga által történik, adományozva azt [ahogy Ő teszi] az összes igaznak.

2. De mivel ezek az emberek szívesen megtámadnak minket, és az valódi szőrszálhasogató jellemük szerint olyan pontokban támadnak meg minket, amelyek valójában egyáltalán nem mondanak ellenünk, [továbbá] példázatok és [fogatos] kérdések sokaságát hoznak fel velünk szemben, jónak gondoltam, hogy mindenekelőtt a következő kérdéseket intézem hozzájuk saját tanaikra vonatkozóan, hogy kimutassam valószínűtlenségüket, és véget vessek merészségüknek. Miután ez megtörtént, [szándékom] előadni az úr beszédeit, hogy ne csupán támadásunk eszközei nélkül maradjanak, hanem hogy mivel képtelenek ésszerűen válaszolni a feltett kérdésekre, láthassák, hogy érvelési tervük megsemmisült; hogy vagy visszatérve az igazsághoz, megalázva magukat, és felhagyva sokféle képzelgésükkel, engeszteljék Istent az ellene kimondott istenkáromlásért, és elnyerhessék megmentésüket (üdvösség); vagy hogy ha még

mindig kitartanak a hiú dicsőségnek abban a rendszerében, amely hatalmukba kerítette elméjüket, akkor legalább szükségesnek találhassák, hogy megváltoztassák az ellenünk való érvelésüket.

XII. Fejezet – Az eretnekek Triacontad-ja (harminc Aeon) tévedésből és túlzásból is hibádzik: Sophia soha semmit nem tudott volna produkálni hitvesén kívül; Logos és Sige nem lehettek kortársak.

1. We may remark, in the first place, regarding their Triacontad, that the whole of it marvellously falls to ruin on both sides, that is, both as respects defect and excess. They say that to indicate it the Lord came to be baptized at the age of thirty years. But this assertion really amounts to a manifest subversion of their entire argument. As to defect, this happens as follows: first of all, because they reckon the Propator among the other Aeons. For the Father of all ought not to be counted with other productions; He who was not produced with that which was produced; He who was unbegotten with that which was born; He whom no one comprehends with that which is comprehended by Him, and who is on this account [Himself] incomprehensible; and He who is without figure with that which has a definite shape. For inasmuch as He is superior to the rest, He ought not to be numbered with them, and that so that He who is impassible and not in error should be reckoned with an Aeon subject to passion, and actually in error. For I have shown in the book which immediately precedes this, that, beginning with Bythus, they reckon up the Tricontad to Sophia, whom they describe as the erring Aeon; and I have also there set forth the names of their [Aeons]; but if He be not reckoned, there are no longer, on their own showing, thirty productions of Aeons, but these then become only twenty-nine.

2. Next, with respect to the first production Ennoea, whom they also term Sige, from whom again they describe Nous and Aletheia as having been sent forth, they err in both particulars. For it is impossible that the thought (Ennoea) of any one, or his silence (Sige), should be understood apart from himself; and that, being sent forth beyond him, it should possess a special figure of its own. But if they assert that the (Ennoea) was not sent forth beyond Him, but continued one with the Propator, why then do they reckon her with the other Aeons-with those who were not one [with the Father], and are on this account ignorant of His greatness? If, however, she was so united (let us take this also into consideration), there is then an absolute necessity, that from this united and inseparable conjunction, which constitutes but one being, there should proceed an unseparated and united production, so that it should not be dissimilar to Him who sent it forth. But if this be so, then just as Bythus and Sige, so also Nous and

Aletheia will form one and the same being, ever cleaving mutually together. And inasmuch as the one cannot be conceived of without the other, just as water cannot [be conceived of] without [the thought of] moisture, or fire without [the thought of] heat, or a stone without [the thought] of hardness (for these things are mutually bound together, and the one cannot be separated from the other, but always co-exists with it), so it behoves Bythus to be united in the same way with Ennoea, and Nous with Aletheia. Logos and Zoe again, as being sent forth by those that are thus united, ought themselves to be united, and to constitute only one being. But, according to such a process of reasoning, Homo and Ecclesia too, and indeed all the remaining conjunctions of the Aeons produced, ought to be united, and always to coexist, the one with the other. For there is a necessity in their opinion, that a female Aeon should exist side by side with a male one, inasmuch as she is, so to speak, [the forthputting of] his affection.

3. These things being so, and such opinions being proclaimed by them, they again venture, without a blush, to teach that the younger Aeon of the Duodecad, whom they also style Sophia, did, apart from union with her consort, whom they call Theletus, endure passion, and separately, without any assistance from him, gave birth to a production which they name „a female from a female." They thus rush into such utter frenzy, as to form two most clearly opposite opinions respecting the same point. For if Bythus is ever one with Sige, Nous with Aletheia, Logos with Zoe, and so on, as respects the rest, how could Sophia, without union with her consort, either suffer or generate anything? And if, again, she did really. suffer passion apart from him, it necessarily follows that the other conjunctions also admit of disjunction and separation among themselves,-a thing which I have already shown to be impossible. It is also impossible, therefore, that Sophia suffered passion apart from Theletus; and thus, again, their whole system of argument is overthrown. For they have yet again derived the whole of remaining [material substance], like the composition of a tragedy, from that passion which they affirm she experienced apart from union with her consort.

4. If, however, they impudently maintain, in order to preserve from ruin their vain imaginations, that the rest of the conjunctions also were disjoined and separated from one another on account of this latest conjunction, then [I reply that], in the first place, they rest upon a thing which is impossible. For how can they separate the Propator from his Ennoea, or Nous from Aletheia, or Logos from Zoe, and so on with the rest? And how can they themselves maintain that they tend again to unity, and are, in fact, all at one, if indeed these very conjunctions, which are within the Pleroma, do not preserve unity, but are separate from one another; and that to such a degree, that they both endure passion and perform the work of generation without union one with another, just as hens do apart from intercourse with cocks.

5. Then, again, their first and first-begotten Ogdoad will be overthrown as follows: They must admit that Bythus and Sige, Nous and Aletheia, Logos and Zoe, Anthropos and Ecclesia, do individually dwell in the same Pleroma. But it is impossible that Sige (silence) can exist in the presence of Logos (speech), or again, that Logos can manifest himself in the presence of Sige. For these are mutually destructive of each other, even as light and darkness can by no possibility exist in the same place: for if light prevails, there cannot be darkness; and if darkness, there cannot be light, since, where light appears, darkness is put to flight. In like manner, where Sige is, there cannot be Logos; and where Logos is, there certainly cannot be Sige. But if they say that Logos simply exists within (unexpressed), Sige also will exist within, and will not the less be destroyed by the Logos within. But that he really is not merely conceived of in the mind, the very order of the production of their (Aeons) shows.

6. Let them not then declare that the first and principal Ogdoad consists of Logos and Sige, but let them [as a matter of necessity] exclude either Sige or Logos; and then their first and principal Ogdoad is at an end. For if they describe the conjunctions [of the Aeons] as united, then their whole argument fails to pieces. Since, if they were united, how could Sophia have generated a defect without union with her consort? If, on the other hand, they maintain that, as in production, each of the Aeons possesses his own peculiar substance, then how can Sige and Logos manifest themselves in the same place? So far, then, with respect to defect.

7. But again, their Triacontad is overthrown as to excess by the following considerations. They represent Horos (whom they call by a variety of names which I have mentioned in the preceding book) as having been produced by Monogenes just like the other Aeons. Some of them maintain that this Horos was produced by Monogenes, while others affirm that he was sent forth by the Propator himself in His own image. They affirm further, that a production was formed by Monogenes-Christ and the Holy Spirit; and they do not reckon these in the number of the Pleroma, nor the Saviour either, whom they also declare to be <i>totum (all things). Now, it is evident even to a blind man, that not merely thirty productions, as they maintain, were sent forth, but four more along with these thirty. For they reckon the Propator himself in the Pleroma, and those too, who in succession were produced by one another. Why is it, then, that those [other beings] are not reckoned as existing with these in the same Pleroma, since they were produced in the same manner? For what just reason can they assign for not reckoning along with the other Aeons, either Christ, whom they describe as having, according to the Father's will, been produced by Monogenes, or the Holy Spirit, or Horos, whom they also call Soter (Saviour), and not even the Saviour Himself, who came to impart assistance and form to their Mother? Whether is this as if these latter were weaker than the former, and therefore

unworthy of the name of Aeons, or of being numbered among them, or as if they were superior and more excellent? But how could they be weaker, since they were produced for the establishment and rectification of the others? And then, again, they cannot possibly be superior to the first and principal Tetrad, by which they were also produced; for it, too, is reckoned in the number above mentioned. These latter beings, then, ought also to have been numbered in the Pleroma of the Aeons, or that should be deprived of the honour of those Aeons which bear this appellation (the Tetrad).

8. Since, therefore, their Triacontad is thus brought to nought, as I have shown, both with respect to defect and excess (for in dealing with such a number, either excess or defect [to any extent] will render the number untenable, and how much more so great variations?), it follows that what they maintain respecting their Ogdoad and Duodecad is a mere fable which cannot stand. Their whole system, moreover, falls to the ground, when their very foundation is destroyed and dissolved into Bythus, that is, into what has no existence. Let them, then, henceforth seek to set forth some other reasons why the Lord came to be baptized at the age of thirty years, and [explain in some other way] the Duodecad of the apostles; and [the fact stated regarding] her who suffered from an issue of blood; and all the other points respecting which they so madly labour in vain.

XIII. Fejezet – Az eretnekek által fenntartott első termelési sorrend teljesen védhetetlen.

1. I now proceed to show, as follows, that the first order of production, as conceived of by them, must be rejected. For they maintain that Nous and Aletheia were produced from Bythus and his Ennoea, which is proved to be a contradiction. For Nous is that which is itself chief, and highest, and, as it were, the principle and source of all understanding. Ennoea, again, which arises from him, is any sort of emotion concerning any subject. It cannot be, therefore, that Nous was produced by Bythus and Ennoea; it would be more like the truth for them to maintain that Ennoea was produced as the daughter of the Propator and this Nous. For Ennoea not the daughter of Nous, as they assert, but Nous becomes the father of Ennoea. For how can Nous have been produced by the Propator, when he holds the chief and primary place of that hidden and invisible affection which is within Him? By this affection sense is produced, and Ennoea, and Enthymesis, and other things which are simply synonyms for Nous himself. As I have said already, they are merely certain definite exercises in thought of that very power concerning some particular subject. We understand the [several] terms according to their length and breadth of meaning, not according to any [fundamental] change [of signification]; and the [various exercises of thought] are limited by [the same sphere of] knowledge, and are expressed

together by [the same] term, the [very same] sense remaining within, and creating, and administering, and freely governing even by its own power, and as it pleases, the things which have been previously mentioned.

2. For the first exercise of that [power] respecting anything, is styled Ennoea; but when it continues, and gathers strength, and takes possession of the whole soul, it is called Enthymesis. This Enthymesis, again, when it exercises itself a long time on the same point, and has, as it were, been proved, is named Sensation. And this Sensation, when it is much developed, becomes Counsel. The increase, again, and greatly developed exercise of this Counsel becomes the Examination of thought (Judgment); and this remaining in the mind is most properly termed Logos (reason), from which the spoken Logos (word) proceeds. But all the [exercises of thought] which have been mentioned are [fundamentally] one and the same, receiving their origin from Nous, and obtaining [different] appellation according to their increase. Just as the human body, which is at one time young, then in the prime of life, and then old, has received [different] appellations according to its increase and continuance, but not according to any change of substance, or on account of any [real] loss of body, so is it with those [mental exercises]. For, when one [mentally] contemplates anything, he also thinks of it; and when he thinks of it, he has also knowledge regarding it; and when he knows it, he also considers it; and when he considers it, he also mentally handles it; and when he mentally handles it, he also speaks of it. But, as I have already said, it is Nous who governs all these [mental processes], while He is himself invisible, and utters speech of himself by means of those processes which have been mentioned, as it were by rays [proceeding from Him], but He himself is not sent forth by any other.

3. These things may properly be said to hold good in men, since they are compound by nature, and consist of a body and a soul. But those who affirm that Ennoea was sent forth from God, and Nous from Ennoea, and then, in succession, Logos from these, are, in the first place, to be blamed as having improperly used these productions; and, in the next place, as describing the affections, and passions, and mental tendencies of men, while they [thus prove themselves] ignorant of God. By their manner of speaking, they ascribe those things which apply to men to the Father of all, whom they also declare to be unknown to all; and they deny that He himself made the world, to guard against attributing want of power to Him; while, at the same time, they endow Him with human affections and passions. But if they had known the Scriptures, and been taught by the truth, they would have known, beyond doubt, that God is not as men are; and that His thoughts are not like the thoughts of men. For the Father of all is at a vast distance from those affections and passions which operate among men. He is a simple, uncompounded Being, without diverse members, and altogether like, and equal to himself, since He is wholly

understanding, and wholly spirit, and wholly thought, and wholly intelligence, and wholly reason, and wholly hearing, and wholly seeing, and wholly light, and the whole source of all that is good-even as the religious and pious are wont to speak concerning God.

4. He is, however, above [all] these properties, and therefore indescribable. For He may well and properly be called an Understanding which comprehends all things, but He is not [on that account] like the understanding of men; and He may most properly be termed Light, but He is nothing like that light with which we are acquainted. And so, in all other particulars, the Father of all is in no degree similar to human weakness. He is spoken of in these terms according to the love [we bear Him]; but in point of greatness, our thoughts regarding Him transcend these expressions. If then, even in the case of human beings, understanding itself does not arise from emission, nor is that intelligence which produces other things separated from the living man, while its motions and affections come into manifestation, much more will the mind of God, who is all understanding, never by any means be separated from Himself; nor can anything [in His case] be produced as if by a different Being.

5. For if He produced intelligence, then He who did thus produce intelligence must be understood, in accordance with their views, as a compound and corporeal Being; so that God, who sent forth [the intelligence referred to], is separate from it, and the intelligence which was sent forth separate [from Him]. But if they affirm that intelligence was sent forth from intelligence, they then cut asunder the intelligence of God, and divide it into parts. And whither has it gone? Whence was it sent forth? For whatever is sent forth from any place, passes of necessity into some other. But what existence was there more ancient than the intelligence of God, into which they maintain it was sent forth? And what a vast region that must have been which was capable of receiving and containing the intelligence of God! If, however, they affirm [that this emission took place] just as a ray proceeds from the sun, then, as the subjacent air which receives the ray must have had an existence prior to it, so [by such reasoning] they will indicate that there was something in existence, into which the intelligence of God was sent forth, capable of containing it, and more ancient than itself. Following upon this, we must hold that, as we see the sun, which is less than all things, sending forth rays from himself to a great distance, so likewise we say that the Propator sent forth a ray beyond, and to a great distance from, Himself. But what can be conceived of beyond, or at a distance from, God, into which He sent forth this ray?

6. If, again, they affirm that that [intelligence] was not sent forth beyond the Father, but within the Father Himself, then, in the first place, it becomes superfluous to say that it was sent forth

at all. For how could it have been sent forth if it continued within the Father? For an emission is the manifestation of that which is emitted, beyond him who emits it. In the next place, this [intelligence] being sent forth, both that Logos who springs from Him will still be within the Father, as will also be the future emissions proceeding from Logos. These, then, cannot in such a case be ignorant of the Father, since they are within Him; nor, being all equally surrounded by the Father, can any one know Him less [than another] according to the descending order of their emission. And all of them must also in an equal measure continue impassible, since they exist in the bosom of their Father, and none of them can ever sink into a state of degeneracy or degradation. For with the Father there is no degeneracy, unless perchance as in a great circle a smaller is contained, and within this one again a smaller; or unless they affirm of the Father, that, after the manner of a sphere or a square, He contains within Himself on all sides the likeness of a sphere, or the production of the rest of the Aeons in the form of a square, each one of these being surrounded by that one who is above him in greatness, and surrounding in turn that one who is after him in smallness; and that on this account, the smallest and the last of all, having its place in the centre, and thus being far separated from the Father, was really ignorant of the Propator. But if they maintain any such hypothesis, they must shut up their Bythus with. in a definite form and space, while He both surrounds others, and is surrounded by them; for they must of necessity acknowledge that there is something outside of Him which surrounds Him. And none the less will the talk concerning those that contain, and those that are contained, flow on into infinitude; and all [the Aeons] will most clearly appear to be bodies enclosed [by one another].

7. Further, they must also confess either that He is mere vacuity, or that the entire universe is within Him; and in that case all will in like degree partake of the Father. Just as, if one forms circles in water, or round or square figures, all these will equally partake of water; just as those, again, which are framed in the air, must necessarily partake of air, and those which [are formed] in light, of light; so must those also who are within Him all equally partake of the Father, ignorance having no place among them. Where, then, is this partaking of the Father who fills [all things]? If, indeed, He has filled [all things], there will be no ignorance among them. On this ground, then, their work of [supposed] degeneracy is brought to nothing, and the production of matter with the formation of the rest of the world; which things they maintain to have derived their substance from passion and ignorance. If, on the other hand, they acknowledge that He is vacuity, then they fall into the greatest blasphemy; they deny His spiritual nature. For how can He be a spiritual being, who cannot fill even those things which are within Him?

8. Now, these remarks which have been made concerning the emission of intelligence are in like manner applicable in opposition to those who belong to the school of Basilides, as well as in

opposition to the rest of the Gnostics, from whom these also (the Valentinians) have adopted the ideas about emissions, and were refuted in the first book. But I have now plainly shown that the first production of Nous, that is, of the intelligence they speak of, is an untenable and impossible opinion. And let us see how the matter stands with respect to the rest [of the Aeons]. For they maintain that Logos and Zoe were sent forth by him (i.e., Nous) as fashioners of this Pleroma; while they conceive of an emission of Logos, that is, the Word after the analogy of human feelings, and rashly form conjectures respecting God, as if they had discovered something wonderful in their assertion that Logos was I produced by Nous. All indeed have a clear perception that this may be logically affirmed with respect to men. But in Him who is God over all, since He is all Nous, and all Logos, as I have said before, and has in Himself nothing more ancient or late than another, and nothing at variance with another, but continues altogether equal, and similar, and homogeneous, there is no longer ground for conceiving of such production in the order which has been mentioned. Just as he does not err who declares that God is all vision, and all hearing (for in what manner He sees, in that also He hears; and in what manner He hears, in that also He sees), so also he who affirms that He is all intelligence, and all word, and that, in whatever respect He is intelligence, in that also He is word, and that this Nous is His Logos, will still indeed have only an inadequate conception of the Father of all, but will entertain far more becoming [thoughts regarding Him] than do those who transfer the generation of the word to which men gave utterance to the eternal Word of God, assigning a beginning and course of production [to Him], even as they do to their own word. And in what respect will the Word of God-yea, rather God Himself, since He is the Word-differ from the word of men, if He follows the same order and process of generation?

9. They have fallen into error, too, respecting Zoe, by maintaining that she was produced in the sixth place, when it behoved her to take precedence of all [the rest], since God is life, and incorruption, and truth. And these and such like attributes have not been produced according to a gradual scale of descent, but they are names of those perfections which always exist in God, so far as it is possible and proper for men to hear and to speak of God. For with the name of God the following words will harmonize: intelligence, word, life, incorruption, truth, wisdom, goodness, and such like. And neither can any one maintain that intelligence is more ancient than life, for intelligence itself is life; nor that life is later than intelligence, so that He who is the intellect of all, that is God, should at one time have been destitute of life. But if they affirm that life was indeed [previously] in the Father, but was produced in the sixth place in order that the Word might live, surely it ought long before, [according to such reasoning,] to have been sent forth, in the fourth place, that Nous might have life; and still further, even before Him, [it should have been] with Bythus, that their Bythus might live. For to reckon Sige, indeed, along with their Propator, and to assign her to Him as His consort, while they do not join Zoe to the number,-is not this to surpass all other madness?

10. Again, as to the second production which proceeds from these [Aeons who have been mentioned],-that, namely, of Homo and Ecclesia,-their very fathers, falsely styled Gnostics, strive among themselves, each one seeking to make good his own opinions, and thus convicting themselves of being wicked thieves. They maintain that it is more suitable to [the theory of] production-as being, in fact, truth-like-that the Word was produced by man, and not man by the Word; and that man existed prior to the Word, and that this is really He who is God over all. And thus it is, as I have previously remarked, that heaping together with a kind of plausibility all human feelings, and mental exercises, and formation of intentions, and utterances of words, they have lied with no plausibility at all against God. For while they ascribe the things which happen to men, and whatsoever they recognise themselves as experiencing, to the divine reason, they seem to those who are ignorant of God to make statements suitable enough. And by these human passions, drawing away their intelligence, while they describe the origin and production of the Word of God in the fifth place, they assert that thus they teach wonderful mysteries, unspeakable and sublime, known to no one but themselves. It was, [they affirm,] concerning these that the Lord said, „Seek, and ye shall find," that is, that they should inquire how Nous and Aletheia proceeded from Bythus and Sage; whether Logos and Zoe again derive their origin from these and then, whether Anthropos and Ecclesia proceed from Logos and Zoe.

XIV. Fejezet – Valentinus és követői a pogányoktól származtatták rendszerük alapelveit; Csak a nevek változnak.

1. Sokkal jobban hasonlít az igazsághoz, és tetszetősebb az a beszámoló, amelyet Antiphanes, az egyik ókori komikus költő ad Teogóniájában minden dolog eredetéről. Mert a Káoszt úgy beszéli el, mint ami az Éjszakából és a Csendből származik; azt meséli, hogy a Szerelem a Káoszból és az Éjszakából fakadt; ebből ismét, a Fény; és hogy ebből, véleménye szerint, származtak az istenek első nemzedékének összes többi tagjai. Ezek után bemutatja az istenek második generációját és a világ teremtését; majd elbeszéli az emberiség kialakulását az istenek második rendje által. Ezek az emberek (az eretnekek), akik magukénak fogadták ezt a mesét, mintegy természetes folyamat folytán szerteágazó véleményt alkottak róla, csak a hivatkozott dolgok nevét változtatták meg, és előadták minden dolgok nemzedékének és létrejöttének valóban ugyanazon kezdetét. Az Éjszaka és a Csend helyére Büthoszt és Sige-t helyettesítik; a Káosz helyére Noust rakták; és a Szerelem helyett (aki által, mondja a komikus költő, minden mást rendbe állítottak) a Beszédet (logosz) hozták; míg az elsődleges és legnagyobb istenek helyett megalkották az Aeonokat; és a másodlagos istenek helyett anyjuk teremtményéről mesélnek, amely a Pleromán kívül található, és a második Ogdoadnak nevezik. Azt hirdetik nekünk, mint az említett író, hogy ebből (Ogdoadból) jött ki a világ teremtése és az ember formáltatása, azt

állítva, hogy egyedül ők ismerik ezeket a kimondhatatlan és ismeretlen titkokat. Azokat a dolgokat, amelyeket mindenhol a legtisztább hangú humoristák játszanak a színházakban, átviszik saját rendszerükbe, kétségtelenül ugyanazon érvek segítségével tanítják őket, és csupán a neveket változtatják meg.

2. És nem csak azért ítélik el őket, mintha saját [eredeti ötleteikként] hozták volna elő azokat a dolgokat, amelyek a komikus költők között találhatók, hanem összegyűjtik azokat a dolgokat is, amelyeket mindazok mondtak, akik tudatlanok voltak Istenről, és akiket filozófusoknak neveznek; és egy halom szánalmas rongyból tarka ruhadarabot varrva össze, kifinomult kifejezésmódjukkal olyan köntössel ruházták fel magukat, amely valójában nem az övék. Igaz, újfajta doktrínát vezetnek be, amennyiben egy újfajta művészet váltotta fel [a régit]. Valójában azonban régi és haszontalan, hiszen éppen ezeket a véleményeket varrták össze a tudatlanságtól és a vallástalanságtól tündöklő ősi tanokból. Például a milétoszi Thalész azt állította, hogy a víz volt minden dolog teremtő és kezdeti alapelve. Most hát, ugyanaz a helyzet, akár vizet, akár Bythust mondunk. Ismét, Homérosz, a költő azon a véleményen volt, hogy Ókeánosz, Thetisz anyjával együtt voltak az istenek eredete: ezt az eszmét ezek az emberek Büthoszra és Sigé-re is átvitték. Anaximander lefektette, hogy a végtelenség minden dolognak az első alapelve, mivel magától értetődően magában hordozza mindannyiuk nemzedékét, és ebből kijelenti, hogy a hatalmas világok [amelyek léteznek] keletkeztek: ezt is újra felöltöztették, és és Büthoszra és Aeonjaikra hivatkoztak. Anaxagoras (vö.: Refutatio) ismét, akit „ateistának” is neveztek, úgy vélte, hogy az állatok az égből a földre hulló magvakból jöttek létre. Ezt a gondolatot is átvitték ezek az emberek Anyjuk „magjára”, amelyeket önmaguknak tartanak fenn; így elismerve egyúttal, mint érzékkel rendelkezők ilyen megítélésében, hogy ők maguk a vallástalan Anaxagorasz utódai.

3. Ismét, adaptálva Démokritosztól és Epikurosztól az árnyék és űr (vákuum) [ideáit], ezeket saját nézeteikhez illesztették, követve azokat a [tanítókat], akik már sokat beszéltek a űrről (vákuumról) és az atomokról, amelyek közül az egyiket annak nevezték, ami van, a másikat pedig annak, ami nincs. (vö.: Refutatio) Hasonló módon ezek az emberek valóságos létezésnek nevezik azokat a dolgokat, amelyek a Pleromán belül vannak, ahogyan azok a filozófusok az atomokat; miközben azt állítják, hogy a Pleromán kívül élőknek nincs valódi létezése, akárcsak azok, akik tisztelik az űrt (vákuumot). Így száműzték magukat ebbe a világba (mivel itt vannak a Pleromán kívül) egy olyan helyre, amely „nem létezik”. Ismét, amikor azt állítják, hogy ezek a dolgok [lent] azok képei, amelyek [fent] valódi létezéssel rendelkeznek, ismét a legnyilvánvalóbban Démokritosz és Platón tanát mondják fel. Ugyanis Démokritosz volt az első, aki azt állította, hogy számos és különböző alakok úgymond [a fenti dolgok] formáival bélyegeztek, és az egyetemes térből szálltak alá ebbe a világba. De Platón a maga részéről

anyagról, mintártól, és Istenről beszél. (vö.: Refutatio) Ezek az emberek, követve ezeket a megkülönböztetéseket, olyan stílust alkottak, amit ő ideáknak nevez, és mintapéldánynak, és azon dolgok képeinek, amelyek fenn vannak; miközben puszta névváltoztatás révén azzal dicsekednek, hogy az effajta képzeletbeli fikciók felfedezői és kitalálói.

4. Ez a vélemény is, miszerint a Teremtő a korábban létező anyagból alkotta a világot, mind Anaxagorasz, mind Empedoklész, mind Platón hangoztatta előttük; amint, valóban, megtudhatjuk, ők is Anyjuk sugalmazására teszik [ezt]. Még egyszer, az a vélemény, hogy minden szükségszerűség átmegy azokra a dolgokra, amelyekről állítják, az is kialakult, és hogy Isten ennek a szükségszerűségnek a szolgája, hogy így ne adhasson halhatatlanságot a halandónak, és ne ruházhassa fel romlatlansággal azt, ami romlandó, hanem mindenki önmagához hasonló természetű szubsztanciába (lényeg) megy át, mind azok akiket Sztoikusoknak nevezzük a portikuszból (stoa), mind pedig mindazok, akik nem ismerik Istent, költők és történészek egyaránt ugyanezt vallják.

Azok [az eretnekek] akik a hitetlenség hasonló [rendszerét] vallják, kétségtelenük a szellemi lényeknek tulajdonították saját megfelelő területét, – vagyis ami a Pleromán belül van, de az állati (lelki) lényeknek a köztes teret, míg a testihez azt rendelik, ami anyagi. És azt állítják, hogy maga Isten nem tehet másként, hanem az említett [különféle anyagok] mindegyike átmegy azokhoz a dolgokhoz, amelyek azonos természetűek [önmagukkal].

5. Sőt, ami azt illeti, hogy azt mondják, hogy a Megváltó az összes Aeonbó alakult úgy, hogy mindegyikük, úgymond, saját különleges virágát helyezte el benne, semmi újat nem hoznak fel, ami ne található Hésziodosz Pandorájában. Mert amit ő mond róla (nőnem), ezek az emberek a Megváltóval kapcsolatban célozgatnak, elénk hozva őt Pandoroszként (Mindennel-megajándékozott), mintha az Aeonok mindegyike megajándékozta volna azt, amit Ő a legnagyobb tökéletességben bírtokolt. Ismét, véleményük a húsok és más cselekedetek közömbösségéről, és arról a gondolkodásukról, miszerint természetük nemességéből adódóan, semmilyen fokon nem tudnak beszennyeződni (a szennyezéssel kapcsolatba kerülni), bármit esznek vagy végrehajtanak, ezt [a gondolkodást] a cinikusoktól származtatták, mivel valójában ugyanahhoz a társasághoz tartoznak, mint ezek [a filozófusok]. Arra is törekednek, hogy a hit kérdéseinek kezelésébe átültessék azt a szőrszálhasogató és kérdések feltevésének kényes (finom) módszerét, ami valójában Arisztotelész másolása. (vö.: Refutatio)

6. Ami pedig azt a vágyat illeti, hogy ezt az egész világegyetemet számokkal mutassák be, azt a

pitagoreusoktól tanulták. (vö.: Refutatio) Mert ők voltak az elsők, akik a számokat minden dolog kezdeti alapelveként határozták meg, és mint egyenlő és egyenlőtlen [írták le] kezdeti alapelvüket, amely [két tulajdonságból] kigondolták, hogy mind az értelmes, mind az anyagtalan dolgok [ebből] származtatták eredetüket. És [azt tartották], hogy első elvek egyik csoportja adta a [dolgok] anyagának felemelkedését, egy másik pedig a formáját eredményezte. Állítják, hogy ezekből az első alapelvekből minden dolog elkészült, ahogy egy szobor is annak a fémjéből és különleges formájából. Nos, az eretnekek ezt a Pleromán kívüli dolgokhoz igazították. A [pythagoreusok] fenntartották, hogy az értelem alaelve arányos az erővel, amellyel az elme, mint az érthető befogadója folytatja kutatásait, amíg kimerülten fel nem oldódik az Oszthatatlan és Egy hosszában. Állítják továbbá, hogy a Tyúk – vagyis az Egy – minden dolog első alapelve, és mindenek anyaga (lényege) ami kialakult. Ebből keletkezett ismét a Dyad, a Tetrad, a Pentad, és a többek sokfajta nemzedéke. Ezeket a dolgokat az eretnekek szóról szóra ismétlik, Pleromára és Büthoszra hivatkozva. Ugyanebből a forrásból igyekeznek népszerűsíteni azokat a kapcsolatokat is, amelyek az egységből lettek. Marcus úgy büszkélkedik az ilyen nézetekkel, mintha azok a sajátjai lennének, és mintha valami újszerűbbet fedezett volna fel, mint mások, miközben egyszerűen a Püthagorasz Tetradját fejti ki, mint minden dolog kiinduló elvét és anyját.

7. De csak annyit mondok ezekkel az emberekkel szemben: Tudták vagy nem tudták az igazat mindazok, akikkel bizonyítottan megegyeznek kifejezéseikben? Ha tudták, akkor a Megváltó leszállása ebbe a világba felesleges volt. Mert [ebben az esetben] miért szállt alá? Vajon azért, hogy elhozza azt az igazságot, amely [már] ismert volt azok számára, akik ismerik azt? Ha viszont ezek az emberek nem tudták, akkor hogyan lehet az, hogy miközben ugyanazokkal a szavakkal fejezitek ki magatokat, mint azok, akik nem ismerték az igazságot, azzal dicsekedtek, hogy egyedül ti rendelkeztek azzal a tudással, amely mindenek felett áll, habár azok, akik nem ismerik Istent, ők birtokolják ezt? Így aztán a nyelv teljes elferdítésével az igazság ismeretének tudatlanságát formálják, és Pál jól mondja [róluk], hogy „a hamis tudás szavainak újszerűségeit” használják. Mert ez a tudásuk valóban hamisnak bizonyult. Ha azonban szemtelenül viselkednek e pontok tekintetében, és kijelentik, hogy az emberek valóban nem ismerték az igazságot, hanem Anyjuk, az Atya magva hirdette az igazság titkait az ilyen embereken keresztül, akárcsak a prófétákon keresztül, míg Demiurgosz tudatlan volt [e folyamat tekintetében], akkor először is azt válaszolom, hogy az előre jelzett dolgok nem voltak olyan természetűek, hogy senki számára ne legyenek érthetőek; mert a férfiak maguk is tudták, mit mondanak, ahogy a tanítványaik is, és azok ismét követték ezeket. És, a következő helyen, ha akár az Anya vagy az ő magja tudta és hirdette ezeket a dolgokat, amelyek az igazságból valók (és az Atya az igazság), akkor az ő elméletükben a Megváltó hamisan beszélt, amikor azt mondta: „Senki sem ismeri az Atyát hanem a Fiú”, hacsak nem állítják, hogy magvuk vagy Anyjuk Senki.

8. Így tehát, az [aeonjainak tulajdonított] emberi érzések eszköze által, és az által a tény által, hogy nyelvükben nagyrészt egybeesik azok sokaságával, akik nem ismerik Istent, úgy látták, hogy megnyerően írják le egybizonyos számára [aki távol van az igazságtól]. Elvezették őket azon [kifejezések] használatával, amelyeket ismerősek, ahhoz a fajta beszédhez, amely minden dologgal foglalkozik, bemutatva Isten Beszédének létrejöttét, és Zoénak és Nousnak a létrejöttét, és a világra hozva, mintha az Istenség kiáradásának (emanáció) egymást követő folyamata. Az általuk hirdetett nézetek, tetszetősség és pompa nélkül egyszerűen hazugságok az elejétől a végéig. Ugyanúgy, mint azok, akik bármilyen állat elcsábítása és befogása végett eléjük teszik megszokott táplálékukat, fokozatosan magukhoz vonva a megszokott táplálékkal, míg végül megragadják őket, de amikor fogságba vitték, a legkeserűbb köteléknek vetik alá őket, és erőszakkal vonszolják őket, ahová csak akarják; így tesznek ezek az emberek is, akik hihető beszédeikkel fokozatosan és gyengéden meggyőznek [másokat], hogy elfogadják az említett kiömlést/kisugárzást (emanáció), majd olyan dolgokat hoznak elő, amelyek következetlenek, és a további kibocsátások olyan formáit, amelyek nem olyanok, mint amilyenre számítani lehetett volna. Kijelentik például, hogy [tíz] Aeont Logosz és Zoé küldtek ki, míg Anthroposból és Ecclesiából tizenkettő származott, bár nekik nincs sem bizonyítékuk, sem tanúságuk, sem valószínűségük, sem bármi ilyesmit [az állítások alátámasztására]; és ugyanolyan ostobasággal és vakmerőséggel azt akarják elhitetni, hogy Logoszból és Zoéból, mint Aeonból, Bythus és Mixis, Ageratos és Henosis, Autophyes és Hedone, Acinetos és Syncrasis, Monogenes és Macaria mentek ki. Sőt, [ahogy állítják,] hasonló módon lettek kiküldve Anthroposból és Ecclesiából, akik Aeonok, Paracletus és Pistis, Patricos és Elpis, Metricos és Agape, Ainos és Synesis, Ecclesiasticus és Macariotes, Theletos és Sophia.

9. The passions and error of this Sophia, and how she ran the risk of perishing through her investigation [of the nature] of the Father, as they relate, and what took place outside of the Pleroma, and from what sort of a defect they teach that the Maker of the world was produced, I have set forth in the preceding book, describing in it, with all diligence, the opinions of these heretics. [I have also detailed their views] respecting Christ, whom they describe as having been produced subsequently to all these, and also regarding Soter, who, [according to them,] derived his being from those Aeons who were formed within the Pleroma. But I have of necessity mentioned their names at present, that from these the absurdity of their falsehood may be made manifest, and also the confused nature of the nomenclature they have devised. For they themselves detract from [the dignity of] their Aeons by a multitude of names of this sort. They give out names plausible and credible to the heathen, [as being similar] to those who are called their twelve gods, and even these they will have to be images of their twelve Aeons. But the images [so called] can produce names [of their own] much more seemly, and more powerful through their etymology to indicate divinity [than are those of their fancied

prototypes].

XV. Fejezet – Semmilyen beszámoló nem adható ezekról a Létrejövőkről.

1. But let us return to the fore-mentioned question as to the production [of the Aeons]. And, in the first place, let them tell us the reason of the production of the Aeons being of such a kind that they do not come in contact with any of those things which belong to creation. For they maintain that those things [above] were not made on account of creation, but creation on account of them; and that the former are not images of the latter, but the latter of the former. As, therefore, they render a reason for the images, by saying that the month has thirty days on account of the thirty Aeons, and the day twelve hours, and the year twelve months, on account of the twelve Aeons which are within the Pleroma, with other such nonsense of the same kind, let them now tell us also the reason for that production of the Aeons, why it was of such a nature, for what reason the first and first-begotten Ogdoad was sent forth, and not a Pentad, or a Triad, or a Septenad, or any one of those which are defined by a different number? Moreover, how did it come to pass, that from Logos and Zoe were sent forth ten Aeons, and neither more nor less; while again from Anthropos and Ecclesia proceeded twelve, although these might have been either more or less numerous?

2. And then, again, with reference to the entire Pleroma, what reason is there that it should be divided into these three-an Ogdoad, a Decad, and a Duodecad-and not into some other number different from these? Moreover, with respect to the division itself, why has it been made into three parts, and not into four, or five, or six, or into some other number among those which have no connection with such numbers as belong to creation? For they describe those [Aeons above] as being more ancient than these [created things below], and it behoves them to possess their principle [of being] in themselves, one which existed before creation, and not after the pattern of creation, all exactly agreeing as to the point.

3. The account which we give of creation is one harmonious with that regular order [of things prevailing in the world], for this scheme of ours is adapted to the things which have [actually] been made; but it is a matter of necessity that they, being unable to assign any reason belonging to the things themselves, with regard to those beings that existed before [creation], and were perfected by themselves, should fall into the greatest perplexity. For, as to the points on which they interrogate us as knowing nothing of creation, they themselves, when questioned in turn respecting the Pleroma, either make mention of mere human feelings, or

have recourse to that sort of speech which bears only upon that harmony observable in creation, improperly giving us replies concerning things which are secondary, and not concerning those which, as they maintain, are primary. For we do not question them concerning that harmony which belongs to creation, nor concerning human feelings; but because they must acknowledge, as to their octiform, deciform, and duodeciform Pleroma (the image of which they declare creation to be), that their Father formed it of that figure vainly and thoughtlessly, and must ascribe to Him deformity, if He made anything without a reason. Or, again, if they declare that the Pleroma was so produced in accordance with the foresight of the Father, for the sake of creation, as if He had thus symmetrically arranged its very essence, then it follows that the Pleroma can no longer be regarded as having been formed on its own account, but for the sake of that [creation] which was to be its image as possessing its likeness (just as the clay model is not moulded for its own sake, but for the sake of the statue in brass, or gold, or silver about to be formed), then creation will have greater honour than the Pleroma, if, for its sake, those things [above] were produced.

XVI. Fejezet – A világ Teremtője vagy saját maga alkotta meg az elkészítendő dolgok képeit, vagy a Pleroma valamely korábbi rendszer képmása után alakult ki; És így tovább. a.d. Infinitum.

1. But if they will not yield assent to any one of these conclusions, since in that case they would be proved by us as incapable of rendering any reason for such a production of their Pleroma, they will of necessity be shut up to this-that they confess that, above the Pleroma, there was some other system more spiritual and more powerful, after the image of which their Pleroma was formed. For if the Demiurge did not of himself construct that figure of creation which exists, but made it after the form of those things which are above, then from whom did their Bythus-who, to be sure, brought it about that the Pleroma should be possessed of a configuration of this kind-receive the figure of those things which existed before Himself? For it must needs be, either that the intention [of creating] dwelt in that god who made the world, so that of his own power, and from himself, he obtained the model of its formation; or, if any departure is made from this being, then there will arise a necessity for constantly asking whence there came to that one who is above him the configuration of those things which have been made; what, too, was the number of the productions; and what the substance of the model itself? If, however, it was in the power of Bythus to impart of himself such a configuration to the Pleroma, then why may it not have been in the power of the Demiurge to form of himself such a world as exists? And then, again, if creation be an image of those things [above], why should we not affirm that those are, in turn, images of others above them, and those above these again, of others, and thus go on supposing innumerable images of images?

2. This difficulty presented itself to Basilides after he had utterly missed the truth, and was conceiving that, by an infinite succession of those beings that were formed from one another, he might escape such perplexity. When he had proclaimed that three hundred and sixty-five heavens were formed through succession and similitude by one another, and that a manifest proof [of the existence] of these was found in the number of the days of the year, as I stated before; and that above these there was a power which they also style Unnameable, and its dispensation-he did not even in this way escape such perplexity. For, when asked whence came the image of its configuration to that heaven which is above all, and from which he wishes the rest to be regarded as having been formed by means of succession, he will say, from that dispensation which belongs to the Unnameable. He must then say, either that the Unspeakable formed it of himself, or he will find it necessary to acknowledge that there is some other power above this being, from whom his unnameable One derived such vast numbers of configurations as do, according to him, exist.

3. Mennyivel biztonságosabb és és pontosabb út tehát, ha azonnal megvalljuk, ami igaz: ez az Isten, a Teremtő, aki a világot alkotta, az egyedüli Isten, és nincs más Isten rajta kívül. – Ő maga kapja magától azoknak a dolgoknak a mintáját és alakját, amelyeket megalkottak – mint hogy miután elfáradtunk egy ilyen istentelen és körülményes leírással, kénytelenek vagyuk elménket bizonyos pontokon valakire öszepontosítanunk, és megvalljuk, hogy Tőle származott a teremtett dolgok alakzata.

4. Ami azt a vádat illeti, amelyet Valentinus követői emeltek ellenünk, amikor kijelentik, hogy abban a Hebdomádban (Hetes) maradunk, amely lent van, mintha nem tudnánk a magasba emelni elménket, és nem is érthetnénk meg azokat, amelyek fent vannak, és mert műveletlenül azt képzelik, hogy közvetlenül a harminc eon után felfedezték Őt, aki mindenek felett áll, Atya, és nem követték gondolatban nyomozásaikat arra a Pleromára, amely a háromszázhatvanöt ég felett van, és a negyvenöt Ogdoad felett van. And any one, again, might bring against them the same charge, by imagining four thousand three hundred and eighty heavens, or Aeons, since the days of the year contain that number of hours. If, again, some one adds also the nights, thus doubling the hours which have been mentioned, imagining that [in this way] he has discovered a great multitude of Ogdoads, and a kind of innumerable company of Aeons, and thus, in opposition to Him who is above all things Father, conceiving himself more perfect than all [others], he will bring the same charge against all, inasmuch as they are not capable of rising to the conception of such a multitude of heavens or Aeons as he has announced, but are either so deficient as to remain among those things which are below, or continue in the intermediate

space.

XVII. Fejezet – Vizsgálat az eonok létrejöttével kapcsolatban: Bármi legyen is a feltételezett természete, minden tekintetben ellentmondásos; És az eretnekek hipotézise szerint még Noust és magát az Atyát is tudatlanság szennyezné.

1. Ez a rendszer tehát, amely az ő Plerómájukra vonatkozik, és különösen annak a része, amely az elsődleges Ogdoadra (nyolcasság) utal oly nagy ellentmondásokkal és zavarokkal van terhelve, de hadd folytassam a rendszerük többi részének vizsgálatát. Őrültségük miatt olyan dolgokról fogok kérdezősködni, amelyeknek nincs valóságos létezése; mégis szükséges ezt megtenni, mivel ennek a témának a gyógykezelése rám bízatott, és mivel azt kívánom, hogy minden ember eljusson az igazság ismeretére, valamint azért, mert te magad kérted, hogy kapj tőlem teljes és egyész eszközöket ezeknek az embereknek a megdöntésére.

2. Megkérdezem tehát, milyen módon állt elő a maradék Aeon? Úgy volt, hogy egyesült Ővele (férfi), aki létrehozta őket, akárcsak a napsugarak a nappal; vagy tulajdonképpen külön volt, úgy, hogy mindegyikük önálló létezéssel és sajátos formával rendelkezett, ahogyan az ember egy másik emberből, és egy marhacsorda a másikból? Vagy a kihajtás módja szerint történt, mint a fa ágai? És ugyanabból a lényegből (szubszancia) származtak azokkal, akik előállították őket, vagy valamilyen más lényegből hozták elő lényegüket? Valamint egy időben jöttek létre, hogy kortársak legyenek; vagy bizonyos sorrend szerint, hogy egyesek idősebbek, mások fiatalabbak voltak? Vagy ismét, egyszerűek és egyformák-e, és teljesen egyenlők és hasonlók egymás között, ahogyan szél (szellem) és fény keletkezik; vagy összetettek és különböznek egymástól, nem hasonlítanak [egymáshoz] tagjaikban?

3. Ha mindegyiket az emberek szokása szerint, ténylegesen és a saját nemzedékének megfelelően hozták létre, akkor vagy az Atya által így létrehozottak vele azonos lényegűek lesznek, és hasonlóak Szerzőjükhöz; vagy ha különbözőnek tűnnek, akkor szükségszerűen el kell ismerni, hogy valamilyen más lényegből vannak alkotva. Nos, ha az Atya által generált lények hasonlóak Szerzőjükhöz, akkor azoknak, akiket teremtettek, örökké hihetetlennek kell maradniuk, akárcsak Ő, aki létrehozta őket; de ha viszont más lényegből vannak, ami képes a szenvedélyre, akkor honnan jött ez a különböző lényeg, hogy helyet találjon a romolhatatlan Pleromában? Ezen túlmenően ezen elv szerint mindegyiket úgy kell érteni, hogy teljesen elkülönülnek egymástól, ahogy az emberek nem keverednek és nem is egyesül egyik a másikkal, hanem mindegyiknek megvan a maga külön alakja, és egy meghatározott cselekvési kör,

miközben mindegyikük is meghatározott méretű, tulajdonságokból áll, amelyek a testre, nem pedig a szellemre jellemzőek. Ezért ne beszéljenek többé a Pleromáról, mint szellemiről, vagy önmagukban „szellemi”-ként, ha valóban az Aeonjaik lakmároznak az Atyával, éppen úgy, mintha emberek lennének, és Ő maga is olyan felépítésű, mint azok, akik felfedik Őt, hogy olyanok, amint akiket Ő hozott létre.

4. Ha, ismét, az Aeonok a Logoszból származnak, a Logosz a Nuszból, és a Nusz a Büthoszból, ahogy a fények (lámpák) meggyulladnak egy fényből – mint például a fáklyák egy fáklyából -, akkor kétségkívül különböznek egymástól nemzésükben (generációjuk) és méretükben; de mivel egy lényegből (szubsztancia) egyek létrejöttük Szerzőjével, vagy mindannyian örökké hihetetlen kell maradniuk, vagy magának Atyjuknak szenvedélyében kell részt venniük. Mert az a fáklya, amelyet később gyújtottak meg nem kaphat másfajta fényt, mint az azt megelőző. Ezért fényeik egybekeverve visszatérnek eredeti azonosságukhoz, mivel ez az egyetlen fény akkor keletkezett, amely még a kezdetektől létezett. De nem beszélhetünk magának a fénynek a vonatkozásában arról, hogy valamely részének eredete újabb és egy másik ősibb (mert az egész csak egy fény); nem beszélhetünk még azokról a fáklyákról sem, amelyek megkapták a fényt (mert ezek mind tárgyi anyagukat (lényegüket) tekintve kortársak, mert a fáklyák anyaga/lényege egy és ugyanaz), hanem egyszerűen annak meggyújtásának idejétől lángoltak, mert az egyiket nem sokkal ezelőtt tették világossággá, a másikat pedig most gyújtották fel.

(Lásd még Tertulliánusz: Valentiánuszok ellen XII. „1. Így alak és tudás tekintetében mindegyikük egyenlő lett, mindegyik olyan, mint bármelyik másik. Senki sem más, mindegyik olyan mint a másik.” *Megjegyzés: Az Aeonok lényegüket és formájukat tekintve egyek, bár nem azonosak. Csak a viszonylatokban és a funkcióikban különböznek egymástól. Kísérteties hasonlóság a szentháromság dogmatikával!)

5. Ennek a szenvedélynek a hiányossága tehát, amely a tudatlanságra vonatkozik, vagy egyformán fog kapcsolódni egész Pleromájukhoz, mivel [minden tagja] ugyanabból a lényegből származik; és a Propator osztozni fog a tudatlanság e hiányosságában – vagyis tudatlan lesz Önmagáról; vagy, másrészt, mindazok a fények, amelyek a Pleromán belül vannak, örökre szenvedélymentesek maradnak. Honnan ered tehát a legfiatalabb Aeon szenvedélye, ha az Atya fénye az, amelyből az összes többi fény keletkezett, és amely természeténél fogva szenvedélymentes? És hogyan lehet egy Aeonról fiatalabbként vagy idősebbként beszélni, mivel az egész Pleromában csak egy fény van? És ha valaki csillagoknak nevezi őket, mindazonáltal úgy tűnik, hogy mindannyian ugyanabban a természetben vesznek részt. Mert ha „az egyik csillag dicsőségében különbözik a másiktól”, de nem tulajdonságaiban, sem lényegében, sem abban,

hogy szenvedélyre képes (romlandó) vagy szenvedélymentes; így mindezeknek, mivel egyformán az Atya fényéből származnak, vagy természetüknél fogva szenvedélymentesek és állandóak, vagy mindegyiknek az Atya fényével együtt szenvedélyre képesnek (romlandónak) kell lennie, és képesnek a romlás (szenvedély) különböző fázisaira.

6. Ugyanaz a következtetés fog következni ebből, bár azt állítják, hogy az Aeonok létrehozása Logoszból fakadt, mint a fa ágai, mivel Logosz nemzetsége az Atyjuktól van. Mert az összes [Aeon] az Atyával azonos anyagból (substance) van kialakítva, csak méretükben különböznek egymástól, természetükben nem, és betöltik az Atya nagyságát, akárcsak az ujjak betöltik a kezet. Ha tehát Ő szenvedélyben és tudatlanságban létezik, akkor azoknak az Aeonoknak is így kell lenniük, akiket Ő generált. De ha istentelenség a tudatlanságot és a szenvedélyt mindenek Atyjának tulajdonítható, hogyan írhatnák le az általa előállított Aeont elfogadhatónak? és miközben ugyanazt a istentelenséget tulajdonítják Isten bölcsességének (Szófiának), hogyan mondhatják magukat mégis vallásos embereknek?

7. Ha ismét kijelentik, hogy Aeonjaikat úgy küldték ki, mint a napsugarak, akkor, mivel mindegyik ugyanabból a lényegből származik és ugyanabból a forrásból sugárzik, vagy mindegyiknek képesnek kell lennie a szenvedélyre azzal együtt, aki létrehozta őket, vagy mindegyiknek szenvedélymentesnek kellene maradnia örökre. Nem tudják ugyanis tovább fenntartani, hogy az így létrejött lények közül egyesek szenvedélymentesek és mások változékonyak. Ha tehát mindegyiket szenvedélymentesnek nyilvánítják, akkor saját érvelésüket semmisítik meg. Mert hogyan élhetett volna át szenvedélyt a legfiatalabb Aeon, ha minden szenvedélymentes? Ha viszont kijelentik, hogy mindannyian részesei voltak ennek a szenvedélynek, ahogyan közülük néhányan merészkednek is ezt fenntartani, akkor, mivel az Logosztól ered, de előre áramlott Szófiához, így elítélik őket, hogy a szenvedélyt Logoszra vezették vissza, aki ennek a Propatornak a Nousa (értelme), és így elismerik, hogy a Propator Nousa és maga az Atya szenvedélyt tapasztalt. Mert mindenek Atyja nem tekinthető egyfajta összetett Létezőnek, aki elválasztható Nousától (elméjétől), amint azt már bemutattam; hanem Nous az Atya, és az Atya Nousz (értelem). Ebből tehát szükségszerűen következik mind az, aki Logoszként fakad ki belőle, vagy inkább magának Nousnak, mivel ő Logosz, tökéletesnek és szenvedélymentesnek kell lennie, és hogy azok a létrejövők, amelyek tőle származnak, látva, hogy azonos lényegből állnak, tökéletesek és szenvedélymentesek kell legyenek, és mindig hasonlónak kell maradnia ahhoz, aki kibocsátotta őket.

8. It cannot therefore longer be held, as these men teach, that Logos, as occupying the third place in generation, was ignorant of the Father. Such a thing might indeed perhaps be deemed

probable in the case of the generation of human beings, inasmuch as these frequently know nothing of their parents; but it is altogether impossible in the case of the Logos of the Father. For if, existing in the Father, he knows Him in whom he exists-that is, is not ignorant of himself-then those productions which issue from him being his powers (faculties), and always present with him, will not be ignorant of him who emitted them, any more than rays [may be supposed to be] of the sun. It is impossible, therefore, that the Sophia (wisdom) of God, she who is within the Pleroma, inasmuch as she has been produced in such a manner, should have fallen under the influence of passion, and conceived such ignorance. But it is possible that that Sophia (wisdom) who pertains to [the scheme] of Valentinus, inasmuch as she is a production of the devil, should fall into every kind of passion, and exhibit the profoundest ignorance. For when they themselves bear testimony concerning their mother, to the effect that she was the offspring of an erring Aeon, we need no longer search for a reason why the sons of such a mother should be ever swimming in the depths of ignorance.

9. I am not aware that, besides these productions [which have been mentioned], they are able to speak of any other; indeed, they have not been known to me (although I have had very frequent discussions with them concerning forms of this kind) as ever setting forth any other peculiar kind of being as produced [in the manner under consideration]. This only they maintain, that each one of these was so produced as to know merely that one who produced him, while he was ignorant of the one who immediately preceded. But they do not in this matter go forward [in their account] with any kind of demonstration as to the manner in which these were produced, or how such a thing could take place among spiritual beings. For, in whatsoever way they may choose to go forward, they will feel themselves bound (while, as regards the truth, they depart entirely from right reason) to proceed so far as to maintain that their Word, who springs from the Nous of the Propator,-to maintain, I say, that he was produced in a state of degeneracy. For [they hold] that perfect Nous, previously begotten by the perfect Bythus, was not capable of rendering that production which issued from him perfect, but [could only bring it forth] utterly blind to the knowledge and greatness of the Father. They also maintain that the Saviour exhibited an emblem of this mystery in the case of that man who was blind from his birth, since the Aeon was in this manner produced by Monogenes blind, that is, in ignorance, thus falsely ascribing ignorance and blindness to the Word of God, who, according to their own theory, holds the second [place of] production from the Propator. Admirable sophists, and explorers of the sublimities of the unknown Father, and rehearsers of those super-celestial mysteries „which the angels desire to look into!" -that they may learn that from the Nous of that Father who is above all, the Word was produced blind, that is, ignorant of the Father who produced him!

10. But, ye miserable sophists, how could the Nous of the Father, or rather the very Father Himself, since He is Nous and perfect in all things, have produced his own Logos as an imperfect and blind Aeon, when He was able also to produce along with him the knowledge of the Father? As ye affirm that Christ was generated after the rest, and yet declare that he was produced perfect, much more then should Logos, who is anterior to him in age, be produced by the same Nous, unquestionably perfect, and not blind; nor could he, again, have produced Aeons still blinder than himself, until at last your Sophia, always utterly blinded, gave birth to so vast a body of evils. And your Father is the cause of all this mischief; for ye declare the magnitude and power of your Father to be the causes of ignorance, assimilating Him to Bythus, and assigning this as a name to Him who is the unnameable Father. But if ignorance is an evil, and ye declare all evils to have derived their strength from it, while ye maintain that the greatness and power of the Father is the cause of this ignorance, ye do thus set Him forth as the author of [all] evils. For ye state as the cause of evil this fact, that [no one] could contemplate His greatness. But if it was really impossible for the Father to make Himself known from the beginning to those [beings] that were formed by Him, He must in that case be held free from blame, inasmuch as He could not remove the ignorance of those who came after Him. But if, at a subsequent period, when He so willed it, He could take away that ignorance which had increased with the successive productions as they followed each other, and thus become deeply seated in the Aeons, much more, had He so willed it might He formerly have prevented that ignorance, which as yet was not, from coining into existence.

11. Since therefore, as soon as He so pleased, He did become known not only to the Aeons, but also to these men who lived in these latter times; but, as He did not so please to be known from the beginning, He remained unknown-the cause of ignorance is, according to you, the will of the Father. For if He foreknew that these things would in future happen in such a manner, why then did He not guard against the ignorance of these beings before it had obtained a place among them, rather than afterwards, as if under the influence of repentance, deal with it through the production of Christ? For the knowledge which through Christ He conveyed to all, He might long before have imparted through Logos, who was also the first-begotten of Monogenes. Or if, knowing them beforehand, He willed that these things should happen [as they have done], then the works of ignorance must endure for ever, and never pass away. For the things which have been made in accordance with the will of your Propator must continue along with the will of Him who willed them; or if they pass away, the will of Him also who decreed that they should have a being will pass away along with them. And why did the Aeons find rest and attain perfect knowledge through learning [at last] that the Father is altogether incomprehensible? They might surely have possessed this knowledge before they became involved in passion; for the greatness of the Father did not suffer diminution from the beginning, so that these might know that He was altogether incomprehensible. For if, on account of His infinite greatness, He remained unknown, He ought also on account of His infinite love to have preserved those

impassible who were produced by Him, since nothing hindered, and expediency rather required, that they should have known from the beginning that the Father was altogether incomprehensible.

XVIII. Fejezet – Szófia soha nem volt igazán Tudatlanságban vagy Szenvedélyben; Enthümasiszét nem lehetett volna elválasztani önmagától, vagy nem mutathatott saját hajlamokat.

1. How can it be regarded as otherwise than absurd, that they also affirm this Sophia (wisdom) to have been involved in ignorance, and degeneracy, and passion? For these things are alien and contrary to wisdom, nor can they ever be qualities belonging to it. For wherever there is a want of foresight, and an ignorance of the course of utility, there wisdom does not exist. Let them therefore no longer call this suffering Aeon, Sophia, but let them give up either her name or her sufferings. And let them, moreover, not call their entire Pleroma spiritual, if this Aeon had a place within it when she was involved in such a tumult of passion. For even a vigorous soul, not to say a spiritual substance, would not pass through any such experience.

2. And, again, how could her Enthymesis, going forth [from her] along with the passion, have become a separate existence? For Enthymesis (thought) is understood in connection with some person, and can never have an isolated existence by itself. For a bad Enthymesis is destroyed and absorbed by a good one, even as a state of disease is by health. What, then, was the sort of Enthymesis which preceded that of passion? [It was this]: to investigate the [nature of] the Father, and to consider His greatness. But what did she afterwards become persuaded of, and so was restored to health? [This, viz.], that the Father is incomprehensible, and that He is past finding out. It was not, then, a proper feeling that she wished to know the Father, and on this account she became passible; but when she became persuaded that He is unsearchable, she was restored to health. And even Nous himself, who was inquiring into the [nature of] the Father, ceased, according to them, to continue his researches, on learning that the Father is incomprehensible.

3. How then could the Enthymesis separately conceive passions, which themselves also were her affections? For affection is necessarily connected with an individual: it cannot come into being or exist apart by itself. This opinion [of theirs], however, is not only untenable, but also opposed to that which was spoken by our Lord: „Seek, and ye shall find." For the Lord renders His disciples perfect by their seeking after and finding the Father; but that Christ of theirs, who is above, has rendered them perfect, by the fact that He has commanded the Aeons not to seek

after the Father, persuading them that, though they should labour hard, they would not find Him. And they declare that they themselves are perfect, by the fact that they maintain they have found their Bythus; while the Aeons [have been made perfect] through means of this, that He is unsearchable who was inquired after by them.

4. Since, therefore, the Enthymesis herself could not exist separately, apart from the Aeon, [it is obvious that] they bring forward still greater falsehood concerning her passion, when they further proceed to divide and separate it from her, while they declare that it was the substance of matter. As if God were not light, and as if no Word existed who could convict them, and overthrow their wickedness. For it is certainly true, that whatsoever the Aeon thought, that she also suffered; and what she suffered, that she also thought. And her Enthymesis was, according to them, nothing else than the passion of one thinking how she might comprehend the incomprehensible. And thus Enthymesis (thought) was the passion; for she was thinking of things impossible. How then could affection and passion be separated and set apart from the Enthymesis, so as to become the substance of so vast a material creation, when Enthymesis herself was the passion, and the passion Enthymesis? Neither, therefore, can Enthymesis apart from the Aeon, nor the affections apart from Enthymesis, separately possess substance; and thus once more their system breaks down and is destroyed.

5. But how did it come to pass that the Aeon was both dissolved [into her component parts], and became subject to passion? She was undoubtedly of the same substance as the Pleroma; but the entire Pleroma was of the Father. Now, any substance, when brought in contact with what is of a similar nature, will not be dissolved into nothing, nor will be in danger of perishing, but will rather continue and increase, such as fire in fire, spirit in spirit, and water in water; but those which are of a contrary nature to each other do, [when they meet,] suffer and are changed and destroyed. And, in like manner, if there had been a production of light, it would not suffer passion, or recur any danger in light like itself, but would rather glow with the greater brightness, and increase, as the day does from [the increasing brilliance of] the sun; for they maintain that Bythus [himself] was the image of their father (Sophia). Whatever animals are alien [in habits] and strange to each other, or are mutually opposed in nature, fall into danger [on meeting together], and are destroyed; whereas, on the other hand, those who are accustomed to each other, and of a harmonious disposition, suffer no peril from being together in the same place, but rather secure both safety and life by such a fact. If, therefore, this Aeon was produced by the Pleroma of the same substance as the whole of it, she could never have undergone change, since she was consorting with beings similar to and familiar with herself, a spiritual essence among those that were spiritual. For fear, terror, passion, dissolution, and such like, may perhaps occur through the struggle of contraries among such beings as we are, who

are possessed of bodies; but among spiritual beings, and those that have the light diffused among them, no such calamities can possibly happen. But these men appear to me to have endowed their Aeon with the [same sort of] passion as belongs to that character in the comic poet Menander, who was himself deeply in love, but an object of hatred [to his beloved]. For those who have invented such opinions have rather had an idea and mental conception of some unhappy lover among men, than of a spiritual and divine substance.

6. Moreover, to meditate how to search into [the nature of] the perfect Father, and to have a desire to exist within Him, and to have a comprehension of His [greatness], could not entail the stain of ignorance or passion, and that upon a spiritual Aeon; but would rather [give rise to] perfection, and impassibility, and truth. For they do not say that even they, though they be but men, by meditating on Him who was before them,-and while now, as it were, comprehending the perfect, and being placed within the knowledge of Him,-are thus involved in a passion of perplexity, but rather attain to the knowledge and apprehension of truth. For they affirm that the Saviour said, „Seek, and ye shall find," to His disciples with this view, that they should seek after Him who, by means of imagination, has been conceived of by them as being above the Maker of all-the ineffable Bythus; and they desire themselves to be regarded as „the perfect; „because they have sought and found the perfect One, while they are still on earth. Yet they declare that that Aeon who was within the Pleroma, a wholly spiritual being, by seeking after the Propator, and endeavouring to find a place within His greatness, and desiring to have a comprehension of the truth of the Father, fell down into [the endurance of] passion, and such a passion that, unless she had met with that Power who upholds all things, she would have been dissolved into the general substance [of the Aeons], and thus come to an end of her [personal] existence.

7. Absurd is such presumption, and truly an opinion of men totally destitute of the truth. For, that this Aeon is superior to themselves, and of greater antiquity, they themselves acknowledge, according to their own system, when they affirm that they are the fruit of the Enthymesis of that Aeon who suffered passion, so that this Aeon is the father of their mother, that is, their own grandfather. And to them, the later grandchildren, the search after the Father brings, as they maintain, truth, and perfection, and establishment, and deliverance from unstable matter, and reconciliation to the Father; but on their grandfather this same search entailed ignorance, and passion, and terror, and perplexity, from which [disturbances] they also declare that the substance of matter was formed. To say, therefore, that the search after and investigation of the perfect Father, and the desire for communion and union with Him, were things quite beneficial to them, but to an Aeon, from whom also they derive their origin, these things were the cause of dissolution and destruction, how can such assertions be otherwise

viewed than as totally inconsistent, foolish, and irrational? Those, too, who listen to these teachers, truly blind themselves, while they possess blind guides, justly [are left to] fall along with them into the gulf of ignorance which lies below them.

XIX. Fejezet – Az eretnekek abszurditásai saját származásukat illetően: véleményük a Demiurgosz tiszteletben tartásáról, amely egyformán tarthatatlannak és nevetségesnek bizonyult.

1. But what sort of talk also is this concerning their seed-that it was conceived by the mother according to the configuration of those angels who wait upon the Saviour,-shapeless, without form, and imperfect; and that it was deposited in the Demiurge without his knowledge, in order that through his instrumentality it might attain to perfection and form in that soul which he had, [so to speak,] filled with seed? This is to affirm, in the first place, that those angels who wait upon their Saviour are imperfect, and with out figure or form; if indeed that which was conceived according to their appearance was generated any such kind of being [as has been described].

2. Then, in the next place, as to their saying that the Creator was ignorant of that deposit of seed which took place into him, and again, of that impartation of seed which was made by him to man, their words are futile and vain, and are in no way susceptible of proof. For how could he have been ignorant of it, if that seed had possessed any substance and peculiar properties? If, on the other hand, it was without substance and without quality, and so was really nothing, then, as a matter of course, he was ignorant of it. For those things which have a certain motion of their own, and quality, either of heat, or swiftness, or sweetness, or which differ from others in brilliance, do not escape the notice even of men, since they mingle in the sphere of human action: far less can they [be hidden from] God, the Maker of this universe. With reason, however, [is it said, that] their seed was not known to Him, since it is without any quality of general utility, and without the substance requisite for any action, and is, in fact, a pure nonentity. It really seems to me, that, with a view to such opinions, the Lord expressed Himself thus: „For every idle word that men speak, they shall give account on the day of judgment.” For all teachers of a like character to these, who fill men’s ears with idle talk, shall, when they stand at the throne of judgment, render an account for those things which they have vainly imagined and falsely uttered against the Lord, proceeding, as they have done, to such a height of audacity as to declare of themselves that, on account of the substance of their seed, they are acquainted with the spiritual Pleroma, because that man who dwells within reveals to them the true Father; for the animal nature required to be disciplined by means of the senses. But [they hold

that] the Demiurge, while receiving into himself the whole of this seed, through its being deposited in him by the Mother, still remained utterly ignorant of all things, and had no understanding of anything connected with the Pleroma.

3. And that they are the truly „spiritual," inasmuch as a certain particle of the Father of the universe has been deposited in their souls, since, according to their assertions, they have souls formed of the same substance as the Demiurge himself, yet that he, although he received from the Mother, once for all, the whole [of the divine] seed, and possessed it in himself, still remained of an animal nature, and had not the slightest understanding of those things which are above, which things they boast that they themselves understand, while they are still on earth;-does not this crown all possible absurdity? For to imagine that the very same seed conveyed knowledge and perfection to the souls of these men, while it only gave rise to ignorance in the God who made them, is an opinion that can be held only by those utterly frantic, and totally destitute of common sense.

4. Further, it is also a most absurd and groundless thing for them to say that the seed was, by being thus deposited, reduced to form and increased, and so was prepared for all the reception of perfect rationality. For there will be in it an admixture of matter-that substance which they hold to have been derived from ignorance and defect; [and this will prove itself] more apt and useful than was the light of their Father, if indeed, when born, according to the contemplation of that [light], it was without form or figure, but derived from this [matter], form, and appearance, and increase, and perfection. For if that light which proceeds from the Pleroma was the cause to a spiritual being that it possessed neither form, nor appearance, nor its own special magnitude, while its descent to this world added all these things to it, and brought it to perfection, then a sojourn here (which they also term darkness) would seem much more efficacious and useful than was the light of their Father. But how can it be regarded as other than ridiculous, to affirm that their mother ran the risk of being almost extinguished in matter, and was almost on the point of being destroyed by it, had she not then with difficulty stretched herself outwards, and leaped, [as it were,] out of herself, receiving assistance from the Father; but that her seed increased in this same matter, and received a form, and was made fit for the reception of perfect rationality; and this, too, while „bubbling up" among substances dissimilar and unfamiliar to itself, according to their own declaration that the earthly is opposed to the spiritual, and the spiritual to the earthly? How, then, could „a little particle," as they say, increase, and receive shape, and reach perfection, in the midst of substances contrary to and unfamiliar to itself?

5. But further, and in addition to what has been said, the question occurs, Did their mother, when she beheld the angels, bring forth the seed all at once, or only one by one [in succession]? If she brought forth the whole simultaneously and at once, that which was thus produced cannot now be of an infantile character: its descent, therefore, into those men who now exist must be superfluous. But if one by one, then she did not form her conception according to the figure of those angels whom she beheld; for, contemplating them all together, and once for all, so as to conceive by them, she ought to have brought forth once for all the offspring of those from whose forms she had once for all conceived.

6. Why was it, too, that, beholding the angels along with the Saviour, she did indeed conceive their images, but not that of the Saviour, who is far more beautiful than they? Did He not please her; and did she not, on that account, conceive after His likeness? How was it, too, that the Demiurge, whom they can call an animal being, having, as they maintain, his own special magnitude and figure, was produced perfect as respects his substance; while that which is spiritual, which also ought to be more effective than that which is animal, was sent forth imperfect, and he required to descend into a soul, that in it he might obtain form, and thus becoming perfect, might be rendered fit for the reception of perfect reason? If, then, he obtains form in mere earthly and animal men, he can no longer be said to be after the likeness of angels whom they call lights, but [after the likeness] of those men who are here below. For he will not possess in that case the likeness and appearance of angels, but of those souls in whom also he receives shape; just as water when poured into a vessel takes the form of that vessel, and if on any occasion it happens to congeal in it, it will acquire the form of the vessel in which it has thus been frozen, since souls themselves possess the figure of the body [in which they dwell]; for they themselves have been adapted to the vessel [in which they exist], as I have said before. If, then, that seed [referred to] is here solidified and formed into a definite shape, it will possess the figure of a man. and not the form of the angels. How is it possible, therefore, that that seed should be after images of the angels, seeing it has obtained a form after the likeness of men? Why, again, since it was of a spiritual nature, had it any need of descending into flesh? For what is carnal stands in need of that which is spiritual, if indeed it is to be saved, that in it it may be sanctified and cleared from all impurity, and that what is mortal may be swallowed up by immortality; but that which is spiritual has no need whatever of those things which are here below. For it is not we who benefit it, but it that improves us.

7. Still more manifestly is that talk of theirs concerning their seed proved to be false, and that in a way which must be evident to every one, by the fact that they declare those souls which have received seed from the Mother to be superior to all others; wherefore also they have been honoured by the Demiurge, and constituted princes, and kings, and priests. For if this were true,

the high priest Caiaphas, and Annas, and the rest of the chief priests, arid doctors of the law, and rulers of the people, would have been the first to believe in the Lord, agreeing as they did with respect to that relationship; and even before them should have been Herod the king. But since neither he, nor the chief priests, nor the rulers, nor the eminent of the people, turned to Him [in faith], but, on the contrary, those who sat begging by the highway, the deaf, and the blind, while He was rejected and despised by others, according to what Paul declares, „For ye see your calling, brethren, that there are not many wise men among you, not many noble, not many mighty; but those things of the world which were despised hath God chosen." Such souls, therefore, were not superior to others on account of the seed deposited in them, nor on this account were they honoured by the Demiurge.

8. As to the point, then, that their system is weak and untenable as well as utterly chimerical, enough has been said. For it is not needful, to use a common proverb, that one should drink up the ocean who wishes to learn that its water is salt. But, just as in the case of a statue which is made of clay, but coloured on the outside that it may be thought to be of gold, while it really is of clay, any one who takes out of it a small particle, and thus laying it open reveals the clay, will set free those who seek the truth from a false opinion; in the same way have I (by exposing not a small part only, but the several heads of their system which are of the greatest importance) shown to as many as do not wish wittingly to be led astray, what is wicked, deceitful, seductive, and pernicious, connected with the school of the Valentinians, and all those other heretics who promulgate wicked opinions respecting the Demiurge, that is, the Fashioner and Former of this universe, and who is in fact the only true God-exhibiting, [as I have done,] how easily their views are overthrown.

9. For who that has any intelligence, and possesses only a small proportion of truth, can tolerate them, when they affirm that there is another god above the Creator; and that there is another Monogenes as well as another Word of God, whom also they describe as having been produced in [a state of] degeneracy; and another Christ, whom they assert to have been formed, along with the Holy Spirit, later than the rest of the Aeons; and another Saviour, who, they say, did not proceed from the Father of all, but was a kind of joint production of those Aeons who were formed in [a state of] degeneracy, and that He was produced of necessity on account of this very degeneracy? It is thus their opinion that, unless the Aeons had been in a state of ignorance and degeneracy, neither Christ, nor the Holy Spirit, nor Horos, nor the Saviour, nor the angels, nor their Mother, nor her seed, nor the rest of the fabric of the world, would have been produced at all; but the universe would have been a desert, and destitute of the many good things which exist in it. They are therefore not only chargeable with impiety against the Creator, declaring Him the fruit of a defect, but also against Christ and the Holy Spirit, affirming that they

were produced on account of that defect; and, in like manner, that the Saviour [was produced] subsequently to [the existence of] that defect. And who will tolerate the remainder of their vain talk, which they cunningly endeavour to accommodate to the parables, and have in this way plunged both themselves, and those who give credit to them, in the profoundest depths of impiety?

XX. Fejezet – A tizenkettedik Aeon szenvedéseinek bemutatására felhozott érvek hiábavalósága a példázatokból, Júdás árulásáról és Megváltónk szenvedéséről.

1. That they improperly and illogically apply both the parables and the actions of the Lord to their falsely-devised system, I prove as follows: They endeavour, for instance, to demonstrate that passion which, they say, happened in the case of the twelfth Aeon, from this fact, that the passion of the Saviour was brought about by the twelfth apostle, and happened in the twelfth month. For they hold that He preached [only] for one year after His baptism. They maintain also that the same thing was clearly set forth in the case of her who suffered from the issue of blood. For the woman suffered during twelve years, and through touching the hem of the Saviour's garment she was made whole by that power which went forth from the Saviour, and which, they affirm, had a previous existence. For that Power who suffered was stretching herself outwards and flowing into immensity, so that she was in danger of being dissolved into the general substance [of the Aeons]; but then, touching the primary Tetrad, which is typified by the hem of the garment, she was arrested, and ceased from her passion.

2. Then, again, as to their assertion that the passion of the twelfth Aeon was proved through the conduct of Judas, how is it possible that Judas can be compared [with this Aeon] as being an emblem of her-he who was expelled from the number of the twelve, and never restored to his place? For that Aeon, whose type they declare Judas to be, after being separated from her Enthymesis, was restored or recalled [to her former position]; but Judas was deprived [of his office], and cast out, while Matthias was ordained in his place, according to what is written, „And his bishopric let another take." They ought therefore to maintain that the twelfth Aeon was cast out of the Pleroma, and that another was produced, or sent forth to fill her place; if, that is to say, she is pointed at in Judas. Moreover, they tell us that it was the Aeon herself who suffered, but Judas was the betrayer, [and not the sufferer.] Even they themselves acknowledge that it was the suffering Christ, and not Judas, who came to [the endurance of] passion. How, then, could Judas, the betrayer of Him who had to suffer for our salvation, be the type and image of that Aeon who suffered?

3. De valójában a Felkent szenvedése nem hasonló a Aeon szenvedélyéhez, és nem hasonló körülmények között zajlott. Mert az Aeon a felbomlás és a pusztulás szenvedélyén ment keresztül, így őt (nő) aki szenvedett is az elpusztulás veszélye fenyegette. De az úr, a mi Felkentünk egy érvényes és nem csupán véletlen szenvedésen ment keresztül; nem csupán magát nem fenyegette a pusztulás veszélye, hanem saját erejéből megalapozta a bukott embert, és visszahívta a romlatlanságba. Az Aeon, ismét, egy szenvedélyen ment keresztül, miközben az Atyát kereste, és jelentős volt, hogy megtalálja Őt; de az úr szenvedett, hogy azokat, akik eltévedtek az Atyától, visszahozza tudáshoz és az Ő közösségéhez. Az Atya nagyságának kutatása a pusztulásba vezető szenvedélyévé vált számára (nőnem); de az úr, miután szenvedett, és átadta az Atya ismeretét, megadta a szabadulásunkat. Az ő (nő) szenvedélyéből, amint kijelentik nekünk, női utód született, gyenge, beteg, formálatlan és hatástalan; de az Ő (hímnem) szenvedése az erő és hatalom felemelkedését adta. Mert az Úr a szenvedés útján „felemelkedett a magas helyre, fogságba vitte a fogságot, ajándékokat adott az embereknek," (Ef. 4:8; Zsolt. 68:9) és a benne hívőknek hatalmat adott „kígyókon és skorpiókon taposni, és az ellenség minden erején" (Luk. 10:19) vagyis az elpártolás vezérén. A mi urunk szenvedése által a halált is elpusztította, és eloszlatta a tévelygést, véget vetett a romlottságnak, és megsemmisítette a tudatlanságot, miközben kinyilatkoztatta az életet és kinyilatkoztatta az igazságot, és a romolhatatlanság ajándékát adta. De az ő Aeonjuk, amikor szenvedett, megalapozta a tudatlanságot, és előhozott egy alak nélküli szubsztanciát, amelyből minden anyagi mű keletkezett – a halál, a romlás, a tévedés és hasonlók.

4. Judas, then, the twelfth in order of the disciples, was not a type of the suffering Aeon, nor, again, was the passion of the Lord; for these two things have been shown to be in every respect mutually dissimilar and inharmonious. This is the case not only as respects the points which I have already mentioned, but with regard to the very number. For that Judas the traitor is the twelfth in order, is agreed upon by all, there being twelve apostles mentioned by name in the Gospel. But this Aeon is not the twelfth, but the thirtieth; for, according to the views under consideration, there were not twelve Aeons only produced by the will of the Father, nor was she sent forth the twelfth in order: they reckon her, [on the contrary,] as having been produced in the thirtieth place. How, then, can Judas, the twelfth in order, be the type and image of that Aeon who occupies the thirtieth place?

5. But if they say that Judas in perishing was the image of her Enthymesis, neither in this way will the image bear any analogy to that truth which [by hypothesis] corresponds to it. For the Enthymesis having been separated from the Aeon, and itself afterwards receiving a shape from Christ, then being made a partaker of intelligence by the Saviour, and having formed all things

which are outside of the Pleroma, after the image of those which are within the Pleroma, is said at last to have been received by them into the Pleroma, and, according to [the principle of] conjunction, to have been united to that Saviour who was formed out of all. But Judas having been once for all cast away, never returns into the number of the disciples; otherwise a different person would not have been chosen to fill his place. Besides, the Lord also declared regarding him, „Woe to the man by whom the Son of man shall be betrayed; ” and, „It were better for him if he had never been born; ” and he was called the „son of perdition” by Him. If, however, they say that Judas was a type of the Enthymesis, not as separated from the Aeon, but of the passion entwined with her, neither in this way can the number twelve be regarded as a [fitting] type of the number three. For in the one case Judas was cast away, and Matthias was ordained instead of him; but in the other case the Aeon is said to have been in danger of dissolution and destruction, and [there are also] her Enthymesis and passion: for they markedly distinguish Enthymesis from the passion; and they represent the Aeon as being restored, and Enthymesis as acquiring form, but the passion, when separated from these, as becoming matter. Since, therefore, there are thus these three, the Aeon, her Enthymesis, and her passion, Judas and Matthias, being only two, cannot be the types of them.

XXI. Fejezet – A tizenkét apostol nem volt az Aeonok típusa.

1. If, again, they maintain that the twelve apostles were a type only of that group of twelve Aeons which Anthropos in conjunction with Ecclesia produced, then let them produce ten other apostles as a type of those ten remaining Aeons, who, as they declare, were produced by Logos and Zoe. For it is unreasonable to suppose that the junior, and for that reason inferior Aeons, were set forth by the Saviour through the election of the apostles, while their seniors, and on this account their superiors, were not thus foreshown; since the Saviour (if, that is to say, He chose the apostles with this view, that by means of them He might show forth the Aeons who are in the Pleroma) might have chosen other ten apostles also, and likewise other eight before these, that thus He might set forth the original and primary Ogdoad. He could not, in regard to the second [Duo] Decad, show forth [any emblem of it] through the number of the apostles being [already] constituted a type. For [He made choice of no such other number of disciples; but] after the twelve apostles, our Lord is found to have sent seventy others before Him. Now seventy cannot possibly be the type either of an Ogdoad, a Decad, or a Triacontad. What is the reason, then, that the inferior Aeons are, as I have said, represented by means of the apostles; but the superior, from whom, too, the former derived their being, are not prefigured at all? But if the twelve apostles were chosen with this object, that the number of the twelve Aeons might be indicated by means of them, then the seventy also ought to have been chosen to be the type of seventy Aeons; and in that case, they must affirm that the Aeons are no longer thirty, but

eighty-two in number. For He who made choice of the apostles, that they might be a type of those Aeons existing in the Pleroma, would never have constituted them types of some and not of others; but by means of the apostles He would have tried to preserve an image and to exhibit a type of those Aeons that exist in the Pleroma.

2. Moreover we must not keep silence respecting Paul, but demand from them after the type of what Aeon that apostle has been handed down to us, unless perchance [they affirm that he is a representative] of the Saviour compounded of them [all], who derived his being from the collected gifts of the whole, and whom they term All Things, as having been formed out of them all. Respecting this being the poet Hesiod has strikingly expressed himself, styling him Pandora-that is, „The gift of all"-for this reason, that the best gift in the possession of all was centred in him. In describing these gifts the following account is given: Hermes (so he is called in the Greek language), Ai9muli/ou; te lo/gouj kai\ e0pi/klopon h\qoj au0tou=j Ka/tqeto (or to express this in the English language), „implanted words of fraud and deceit in their minds, and thievish habits," for the purpose of leading foolish men astray, that such should believe their falsehoods. For their Mother-that is, Leto –secretly stirred them up (whence also she is called Leto, according to the meaning of the Greek word, because she secretly stirred up men), without the knowledge of the Demiurge, to give forth profound and unspeakable mysteries to itching ears. And not only did their Mother bring it about that this mystery should be declared by Hesiod; but very skilfully also by means of the lyric poet Pindar, when he describes to the Demiurge the case of Pelops, whose flesh was cut in pieces by the Father, and then collected and brought together, and compacted anew by all the gods, did she in this way indicate Pandora and these men having their consciences seared by her, declaring, as they maintain, the very same things, are [proved] of the same family and spirit as the others.

XXII. Fejezet – A harminc Aeon nem jellemezhető az által a tény által, hogy a Felkent a harmincadik évében merítették be: Ő nem szenvedett a bemerítkezése utáni tizenkettedik hónapban, de több mint ötven éves volt, amikor meghalt.

1. Megmutattam, hogy a harmincas szám minden tekintetben cserbenhagyja őket; túl kevés Aeon, ahogy ők ábrázolják őket, egy időben a Plerómán belül találhatóak, majd ismét túl sok [hogy megfeleljenek ennek a számnak]. Nincs tehát harminc Aeon, és a Megváltó sem azért jött, hogy bemerítkezzen harminc éves korában, azért hogy megmutathassa rendszerük harminc néma Aeonját, különben mindenekelőtt el kell különíteniük és ki kell vetniük [a Megváltót] magát mindenek Plerómájából. Továbbá, azt erősítgetik, hogy Ő a tizenkettedik hónapban szenvedett, így a bemerítkezés után egy évig hirdetett; és igyekeznek hogy a próféták által

alapozzák meg ezt a pontot (mert meg van írva, „hogy hirdesd JHVH kedves esztendejét és a megtorlás napját”), lévén valóban vakok, amennyiben azt állítják, hogy rájöttek a Büthosz titkaira, de mégsem értik azt, amit Ésaiás JHVH kedves évének, sem a megtorlás napjának nevez. Mert a próféta nem beszél egy napról, amely magában foglalja a tizenkét órát, sem egy évről, amelynek hossza tizenkét hónap. Mert még ők maguk is elismerik, hogy a próféták nagyon gyakran hasonlatokban és allegóriákban fejezték ki magukat, és nem a szavak puszta hangja szerint (ti. szószerint) [érthetőek].

2. Azt nevezték tehát a megtorlás napjának, amelyen JHVH megfizet mindenkinek az ő cselekedetei szerint, vagyis az ítéletet. JHVH elfogadható esztendeje, ismét, ez a jelen idő, amikor azokat, akik hisznek benne, Ő hívja el, és Isten számára elfogadhatóvá válik – vagyis a teljes idő az Ő eljövetelétől tovább [minden dolgok] beteljesüléséig, melynek során megszerzi magának [az irgalmasság tervének] gyümölcseiként azokat, akik megmentettek. Ugyanis a próféta kifejezésmódja szerint a megtorlás napja az [elfogadható] évet követi; és a próféta bűnösnek bizonyul hazugságban, ha az úr csak egy évig prédikál, és ha beszél róla. Mert hol van a megtorlás napja? Mert elmúlt az év, és még nem jött el a megtorlás napja; de mégis „felkelteti napját a jókra és a gonoszokra, és esőt ad az igazakra és hamisakra”. Az igazak pedig üldöztetést szenvednek, sanyargatnak és megöletnek, míg a bűnösök bőségben részesülnek, és „hárfa- és muzsikaszóra isznak, de nem figyelnek az JHVH cselekedeteire”. De a [próféta által használt] nyelvezet szerint ezeket egyesíteni kell, és az [elfogadható] évet követnie kell a megtorlás napjának. Mert ezek aztok a szavak: „hirdetni JHVH kedves esztendejét és a megtorlás napját”. Ezért ezt a jelen időt, amelyben az embereket az Úr hívja és megmenti, helyesen úgy kell érteni, hogy „JHVH elfogadható éve” jelöli, és ezután következik a „megtorlás napja”, vagyis az ítélet. És az így említett időt nem csak „évnek”, hanem „napnak” nevezi mind a próféta, mind pedig Pál, amiről az apostol az Írásra emlékeztetve ezt mondja a Rómaiakhoz intézett levélben: „Amint meg van írva, érted ölnek minket egész nap, vágójuhoknak számítanak.” De itt az „egész nap” kifejezést mindarra az időre írjuk, amely alatt üldöztetést szenvedünk, és juhként ölnek meg bennünket. Mivel ez a nap nem tizenkét órából álló napot jelent, hanem azt az egész időt, amely alatt a Krisztusban hívők szenvednek és megölnek érte, úgy az ott említett év sem tizenkét hónapból állót jelöl, hanem a hit teljes ideje, amely alatt az emberek hallják és elhiszik az evangélium hirdetését, és Isten számára elfogadhatóvá válnak azok, akik vele egyesülnek.

3. De nagyon csodálatos, hogy történhet meg az, hogy miközben azt állítják, hogy felfedezték az Isten titkait, nem vizsgálták meg az evangéliumokat, hogy megbizonyosodjanak arról, hogy bemerítkezése után hányszor ment vfel az úr, a páska idején Jeruzsálembe, a zsidók szokása szerint minden helyről, és minden évben, hogy összegyűljenek ebben az időszakban Jeruzsálemben, és ott ünnepeljék a pászka ünnepét. Először is, miután a galileai Kánában borrá

tette a vizet, felment a páska ünnepére, amely alkalomból meg van írva: „Mert sokan hittek benne, amikor látták a jeleket, amelyeket tett, ” ahogy János, az Úr tanítványa feljegyzi. Aztán ismét visszavonulva [Júdeából], Szamáriában találják; ez alkalommal is találkozott a szamaritánus asszonnyal, és távollétében egy szóval meggyógyította a százados fiát, mondván: „Menj el, a fiad él.” Utána másodszor is felment, hogy megtartsa a páska ünnepét Jeruzsálemben; mely alkalommal meggyógyította a bénult férfit, aki harmincnyolc éve feküdt a medence mellett, és felszólította, hogy keljen fel, vegye fel az ágyát , és távozzon. Ismét visszavonult onnan a Tibériai-tenger túlsó partjára, és látta, hogy nagy sokaság követte őt, öt vekni kenyérrel etette az egész sokaságot, és tizenkét kosárnyi törmelék maradt utána. Aztán, amikor feltámasztotta Lázárt a halálból, és a farizeusok összeesküvést szőttek ellene, visszavonult egy Efraim nevű városba; és arról a helyről, amint meg van írva: „Hat nappal pészah előtt jött Betániába”, és Betániából Jeruzsálembe ment, ott ette a páskhát, és másnap szenvedett. Nos, hogy a páskának ez a három alkalma nem beszámítható egy évbe, minden embernek el kell ismernie. És hogy az a különleges hónap, amelyben a páskát ünnepelték, és amelyben az úr is szenvedett, nem a tizenkettedik, hanem az első hónap volt, azok az emberek, akik azzal kérkednek, hogy mindent tudnak, ha ezt nem tudják, Mózestől tanulhatják meg. Ezért az évre és a tizenkettedik hónapra vonatkozó magyarázatuk hamisnak bizonyult, és el kell utasítaniuk vagy magyarázatukat, vagy az evangéliumot; különben [ezt a megválaszolhatatlan kérdést erőlteti rájuk], Hogyan lehetséges, hogy az úr csak egy évig hirdetett?

4. Harminc éves volt, amikor bemerítkezni jött, és miután birtokában volt a Mester teljes korának, eljött Jeruzsálembe, hogy mindenki megfelelően elismerhesse őt Mesterként. Mert nem valaminek tűnt, míg más lett volna, mint azok állítják, akik csak kinézetében írják le embernek; hanem ami Ő volt, annak is látszott. Mester lévén tehát Mester korát is viselte, nem vetette meg vagy kerülte el az emberiség egyetlen állapotát sem, sem nem tette félre Önmagában azt a törvényt, amelyet Ő jelölt ki az emberi fajra vonatkozóan, hanem megszentelve minden életkort, azzal az időtartammal, amely hozzá tartozott. Mert azért jött, hogy megmentsen Önmaga által – mondom, mindazokat, akik általa újjászülettek Istennek – kisgyermekeket, és gyermekeket, és fiúkat, fiatalokat és öregeket. Ezért minden koron átment, csecsemővé lett, így megszentelte a csecsemőket; gyermek a gyermekekért, ezzel megszentelve azokat, akik ebben a korban vannak, egyszersmind a jámborság, az igazságosság és az alávetettség példájává lett számukra; ifjúság a fiatalok számára, példát mutatva a fiataloknak, és így megszentelve őket az Úrért. Hasonlóképpen öreg ember volt az öregek számára, hogy tökéletes Mester legyen mindenki számára, nem pusztán az igazság megfogalmazása tekintetében, hanem az életkor tekintetében is, egyszersmind az időseket is megszentelve, és példaképpé válva számukra. Aztán végül magához a halálhoz is eljutott, hogy ő legyen „a halottak közül elsőszülött, hogy mindenben ő legyen a kiválóság (elsőség)”, az élet fejedelme, aki mindenek előtt létezik és mindenek előtt jár.

5. Ők azonban, hogy megalapozzák hamis véleményüket arról, ami meg van írva, hogy „hirdessék az Úr kedves esztendejét”, azt állítják, hogy csak egy évig prédikált [a Krisztus], majd

a tizenkettedik hónapban szenvedett. [Így beszélve] feledékenyek a saját hátrányukra, tönkreteszik egész munkáját, és elrabolják tőle azt a kort, amely mind szükségesebb, mind tiszteletreméltóbb, mint bármi más; hogy az előrehaladottabb kor, úgy értem, hogy közben tanárként is felülmúlt mindenki mást. Mert hogy lehettek volna tanítványai, ha nem tanított? És hogyan taníthatott volna, hacsak nem érte el a Mester korát? Mert amikor bemerítkezni jött, még nem töltötte be harmincadik évét, hanem kezdett körülbelül harmincéves lenni (mert így Lukács, aki megemlítette éveit, ezt fejezte ki: „Nos, Jézus, mintegy harminc éves volt", amikor ment, hogy bemerítésben részesüljön); és [ezek szerint az emberek szerint] csak egy évet prédikált a bemerítkezéstől számítva. Harmincadik évének befejezésekor szenvedett, valójában még fiatal volt, és semmiképpen sem érte el az idős kort. Nos, hogy a korai élet első szakasza harminc évet ölel fel, és hogy ez a negyvenedik évre is kiterjed, mindenki elismeri; de a negyvenedik és az ötvenedik évtől kezdve az ember hanyatlani kezd az öregség felé, amelyet a mi Urunk birtokolt, miközben még betöltötte a tanítói tisztséget, amint azt az evangélium és az összes vén is tanúsítja; azok, akik Ázsiában bizalmas viszonyban voltak Jánossal, az Úr tanítványával [megerősítik], hogy János ezeket az információkat közölte velük. Köztük maradt ugyanis Traianus idejéig. Néhányan ráadásul nemcsak Jánost látták, hanem a többi apostolt is, és ugyanazt a beszámolót hallották tőlük, és bizonyságot tesznek a kijelentés [érvényességéről]. Akkor kinek higgyünk inkább? Akár az ilyen embereknek, mint ezek, vagy Ptolemaeusnak, aki soha nem látta az apostolokat, és aki álmában sem érte el az apostolok legkisebb nyomdokát sem?

6. De ezen kívül azok a zsidók, akik akkor vitatkoztak az úr Jahósua Felkenttel, a legnyilvánvalóbban ugyanezt jelezték. Mert amikor az úr ezt mondta nekik: „Atyátok, Ábrahám örült, amikor látta az én napom; látta és örült," – válaszoltak Neki – „Még nem vagy ötven éves, és láttad Ábrahámot?" Nos, az ilyen nyelvezetet olyanokra alkalmazzák, akik már túlhaladtak a negyvenedik életévükön, anélkül, hogy betöltötték volna az ötvenedik életévüket, de nincsenek messze az utóbbi időszaktól. De annak, aki még csak harminc éves, kétségtelenül azt mondanák: „Még nem vagy negyven éves." Mert azok, akik vágytak rá, hogy elítéljék őt hamisságból, biztosan nem hosszabbítanák meg éveinek számát messze azon a koron felül, amelyet láttak, hogy elérte; de megemlítettek egy periódust, amely közel volt az ő valódi korához, függetlenül attól, hogy valóban meggyőződtek volna erről a nyilvános nyilvántartásban szereplő bejegyzésből, vagy egyszerűen csak feltételezték abból, amit megfigyeltek, hogy ő negyven évesnél idősebb volt, és hogy bizonyára nem volt csupán harmincéves. Teljesen észszerűtlen azt feltételezni, hogy húsz évvel tévedtek, amikor fiatalabbnak akarták bizonyítani Őt, mint Ábrahám korát. Mert amit láttak, azt is kifejezték; és akit láttak, nem puszta fantázia volt, hanem tényleges hús-vér lény. Akkor tehát nemigen lehetett ötven éves; és ennek a ténynek megfelelően azt mondták neki: „Még nem vagy ötven éves, és láttad Ábrahámot?" Ezért nem csak egy évig hirdetett, és nem szenvedett az év tizenkettedik hónapjában sem. A harmincadik és az ötvenedik év közötti időszakot soha nem lehet egy évnek tekinteni, kivéve, ha valóban eónjaik között olyan hosszú éveket rendelnek azokhoz, akik soraikban ülnek Bythussal a

Pleromában; amely lényekről Homérosz, a költő is beszélt, kétségtelenül tévedésük anyja ihlette őt:

Οἱ δὲ θεοὶ πὰρ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο

Χρυσέῳ ἐν δαπέδῳ:

Az Istenek körül ültek, míg Zeusz elnökölt,

és társalgott az arany padlón

XXIII. Fejezet – A nő, aki vérfolyásban szenvedett, nem volt a szenvedő Aeon típusa.

1. Moreover, their ignorance comes out in a clear light with respect to the case of that woman who, suffering from an issue of blood, touched the hem of the Lord's garment, and so was made whole; for they maintain that through her was shown forth that twelfth power who suffered passion, and flowed out towards immensity, that is, the twelfth Aeon. [This ignorance of theirs appears] first, because, as I have shown, according to their own system, that was not the twelfth Aeon. But even granting them this point [in the meantime], there being twelve Aeons, eleven of these are said to have continued impassible, while the twelfth suffered passion; but the woman, on the other hand, being healed in the twelfth year, it is manifest that she had continued to suffer during eleven years, and was healed in the twelfth. If indeed they were to say that eleven Aeons were involved in passion, but the twelfth one was healed, it would then be a plausible thing to say that the woman was a type of these. But since she suffered during eleven years, and [all that time] obtained no cure, but was healed in the twelfth year, in what way can she be a type of the twelfth of the Aeons, eleven of whom, [according to hypothesis,] did not suffer at all, but the twelfth alone participated in suffering? For a type and emblem is, no doubt, sometimes diverse from the truth [signified] as to matter and substance; but it ought, as to the general form and features, to maintain a likeness [to what is typified], and in this way to shadow forth by means of things present those which are yet to come.

2. And not only in the case of this woman have the years of her infirmity (which they affirm to fit in with their figment) been mentioned, but, lo! another woman was also healed, after suffering in like manner for eighteen years; concerning whom the Lord said, „And ought not this

daughter of Abraham, whom Satan has bound during eighteen years, to be set free on the Sabbath-day? „If, then, the former was a type of the twelfth Aeon that suffered, the latter should also be a type of the eighteenth Aeon in suffering. But they cannot maintain this; otherwise their primary and original Ogdoad will be included in the number of Aeons who suffered together. Moreover, there was also a certain other person healed by the Lord, after he had suffered for eight-and-thirty years: they ought therefore to affirm that the Aeon who occupies the thirty-eighth place suffered. For if they assert that the things which were done by the Lord were types of what took place in the Pleroma, the type ought to be preserved throughout. But they can neither adapt to their fictitious system the case of her who was cured after eighteen years, nor of him who was cured after thirty-eight years. Now, it is in every way absurd and inconsistent to declare that the Saviour preserved the type in certain cases, while He did not do so in others. The type of the woman, therefore, [with the issue of blood] is shown to have no analogy to their system of Aeons.

XXIV. Fejezet – Az eretnekek számokból, betűkből és szótagokból származó érveinek bolondsága.

1. This very thing, too, still further demonstrates their opinion false, and their fictitious system untenable, that they endeavour to bring forward proofs of it, sometimes through means of numbers and the syllables of names, sometimes also through the letter of syllables, and yet again through those numbers which are, according to the practice followed by the Greeks, contained in [different] letters;-[this, I say,] demonstrates in the clearest manner their overthrow or confusion, as well as the untenable and perverse character of their [professed] knowledge. For, transferring the name Jesus, which belongs to another language, to the numeration of the Greeks, they sometimes call it „Episemon," as having six letters, and at other times „the Plenitude of the Ogdoads," as containing the number eight hundred and eighty-eight. But His [corresponding] Greek name, which is „Soter," that is, Saviour, because it does not fit in with their system, either with respect to numerical value or as regards its letters, they pass over in silence. Yet surely, if they regard the names of the Lord, as, in accordance with the preconceived purpose of the Father, by means of their numerical value and letters, indicating number in the Pleroma, Soter, as being a Greek name, ought by means of its letters and the numbers [expressed by these], in virtue of its being Greek, to show forth the mystery of the Pleroma. But the case is not so, because it is a word of five letters, and its numerical value is one thousand four hundred and eight. But these things do not in any way correspond with their Pleroma; the account, therefore, which they give of transactions in the Pleroma cannot be true.

2. Moreover, Jesus, which is a word belonging to the proper tongue of the Hebrews, contains, as the learned among them declare, two letters and a half, and signifies that Lord who contains heaven and earth; for Jesus in the ancient Hebrew language means „heaven," while again „earth" is expressed by the words sura usser. The word, therefore, which contains heaven and earth is just Jesus. Their explanation, then, of the Episemon is false, and their numerical calculation is also manifestly overthrown. For, in their own language, Soter is a Greek word of five letters; but, on the other hand, in the Hebrew tongue, Jesus contains only two letters and a half. The total which they reckon up, viz., eight hundred and eighty-eight, therefore falls to the ground. And throughout, the Hebrew letters do not correspond in number with the Greek, although these especially, as being the more ancient and unchanging, ought to uphold the reckoning connected with the names. For these ancient, original, and generally called sacred letters of the Hebrews are ten in number (but they are written by means of fifteen), the last letter being joined to the first. And thus they write some of these letters according to their natural sequence, just as we do, but others in a reverse direction, from the right hand towards the left, thus tracing the letters backwards. The name Christ, too, ought to be capable of being reckoned up in harmony with the Aeons of their Pleroma, inasmuch as, according to their statements, He was produced for the establishment and rectification of their Pleroma. The Father, too, in the same way, ought, both by means of letters and numerical value, to contain the number of those Aeons who were produced by Him; Bythus, in like manner, and not less Monogenes; but pre-eminently the name which is above all others, by which God is called, and which in the Hebrew tongue is expressed by Baruch, [a word] which also contains two and a half letters. From this fact, therefore, that the more important names, both in the Hebrew and Greek languages, do not conform to their system, either as respects the number of letters or the reckoning brought out of them, the forced character of their calculations respecting the rest becomes clearly manifest.

3. For, choosing out of the law whatever things agree with the number adopted in their system, they thus violently strive to obtain proofs of its validity. But if it was really the purpose of their Mother, or the Saviour, to set forth, by means of the Demiurge, types of those things which are in the Pleroma, they should have taken care that the types were found in things more exactly correspondent and more holy; and, above all, in the case of the Ark of the Covenant, on account of which the whole tabernacle of witness was formed. Now it was constructed thus: its length was two cubits and a half, its breadth one cubit and a half, its height one cubit and a half; but such a number of cubits in no respect corresponds with their system, yet by it the type ought to have been, beyond everything else, clearly set forth. The mercy-seat also does in like manner not at all harmonize with their expositions. Moreover, the table of shew-bread was two cubits in length, while its height was a cubit and a half. These stood before the holy of holies, and yet in them not a single number is of such an amount as contains an indication of the Tetrad, or the Ogdoad, or of the rest of their Pleroma. What of the candlestick, too, which had

seven branches and seven lamps? while, if these had been made according to the type, it ought to have had eight branches and a like number of lamps, after the type of the primary Ogdoad, which shines pre-eminently among the Aeons, and illuminates the whole Pleroma. They have carefully enumerated the curtains as being ten, declaring these a type of the ten Aeons; but they have forgotten to count the coverings of skin, which were eleven in number. Nor, again, have they measured the size of these very curtains, each curtain being eight-and-twenty cubits in length. And they set forth the length of the pillars as being ten cubits, with a reference to the Decad of Aeons. „But the breadth of each pillar was a cubit and a half; ” and this they do not explain, any more than they do the entire number of the pillars or of their bars, because that does not suit the argument. But what of the anointing oil, which sanctified the whole tabernacle? Perhaps it escaped the notice of the Saviour, or, while their Mother was sleeping, the Demiurge of himself gave instructions as to its weight; and on this account it is out of harmony with their Pleroma, consisting, as it did, of five hundred shekels of myrrh, five hundred of cassia, two hundred and fifty of cinnamon, two hundred and fifty of calamus, and oil in addition, so that it was composed of five ingredients. The incense also, in like manner, [was compounded] of stacte, onycha, galbanum, mint, and frankincense, all which do in no respect, either as to their mixture or weight, harmonize with their argument. It is therefore unreasonable and altogether absurd [to maintain] that the types were not preserved in the sublime and more imposing enactments of the law; but in other points, when any number coincides with their assertions, to affirm that it was a type of the things in the Pleroma; while [the truth is, that] every number occurs with the utmost variety in the Scriptures, so that, should any one desire it, he might form not only an Ogdoad, and a Decad, and a Duodecad, but any sort of number from the Scriptures, and then maintain that this was a type of the system of error devised by himself.

4. But that this point is true, that that number which is called five, which agrees in no respect with their argument, and does not harmonize with their system, nor is suitable for a typical manifestation of the things in the Pleroma, [yet has a wide prevalence,] will be proved as follows from the Scriptures. Soter is a name of five letters; Pater, too, contains five letters; Agape (love), too, consists of five letters; and our Lord, after blessing the five loaves, fed with them five thousand men. Five virgins were called wise by the Lord; and, in like manner, five were styled foolish. Again, five men are said to have been with the Lord when He obtained testimony from the Father,-namely, Peter, and James, and John, and Moses, and Elias. The Lord also, as the fifth person, entered into the apartment of the dead maiden, and raised her up again; for, says [the Scripture], „He suffered no man to go in, save Peter and James, and the father and mother of the maiden.” The rich man in hell declared that he had five brothers, to whom he desired that one rising from the dead should go. The pool from which the Lord commanded the paralytic man to go into his house, had five porches. The very form of the cross, too, has five extremities, two in length, two in breadth, and one in the middle, on which

[last] the person rests who is fixed by the nails. Each of our hands has five fingers; we have also five senses; our internal organs may also be reckoned as five, viz., the heart, the liver, the lungs, the spleen, and the kidneys. Moreover, even the whole person may be divided into this number [of parts],-the head, the breast, the belly, the thighs, and the feet. The human race passes through five ages first infancy, then boyhood, then youth, then maturity, and then old age. Moses delivered the law to the people in five books. Each table which he received from God contained five commandments. The veil covering the holy of holies had five pillars. The altar of burnt-offering also was five cubits in breadth. Five priests were chosen in the wilderness,-namely, Aaron, Nadab, Abiud, Eleazar, Ithamar. The ephod and the breastplate, and other sacerdotal vestments, were formed out of five materials; for they combined in themselves gold, and blue, and purple, and scarlet, and fine linen. And there were five kings of the Amorites, whom Joshua the son of Nun shut up in a cave, and directed the people to trample upon their heads. Any one, in fact, might collect many thousand other things of the same kind, both with respect to this number and any other he chose to fix upon, either from the Scriptures, or from the works of nature lying under his observation. But although such is the case, we do not therefore affirm that there are five Aeons above the Demiurge; nor do we consecrate the Peptad, as if it were some divine thing; nor do we strive to establish things that are untenable, nor ravings [such as they indulge in], by means of that vain kind of labour; nor do we perversely force a creation well adapted by God [for the ends intended to be served], to change itself into types of things which have no real existence; nor do we seek to bring forward impious and abominable doctrines, the detection and overthrow of which are easy to all possessed of intelligence.

5. For who can concede to them that the year has three hundred and sixty-five days only, in order that there may be twelve months of thirty days each, after the type of the twelve Aeons, when the type is in fact altogether out of harmony [with the antitype]? For, in the one case, each of the Aeons is a thirtieth part of the entire Pleroma, while in the other they declare that a month is the twelfth part of a year. If, indeed, the year were divided into thirty parts, and the month into twelve, then a fitting type might be regarded as having been found for their fictitious system. But, on the contrary, as the case really stands, their Pleroma is divided into thirty parts, and a portion of it into twelve; while again the whole year is divided into twelve parts, and a certain portion of it into thirty. The Saviour therefore acted unwisely in constituting the month a type of the entire Pleroma, but the year a type only of that Duodecad which exists in the Pleroma; for it was more fitting to divide the year into thirty parts, even as the whole Pleroma is divided, but the month into twelve, just as the Aeons are in their Pleroma. Moreover, they divide the entire Pleroma into three portions,-namely, into an Ogdoad, a Decad, and a Duodecad. But our year is divided into four parts,-namely, spring, summer, autumn, and winter. And again, not even do the months, which they maintain to be a type of the Triacontad, consist precisely of thirty days, but some have more and some less, inasmuch as five days

remain to them as an overplus. The day, too, does not always consist precisely of twelve hours, but rises from nine to fifteen, and then falls again from fifteen to nine. It cannot therefore be held that months of thirty days each were so formed for the sake of [typifying] the Aeons; for, in that case, they would have consisted precisely of thirty days: nor, again, the days of these months, that by means of twelve hours they might symbolize the twelve Aeons; for, in that case, they would always have consisted precisely of twelve hours.

6. But further, as to their calling material substances „on the left hand," and maintaining that those things which are thus on the left hand of necessity fall into corruption, while they also affirm that the Saviour came to the lost sheep, in order to transfer it to the right hand, that is, to the ninety and nine sheep which were in safety, and perished not, but continued within the fold, yet were of the left hand, it follows that they must acknowledge that the enjoyment of rest did not imply salvation. And that which has not in like manner the same number, they will be compelled to acknowledge as belonging to the left hand, that is, to corruption. This Greek word Agape (love), then, according to the letters of the Greeks, by means of which reckoning is carried on among them, having a numerical value of ninety-three, is in like manner assigned to the place of rest on the left hand. Aletheia (truth), too, having in like manner, according to the principle indicated above, a numerical value of sixty-four, exists among material substances. And thus, in fine, they will be compelled to acknowledge that all those sacred names which do not reach a numerical value of one hundred, but only contain the numbers summed by the left hand, are corruptible and material.

XXV. Fejezet – Istent nem kell betűk, szótagok és számok segítségével keresni; Az alázatosság szükségessége az ilyen vizsgálatok során.

1. Ha azonban valaki azt mondja ezekre a dolgokra: Mi van akkor? Értelmetlen és véletlen, hogy a nevek helyzetei, és az apostolok megválasztás, és az Úr működése, és a teremtett dolgok elrendezése, mik ezek? – mi azt válaszoljuk nekik: Biztosan nem; hanem nagy bölcsességgel és igyekezettel, mindeneket egyértelműen Isten teremtett, alkalmassá tett és előkészített [azok különleges céljaira] és az Ő szava formálta mind az ősi dolgokat, mind a legújabb időkhöz tartozókat; és az embereknek nem a harmincas számmal kell ezeket a dolgokat összekapcsolniuk, hanem összhangba kell hozniuk őket azzal, ami tulajdonképpen létezik, vagy a vívódo értelemmel. Nem kell arra törekedniük, hogy az Istennel kapcsolatos vizsgálódást a számok, szótagok, és betűk segítségével következtessék ki. Ez ugyanis egy bizonytalan eljárási mód változatosságuk és különböző rendszereik miatt, és mivel manapság mindenféle hipotézist hasonló módon kitalálhat bárki; hogy így az igazság ellenében le tudnak vezetni érveket éppen

ezekből az elméletekből, amennyiben azok sokféle irányba fordíthatók. Hanem, ellenkezőlek, magukat a számokat és azokat a dolgokat, amelyek formáltattak hozzá kellene igazítaniuk az igaz elmélethez, amely előttük van. Mert egy rendszer nem a számokból fakad, hanem a számok a rendszerből; Isten sem a teremtett dolgokból származtatja lényét, hanem a dolgok lettek teremtve Istentől. Mert minden egy és ugyanazon Istentől származik.

2. De mivel a teremtett dolgok sokfélék és számosak, azok valóban jól illeszkedtek és alkalmazkodtak az egész teremtéshez; mégis, ha egyenként nézzük, kölcsönösen ellentétesek és diszharmónikusak, épp ahogy a lant hangjai, amelyek számos és ellentétes hangból áll, egy töretlen dallamot hoz létre az egymást a többitől elválasztó hangköz segítségével. Az igazság szeretőjét tehát nem szabad megtévesztenie az egyek hangok közötti (hang)köz, és nem szabad azt képzelnie, hogy az egyik az egyik művésznek és szerzőnek köszönhető, a másik pedig a másiknak, sem azt, hogy az egyik személy a magas hangokat, egy másik a basszust, és egy másik a tenor húrokat illesztette; hanem azt kell tartania, hogy egy és ugyanaz a személy [alkotta az egészet], hogy így bizonyítsa ítéletét, jóságát, és a hozzáértést, amlyet az egész munka és bölcsesség [mintája] mutat. Azoknak is, akik a dallamot hallgatják, dicsérniük és magasztalniuk kell a művészt, gyönyörködniük kell egyes hangok feszültségében, figyelniük kell mások lágyságára, hogy megragadjék mások hangját e két szélsőség között, és hogy figyelembe vegyék mások különleges jellemét, hogy így megvizsgálják, mi a célja mindegyiknek, és mi az oka változatosságuknak, soha nem mulasztván el szabályunkat alkalmazni, sem feladni az [egy] művészt, sem az egyetlen Istenbe vetett hitet, aki mindent alkotott, sem káromolni Teremtőnket.

3. Ha azonban valaki nem fedezi fel mindazok okát, amelyek a vizsgálat tárgyává válnak, gondolja át, hogy az ember végtelenül alacsonyabb rendű Istennél; hogy csak részben kapott kegyelmet, és még nem egyenlő vagy hasonló Teremtőjéhez; és hogy nem rendelkezhet tapasztalattal és nem alkothat olyan elgondolást mindenről, mint Isten; hanem azzal egyenlő arányban, mint aki minap alakult, és teremtésének kezdetét kapta, alacsonyabb rendű annál, aki nem teremtetett, és aki mindig ugyanaz; ebben az arányban van tudása és minden dolgok okának feltárásának képessége tekintetében alacsonyabb rendű annál, aki megalkotta. Mert te, Ó ember, nem vagy teremtetlen lény, és nem is léteztél mindig együtt Istennel, ahogy ahogy saját szava; de most, az Ő kimagasló jósága révén, amikor megkapja teremtésed kezdetét, fokozatosan megtanulod a Beszédből a téged teremtő Isten felosztásait (üdvrendjét).

4. Őrizd meg tehát tudásod megfelelő rendjét, és ne, mint aki nem ismeri az igazán jó dolgokat, ne törekedj Isten fölé emelkedni, mert Őt nem lehet felülmúlni; és ne keress senkit a Teremtő

felett, mert ilyet nem fogsz felfedezni, mert Alkotód nem tartható korlátok között; és bár meg kellene mérned ezt az egészet [világegyetemet], és átmenni az egész teremtésén, és figyelembe venni azt teljes mélységében, magasságában és hosszában, vajon képes lenne-e elképzelni bármi mást, amely magasabb az Atya felett. Mert nem vagyunk képesek, hogy teljesen elgondoljuk Őt, de belemerülve a természeteddel ellentétes elmélkedések sorozataiba bolondnak fogod bizonyítani magad; és ha kitartasz ezen az úton, teljes őrületbe esel, miközben magasztosabbnak és nagyobbnak tartod magad Teremtődnél, és azt képzeled, hogy túl tudsz hatolni az Ő uralmain.

XXVI.Fejezet – „A tudás felfuvalkodottá tesz, de a Szeretet Épít."

1. Ezért jobb és kifizetődőbb az egyszerű és írástudatlan osztályhoz tartozni, és a szeretet segítségével eljutni Isten közelségéhez, mint ha tanultnak és ügyesnek képzeljük magunkat, [azok között, akik] saját Istenük ellen káromlást szólnak, amennyiben egy másik Istent várázsolnak elő, mint Atyjuk. És ezért Pál így kiáltott fel: „A tudás felfuvalkodik, de a szeretet épít:" nem mintha az igaz Istenismeret ellen akart volna gyalázkodni, mert ebben az esetben önmagát vádolta volna; hanem mert tudta, hogy egyesek a tudás színlelésétől felfuvalkodva elszakadnak Isten szeretetétől, és azt képzelik, hogy ők maguk tökéletesek, emiatt egy tökéletlen Teremtőt állítanak elénk; azért, hogy véget vessen a büszkeségnek, amelyet az ilyen tudás miatt éreznek, szól így: „A tudás felfuvalkodik, de a szeretet épít." Ennél nagyobb beképzeltség már nem is lehet, hogy valaki jobbnak és tökéletesebbnek képzeli magát annál, aki elkészítette és megalkotta őt, és átadta neki az élet leheletét, és ezt a valódi dolgot parancsolta a létezésbe. Ezért jobb, ahogy mondtam, hogy ha az embernek nem kell semmit sem tudnia arról, miért készült egyetlen dolog is a teremtésben, de higgyen Istenben, és maradjon meg az Ő szeretetében, minthogy az effajta tudástól felfuvalkodott, elszakadjon attól a szeretettől, amely az ember élete; és ne keressen más tudást, csak a Felken Jahósuának, az Isten Fiának [ismeretét], akit értünk feszítettek meg, mint azt, hogy apró kérdések és szőrszálhasogató kifejezések által istentelenségbe essen.

2. Mert mi lenne, ha valaki, aki az említett próbálkozásoktól fokozatosan felbuzdulva, mert az úr azt mondta, hogy „még a ti fejetek hajszálai is meg vannak számlálva", elkezdené kivizsgálni, hány hajszál van minden egyes fejen, és igyekezne felkutatni az okot, ami miatt az egyik embernek ennyi, a másiknak annyi, mivel nem mindenkinek van egyforma száma, hanem sok ezret meg ezret találunk még még mindig változó számmal, ebből kifolyólag egyeseknek nagyobb, másoknak kisebb a fejük, van, akinek bozontos a fejük, másoknak vékony, másoknak pedig alig van hajszála, – és akkor azoknak, akik azt képzelik, hogy felfedezték a hajszálak

számát, igyekeznének alkalmazni saját felekezetük dicséretére, amelyet kigondoltak? Vagy ismét, ha valakinek az evangéliumban előforduló kifejezése miatt: „Két verebet nem adnak el egy negyed pénzért? és egyik sem esik le közülük a földre Atyád akarata nélkül”, megragadnák az elkalmat, hogy megszámolják a naponta elfogott verebek számát, akár az egész világon, akár egy bizonyos körzetben, és megvizsgálnák annak okát, hogy mennyit fogtak el tegnap, oly sokat egy nappal előtte, és oly sokat ismét ezen a napon, és azután csatlakozni kellene az ő különös verebeik számának hipotéziséhez, van nem vezeik-e félre magukat ebben az esetben, és nem kergeti-e teljesen őrültségbe azokat, akik egyetértettek vele, mivel az emberek mindig arra vágynak, hogy az ilyen dolgokban úgy gondolják, felfedeztek valami rendkívülibbet, mint mestereik?

3. De ha valaki azt kérdezné tőlünk, vajon minden száma mindazon dolgoknak, amelyek készültek és amelyek készülnek, ismert-e Isten előtt, és hogy ezek közül mindegyik [szám] megkapta-e az Ő gondviselése szerint azt a különleges mennyiséget, amelyekt tartalmaz; és ha egyetértünk abban, hogy ez a helyzet, és elismerjük, hogy ezen dolgok egyike sem kerüli el Isten ismeretét, amelyek megvoltak, vannak vagy készülnek, hanem az Ő gondviselése által mindegyik elnyerte a maga természetét, rangját, számát és különleges mennyiségét, és hogy semmi olyasmi nincs, ami hiába vagy véletlenül keletkezett vagy keletkezik, hanem mérték nélkül alkalmas [a tervezett célra], és a felsöbbrendű tudás gyakorlásában, és hogy ez egy csodálatos és valóban isteni értelem volt, amely meg tudta különböztetni és elő is tudta hozni egy ilyen rendszer megfelelő okait: ha [mondom] valaki, miután megkapta a hozzájárulásunkat és beleegyezésünket, elkezdené számolni a föld homokját és kavicsait, sőt a tenger hullámait és az ég csillagait is, és törekedne arra, hogy kitalálja annak a számnak az okait, amelyet képzel magának, hogy felfedez, nem lenne-e hiábavaló munkája, és nem kellene joggal az ilyen embert őrültnek nyilvánítani és értelmetlennek minden józan ész birtokában? És minnél jobban elfoglalta magát másokon túl az efféle kérdésekben, és minél inkább azt képzeli magában, hogy megtalálja másokon túl, másokat ügyetlennek, tudatlannak, és állati létezőnek nevezve, mert nem mennek bele az ő oly haszontalan munkájába, annál inkább [a valóságban] őrült, bolond, akit villámcsapás sújtott, mivel valóban nem tartja magát semmiben alacsonyabbrendűnek Istennél; hanem azzal a tudással, amelyet felfedezettnek képzel, magát Istent (Istenképet) változtatja meg, és saját véleményét a Teremtő nagysága fölé emeli.

XXVII. Fejezet – A példázatok és az Írás homályos szövegei értelmezésének megfelelő módja.

1. A józan elme, és amelyik nem teszi ki veszélynek tulajdonosát, és a jámborságnak és az igazság szeretetének adja magát, lelkesen fog elmélkedni azokon a dolgokon, amelyeket Isten

az emberiség hatalma alá helyezett és alávetette ismereteinknek, és előrelépést fog elérni a velük való [ismeretség révén], egyszerű ismereteket nyújtva neki a napi tanulás által. Ezek a dolgok [nyilvánvalóan] a mi megfigyelésünk alá tartoznak, és világosan és egyértelműen kifejezett kifejezésekkel vannak kijelentve a megszentelt Írásokban. És ezért a példázatokat nem kell kétértelmű kifejezésekhez igazítani. Mert ha ez nem történik meg, mind az, aki magyarázza őket, veszély nélkül teheti, és a példázatok mindenektől hasonló értelmezést kapnak, és az igazság teste teljes marad, tagjainak harmónikus alkalmazásáva (adaptáció), és [különböző tagjainak] bármilyen ütközése nélkül. De a példázatok értelmezéseire olyan kifejezéseket alkalmazni, amelyek nem egyértelműek vagy nyilvánvalóak, amilyeneket mindenki maga fedez fel, ahogy a hajlam vezeti, [abszurd.] Mert ezen az úton senki sem fogja birtokolni az igazság szabályát (uralmát); hanem a példabeszédeket magyarázók számának megfelelően az igazság különböző rendszerei, egymással kölcsönösen ellentétesek, és egymással szembenálló tanokat állítanak fel, mint a pogány filozófusok körében [levő] aktuális kérdezősködések.

2. Ezen eljárás szerint tehát az ember mindig kérdezősködne, de soha nem találna, mert a valódi felfedezés módját utasította el. És amikor eljön a Vőlegény, akinek lámpája nyersöntvény, és az állandó fény világosságával nem ég [nekik], azok közé sorolják [őket], akik elhomályosítják a példabeszédek értelmezését, elhagyva Őt, aki világos közlései által osztogat ajándékokat mindeneknek, aki hozzá jön, és kizáratik az Ő háló-kamrájából. Mivel tehát az egész Írás, a próféták és az evangéliumok világosan, egyértelműen és harmonikusan érthetők mindenki számára, bár nem mindenki hisz nekik; és mivel azt hirdetik, hogy minden mást kizárva egyetlen Isten alkotott mindent az Ő szavával, legyen az látható vagy láthatatlan, mennyei vagy földi, a vízben vagy a föld alatt, amint azt az Írás igazi szavaiból kimutattam; és mivel maga a teremtés rendszere, amelyhez tartozunk, arról tanúskodik, ami a figyelmünk alá esik, hogy egy Lény alkotta és irányítja azt, – azok a személyek igazán ostobának tűnnek, akik elvakítják a szemüket egy ilyen egyértelmű bemutatás előtt, és nem fogják meglátni a [nekik készült] kijelentés fényét; hanem bilincseket vernek magukra, és mindegyikük azt képzeli, a példázatok homályos értelmezései révén, hogy megtalálta a saját Istenét. Merthogy nincs semmi, amint nyíltan, határozottan és vita nélkül állítanánakaz Atyát illetően az Írás bármely részében, akikről az ellenkező véleményen lévők gondolkodnak, ők maguk tesznek tanúbizonyságot, amikor azt állítják, hogy a Megváltó magánban nem mindenkinek tanította ugyanezt, hanem csak bizonyos tanítványainak, akik fel tudták fogni őket, és megértették, hogy mit akart szándékosan általa érvek, rejtélyek és példázatok segítségével elrejtve. Arra jutnak, hogy azt tartják, hogy van egy lény, akit Istennek hirdetnek, és egy másikat Atyaként, akit példabeszédek és rejtélyek segítségével állítanak elő.

3. De mivel a példázatok sokféle értelmezést engednek meg, aki az igazságot szereti nem fogja

elfogadni, hogy ezekből kellene kikutatni Istenre gonatkozó állításokat, miközben elhagyják azt, ami biztos, megkérdőjelezhetetlen és igaz az emberek részére, akik mohón vetik magukat veszélybe, és úgy tesznek, mint akiknek nincs értelme? És [csak] nem ez a magatartási forma, amely nem építi a házat kősziklára, amelyik kemény, erős, és nyitott helyzetbe helyeztek, hanem mozgó homokra? Ezért egy ilyen épület megdöntése egyszerű.

XXVIII. Fejezet – A tökéletes tudás nem érhető el a jelenlegi életben: sok kérdést engedelmesen Isten kezében kell hagyni.

1. Mivel tehát maga az igazság a mi uralmunk és az Istenről szóló bizonyságtétel világosan előttünk áll, nem szabad a kérdezősködésre adott sokféle és különböző válaszok után elvetnünk Isten szilárd és igaz ismeretét. Hanem sokkal inkább megfelelő, hogy mi irányítsuk a mi kutatásainkat, gyakoroljuk magunkat az élő Isten titkának és igazgatásának kutatásában, és fokozzuk annak szeretetét, aki oly nagyot tett és tesz most is értünk; de soha ne essünk el attól a hittől, amely a legvilágosabban hirdeti, hogy ez a Lény egyedül valóban Isten és Atya, aki egyrészt ezt a világot formálta, másrészt embert formált, és a gyarapodás képességével ruházta fel saját teremtményét, és elhívta őt a kisebb dolgoktól a nagyobbak felé, amelyek az Ő jelenlétében vannak, ahogyan az anyaméhben fogant csecsemőt a nap fényére hozza ki, és betakarja a búzát a csűrbe, miután átadta teljes erejét a száron. De ez egy és ugyanaz a Teremtő, aki megalkotta a méhet és megteremtette a napot (égitest); és egy és ugyanaz az Úr, aki felnevelte a gabona szárát, megszaporította és megsokasította a búzát, és előkészítette a csűrt

2. Ha azonban nem találhatunk magyarázatot az Írásban mindazokra a dolgokra, amelyek vizsgálat tárgyát képezik, ennek okán ne keressünk más Istent a valóban létezőn kívül. Mert ez a legnagyobb istentelenség. Az ilyen természetű dolgokat Istenre kell hagynunk, aki teremtett minket, leghelyesebben megbizonyosodva arról, hogy az Írás valóban tökéletes, mivel Isten Beszéde és szelleme által szóltak; mi azonban, mivelhogy alacsonyabbrendűek vagyunk Isten Beszédénél és szelleménél, és később is létezünk, mint az, éppen ezért nélkülözzük titkait. És nincs okunk csodálkozni, ha ez a helyzet velünk, ami a szellemi és mennyei dolgokat illeti, és amiket kinyilatkoztatás útján kell megismertetni velünk, mivel sok még a lábunk előtt heverő dolgok közül is (Olyanokra gondolok, amik ehhez a világhoz tartoznak, amelyet kezelünk, látunk és szoros kapcsolatban vagyunk vele) túlmutatnak a tudáson, így még ezeket is Istenre kell hagynunk. Mert helyénvaló, hogy Ő mindent felülmúljon [tudásban]. Hogyan áll például a helyzet, ha megpróbáljuk megmagyarázni a Nílus áradásának okát? Sokat mondhatunk a témáról, valószínűt vagy mást; de ami ezzel kapcsolatban igaz, biztos és megdönthetetlen, az

csakis Istené. Aztán ismét, a madarak lakhelye – mármint azoké, amelyek tavasszal érkeznek hozzánk, de az ősz közeledtével újra elrepülnek –, bár ez e világgal kapcsolatos ügy, elkerüli a tudásunkat. Milyen magyarázatot adhatunk ismét az óceán áramlására és apályára, bár mindenki elismeri, hogy bizonyos okoknak kell lenniük [ezen jelenségeknek mögött]? Vagy mit mondhatunk azoknak a dolgoknak a természetéről, amelyek túl vannak rajta? Ezen túlmenően, mit mondhatunk az eső, villámlás, mennydörgés, felhők, gőzök, szelek feltörésére és hasonló dolgokra vonatkozóan? A hó, jégeső és más hasonló dolgok tárházáról? [Mit tudhatunk] a felhők kialakulásához szükséges feltételekről, vagy mi a párák valódi természete az égen? Mi az oka annak, hogy a hold gyarapodik és hanyatlik, vagy mi az oka annak, hogy a természet különbözik a különféle vizek, fémek, kövek és hasonló dolgok között? Valóban sok mindent elmondhatunk ezekről a kérdésekről, miközben az okaikat kutatjuk, de egyedül Isten, aki létrehozta őket, jelentheti ki az igazságot velük kapcsolatban.

3. Ha tehát még a teremtéssel kapcsolatban is vannak olyan dolgok, amelyek csak Istené, mások pedig a saját tudásunk körébe tartoznak, akkor mi indokolja a panaszt, ha azokban a dolgokban, amelyeket az Írásban vizsgálunk (amelyek mindvégig szellemiek), képesek vagyunk Isten kegyelméből néhányat megmagyarázni, míg másokat Isten kezében kell hagynunk, és hogy nemcsak a jelen világban, hanem az eljövendőben is, hogy Isten örökké tanítson, és az ember mindörökké tanulja azokat, amiket Isten tanított neki? Ahogy az apostol erről a pontról mondta, ha más dolgok megszűnnek, akkor ez a három, a „hit, remény és szeretet megmarad”. Mert a hit(hűség), amely tiszteli Mesterünket, változatlanul megmarad, biztosítva minket arról, hogy csak egy igaz Isten van, és hogy igazán szeretnünk Őt kell mindörökké, hiszen egyedül Ő a mi Atyánk; miközben reméljük, hogy egyre többet és többet kapunk Istentől, és tanulhatunk Tőle, mert Ő jó, és határtalan gazdagsága, vég nélküli a birodalma és soha ki nem fogyható tanítása van. Ha tehát az általam kifejtett szabály szerint néhány kérdést Isten kezében hagyunk, akkor hitünket megőrizzük sértetlenül, és veszély nélkül folytathatjuk; és az egész Írást, amelyet Isten adott nekünk, tökéletesen következetesnek fogjuk találni; és a példázatoknak összhangban kell lenniük azokkal a részekkel, amelyek teljesen világosak; és azok az állítások, amelyek jelentése egyértelmű, a példázatok magyarázatára szolgálnak; és az [az Írás] sokféle kijelentésén keresztül egyetlen harmonikus dallam lesz hallható bennünk, amely himnuszokban dicséri Istent, aki mindent megteremtett. Ha például valaki azt kérdezi: „Mit csinált Isten, mielőtt megteremtette a világot?”, azt válaszoljuk, hogy egy ilyen kérdésre a válasz magánál Istennél van. Mert az Írás azt tanítja, hogy ezt a világot Isten tökéletessé formálta, az időben kapva kezdetét; de egyetlen Írás [levő rész] sem tárja fel előttünk, hogy Isten mivel foglalkozott ezen esemény előtt. Ezért a kérdésre a válasz Istennél marad, és nem helyénvaló, hogy ostoba, meggondolatlan és istenkáromló feltételezéseket tegyünk [válaszként]; tehát, ha valaki azt képzeli, hogy felfedezte az anyag eredetét, a valóságban magát Istent kell félretennie, aki mindent alkotott.

4. Mert gondoljátok meg, mindnyájan, akik ilyen véleményeket találtok ki, mivel az Atya maga, akit egyedül Istennek neveznek, akinek van valóságos létezése, de akit ti Demiurgosznak neveztek; mivel, ráadásul az Írás egyedül Őt ismeri el Istennek; és még egyszer, mivel az úr [Messiás] egyedül Őt vallja saját Atyjának, és nem ismer mást, amint azt szavaiból is megmutatom, – amikor ezt a Lényt a hiányosság gyümölcsének és a tudatlanság ivadékának mondod, és úgy írod le Őt, hogy nem tud azokról, amelyek felette állnak, a különféle egyéb állításokkal, amelyet vele kapcsolatban teszel, – gondoljatok arra a szörnyű istenkáromlásra [amiben vétkesek vagytok] Ő ellen, aki valóban Isten. Úgy tűnik, elég komolyan és őszintén állítjátok, hogy hisztek Istenben; de azután, mivel teljesen képtelenek vagytok arra, hogy felfedjetek bármi más Istent, éppen ezt a Lényt jelentitek ki a hiba gyümölcsének és a tudatlanság ivadékának, akiben állítólag hisztek. Nos, ez a vakság és ostoba beszéd abból fakad, hogy semmit sem tartasz fenn Istennek, hanem magának Istennek akarjátok hirdetni születését és létrejöttét, az ő Enoeájából, a Logoszából, és az Életet, és a Krisztust; és ezeknek az elképzelését nem másból alkotjátok, mint puszta emberi tapasztalatból; nem értve, ahogy korábban mondtam, hogy ez az ember esetében lehetséges, aki összetett lény, így beszélni az ember elméjéről és az ember gondolatáról; és azt mondani, hogy a gondolat (ennoeligia) az elméből (sensus), a szándék (enthymesis) ismét a gondolatból, a szó (logosz) pedig a szándékból (de melyik logosz? mert a görögöknél van egy logosz, amely a gondolkodás alapelve, és egy másik, amely a gondolat kifejezésének eszköze); és [mondani], hogy az ember néha nyugalomban és csendben van, míg máskor beszél és tevékeny. De mivel Isten csupa elme, teljes értelem, csupa cselekvő szellem, minden világosság, és mindenkor egy és ugyanaz létezik, mivel egyrészt hasznos számunkra, ha Istenre gondolunk, másrészt pedig, ahogyan az Írásból tanuljuk Őt, ilyen érzések és [működési] megosztottságok nem tulajdoníthatók neki. Nyelvünk ugyanis, mivel testi, nem elégséges az emberi elme gyorsaságának szolgálatára, amennyiben az szellemi természetű, ez oknál fogva a mi szavunk visszatart belül minket, és nem azonnal fejeződik ki úgy, ahogyan azt az elme felfogta, hanem egymás követő folytonos erőfeszítések által ejtjük ki, ahogy a nyelv képes ezt kiszolgálni.

5. De Isten, lévén csupa Elme és teljes Logosz, pontosan azt mondja, amit gondol, és pontosan azt gondolja, amit beszél. Mert az Ő gondolata a Logosz (szó, értelem), a Logosz pedig az Elme, és a mindent felfogó Elme maga az Atya. Ezért, aki Isten elméjéről beszél, és különös eredetet tulajdonít neki, összetett Lénynek nyilvánítja, mintha Isten egy dolog lenne, és a kezdeti Elme egy másik. Tehát ismét a Logosz vonatkozásában, amikor valaki neki tulajdonítja az előállás harmadik helyét az Atyától; ezen feltételezés alapján tudatlan az Ő nagyságáról; és így a Logosz messze elvált Istentől. Ami a prófétát illeti, őrá vonatkozóan jelenti ki, „Nemzedékét (létrejöttét, γενεά) ki fogja elbeszélni?” (Ézs. 53:8) De ti úgy tesztek, mintha az Ő nemzedéke (létrejöttét, γενεά) ki lenne jelentve az Atyától, és átviszitek az Isten Igéjére az ember

beszédének előállását, amely a nyelv segítségével megy végbe, és így saját magatok igazságosan leleplezitek, hogy nem ismeritek sem az emberi, sem az isteni dolgokat.

6. De a [saját bölcsességetekkel] felfújt ésszerűségen túl elbizakodottan állítjátok, hogy ismeritek Isten kimondhatatlan titkait; miközben még az úr is, maga Isten Fia megengedte, hogy az Atya egyedül tudja az ítélet valódi napját és óráját, amikor egyértelműen kijelenti: „De arról a napról és arról az óráról senki sem tud, sem a Fiú, hanem az Atya egyedül.” (Mk. 13:32; Mt.24:36) Ha tehát a Fiú nem szégyellte csak az Atyának tulajdonítani ama nap tudását, hanem kijelentette, hogy mi az igaz, akkor ne szégyelljük Istennek fenntartani azokat a nagyobb kérdéseket, amelyek felmerülhetnek bennünk. Mert senki sem magasabbrendű gazdájánál. Ha tehát valaki azt mondja nekünk: „Hogyan állította elő akkor a Fiút az Atya?” azt válaszoljuk neki, hogy senki sem érti azt az előállást (gyárt, termel), vagy nemzedékét, vagy szólítását, vagy kinyilatkoztatást, vagy bármilyen néven írja le valaki az Ő nemzedékét (γενεά), ami valójában teljesen leírhatatlan (elmondhatatlan). Sem Valentinus, sem Marcion, sem Saturninus, sem Basilides, sem angyalok, sem arkangyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmak [nem birtokolják ezt a tudást], hanem csak az Atya, aki nemzette, és a Fiú, aki született. Mivel tehát az Ő nemzedéke kimondhatatlan, azok, akik iparkodnak kijelenteni nemzedékeit és létrejövéseit, nem lehetnek ép elméjüknél, amennyiben olyan dolgok leírására vállalkoznak, amelyek leírhatatlanok. Azok tehát, akik kigondolták a kibocsátások (kisugárzások, emission) [elméletét], nem fedeztek fel semmi nagyot, sem nem fedtek fel bármilyen homályos titkot, amikor egyszerűen átvitték azt, amit mindenki megért Isten egyszülött Beszédére; és miközben kimondhatatlannak és megnevezhetetlennek mondják, mégis bemutatják első nemzedékének létrejöttét és kialakulását, mintha ők maguk segédkeztek volna születésénél, így téve hasonlóvá őt a kibocsátások által megformált emberi beszédhez.

7. De nem tévedünk, ha ugyanazt állítjuk az anyag lényegére vonatkozóan is, hogy Isten teremtette azt. Az Írásból ugyanis megtanultuk, hogy Isten van mindenek felette. De honnan és milyen módon hozta létre, az Írás sem nyilatkoztatta sehol; de nem következik számunkra ebből az, hogy találgassunk, hogy saját véleményünknek megfelelően végtelen sejtéseket alkossunk Istenről, hanem az ilyen ismereteket magának Istennek kezében kell hagynunk. Hasonlóképpen, el kell hagynunk annak okát is, hogy miközben mindent Isten teremtett, bizonyos teremtményei vétkeztek és fellázadtak az Istennek való alávetettség állapotából, mások pedig, sőt, a többség, kitartottak és továbbra is kitartanak, [akarattal] alávetik magukat annak, aki megalkotta őket, és azt is, hogy milyen természetűek azok, akik vétkeztek, és milyen természetűek azok, akik kitartanak,- [Azt mondom, hagynunk kell ezeknek a dolgoknak az okát] Istenre és az Ő Beszédére, akinek egyedül mondta azt: „Ülj a jobb kezem felől, míg ellenségeidet lábad zsámolyává teszem.” De mi még mindig a földön lakunk, és még nem ültünk le az Ő trónusára.

Mert bár a Megváltó szelleme, aki benne van, „mindent kutat, még az Isten mélységeit is”, de nekünk, „különböző ajándékunk van, különböző szolgálatok, és különböző működések;” (vö.: I.Kor. 12:4-11) mi pedig a földön tartózkodva, ahogy Pál is kijelenti, „rész szerint tudunk, rész szerint pedig prófétálunk” (I. Kor. 13:9). Mivel tehát csak rész szerint ismerünk, mindenféle [nehéz] kérdést annak a kezében kell hagynunk, aki bizonyos mértékig ajándékoz kegyelmet nekünk. Hogy az örök tűz [például] a bűnösök számára készült, az úr egyértelműen kijelentette, és az Írás többi része is bemutatja. És hogy Isten előre tudta, hogy ez megtörténik, az Írás is hasonlóképpen bizonyítja, mivel kezdettől fogva örök tüzet készített azoknak, akik [később] áthágják [parancsait]; de magát az ilyen vétkesek természetének okát sem az Írás, sem az apostol nem mondta el nekünk, sem az úr nem tanított minket [erről]. Ezért az a dolgunk, hogy Istenre bízzuk ennek a kérdésnek az ismeretét, ahogyan az úr is teszi [az ítélet] napját és óráját, és ne rohanjunk a veszély olyan szélsőségébe, hogy semmit sem hagyunk Isten kezében, pedig a kegyelemnek csak bizonyos mértékét kaptunk [Tőle ezen a világon] De amikor olyan pontokat vizsgálunk, amelyek felettünk vannak, és amelyekkel kapcsolatban nem tudunk elégedettséget elérni, [képtelenség], hogy olyan szélsőséges elbizakodottságot tanúsítsunk, hogy feltárjuk Istent és olyan dolgokat, amelyeket még nem fedezhettünk fel, mintha már kitaláltuk volna, a kibocsátásokkal (emisszió) kapcsolatos hiábavaló beszéd által, magát Istent, minden dolgok Teremőjét, és hogy azt állítsuk, hogy szubsztanciája elpártolásból és tudatlanságból származott, hogy egy Istennel szemben álló istentelen hipotézist állítsunk fel.

8. Továbbá, nincs bizonyítékuk rendszerükre, amelyet nemrégiben ők találtak ki, melyek hol bizonyos számokon, hol szótagokon, hol pedig ismét neveken nyugszanak; és vannak olyan esetek is, amikor a levelekben található betűkkel, nem megfelelően értelmezett példabeszédekkel vagy bizonyos [alaptalan] sejtésekkel igyekeznek megalapozni azt a mesés beszámolót, amelyet kitaláltak. Mert ha valaki az iránt tudakozódik, hogy miért [van], hogy az Atya, akinek mindenben közössége van a Fiúval, az úr [Messiás] által kijelentette, hogy egyedül Ő ismeri az [ítélet] óráját és napját, jelenleg nem fog találni megfelelőbbet, vagy előnyösebbet, vagy biztonságosabb okot, mint ez (hiszen, valóban, az úr [Messiás] az egyetlen igazi Mester), hogy általa tudhatjuk, hogy az Atya van mindenek felett. Mer „az Atya” mondja Ő, „nagyobb nálam” (Ján.14:28). Az Atyát tehát urunk a tudás tekintetében kiemelkedőnek jelentette ki; éppen ezért, hogy mi is, amíg kapcsolatban állunk e világ dolgainak rendszerével, a tökéletes tudást és az ilyen kérdéseket [ahogy már említettük] Istenre hagyjuk, és véletlenül sem eshetünk abba a veszélybe, hogy az Atya magasztos természetét vizsgáljuk, hogy felvegyük a kérdést, hogy létezik-e más Isten az Isten felett.

9. De ha a harcok valami szerelmese ellentmond annak, amit mondtam, és annak is, amit az apostol állít, hogy „rész szerint ismerünk, és rész szerint prófétálunk,” és azt képzeli, hogy nem

részleges, hanem egyetemes tudást szerzett minden létezőről, – lévén olyan, mint Valentinus, Ptolemaiosz, Basilides, vagy bárki más azok közül, akik azt állítják, hogy Isten mélységeit kutatták,-ne dicsekedjék (hiábavaló dicsőségbe öltözve) azzal, hogy másoknál nagyobb tudásra tett szert azokról a dolgokról, amelyek láthatatlanok, vagy nem tartozhatnak megfigyelésünk alá; hanem azáltal, hogy szorgalmasan kérdezősködik, és értesüléseket szerez az Atyától, mondja el nekünk az okokat (amiket nem ismerünk) azokról a dolgokról, amelyek ezen a világon vannak, – mint például a hajszálak számát a saját fején, és a verebekét, amelyeket napról napra befognak, és olyan egyéb pontokat, amelyeket korábban nem ismerünk, hogy a fontosabb pontok tekintetében is neki tulajdoníthassuk [az igazságot]. De ha azok, akik tökéletesek, még nem értik meg azt, ami a kezük ügyében van, és a lábuk előtt, és szemük előtt és a földön, és különösen a fejük hajszálaira vonatkozó szabályt, hogyan hihetünk nekik a szellemi és a mennyei feletti dolgokról, amelyekről hiú magabiztossággal állítják, hogy Isten felett állnak? Annyit mondtam tehát a számokról, nevekről, szótagokról és olyan kérdésekről, amelyek megértésünk felett vannak, és a példázatok helytelen kifejtésére vonatkozóan: [Nem teszek hozzá többet ezekhez a pontokhoz], mivel te magad is kibővítheted ezeket.

XXIX. Fejezet – Az eretnekek lélek és test jövőbeli sorsáról alkotott nézeteinek cáfolata.

1. Térjünk vissza azonban rendszerük többi pontjához. Mert amikor kijelentik, hogy minden dolgok befejeztével anyjuk újra belép a Pleromába, és megkapja a Megváltót hitveseként; hogy ők maguk, mint szellemiek, amikor megszabadultak állati lelküktől és intellektuális szellemekké válnak, a szellemi angyalok hitvesei lesznek; but that the Demiurge, since they call him animal, will pass into the place of the Mother; that the souls of the righteous shall psychically repose in the intermediate place;-when they declare that like will be gathered to like, spiritual things to spiritual, while material things continue among those that are material, they do in fact contradict themselves, inasmuch as they no longer maintain that souls pass, on account of their nature, into the intermediate place to those substances which are similar to themselves, but [that they do so] on account of the deeds done [in the body], since they affirm that those of the righteous do pass [into that abode], but those of the impious continue in the fire. For if it is on account of their nature that all souls attain to the place of enjoyment, and all belong to the intermediate place simply because they are souls, as being thus of the same nature with it, then it follows that faith is altogether superfluous, as was also the descent of the Saviour [to this world]. If, on the other hand, it is on account of their righteousness [that they attain to such a place of rest], then it is no longer because they are souls but because they are righteous. But if souls would have perished unless they had been righteous, then righteousness must have power to save the bodies also [which these souls inhabited]; for why should it not save them, since they, too, participated in righteousness? For if nature and substance are the means of

salvation, then all souls shall be saved; but if righteousness and faith, why should these not save those bodies which, equally with the souls, will enter into immortality? For righteousness will appear, in matters of this kind, either impotent or unjust, if indeed it saves some substances through participating in it, but not others.

2. For it is manifest that those acts which are deemed righteous are performed in bodies. Either, therefore, all souls will of necessity pass into the intermediate place, and there will never be a judgment; or bodies, too, which have participated in righteousness, will attain to the place of enjoyment, along with the souls which have in like manner participated, if indeed righteousness is powerful enough to bring thither those substances which have participated in it. And then the doctrine concerning the resurrection of bodies which we believe, will emerge true and certain [from their system]; since, [as we hold,] God, when He resuscitates our mortal bodies which preserved righteousness, will render them incorruptible and immortal. For God is superior to nature, and has in Himself the disposition [to show kindness], because He is good; and the ability to do so, because He is mighty; and the faculty of fully carrying out His purpose, because He is rich and perfect.

3. But these men are in all points inconsistent with themselves, when they decide that all souls do not enter into the intermediate place, but those of the righteous only. For they maintain that, according to nature and substance, three sorts [of being] were produced by the Mother: the first, which proceeded from perplexity, and weariness, and fear-that is material substance; the second from impetuosity -that is animal substance; but that which she brought forth after the vision of those angels who wait upon Christ, is spiritual substance. If, then, that substance which she brought forth will by all means enter into the Pleroma because it is spiritual, while that which is material will remain below because it is material, and shall be totally consumed by the fire which bums within it, why should not the whole animal substance go into the intermediate place, into which also they send the Demiurge? But what is it which shall enter within their Pleroma? For they maintain that souls shall continue in the intermediate place, while bodies, because they possess material substance, when they have been resolved into matter, shall be consumed by that fire which exists in it; but their body being thus destroyed, and their soul remaining in the intermediate place, no part of man will any longer be left to enter in within the Pleroma. For the intellect of man-his mind, thought, mental intention, and such like-is nothing else than his soul; but the emotions and operations of the soul itself have no substance apart from the soul. What part of them, then, will still remain to enter into the Pleroma? For they themselves, in as far as they are souls, remain in the intermediate place; while, in as far as they are body, they will be consumed with the rest of matter.

XXX. Fejezet – Annak abszurditása, hogy szellemivé formálják stílusukat, miközben a Demiurgoszt álattá nyilvánítják.

1. Such being the state of the case, these infatuated men declare that they rise above the Creator (Demiurge); and, inasmuch as they proclaim themselves superior to that God who made and adorned the heavens, and the earth, and all things that are in them, and maintain that they themselves are spiritual, while they are in fact shamefully carnal on account of their so great impiety,-affirming that He, who has made His angels spirits, and is clothed with light as with a garment, and holds the circle of the earth, as it were, in His hand, in whose sight its inhabitants are counted as grasshoppers, and who is the Creator and Lord of all spiritual substance, is of an animal nature,-they do beyond doubt and verily betray their own madness; and, as if truly struck with thunder, even more than those giants who are spoken of in [heathen] fables, they lift up their opinions against God, inflated by a vain presumption and unstable glory,-men for whose purgation all the hellebore on earth would not suffice, so that they should get rid of their intense folly.

2. The superior person is to be proved by his deeds. In what way, then, can they show themselves superior to the Creator (that I too, through the necessity of the argument in hand, may come down to the level of their impiety, instituting a comparison between God and foolish men, and, by descending to their argument, may often refute them by their own doctrines; but in thus acting may God be merciful to me, for I venture on these statements, not with the view of comparing Him to them, but of convicting and overthrowing their insane opinions)-they, for whom many foolish persons entertain so great an admiration, as if, forsooth, they could learn from them something more precious than the truth itself! That expression of Scripture, „Seek, and ye shall find," they interpret as spoken with this view, that they should discover themselves to be above the Creator, styling themselves greater and better than God, and calling themselves spiritual, but the Creator animal; and [affirming] that for this reason they rise upwards above God, for that they enter in within the Pleroma, while He remains in the intermediate place. Let them, then, prove themselves by their deeds superior to the Creator; for the superior person ought to be proved not by what is said, but by what has a real existence.

3. What work, then, will they point to as having been accomplished through themselves by the Saviour, or by their Mother, either greater, or more glorious, or more adorned with wisdom, than those which have been produced by Him who was the disposer of all around us? What

heavens have they established? what earth have they founded? what stars have they called into existence? or what lights of heaven have they caused to shine? within what circles, moreover, have they confined them? or, what rains, or frosts, or snows, each suited to the season, and to every special climate, have they brought upon the earth? And again, in opposition to these, what heat or dryness have they set over against them? or, what rivers have they made to flow? what fountains have they brought forth? with what flowers and trees have they adorned this sublunary world? or, what multitude of animals have they formed, some rational, and others irrational, but all adorned with beauty? And who can enumerate one by one all the remaining objects which have been constituted by the power of God, and are governed by His wisdom? or who can search out the greatness of that God who made them? And what can be told of those existences which are above heaven, and which do not pass away, such as Angels, Archangels, Thrones, Dominions, and Powers innumerable? Against what one of these works, then, do they set themselves in opposition? What have they similar to show, as having been made through themselves, or by themselves, since even they too are the Workmanship and creatures of this [Creator]? For whether the Saviour or their Mother (to use their own expressions, proving them false by means of the very terms they themselves employ) used this Being, as they maintain, to make an image of those things which are within the Pleroma, and of all those beings which she saw waiting upon the Saviour, she used him (the Demiurge) as being [in a sense] superior to herself, and better fitted to accomplish her purpose through his instrumentality; for she would by no means form the images of such important beings through means of an inferior, but by a superior, agent.

4. For, [be it observed,] they themselves, according to their own declarations, were then existing, as a spiritual conception, in consequence of the contemplation of those beings who were arranged as satellites around Pandora. And they indeed continued useless, the Mother accomplishing nothing through their instrumentality, -an idle conception, owing their being to the Saviour, and fit for nothing, for not a thing appears to have been done by them. But the God who, according to them, was produced, while, as they argue, inferior to themselves (for they maintain that he is of an animal nature), was nevertheless the active agent in all things, efficient, and fit for the work to be done, so that by him the images of all things were made; and not only were these things which are seen formed by him, but also all things invisible, Angels, Archangels, Dominations, Powers, and Virtues,-[by him, I say,] as being the superior, and capable of ministering to her desire. But it seems that the Mother made nothing whatever through their instrumentality, as indeed they themselves acknowledge; so that one may justly reckon them as having been an abortion produced by the painful travail of their Mother. For no accoucheurs performed their office upon her, and therefore they were cast forth as an abortion, useful for nothing, and formed to accomplish no work of the Mother. And yet they describe themselves as being superior to Him by whom so vast and admirable works have been accomplished and arranged, although by their own reasoning they are found to be so

wretchedly inferior!

5. It is as if there were two iron tools, or instruments, the one of which was continually in the workman's hands and in constant use, and by the use of which he made whatever he pleased, and displayed his art and skill, but the other of which remained idle and useless, never being called into operation, the workman never appearing to make anything by it, and making no use of it in any of his labours; and then one should maintain that this useless, and idle, and unemployed tool was superior in nature and value to that which the artisan employed in his work, and by means of which he acquired his reputation. Such a man, if any such were found, would justly be regarded as imbecile, and not in his right mind. And so should those be judged of who speak of themselves as being spiritual and superior, and of the Creator as possessed of an animal nature, and maintain that for this reason they will ascend on high, and penetrate within the Pleroma to their own husbands (for, according to their own statements, they are themselves feminine), but that God [the Creator] is of an inferior nature, and therefore remains in the intermediate place, while all the time they bring forward no proofs of these assertions: for the better man is shown by his works, and all works have been accomplished by the Creator; but they, having nothing worthy of reason to point to as having been produced by themselves, are labouring under the greatest and most incurable madness.

6. If, however, they labour to maintain that, while all material things, such as the heaven, and the whole world which exists below it, were indeed formed by the Demiurge, yet all things of a more spiritual nature than these,-those, namely, which are above the heavens, such as Principalities, Powers, Angels, Archangels, Dominations, Virtues,-were produced by a spiritual process of birth (which they declare themselves to be), then, in the first place, we prove from the authoritative Scriptures that all the things which have been mentioned, visible and invisible, have been made by one God. For these men are not more to be depended on than the Scriptures; nor ought we to give up the declarations of the Lord, Moses, and the rest of the prophets, who have proclaimed the truth, and give credit to them, who do indeed utter nothing of a sensible nature, but rave about untenable opinions. And, in the next place, if those things which are above the heavens were really made through their instrumentality, then let them inform us what is the nature of things invisible, recount the number of the Angels, and the ranks of the Archangels, reveal the mysteries of the Thrones, and teach us the differences between the Dominations, Principalities, Powers, and Virtues. But they can say nothing respecting them; therefore these beings were not made by them. If, on the other hand, these were made by the Creator, as was really the case, and are of a spiritual and holy character, then it follows that He who produced spiritual beings is not Himself of an animal nature, and thus their fearful system of blasphemy is overthrown.

7. For that there are spiritual creatures in the heavens, all the Scriptures loudly proclaim; and Paul expressly testifies that there are spiritual things when he declares that he was caught up into the third heaven, and again, that he was carried away to paradise, and heard unspeakable words which it is not lawful for a man to utter. But what did that profit him, either his entrance into paradise or his assumption into the third heaven, since all these things are still but under the power of the Demiurge, if, as some venture to maintain, he had already begun to be a spectator and a hearer of those mysteries which are affirmed to be above the Demiurge? For if it is true that he was becoming acquainted with that order of things which is above the Demiurge, he would by no means have remained in the regions of the Demiurge, and that so as not even thoroughly to explore even these (for, according to their manner of speaking, there still lay before him four heavens, if he were to approach the Demiurge, and thus behold the whole seven lying beneath him); but he might have been admitted, perhaps, into the intermediate place, that is, into the presence of the Mother, that he might receive instruction from her as to the things within the Pleroma. For that inner man which was in him, and spoke in him, as they say, though invisible, could have attained not only to the third heaven, but even as far as the presence of their Mother. For if they maintain that they themselves, that is, their [inner] man, at once ascends above the Demiurge, and departs to the Mother, much more must this have occurred to the [inner] man of the apostle; for the Demiurge would not have hindered him, being, as they assert, himself already subject to the Saviour. But if he had tried to hinder him, the effort would have gone for nothing. For it is not possible that he should prove stronger than the providence of the Father, and that when the tuner man is said to be invisible even to the Demiurge. But since he (Paul) has described that assumption of himself up to the third heaven as something great and pre-eminent, it cannot be that these men ascend above the seventh heaven, for they are certainly not superior to the apostle. If they do maintain that they are more excellent than he, let them prove themselves so by their works, for they have never pretended to anything like [what he describes as occurring to himself]. And for this reason he added, „Whether in the body, or whether out of the body, God knoweth," that the body might neither be thought to be a partaker in that vision, as if it could have participated in those things which it had seen and heard; nor, again, that any one should say that he was not carried higher on account of the weight of the body; but it is therefore thus far permitted even without the body to behold spiritual mysteries which are the operations of God, who made the heavens and the earth, and formed man, and placed him in paradise, so that those should be spectators of them who, like the apostle, have reached a high degree of perfection in the love of God.

8. This Being, therefore, also made spiritual things, of which, as far as to the third heaven, the apostle was made a spectator, and heard unspeakable words which it is not possible for a man to utter, inasmuch as they are spiritual; and He Himself bestows [gifts] on the worthy as

inclination prompts Him, for paradise is His; and He is truly the Spirit of God, and not an animal Demiurge, otherwise He should never have created spiritual things. But if He really is of an animal nature, then let them inform us by whom spiritual things were made. They have no proof which they can give friar this was done by means of the travail of their Mother, which they declare themselves to be. For, not to speak of spiritual things, these men cannot create even a fly, or a gnat, or any other small and insignificant animal, without observing that law by which from the beginning animals have been and are naturally produced by God-through the deposition of seed in those that are of the same species. Nor was anything formed by the Mother alone; [for] they say that this Demiurge was produced by her, and that he was the Lord (the author) of all creation. And they maintain that he who is the Creator and Lord of all that has been made is of an animal nature, while they assert that they themselves are spiritual,-they who are neither the authors nor lords of any one work, not only of those things which are extraneous to them, but not even of their own bodies! Moreover, these men, who call themselves spiritual, and superior to the Creator, do often suffer much bodily pain, sorely against their will.

9. Ezért jogosan ítéljük el őket azért, mert messze eltávolodtak az igazságtól. Mert ha a Megváltó megalkotta a teremtett dolgokat, az ő (a Demiurgosz) segítségével ebben az esetben bebizonyosodik, hogy nem alsóbbrendű, hanem felsőbbrendű náluk, mivel kiderül, hogy még maguknál is előbb volt; mert nekik is helyük van a teremtett dolgok között. Hogyan ne lenne vitatható tehát, hogy ezek az emberek csakugyan szellemiek, de aki teremtette őket, az állati (lelki) természetű? Or, again, if (which is indeed the only true supposition, as I have shown by numerous arguments of the very clearest nature) He (the Creator) made all things freely, and by His own power, and arranged and finished them, and His will is the substance of all things, then He is discovered to be the one only God who created all things, who alone is Omnipotent, and who is the only Father rounding and forming all things, visible and invisible, such as may be perceived by our senses and such as cannot, heavenly and earthly, „by the word of His power; ” and He has fitted and arranged all things by His wisdom, while He contains all things, but He Himself can be contained by no one: He is the Former, He the Builder, He the Discoverer, He the Creator, He the Lord of all; és nincs senki rajta kívül vagy felette, és nincs anyja sem, amint hamisan neki tulajdonítják; és nincs második Isten sem, ahogy Marcion elképzelte; nincs harminc Aeon Pleroma sem, amely hiábavaló feltételezésnek bizonyult; és nincs olyan lény, mint Büthos vagy Proarche; és nincs egy sor menny; nincs szűzi fény, sem megnevezhetetlen Aeon, sem valójában semmi azok közül, amelyekről ezek és az összes eretnek őrülten álmodoznak. Hanem csak [az] egyedüli Isten van, a Teremtő – Ő, aki minden fejedelemség, hatalom, uralom és erény felett áll: Ő az Atya, Ő az Isten, Ő a Megalapozó, Ő az Alkotó, Ő a Teremtő, aki ezeket a dolgokat saját maga alkotta, vagyis az Ő Beszéde és Bölcsessége által – az eget és a földet, a tengereket és mindent, ami azokban van: Ő igazságos; Ő jó; Ő az, aki megformálta az embert, aki ültette a paradicsomot, aki teremtette a világot, aki elhozta az

özönvizet, aki megmentette Noét; Ő Ábrahám Istene, és Izsák Istene, és Jákob Istene, az élők Istene: Ő az, akit a törvény hirdet, akit a próféták hirdetnek, akit a Felkent kinyilatkoztat (felfed), akit az apostolok ismertettek velünk, és akiben az egyház hisz (bízik). Ő a mi urunk, a Felkent Jahósua Atyja: Beszéde által, aki a Fia, általa Ő tárult fel és megnyilatkozott mindazoknak, akiknek feltárult; mert [csak] azok ismerik Őt, akinek a Fiú kinyilatkoztatta. De a Fiú, aki örökké él az Atyával, ősidőtől fogva, igen, kezdettől fogva, mindekor kinyilatkoztatja az Atyát az angyaloknak, az arkangyaloknak, hatalmaknak, erényeknek s mindenkinek, akinek akarja, hogy Isten fel legyen tárva.

XXXI. Fejezet – Összefoglalás és a fenti érvek alkalmazása.

1. Azok tehát, akik Valentinusz iskolájához tartoznak meg vannak döntve, az eretnekek egész sokasága, valójában szintén fel van forgatva. Mert mindazok az érvek, amelyeket Plerómájuk ellen felléptettem, és azon túlmutató dolgokkal kapcsolatban felhoztam, megmutatva, hogyaan lett mindenek ATyja bezárva és körülhatárolva az által, ami felette van (ha valóban lenne felette valami), és hogy [az elméletük szerint] feltétlenül szükség van arra, hogy sok Atyát, és sok Plerómát, és sok világok teremtményeit gondolják ki, kezdve az egyik halmazzal és egy másikkal végződve, mintha minden oldalon létezne; és hogy minden [a hivatkozott lény] továbbra is a saját tartományában marad, és nem avatkozik bele különösképpen a másába, mert valójában nincs köztük sem közös érdek, sem semmiféle közösség; és hogy nincs mindenek Istene, hanem hogy ez a név csak és kizárólag a Mindenhatóé; – [mindezek az érvek, mondom,] hasonlóképpen érvényesek azokkal szemben, akik Markion, Simon és Meander iskolájához tartoznak, vagy bárki máshoz, aki hozzájuk hasonlóan elvágta azt a teremtést, amellyel mi kapcsolatban állunk az Atyától. Azok az érvek ismét, amelyeket felhoztam azokkal szemben, akik azt állítják, hogy mindenek Atyja kétségtelenül mindent magában foglal, de azt a teremtést, amelyhez mi tartozunk, nem Ő alkotta, hanem egy bizonyos más hatalom, vagy angyalok, akik nem ismerik a Propatort, akit középpontként vesz körül az univerzum hatalmas kiterjedése, mint a foltot a [körülvevő] köpeny által; amikor megmutattam, hogy nem valószínű feltevés, hogy az Atyán kívül bármely más lény alkotta azt a teremtést, amelyhez mi tartozunk, – ugyanezek az érvek érvényesek Szaturninusz, Basilides, Karpokrates és a többi gnosztikus követői ellen is, akik hasonló véleményt nyilvánítanak ki. Azok a kijelentések ismét, amelyek az emanációkkal (kiáradás, kisugárzás), az Aeonokkal, és az elfajzás állítólagos állapotával] és anyjuk állandó jellegével kapcsolatban hangzottak el, ugyanúgy megdöntik Basilidest és mindazokat, akik hamisan gnosztikusnak számítanak, akik valójában csak ugyanazokat a nézeteket ismétlik különböző neveken, de az előbbieknél nagyobb mértékben áthelyezik az igazságon kívül eső dolgokat saját tanrendszerükbe. És a számokat tiszteletben tartó megjegyzéseim mindazokkal szemben is érvényesek, akik az igazsághoz tartozó dolgokat

jogtalanul eltulajdonítják egy ilyen rendszer támogatására. And al whl that has been said respecting the Creator (Demiurge) to show that he alone is God and Father of all, andatever remarks may yet be made in the following books, I apply against the heretics at large. The more moderate and reasonable among them thou wilt convert and convince, so as to lead them no longer to blaspheme their Creator, and Maker, and Sustainer, and Lord, nor to ascribe His origin to defect and ignorance; but the fierce, and terrible, and irrational [among them] thou wilt drive far from thee, that you may no longer have to endure their idle loquaciousness.

2. Moreover, those also will be thus confuted who belong to Simon and Carpocrates, and if there be any others who are said to perform miracles-who do not perform what they do either through the power of God, or in connection with the truth, nor for the well-being of men, but for the sake of destroying and misleading mankind, by means of magical deceptions, and with universal deceit, thus entailing greater harm than good on those who believe them, with respect to the point on which they lead them astray. For they can neither confer sight on the blind, nor hearing on the deaf, nor chase away all sorts of demons-[none, indeed,] except those that are sent into others by themselves, if they can even do so much as this. Nor can they cure the weak, or the lame, or the paralytic, or those who are distressed in any other part of the body, as has often been done in regard to bodily infinity. Nor can they furnish effective remedies for those external accidents which may occur. And so far are they from being able to raise the dead, as the Lord raised them, and the apostles did by means of prayer, and as has been frequently done in the brotherhood on account of some necessity-the entire Church in that particular locality entreating [the boon] with much fasting and prayer, the spirit of the dead man has returned, and he has been bestowed in answer to the prayers of the saints-that they do not even believe this can be possibly be done, [and hold] that the resurrection from the dead is simply an acquaintance with that truth which they proclaim.

3. Since, therefore, there exist among them error and misleading influences, and magical illusions are impiously wrought in the sight of men; but in the Church, sympathy, and compassion, and stedfastness, and truth, for the aid and encouragement of mankind, are not only displayed without fee or reward, but we ourselves lay out for the benefit of others our own means; and inasmuch as those who are cured very frequently do not possess the things which they require, they receive them from us;-[since such is the case,] these men are in this way undoubtedly proved to be utter aliens from the divine nature, the beneficence of God, and all spiritual excellence. But they are altogether full of deceit of every kind, apostate inspiration, demoniacal working, and the phantasms of idolatry, and are in reality the predecessors of that dragon who, by means of a deception of the same kind, will with his tail cause a third part of the stars to fall from their place, and will cast them down to the earth. It behoves us to flee from

them as we would from him; and the greater the display with which they are said to perform [their marvels], the more carefully should we watch them, as having been endowed with a greater spirit of wickedness. If any one will consider the prophecy referred to, and the daily practices of these men, he will find that their manner of acting is one and the same with the demons.

XXXII. Fejezet – Az eretnekek gonosz és istenkáromló tanainak további felfedése.

1. Ezen túlmenően ezt az istentelen véleményüket a cselekedetekkel kapcsolatban – nevezetesen, hogy kötelességük mindenféle, még a legutálatosabb tettet is megtapasztalni, megcáfolja az úr tanítása, amivel nem csak a házasságtörők vannak elutasítva, hanem azokat is, akik házasságtörést akarnak elkövetni; és nemcsak a tényleges gyilkost tartják bűnösnek abban, hogy saját kárára ölt meg egy másikat, hanem azt is, aki ok nélkül haragszik testvérére: aki megparancsolta [tanítványainak], hogy ne gyűlöljék az embereket, hanem szeressék ellenségeiket is; és megparancsolta nekik, hogy ne csak ne esküdjenek hamisan, de még csak ne is esküdjenek; s nemcsak hogy ne beszéljenek gonoszul a felebarátaikról, de még csak azon a módon se formáljanak jogot, hogy azt mondják „Ráka” és „bolond” [kijelentve], hogy különben a gyehenna tüze fenyegeti őket; és nemcsak hogy ne üssenek, hanem még, amikor veretnek, mutassák a másik arcukat is [azoknak, akik bántalmazták őket], és nemcsak hogy visszautasítsák mások vagyonának megszerzését, hanem még ha a sajátjukat elvették, ne követeljék vissza azoktól, akik elvették; és nem csak annyit, hogy ne okozzanak kárt felebarátaiknak, se ne tegyenek nekik rosszat, hanem, ha gonoszul bánnak velük, legyenek hosszútűrőek, és mutassanak kedvességet azokkal szemben, akik bántalmazzák őket, és imádkozzanak értük, hogy bűnbánat által megmenekülhessnek (üdvözülhessenek) – hogy semmiképpen ne utánozzák mások gőgösségét, bujaságát és büszkeségét. Mivel tehát az, akivel ezek az emberek mesterükként dicsekednek, és akiről azt állítják, hogy lelke sokkal jobb és összehangolt volt, mint másoknak, valóban nagy komolysággal megparancsolta, hogy bizonyos dolgokat tegyenek meg mint jók és kiválóak, és bizonyos dolgokat ne csak a tényleges elkövetésükben, hanem még azokban a gondolatokban is tartózkodjanak, amelyek megcselekvésükben gonosz, ártalmas és utálatos végeredményhez vezetnek, – hogyan tudnának akkor elmenekülni az összezavarodottság vádjától, mikor azt állítják, hogy egy ilyen Mester hangsúlyosabb volt [szellemben] és jobb volt másoknál, és mégis nyilvánvalóan tanításával telejen ellentétes utasításokat ad? És ismét, ha valóban nem létezne olyan, hogy jó és rossz, de bizonyos dolgokat igazságosnak, másokat pedig igazságtalannak ítélnének, csak emberi vélemény szerint, soha nem fejezte volna ki magát tanításában így: „Az igazak úgy fognak ragyogni, mint a nap, Atyjuk királyságában;” de elküldi majd az igazságtalanokat és azokat, akik nem cselekszik az igazságosság munkáit, „örök tűzbe, ahol a férgük meg nem hal, és tüzük ki nem alszik.”

2. Amikor továbbá azt állítják, hogy kötelességük mindenféle munkában és magatartásban tapasztalatot szerezni, hogy ha lehetséges, mindezt egyetlen megnyilvánulás során ebben az életben megvalósítva, [egyszerre] átjussanak a tökéletesség állapotába, véletlenül sem igyekeznek megtenni azokat a dolgokat, amelyek erényeket várnak el, fáradságosak, dicsőségesek, és gyakorlást igényelnek, amelyeket szintén általánosan jónak vannak minősítve. Mert ha szükséges átmenni minden munkán és mindenféle működésen, első helyen kellene megtanulni nekik mindenféle tudományokat: mindegyiket, [mondom,] akár elméletre, akár gyakorlatra hivatkozik, akár önmegtagadás által megszerezhető, vagy a munka, gyakorlat és kitartás segítségével sajátítják el őket; mint például mindenféle zene, aritmetika, geometria, csillagászat és minden olyan, ami intellektuális tevékenységgel foglalkozik: azután ismét az egész orvostudomány és a növények ismerete, hogy megismerjük azokat, amelyek az ember egészségére készültek; a festészet és szobrászat, a sárgaréz- és márványmunkák, valamint a rokon művészetek: ezenfelül [tanulniuk kellene] mindenféle vidéki munkát, az állatorvosi művészetet, pásztori foglalkozásokat, a szakképzett munkaerő különféle fajtáit, amelyek állítólag az [emberi] erőfeszítések egész körét áthatják; a tengeri élettel, a tornagyakorlatokkal, a vadászattal, a katonai és királyi elfoglaltságokkal és még sok mással kapcsolatosak, amelynek a legnagyobb fáradsággal a tized, sőt az ezredrészét sem tudták megtanulni egész életük során. Valójában az a tény, hogy ezek egyikét sem igyekeznek megtanulni, bár azt állítják, hogy kötelességük mindenféle munkában tapasztalattal rendelkezni; hanem eltérítve az érzékiséget, és kéjvágyat, és utálatos tetteket, önmagukat elítélve állnak, amikor saját tanuk próbára teszi őket. Mert mivel nélkülözik mindazokat [erényeket], amelyeket említettek, [szükségképpen] a tűz pusztításán fognak átmenni. Ezek az emberek, bár azzal dicsekszenek, hogy Jahósua a Mesterük, valójában Epikurosz filozófiáját és a cinikusok közömbösségét követik, akik [Jézust Mesterüknek nevezik], aki nemcsak a gonosz tettektől fordította el tanítványait, hanem még a [gonosz] szavaktól és gondolatoktól is, amint azt már bemutattam.

3. Ismét, miközben azt állítják, hogy lelkek ugyanabból a szférából származnak, mint Jahósua, és hasonlóak Hozzá, néha még azt is állítják, hogy felsőbbrendűek; miközben [azt állítják, hogy] Őhozzá hasonlóan az emberiség megerősítésére és javára szolgáló munkák elvégzésére lettel létrehozva, úgy találtatnak, hogy semmi azonosat vagy hasonlót nem tesznek [az Ő tetteihez], sem bármit amit össze lehetne vetni azokkal. És ha valóban valami [figyelemreméltó] dolgot értek el varázslás segítségével, akkor arra törekednek, hogy [ezen a módon] csalárdul félrevezessék az ostoba embereket, mivel nem adnak valódi hasznot vagy áldást azoknak, akik felett kijelentik, hogy természetfeletti hatalmat gyakorolnak; hanem pusztán kisfiúkat hoznak elő [mint az alanyok, akiken gyakorolnak], és megtévesztik látásukat, miközben olyan káprázatokat mutatnak be, amelyek azonnal megszűnnek és egy pillanatig sem bírják ki, bizonyítottan nem Jahósuához, ami urunkhoz, hanem Simonhoz, a mágushoz hasonlítanak.

Abból a tényből is bizonyos, hogy az az úr feltámadt a halálból a harmadik napon, és megmutatta magát a tanítványainak, és szemük előtt felvétetett a mennybe, hogy amennyiben ezek az emberek meghalnak, és nem támadnak fel ismét, és senkinek sem nyilvánulnak meg, bebizonyították, hogy lelkek birtokosaként semmiben sem hasonlítanak Jahósuához.

4. Ha azonban azt állítják, hogy az úr is csak látszólag hajtott végre ilyen cselekedeteket, akkor a prófétai iratokra hivatkozunk, és mindkettőből bebizonyítjuk, hogy minden dolog így volt megjövendölve Róla, és kétségtelenül meg is történt, és Ő az Isten egyetlen Fia. Ezért azok is, akik valóban tanítványai, akik kegyelmet kapnak Tőle, az Ő nevében tesznek [csodákat], ogy elősegítsék más emberek boldogulását, az ajándék szerint, amelyet mindegyik Tőle kapott. Mert egyesek bizonyosan és valóban kiűzik a démonokat, úgyhogy akik így megtisztultak a gonosz szellemektől, gyakran hisznek [a Felkentben], és csatlakoznak az Egyházhoz. Mások előre tudják az elkövetkező dolgokat: látomásokat látnak, és prófétai kifejezéseket mondanak. Mások továbbá, úgy gyógyítanak betegeket, hogy rájuk teszik a kezüket és azok egészségessé lesznek. Igen, ráadásul, amint mondam, a halottak is feltámadtak, és sok éven át közöttünk maradtak. És mit mondjak még? Nem lehet megnevezni azoknak az ajándékoknak a számát, amelyeket az Egyház kapott az egész világon [szétszórva] Istentől a Felkent Jahósua nevében, akit Poncius Pilátus alatt feszítettek meg, és amelyet napról napra a pogányok javára gyakorol, semmiféle megtévesztés nem űzve, sem jutalmat nem vesz tőlük az ilyen csodálatos közbeavatkozások okán. Mert amint ingyen kapott Istentől, ingyen is végzi szolgálatát [másokért].

5. Nem végez semmit angyali idézések által, sem varázsigékkel, sem más gonosz, különös praktikával; hanem egyenesen imáit az Úrhoz irányítja, aki mindent teremtett, tisztaságban, őszintén, őszinte és egyenes lélekkel, és a mi urunk, a Felkent Jahósua nevét hívja segítségül, megszokta, hogy csodákat tegyen az emberiség javára, és ne vezesse őket tévedésbe. Ha tehát a mi Urunk Jézus Krisztus neve még most is jótékony hatással van [az emberekre], és alaposan és hatékonyan meggyógyít mindenkit, aki bárhol hisz benne, de nem Simom, Menander, Karpokratész vagy bárki más miatt, az nyilvánvaló, hogy amikor emberré lett, közösségben volt saját teremtményeivel, és mindent valóban Isten ereje által tett a mindenek Atyjának akarata szerint, amint a próféták megjövendölték. De hogy mik voltak ezek, azt a prófétai írásokban található bizonyítékok kapcsán kell leírni.

XXXIII. Fejezet – A lélekvándorlás tanának abszurditása.

1. Felforgathatjuk a testről testre való vándorlásról szóló tanításukat azzal a ténnyel, hogy a

lelkek semmire sem emlékeznek azokból az eseményekből, amelyek előz létállapotukban történtek. Mert ha ezzel a céllal küldték ki őket, hogy mindenféle cselekvésben tapasztalatot szerezzenek, akkor szükségképpen meg kell őrizniük az emlékezetüket azokról a dolgokról, amelyeket korábban már megvalósítottak, hogy feltölthessék azokat, amelyekben még hiányosak voltak, és nem azáltal, hogy mindig, szünet nélkül lebegnek ugyanazon törekvések körül, hiába töltve munkájukat nyomorultan (mert a testnek [a lélekkel] puszta egyesülése nem tudta teljesen kioltani a korábban átélt dolgok emlékét és elmélkedését) és különösen, mert ebből az igazi célból jöttek [ebbe a világba]. Mert ahogy a test alszik és nyugalomban van, bármit is lát a lélek, amit látomásban tesz, ezek közül sokra visszaemlékezve, azt a testével is közli; és ahogy megtörténik, hogy amikor valaki felébred, talán hosszú idő után, elmondja, amit álmában látott, kétségtelenül emlékezne azokra a dolgokra is, amelyeket tett, mielőtt ebbe a testbe került. Mert ha arra, amit csak nagyon rövid ideig látunk, vagy egyszerűen csak képzeletben, és egyedül a lélek, álom útján, emlékezünk rá, miután ismét elegyedik a testtel, és szétszórva az összes tagban, sokkal inkább emlékezne azokra a dolgokra, amelyekkel kapcsolatban olyan hosszú ideig tartózkodott, akár egy elmúlt életének teljes időszakában.

2. Ezekre az ellenvetésekre hivatkozva Platón, az ókori athéni, aki szintén elsőként ismertette ezt a véleményt, amikor nem tudta őket félretenni, feltalálta a feledés csésze [fogalmát], azt képzelve, hogy így megmentheti a nehézségnek eme fiát. Semmiféle bizonyítást nem kísérelt meg [feltevésének], hanem egyszerűen dogmatikusan azt válaszolta [a kérdéses kifogásra], hogy amikor a lelkek belépnek ebbe az életbe, a feledés italára készteti őket az a démon, aki figyeli belépésüket [a világba], mielőtt belépnének a testekbe [hozzájuk rendelve]. Megúszta, hogy [így szólva] újabb nagyobb zavarba esett. Mert ha a feledés pohara, miután megivott, eltörölheti az összes elkövetett tett emlékét, akkor, ó, Platón, hogyan szerezheti meg ennek a ténynek az ismeretét (mivel a lelke most a testben van) hogy mielőtt bejutott volna a testbe, a démon megitatta a feledést okozó kábítószerrel? Mert ha emlékezel a démonra, a pohárra és az életbe való bejutásodra, akkor más dolgokat is ismerned kell; de ha viszont tudatlan vagy róluk, akkor nincs igazság sem a démon történetében, sem a művészettel előkészített feledés poharában.

3. In opposition, again, to those who affirm that the body itself is the drug of oblivion, this observation may be made: How, then, does it come to pass, that whatsoever the soul sees by her own instrumentality, both in dreams and by reflection or earnest mental exertion, while the body is passive, she remembers, and reports to her neighbours? But, again, if the body itself were [the cause of] oblivion, then the soul, as existing in the body, could not remember even those things which were perceived long ago either by means of the eyes or the ears; but, as soon as the eye was turned from the things looked at, the memory of them also would undoubtedly be destroyed. For the soul, as existing in the very [cause of] oblivion, could have

no knowledge of anything else than that only which it saw at the present moment. How, too, could it become acquainted with divine things, and retain a remembrance of them while existing in the body, since, as they maintain, the body itself is [the cause of] oblivion? But the prophets also, when they were upon the earth, remembered likewise, on their returning to their ordinary state of mind, whatever things they spiritually saw or heard in visions of heavenly objects, and related them to others. The body, therefore, does not cause the soul to forget those things which have been spiritually witnessed; but the soul teaches the body, and shares with it the spiritual vision which it has enjoyed.

4. For the body is not possessed of greater power than the soul, since indeed the former is inspired, and vivified, and increased, and held together by the latter; but the soul possesses and rules over the body. It is doubtless retarded in its velocity, just in the exact proportion in which the body shares in its motion; but it never loses the knowledge which properly belongs to it. For the body may be compared to an instrument; but the soul is possessed of the reason of an artist. As, therefore, the artist finds the idea of a work to spring up rapidly in his mind, but can only carry it out slowly by means of an instrument, owing to the want of perfect pliability in the matter acted upon, and thus the rapidity of his mental operation, being blended with the slow action of the instrument, gives rise to a moderate kind of movement [towards the end contemplated]; so also the soul, by being mixed up with the body belonging to it, is in a certain measure impeded, its rapidity being blended with the body's slowness. Yet it does not lose altogether its own peculiar powers; but while, as it were, sharing life with the body, it does not itself cease to live. Thus, too, while communicating other things to the body, it neither loses the knowledge of them, nor the memory of those things which have been witnessed.

5. If, therefore, the soul remembers nothing of what took place in a former state of existence, but has a perception of those things which are here, it follows that she never existed in other bodies, nor did things of which she has no knowledge, nor [once] knew things which she cannot [now mentally] contemplate. But, as each one of us receives his body through the skilful working of God, so does he also possess his soul. For God is not so poor or destitute in resources, that He cannot confer its own proper soul on each individual body, even as He gives it also its special character. And therefore, when the number [fixed upon] is completed, [that number] which He had predetermined in His own counsel, all those who have been enrolled for life [eternal] shah rise again, having their own bodies, and having also their own souls, and their own spirits, in which they had pleased God. Those, on the other hand, who are worthy of punishment, shall go away into it, they too having their own souls and their own bodies, in which they stood apart from the grace of God. Both classes shall then cease from any longer begetting and being begotten, from marrying and being given in marriage; so that the number

of mankind, corresponding to the fore-ordination of God, being completed, may fully realize the scheme formed by the Father.

XXXIV. Fejezet – A lelkek külön állapotukban is felismerhetők, és öröklétűek, bár valamikor volt kezdetük.

1. The Lord has taught with very great fulness, that souls not only continue to exist, not by passing from body to body, but that they preserve the same form [in their separate state] as the body had to which they were adapted, and that they remember the deeds which they did in this state of existence, and from which they have now ceased,-in that narrative which is recorded respecting the rich man and that Lazarus who found repose in the bosom of Abraham. In this account He states that Dives knew Lazarus after death, and Abraham in like manner, and that each one of these persons continued in his own proper position, and that [Dives] requested Lazarus to be sent to relieve him-[Lazarus], on whom he did not [formerly] bestow even the crumbs [which fell] from his table. [He tells us] also of the answer given by Abraham, who was acquainted not only with what respected himself, but Dives also, and who enjoined those who did not wish to come into that place of torment to believe Moses and the prophets, and to receive the preaching of Him who was to rise again from the dead. By these things, then, it is plainly declared that souls continue to exist that they do not pass from body to body, that they possess the form of a man, so that they may be recognised, and retain the memory of things in this world; moreover, that the gift of prophecy was possessed by Abraham, and that each class of souls] receives a habitation such as it has deserved, even before the judgment.

2. But if any persons at this point maintain that those souls, which only began a little while ago to exist, cannot endure for any length of time; but that they must, on the one hand, either be unborn, in order that they may be immortal, or if they have had a beginning in the way of generation, that they should die with the body itself-let them learn that God alone, who is Lord of all, is without beginning and without end, being truly and for ever the same, and always remaining the same unchangeable Being. But all things which proceed from Him, whatsoever have been made, and are made, do indeed receive their own beginning of generation, and on this account are inferior to Him who formed them, inasmuch as they are not unbegotten. Nevertheless they endure, and extend their existence into a long series of ages in accordance with the will of God their Creator; so that He grants them that they should be thus formed at the beginning, and that they should so exist afterwards.

3. For as the heaven which is above us, the firmament, the sun, the moon, the rest of the stars, and all their grandeur, although they had no previous existence, were called into being, and continue throughout a long course of time according to the will of God, so also any one who thinks thus respecting souls and spirits, and, in fact, respecting all created things, will not by any means go far astray, inasmuch as all things that have been made had a beginning when they were formed, but endure as long as God wills that they should have an existence and continuance. The prophetic Spirit bears testimony to these opinions, when He declares, „For He spake, and they were made; He commanded, and they were created: He hath established them for ever, yea, forever and ever." And again, He thus speaks respecting the salvation of man: „He asked life of Thee, and Thou gavest him length of days for ever and ever; " indicating that it is the Father of all who imparts continuance for ever and ever on those who are saved. For life does not arise from us, nor from our own nature; but it is bestowed according to the grace of God. And therefore he who shall preserve the life bestowed upon him, and give thanks to Him who imparted it, shall receive also length of days for ever and ever. But he who shall reject it, and prove himself ungrateful to his Maker, inasmuch as he has been created, and has not recognised Him who bestowed [the gift upon him], deprives himself of [the privilege of] continuance for ever and ever. And, for this reason, the Lord declared to those who showed themselves ungrateful towards Him: „If ye have not been faithful in that which is little, who will give you that which is great? " indicating that those who, in this brief temporal life, have shown themselves ungrateful to Him who bestowed it, shall justly not receive from Him length of days for ever and ever.

4. But as the animal body is certainly not itself the soul, yet has fellowship with the soul as long as God pleases; so the soul herself is not life, but partakes in that life bestowed upon her by God. Wherefore also the prophetic word declares of the first-formed man, „He became a living soul," teaching us that by the participation of life the soul became alive; so that the soul, and the life which it possesses, must be understood as being separate existences. When God therefore bestows life and perpetual duration, it comes to pass that even souls which did not previously exist should henceforth endure [for ever], since God has both willed that they should exist, and should continue in existence. For the will of God ought to govern and rule in all things, while all other things give way to Him, are in subjection, and devoted to His service. Thus far, then, let me speak concerning the creation and the continued duration of the soul.

XXXV. Fejezet – Basilides cáfolata, és azon vélemény, hogy a próféták különböző istenek sugallatára mondták ki jóslataikat.

1. Moreover, in addition to what has been said, Basilides himself will, according to his own principles, find it necessary to maintain not only that there are three hundred and sixty-five heavens made in succession by one another, but that an immense and innumerable multitude of heavens have always been in the process of being made, and are being made, and will continue to be made, so that the formation of heavens of this kind can never cease. For if from the efflux of the first heaven the second was made after its likeness, and the third after the likeness of the second, and so on with all the remaining subsequent ones, then it follows, as a matter of necessity, that from the efflux of our heaven, which he indeed terms the last, another be formed like to it, and from that again a third; and thus there can never cease, either the process of efflux from those heavens which have been already made, or the manufacture of [new] heavens, but the operation must go on ad infinitum, and give rise to a number of heavens which will be altogether indefinite.

2. A többieket, akiket hamisan gnosztikusoknak neveznek, és akik azt állítják, hogy a próféták különböző istenek sugallatára mondták ki próféciáikat, könnyen megcáfolhatóak lesznek abból a tényből, hogy minden próféta egy Istent és Urat hirdetett, és hogy Ő az ég és a föld valódi Alkotója, és mindené, ami azokban van; miközben ezenfelül hirdették Fia eljövetelét, amint azt magukból az Írásokból is bemutatom a következő könyvekben.

3. Ha azonban, bármely tárgy, amely a héber nyelvben különféle [Istenre vonatkozó] kifejezésekkel fordul elő az Írásban, mint például Sabaoth, Elohe, Adonai, és minden más hasonló kifejezés, ezekből igyekezve bebizonyítani, hogy különböző hatalmak és istenek léteznek, tanulják meg, hogy minden ilyen megnyilvánulás csupán egy és ugyanazon Lény bejelentései és megnevezései. Mert az Eloë (Eloah) a júdeai nyelvben Istent jelöli, míg az Elōeim és Eleōuth (ez egy rabbinikus elvont kifejezés אֱלָהוּת Istenség. Lásd Targum Cant. VIII. I,6) a héber nyelvben azt jelenti, hogy „ami mindent tartalmaz”. Ami az Adonai elnevezést illeti, néha azt jelöli, ami megnevezhető és csodálatra méltó; de máskor, amikor a benne lévő Daleth betű megkettőződik, és a szó kezdeti torokhangot kap – így: Addonai – [azt jelenti], „Az, aki határolja és elválasztja a földet a vízből” hogy a víz később ne borítsa el a földet. Hasonló módon a Sabaoth is, amikor az utolsó szótagban [Sabaōth] görög Omegát írják (Sabaωth), jelenti az „akaratlagos okozó;”-t (a magyarázat Jób targumából való; XXXI. 16.); de amikor a görög omikronnal írják – mint például a Sabaoth – az „első eget” fejezi ki. Ugyanígy a Jaōth (Jαωth) szó is, amikor az utolsó szótagot meghosszabbítjuk és kiejtjük a h-t (hehezetesen ejtjük ki), „előre elrendelt mértéket” jelöl; de amikor röviden a görög Omicron betűvel írják, nevezetesen Jaoth, akkor azt jelenti, hogy „aki elűzi a gonoszokat”. Az összes többi kifejezés hasonlóképpen egy és ugyanazon Lény címét mutatja be; mint például: „az Erők Ura”, „a Mindenek Atyja”, „a Mindenható Isten”, a Magasságos, a Teremtő, az Alkotó, és hasonlók. Nem különböző létezők

egymásutánjának nevei és címei ezek, hanem egy és ugyanannak, amely [címek] által az egy Isten és Atya van kinyilatkoztatva, aki mindent magában foglal, és a létezés áldását mindeneknek megadja.

4. Most, hogy az apostolok hirdetése, az úr tanításának tekintélye, a próféták beszédei, az apostolok diktált beszédei és a törvény szolgálata – amelyek mindegyike egy és ugyanazt a Létezőt (lényt) dicsér, mindenek Istenét és Atyját, és nem sok különböző lényt, és nem is olyat, amelyik szubsztanciáját különböző istenektől vagy hatalmaktól származtatja, hanem [kijelentik], hogy mindent egy és ugyanaz Atya [alakított] (aki azonban elfogadja ezeket a műveket] a felosztott anyagok természetével és hajlamaival), a látható és láthatatlan dolgokat, és egy szóval mindent, amelyet sem angyalok, sem más hatalom nem, hanem egyedül Isten, az Atya alakított – mind összhangban vannak állításainkkal, azt hiszem, kellőképpen bebizonyosodott, míg ezek által a súlyos érvek által bizonyíttattak, hogy csak egy Isten van, minden dolgok Alkotója. De nehogy azt higgyék, hogy elkerülöm a bizonyítékok sorozatát, amelyek az Úr Írásaiból származhatnak (mivel ezek az Írások sokkal nyilvánvalóbban és világosabban hirdetik éppen ezt a pontot), odaszánok egy külön könyvet az Írásokra azok javára, akik legalábbis nem rontották meg elméjüket, amely tisztességesen végigköveti azokat [és megmagyarázza őket], és ezekből az isteni írásokból világosan ki fogok mutatni bizonyítékokat, amelyek [kielégítik] az igazság minden szeretőjét.

Iréneusz – Az eretnekek ellen

3. Könyv

Előszó

Nagyon kedves barátom, te valóban meghagytad nekem, hogy nyilvánosságra hozzam a Valentiniánusok tanításait, melyeket hívei rejtetteknek képzelnek; hogy kimutassam sokféleségüket, és hogy állítsak össze egy értekezést ezek megcáfolásának céljából. Ezért elvállaltuk – kimutatva, hogy ezek Simontól erednek, aki az összes eretnekség atyja – hogy feltárjuk tanaikat és egymásra épülésük rendjét, valamint kifejtjük mindegyik ellen az érveinket. Mivel ezeknek az embereknek a megítélése és leleplezése sok adatból áll, de egy munka, elküldtem neked [bizonyos] könyveket, amelyek közül az első mindezen embereknek a véleményeit tartalmazza, és bemutatja szokásaikat, és magatartásuk jellegzetességeit. A

másodikban pedig romlott tanításaik vannak megcáfolva és elvetve, továbbá lemeztelenítve és közszemlére téve, mint amilyenek valójában. De ebben a mostani [iratban], a harmadik könyvben bizonyítékokat fogok neked nyújtani az Írásokból, hogy semmi ne hiányozzék azokból, amivel megbíztál; sőt mi több, hogy azon túl, amire számítottál, megkaphasd tőlem a harc és győzelem eszközeit azok ellen, akik bármilyen módon hazugságokat terjesztenek. Mert az Isten szeretete, amelyik gazdag és bőkezű, többet ad az esdeklőnek, mint amennyit az kérhet tőle. Emlékezz azokra a dolgokra, amelyeket említettem az előző két könyvben, és ha ezeket velük összekapcsolod, akkor minden eretnekségnek igen bőséges cáfolata áll majd rendelkezésedre tőlem; és hűségesen és erőteljesen ellenállhatsz nekik az egyetlen igaz és életadó hit védelmében, amelyet az Egyház az apostoloktól kapott, és melyet fiaival megoszt. Mert a mindenség Ura a Jó Hír (győzelmi hír, evangélium) hatalmát apostolainak adta, akik által mi is megismertük az igazságot, azaz az Isten Fiának tanítását; kiknek az úr azt is kijelentette: „Aki titeket hallgat, Engem hallgat; és aki titeket megvet, Engem vet meg, és Azt, aki Engem küldött." (Lk 10:16)

I. Fejezet

1. MI nem mástól tanultuk a szabadításunk (üdvösségünk) tervét, mint azoktól, akiken keresztül a Jó Hír eljutott hozzánk, amelyet első alkalommal nyilvánosan hirdettek, majd egy későbbi időszakban, Isten akarata által az Írásokban adtak át nekünk, hogy az hitünk alapja és pillére legyen. Nem helyes ugyanis azt állítani, hogy a „tökéletes tudás" birtoklását megelőzően tanítottak volna, ahogy egyesek vakmerően mondják, akik úgy dicsekszenek, mint az apostolok kijavítói. Mert miután urunk feltámadt a halálból, [az apostolok] hatalommal ruháztattak fel a magasságból, amikor a szent szellem lejött [rájuk], telve voltak [az Ő ajándékaival], és tökéletes tudással rendelkeztek: elmentek a föld végeihez, hirdetve a jó dolgok örömhírét (győzelmi hírét), melyet Isten küldött nekünk, és kihirdették a menny békéjét az embereknek, akik valóban egyenlőképpen és egyenként birtokolják az Isten Evangéliumát. Máté kiadott egy írott Evangéliumot is a héberek között saját dialektusukban, miközben Péter és Pál Rómában hirdettek, és az Egyház alapjait fektették le. Eltávozásuk után Márk, aki Péter tanítványa és tolmácsa volt, átadta nekünk írásban azt is, ami Péter által hirdettetett. Lukács, Pál társa szintén egy könyvben rögzítette az ő által hirdetett evangéliumot. Ezután János, az úr tanítványa, aki keblén is nyugodott, maga is közzétette az Evangéliumot, mialatt az ázsiai Efézusban tartózkodott.

2. Ezek mindnyájan kijelentették nekünk, hogy egy Isten van, a menny és föld Teremtője, akit a törvény és a próféták hirdettek; és egy Felkent, az Isten Fia. Ha valaki nem ért egyet ezekkel az

igazságokkal, az megveti az úr társait; sőt mi több, megveti magát a Felkentet, az urat; sőt, megvetette az Atyát is, és önmagát ítélte el, ellenállva és szembeszegülve saját megmenekülésével, amint ez minden eretnek esetében így is van.

II. Fejezet – Az eretnekek nem követik sem az Írásokat, sem a Hagyományt

1. Amikor azonban megcáfolják őket az Írásokból, akkor azok ellen fordulnak és vádolják ugyanezen Írásokat, mintha azok nem lennének helytállóak, sem tekintélyesek, és azt állítják, hogy kétértelműek, és hogy az igazságot nem képes kivenni belőlük az, aki nem veszi figyelembe a hagyományt. Mert [állítják], hogy az igazságot nem írásbeli dokumentumok útján adták át, hanem „vivā voce" (élőszóban): ezért jelentette ki Pál is: „Bölcsességet pedig a tökéletesek között szólunk, de nem ennek a világrendnek a bölcsességét." (1Kor 2:6) És mindegyikük azt állítja arról a fikcióról, amit saját magától talált ki, hogy az valójában nem más, mint ez a bölcsesség; így elgondolásuk szerint az igazság egyszer Valentinoszban lakozik, egyszer Markionban, máskor Kérintoszban, majd később Baszilidészben, vagy éppen bármely más ellenfélben különbségtétel nélkül, aki semmit nem tudott mondani az üdvösségről. Mert ezek az emberek egytől-egyig önmagukat hirdetik szégyentelenül, teljesen téves indulattól vezetve, megrontva az igazság rendszerét.

2. De azután, amikor rámutatunk arra a tradícióra, ami az apostoloktól származik, [és] amely megőrződött a vének [egymást követő] sorozata által az Egyházban, akkor meg a hagyományt kifogásolják, mondván, hogy ők maguk bölcsebbek nem csak a véneknél, hanem az apostoloknál is, mert ők a hamisítatlan igazságot fedezték fel. Mert [azt állítják], hogy az apostolok a Szabadító beszédeit a törvény dolgaival keverték; és hogy nem csupán az apostolok, hanem maga az úr is úgy beszélt, hogy egyszer a Demiurgosztól, máskor a közbenső helyről, és ismét máskor a Plerómából szólt, azonban ők maguk kétségtelenül, makulátlanul, és tisztán ismerik a rejtett misztériumot: ez valójában saját Teremtőjük legarcátlanabb káromlása! Ebből az következik tehát, hogy ezek az emberek már nem egyeznek sem az Írásokkal, sem a tradícióval.

3. Ilyen ellenfelek azok, akikkel dolgunk van, nagyon kedves barátom, akik mint csuszamlós kígyók igyekeznek minden ponton elmenekülni. Épp ezért minden ponton ellen kell állni nekik, hátha esélyünk lehet elvágni visszavonulásukat, ezáltal pedig sikerülhet visszafordítani őket az igazsághoz. Mert, noha nem könnyű dolog a tévedés befolyása alatt levő léleknek megtérni, ugyanakkor viszont nem teljesen lehetetlen kimenekülni a tévelygésből, ha az igazság is be van

mutatva.

III. Fejezet – Az eretnekségek elutasítása azon tény által, hogy a püspökök megszakítás nélkül követték egymást a különböző gyülekezetekben

1. Minden gyülekezetben mindenkinek, aki látni kívánja az igazságot módjában áll tehát, hogy szemlélhesse az apostolok tiszta hagyományát, amely az egész világon megjelent; és olyan helyzetben vagyunk, hogy elősorolhatjuk azokat, akik az apostolok által kijelölt felvigyázók (püspökök) voltak a gyülekezetekben, és [felmutathatjuk] ezeknek az embereknek a saját korunkig tartó sorozatát; akik közül egyik sem tanított vagy ismert bármi olyat, amikről ezek [az eretnekek] képzelődnek. Mert ha az apostolok ismertek volna rejtett misztériumokat, amelyeket szokásuk lett volna a többiektől külön és titokban átadni „a tökéleteseknek", akkor mindenképpen azoknak továbbították volna, akikre a gyülekezeteket magukat is rábízták. Mert arra vágytak, hogy ezek az emberek tökéletesek és feddhetetlenek legyenek mindenben, akiket utódaikként is hátrahagytak, átadva ezeknek az embereknek kormányzásuk saját helyét; akik, ha becsületesen ellátnák feladataikat, nagy áldás lennének [az egyháznak], de ha elesnének, akkor a legsúlyosabb csapás.

2. Mivel azonban nagyon unalmas lenne, ha egy ilyen kötetben, mint ez, az összes gyülekezet egymást követő utódlását felsorolnánk, most összezavarjuk azokat, akik bármilyen módon, akár gonosz tetszelgés, hencegés vagy vakság és romlott vélemény által felhatalmazás nélküli találkozókon gyülekeznek össze; [azzal fogjuk megzavarni őket, hogy] kimutatjuk: az apostoloktól ered a hagyomány, a felette hatalmas, nagyon ősi, és általánosan ismert egyház [képviselőitől], amit Rómában a két legdicsőbb apostol, Péter és Pál által alapítottak és szerveztek; továbbá kimutatva a hitet, mely hirdettetett az embereknek, amely a felvigyázók utódlásán keresztül jutott el a mi időnkbe. Mert szükségszerű, hogy minden gyülekezet, vagyis mindazok, akik hűek mindenütt, egyetértsenek ezzel a gyülekezettel ennek kiemelkedő tekintélye miatt, mivel azok a mindenütt jelenlévő [hűséges emberek] mindvégig megőrizték az apostoloktól származó hagyományt.

3. Az áldott apostolok, miután megalapították és felépítették az gyülekezetet, Linus kezébe adták át a felvigyázóság (püspökség) hivatalát. Erről a Linuszról tesz említést Pál Timotheoszhoz írt levelében. Neki Anaklétosz lett az utódja; és őutána, az apostoloktól számítva harmadikként Kelemenre bízták a felvigyázóságot. Erről az emberről, mivel még látta az áldott apostolokat és beszélgetett velük, azt mondhatjuk, hogy az apostolok hirdetése még ott visszhangzott [a

fülében], és hagyományuk a szeme előtt volt. [Ebben a dologban] nem volt egyedül, mert még mindig sokan maradtak, akik közvetlen utasításokat kaptak az apostoloktól. Kelemen idejében nem kis széthúzás esett meg a korinthusi testvérek között, a római gyülekezet a legerőteljesebb levelet küldte a Korinthusiaknak, békességre buzdítva őket, megújítva hitüket, és azt a hagyományt jelentette ki nekik, amelyet az is nem sokkal azelőtt kapott az apostoloktól, az egy Istent hirdetve, a Mindenhatót, aki a menny és föld, és az ember Alkotója, aki özönvizet hozott, és elhívta Ábrahámot, aki kivezette a népet Egyiptom földjéről, beszélt Mózessel, kijelentette a Törvényt, elküldte a prófétákat, és aki tüzet készített az ördögnek és angyalainak.

Ebből a dokumentumból, aki akarja, megtudhatja, hogy Ő, a mi urunknak Jahósuának, a Felkentnek az Atyja volt hirdetve az egyház által, és megértheti az egyház apostoli hagyományát is, mivel ez a levél ősibb, mint azok a férfiak, akik most hamisságot terjesztenek, és akik minden létező Alkotóján és Teremtőjén túl egy másik istent varázsolnak elő. Ennek a Kelemennek Evaristus lépett a helyébe. Alexander követte Evaristust; utána, hatodikként az apostolok után, Sixtusz lett kijelölve; utána Teleforusz, aki dicső vértanú volt; Majd Hüginusz; utána Piusz; őutána Anicetusz. Soter volt az, aki Anicetuszt követte, és a felvigyázóság osztályrésze az apostoloktól számítva a tizenkettedikként Eleutheriusznál van jelenleg. Ebben a sorrendben és ezzel az utódlással jutott el hozzánk az apostoloktól származó egyházi hagyomány és az igazság hirdetése. És ez a legteljesebb bizonyíték arra, hogy az Egyházban az apostoloktól mostanáig az egyedüli és életadó hit ugyanabban a formában őrződött meg, és igazságban hagyományozódott.

4. De Polikárpot is nem csak hogy az apostolok tanították, és sokat beszélt azokkal, akik látták a Felkentet, hanem az ázsiai apostolok nevezték ki Szmürna közösségének felvigyázójává, akit láttam is fiatalkoromban, mert hosszú ideig élt [a földön], és amikor nagyon öreg volt dicsőségesen és a legnemesebb módon vértanúként távozott ebből az életből – és mindig azokat a dolgokat tanította, amelyeket az apostoloktól tanult, és amelyeket az Egyház adott át, és amik kizárólag igazak. Mindezekről az összes ázsiai gyülekezet tanúskodik, csakúgy, mint azok a férfiak, akik Polikárpot követték egészen a mostani időig – ez az egy ember sokkal súlyosabb és szavahihetőbb tanúja az igazságnak, mint Valentinosz, és Markion, és a többi eretnekek. Ő volt az, aki Anicetus idején Rómába érkezve sokakat elfordított az eretnekektől az Isten gyülekezetéhez, kijelentve hogy az egyetlen és kizárólagos igazságot az apostoloktól vette – azt, tudniillik, amit az Egyház adott tovább.

Vannak olyanok is, akik hallották tőle, hogy János, az Úr tanítványa, amikor Efezus fürdőjébe ment, és észrevette Kerinthoszt benne, fürdés nélkül rohant ki az épületből, így kiáltva:

„Meneküljünk, nehogy a fürdő összeomoljon, mert Kerinthosz, az igazság ellensége van benne." És Polikárp maga is, amikor egy alkalommal találkozott Markionnal, és az így szólt: „Ismersz te engem?"[így válaszolt:] „Ismerlek téged, a Sátán elsőszülöttjét."

Ilyen irtózatos ellenkezés volt az apostolokban és tanítványaikban az ellen, hogy szóba álljanak az igazság bármely megrontójával; amint Pál is mondja: „Azt az embert, aki eretnek, az első és második figyelmeztetés után utasítsd vissza; tudva, hogy az ilyen megromlott, és vétkezik, és önmagát ítéli el." (Tit. 3,10-11) Van továbbá egy nagyon hatásos levele Polikárpnak a Filippibeliekhez, amelyből, akik azt választják, hogy így tegyenek, és vágynak a megmenekülésre, megismerhetik hitének jellegét, és az igazság hirdetését. Azután az Efezoszi gyülekezet is, amely Pál által lett alapítva, és amelyben János közöttük tartózkodott Trajánusz idejéig, hiteles tanúja az apostolok hagyományának.

IV. Fejezet – Az igazság sehol máshol nem található meg, kizárólag az egyetemes egyházban, az apostoli tudomány egyedüli letéteményesénél. Az eretnekségek új keletű képződmények, és nem tudják visszakövetni eredetüket az apostolokig.

1. Mivel tehát ilyen bizonyítékokkal rendelkezünk, nem szükséges mások között keresnünk az igazságot, amelyet könnyen meg lehet szerezni az Egyháztól; mivel az apostolok, mint egy gazdag ember [letétbe helyezve pénzét] egy bankba, a legbőségesebben helyezték az Egyház kezeibe mindazt, ami az igazságot illeti: hogy így minden ember, bárki is akarja, vegye tőle (nőnem) az élet vizét. Mert ő (nőnem) az élet bejárata; a többiek mind „tolvajok és rablók." (Ján. 10:8) Ebből kifolyólag kötelesek vagyunk kerülni azokat, és a legnagyobb buzgósággal választani az egyházra vonatkozókat, és megőrizni az igazság hagyományát. Mert hogyan áll a helyzet? Tegyük fel, hogy közöttünk vita támad valamely fontos kérdés kapcsán; nem a legősibb közösségekhez kell-e folyamodnunk, melyekkel az apostolok állandó kapcsolatban álltak, és tőlük megtanulnunk, ami a jelen kérdés tekintetében bizonyos és egyértelmű? Mi lenne, ha az apostolok maguk nem hagytak volna ránk írásokat? Nem lenne szükség [ebben az esetben] követni a hagyomány útját, amelyet ők azoknak adtak át, akikre a gyülekezeteket is rábízták?

2. Ezzel az úttal számos nemzet a barbárok közül egyetért, akik hisznek a Felkentben, bírva a szabadulást, amely papír vagy tinta nélkül van a szívükbe írva a Szellem által, és akik gondosan őrzik az ősi hagyományt: hisznek az egy Istenben, az ég és a föld és minden benne levő Teremtőjében, Jahósua, a Felkent, az Isten Fia által; aki az alkotása iránti kimagasló szeretet miatt leereszkedve szűztől megszületett. Ő maga egyesíti az embert önmagán keresztül az

Istennel, szenvedett Pontius Pilátus alatt, és feltámadt és ragyogásban felvétetett, s majd dicsőségben fog eljönni a megváltásban részesülők Megváltójaként és az ítéletben részesülők Bírájaként, és az örök tűzbe küldi azokat, akik megváltoztatják az igazságot, és megvetik az ő Atyját és eljövetelét.

Azok, akik írásbeli dokumentumok hiányában fogadták el ezt a hitet, nyelvük szempontjából ugyan barbárok; de a tanítás és életmódjuk tekintetében, mivel hívők, nagyon bölcsek; és Istennek tetszenek [mivel] teljes igazságosságban, tisztaságban és bölcsességben rendezik társalgásukat. Ha valaki az eretnekek kitalációit hirdetné ezeknek az embereknek, saját nyelvükön elbeszélve, azonnal bedugnák fülüket, és a lehető legtávolabb menekülnének, még hallgatni sem bírnák az istenkáromló beszédet. Így az apostoloknak régi hagyománya miatt még elméjükben sem tudnának elgondolni semmit eme tanárok szörnyűséges nyelvezete által sugalmazott tanítások közül, [amely tanítók] között sem gyülekezet, sem tanítás nem volt soha megalapítva.

3. Mert Valentinusz előtt nem léteztek azok, akik Valentinuszt követték; sem akik Markiontól lettek nem léteztek Markion előtt; röviden, ezek közül a gonosz-gondolkodású emberek közül, akiket fentebb felsoroltam, egy sem előzte meg romlottságaik bevezetőit és feltalálóit. Mert Valentinosz Hüginusz idejében jött Rómába, Piusz alatt virágzott, és Anicetusz idejéig maradt. Kerdon, Markion elődje maga is Hüginusz idején érkezett, aki a kilencedik felvigyázó (püspök) volt. Gyakran jött a gyülekezetbe és nyilvános megvallásokat tett, így [velünk] maradt; egyszer titokban tanítva, másszor nyilvános beismerést téve ismét; de végül, miután elítélték romlott tanítása miatt, kiközösítették a testvérek gyülekezetéből. Azután Markion követte őt, megerősödve Anicetusz alatt, aki a felvigyázóság tízedik helyét tartotta. A többiek pedig, akiket gnosztikusoknak neveznek, Menandertől származtak, Simon (mágus) tanítványától, ahogy azt már megmutattam; és úgy tűnik, hogy mindegyik atyja és főpapja annak a tanításnak, amelyet elindított. De mindezek (a markioniták) jóval később jelentkeztek hitehagyásukban, már az Egyház idejének közbülső periódusában.

V. Fejezet – A Felkent és apostolai minden csalástól, megtévesztéstől és képmutatástól mentesen hirdették, hogy Egy Isten, az Atya volt minden dolog lefektetője. Nem igazították tanításukat hallgatóik semmilyen elfogultságához.

1. Mivel tehát az apostoloktól eredő hagyomány ilyen módon létezik az Egyházban, és állandó közöttünk, térjünk vissza az Írások bizonyságához, amelyet az apostolok jegyeztek le, akik a Jó

Hírt is írták, amelyben lejegyezték az Istenre vonatkozó tanítást, rámutatva arra, hogy urunk, a Felkent Jahósua az igazság, és hogy nincs őbenne hazugság. Amint Dávid is mondja, amikor a szűztől való születéséről és a halottak közül való feltámadásáról prófétál, „Igazság sarjad a földből.” (Zsolt 85:12) Az apostolok hasonlóképpen minden hamisságtól mentesen az Igazság tanítványai; mert a hazugságnak nincs közössége az igazsággal, csakúgy, mint a sötétségnek a világossággal, hanem az egyik jelenléte kizárja a másikat. Urunk tehát, mivel ő az Igazság, nem beszélt hazugságot; ezért azt, akiről tudta, hogy egy kudarcból van az eredete, soha nem ismerte volna el Istenként, még kevésbé mindenek Isteneként, a Legfelsőbb Királyként, és saját Atyjaként; egy tökéletlen létezőt tökéletesként, egy állatit szellemiként, azt, aki a Teljességen kívül van, olyannak, mint Aki benne volt abban.

Tanítványai sem tettek említést semmilyen másik Istenről, vagy neveztek mást Úrnak, kivéve Őt, aki valóban Istene és Ura volt mindennek, bár ezek a teljesen hiábavaló szofisták azt állítják, hogy az apostolok képmutatóan a hallgatók befogadóképességének megfelelően formálták tanításaikat, és a kérdezők véleményének megfelelő válaszokat adtak – a vaknak vaksága szerint meséltek; a butáknak butaságuknak megfelelően; azoknak, akik tévedésben voltak, a tévedésüknek megfelelően. És azoknak, akik azt képzelték, hogy a Demiurgosz (Teremtő) az egyedüli Isten, ezt hirdették; de azok számára, akik képesek voltak felfogni a névtelen Atyát, példázatokban és rejtélyekben nyilvánították ki a kibeszélhetetlen misztériumot: így aztán az úr és az apostolok a tanítás hivatalát nem az igazság előmozdítása érdekében, hanem képmutatás útján gyakorolták, ahogy minden egyén képes volt befogadni azt!

2. Az ilyen [magatartás] nem azok jellemzője, akik gyógyítanak vagy életet adnak: inkább azoké, akik betegségeket okoznak, és növelik a tudatlanságot; és sokkal igazabb ezeknél az embereknél az, ami a törvényben található, amely átkozottnak mond mindenkit, aki félrevezeti a vakot az úton. Mert az apostolok, akik megbízattak, hogy megtalálják a kóborlókat, és hogy látóvá tegyék azokat, akik nem látnak, és orvosolják a gyengét, bizonyosan nem azok akkori vélekedésének megfelelően szóltak velük, hanem az igazság kinyilatkoztatása szerint.

Mert semmilyen személy nem cselekedne megfelelően, ha a vak embernek, aki éppen a szakadék felé tart azt tanácsolná, hogy folytassa csak nagyon veszélyes útját, mintha az lenne a helyes, és mintha biztonságosan mehetne tovább. Vagy melyik orvos, aki a beteg gyógyítására igyekszik, írna elő a beteg hóbortjainak megfelelően gyógyírt, és nem a szerint, amit az orvostudomány követel? De mivel az úr a betegek orvosaként jött, Ő maga jelenti ki: „Az egészségeseknek nem kell orvos, hanem a betegeknek; nem az igazakat hívni jöttem, hanem a bűnösöket a bűnbánatra.” (Luk. 5:31-32) Hogyan fognak a betegek megerősödni, vagy hogyan

fognak a bűnösök bűnbánatra jutni? Azáltal, ha ugyanazon a pályán kitartanak? Vagy éppen ellenkezőleg, a korábbi életmódjuk nagy megváltozása és megfordítása révén, amely miatt nem csekély betegséget és sok bűnt hoztak magukra?

De a tudatlanság, mindezek anyja, az ismeret által űzetik ki. Ezért az úr ismereteket adott át tanítványainak, és ugyanezek által gyakorolta a szenvedők gyógyítását, és tartotta vissza a bűnösöket a bűntől. Tehát nem régi fogalmaik szerint szólt hozzájuk, sem nem válaszolt a kérdezők véleményével összhangban, hanem a szabadításra vezető tanítás szerint, képmutatás vagy személyek tisztelete nélkül.

3. Ez világossá válik az Úr szavaiból is, aki igazán kinyilatkoztatta az Isten Fiát a körülmetélkedésből valóknak – Azt, aki ki volt jelentve, mint Felkent (Messiás) a próféták által; vagyis önmagát kiáltotta ki, mint aki helyreállította az ember szabadságát, és átadta a romolhatatlanság örökségét. És ismét, az apostolok is arra tanították a nemzeteket, hogy hagyják el a hiábavaló fatörzseket és köveket, amelyeket isteneknek képzeltek, és imádják az igaz Istent, aki megteremtette és megalkotta az egész emberi családot, és az Ő teremtése által táplálta, növelte, megerősítette és megőrizte őket létezésükben; és hogy keressék Fiát, a Felkent Jahósuát, aki saját vérével váltott meg minket az elpártolásból, hogy így megszentelt néppé is lehessünk – aki le is fog ereszkedni az égből Atyja hatalmában, és ítéletet tart mindenek felett, és aki bőségesen megadja Isten jó dolgait azoknak, akik megtartják parancsolatait. Ő a Szegletkő, aki ezekben az utolsó időkben megjelent, aki egybegyűjtötte és egyesítette azokat, akik távoliak és azokat, akik közeliek; azaz a körülmetélkedést és a körülmetéletlenséget, kiterjesztette Jáfetet, és elhelyezte őt Shem lakozóhelyén.

VI. Fejezet – Az első szövetség Írásaiban a Szent Szellem semmi más Istenről vagy Úrról nem tesz említést, egyedül Arról, Aki az Igaz Isten.

1. Ezért sem az úr, sem a szent szellem, sem az apostolok soha nem neveztek volna senki olyat, aki nem volt Isten, egyértelműen és abszolút módon Istennek, hacsak nem valóban Isten volt; sem nem neveztek senkit személy szerint Uruknak, kivéve az Istent az Atyát, aki mindenek felett uralkodik, és az Isten Fiát, aki uralmat kapott az egész teremtés felett, ahogy ebben a részben van: „Mondta az Úr (JHVH) az én uramnak (adonai): Ülj jobbomon, amíg vetem ellenségeidet zsámolyoddá.” (Zsolt 110:1) Ez az [Írás] megmutatja nekünk az Atyát, aki a Fiúhoz szól; Azt, Aki odaadta neki a pogányokat örökségül, és alávetette neki minden ellenségét. Mivel tehát az Atya valódi úr, és a Fiú valódi úr, a szent szellem helyesen jelölte őket az „úr” cím által. És ismét, a

szodomiták megsemmisítésére utalva az Írás azt mondja: „Akkor az Úr (JHVH) tűz és kénkőesőt bocsátott Sodomára és Gomorára az Úrtól (JHVH) az égből.” (1Móz. 19:24) Mert itt megmutatta, hogy a Fiú az, aki Ábrahámmal is beszélt, megkapta a hatalmat az ítéletre a szodomitákon gonoszságuk miatt. És ez [a következő szöveg] ugyanazt az igazságot jelenti ki: „Trónod [ó] Isten (Elohim) örökkön örökké, királyságod jogara az igazság jogara. Szeretted az igazságosságot, és gyűlölted a bűnt. Ezért Isten (Elohim), a te Istened felkent téged” (Zsolt 45:7-8)

Mert a szellem mindkettőt Isten (Elohim, azaz hatalmasság) nevével jelöli – Mind Őt, aki felkenetett mint Fiú, és Azt, Aki felkente, azaz az Atyát. És ismét: „Isten áll az istenek gyülekezetében, Ő ítél az istenek között.” (Zsolt 82:1) [Itt] az Atyára és a Fiúra hivatkozik, és azokra, akik megkapták az örökbefogadást; ezek az Egyház. Mert ő (nőnem) az Isten gyülekezete az, amelyet Isten – vagyis a Fiú Maga – önmaga által gyűjtött össze. Akiről ismét így beszél: „Az istenek Istene (Elohim), az Úr (JHVH) szólt, és hívta a földet.” (Zsolt 50,1) Kit ért Isten alatt [itt]? Azt, akiről ezt mondja: „Isten (Elohim) el fog jönni nyilvánosan, a mi Istenünk, és nem fog hallgatni;” (Zsolt 50:2-3) vagyis a Fiút, aki megjelent az embereknek, aki ezt mondta: „Nyíltan megjelentem azok számára, akik nem keresnek engem” (Ézs. 65:1) De miféle istenekről [beszél]? Azokról, akiknek mondja: „Mondtam, ti istenek vagytok, és a Magasságos fiai mindnyájan.” (Zsolt 82:6) Azoknak, akik a „fiúvá fogadás” ajándékát megkapták, „ami által azt kiáltjuk: Abba Atyánk!” (Gal 4:6)

2. Ezért, amint már említettem, senki mást nem neveztek Istennek, vagy nem hívtak Úrnak, kivéve azt, Aki Isten és mindenek Ura, aki Mózesnek is azt mondta: „VAGYOK aki VAGYOK. És így szólj Izrael fiainak: Aki VAN, az küldött engem hozzátok” (2Móz 3:14); és Fiát, Jahósuát, a Felkentet, a mi Urunkat, aki Isten fiaivá teszi azokat, akik hisznek Nevében. És ismét, amikor a Fiú Mózessel beszél, így szól: „Lejöttem, hogy kiszabadítsam ezt a népet.” (2Móz 3,8) Mert Ő szállt le, majd emelkedett fel az emberek megmentése érdekében. Tehát Isten jelentetett ki a Fiún keresztül, aki az Atyában van, és akiben az Atya van – mivel az Atya tanúságot tesz a Fiúról, és a Fiú hirdeti az Atyát. – Ahogyan Ézsaiás is mondja és kijelenti: „Én is tanú vagyok, mondja az Úr Isten (JHVH Elohim), és a Fiú, akit én választottam, hogy megismerjétek, és elhiggyétek és megértsétek, hogy én vagyok.” (Ézs 43:10 – LXX)

3. Amikor azonban az Írás azokat [isteneknek] nevezi, amik nem istenek, akkor, mint azt már megjegyeztem, nem minden értelemben nyilvánítja őket isteneknek, hanem bizonyos kiegészítéssel és megjelöléssel, amelyből kiderül, hogy egyáltalán nem is istenek. Úgy, mint Dávidnál: „A pogányok istenei démonok bálványképei;” (Zsolt 96,5 – LXX) és „Ne kövessetek

más isteneket” (Zsolt 81,10) Mert azzal, hogy azt mondja „a pogányok istenei” – de a pogányoknak nincs tudomásuk az igaz Istenről – és hogy „más isteneknek” hívja őket, elveszi tőlük a jogcímet, [ami alapján] istenekként lehetne rájuk tekinteni. Azt illetően pedig, hogy micsodák azok önmagukban, így szól felőlük: „Mert ők”, mondja „démonok bálványképei”. És Ézsaiás: „Zavarodjanak össze mindazok, akik gyalázzák Istent, és hiábavaló dolgokat faragnak; én vagyok a tanú, mondja Isten.” (Ézs. 44:9-10) Eltávolítja azokat az istenek kategóriájából, a szót magát pedig csak azért használja, hogy tudjuk, kikről beszél. Jeremiás is azt mondja: „Az istenek, akik nem teremtették az eget és a földet, vesszenek ki a földről, ami az ég alatt van.” (Jer. 10:11 – LXX)

Mert azáltal, hogy megemlíti pusztulásukat, bemutatja, hogy egyáltalán nem istenek. Illés is, amikor egész Izraelt összegyűjtötte a Kármel hegyén, el akarva fordítani őket a bálványimádástól azt mondja nekik: „Meddig lesztek még két vélemény között? Ha az Úr (JHVH) az Isten (Elohim), kövessétek Őt.” (1Kir 18:21) És ismét, az égőáldozatnál, így szól a bálványimádó papokhoz: „Hívjátok isteneitek nevét, én pedig az Úr (JHVH) az én Istenem (Elohim) nevét fogom hívni; és az Úr (Elohim), aki tűz által válaszol, Ő az Isten (Elohim).” (1Kir18,24) Namármost azzal, hogy a próféta ezeket a szavakat mondta, bebizonyítja, hogy ezek az istenek, akiket e férfiak körében így hirdettek, egyáltalán nem istenek. Ahhoz az Istenhez fordította őket, akiben ő maga hitt, és aki valóban Isten volt; akihez esdekelve így kiáltott: „Uram (JHVH), Ábrahám Istene (Elohe), Izsák Istene, Jákob Istene, hallgass meg engem ma, és tudja meg ez az egész nép, hogy te vagy Izrael Istene (Elohim).” (1Kir18,36)

4. Ezért én is segítségül hívlak Téged, Ábrahám ÚR Istene, Izsák Istene, és Jákob és Izrael Istene, aki a mi urunk, a Felkent Jahósua Atyja vagy; Isten, aki irgalmad sokasága által kedvedet lelted bennünk, hogy megismerjünk Téged, aki teremtetted az eget és a földet, aki uralkodsz mindenek felett, aki az egyetlen és igaz Isten vagy, és aki fölött nincs más Isten; add meg urunk, a Felkent Jahósua által a szent szellem irányító erejét; add meg ennek a könyvnek minden olvasója számára, hogy megismerjen Téged, hogy Te vagy egyedüli Isten, hogy megerősödjön benned, és kerülje el az összes eretnek, istentelen és szentségtelen tanítást.

5. És az Apostol, Pál is mondja: „Mert habár szolgáltátok azokat, amelyek nem istenek; most pedig már megismertétek az Istent, vagy még inkább az Isten ismert meg titeket,” (Gal. 4:8-9) különbséget tett azok között, akik nem voltak [istenek] és Közötte, aki Isten. És ismét, az Antikrisztusról beszélve így szól: „aki ellenáll és fölmagasztalja magát mindenek fölé, amit istennek neveznek, vagy amelyet imádnak.” (2Thessz. 2:4) Rámutat itt azokra, akiket isteneknek neveznek azok, akik Istent nem ismerik, azaz a bálványokra. Mert a mindenség Atyja Istennek

van nevezve, és így is van; és amikor az Antikrisztus felemelkedik, nem Őfölé fog, hanem azok fölé, akiket isteneknek mondanak ugyan, de nem azok. És Pál maga mondja, hogy ez az igazság: „Tudjuk, hogy egy bálvány semmi, és nincs Isten más, csak Egy. Mert bár vannak istennek nevezett dolgok, akár a mennyben, akár a földön; de nekünk csak egy az Isten, az Atya, akitől van minden dolog, és mi is Rajta keresztül; és egy Urunk, a Felkent Jahósua, aki által van minden dolog, és mi is általa." (1Kor 8:4-6)

Mert megkülönböztette és elválasztotta azokat, amelyeket isteneknek neveznek ugyan, de amelyek nem azok, az egyetlen Istentől, az Atyától, Akitől van minden dolog, és a leghatározottabb módon megvallotta személy szerint az egy Urat, a Felkent Jahósuát. De ebben a záradékban: „akár a mennyben, akár a földön" nem a világ alkotóiról beszél, ahogy ezek [a tanítók] magyarázzák; hanem ennek jelentése hasonló ahhoz, amikor Mózes azt mondja: „Ne készíts magadnak semmi képet Istenről, bármiféle is legyen fenn az égben, a föld alatt, és a földalatti vizekben." (5Móz. 5:8) És így magyarázza el, hogy mit jelentenek azok a dolgok, amik az égben vannak: „Nehogy amikor" mondja „feltekintesz az égbe, megfigyeled a napot, a holdat, és a csillagokat, és a mennyek minden díszét, tévedésbe esve imádd és szolgáld őket." (5Móz 4:19) És Mózes maga, mint Isten embere, tényleg istenként adatott a Fáraó előtt; de a próféták által mégsem neveztetett Úrnak, sem Istennek, hanem a szellem így mondja, hogy „Mózes, hűséges kísérő és Isten szolgája," (4Móz. 12:7; Zsid. 3:5) minthogy az is volt.

VII. Fejezet – Válasz egy ellenvetésre, melyet Pál szavaira alapoznak (2 Kor.4:5). Pál esetenként nem a nyelvtanilag helyes sorrendben használ bizonyos szavakat.

1. Azt illetően, hogy azt állítják, Pál világosan kijelenti a Korinthusiak második [Levelében]: „e világkorszak istene elvakította azok elméit, akik nem hisznek," (2Kor.4:4) és erősítgetik [ez alapján], hogy valóban létezik egy isten ebben a világban, de ez egy másik, mint aki felette van minden fejedelemségnek és erőnek; nos, nem mi vagyunk hibásak abban, hogy akik állítólag ismerik az Isten feletti titkokat, nem tudják, hogyan kell Pált helyesen olvasni.

Mert ha valaki ilyen módon olvassa a szövegrészt – Pál azon szokásának megfelelően, ahogy máshol [majd] kimutatom sok példán keresztül is, hogy átrendezi a szavak sorrendjét – hogy „akikben az Isten" azután elválasztja és rövid szünetet tart, és egyszerre olvassa el [a mondat] többi részét egy [tagmondatban], miszerint „elvakította e világkorszaknak elméit, akik nem hisznek", az megismerheti a valódi értelmezést; amit így fogalmazhatunk meg: „Az Isten megvakította e világkorszak hitetlenjeinek elméit" Ez pedig a kis szünet által van jelezve [a két

tagmondat között].

Mert Pál nem azt mondja, hogy „ennek a világnak az Istene”, mintha elismert volna mást Őrajta kívül; hanem vallást tett az Istenről, mint valóban Isten. És ezt mondja: „e világkorszak hitetlenjei” mert ezek nem örökölhetik a romolhatatlanság eljövendő korszakát. Ennek a munkának egy későbbi szakaszában fogom majd megmutatni magától Páltól, hogyan vakította meg Isten azok elméit, akik nem hisznek, azért, hogy jelenleg ne vonjuk el értelmünket a szóban forgó tárgytól, túlságosan [eltérve attól].

2. Mert más példákat is felfedezhetünk, ahol az apostol a mondataiban gyakran megváltoztatja a szórendet, beszédeinek gyorsasága és a benne levő Szellem lendülete miatt. Létezik egy példa a Galatákhoz [való Levelében], ahol az alábbiak szerint fejezi ki magát: „Mi tehát a cselekedet törvénye? Hozzáadatott, amíg el nem jön a Mag, akinek az ígéretet tették; [és] angyalok által rendeltetett a Közvetítő kezében.” (Gal 3:19) Mert a szavak sorrendje így megy: „Mi tehát a cselekedet törvénye? Angyalok által rendeltetett a Közvetítő kezében, hozzáadatott, amíg el nem jön a Mag, akinek az ígéretet tették” – ily módon az ember teszi fel a kérdést, és a Szellem adja meg a választ. És a Második Thesszalonikai levében, az Antikrisztusról szólva mondja: „És akkor megnyilvánul a törvényszegő, akit a Felkent úr Jahósua szája leheletével fog megölni, és eljövetele megjelenésével pusztít el; akinek eljövetele Sátán munkáját követi, minden hatalommal, és jelekkel, és hazug csodákkal.” (2Thessz 2:8-9)

Nos, ezekben [a mondatokban] a szavak [valódi] sorrendje a következő: „És akkor megnyilvánul a törvényszegő, akinek eljövetele Sátán munkáját követi, minden hatalommal, és jelekkel, és hazug csodákkal, akit a Felkent úr Jahósua szája leheletével fog megölni, és eljövetele megjelenésével pusztít el” Mert nem az az értelme, hogy az Úr megjelenése a Sátán munkáját követi; hanem a törvényszegő eljövetele van így, akit Antikrisztusnak is nevezünk. Ha tehát valaki nem figyel [a szövegrész megfelelő] olvasatára, és ha nem érzékelteti a lélegzetvétel szüneteit előfordulásuk szerint, akkor nem csak következetlenségek fognak fellépni, hanem olvasás közben istenkáromlást fog mondani, mintha az Úr eljövetele a Sátán munkájának eredményeként valósulna meg. Ezért az ilyen részekben szükséges jelezni a felcserélt szórendet (hyperbaton) olvasáskor, és az apostolnak ebből kivehető szándékát [a szöveg valós jelentését] megőrizni; és így nem azt fogjuk abban a részben olvasni, hogy „e világkorszak Istene”, hanem hogy „Isten”, akit igaz módon Istennek hívunk; és úgy értjük, hogy azok nem örökölhetik az élet eljövendő világkorszakát, akik e világkorszak megvakítottjai és hitetlenjei.

VIII. Fejezet – Válasz egy ellenvetésre, ami a Felkent szavaiból ered (Máté 4:24). Egyedül Istent hívhatjuk igazán Istennek és Úrnak, mert Neki nincs kezdete és vége.

1. Ezeknek a férfiaknak hamis vádját tehát érvénytelenítettük, egyértelműen bebizonyosodott, hogy sem a próféták sem az apostolok nem neveztek mást Istennek vagy nem hívtak mást Úrnak, kivéve a valódi és egyedüli Istent. Még inkább [ez a helyzet] magával az úrral, aki arra utasított minket, hogy „Ad meg a Cézárnak, ami a Cézáré, és Istennek, ami az Istené;" valójában Cézárnak nevezve Cézárt, de Istent Istennek vallva meg. Hasonlóképpen ez [a szöveg] is ezt mondja: „Nem szolgálhattok két urat/mestert". Maga értelmezi, mondva: „Nem szolgálhattok Istennek és a Mammonnak" elismerve Istent Istennek, de megemlítve a Mammont, mint ami szintén létező. A Mammont nem nevezi Úrnak, amikor ezt mondja: „nem szolgálhattok két úrnak/mesternek", hanem azt tanítja tanítványainak, akik az Istent szolgálják, hogy ne legyenek alávetve a Mammonnak, se ne kormányozza őket.

Mert ezt mondja: „Aki bűnt követ el, rabszolgája a bűnnek." (Ján. 8:34) Amennyiben tehát „a bűn rabszolgái"-ként határozza meg azokat, akik szolgálják a bűnt, de nem ismeri el magát a bűnt Istennek, épp így azokat is, akik a Mammont szolgálják „a Mammon szolgáinak" mondja, de ezzel nem nevezi a Mammont Istennek. Mert a Mammon a júdeai nyelv szerint, amelyet a szamaritánusok is használnak, kapzsi embert jelent, és olyan valakit, aki többet akar, mint amennyit birtokolnia kell. A héber szerint pedig egy szótag (bővítmény) hozzáadása által Mamuelnek hívják, és azt jelenti, hogy mohó (falánk), aki olyan valaki, akinek nyelőcsöve kielégíthetetlen. Ezért az említett két dolog miatt nem szolgálhatunk Istennek és a Mammonnak.

2. De, még amikor az ördögről, mint erősről szólt, akkor sem abszolút értelemben tette, hanem velünk összehasonlítva beszélt róla, saját Magát pedig minden tekintetben és valóságosan erős embernek mutatta be az úr, amikor azt mondta, hogy semmi más módon „nem rabolhatja el valaki az erősnek edényeit, csak ha előbb megkötözi előbb az erőset és akkor rabolja ki a házát." (Mát. 12:29) Nos, mi voltunk az edények és ennek az erősnek háza, amikor az elpártolás állapotában voltunk; mert mindenféle módon felhasznált minket, és tisztátalan szellem lakott bennünk. Mert nem azzal szemben volt erős, aki megkötözte őt, és lerombolta házát; hanem azokkal szemben, akik az eszközei/edényei voltak, amennyiben gondolataikat eltávolította Istentől: ezeket ragadta ki az úr az [ördög] markából.

Ahogyan Jeremiás is kijelenti: „JHVH megváltotta Jákobot, és kiragadta annak kezéből, aki

erősebb volt nála.” (Jer. 31:11) Ha tehát nem mutatott volna rá Arra, aki megkötöz és elrabolja a javakat, hanem pusztán az erős erejét hangsúlyozta volna, akkor az erős legyőzhetetlen marad. De ő hozzátette azt is, aki megszerzi és megtartja a birtoklás [jogát]; mert az, aki megkötöz, megfog, és az, akit megkötöztek, fogva van. És ezt semmivel sem összemérhető módon végezte el, úgy hogy az elszökött rabszolga, amilyen [Sátán] volt, egyáltalán nem hasonlítható az úrhoz: mert nem csak őt (Sátán), hanem a teremtett és alárendelt dolgok egyikét sem lehet összehasonlítanunk Isten Beszédével (Logosz), aki által minden teremtetett, aki a mi urunk, a Felkent Jahósua.

3. Mert azt, hogy mindeneket, akár angyalok, akár arkangyalok, vagy trónok, vagy uradalmak, egyaránt Az hozta létre és teremtette Beszéde általa, Aki mindenek feletti Isten, János így mutatta be. Mert amikor Isten Igéjéről beszélt, mint aki az Atyában volt, hozzátette: „Minden általa lett és nélküle semmi sem lett” (Ján. 1:3) Dávid is, amikor felsorolta [az Ő] dicséreteit, név szerint megemlítve minden dolgot, amit már említettem, az egeket és minden hatalmakat abban, hozzátette: „Mert Ő parancsolt, és azok megteremtettek; Szólt, és azok meglettek.” (Zsolt 148:5) Kinek parancsolt tehát? Kétségtelenül a Beszédnek, „aki által”, mondja, „az egek megerősíttettek, és szájának lehelete által minden erejük.” (Zsolt. 33:6) De hogy Ő Maga mindent függetlenül készített el, ahogyan Neki tetszett, erről ismét Dávid szól: „De a mi Istenünk az égben fenn és a földön lent; mindent úgy teremtett meg, ahogy Neki tetszett” (Zsolt. 115:3) De a megalapított dolgok különböznek Tőle, aki megalapította azokat, és az elkészíttetett Tőle, aki elkészítette azokat. Mert Ő Maga teremtetlen, nincs kezdete és vége, és semmiben sem szenved hiányt.

Saját maga elegendő Önmagának; sőt, mi több, Ő biztosítja minden másnak a létezést; de azok, amelyeket Ő alkotott kezdettel rendelkeznek. De mindazokra, amiknek kezdete van, amelyek ki vannak téve a feloszlásnak, és alávetettek és szükségük van Arra, aki készítette őket, szükséges egy minden tekintetben eltérő kifejezést [alkalmazni rájuk], mindenki által, akinek csak egy minimális képessége is van az ilyen dolgok felismerésére; így egyedül Őt, aki mindeneket Szavával teremtett, lehet illőképpen Istennek és Úrnak nevezni: de azokra, amelyeket létrehozott, nem alkalmazhatjuk ezt a kifejezést, és azok sem vehetik magukra azt az elnevezést, amelyik a Teremtőhöz tartozik.

IX. Fejezet – Egy és ugyanaz az Isten, a menny és a föld Teremtője az, Akiről a próféták szóltak, és Aki az evangéliumokban ki van jelentve. Ennek bizonysága Máté evangéliumából.

1. Ezért itt egyértelműen bebizonyosodott (és még ennél is világosabbá fog válni), hogy sem a próféták, sem az apostolok, sem a Felkent úr személy szerint nem ismert el más Urat vagy Istent, hanem csak a legfelsőbb Istent és Urat: a próféták és apostolok megvallották az Atyát és a Fiút; de senki mást nem neveztek Istennek, és senki mást nem vallottak Úrnak: és maga az úr adta át tanítványainak, hogy Ő, az Atya az egyedüli Isten és Úr, aki kizárólag Isten és mindenek Uralkodója; – nekünk pedig kötelességünk követni az erről szóló bizonyságot, ha valóban az ő tanítványai vagyunk. Mert Máté apostol – aki tudta, hogy egy és ugyanaz az Isten volt az, aki ígéretet adott Ábrahámnak, hogy magját olyanná teszi, mint az ég csillagai, mint az, aki Fia, a Felkent Jahósua által elhívott minket a kövek imádásától Önmaga ismeretéhez; úgy, hogy azok, akik nem nép voltak, néppé váltak, és akik nem szeretettek, szeretetté (vö. Róm 9:25 Hós 2:22) – kijelenti, hogy János – aki a Felkent útjának előkészítésekor azt mondta azoknak, akik dicsekedtek [Ábrahámmal való] testi kapcsolatukkal, de akiknek elméje telve volt ravaszsággal és mindenféle gonoszsággal, hirdetve azt a megbánást, amely visszahívja őket gonosz cselekedeteikből – így szólt: „Ó viperák generációja, ki az, aki megmutatta nektek, hogy hogyan menekülhettek meg az eljövendő haragtól? És ne gondoljátok, hogy ezt mondhatjátok magatokban: A mi atyánk Ábrahám: mert mondom nektek, hogy Isten képes ezekből a kövekből fiakat támasztani Ábrahámnak.” (Mát 3:7-9) Ezért hirdette nekik a bűnbánatot, de nem hirdetett nekik másik Istent, azon kívül, Aki Ábrahámnak ígéretet tett; ő (János) a Felkent előfutára volt, akiről Máté ismét mondja, és Lukács is: „Mert ez volt az, akiről az Úr beszélt a próféta által: Egy kiáltó Hang a pusztában, készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé Istenünk ösvényeit. Minden völgy be lesz tömve, és minden hegy és domb süllyedjen alá; és a görbét egyenessé és a durvát egyenletessé kell tenni; és minden test látni fogja az Isten szabadítását.” (Mát. 3:3 Luk. 3:4-6 Ézs. 40:3-5)

Ezért egy és ugyanaz az Isten létezik csak, a mi urunk Atyja, aki ígéretet is tett a próféták által, hogy elküldi előfutárát; és Szabadítását – azaz a Beszédét (Igéjét) – minden test számára láthatóvá tette, azzal, hogy maga [az Ige] megtestesült, hogy minden dologban nyilvánvalóvá válhasson Királyuk. Mert szükséges, hogy azok, akik megítéltetnek, lássák a bírót, és ismerjék őt, akitől ítéletet kapnak; és helyénvaló az is, hogy azok, akik kitartanak a dicsőségre, megismerjék azt, aki a dicsőség ajándékát adja nekik.

2. Megintcsak Máté, amikor az angyalról beszél, így szól: „Az Úr angyala megjelent Józsefnek álmában.” (Mát. 2:13) Hogy melyik Úré, azt maga magyarázza meg: „Hogy beteljesüljön, amit az Úr mondott a próféta által: Egyiptomból hívtam fiamat.” „Íme, szűz fog foganni és fiat szül, és Emmanuelnek fogják hívni; amely az értelme szerint: az Isten velünk.” (Mát 2:15 Ézs 7:14) Dávid hasonlóképpen beszél róla, aki a szűztől való Emmanuel: „Ne fordítsd el arcod a Te Felkentedtől. Az Úr igazságot esküdött Dávidnak, és nem fordul el tőle. A te tested

gyümölcséből valót ültetek székedbe.” (Zsolt 132:10-11) És ismét: „Ismert az Isten Júdeában; Az Ő helye elkészült békében, és lakóhelye Sionban.” (Zsolt 76:2-3)

Ezért egy és ugyanaz az Isten van, akit a próféták kinyilatkoztattak és a Jó Hír által hirdettetett; és az Ő Fia az, aki Dávid testének gyümölcséből volt, azaz a Dávid [házából] való szűztől, és aki Emmanuel; akinek csillagáról Bálám is így prófétált: „Egy Csillag jön ki Jákobból, és egy Vezető kel fel Izraelben.” (4Móz 24:17) De Máté azt mondja, hogy a Mágusok, akik keletről jöttek, így kiáltottak: „Mert láttuk csillagát keleten, és eljöttünk, hogy hódoljunk neki” (Mát. 2:2), és miután a csillag bevezette őket Jákob házába Emánuelhez, az általuk felajánlott ajándékokkal mutatták ki, hogy ki az, akinek hódoltak; mirha, mert Ő volt az, akinek meg kellett halni és eltemettetni a halandó emberiségért; arany, mert Ő volt a Király, „akinek királysága nem ér véget” (Luk. 1:33, Ézs. 9:6); és tömjén, mert Isten volt, aki „ismertté vált Júdeában” (Zsolt. 76:2) és „megjelent azoknak, akik nem keresik őt.” (vö.: Ézs. 65:1, Róm. 10:20)

3. És utána, a bemerítkezéséről [beszélve], Máté azt mondja: „Az egek megnyíltak, és látta Isten szellemét, mint egy galambot, rászállni: és íme, egy hang a mennyekből mondja: Ez a szeretett Fiam, akiben tetszésemet lelem.”(Mát. 3:16-17) Mert a Felkent nem akkor ereszkedett alá Jahósuára, sem nem volt a Felkent egy és Jahósua egy másik: hanem az Isten Beszéde (Logosz) – aki mindenek Megváltója, és aki mennyen és földön uralkodó, aki Jahósua, mint arra már rámutattam, aki a testet is magára vette, és felkenetett az Atyától való szellem által – Jahósuát „Felkentté” (Messiássá) tette, ahogy Ézsaiás mondja: „Egy vessző jön ki Jesse gyökeréből, és egy virág fog felemelkedni a vesszőből; és az Isten szelleme megnyugszik majd rajta: a bölcsesség és megértés szelleme, a tanács és hatalom szelleme, a tudás és kegyesség szelleme, és az Isten félelmének szelleme fogja betölteni őt. Nem a dicsőség (hírnév) alapján ítél, sem a megszólalás (szóbeszéd) alapján dorgál; hanem ítéletet tesz majd az alacsonyaknak, és elmarasztalja a föld gőgös embereit.”(Ézs11:1-4) És Ézsaiás előre rámutat kenetére, és annak okára, amiért felkenetett, amikor azt mondja: „Az Isten szelleme rajtam van, mert felkent engem: Elküldött engem, hogy hirdessem a Győzelmi/Jó Hírt (evangéliumot) az alázatosoknak, hogy meggyógyítsak minden összetört szívet, hogy a foglyoknak szabadságot hirdessek, és látást a vakoknak; hogy bejelentsem az Úr (JHVH) elfogadásának évét, és a bosszú napját; hogy megvigasztaljak minden gyászolót.”(Ézs. 61:1-2)

Mert mivel Isten Beszéde Jesse gyökeréből való ember volt, és Ábrahám fia, ebben a tekintetben Isten szelleme megnyugodott rajta, és felkente őt, hogy hirdesse a Győzelmi/Jó Hírt az alázatosoknak. De mivel Isten (Elohim, bíró) volt, nem a dicsőség (hírnév) alapján ítélt, sem a megszólalás (szóbeszéd) alapján dorgált. Mert „nem volt szüksége, hogy valaki is bizonyságot

tegyen neki az emberről, mert maga is tudta, hogy mi van az emberben." (Ján. 2:25) Mert hívta az összes embert, aki gyászolt; és bocsánatot adott azoknak, akik bűneik miatt fogságban voltak, megszabadította őket láncaiktól, akikről Salamon így mondja: „Mindenki a saját bűneinek kötelékeivel van megkötözve." (Péld. 5:22) Ezért Isten szelleme leszállt rá, annak szelleme, Aki ígéretet tett a próféták által, hogy fel fogja kenni őt, hogy így mi részesülhessünk kenetének bőségéből, hogy megmenekülhessünk. Ilyen tehát Máté tanúbizonysága.

X. Fejezet – Az előbbiek bizonyítása Márk és Lukács evangéliuma alapján

1. Lukács is, az apostolok követője és tanítványa, Zakariásra és Elizabetre utalva, akiktől ígéret szerint János született, mondja: „És mindketten igazak voltak Isten előtt, hibátlanul járva az ÚR minden parancsolatában és rendeletében." (Luk. 1:6) És ismét, Zakariásról beszélve: „És történt, hogy miközben papi hivatalának szokása szerint az Isten előtt papi tisztségét végezte, a hivatal szokása szerint füstölőjét égette;" és ment, hogy áldozatot végezzen, „belépett az ÚR templomába." (Luk. 1:8-9) Akinek angyala Gábriel is, aki kiemelkedő helyen áll az ÚR jelenlétében, egyszerűen, teljes mértékben és határozottan Úrnak és Istennek vallotta személy szerint azt, aki kiválasztotta Jeruzsálemet, és aki létrehozta a papi hivatalt. Mert senki mást nem ismert felette; mivel ha bárki más tökéletesebb Istenről és Úrról lett volna tudomása Rajta (JHVH) kívül, minden bizonnyal soha – ahogy azt már megmutattam – nem vallotta volna azt, akiről úgy tudta, hogy hiányosság gyümölcse, kétségtelenül és teljességgel Istennek és Úrnak.

És akkor Jánosról beszélve így szól: „Mert nagy lesz az ÚR szemében, és Izrael számos gyermekét fogja az ÚRhoz, az ő Istenükhöz fordítani. És Illés hatalmával és szellemében fog járni Őelőtte, hogy elkészítsen egy kész népet az ÚRnak." (Luk. 1:15-17) Mert kinek készítette a népet, és milyen Úr szemében lett nagy? Annak, aki megmondta, hogy János valami „több, mint egy próféta," és hogy „azok közül, akik asszonytól születtek nincs nagyobb, mint János, a Bemerítő;" (Mát. 11:11, Luk. 7:28), aki az embereket is késszé tette az úr megjelenésére, figyelmeztetve szolgatársait, és bűnbánatot hirdetve nekik, hogy bocsánatot nyerhessenek az Úrtól, mikor neki meg kell jelenni, hogy hozzájuk hívja őket, akik a vétkek és törvényszegések miatt elidegenedtek. Amint Dávid is mondja: „Elidegenedtek a bűnösök az anyaméhtől: megtévedtek, mihelyt megszülettek." (Zsolt 58:4) És ennek okáért történt, hogy visszatérítette őket Urukhoz, előkészítve az Illés hatalmával és szellemében egy tökéletes népet az Úrnak.

2. És ismét az angyalról szólva mondja: „De abban az időben Gábriel angyal küldetett Istentől, aki azt mondta a szűznek, ne félj, Mária; mert elfogadást találtál Istennél." (Luk. 1:26,30) És az

úrra vonatkozóan mondja: „Nagy lesz, és a Legfelsőbb Fiának fog neveztetni; és az ÚR Isten neki adja atyjának, Dávidnak trónját: és uralkodni fog Jákob házán örökké; és királyságának nem lesz vége.”(Luk. 1:32-33) Mert ki más az, aki uralkodhatna örökké Jákob házán, ha nem Jahósua a Felkent, a mi urunk, a Legmagasságosabb Isten Fia, aki a törvény és próféták által megígérte, hogy megváltását minden test számára láthatóvá teszi; hogy emberfiává legyen abból a célból, hogy az ember is Isten fiává válhasson? És Mária emiatt ujjongva kiáltott, és az egyház nevében prófétálva azt mondta: „Magasztalja lelkem az Urat, és szellemem örvendezik Szabadító Istenemben. Mert felkarolta gyermekét, Izraelt, irgalmának emlékezetére vette, ahogyan szólt atyáinknak, Ábrahámnak, és magjának örökre.” (Luk. 1:46-47;54-55)

Ezekkel és hasonló [részekkel] mutat rá arra az Evangélium, hogy Isten volt az, aki beszélt az atyáknak; hogy Ő volt az, aki Mózes által bevezette az igaz üdvrendet, mely törvény megadása által tudhatjuk, hogy Ő beszélt az atyáknak. Ez ugyanaz az Isten, Aki nagy jósága következtében kiöntötte ránk könyörületét, mely könyörület által „ránk tekintett a Nap-kelte a magasságból, és megjelent azoknak, akik a sötétségben és a halál árnyékában ültek, és lábainkat a béke útjára vezette;” (Luk. 1:78-79) ahogy Zakariás is – felépülve a némaság állapotából, amelyet a hitetlenség miatt szenvedett – új szellemmel betöltve új módon áldotta Istent. Mert minden dolog új szakaszba lépett, az Ige egy új módon hajtotta végre a testben való eljövetelt, hogy visszatéríthesse az emberi természetet (hominem) az Istenhez, amely eltávozott az Istentől; és így az ember újfajta módon tanulta meg az Istent imádni, de nem egy másik istent, mert valójában csak „egy Isten létezik, aki megigazítja a körülmetéltet hit által, és a körülmetéletlent a hiten keresztül.” (Róm 3:30)

Zakariás pedig prófétálva felkiáltott: „Áldott legyen az ÚR, Izrael Istene; mert meglátogatta és megváltotta népét, és felemelte az szabadítás szarvát nekünk, szolgájának Dávidnak házában; amint szólott szent prófétáinak szája által, amik a világ kezdete óta vannak; ellenségeinktől való szabadulást, és mindazoknak kezéből, akik gyűlölnek minket; hogy teljesítse [a megígért] irgalmat atyáinknak, és megemlékezzen szent szövetségéről, az esküről, mellyel megesküdött Ábrahámnak, a mi atyánknak, hogy megadja nékünk, hogy mi, megszabadulva ellenségeink kezéből, félelem nélkül szolgálhassunk neki, szentségben és igazságban Őelőtte, életünknek minden napján.” (Luk 1:68-75) Azután ezt mondja Jánosnak: „És te, gyermek, a Legfelsőbb prófétájának fogsz hívatni: mert az ÚR előtt fogsz járni, hogy elkészítsd az útját; hogy népének a szabadulás ismeretét megadd, mert ez az ő vétkeik bocsánata.” (Luk 1:76-77) Mert ez az az ismeret a szabadulást illetően, amely hiányzott nekik, azaz Isten Fiának ismerete, amelyet János ismertté tett, mondván: „Íme az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűnét. Ez az, akiről mondtam: utánam jön egy ember, aki előttem lett; mert előttem volt: és az Ő teljességéből kaptunk mindnyájan.” (Ján. 1:29-30, 15-16)

Ez tehát a szabadulás ismerete volt; de nem [tartalmazott] egy másik Istent, sem másik Atyát, sem Büthoszt, sem a harminc Aeon Plerómáját (Korszak Teljességét), sem az (alsóbb) Nyolcasság Anyját: hanem a szabadulás ismerete az Isten Fiának ismerete, akit szabadítónak hívnak és valóban az is, és Megváltónak, és üdvösnek. Valódi szabadítás, az alábbiak szerint: „Várakoztam a te szabadításodra, ó JHVH." (1Móz 49,18) És azután ismét, Megváltó: „Íme Istenem, Megváltóm, benne bízom." (Ézs. 12:2) De mivel üdvösséget hoz, így: „Isten megismertette Üdvözítőjét (salutare) a pogányok előtt." (Zsolt 98:2) Mert ő valóban Szabadító, mint az Isten Beszéde és Fia; de üdvös (hasznos), mivel szellem; mert azt mondja: „Orcánk szelleme a Felkent Úr." (Jsir. 4:20 – LXX) de üdvösség, mint test: mert „Az Ige testté lett, és közöttünk lakozott." (Ján. 1:14) Ennek a szabadulásnak az ismeretében részesítette tehát János azokat, akik bűnbánóak, és hisznek az Isten Bárányában, aki elveszi a világ bűneit.

3. És az Úr angyala, mondja, megjelent a pásztoroknak, örömet hirdetve nekik: „Mert megszületett Dávid házában a Megváltó, azaz a Felkent, az úr. Aztán megjelent a mennyei sereg sokasága, dicsérve Istent és mondván: Dicsőség a legmagasabb Istennek és a földön a jó akaratú embereknek béke." (Luk. 2:13-14) A hamisan gnosztikusoknak (ismerettel rendelkezők) hívottak azt mondják, hogy ezek az angyalok a Nyolcasságból érkeztek, és a felülről való Krisztus lejövetelét tették nyilvánvalóvá. De ismét tévedésben vannak, amikor azt mondják, hogy a felülről való Felkent és Megváltó nem megszületett, hanem a földi világból való Jézus bemerítkezése után ő, [a Teljességből való Felkent] leszállt rá, mint egy galamb. Tehát ezen emberek szerint a Nyolcasság angyalai hazudtak, amikor azt mondták: „Mert született ma nektek a Szabadító, aki a Felkent Úr, a Dávid városában." (Luk. 2:11)

Mert az ő beszámolójuk szerint nem a Felkent, sem a Szabadító az, aki megszületett abban az időben; hanem a földi Jézus, aki a világ készítőjétől [Demiurgosz] való, és akire a bemerítkezése után, azaz harminc év elteltével, fentről szállt alá a Szabadító. De miért tették hozzá [az angyalok], hogy „a Dávid városában", ha nem azt az örömteli hírt jelentették be, hogy az Isten által Dávidnak adott ígéret beteljesedett, miszerint a testének gyümölcséből fog származni egy örökkévaló Király? Mert az egész világegyetem Gazdája (Demiurgosz) adta az ígéretet Dávidnak, ahogy maga Dávid kijelenti: „Segítségem az Istentől van, aki teremtette az eget és a földet;" (Zsolt. 120:2) és ismét: „Kezében vannak a föld végei, és a magas hegyek az Övé. Mert a tenger Övé, és Maga alkotta azt; és Kezei formálták a szárazföldet. Gyertek, imádjuk és boruljunk le Előtte, és sírjunk az ÚR jelenlétében, aki alkotott minket; mert Ő az ÚR a mi Istenünk." (Zsolt. 95;LXX:94:4-7)

A szent szellem nyilvánvalóan kijelenti Dávid által azoknak, akik hallják, hogy lesznek olyanok,

akik megvetik Őt, Aki alkotott minket, és Aki egyedül Isten. Ezért is mondta ki a fenti szavakat, amik alatt ezt értette: „Vigyázzatok, hogy nehogy tévedésbe essetek; Őkívüle vagy felette nincs más Isten, aki felé inkább kinyújthatnátok [kezeiteket]", ezáltal téve minket istenfélővé és hálássá Őiránta, Aki alkotott, létrehozott, és [még mindig] táplál bennünket. Akkor hát mi fog történni azokkal, akik Teremtőjükkel szemben ily nagy káromlás szerzői?

Ugyanezt az igazságot az angyalok is [hirdették]. Mert amikor felkiáltottak, „Dicsőség Istennek a magasságban, és a földön béke" ezekkel a szavakkal Őt, a legmagasabban levő Teremtőt dicsőítették, azaz a mennyek feletti dolgok, és a földön levő minden dolog Alapítóját: Aki az égből elküldte saját keze munkája, azaz az emberek számára szabadításának áldását. Ezért teszi hozzá: „A pásztorok visszatértek, dicsőítve Istent mindazért, amit hallottak és láttak, ahogy nekik mondták." (Luk. 2:20) Mert az izraelita pásztorok nem másik Istent dicsőítettek, hanem azt, akit a törvény és a próféták hirdettek, mindenek Alkotóját, akit az angyalok is dicsőítettek. De ha ezek az angyalok, akik a Nyolcasságból származtak, másvalaki dicsőítéséhez voltak hozzászokva, aki különbözik attól, akit a pásztorok [imádtak], akkor ezek a Nyolcasságból való angyalok tévedést és nem igazságot hoztak volna számukra.

4. És Lukács még tovább mondja az úrral kapcsolatban: „Amikor a tisztulás napjai beteltek, felvitték Jeruzsálembe, hogy bemutassák őt az ÚR előtt, ahogy az ÚR törvényében írva van, hogy minden hímet, amely megnyitja anyjának méhét, az ÚR-nak szenteljenek; és hozzanak áldozatul az ÚR törvényében mondottaknak megfelelően egy pár gerlicét, vagy két galambfiókát" (Luk. 2:22-24) saját személyében a legvilágosabb módon nevezte ÚR-nak azt, Aki a törvényes rendet megadta. De „Simeon" azt is mondja „áldotta Istent, és így szólt, Uram, most engedd, hogy a te szolgád békében távozzon; mert szemeim látták Üdvösségedet, amelyet Te készítettél minden népek színe előtt; világosságot a pogányoknak való megnyilatkozást és népednek, Izraelnek dicsőségét." És azt is mondja: „Anna a próféta nő" hasonló módon dicsőítette Istent, amikor látta a Felkentet, „és beszélt róla mindazoknak, akik várták Jeruzsálem megváltását." (Luk. 2:38) Mindezek által egyetlen Isten mutatkozott meg, felfedve az emberek számára a szabadság új rendjét, a szövetséget, az Ő fiának új eljövetelén keresztül.

5. Ezért Márk, Péter követője és tolmácsa így kezdi Evangéliuma elbeszélését: „A Felkent Jahósua, az Isten Fia Örömüzenetének kezdete; ahogyan a prófétáknál meg van írva: Íme, elküldöm követemet színed előtt, hogy elkészítse utadat. Egy kiáltó szava a pusztában: Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé a mi Istenünk előtt az ösvényeket." (Márk. 1:1-3) Az Evangélium kezdetén egyértelműen idézi a szent próféták szavait, és rögtön Őrá mutat, akit Istennek és Úrnak vallottak; Őrá, aki a mi urunk, a Felkent Jahósua Atyja, aki ígéretet tett neki,

hogy elküldi követét Orcája előtt, aki János volt, kiáltva a pusztában, „Illés szellemével és erejében," „Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé a mi Istenünk előtt az ösvényeket." Mert a próféták nem más-más Istent hirdettek, hanem egy és ugyanazt; számos vonatkozásban ugyan, és sok címen. Mert változatos és gazdag tulajdonságokkal rendelkezik az Atya, amint azt már a megelőző könyvemben megmutattam; és ennek a munkának a további részében maguktól a prófétáktól [ugyanazt az igazságot] fogom megmutatni. Az Evangéliumának befejezése felé Márk azt mondja: „Tehát miután az úr Jahósua beszélt velük, felvétetett az égbe, és Isten jobbján foglalt helyet" (Márk. 16:19) megerősítve, amit a próféta szólt: „Mondta JHVH az én Uramnak: Ülj jobbomra, amíg teszem ellenségeidet lábad zsámolyává." (Zsolt. 110:1) Így az Isten és Atya valóban egy és ugyanaz; akit a próféták hirdettek, és akit az igaz Győzelmi/Jó Hír átadott; akit mi, keresztények, teljes szívből imádunk és szeretünk, mint az ég és föld és minden abban levő dolgok Teremtőjét.

XI. Fejezet

1. János, az úr tanítványa, ezt a hitet hirdette, és az Evangélium kinyilvánításával arra törekedett, hogy eltávolítsa azt a tévelygést, amelyet Kerinthosz terjesztett el az emberek között, még korábban pedig azok, akiket nikolaitáknak neveznek, akik hajtásai ama hamisan „tudásnak" (gnózis) nevezettnek, és meggyőzni törekedett őket arról, hogy csak egy Isten létezik, aki mindeneket Beszéde által teremtett; és nem úgy, ahogy állítják, hogy van egy Teremtő, de az úr Atyja egy másik; és hogy a Teremtő Fia valóban egy, de a Krisztus a másik fölött volt, aki sértetlen maradt, miután leszállt Jézusra, a Teremtő Fiára, és ismét visszatért a Plerómájába; és hogy az Egyszülött (Monogenész) volt a kezdet, de a Logosz volt az Egyszülött igazi fia; és hogy ezt a teremtést, amelyhez tartozunk nem az elsődleges Isten alkotta, hanem valamiféle erő, amely messze alatta fekszik, és elzárja a kapcsolatot a láthatatlan és kimondhatatlan dolgokkal. Az úr tanítványa tehát azt akarja, hogy vessenek véget minden ilyen tanításnak, és hogy felállítsák az igazság szabályát az Egyházban, hogy egy Mindenható Isten van, aki alkotott mindent Beszéde által, a láthatókat és a láthatatlanokat; egyúttal megmutatva, hogy a Beszéd által, melyen keresztül Isten elkészítette a teremtést, az üdvösséget is megadta a teremtésbe tartozó embernek; ezért így kezdte tanítását az Evangéliumban: „Kezdetben volt a Beszéd, és a Beszéd Istennel volt, és a Beszéd Isten volt. Ugyanez kezdetben Istennel volt. Minden Általa lett, és nélküle semmi nem készült. Ami készült, élet volt Őbenne, és az élet volt az emberek világossága. És a világosság fénylik a sötétben, és a sötét nem értette meg azt." (Ján. 1:1-5) „Minden dolog" mondja, „Általa lett" tehát ebbe a „minden dolog"-ba ez a mi teremtésünk [tartozik] bele, mivel nem fogadhatjuk el ezektől az emberektől, hogy a „minden dolog" [szavak] az ő [úgynevezett] Plerómájukon belüli dolgokra vonatkoznának. Mert ha ez az ő Plerómájuk valóban tartalmazza mindezeket, akkor ez a teremtés, lévén ugyanilyen

[teremtett dolog], nem eshet kívül azon, amint azt az előző könyvemben bemutattam; ha mégis kívül esnék a Plerómán, ami valójában lehetetlennek tűnik, akkor ebben az esetben az következik, hogy Plerómájuk nem lehet „minden”, tehát ez a határtalan teremtés nincs a [Plerómán] kívül.

2. János azonban minden kétséget kizár számunkra, amikor ezt mondja: „Ebben a világban volt, és a világ őáltala készült, és a világ nem ismerte őt. Saját [dolgaihoz] jött, és saját [népe] nem fogadta be Őt.” (Ján. 1:10-11) Markion és a hozzá hasonlók szerint a világ sem őáltala készült, és nem is a saját dolgaihoz jött, hanem máséhoz. És bizonyos gnosztikusok szerint ezt a világot angyalok készítették, és nem Isten Beszéde. Valentinusz követői szerint pedig a világ nem Őáltala [Beszéd] alkottatott, hanem a Demiurgosz által. Mert ő (Soter=Megváltó) az odafenti dolgok mintája alapján hasonlatosságokat készített, amint állítják; de a Demiurgosz végezte el a teremtés munkáját. Mert azt mondják, hogy ő, az Úr és a teremtési terv Alkotója, aki által szerintük ez a világ létrejött az Anyától származik; miközben az Evangélium világosan kijelenti, hogy a Beszéd által teremtettek mindenek, amely kezdetben Istennél volt, amely Beszéd, mint mondja: „testté lett, és lakozott közöttünk.” (Ján 1:14)

3. De ezen emberek szerint sem a Beszéd nem lett testté, sem a Felkent, sem a Megváltó (Soter), aki az összes [eonok közreműködésével] teremtett. Mert azt állítják, hogy a Beszéd és a Felkent soha nem jött el ebbe a világba; hogy a Szabadító sem testesült meg soha és nem szenvedett, hanem galambként szállt a teremtett Jézusra; és amint kihirdette az ismeretlen Atyát, ismét felszállt a Plerómába. Néhányan azonban kijelentik, hogy ez a teremtett Jézus megtestesült és szenvedett, akit úgy ábrázolnak, mintha csak áthaladt volna Márián, mint a víz a csövön keresztül; mások azt állítják, hogy ő a Demiurgosz Fia, akire a teremtett Jézus leszállt; miközben ismét mások mondják, hogy Jézus Józseftől és Máriától született, és hogy a fentről való Krisztus leszállt rá, aki test nélküli létező, és érzékmentes (szenvedésre képtelen). De az eretnekek egyetlen véleménye szerint sem lett Isten Beszéde testté. Mert ha valaki gondosan megvizsgálja mindnyájuk rendszereit, azt fogja tapasztalni, hogy Isten Beszédét mindnyájan úgy mutatták be, mint aki nem lett testté (sine carne) és érzékmentes, ahogyan a Krisztus is, aki felülről van. Mások úgy gondolkodnak Róla, mint aki emberként nyilvánult meg; de fenntartják, hogy mégsem született és vált testté; míg mások úgy vélik, hogy egyáltalán nem vett fel emberi formát, de galambként leszállt Jézusra, aki Máriától született. Ezért az úr tanítványa, hamis tanúknak mutatva őket, ezt mondja: „És a Beszéd testté lett, és lakozott közöttünk.”

4. És hogy ne kelljen keresnünk, melyik Isten Igéje lett testté? Ő maga tanítja meg nekünk korábban, mondva: „Volt egy Istentől küldött ember, akinek a neve János (Johanán) volt.

Ugyanez jött, mint tanú, hogy tanúja legyen a Világosságnak. Nem ő volt a Világosság, hanem jött, hogy bizonyságot tegyen a Világosságról." (Ján. 1:6-7) Melyik Isten által küldetett tehát János, aki előfutár volt, aki tanúságot tesz a Világosságról? Bizonyosan az Által, akinek Gábriel az angyala, aki be is jelentette a születésének örömhírét: [az az Isten], aki a próféták által is megígérte, hogy Elküldi követét Fiának orcája előtt, aki előkészíti útját, vagyis hogy tanúskodhasson a Világosságról Illés szellemében és erejében. De ismét, melyik Isten szolgája és prófétája volt Illés? Aki teremtette az eget és a földet, ahogy maga is bevallja. János tehát, akit ennek a világnak formálója és alkotója küldött, hogyan tett volna tanúságot egy olyan Világosságról, amely a kimondhatatlan és láthatatlan dolgoktól szállt alá? Mert az összes eretnekség úgy döntött, hogy a Demiurgosz nem volt tudatában a felette levő Erőnek, aki tanújának és hírnökének János bizonyult. Amiért az úr azt mondta, hogy „prófétánál is nagyobbnak" tartotta őt. Mert az összes többi próféta is az atyai Világosság eljövetelét hirdette, és vágyott arra, hogy méltó legyen látni Őt, akit hirdetett; János azonban előre be is jelentette [eljövetelét] a többiekhez hasonló módon, és valójában meg is látta őt, amikor eljött, és rámutatott, és sokakat meggyőzött, hogy higgyenek benne, így aztán mind próféta mind apostol is volt. Mert ez több mint egy próféta, mert „először apostolok, másodlagosan próféták;" (1Kor 12,28) de mindazok egy és ugyanazon Istentől származnak.

5. Jó volt az a bor, amelyet Isten készített a szőlőskertben, és amelyet először fogyasztottak. Senki nem talált benne hibát azok közül, akik itták; és az úr is részesedett belőle. De az a bor jobb volt, amelyet a Beszéd abban a pillanatban és azok számára készített vízből, akiket meghívtak a menyegzőre. Mert bár az úrnak volt hatalma borral szolgálni azoknak az ünneplőknek, függetlenül bármilyen létrehozott alapanyagoktól, és betölteni étellel azokat, akik éhesek voltak, mégsem ezt a módot választotta; hanem kenyereket vett, amelyeket a föld készített, és hálákat adott, és máskor a vizet borrá változtatta, megelégítette azokat, akik az asztalhoz dőltek, és italt adott azoknak, akiket meghívtak a menyegzőre; megmutatva, hogy az Isten, aki alkotta a földet, és aki megparancsolta, hogy hozzon gyümölcsöt, aki megalapozta a vizeket, és előhozta a forrásokat, Ő volt az, aki az utolsó időkben Fia által ajándékozta az étel áldását és az ital jótéteményét az emberiségnek: a Felfoghatatlan [így cselekszik] a felfogható által, és a Láthatatlan a látható által; mivel senki sincsen Kívüle, és ő az Atya kebelében létezik.

6. Mert „Istent soha senki" mondja „nem látta", kivéve „az egyszülött Fiát, aki az Atya kebelén van, ő nyilatkoztatta ki [Őt]." (Jn 1:18) Mert Ő, a Fiú, aki kebelén van, kijelenti mindeneknek az Atyát, aki láthatatlan. Ezért azok ismerik, akiknek a Fiú kinyilatkoztatja Őt; másrészt az Atya a Fiú segítségével azoknak ad ismeretet Fiáról, akik őt szeretik. Aki által Nátánáel, tanítva lévén felismerte [Őt]; ő volt az, akinek az úr is bizonyságot tett, hogy „egy valóban izraelita, akiben nincs ravaszság." (Ján. 1:47) Az izraelita felismerte Királyát, ezért így kiáltott hozzá: „Rabbi, Te

vagy az Isten Fia, Te vagy Izrael Királya.” (Ján 1:49) Aki által Péter is, miután tanítva lett, felismerte a Felkentet, mint az élő Isten Fiát, amikor [Isten] azt mondta: „Íme, szeretett Fiam, akiben kedvemet lelem: Szellememet rá fogom helyezni, és ítéletet mutat a nemzeteknek. Nem küzd, és nem kiált; senki sem hallja a hangját az utcákon. A megrepedt nádat nem töri össze, és a füstölő gyertyabelet nem oltja ki, amíg döntésre nem viszi az ítéletet; és az ő nevében bíznak majd a nemzetek.” (Mát. 12:18-21; Ézs. 42:1-4)

7. Ezek tehát a Győzelmi Hír (evangélium) első alapelvei: hogy egy Isten van, a mindenség Teremtője; Ő akit a próféták is hirdettek, és aki Mózes által a törvény rendjét is adta – [alapelveket] melyek kihirdetik urunk, a Felkent Jahósua Atyját, és kizárnak minden más Istent vagy Atyát rajta kívül. Olyan szilárd ez a talaj, amelyen az Evangéliumok pihennek, hogy még maguk az igazán eretnekek is tanúságot tesznek mellettük, és ezekből a [dokumentumokból] kiindulva igyekszik mindegyik alátámasztani saját különös tanítását. Mert az ebioniták, akik csak Máté Evangéliumát használják, éppen ez alapján cáfolódnak meg, hogy hamis feltevéseik vannak az úrral kapcsolatban. Markion pedig, megcsonkítva a Lukács szerintit, az egyetlen létező Isten káromlójának bizonyult, épp azokból a [szövegrészekből] amelyeket megtart. Azok pedig, akik elválasztják Jahósuát a Felkenttől, azt állítva, hogy a Felkent érzékmentes maradt, és hogy Jahósua volt az, aki szenvedett, ezek inkább Márk evangéliumát részesítik előnyben, amelyet ha az igazság szeretetével olvasnának, akkor kijavíthatnák hibáikat. Továbbá mindazok, akik Valentinuszt követik, és bőségesen használják a János szerintit, hogy összefüggéseiket illusztrálják, teljes tévedésben levőnek bizonyulnak éppen ez által az Evangélium által, amint azt az első könyvemben megmutattam. Így aztán ellenfeleink bizonyságot tesznek nekünk, és hasznosítják ezeket [a dokumentumokat], hogy az azokból származó bizonyítékunk szilárd és igaz.

8. Nem lehetséges, hogy az Evangéliumok száma több vagy kevesebb legyen, mint amennyi van. Mert, mivel a világnak négy övezete van, amelyben élünk, és négy fő szél(irány) van, miközben az Egyház szétszóródott mindenütt az egész világon, és az Egyház „oszlopa és talaja” a Győzelmi Hír (Evangélium) és az élet szelleme; ezért illő, hogy négy oszloppal rendelkezzen, halhatatlanságot lehelve minden irányba, és újraélesztve az emberiséget. Ebből a tényből nyilvánvaló, hogy a Beszéd, mindenek Kézművese, aki kerubokon ül, és mindent magában összefog, aki megjelent az embereknek, négyféle szempont szerinti Evangéliumot adott nekünk, amelyeket egy Szellem köt össze. Ahogy Dávid is mondja, amikor megjelenéséért könyörgött: „Te, akik kerubok között ülsz, ragyogj elő!” (Zsolt. 80:2) Mert a kerubok is négyarcúak voltak, és arcaik az Isten Fia üdvrendjének képei voltak.

Mert, [ahogy az Írás] mondja „Az első élőlény olyan volt, mint az oroszlán," ami hatékony munkáját, vezéri és királyi hatalmát szimbolizálja; „a második [élőlény] olyan volt, mint egy borjú", jelezve [az Ő] áldozati és papi rendjét; de „a harmadik arca olyan volt, mint egy emberé," ami nyilvánvaló leírása az emberi eljövetelének; „a negyedik olyan volt, mint egy repülő sas" (Jel. 4:7) rámutatva a Szellem ajándékára, mely szárnyaival lebeg az Egyház felett. És ezért az Evangéliumok összhangban vannak ezekkel a dolgokkal, amelyek közé a Felkent Jahósua ültettetett. Merthogy János az ő eredeti, hatékony, és dicsőséges származását beszéli el az Atyától, így jelentve ki, „Kezdetben volt a Beszéd, és a Beszéd Istennel volt, és a Beszéd Isten volt." (Jn 1:1)

Ezenkívül „minden általa lett, és nélküle semmi sem lett," Ez az oka annak is, hogy ez az Evangélium tele van magabiztossággal, mert ilyen az Ő személye. Ez a Lukács szerinti pedig, papi karakterét hangsúlyozva, Zakariás pap Istennek szóló áldozati felajánlásával kezdődik. Mert már elkészült a hizlalt borjú, hogy a fiatalabb fiú újbóli megtalálása miatt fel legyen áldozva. (vö.: Luk. 15:27) Máté az Ő emberi nemzetségét tárgyalja, mikor ezt mondja: „A Felkent Jahósua nemzedékének könyve, aki Dávid fia, aki Ábrahám Fia;" (Mát. 1:1) és azt is: „A Felkent Jahósua születése így történt." (Mát. 1:18) Ez tehát az Ő ember létének Evangéliuma; ezért is maradt az egész Evangélium során alázatos és szelíd ember. Márk viszont azzal a [hivatkozással] kezdődik, hogy a prófétai szellem lejött a magasságból az emberre, mondván: „A Felkent Jahósua evangéliumának kezdete, ahogy Ézsaiás prófétánál megíratott" – rámutatva az Evangélium szárnyas nézőpontjára; és ebből kifolyólag tette tömörré és futólagossá elbeszélését, mert ez jellemző a prófétákra.

És maga az Isten Beszéde a Mózes előtti atyákkal az isteni és dicsőséges [formájával] összhangban beszélgetett; azután a törvény hatálya alá tartozó személyek számára papi és liturgikus szolgálatot vezetett be. Majd, miután emberré lett számunkra; elküldte a mennyei szellem ajándékát az egész földre, befedezve minket a saját szárnyaival. Így tehát amilyen utat az Isten Fia követett, olyan volt az élőlények formája is; és amilyen volt az élőlények formája, olyanok a Győzelmi Hír (evangéliumok) sajátosságai is. Mivel az élőlények négyesek, a Győzelmi Hír is négyes, amint az úr által követett pálya is. Ezért kapott négy szövetséget is az emberi faj: az elsőt az özönvíz előtt, Ádám alatt; a másodikat az özönvíz után, Noé alatt; a harmadikat a törvény megadásakor Mózes alatt; a negyediket, amelyik megújítja az embert, és mindet magában összefoglalva a Győzelmi Hír által, felemeli és felviszi az embert az égi királyságba.

9. Mivel ezek a dolgok így vannak, hiábavalók és még vakmerőek is mindazok, akik lerontják a Győzelmi Hír ezen alakját; azok, [úgy értem], akik a Győzelmi Hír nézőpontjait úgy ábrázolják,

mint ami nagyobb számú, mint a fentiekben említettek, vagy másfelől, kevesebb. Az előbbi osztály [úgy tesz], mintha többet fedezett volna fel, mint az igazság; az utóbbiak pedig mintha félretehetnék Isten üdvrendjét. Mert Markion, aki elutasítja a teljes Evangéliumot, vagyis inkább elvágja magát az Evangéliumtól, azzal dicsekszik, hogy része van az Evangélium [áldásaiból].

Ismét mások (a montanisták), hogy semmissé tehessék a Szellem ajándékát, amely az utolsó időkben az Atya tetszése által áradt az emberi nemre, nem ismerik el a János Evangéliuma által bemutatott [evangélium szerinti üdvrend] szempontját, amelyben az úr megígérte, hogy elküldi a Paraklétoszt (ügyvéd, képviselő, vigasztaló); hanem az Evangéliummal együtt félreteszik a prófétai szellemet is. Valóban nyomorult emberek! Akik igazából próféta-szerűségek akarnak lenni, de félre akarják vetni az Egyház prófétai ajándékát; úgy viselkednek, mint azok (az Enkratiták), akik képmutatásuk miatt tartják magukat távol a testvérek közösségétől. Arra kell következtetnünk, hogy ezek az emberek (a montanisták) Pál apostolt sem tudják elfogadni. Mert a Korinthusi levélben kifejezetten a prófétai ajándékokról beszél, és elismeri a prófétáló férfiakat és asszonyokat az Egyházban. Akik tehát mindezekben a körülményekben az Isten Szelleme ellen vannak, azok megbocsáthatatlan bűnbe esnek.

Azok pedig, akik Valentinosztól vannak, teljesen vakmerőek lévén, saját összeállításaikat előadva azzal dicsekszenek, hogy több Evangéliumot birtokolnak, mint amennyi valójában van. Valójában az arcátlanság olyan nagy fokára jutottak, hogy a többihez képest új írásuknak az „Igazság Evangéliuma” címet adták, habár ez semmi egyezést nem mutat az apostolok Evangéliumaival, így nincs is olyan Evangéliumuk, amelyik ne lenne tele istenkáromlással. Mert ha az általuk közzétett írás az igazság Evangéliuma, és mégis teljesen különbözik azoktól, amelyeket az apostolok nekünk átadtak, akkor bárki, akit érdekel megláthatja – ahogyan az írások maguk is mutatják – hogy az, amit az apostolok adtak át, már nem tekinthető az igazság evangéliumának. Azt azonban, hogy egyedül ezek az Evangéliumok igazak és megbízhatóak, és nem engedik a fent említett szám növekedését, sem csökkenését, már sok és jelentős [érvekkel] bizonyítottam. Mert mivel Isten mindent megfelelő arányban és alkalmazás szerint készített, így az Evangélium külső nézetének is jól rendezettnek és harmonikusnak kellett lenni. Megvizsgálva azért azon emberek véleményét, akik az Evangéliumot átadták nekünk, egészen kútfejeiktől elkezdve, haladjunk tovább a többi hátralevő apostolokhoz, és tanulmányozzuk Istenre vonatkozó tanításukat; hogy azután idővel meghallgassuk magának az úrnak saját szavait.

XII. Fejezet

1. Péter apostol tehát, az úr feltámadása és egekbe való felvétele után ki akarta egészíteni a tizenkét apostol számát, és a Júdás helyére valamiféle helyettes beiktatásakor, akit Istennek kellett kiválasztani, így szólította meg a jelenlevőket: „Férfiak [és] testvérek, teljesülnie kellett az Írásnak, amelyet a szent szellem Dávid szája által mondott Júdást illetően, aki vezetője lett azoknak, akik Jahósuát elvitték. Mert közénk számlálták: … Lakása legyen kietlen, és senki ne lakozzon benne; és, felvigyázó tisztét más vegye át;" (ApCsel. 1:16-7,20 Zsolt 69:26 109:8), ez pedig elvezetett az apostolok számának kiegészüléséhez, a Dávid által mondott szavaknak megfelelően. És ismét, amikor a szent szellem a tanítványokra szállt, hogy mindnyájan prófétálhassanak és nyelveken szóljanak, és némelyek gúnyolták őket, mintha bort ittak volna, Péter azt mondta, hogy nem részegek, mert a nap harmadik órája volt; hanem, hogy ez volt az, ami megmondatott a próféta által: „Az utolsó napokban fog bekövetkezni, mondja Isten, kiöntök szellememből minden testre, és prófétálni fognak." (ApCsel. 2:15-17 Jóel 3:1-2) Az az Isten tehát, aki megígérte a próféta által, hogy az egész emberi nemre elküldi szellemét, Ő volt az, aki el is küldte; és Isten maga volt az, akit Péter úgy hirdetett, mint Aki beteljesítette saját ígéretét.

2. Péter ugyanis ezt mondta: „Izrael férfiai, hallgassátok meg szavaim; a názáreti Jahósua az az ember, akit Isten megerősített közöttetek hatalmi megnyilvánulások, csodák, és jelek által, amelyet Isten adott általa, amint ti magatok is tudjátok: Őt, akit az Isten meghatározott tanácsa és előre ismerete szolgáltatott ki, gonosz emberek kezei által öltetek meg [a kereszthez] szegezve: akit Isten feltámasztott, megoldva a halál fájdalmait; mert lehetetlen, hogy fogva tarthasson általuk. Mert Dávid így beszél felőle: „Mindenkor orcám előtt látom az urat; mert jobb kezemnél van, hogy meg ne inogjak: ezért örült a szívem, és nyelvem ujjongott; testem is reményben fog nyugodni: mert nem hagyod lelkem a Seolban, sem nem engeded, hogy Szented romlást lásson." (ApCsel 2:22-27 Zsolt 16:8-10) Azután magabiztosan beszél Dávid pátriárkáról, hogy meghalt, és eltemették, és sírja a mai napig velük van.

Azt mondta: „De mivel próféta volt, és tudta, hogy Isten eskü tett neki, hogy testének gyümölcséből kell ülnie valakinek a trónján; előre látva ezt, beszélt a Felkent feltámadásáról, hogy nem maradhat a Seolban, és teste sem láthat romlást. Ezt a Jahósuát" – mondta -, „Isten feltámasztotta, amelynek mindannyian tanúi vagyunk: ő az, aki Isten jobbja által felmagasztaltatva, megkapva az Atyától a szent szellem ígéretét, kiosztotta ezt az ajándékot, amit most láttok és hallotok. Mert Dávid nem szállt fel az egekbe; de maga mondta, Az ÚR (JHVH) mondta az uramnak (adonaj): Ülj jobbomra, amíg ellenségeidet lábad zsámolyává teszem. Ezért tudja meg bizonyosan Izrael egész háza, hogy Isten ugyanazt a Jahósua-t, akit ti keresztre feszítettetek, úrrá és Felkentté tette." És amikor a sokaság felkiáltott, „Mit tegyünk akkor?" Péter mondta nekik, „Tartsatok bűnbánatot, és merítkezzetek alá mindnyájan a Jahósua

nevében a bűnök bocsánatáért, és megkapjátok a szent szellem ajándékát.”

Így az apostolok nem hirdettek más Istent vagy másik Teljességet; sem azt, hogy a Felkent, aki szenvedett és feltámadt, egy volt, míg aki a magasba repült egy másik, és szenvedéstől mentes maradt; hanem hogy egy és ugyanaz az Isten létezik, az Atya, valamint a Felkent Jahósua, aki feltámadt a halálból; és a Benne való hitet hirdették, azoknak, akik nem hittek az Isten Fiában, és figyelmeztették őket a próféták által, hogy a Felkentet, akit Isten megígért, hogy elküldi, Jahósuában elküldte, akit megfeszítettek és Isten feltámasztotta.

(eddig az angol átnézve korrektúrával, innentől nyers fordítás jön)

3. És amikor Péter János kíséretében a születésétől fogva sánta férfira nézett a templom azon kapuja előtt, amelyet Szépnek neveznek, aki ült és alamizsnát kéregetett, mondta neki: „Ezüstöm és aranyam nincs; de amit én adok neked: A Felkent Jahósua, a názáreti nevében kelj fel és járj. És azonnal lábai és lábfejei megerősödtek; és járt, és bement velük a templomba, és sétált, ugrált és dicsérte Istent.” (ApCsel 3:6-8) Azután amikor e váratlan tett miatt sokaság gyűlt köréjük mindenfelől, Péter megszólította őket: „Izrael emberei, miért csodálkoztok ezen; vagy miért tekintetek olyan komolyan ránk, mintha saját erőnkből tettük volna, hogy ez az ember járjon? Ábrahám, Izsák, és Jákob Istene, az atyák Istene megdicsőítette Fiát, akit ítéletre átadtatok, és megtagadtatok Pilátus jelenlétében, amikor az el akarta őt engedni. De ti keserűen a Szent és Igaz ellen álltatok, és azt akartátok, hogy egy gyilkost adjanak nektek; de az élet Fejedelmét megöltétek, akit Isten feltámasztott a halálból, amelynek tanúi vagyunk. A Neve adott erőt a nevében való hit által ennek az embernek, akit ti láttok és ismertek; igen, az a hit, amely általa van, megadta neki ezt a tökéletes épséget mindnyájatok jelenlétében. És most, testvéreim, tudom, hogy tudatlanságból tettétek ezt a gonoszt. … Hanem azok a dolgok, amelyeket Isten korábban az összes próféta szája által megmutatott, hogy a Felkentjének szenvednie kell, így töltötte be. Tartsatok bűnbánatot tehát, és térjetek meg, hogy vétkeitek ki legyenek törölve, és hogy a felüdülés ideje eljöjjön nektek az Úr színe előtt; és elküldi majd nektek az előre elrendelt Felkentet, Jahósuát, akit az égnek kell magába fogadnia mindenek helyreállítása idejéig, amiről beszélt Isten szent prófétái által. Mert Mózes valóban azt mondta atyáinknak: Prófétát támaszt az ÚR (JHVH) Isten testvéreitek közül, olyat, mint én; azt hallgassátok mindenben, amit csak szól majd nektek. És az fog bekövetkezni, hogy minden lélek, aki nem hallgatja azt a Prófétát, ki fog pusztulni a nép közül. És a próféták is mindnyájan Sámueltől és a következőktől fogva, akik csak szóltak, e napokról jövendöltek. Ti vagytok a prófétáknak és a szövetségnek fiai, melyet Isten szerzett atyáinkkal, mondván Ábrahámnak: És a te Magodban megáldatnak a földnek nemzetségei mindnyájan. Az Isten az ő Fiát, Jahósuát

elsősorban néktek támasztván, elküldte őt, hogy megáldjon titeket, hogy mindegyikőtök elfordíthassa magát bűneitől.” Péter Jánossal együtt hirdette nekik ezt az egyszerű örvendetes híreknek üzenetét, hogy Jahósua beteljesítette azt az ígéretet, amelyet Isten az atyáknak tett; bizonyosan nem hirdetett más istent, hanem az Isten Fiát, aki emberré is lett, és szenvedett; így vezette Izraelt a tudáshoz, és Jahósua által hirdette a halottak feltámadását, és megmutatta, hogy mindazt, amit a próféták hirdettek, mint a Felkent szenvedése, ezeket Isten beteljesítette.

4. Ezért is, amikor a főpapok összegyűltek, Péter bátorsággal telve mondta nekik, „Ti, nép vezetői, és Izrael vénei, ha ma egy jótett miatt vagyunk vizsgálat alatt, ami egy tehetetlen emberrel történt, hogy mi által lett éppé; tudjátok meg mindnyájan, és Izrael egész népe, hogy a názáreti Felkent Jahósua neve által, akit ti megfeszítettetek, akit Isten feltámasztott a halálból, a neve által áll ez [az ember] előttetek egészségesen. Ez az a kő, amit ti, építők, elvetettetek, amely szegletkővé lett. [Nincs másban szabadítás: mert] nincs más név az ég alatt, amely adatott az embernek, amely által megszabadulunk” (ApCsel 4:8-12) Így az apostolok nem cseréltek Istent, hanem azt hirdették az embereknek, hogy a Felkent Jahósua volt a megfeszített, akit ugyanaz az Isten, aki a prófétákat is küldte, maga Isten lévén feltámasztott, és megadta benne a megmenekülést az embereknek.

5. Ezért zavarba hozta őket mind a gyógyítás ezen esete („mert az az ember negyvenéves volt, akinél a gyógyulásnak ez a csodája történt”), és az apostolok tanítása, és a próféták kifejtése által, amikor is a főpapok elbocsátották Pétert és Jánost. [Ez utóbbiak] visszatértek apostoltársaik nyugalmához és az úr tanítványaihoz, vagyis az Egyházhoz, és elmondták, hogy mi történt, és hogy milyen bátran cselekedtek Jahósua nevében. Azt mondják, hogy az egész Egyház, „amikor meghallották, egyhangúan felemelték Istenhez hangjukat, és mondták, Uralkodó, Te vagy az Isten, aki megteremtetted az eget, a földet, a tengert, és minden benne levőket; aki a szent szellem által szóltál így Dávid, a mi atyánk, a te szolgád szája által: Miért dühöngtek a nemzetek és terveznek a népek hiábavalóságot? Felálltak a föld királyai és egybegyűltek a fejedelmek az ÚR (JHVH) ellen és Felkentje ellen. Mert valóban összegyűltek ebben a városban a te szent szolgád, Jahósua ellen, akit te felkentél, Heródes és Poncius Pilátus a nemzetekkel és Izrael népével együtt, hogy végrehajtsák azt, amit a te karod és akaratod eleve elrendelt, hogy bekövetkezzék.” (ApCsel 4,24-28)

Ezek az Egyház hangjai, amelyből minden gyülekezet származott; ezek az új szövetség polgárai anyaállamának hangjai; ezek az apostolok hangjai ezek az úr tanítványainak, a tökéletes igazaknak, akik az úr mennybemenetele után a Szellem által lettek tökéletessé, és azt az Istent hívták segítségül, aki teremtette az eget, a földet és a tengert, – akit a próféták hirdettek, – és

Jahósuát, a Felkentet, a Fiát, akit Isten kent fel, és aki nem ismert más [Istent]. Ugyanis abban az időben és helyen nem volt sem Valentinusz, sem Markion, sem ezeknek az igazság megrontóinak többi fajtája és hívei. Ezért Isten, a mindenség Alkotója meghallgatta őket. Mert azt mondják: „Megrázkódott a hely, ahol összegyűltek; és mindannyian megteltek szent szellemmel, és bátran mondták az Isten beszédét" mindazoknak, akik hajlandóak voltak hinni. „És nagy erővel," fűzik hozzá, „tettek tanúbizonyságot az apostolok az úr Jahósua feltámadásáról" mondván nekik, „Atyáink Istene feltámasztotta Jahósuát, akit megragadtatok és megöltetek, fára akasztva őt: Isten őt a Jobbjára, mint Herceget és Megváltót állította, hogy bűnbánatot adjon Izraelnek, megbocsátva a bűnöket. És mi ezen beszédek tanúi vagyunk; csakúgy, mint a szent szellem, akit az Isten adott azoknak, akik hisznek Benne." „És naponta," – mondja -, „a templomban, és házról házra, nem szűntek meg tanítani és hirdetni a Felkent Jahósuát," az Isten Fiát. Ugyanis ez volt a szabadítás ismerete, amely tökéletessé teszi az Isten előtt azokat, akik elismerik az Ő Fiának eljövetelét.

6. De mivel ezek közül a férfiak közül néhányan szemtelenül azt állítják, hogy az apostolok, amikor a júdeaiak között hirdettek, nem mondhattak nekik másik istent azon kívül, akiben ők (a hallgatóik) hittek, azt mondjuk nekik, hogy ha az apostolok a régi idők beléjük oltott véleményének megfelelően beszéltek az emberekkel, akkor senki nem tanulta meg tőlük az igazságot, sem sokkal korábban az úrtól; mert azt mondják, hogy maga is ugyanezen a módon beszélt. Ezért ezek a férfiak maguk sem ismerik az igazságot; hanem mivel ilyen volt a véleményük Istennel kapcsolatban, ezért úgy fogadták el a tanítást, ahogyan képesek voltak hallani.

E beszédmód alapján tehát senkinél sem lehet az igazság szabálya; hanem minden tanuló tanítóinak fogja tulajdonítani ezt a gyakorlatot, ahogyan éppen az a személy gondolkodott, és amennyire képességei terjedtek, úgy volt hozzá intézve a nyelv is. De az úr eljövetele feleslegesnek és haszontalannak fog tűnni, ha valóban azzal a szándékkal jött, hogy elviselje és megőrizze minden embernek Istenről való gondolkodását a régi időkben. Emellett sokkal nehezebb feladat volt, hogy azt, akit a júdeaiak emberként láttak és keresztre feszítettek, felkentnek, az Isten Fiának, örök Királyuknak hirdessék. Mivel azonban ez így volt, biztosan nem a régi meggyőződésüknek megfelelően beszélt velük. Mert ők, akik azok szemébe mondták, hogy ők az úr gyilkosai, maguk is sokkal bátrabban hirdették volna azt az Atyát, aki a Demiurgosz felett van, és nem mint egyének ajánlották magukat, hogy higgyenek [az Istenben]; és a bűn sokkal kisebb volt, ha a felső Szabadítót valóban nem feszítették keresztre (aki úgy néz ki számukra, hogy felemelkedett), mivel szenvedésmentes volt.

Mert ahogy a pogányokkal nem elképzeléseiknek megfelelően beszéltek, hanem bátran megmondták nekik, hogy isteneik nem istenek, hanem démonok képmásai (LXX: Zsolt. 95:5); ugyanígy hirdethették volna a hébereknek is, ha ismertek volna egy nagyobb vagy tökéletesebb Atyát, nem táplálva és erősítve ezen emberek Istennel kapcsolatos valótlan véleményét. Sőt, miközben lerontották a pogányok tévedését és elvonták őket isteneiktől, egyáltalán nem hoztak rájuk újabb tévedést; hanem eltávolították azokat, amelyek nem voltak istenek, rámutattak viszont arra, aki egyedül Isten és igazi Atya.

7. Péter szavaiból tehát, amelyeket Cézáreában Kornéliusz centurióhoz intézett, és azokhoz a pogányokhoz, akik vele voltak, akiknek először hirdette az Isten beszédét, megérthetjük, hogy az apostolok mit szoktak hirdetni, hirdetésük jellegét, és az Istennel kapcsolatos gondolatukat. Mert ez a Kornéliusz, mondta, „kegyes és istenfélő férfiú egész háznépével együtt, aki sok alamizsnát osztogatott a népnek, és szüntelen könyörgött az Istennek. Ez látta tehát a napnak kilencedik órája körül, hogy az Isten angyala eljön hozzá, és monda neki: Alamizsnáid feljutottak az Isten elé emlékeztetésül. Ezért hát küldj el Simonhoz, akit Péternek neveznek." (vö.: ApCsel 10:2-5) De amikor Péter látta azt a látomást, amelyben az égi hang ezt mondta neki, „Amit Isten megtisztított, azt ne nevezd közönségesnek," (ApCsel 10:15) ez azért történt, [hogy megtanulja,] hogy az az Isten, aki a törvény által megkülönböztette a tisztát és tisztátalant, az volt, aki megtisztította a pogányokat Fiának vérén keresztül – akit Kornéliusz is imádott; akihez Péter belépve mondta: „Igazán azt látom, hogy az Isten nem személyválogató, hanem minden nemzetben elfogadható számára az, aki őt féli és igazságosan cselekszik" Így világosan jelzi, hogy akit Kornéliusz korábban Istenként félt, akiről a törvény és próféták által hallott, akinek kedvéért alamizsnát is szokott adni, az valóban az Isten. Volt tudása a Fiáról, viszont csak vágyakozott rá; ezért [Péter] hozzátette, „Ti ismeritek azt a beszédet, mely egész Júdeában, Galileától kezdve, az után a bemerítés után, melyet János hirdetett, nyilvánosságra jutott, a názáreti Jahósuáról, hogyan kente fel Isten szent szellemmel és hatalommal; aki széjjeljárt, hogy jót tegyen, és meggyógyítsa mindazokat, akiket az ördög leigázott; mert Isten vele volt.

És mi tanúi vagyunk mindazoknak, amiket mind a júdeaiak földjén, mind Jeruzsálemben tett; akit fagerendára akasztva megöltek: Őt az Isten harmadnapra feltámasztott, és nyíltan megmutatta; nem az egész népnek, hanem az Istentől előre kiválasztott tanúknak, nekünk, akik együtt ettünk és ittunk vele, minekutána feltámadott halottaiból. És megparancsolta nekünk, hogy hirdessük a népnek, és tegyünk bizonyságot, hogy ő az Istentől rendelt bírája élőknek és holtaknak. Erről a próféták mind bizonyságot tesznek, hogy bűneinek bocsánatát veszi az ő Neve által mindenki, aki hiszen ő benne." (ApCsel 10:37-43) Az apostolok tehát Isten Fiát hirdették, akiről az emberek nem tudtak; és eljövetelét azoknak, akik már Isten felől tanítva voltak; de nem vezettek be másik istent. Mert ha Péter tudott volna ilyesmiről, nyíltan hirdette volna a

pogányoknak, hogy a júdeaiak Istene egy, de a keresztények Istene egy másik; és mindannyian, kétségtelenül, az angyal látomása miatti félelmében, hittek volna abban, amit mondott nekik.

De Péter szavaiból nyilvánvaló, hogy valóban megtartotta az Istent, aki már ismert volt számukra; de arról is tanúskodott nekik, hogy a Felkent Jahósua volt az Isten Fia, élők és holtak Bírája, akire nézve megparancsolta nekik, hogy merítkezzenek alá a bűnök bocsánatára; és nem csak erről, hanem tanúságot tett, hogy Jahósua maga volt az Isten Fia, aki szent szellemmel is fel volt kenve, és így neveztetett Jahósua a Felkentnek. És ő ugyanaz a lény, aki Máriától született, amint azt Péter tanúsága magába foglalja. Valóban úgy lenne, hogy Péter abban az időben még nem birtokolta a tökéletes tudást, amelyet ezek az emberek később fedeztek fel? Szerintük tehát Péter tökéletlen volt, és a többi apostol is tökéletlen volt; és úgy illene, hogy ők, amikor újjáélednek, e férfiak tanítványaivá váljanak, hogy ők is tökéletessé váljanak. De ez valóban nevetséges. Ezekről az emberekről az derül ki, hogy nem az apostolok tanítványai, hanem saját gonosz elképzeléseiké. Ez oknál fogva van közöttük számos vélemény, amennyiben mindegyik úgy fogadta el a tévelygést, ahogy képes volt [befogadni]. De az Egyház az egész világon, amelynek eredete az apostoloktól származik, kitart egy és ugyanazon vélemény mellett Istenről és Fiáról.

8. És ismét: Kit hirdetett Fülöp az etiópok királynője eunuchjának, visszatérve Jeruzsálemből, és Ézsaiás prófétát olvasta, amikor ő és ez az ember egyedül voltak együtt? Nem ő volt az, akiről a próféta beszélt? „Mint juhot vezették a levágásra, és mint a néma bárány nyírója előtt, így nem nyitotta meg száját?” „De ki fogja kinyilvánítani születését? Mert élete elvétetik majd a földről.” (ApCsel 8,32-33) [Fülöp kijelentette] hogy ez volt Jahósua, és hogy az Írások beteljesedtek benne; amint a hívő eunuch maga is tett: és kívánta, hogy bemerítkezzen, ezt mondva: „Hiszem, hogy Jahósua a Felkent, az Isten Fia.” Ezt az embert el is küldték Etiópia vidékeire, hogy hirdesse azt, amiben maga is hitt, hogy egy Isten van, akit a próféták hirdettek, de hogy ennek [az Istennek] a Fia már megjelent emberi természetben (secundum hominem), és juhként levágták; és az összes többi kijelentéseket, amelyeket a próféták tettek vele kapcsolatban.

9. Pál maga is, miután az úr szólt hozzá az égből, és megmutatta neki, hogy tanítványainak üldözésében saját urát üldözte, és elküldte hozzá Ananiást, hogy visszanyerje látását, és merítkezzen be –„hirdette,” mondja, „Jahósuát a Damaszkuszi zsinagógákban, teljes szólásszabadsággal, hogy ez az Isten Fia, a Felkent.” (ApCsel 9:19-20) Ez az a titok, amelyről azt mondta, hogy kinyilatkoztatás által ismertetett meg vele, tudniillik, hogy aki Pontius Pilátus alatt szenvedett, ugyanaz mindenek Ura, és Király, és Isten (hatalmasság), és Bíró, aki a hatalmat a mindenség Istenétől kapta, mert „engedelmes volt a halálig, még pedig a kereszt haláláig.” (Fil

2:8) És amennyiben ez igaz, amikor [az athéniaknak hirdetett az Areopaguson – ahol a júdeaiak nem voltak jelen, lett volna rá lehetősége, hogy a szólás szabadságával hirdesse Istent – azt mondta nekik: Az Isten, aki teremtette a világot és mindazt, ami abban van, mivelhogy Ő ég és föld ura, kézzel csinált templomokban nem lakik. Sem embereknek keze nem érintheti őt, mintha bármire is szüksége lenne, holott Ő ad mindeneknek életet, lélegzetet és mindent; aki az emberek egész faját egy vérből teremtette, hogy lakhassanak az egész földnek színén, előre meghatározva idejüket lakásuk határainak megfelelően; hogy keressék az Istenséget, ha valamilyen módon képesek lennének őt felkutatni, vagy megtalálni Őt, bár nem áll távol tőlünk.

Mert Őbenne élünk, mozgunk, és vagyunk; amint saját embereitek közül is mondták némelyek: Mert utódai is vagyunk. Mivelhogy azért az Istennek utódai vagyunk, nem kell azt gondolnunk, hogy aranyhoz, ezüsthöz, kőhöz, vagy emberi mesterség és kitalálás faragványához hasonlatos az Istenség. Ennek a tudatlanságnak idejét azért elnézve az Isten, most hírül adja az embereknek, hogy mindenek mindenütt megtérjenek. Mert kijelölt egy napot, amelyen a világot igazságosan fogja megítélni egy férfiú, Jahósua által; akiről bizonyságot tett mindenkinek az által, hogy feltámasztotta őt halottaiból." (ApCsel 17:24-31) Ebben a szakaszban nem csak azt hirdeti nekik, hogy Isten a világ Teremtője, – úgy hogy nem voltak jelen a júdeaiak -, hanem azt is, hogy szintúgy Ő alkotta az emberiség egyetlen faját, hogy a föld egész színén lakjon; ahogy Mózes is kijelentette: „Amikor a Legmagasabb felosztotta a nemzeteket, ahogyan Ádám fiait szétszórta, Ő határozta meg a nemzetek határait az Isten angyalainak száma szerint;" de az a nép, amelyik hisz Istenben, most már nem az angyalok hatalma alatt áll, hanem az ÚR [uralma] alatt. „Mert népe, Jákob lett az ÚR osztályrésze, Izrael örökségének mérőkötele." (vö. LXX: 5Móz 32:8-9)

És ismét, amikor Pál Barnabással a líciai (Lycaonia) Lisztrában volt, és az úr Felkent Jahósua nevében azt tették, hogy egy ember, aki születésétől fogva béna volt járjon, és amikor a tömeg istenekként akarta tisztelni őket a megdöbbentő tett miatt, azt mondta nekik: „Ugyanolyan emberek vagyunk mint ti, hirdetve nektek Istent, hogy elforduljatok ezektől a hiábavaló bálványoktól, hogy az élő Istennek [szolgáljatok], aki teremtette az eget, és a földet, és a tengert, és minden dolgot azokban; aki a múltban elviselte minden nemzetnél, hogy saját útján járt, bár nem hagyta magát tanúság nélkül, jó cselekedeteit biztosítva, esőt adva az égből, és gyümölcsöző évszakokat, megtelítve szíveteket ételeivel és örömével." (ApCsel 14:15-17) De hogy az összes levele összhangban áll ezekkel a kijelentésekkel, megfelelő helyen magukból a levelekből fogom megmutatni az apostol bemutatásakor. De miközben e bizonyítékokat előhozom az Írás igazságai által, és röviden és átfogóan kifejtem a különféle módon megfogalmazottakat, te is türelemmel vigyázz rájuk, és ne tartsd őket szószaporításnak; figyelembe véve azt, hogy az Írásban szereplő dolgok igazolása csak magukból az Írásokból

származhatnak.

10. Továbbá még István, akit az apostolok elsőként választottak diakónusnak, és aki minden ember közül elsőként követte az úr vértanúságának nyomdokait, mivel elsőként ölték meg a Felkent megvallásáért, bátran beszélt a nép között, és tanította őket, mondva: „A dicsőség Istene megjelent a mi atyánknak, Ábrahámnak … és azt mondta neki: Menj ki házadból, és nemzetségedből, és jöjj arra a földre, amelyet mutatok neked; … és elvitte őt erre a földre, ahol most ti lakoztok. És nem adott neki örökséget, még annyit sem, hogy lábát letehesse; mégis megígérte, hogy neki adná birtokként és az utána levő magvának… És Isten ezt mondta a bölcsnek: hogy magva idegen lesz a földön, és rabságba kell kerülnie, és négyszáz évig gonoszul gyötrődnie; és megítélem azt a nemzetet, akiknek szolgálnak, mondja az Úr. És utána kijönnek és szolgálnak engem ezen a helyen. És megadta nekik a körülmetélkedés szövetségét, és [Ábrahám] nemzé Izsákot." (ApCsel 7:2-8) És további szavai ugyanazt az Istent hirdetik, aki Józseffel és az ősatyákkal volt, és aki beszélt Mózessel.

11. És hogy az apostolok tanításának egész sora egy és ugyanazon Istent hirdette, aki Ábrahámot átköltöztette, aki megadta neki az örökség ígéretét, aki a maga idejében megadta neki a körülmetélkedés szövetségét, aki utódait kihívta Egyiptomból, megőrizte őket a külső körülmetélkedés által – mert jelként adta, hogy ne legyenek ugyanolyanok, mint az egyiptomiak – mert Ő volt mindenek Teremtője, mert Ő volt a mi urunknak, Jahósuának, a Felkentnek Atyja, mert Ő volt a dicsőség Istene, – akik szeretnék, tanulhatnak az apostolok szavaiból és tetteiből, és elgondolkodhatnak azon a tényen, hogy ez az Isten egy, aki fölött nincs más.

De ha lenne is fölötte más isten, azt kellene mondanunk, mindegyikük megtett munkája minőségének összehasonlítása által, hogy az utóbbi felülmúlja az előbbit. Mert tettei által mutatkozik meg a jobb ember, mint ahogy ezt már megjegyeztem; és, mivel ezen emberek „atyjának" nincsenek tettei, amit felhozhatnának, az utóbbi látszik egyedül Istennek. De ha valaki „a vitatkozás betege" (1Tim 6:4) és azt gondolja, hogy amit az apostolok kijelentettek Istenről, azt allegóriának kell venni, vegye figyelembe korábbi kijelentéseimet, amelyben egy Istent, mint a mindenek Formálóját és Alkotóját igazoltam, és leromboltam és lecsupaszítottam állításaikat; és az apostolok tanításával összhangban levőnek fogja találni, és így az marad meg, amit korábban tanítottak, és meggyőződtek arról, hogy egy Isten van, a mindenség Alkotója. És amikor majd elidegeníti elméjét az ilyen tévedésektől, és ettől az Isten elleni káromlástól, amit magába foglal, magától is megtalálja majd értelmét, hogy elismerje, hogy mind a mózesi törvény mind az új szövetség kegyelme, mivel mindkettő arra az időre illeszkedett [amelyre

adatott], egy és ugyanazon Isten adományozta az emberi faj részére.

12. Mert azok, akiknek elméje romlott, szembehelyezkedtek a mózesi törvényhozással, és úgy ítélték meg, hogy azok ellentétesek a Jó/Győzelmi Hír tanításával, nem alkalmazták magukra, hogy megvizsgálják az egyes szövetségek közötti különbséget. Mivel tehát az atyai szeretet elhagyta őket, Sátán által felfuvalkodtak, Simon mágus tanításaihoz fordultak, véleményükben hitehagyottá lettek attól, aki az Isten, és úgy képzelték, hogy egy másik isten megismerése által maguk valami többet fedeztek fel, mint az apostolok; és [fenntartották], hogy az apostolok még némileg a júdeaiak véleménye hatása alatt hirdették a Jó Hírt, de ők maguk tisztábbak [a tanításban], és értelmesebbek, mint az apostolok. Ezért Markion és hívei is elkötelezték magukat a Szentírás megcsonkítása mellett, néhány könyvet egyáltalán nem ismerve el; és Lukács szerint való Evangéliumot és Pál leveleit lerövidítették, azt állítják, hogy ezek önmagukban hitelesek, amit maguk rövidítettek le így. Egy másik munkámban azonban, amennyiben Isten erőt ad nekem, megcáfolom őket ezekből, amelyeket még megtartottak.

De az összes többi, akiket a hamisan „tudásnak" (gnózis) nevezett tett felfuvalkodottá, bizonyosan elismerik az Írást; de eltorzítják az értelmezéseket, amint azt az első könyvben bemutattam. És valóban Markion hívei közvetlenül káromolják a Teremtőt, azt állítva róla, hogy ő a gonosz dolgok teremtője, [de] alaptételük állítása ebben a formában több mint tűrhetetlen; azt mondják ugyanis, hogy két létező van, istenek, melyek különböznek egymástól természet által, – az egyikük jó, de a másik gonosz. Azok, akik Valentinusztól valók azonban, miközben megtisztelő módon alkalmazzák a nevet, és kijelentik, hogy a Teremtő az Atya, és Úr, és Isten, de mégis istenkáromlóbbá teszi elméletüket vagy szektájukat az, hogy fenntartják hogy Ő nem egy volt az Aeonok közül a Plerómán belül, hanem abból a hiányból, amely kiűzetett a Plerómán túl. Az Írások és Isten üdvrendjének tudatlansága hozza létre bennük ezeket. És eme munka során egyrészt a szövetségek különbségének okára fogok mutatni, másrészt harmóniájuk egységére.

13. De hogy az apostolok és tanítványaik így tanítottak, ahogy az Egyház hirdeti, és hogy akik így tanítottak, tökéletesek voltak, ezért hívták ki őket arra a helyre is, ami tökéletes – István, aki ezeket az igazságokat tanította, amikor még a földön volt, látta Isten dicsőségét és Jahósuát a jobbján, és így kiáltott fel: „Íme, látom, hogy az ég megnyílt, és az Emberfia Isten jobbján áll." (ApCsel 7,55-56) Ezeket a szavakat mondta, és megkövezték; és így teljesítette a tökéletes tanítást, minden tekintetben utánozva a vértanúság Vezérét, és imádkozott azokért, akik megölték őt, ezekkel a szavakkal: „Uram, ne ród fel ezt a bűnt az ő felelősségükre." (ApCsel 7:60) Így lettek tökéletesek azok, akik ismerték egy és ugyanazon Istent, aki az elejétől a végégi jelen

volt az emberiséggel a különféle korszakokban; ahogy Hóseás próféta kijelenti: „Én sokasítottam meg a látomásokat, és a próféták keze által hasonlatokat használtam.” (Hós 12:11)

Azok tehát, akik lelküket halálra adták a Felkent győzelmi híre miatt – hogyan beszélhettek volna az embereknek az [Istenről való] régi véleményük szerint? Ha ezt az utat választották volna, akkor nem kellett volna szenvedniük; de mivel azokkal szemben hirdettek, akik nem járultak hozzá az igazsághoz, ezért szenvedtek. Nyilvánvaló tehát, hogy nem mondtak le az igazságról, hanem teljes bátorsággal hirdettek a júdeaiaknak és a görögöknek. A júdeaiaknak valóban [azt hirdették], hogy az a Jahósua, akit keresztre feszítettek az Isten fia volt, élők és holtak Bírája, és hogy Ő kapta meg Atyjától az örökkévaló királyságot Izraelben, amint rámutattam; a görögöknek azonban egy Istent hirdettek, aki mindent megalkotott, és Jahósuát a Felkentet, az Ő fiát.

14. Ez még egyértelműbb megvilágításban látható az apostolok leveléből, amelyet nem a júdeaiaknak, sem a görögöknek nem továbbítottak, hanem azoknak, akik a pogányokból hittek a Felkentben, megerősítve hitüket. Mert amikor bizonyos emberek Júdeából Antiochiába jöttek – ahol először nevezték az úr tanítványait keresztényeknek (felkentesek) a Felkentben való hitük miatt – és arra törekedtek, hogy meggyőzzék azokat, akik hittek az úrban, hogy metélkedjenek körül, és tartsanak meg más dolgokat a törvény előírása alapján; és amikor Pál és Barnabás e kérdés miatt felmentek Jeruzsálembe az apostolokhoz, és az egész egyház összegyűlt, Péter így szólt hozzájuk: „Férfiak, testvérek, tudjátok, hogy régi napoktól választott ki Isten engem arra, hogy a nemzetek az én szájam által hallják a Győzelmi/Jó Hír szavát és higgyenek. És Isten, a szív Vizsgálója, tanúságot tett róluk, adva nekik szent szellemet, akárcsak nekünk; és nem tett különbséget köztünk és köztük, megtisztítva a szívüket hit által. Miért teszitek próbára tehát Istent, hogy igát szorítsatok a tanítványok nyakára, amelyet sem atyáink, sem mi nem tudtunk hordozni? De hisszük, hogy urunk a Felkent Jahósua kegyelme által mentetünk meg, akárcsak ők.”

Utána Jakab (Jákob) így szólt: „Férfiak, testvérek, Simon kijelentette, hogy Isten miként szándékozik népet venni a pogányok közül az ő Nevéért. És ezek egyeznek a próféták szavaival, ahogy írva van: „Ezek után visszatérek, és felépítem majd Dávid sátorát, amely leomlott; és megépítem romjait, és felállítom: hogy az emberek maradéka megkereshesse az Urat, és mind a pogányok, akik között esdekelve hívnak segítségül, ezt mondja JHVH, aki megteszi ezeket.” Öröktől fogva ismertek az Isten munkái. Ezért a magam részéről ítéletet mondok, hogy ne bántsuk azokat, akik a pogányok közül Istenhez fordulnak: hanem hogy utasítsuk őket, hogy tartózkodjanak a bálványok hiábavalóságától, és a paráznaságtól, és a vértől; és bármit, amit

nem akarnak, hogy velük tegyenek, ne tegyenek másokkal.” (vö.: ApCsel 15:13-20) És amikor ezek a dolgok elhangzottak, és mindannyian beleegyezésüket adták, így írták nekik: „Az apostolok, a vének, [és] a testvérek azoknak a testvéreknek, akik a nemzetek közül valók, akik Antiochiában, Szíriában, Ciliciában vannak, üdvözlet! Mivel hallottuk, hogy egyesek, akik közülünk jöttek ki, szavakkal zavartak meg titeket, lelketeket felforgatva, mondva: Körül kell metélkedni és be kell tartani a törvényt; akiknek nem adtunk ilyen parancsolatot: jónak tűnt nekünk, egyetértésben összegyűlve, hogy választott embereket küldjünk hozzátok szeretett Barnabásunkkal és Pálunkkal; férfiakkal, akik lelküket adták urunk, a Felkent Jahósua nevéért.

Elküldtük tehát Júdást és Silást, hogy szájról szájra elmondhassák véleményünket. Mert jónak látszott a szent szellemnek, és nekünk, hogy ne terheljünk nagyobb terhet, mint ezek a szükséges dolgok; hogy tartózkodjatok a bálványoknak felajánlott húsoktól, és a vértől, és a paráznaságtól; és amit nem akartok, hogy veletek tegyenek, azt ne tegyétek másokkal: amelytől megőrizve magatokat szent szellemben járva, jól fogtok cselekedni.” (ApCsel 15:23-29) Mindezen szakaszokból tehát nyilvánvaló, hogy nem egy másik Atya létezésére tanítottak, hanem odaajándékozták a szabadság új szövetségét azoknak, akik újonnan hittek az Istenben a szent szellem által. De világosan jelezte az általuk vitatott kérdés jellege, tudniillik, hogy szükséges-e még a tanítványok körülmetélkedése, vagy sem, hogy fogalmuk sem volt másik Istenről.

15. [Ez esetben] nem lett volna olyan szokásuk [a héberekből valóknak] az első szövetségből fakadóan, hogy a pogányokkal nem voltak hajlandók együtt enni. Mert még Péter, noha elküldetett hozzájuk, hogy tanítsa őket, és látomás által kényszeríttetett erre, mindazonáltal nem kevés habozással beszélt, így szólva hozzájuk: „Ti tudjátok, hogy egy júdeai embernek törvénytelen, hogy társalogjon vagy hogy bemenjen egy másik nemzetbelihez; de Isten megmutatta nekem, hogy senkit sem nevezhetek közönségesnek vagy tisztátalan embernek. Ezért jöttem ide ellentmondás nélkül;” (ApCsel 10:47) ezekkel a szavakkal jelezve, hogy nem ment volna el hozzájuk, ha nem lett volna megparancsolva neki. Hasonló okból sem adta volna meg nekik ilyen készségesen a bemerítést, ha nem hallotta volna őke prófétálni, amikor a szent szellem megnyugodott rajtuk. És ezért felkiáltott, „Eltilthatja-e valaki a vizet, hogy ne merítkezzenek be, akik ugyanúgy megkapták a szent szellemet, mint mi?” (ApCsel 10,47) Ugyanakkor meggyőzte azokat, akik vele voltak, és rámutatott, hogy ha nem nyugodott volna meg azokon a szent szellem, lett volna, aki megtiltotta volna az alámerítkezésüket. És az apostolok, akik Jakabbal voltak, megengedték a pogányoknak, hogy Isten szellemének engedelmeskedve szabadon cselekedjenek.

De ők maguk, miközben ugyanazt az Istent ismerték, folytatták az ősi szertartásokat; úgy, hogy Péter még félt, hogy szemrehányásukat se vonja magára, bár korábban a pogányokkal együtt evett a látomás és a szellem miatt, amely megnyugodott rajtuk, mégis, mikor bizonyos személyek Jakabtól jöttek, visszahúzódott, és nem evett velük. Pál pedig azt mondta, hogy Barnabás is ugyanezt tette. Így tettek tehát az apostolok, akiket az úr tett minden cselekedete és tanítása tanújává – mert úgy találják, hogy Péter, Jakab és János, aki mindenütt együtt volt vele – lelkiismeretesen a mózesi törvény rendje szerint cselekedtek, megmutatva, hogy egy és ugyanazon Istentől származott; amit biztosan soha nem tettek volna meg, – mint már mondtam -, ha megtudták volna az úrtól [hogy létezik] egy másik Atya rajta kívül, aki a törvény rendjét kijelölte.

XIII. Fejezet

1. Azokkal (a markionitákkal) kapcsolatban, akik azt állítják, hogy egyedül Pál ismerte az igazságot, és hogy kijelentés által lett nyilvánvaló számára a titok, hadd győzze meg őket maga Pál, amikor azt mondja, hogy egy és ugyanazon Isten cselekedett Péterben a körülmetéltek apostolságáért, és őbenne a pogányokért. Péter tehát annak az Istennek volt az apostola, akinek Pál is volt; és akit Péter a körülmetéltek között Istenként hirdetett, és ugyanígy Isten Fiát, azt Pál is [kijelentette] a pogányok között. Mert a mi urunk egyáltalán nem azért jött, hogy egyedül Pált mentse meg, és Istennek sem olyan korlátozott eszközei vannak, hogy csak egy apostola kellene, hogy legyen, aki ismeri Fia üdvrendjét. És ismét, amikor Pál azt mondja: „Milyen szépek azoknak lábai, akik Jó Hírt mondanak, akik a béke örömüzenetét hirdetik” (Róm. 10:15 Ézs. 52:7) világosan megmutatja, hogy nem csupán egy volt, hanem sokan voltak, akik az igazat hirdették. És ismét, a Korintusiakhoz írt levelében, amikor elsorolta mindazokat, akik látták az urat a halottak közül való feltámadása után, így szól a folytatásban: „Függetlenül attól, hogy én voltam-e vagy ők, tehát mi hirdetjük, és így lettetek hívőkké,” (1Kor 15:11) elismerve mindazok hirdetését, akik látták az urat a halottak közül való feltámadása után.

2. És ismét, az úr így válaszol Fülöpnek, aki vágyott látni az Atyát, „Hosszú ideig voltam-e veled, és mégsem ismertél fel engem, Fülöp? Aki engem lát, látja az Atyát is; hogy mondod akkor: Mutasd meg nekünk az Atyát? Mert én az Atyában vagyok és az Atya bennem; és mostantól kezdve ismered Őt és láttad őt.” (Ján. 14:9-10 7) Ezeknek az embereknek tehát tanúságot tett az úr, hogy őbenne megismerték és látták az Atyát (és az Atya az igazság). Azt állítani tehát, hogy ezek az emberek nem ismerték meg az igazságot, csak hamis tanúk mondhatják, és azok, akik elidegenedtek a Felkent tanításától. Miért küldte az úr a tizenkét apostolt Izrael házának elveszett juhaihoz, ha ezek a [kiküldött] emberek nem ismerték meg az igazságot? Hogyan

hirdetett a hetven is, ha maguk korábban nem ismerik a hirdetett ige igazságát? Vagy hogyan lehetett [az eretnekek állítása szerint] Péter tudatlanságban, akiről az úr bizonyságot tett, hogy nem test és vér jelentette ki neki, hanem az Atya, aki a mennyekben van? Ahogy tehát „Pál apostol [volt], nem embertől, sem ember által, hanem a Felkent Jahóusa által, és Isten, az Atya által;" [így a volt a többivel is; hogy] A Fiú valóban az Atyához vezeti őket, az Atya pedig kinyilatkoztatja nekik a Fiút.

3. De hogy Pál azok kérésének eleget tett, akik őt az apostolokhoz hívták, a miatt a felvetett kérdés miatt, [ami támadt], és felment hozzájuk Barnabással Jeruzsálembe, nem ok nélkül, hanem azért, hogy a pogányok szabadságát megerősíthessék általuk, ő maga mondja a Galatákhoz írt levélben: „Aztán tizennégy évvel később felmentem Barnabással Jeruzsálembe, és Tituszt is vittem. De kinyilatkoztatás által mentem fel, és közöltem velük azt az örömhírt, amelyet a pogányok között hirdettem." És ismét így szól: „Mert egy órára helyt adtunk az alávetettségnek, hogy az evangélium igazsága megmaradjon nektek." (Gal. 2:1-2;5) Ha azután valaki az Apostolok Cselekedeteiből gondosan megvizsgálja azt az időt, amelyről megírták, hogy az említett kérdés miatt felment Jeruzsálembe, akkor a Pál által említett éveket fogja megtalálni, ami ezzel egyezik. Így Pál kijelentése harmonizál és mintegy megegyezik Lukácsnak az apostolokkal kapcsolatos tanúságával.

XIV. Fejezet

1. De az, hogy ez a Lukács elválaszthatatlan volt Páltól, és munkatársa az evangéliumban, ő maga világosan bizonyítja, nem dicsekvésként, hanem maga az igazság kötelezi erre. Mert azt mondja, hogy amikor Barnabás, és János, akit Márknak hívtak, elváltak Páltól és Ciprusra vitorláztak, „mi Troászba jöttünk;" (ApCsel 16:8) és amikor Pál látott álmában egy makedón férfit, aki azt mondta: „Gyere Makedóniába, ó Pál, és segíts nekünk", „azonnal," – mondja -, „igyekeztünk Makedóniába menni, megértve, hogy az Úr elhívott bennünket, hogy hirdessük nekik a Győzelmi/Jó Hírt. Ezért Troászból elhajózva hajónk irányát Szamothrakéba irányítottuk." És gondosan megmutatja utazásuk minden részletét, egészen Filippiig, és azt, hogy miként mondták el első megszólalásukat: „mert, leülve," mondja, „beszélgettünk az összegyűlt asszonyokkal;" (ApCsel. 16;9,10-11,13) és egyesek hittek, méghozzá nem is kevesen. És ismét ezt mondja: „De a kovásztalan kenyér napjai után elvitorláztunk Filippiből, és Troászba érkeztünk, ahol hét napig tartózkodtunk." (ApCsel 20:6)

És a Pállal való utazás minden további részletét elmondja, teljes szorgalommal jegyezve mind a

helyeket, mind a városokat, mind a napok számát, amíg fel nem mentek Jeruzsálembe; és hogy mi történt Pállal ott, hogyan lett Rómába küldve megkötözve; annak a centúriónak nevét, aki felügyeletében vitte; és a hajók jelvényeit, és hogy hogyan szenvedtek hajótörést; és a szigetet, amelyre menekültek, és hogyan fogadták jóindulattal ott, amikor Pál meggyógyította a sziget főemberét; és hogyan vitorláztak onnan Puteoliba, és onnan megérkeztek Rómába; és hogy mennyi ideig tartózkodtak Rómában. Mivel Lukács minden eseménynél jelen volt, gondosan feljegyezte írásban őket, hogy ne lehessen elítélni hazugság vagy hencegés miatt, mert mindezek [a részletek] bizonyították, hogy ősibbek azoknál, akik most másként tanítanak, és hogy nem volt tudatlan az igazság felől.

Hogy nem csupán követője, hanem munkatársa is volt az apostoloknak, de főleg Pálnak, maga Pál is kijelentette Levelében, mondva: „Démász engem elhagyott,… és elment Tesszalonikába; Crescens Galatiába, Titus Dalmáciába. Csak Lukács van velem.” (2Tim 4:10-11) Ebből megmutatkozik, hogy mindenkor ragaszkodott hozzá és elválaszthatatlan volt tőle. És ismét azt mondja a Kolosszébelieknek írt Levelében: „Lukács, a szeretett orvos, köszönt titeket.” (Kol. 4:14) De bizonyára, ha Lukács, aki mindenkor társaságban hirdetett Pállal, és „a szeretettnek” van nevezve általa, és vele együtt a Jó Hír hirdető munkáját végezte, és azzal volt megbízva, hogy adja át nekünk a Jó/Győzelmi Hírt, semmi mást nem tanult tőle, amint az szavaiból kiderül, akkor hogyan dicsekedhetnek ezek az emberek, akik soha nem csatlakoztak Pálhoz, hogy rejtett és kimondhatatlan titkokat tanultak [tőle]?

2. De hogy Pál egyszerűséggel azt tanította, amit tudott, nemcsak azoknak, akik nála voltak [munkatársak], hanem azoknak is, akik hallgatták őt, ezt ő maga teszi nyilvánvalóvá. Amikor ugyanis Efezusból és több másik szomszédos városból érkezett felvigyázók és vének Milétoszban gyülekeztek, mivel ő maga Jeruzsálembe sietett a pünkösd megünneplésére, miután sok mindenről tanúskodott nekik és kijelentette, hogy minek kell vele történnie Jeruzsálemben, hozzátette: „Tudom, hogy többé nem láthatjátok arcomat. Ezért arra kérlek benneteket, hogy jegyezzétek meg ezt a napot, hogy tiszta vagyok mindenek vérétől. Mert nem vonakodtam attól, hogy kijelentsem nektek Isten minden tanácsát. Vigyázzatok tehát mind magatokra, mind az egész nyájra, amely fölött a szent szellem felvigyázókként helyezett el titeket, hogy kormányozzátok az Úr egyházát, amelyet Sajátja vérén keresztül szerzett magának.” (ApCsel 20:25-28)

Majd a gonosz tanítókra hivatkozva, akiknek fel kell kelniük, így szólt: „Tudom, hogy távozásom után kegyetlen farkasok jönnek hozzátok, akik nem kímélik a nyájat. És magatok közül is támadni fognak emberek, akik romlott dolgokat beszélnek, hogy maguk után vonják a

tanítványokat." (ApCsel. 20:29-30) „Nem vonakodtam attól," – mondja, – „hogy kinyilvánítsam nektek Isten minden tanácsát." Így az apostolok egyszerűen és személyek tisztelete nélkül átadták mindazoknak, amit maguk tanultak az úrtól. Így Lukács is személyek tisztelete nélkül adja át nekünk azt, amit tőlük tanult, amit ő maga tanúsít, mondva: „Amint átadták nekünk, akik kezdettől fogva szemtanúi és szolgálói voltak az Igének." (Luk. 1:2)

3. Nos, ha valaki elutasítja Lukácsot, mint aki nem ismerte az igazságot, akkor [ez által a tett által,] nyilvánvalóan elutasítja azt a Jó Hírt, amelynek tanítványának vallja magát. Mert általa ismerkedtünk meg a Jó Hír nagyon sok és fontos részével; például János nemzedéke, Zakariás története, az angyal eljövetele Máriához, Erzsébet felkiáltása, az angyalok leszállása a pásztorokhoz, az általuk mondott szavak, Anna és Simeon tanúságtétele a Felkentről, és hogy tizenkét éves korában elhagyták őt Jeruzsálemben; továbbá János bemerítése, az úr éveinek száma, amikor bemerítkezett, és hogy ez Tibérius Caesar tizenötödik évében következett be.

És amint tanításában ezt mondta a gazdagoknak: „Jaj nektek, gazdagoknak, mert megkaptátok vigasztalásotokat;" (Luk. 6:24) és „Jaj nektek, akik beteltetek, mert éhezni fogtok; és ti, akik most nevettek, mert sírni fogtok;" (Luk. 6:25) és „Jaj nektek, amikor mindenki jót beszél rólatok, mert a ti atyáitok ezt tették a hamis prófétákkal." (Luk. 6:26) Az összes efféle dolgokat, amelyeket egyedül Lukácson keresztül ismertünk meg (és az úr számos cselekedetét, amelyeket általa tanultunk meg, és amelyeket mind a többi [evangélista] is megjegyzett) a halak sokasága, amelyet Péter társai bekerítettek, amikor az úr parancsára bedobták a hálókat; az asszony, aki tizennyolc évig szenvedett, és meggyógyult Szombat-napon; az ember, akinek vízkórja volt, akit az úr tett teljesen éppé Szombaton, és hogyan védekezett azért, mert azon a napon gyógyító cselekedetet hajtott végre; hogyan tanította tanítványait, hogy ne törekedjenek a legfelsőbb szobákba; hogyan kellene meghívniuk a szegényeket és erőtleneket, akik nem viszonozhatják számunkra; a férfiről, aki az éjszaka folyamán kopogtatott, hogy kenyeret szerezzen, és megszerezte azokat tolakodása sürgőssége miatt; hogy, amikor [a mi urunk] leült étkezni egy farizeussal, amikor egy bűnös asszony csókolgatta lábát, és kenettel kente őket, azzal, hogy amit az Úr emiatt a nő miatt mondott Simonnak a két adósról; annak a gazdag embernek a példázatáról is, aki elraktározta a javakat, amelyek nála felhalmozódtak, akinek azt is mondták, „Ezen az éjszakán megkeresik rajtad lelkedet; kié lesz a sok dolog, amelyet előkészítettél?" (Luk. 12:16-20) és ehhez hasonló arról a gazdag emberről, aki bíborba öltözött és pompával vigadott és a szegény Lázárról; a tanítványokhoz intézett válaszáról is, amikor mondták: „Növeld a mi hitünket!" (Luk. 17:5-6) továbbá a Zákeus vámossal való beszélgetése; a farizeusról és az adószedőről is, akik egy időben imádkoztak a templomban; a tíz leprásról is, akiket egyszerre tisztított meg az úton; és hogy elrendelte hogyan gyűjtsék össze a sántát és vakot a menyegzőre az ösvényekről és utakról; továbbá a példabeszédet a bíróról, aki nem félte Istent, akit az özvegy

tolakodása vezetett, hogy megbosszulja ügyét; és a szőlőben levő fügefáról, amely nem hozott gyümölcsöt. Sok más dolog is található, amely csak Lukácsnál található, amelyeket Markion és Valentinosz is felhasznál. És ezeken kívül [feljegyzi], hogy [a Felkent] mit mondott tanítványainak az úton a feltámadás után, és hogyan ismerték fel őt a kenyértörésben.

4. Természetesen ebből következik, hogy ezeknek az embereknek vagy el kell fogadniuk az elbeszélés többi részét, vagy pedig elutasítani ezeket a részeket is. Mert egyetlen józan ésszel rendelkező ember sem engedheti meg nekik, hogy megkapjanak bizonyos dolgokat, amelyeket Lukács igaznak mondott, és félretegyenek másokat, mintha nem tudta volna az igazat. És ha Markion hívei valóban elutasítják ezeket, akkor nem rendelkeznek Evangéliummal; mert, lerövidítve azt, ami Lukács szerinti, amint már mondtam, azzal dicsekednek, hogy rendelkeznek az Evangéliummal [ami megmaradt]. De Valentinusz követőinek fel kell adniuk hiábavaló beszédüket; mert sokszor veszik ezt [az Evangéliumot] saját spekulációikhoz, hogy gonosz értelmezést adjanak arra, amit az jól mondott. Ha viszont kényszert éreznek, hogy elfogadják a fennmaradó részeket is, akkor tökéletes az Evangélium és az apostolok tanának tanulmányozása által meg fogják találni a szükséget a bűnbánatra, hogy megmeneküljenek a veszélytől [melynek kitették magukat].

XV. Fejezet

1. De ismét, ugyanazt hozzuk fel azok ellen, akik nem ismerik el Pált apostolként: hogy vagy kénytelenek elutasítani az Evangélium egyéb szavait, amelyeket egyedül Lukácson keresztül ismertünk meg, és ne használják őket; vagy különben, ha mindezeket elfogadják, szükségszerűen el kell ismerniük azt a tanúvallomást is, amely Pálról szól, amikor (Lukács) azt mondja nekünk, hogy az Úr először a mennyből szólt hozzá: „Saul, Saul, miért üldözöl engem? Én vagyok a Felkent Jahósua, akit te üldözöl;” és azután Anániáshoz, róla mondva: „Menj utadra, mert ő választott edény Számomra, hogy viselje Nevem a pogányok, és királyok, és Izrael fiai között. Mert megmutatom neki innentől, hogy milyen nagy dolgokat kell elszenvedni nevemért.” (ApCsel 9,15-16)

Azok tehát, akik nem fogadják el őt [tanítóként], akit az úr erre a célra választott, hogy bátran viselje nevét, mint az előbb említett nemzetekhez küldöttet, megvetik az úr választását, és elszakadnak az apostolok társaságától. Mert azt sem tudják állítani, hogy Pál nem volt apostol, amikor őt éppen erre a célra választották; sem Lukács hazugságának bűnét nem tudják bizonyítani, amikor ő teljes igyekezettel hirdeti nekünk az igazságot. Valójában lehetséges, hogy

ezért történt, hogy Isten nagyon sok igazságot közölt Lukács közbenjárása által, amelyet mindeneknek szükségszerűen használnia kell, azért hogy mindenki, követve későbbi tanúságát, amely az apostolok cselekedeteivel és tanításával foglalkozik, és az igazság hamisítatlan szabályát megtartva, megmenekülhessen. Következésképpen bizonysága igaz, és az apostolok tanítása nyílt és szilárd, nem fenntartva semmit; és nem tanították a tanítás egy részét titkosan, másikat pedig nyilvánosan.

2. Ez ugyanis eme hamis alakok, gonosz csábítók és képmutatók fortélya, ahogyan azok tesznek, akik Valentinusztól valók. Ezek az emberek a sokaságnak beszélnek, azoknak, akik az Egyházból valók, akiket ők maguk „közönségesnek" (vulgar) és „egyházinak" (ecclesiastic) neveznek. Ezekkel a szavakkal csalják csapdába az egyszerűbbeket, és csalogatják őket a mi kifejezésmódunkat utánozva, hogy gyakrabban meghallgathassák őket; és ezek után felőlünk kérdezik, hogy hogyan van az, hogy amikor a miénkhez hasonló tanításokat tartanak, mi ok nélkül távol tartjuk magunkat a társaságuktól; és [hogyan van az, hogy] amikor ugyanazokat mondják, és ugyanazt a tant vallják, eretnekeknek nevezzük őket? Amikor így, kérdések segítségével megdöntötték némelyek hitét, és ellentmondást nem tűrő hallgatójukká tették őket, magányosan kifejtik nekik a Pleróma kibeszélhetetlen titkát. De teljesen becsapják azokat is, akik azt képzelik, hogy megtanulhatják az eretnekek által idézett Írás szövegeiből azt a [tant], amelyet szavuk még elfogadhatóan tanít. Mert a tévelygés valószínű, és hasonlít az igazságra, de álruhára van szüksége; míg az igazság kendőzetlen, és ezért volt megbízható a gyermekeknek. És ha valamely vizsgálójuk valóban magyarázatot követel, vagy kifogást emel velük szemben, azt állítják, hogy ő nem képes bevenni az igazságot, és nincs felülről, az ő Anyjuktól származó magja; és így valóban nem ad neki választ, hanem egyszerűen kijelenti, hogy ő a köztes részekhez tartozik, azaz állati (lelki) természettel rendelkezik.

De ha valaki megadja magát nekik, mint egy kis bárány, és követi gyakorlatukat és „megváltásukat", olyan mértékben felfuvalkodik, hogy azt hiszi, hogy sem a mennyben, sem a földön nincs, hanem hogy átment a Plerómába; és miután átölelte angyalát, fölényes testtartással és dölyfös arckifejezéssel járkál, mintha egy kakas teljes peckességét bírná. Vannak köztük olyanok, akik azt állítják, hogy annak az embernek, aki felülről jön, jó magatartást kell követnie; emiatt aztán bizonyos fölényességgel valamiféle színlelt méltóságot is magukra öltöttek. A többség azonban megvetővé is válik, mintha már tökéletesek lennének, a [külső megjelenésre való] tekintet nélkül élnek, bizony, megvetéssel [azzal szemben, ami jó], magukat „szellemieknek" nyilvánítják, és azt állítják, hogy már megismerték a felüdülésük helyét, amely Plerómájukon belül van.

3. De térjünk vissza az érvelés ugyanazon vonalára [amit ez idáig követtünk]. Mert amikor bebizonyosodott, hogy azok, akik az igazság hirdetői és a szabadság apostolai voltak, senkit sem neveztek Istennek vagy Úrnak, kivéve az egyetlen igaz Atyát, és a Beszédét, aki mindenekben első; azután egyértelműen bebizonyosodott, hogy ők (az apostolok) ÚR Istennek vallották Őt, aki teremtette az eget és a földet, aki Mózessel is beszélt, aki neki a törvény adományát adta, és aki elhívta az atyákat; és hogy nem ismertek mást. Nyilvánvalóvá vált tehát az apostolok véleménye az Istennel kapcsolatban, és azoké (Márk és Lukács), akik tanultak szavaikból.

XVI. Fejezet

1. De vannak olyanok, akik azt mondják, hogy Jézus csupán Krisztus edénye volt, akire a Krisztus, mint galamb, felülről szállt le, és amikor kijelentette a megnevezhetetlen Atyát, felfoghatatlan és láthatatlan módon belépett a Pleromába: mert ezt nem csak az emberek, hanem még azok a hatalmak és erők sem értették meg, amelyek a mennyben vannak, és hogy Jézus volt a Fiú, Krisztus pedig az Atya, és a Krisztus Atyja, Isten; míg mások azt mondják, hogy ő csupán külső megjelenésében szenvedett, természetétől fogva képtelen lévén a szenvedésre. A Valentiánusok továbbá azt állítják, hogy a természet rendjéből való Jézus ugyanaz volt, aki áthaladt Márián, akire a magasabb [régióból] érkező Megváltó szállt le, akit Pánnak is neveztek, mert ez birtokolta mindazok nevét (szókincsét), akik őt teremtették; de hogy [ez utóbbi] megosztotta erejét és nevét Vele, aki a teremtett rendből való; hogy Általa a halál eltöröltessék, de az Atyát a fentről leszálló Megváltó tette ismertté, akiről (a földi Jézusról) azt is állítják, hogy maga Krisztus és a teljes Pleróma edénye; szóban ugyan egyetlen Krisztus Jézusról tesznek vallást, vélekedésükben mégis részekre osztják:

mert, amint azt már megfigyeltem, ezeknek az embereknek az a gyakorlata, hogy azt mondják, hogy egy Krisztus volt, akit Monogenes teremtett a Pleroma megerősítésére; de hogy egy másik a Megváltó, akit az Atya dicsőségére küldtek; és még egy másik a természet rendjéből való, és akit szenvedőként ábrázolnak, aki magában a Krisztust is megszülte, azt a Megváltót, aki visszatért a Pleromába. Ezért szükségesnek tartom, hogy figyelembe vegyük az apostolok Urunk Jahósuának a Felkentre vonatkozó teljes gondolkodását, és hogy megmutassuk, hogy nemcsak soha nem voltak ilyen vélemények vele kapcsolatban; de még tovább, hogy a szent szellem útján jelentették be, hogy azok, akiknek ilyen tanokat kell tanítaniuk, a Sátán ügynökei, akiket azért küldtek ki, hogy megdöntsék egyesek hitét, és eltávolítsák őket az Élettől.

2. Azt, hogy János tudta, hogy egy és ugyanaz Isten Beszéde, és hogy ő az egyetlen egyszülött,

és hogy megszabadításunkért megtestesült, a Felkent Jahósua a mi urunk, eléggé bizonyítottam magának Jánosnak szavaiból. És Máté is, egy és ugyanazon Felkent Jahósuát ismert, bemutatva nemzedékét, mint szűztől származó embert, ahogy Isten megígérte Dávidnak, hogy testének gyümölcséből fog örök Királyt támasztani, ugyanezt ígérve Ábrahámnak sokkal korábban ezt mondja: „A Felkent Jahósuának, Dávid fiának nemzedékéről való könyv, aki Ábrahám fia" Azután, hogy megszabadítsa elménket a József iránti gyanútól, azt mondja: „De a Felkent születése így történt. Amikor anyja el volt jegyezve Józseffel, mielőtt még egybekeltek volna, úgy találtatott, mint aki gyermekkel viselős a szent szellem által." (Mt 1:18) Azután, amikor József arról elmélkedett, hogy elbocsátja Máriát, mivel várandós , [Máté elmondja nekünk] az Isten angyala állt mellé, és így szólt: „Ne félj elvenni feleségedet, Máriát: mert ami benne fogant, a szent szellemtől származik.

És fiat szül, és nevezd nevét Jahósuának; mert ő fogja megmenteni népét bűneiből. Ez pedig azért történt, hogy beteljesedjék, amit az Úr mondott a próféta által: »Íme, a szűz foganni fog méhében, és fiat szül, és annak nevét Immánuelnek fogják nevezni«, vagyis: Isten velünk van." (Mát. 1:20-23; Ézs. 7:14) egyértelműen jelezve, hogy mind az atyáknak tett ígéret teljesült, mind az, hogy Isten Fia szűztől született, és hogy Ő Maga volt a Megváltó Felkent, akit a próféták megjövendöltek; nem pedig, ahogy ezek az emberek állítják, hogy Jézus az, aki Máriától született, de hogy Krisztus az, aki felülről szállt alá. Máskülönben Máté világosan azt mondta volna: „Jahósua születése pedig így történt"; de a szent szellem, előre látva [az igazság] megrontóit, és védelmet nyújtva előre csalásukkal szemben, Máté mondja: „De a Felkent születése így történt;" és hogy ő Emmanuel, nehogy véletlenül pusztán embernek tekintsük őt: mert „nem test akaratából, sem ember akaratából, hanem Isten akarata által a Beszéd testé lett;" és nehogy azt képzeljük hogy más Jahósua egy, és Krisztus másik, hanem tudnunk kell, hogy egy és ugyanazon személy.

3. Pál, amikor a rómaiaknak írt, pontosan ezt magyarázta: „Pál, a Felkent Jahósua apostola, aki ki van választva az Isten Győzelmi/Jó Hírének hirdetésére, amelyet előre megígért a próféták által a szent írásokban Fia felől, aki test szerint Dávid magvából lett, és aki Isten Fiának bizonyult a megszentelés szellemének ereje által Jahósuának a Felkentnek, a mi urunknak a halottak közül való feltámadása alapján." (Róm. 1:1-4) És ismét a rómaiaknak írva így szól: „Akiké az atyák, és akik közül származik test szerint a Felkent. A Létező (aki a VAN) mindenek felett, Isten áldott örökké. Ámen." (Róm. 9:5) És ismét a Galatákhoz írt levelében ezt mondja: „De amikor eljött az idő teljessége, Isten elküldte Fiát, aki asszonyból lett, törvény alatt lett, hogy megváltsák azokat, akik a törvény alatt voltak, hogy megkaphassuk az örökbefogadást;" (Gal 4,4-5) egyértelműen jelezve, hogy egy Isten az, aki a próféták által tett ígéretet a Fiúról, és egy a Felkent Jahósua a mi urunk, aki a Dávid magvából származott Máriától született; és hogy a Felkent Jahósua

hatalommal lett kijelölve Isten Fiának, a szentség szelleme szerint, a halálból való feltámadás által, mint az egész teremtés elsőszülöttje; az Isten Fia ember Fiává vált, hogy általa megkapjuk az örökbefogadást, – az emberség fenntartja, részesül és befogadja Isten Fiát. Ezért Márk azt is mondja: „A Felkent Jahósua, az Isten Fia győzelmi hírének kezdete; ahogy a prófétákban meg van írva." (Márk. 1:1-2)

Tudván azt, hogy egy és ugyanaz az Isten Fia, a Felkent Jahósua, akit a próféták hirdettek, aki Dávid testének gyümölcséből volt Emmanuel, „Az Atya nagy tanácsának angyala (v. nagy határozatának követe);" (vö. LXX: Ézs. 9:5) akin keresztül Isten felkeltette a napkeltét és az Igazat, hogy feltámassza Dávid házának, és felemelte számára a szabadítás szarvát, „és bizonyságot állított Jákobban;" ahogy Dávid mondja, amikor születésének okairól beszél: „És törvényt rendelt Izraelben, hogy egy másik nemzedék megismerhesse [Őt], a gyermekek, akiknek ezektől kell születniük, és a felkelők maguk is kijelentik majd gyermekeiknek, hogy így azok is Istenbe reménykedhessenek, és kutassák parancsolatait." (Zsolt 78:5-7) És ismét az angyal mondja, amikor jó híreket hozott Máriának: „Nagy lesz ő, és a Legmagasabb Fiának fog neveztetni; és JHVH neki fogja adni atyjának Dávidnak trónját;" (Lk 1:32) elismerve, hogy aki a Legmagasabb Fia, ugyanez maga Dávid fia is. És Dávid, aki szellem által ismerte ennek a személynek eljövetele rendjét, amely által élőkön és holtakon uralkodik, úrnak (Adonaj) vallotta őt, aki a Legmagasabb Atya jobbján foglal helyet. (vö.: Zsolt. 110:1)

4. De Simeon is – aki a szent szellemtől kapott figyelmeztetést, hogy nem lát halált, amíg nem látta meg előbb a Felkent Jahósuát – kezébe vette őt, a szűz elsőszülöttjét, áldotta Istent, és így szólt: „Uram, most engeded, hogy szolgád békében távozzon a te beszéded szerint: mert szemeim látták a Te szabadításod, amelyet minden nép szeme előtt készítettél; fényt a pogányok megvilágítására és néped Izrael dicsőségére;" (Luk 2:28-32) így vallotta, hogy a csecsemő, akit kezében tartott, Jahósua, aki Máriától született, maga a Felkent volt, az Isten Fia, mindenek világossága, magának Izraelnek dicsősége, valamint azoknak, akik elaludtak békéje és megújítása.

Mert ő már kifosztotta az embereket, azzal, hogy eltávolította tudatlanságukat, átadta nekik saját tudását, és szétosztotta azoknak, akik felismerték őt, ahogy Ézsaiás mondja: „Hívd nevét: Gyorsan zsákmányra, gyorsan oszd szét!" (Ézs. 8:3) Nos, ezek a Felkent művei. Tehát Ő maga volt a Felkent, akit Simeon [karjaiban] tartva áldotta a Magasságost; akit látva a pásztorok dicsőítették Istent; akit János, miközben anyja méhében volt még, és Ő (a Felkent) Máriáében, felismerte mint az urat, és megmozdulásával üdvözölte; akit a mágusok, amikor meglátták, leborultak, felajánlották ajándékaikat [neki], mint már említettem, és meghajoltak az örök

királynak, más úton távoztak, és most nem az asszírok útján tértek vissza. „Mert mielőtt a gyermek megtanul felsírni: „Atyám vagy anyám” Megkapja Damaszkusz hatalmát, és Szamária zsákmányát az Asszírok királyával szemben;” (Ézs. 8:4) valóban rejtélyes módon, de határozottan kijelentve, hogy az Úr rejtett kézzel harcolt Amalek ellen. (vö.: LXX: 2Móz. 17:16) Ezért is hirtelen ragadott el Dávid házához tartozó gyermekeket, akik felette szerencsésnek számítottak, hogy abban az időben születtek, hogy előre küldhesse őket királyságába; Ő, mivel maga csecsemő volt, úgy rendezte, hogy az emberi csecsemők legyenek vértanúk, kiket az Írás szerint meg kell ölni a Felkent miatt, akik Júda Betlehemében, Dávid városában születtek.

5. Ezért mondta az úr tanítványainak a feltámadás után: „Ó következetlen, lassú gondolkodásúak abban, hogy elhiggyék mindazt, amit a próféták mondtak! Nem ezeket kellett-e elszenvednie a Felkentnek és úgy mennie be az ő dicsőségébe?” (Luk. 24:25-26) És ismét azt mondja nekik: „Ezeket a szavakat szóltam nektek, amikor még veletek voltam, hogy mindazoknak be kell teljesednie, ami Mózes törvényében, a prófétákban és a Zsoltárokban íródott rólam. Azután megnyitotta értelmüket, hogy értsék az Írásokat, és így szólt hozzájuk: Így van megírva, és így kellett a Felkentnek szenvednie, és feltámadnia halottaiból, és hogy hirdettetni kell az ő nevében a megbánást a vétkek bocsánatáért az összes nemzetek között.” (Luk. 24:45-47)

Nos ez az volt, aki Máriától született; mert ezt mondja: „Az Ember fiának sokat kell szenvednie, és szükséges hogy elutasítsák, és keresztre kell feszíteni, és harmadnapon ismét feltámadni.” (Mát. 16:21; Márk. 8:31; Luk. 9:22) Az Evangélium tehát nem ismer más emberfiát, csak azt, aki Máriától származott, aki szenvedett is; de olyan Felkentet sem, aki a szenvedés előtt elhagyta volna Jahósuát; hanem erről a Jahósuáról, aki megszületett, tudta, hogy ő a Felkent (Messiah, Krisztus), az Isten Fia, és hogy ugyanő szenvedett és feltámadott, ahogy János az úr tanítványa, igazságban mondja: „De ezek azért írattak meg, hogy higgyétek, hogy Jahósua a Felkent, az Isten Fia, és hogy ezt hívén örök életetek legyen az ő nevében.” (Ján. 20:31) – előre látva ezeket az istenkáromló módszereket, amellyel részekre osztják az urat, amennyire erejükből telik, azt mondva, hogy ő két különböző lényegből formáltatott.

Ezért is, így tett tanúságot nekünk Levelében: „Kisgyermekek, itt az utolsó óra; és amint hallottátok, hogy az Antikrisztus jön, most sok antikrisztus jelent meg; amelyből tudjuk, hogy ez a végidő. Kimentek közülünk, de nem voltak közülünk; mert ha közülünk lettek volna, folytatták volna velünk: de [eltávoztak], hogy nyilvánvalóvá váljanak, hogy nem közülünk valók. Tudjátok meg tehát, hogy minden hazugság kívülről származik, és nem az igazságból. Ki hazug, hanem aki tagadja, hogy Jahósua a Felkent? (v. elválasztja a Felkentet) Ez az Antikrisztus.” (1Ján.

2:18-19;21-22)

6. De mivel mindazok, akik korábban említve voltak, habár nyelvükkel bizonyosan egy Felkent Jahósuát vallanak, bolonddá teszik magukat, mikor egyet gondolnak és mást mondanak; mert feltevéseik eltérnek, ahogy azt már megmutattam, azt állítva, [ahogy ők tesznek,] hogy egy Lény szenvedett és született, és hogy ez volt Jézus; de hogy volt még egy, aki leereszkedett rá, és hogy ez volt a Krisztus, aki ismét felemelkedett; és azt állítják, hogy az, aki a Demiurgosztól indult ki, vagy aki a teremtés rendjéből volt, vagy aki Józsefből származott, volt az a Lény, aki szenvedésnek volt kitéve; de az utóbbira ott szállt alá a láthatatlan és kimondhatatlan [helyekből] az előbbi, akit ők megfoghatatlannak, láthatatlannak, és érzékmentesnek állítanak: így elvándorolnak az igazságtól, mert tanításuk eltávozott Őtőle, aki a valódi Isten, mivel nem értik azt, hogy az Ő Igéje, az Egyszülött, aki mindig jelen van az emberi nemmel, egyesülve és keveredve saját teremtésével, az Atya tetszése szerint, és testté lett, maga a Felkent Jahósua a mi urunk, aki értünk is szenvedett, és feltámadt úgyszintén a mi feltámadásunk előképeként, és aki az Atya dicsőségében újra eljön, hogy feltámasszon minden testet, és az üdvösség megnyilvánulásáért, és hogy alkalmazza az igaz ítélet szabályát (mérőzsinórját) mindazokon, akik általa lettek.

Tehát amint rámutattam, egy az Isten Atya, és egy a Felkent Jahósua, aki a teljes üdvrend elrendezésének eszközeként jött, és mindent egybefoglalt önmagában. A mindenben pedig benne van az ember is, mint Isten alkotása; és így magába foglalta az embert, a láthatatlan láthatóvá vált, a felfoghatatlan érthetővé, a szenvedésre képtelen szenvedésre képessé, és a Beszéd emberré vált, így foglalt magába mindent: így hogy Isten Szava a legfelsőbb, mint felsőrendű a szellemi és láthatatlan dolgokban, úgy a látható és testtel rendelkező dolgokba is ő legyen a felsőbbrendűség. És az elsőbbséget magához véve, valamint önmagát az Egyház fejévé téve, a megfelelő időben magához vonzhat mindeneket. (vö. Ján. 12:32)

7. Nála semmi sem hiányos vagy időszerűtlen, ahogy az Atyánál sincs semmi következetlen. Mert mindezeket az Atya előre tudta; de a Fiú a megfelelő időben, tökéletes rendben és sorrendben hajtotta végre. Ez volt az oka annak, hogy amikor Mária siettette [őt] a bor csodálatos csodájának [végrehajtásában], és vágyódott részesedni idő előtt a jelképes jelentőségű pohárból, az úr megvizsgálva korai igyekezetét, azt monda: „Asszony, mi közöm hozzád? Nem jött még el az én órám.” – várva azt az órát, amelyet az Atya előre elrendelt. Ez volt az oka annak is, hogy amikor az emberek gyakran vágytak arra, hogy elfogják őt, az mondatott: „Senki sem vetette rá kezét, mert még nem jött el az órája az elfogásának” (Ján. 7:30) sem a szenvedésének ideje, amelyet az Atya előre kijelentett; amint azt Habakkuk próféta

is mondja: „Amikor az évek közelednek, fölismertetsz majd. Amikor eljön a megfelelő idő meg fogsz mutatkozni; amikor lelkem a harag miatt megzavarodik, megemlékezel majd könyörületességedről.” (Hab. 3:2) Pál is mondja: „De amikor eljött az idő teljessége, Isten elküldte Fiát.” (Gal. 4:4) Amely által nyilvánvalóvá válik, hogy mindaz, amit az Atya előre tudott, urunk a maga rendjében, évszakában és órájában teljesítette be, aki egy és ugyanaz, ám mégis gazdag és nagyszerű. Mert Ő teljesíti Atyjának bőséges és átfogó akaratát, mivel ő maga a megváltottak Szabadítója, és a hatalom alatt állók Ura, és Hatalmasa (Istene) mindazoknak, akik teremtettek, az Atya egyszülöttje; Felkent, akit előre hirdettek, és az Isten Beszéde, aki testté lett, amikor eljött az idő teljessége, amikor Isten Fiának ember Fiává kellett válnia.

8. Ezért mindenek kívül esnek [a Felkent] üdvrendjén (háztartás), akik tudás (gnózis) ürügyén úgy értelmeznek, hogy Jézus egy volt, és a Krisztus egy másik, és más az Egyszülött, akitől ismét a Beszéd, és hogy a Megváltó egy másik, akiről ezek a tévelygés tanítványai azt állítják, hogy a bukott állapotba került Aiónok bocsátották ki őt magukból. Az ilyen emberek külső megjelenésű juhok; mert úgy tűnik, olyanok, mint mi, az által, amit nyilvánosan mondanak, ugyanazokat a szavakat ismételve, mint mi; de belülről farkasok. Tanításuk gyilkos, számos istent varázsol, és számos Atyát mutat, és számos módon kisebbítik és elválasztják az Isten Fiát. Ezek azok, akik ellen az úr előzetesen figyelmeztetett minket; az Ő tanítványa pedig a már említett levelében arra utasít bennünket, hogy kerüljük őket, amikor azt mondja: „Mert sok csaló lépett be a világba, akik nem vallják a Felkent Jahósuáról, hogy testben jött el. Ez a csaló és az antikrisztus. Ügyeljetek rájuk, nehogy elveszítsétek, amit munkáltatok.” (2Ján, 7-8) És ismét azt mondja levelében: „Sok hamis próféta ment ki a világba. Erről ismeritek meg Isten szellemét: Minden szellem, aki megvallja, hogy a Felkent Jahósua testben jött, Istené; és minden szellem, amelyik felosztja a Felkent Jahósuát, nem Istentől való, hanem antikrisztusi.” (vö. 1Jn 4,1-3; Megjegyzés: μὴ ὁμολογεῖ [nem vallja] helyett a λυει [elválaszt, feloszt] egy másik szöveghagyományra utal, amit itt Iréneusz idéz) Ezek a szavak egyeznek az Evangéliumban elmondottakkal, miszerint: „a Beszéd testté lett és közöttünk lakott.” Ezért ismét kiáltja levelében: „Mindaz, aki hiszi, hogy Jahósua a Felkent (Messiah), az Istentől született;” (1Ján. 5:1) tudván, hogy a Felkent Jahósua egy és ugyanaz, akinek megnyíltak az ég kapui, teste felvétele miatt: aki ugyanabban a testben jön el, amelyben szenvedett, kinyilatkoztatván az Atya dicsőségét.

9. Ezekkel a kijelentésekkel egyetértésben Pál a rómaiakhoz szólva kijelenti: „Sokkal inkább uralkodni fognak az egyetlen Felkent Jahósua által az életben azok, akik a kegyelem és az igazság bőségében részesednek.” (Róm. 5:17) Ebből következik, hogy semmit sem tudott arról a Krisztusról, aki elröppent Jézustól; sem a fenti Megváltóról, akit ők érzékmentesnek tartanak. Ha igazság szerint az egyik szenvedett, a másik szenvedésre képtelen volt, egyikük született, de a másikuk arra szállt le, aki megszületett, majd ismét elhagyta őt, akkor nem egy, hanem két

személy jelent meg. De hogy az apostol valóban egyként ismerte őt, aki született és szenvedett, nevezetesen a Felkent Jahósuát, ismét elmondja ugyanabban a levélben: „Nem tudjátok, hogy mindnyájan, akik bemerítkeztünk a Felkent Jahósuában, a halálába is bemerítkeztünk? Mint ahogy a Felkent feltámadt a halálból, úgy kell nekünk is az élet újdonságában járnunk.” (Róm. 6:3-4) De ismét megmutatja, hogy a Felkent szenvedett, és maga Isten Fia volt, aki értünk halt meg és vérével megváltott minket az előre kijelölt időben, így mondja: „Mert vajon hogyan van az, hogy a Felkent, amikor még erőtlenek voltunk, a kellő időben meghalt az istentelenekért? De Isten biztosította irántunk való szeretetét abban, hogy a Felkent meghalt értünk, miközben még bűnösök voltunk. Sokkal inkább, megigazulunk tehát most az ő vérében és megmenekülünk a haragtól őáltala. Ha ugyanis, amikor ellenségek voltunk, fia halála által megbékéltünk Istennel; sokkal inkább most hogy megbékélünk, megmentetünk élete által.” (Róm 5:6 8-10)

A legegyszerűbb módon kijelenti, hogy ugyanaz a lény, akit elfogtak, elviselte a szenvedést és vérét ontotta értünk, a Felkent és Isten Fia volt, aki úgyszintén feltámadt, és felvétetett a mennybe, ahogy maga [Pál] mondja: „De ugyanekkor [ez] a Felkent meghalt, igen, hogy inkább ismét feléledjen, aki még inkább Isten jobbján van.” (Róm 8:34) És ismét: „Tudva, hogy miután a Felkent feltámadott a halottak közül, többé meg nem hal.” (Róm 6:9) mert amint maga a szellem által előre látta a gonosz tanítók felosztásait [az úr személyére nézve] és arra vágyott, hogy minden lehetőséget elvágjon előlük, azt mondja, amit már elmondtunk, [és azt is kijelenti:] „De ha annak szelleme lakozik bennetek, aki feltámasztotta Jahósuát a halálból, az, aki felélesztette a Felkentet a halottak közül, megeleveníti a ti halandó testeteket is.” (Róm. 8:11) Ezt mintha odamondaná azoknak, akik hallani akarják: Ne tévelyegj, [mondja mindeneknek:] a Felkent Jahósua, az Isten Fia, egy és ugyanaz, aki szenvedések által békített meg minket Istennel, és feltámadt a halálból; aki az Atya jobbján van, és mindenben tökéletes; „aki mikor meglökték, nem ütött vissza; aki, mikor szenvedett, nem fenyegetett;” (1Pét. 2:23) és amikor zsarnokságot viselt el, kérte Atyját, hogy bocsásson meg azoknak, akik keresztre feszítették őt. Mert ő maga hozta meg valójában a megmenekülést: mivel ő maga Isten Beszéde, maga az Atya Egyszülöttje, a Felkent Jahósua a mi urunk.

XVII. Fejezet

1. Az apostoloknak bizonyosan megvolt a hatalma arra, hogy kijelentsék, a Krisztus leszállt Jézusra vagy hogy az úgynevezett felsőbb Megváltó [lejött] a teremtés rendjéből valóra, vagy hogy az, aki a láthatatlan helyekről származik arra, aki a Demiurgosztól való; de egyáltalán nem tudtak, sem nem mondtak semmit ilyesmiről: mert ha tudtak volna, akkor biztosan kijelentették volna. De azt, ami valóban megtörtént, azt feljegyezték, [nevezetesen], hogy Isten szelleme,

mint galamb leszállt rá; ez a szellem, amelyről Ézsaiás kijelentette: „És az Isten szelleme megnyugszik majd rajta” (Ézs. 11:2) ahogy már mondtam. És ismét: „JHVH szelleme rajtam van, mert felkent engem.” (Ézs 61:1 Luk. 4:18) Ez az a szellem, amelyről az úr kijelenti, „Mert nem ti beszéltek, hanem Atyátok szelleme, amely szól bennetek.” (Mát. 10:20) És ismét, megadva a tanítványoknak az Istenben való újjászületés erejét, azt mondta nekik: „Menjetek el és tanítsátok az összes nemzetet alámerítve őket az Atya, a Fiú, és a szent szellem nevében.” (Mát 28:19) Mert [Isten] megígérte, hogy az utolsó időkben szolgáira és szolgálóleányaira önti a szellemét, hogy prófétálhassanak; amiért is leereszkedett az ember fiává tett Isten Fiára, hozzászoktatva a vele való mindennapi közösséghez, hogy az emberi nemben lakjon, hogy megnyugodjon az embereken, és Isten alkotásában lakjon, munkálkodva bennük az Atya akaratát, és hogy megújítsa őket régi szokásaikból a Felkent újságára.

2. Ezt a szellemet kérte Dávid az emberi nem számára, mondván: „És erősíts meg engem a Te mindent irányító szellemeddel;” (Zsolt 51:14) Lukács azt mondja, hogy pünkösd napján ereszkedett le a tanítványokra az úr mennybemenetele után, amelynek hatalma van, hogy minden nemzetet beengedjen az élet bejáratába és megnyissa az új szövetséget; amiért is egyetértésben minden nyelven himnuszt mondtak Istennek, a szellem a távoli néptörzseket egységre vezette, és felajánlotta a nemzetek első gyümölcsét (zsengéjét) az Atyának. Azért is ígérte meg az úr, hogy elküldi a Segítőt, hogy az Istenhez csatoljon minket.

Mert ahogy egy csomó száraz liszt sem tud nedvesség nélkül összeállni, sem egy egység kenyérré, hasonlóan mi sem tudtunk volna sokan eggyé lenni a Felkentben az ég (menny) vize nélkül. És ahogy a szárazföld nem terem, hacsak nem kap nedvességet, ugyanúgy mi is, eredetileg száraz fák lévén, soha nem hozhattuk volna az élet gyümölcsét a fentről jövő önként hulló eső nélkül. Mert testünk a bemerítkezés fürdője által nyerte el a romolhatatlanságra való egységet közöttünk, a lelkünk pedig a [szent] szellem által. Ezért mindkettőre szükség van, mivel mindkettő hozzájárul az Istentől való élethez. A mi urunk, amikor megszánta azt a bizonyos tévelygő szamáriai asszonyt, – aki nem maradt egy férjnél, hanem sok házasságot [megkötve] paráznaságot követett el – rámutatva és megígérve neki az élő vizet, hogy ne szomjazzon többet, se ne foglalja le magát a fáradságos munkával nyert üdítő víz megszerzésével, hanem legyen örök életre fakadó vize önmagában. Az úr megkapván ezt, mint ajándékot az Atyjától, maga is átadta azoknak, akik részesei Neki, elküldvén a szent szellemet az egész földre.

3. Gedeon, az az izraelita, akit Isten választott ki, hogy megmentse Izrael népét az idegenek hatalmától, előre látva ezt a kegyes ajándékot, megváltoztatta kérését, és azt prófétálta, hogy

száraz lesz a gyapjú halma (a nép előképe), amelyen volt először csak harmat; ezzel jelezve, hogy már nem sokáig birtokolhatják az Istentől való szent szellemet, ahogy Ézsaiás mondja, „A felhőknek is megparancsolom, hogy ne hullassanak rá esőt” (Ézs. 5:6) de hogy a harmatnak, Isten szellemének, amely leszállt az úrra, szét kell terjednie az egész föld színén, „a bölcsesség és megértés szelleme, a tanács és erő szelleme, a tudás és kegyesség szelleme, az Isten félelmének szelleme.” (LXX: Ézs 11:2-3)

Ez a szellem, ismételten, az Egyháznak adatott, elküldve az egész világra a Vigasztalót az égből, ahonnan az úr azt is mondja nekünk, hogy a sátán, mint villám, le lett vetve. Ezért szükségünk van Isten harmatára, hogy ne legyünk megemésztve tűz által, se ne váljunk gyümölcstelenné, és hogy ahol a vádlónk van, ott legyen az Ügyvédünk is. A szent szellemre bízza rá saját emberét, aki a rablók kezébe esett, akin ő Maga irgalmazott, és bekötözte sebeit, két királyi dénárt adva neki (vö. Luk. 10:33); hogy így mi, megkapva a szellem által az Atya és Fiú képét és feliratát, a ránk bízott dénár gyümölcsözővé válhat, és sokszorosát számíthassuk le az Úrnak. (vö.: Mát. 25:20)

4. A szellem tehát az előre elrendelt üdvrend szerint szállt le, és Isten Fia, az Egyszülött, aki egyben az Atya Beszéde is, az idő teljességében eljőve megtestesült az emberben az emberért, és az emberi természet minden körülményeit teljesítette, a mi urunk, a Felkent Jahósua egy és ugyanaz, amint maga, az úr tanúskodik, amint az apostolok megvallják, és ahogy a próféták hirdetik, – mindazoknak az embereknek összes tanítása, akik kitalálták a vélt Nyolcasságokat, Négyességeket, és [az úr személyének] elképzelt felosztásait hazugságoknak bizonyulnak. Ezek az emberek valójában teljesen félreteszik a szellemet; úgy értelmezik, hogy Krisztus egy volt, Jézus pedig másik; és azt tanítják, hogy nem egy Felkent volt, hanem sok. És ha egyesülten is beszélnek róluk, azután ismét szétválasztják őket: mert azt vetítik, hogy egyikük valóban szenvedett, a másik viszont szenvedésre képtelen maradt; hogy az egyik valóban felment a Plerómába, a másik azonban a köztes helyen maradt; hogy az egyik valójában a láthatatlan helyeken ünnepel és lakomázik és mindenekelőtt nevezetes, de a másik a Demiurgosszal ült le, kiüresítve őt hatalmából.

Tehát rád és mindazokra hárul, akik figyelmet fordítanak erre az írásra, és aggódnak saját üdvösségük miatt, és nem hajlandók kifejezni beleegyezésüket, amikor hallják ezeknek a kívülről jövő embereknek a beszédét: mert, a hívők [tanításához] hasonló dolgokat beszélnek, amint azt már megfigyeltem, nemcsak eltérő véleményeik vannak, hanem teljesen ellentétesek is, és minden istenkáromlással teljes pontjaik, amelyek által elpusztítják azokat, akik a szavak hasonlósága miatti mérget magukhoz veszik, amely nem egyezik alakjukkal. Ugyanúgy, mintha

egy ember vízzel kevert meszet adva tej gyanánt a szín hasonlóságával félrevezetne; amint egy nálam kiválóbb ember mondta mindazokkal kapcsolatban, amelyek bármilyen módon elrontják Isten dolgait és hamisítják az igazságot: „A mész gonoszul Isten tejével keveredett.”

XVIII. Fejezet

1. Mivel világosan bebizonyosodott, hogy a Beszéd, amely kezdetben Istennel létezett, ami által minden létrejött, aki mindig jelen volt az emberiséggel is, ugyanaz volt ezekben az utolsó napokban, az Atya által kijelölt idő szerint, egyesülve saját kézmunkájával, amennyiben, mint szenvedéseknek kitett emberré lett, [ebből következik] hogy minden kifogása félre lett téve azoknak, akik azt mondják: „Ha a mi urunk abban az időben született, tehát a Krisztus korábban nem volt.” Mert megmutattam, hogy Isten Fia nem akkor kezdett létezni, mert kezdettől fogva az Atyával volt; de amikor megtestesült és emberré lett, újrakezdte az emberi létezők hosszú sorát, és nekünk adta a szabadulásunkkal, lerövidítve és átfogó módon; így amit elvesztettünk Ádámban – nevezetesen Isten képét és hasonlatosságát – visszanyerhessük azt a Felkent Jahósuában.

2. Mert mivel nem volt lehetséges, hogy az ember, akit egyszer s mindenkorra legyőztek, és akit engedetlenségen keresztül pusztítottak el, megújíthatná magát, és megszerezhetné a győzelem díját; és mivel az is lehetetlen volt, hogy elérje a szabadulást, aki a bűn hatalma alá került, – A Fiú mindkettőt elvégezte: Isten Beszéde lévén, leszállva az Atyától, megtestesülve, megalacsonyította magát egészen a halálig, és megvalósítva megmenekülésünk elrendezett tervét, akire [Pál] buzdít minket, hogy kételkedés nélkül higgyünk benne, amikor ismét [így] szól: „Ki megy fel a mennybe: vagyis hogy a Felkentet lehozza; vagy ki száll a mélységbe: vagyis, hogy [újra] megszabadítsa a Felkentet a halálból?” Majd így folytatja, „Ha száddal vallod, hogy Jahósua Úr, és hiszel abban, hogy Isten feltámasztotta őt a halálból, akkor megmenekülsz.” (Róm. 10:6-7 9) És megindokolja az okot, miért tette ezt Isten Fia, mondván: „Mert ezért élt, halt meg, és éledt újjá a Felkent, hogy uralkodhasson az élőkön és halottakon.” (Róm. 14:9) És ismét a korinthusiakhoz írva kijelenti: „De mi a megfeszített Felkent Jahósuát hirdetjük;” (1Kor 1:23) és hozzáteszi: „Az áldás pohara, amelyet megáldunk, nem a Felkent vérének közössége?” (1Kor 10:16)

3. De ki volt az, aki közösségben volt velünk az étel dolgában? Függetlenül attól, hogy úgy fogják fel őt, mint a fenti Krisztust, aki kiterjesztette magát Horoson (Határ) keresztül és formát adott anyjuknak; vagy az, aki a Szűztől származik, Emmanuel, aki vajat és mézet evett, akiről a próféta

kijelentette: „ember is, és ki fogja ismerni őt?” (LXX. Jer. 17:9) Hasonlóképpen hirdette őt Pál is: „Mert azt adtam át nektek,” mondja, „elsőként, hogy a Felkent meghalt a bűneinkért az Írások szerint; és hogy eltemették, és harmadnap feltámadt az Írások szerint.” (1Kor 15:3-4) Nyilvánvaló tehát, hogy Pál rajta kívül nem ismert más Felkentet, aki szenvedett, eltemettek, és ismét felkelt, aki született is, és akiről emberként beszél. Mert miután megjegyezte: „De ha a Felkentet hirdetjük, hogy feltámadt a halálból” (1Kor 15:12), folytatja, megtestesülésének okát előadva: „Mert mivel ember által jött a halál, ember által [jött] a holtak feltámadása is.” (1Kor 15:21) És mindenütt, amikor [utalva] urunk szenvedésére, emberi mivoltára és halálának való alávetettségére, a „Felkent” (görögül: Kriszthosz) megnevezést alkalmazza, mint ebben a részben: „Ne pusztítsd el a te húsoddal azt, akiért a Felkent meghalt.” (Róm 14,15)

És ismét: „De most, a Felkentben, azokat, akik távol voltatok közelivé tett a Felkent vére által” (Ef. 2:13) És ismét: „A Felkent megváltott minket a törvény átkától, átokká lévén értünk: mert meg van írva: Átkozott mindaz, aki fán lóg.” (Gal 2:13) És ismét: „És a te tudásod által el fog pusztulni a gyenge testvér, akiért a Felkent meghalt;” (1Kor 8:11) jelezve, hogy az érzékmentes Krisztus nem ereszkedett le Jézusra, hanem Ő maga, mert a Felkent Jahósua volt, szenvedett értünk; Ő, aki sírba feküdt, és ismét feltámadt, aki leereszkedett és felment, – az Isten Fia ember Fiává lett, amint azt a valódi neve is kifejezi. Hiszen a Felkent névben benne van az, aki felkente, és az is, aki fel lett kenve és maga a kenet is, amely által felkenetett. És az Atya az, aki felken, de a Fiú az, aki felkenetett a szellem által, ami maga a kenet, ahogy a Beszéd kijelenti Ézsaiás által, „JHVH szelleme van rajtam, mert felkent engem,” (Ézs. 61:1) – megmutatva a felkenő Atyát, a felkent Fiút, és a kenetet, amely a szellem.

4. Maga az úr is nyilvánvalóvá teszi, hogy ki szenvedett; mert amikor megkérdezte tanítványaitól: „Kinek mondják az emberek az embernek fiát?” (Mát. 16:13) és amikor Péter így válaszolt: „Te vagy a Felkent, az élő Isten Fia;” (Mát. 16:16-17) és amikor megdicsérte [ezekkel a szavakkal]: „Ezt nem hús és vér tárta fel neki, hanem az Atya, aki a mennyben van,” világossá tette, hogy Ő, az ember fia, a Felkent, az élő Isten Fia. „Mert ettől kezdve,” – mondatott, hogy –, „kezdte mondani tanítványainak, hogy szükséges Jeruzsálembe mennie és sokat szenvednie a papoktól, és hogy elutasítsák, keresztre feszítsék, és a harmadik napon feltámadjon.” Akit Péter Felkentként ismert el, aki áldottnak nyilvánította őt, mert az Atya kinyilatkoztatta neki az élő Isten Fiát, azt mondta, hogy sok mindent kell szenvednie és keresztre kell feszíttetnie; majd megdorgálta Pétert, aki úgy képzelte el a Felkentet (Messiah), amint az emberek általánosságban elképzelték, hogy [milyennek kellene lennie a Felkentnek (Messiah)], és idegenkedett szenvedésének gondolatától, [és] így szólt a tanítványaihoz: „Ha valaki utánam jön, tagadja meg önmagát, és vegye fel keresztjét, és kövessen engem. Mert aki meg akarja menteni az életét, elveszíti azt; és aki elveszíti az én kedvemért, megmenti azt.” (Mát. 16:24-25

Márk. 8:34-35 Luk. 9:23-24) Mert ezekről a dolgokról a Felkent nyíltan beszélt, maga lévén Megmentője azoknak, akiknek halálra kell adatniuk, mert megvallják őt, és elvesztik életüket.

5. Ha azonban maga nem szenvedett, hanem elrepült Jézusról, miért buzdította tanítványait, hogy vegyék fel a keresztet és kövessék őt – tán az a „kereszt", amelyet ezek az emberek ábrázolnak, hogy nem vette fel, de [beszél róla], mint aki lemondott a szenvedés tervéről? Mert nem a fenti Sztauros (kereszt) megvallására hivatkozott ezzel, ahogy néhányan közülük merészelnek magyarázni, hanem a szenvedésre tekintettel, amelyet magának át kellett élni, és tanítványainak el kell viselni, erre mondja, amikor így szól: „Mert aki meg akarja menteni az életét, elveszíti azt, és aki elveszíti, megtalálja." És hogy tanítványainak szenvednie kell miatta, [utal rá, amikor] azt mondja a júdeaiaknak: „Íme, prófétákat, bölcs embereket és írástudókat küldök nektek, és közülük néhányat megöltök és keresztre feszítetek." (Mát. 23:34) A tanítványoknak pedig azt szokta volt mondani: „Kormányzók és királyok előtt fogtok állni miattam; és megostoroznak közületek néhányat, megölnek és üldöznek városról városra." (Mát. 10:18 Márk. 13:9 Mát. 23:34) Ismerte tehát mindazokat, akiknek üldöztetést kell elszenvednie, és ismerte azokat, akiket meg kell korbácsoltatni és megölni miatta; és nem beszélt más keresztről, hanem arról a szenvedésről, amelyet először magának kell átélnie, és utána tanítványainak. Ebből a szándékból adta nekik ezt a felszólítást is: „Ne féljetek azoktól, akik megölik a testet, de nem képesek megölni a lelket, hanem inkább attól féljenek, aki képes a lelket és a testet is a gyehennába küldeni." (Mát. 10:28 Luk. 12:4-5) [ezzel buzdítva őket], hogy tartsák meg a hitnek ezen megvallásait, amelyet őrá hivatkozva tettek.

Mert megígérte, hogy vallást tesz az Atyja előtt azokról, akik megvallják nevét az emberek előtt; de kijelentette, hogy megtagadja azokat, akik megtagadják őt, és szégyellni fogja azokat, akik szégyellik a róla való bizonyságtételt. És habár ezek a dolgok így vannak, ezek közül az emberek közül némely oly mértékű vakmerőséget folytat, hogy még megvetést is öntenek a vértanúkra, és lehordják azokat, akiket az úr megvallása miatt megöltek, és akik mindezeket az úr által előre megjósolt dolgokat elviselik, és akik e tekintetben arra törekszenek, hogy kövessék az úr szenvedésének nyomát, és a szenvedő Egy tanúivá válnak; ezeket mi magunk is besoroljuk magukhoz a vértanúkhoz. Mert, amikor alapos vizsgálatot tesznek vérük után, és eljutnak a dicsőségre, akkor a Felkent megzavarja mindazokat, akik gyalázták vértanúságukat.

És abból a tényből, hogy azt kiáltotta a kereszten: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekednek" (Luk. 23:34) a Felkent kitartása, türelme, együttérzése és jósága mutatkozik meg, mivel noha szenvedett, maga mentegette azokat, akik bántalmazták. Mert Isten Beszéde, aki azt mondta nekünk: „Szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok azokért, akik gyűlölnek

titeket.” (Mát. 5:44 Luk. 6:27-28) maga éppen ezt tette a kereszten; olyan mértékben szerette az emberi nemet, hogy még imádkozott is azokért, akik megölték. Ha azonban valaki, feltételezve, hogy két [Krisztus] van, ítéletet alkot rájuk nézve, hogy [azt a Krisztust] sokkal jobbnak és türelmesebbnek fogja találni, aki saját sebei és vágásai közepette, és a többi [kegyetlenség], amelyet vele szemben elkövettek, és figyelmen kívül hagyta a vele szemben elkövetett sérelmeket, mint azt, aki elrepült, és nem szenvedett sérülést és sértést.

6. Ez hasonlóképpen megfelel annak [az esetnek] is, akik azt állítják, hogy Ő csak látszatában szenvedett. Mert ha valóban nem szenvedett, akkor nincs köszönet neki, mivel egyáltalán nem volt szenvedés; és amikor valóban szenvedni kezdünk, úgy tűnik, tévútra vezet bennünket, felszólítván, hogy tűrjük a szenvedést, és hogy fordítsuk oda másik orcánkat, ha ő maga a valóságban előttünk nem szenvedte ugyanazt; és ahogy megtévesztette őket azzal, hogy annak látszott számukra, ami nem volt, így minket is megtéveszt, arra buzdítva, hogy viseljük el azt, amit ő maga nem viselt el. [Ebben az esetben] még kiválóbbak leszünk a Mester felett, mert mi szenvedünk és tűrjük azt, amit Mesterünk soha nem viselt és tűrt. De mivel egyedül a mi urunk valóban Mester, így tehát az Isten Fia valóban jó és türelmes, az Atya Isten Beszéde az ember fiává lett. Mert harcolt és győzött; mert ember volt küzdve az atyákért, és engedelmesség által egészen megszünteti az engedetlenséget: mert az erős embert megkötözte, a gyengét szabadon engedte, és saját kézmunkáját szabadítással ruházta fel a bűn elpusztítása által. Mert Ő a legszentebb és irgalmas úr, aki szereti az emberi nemet.

7. Ezért, amint már mondtam, arra indította az embert (emberi természetet), hogy ragaszkodjon Istenhez és eggyé váljon vele. Mert ha csak ember győzte le az ember ellenségét, az ellenséget nem jogszerűen győzték volna le. És ismét: Ha nem Isten adta volna azt, aki önként adta a szabadítást, soha nem birtokolhattuk volna biztosan. És ha az ember nem csatlakozott volna Istenhez, soha nem válhatott volna a romolhatatlanság részesévé. Mert az Isten és az emberek közötti Közvetítő feladata az volt, hogy mindkét félhez való kapcsolata által hozza mindkettőt barátságra és egyetértésre, és hogy bemutassa az embert Istennek, miközben kinyilvánította Istent az embernek. Hiszen milyen módon vehetnénk részt a fiak örökbefogadásában, hacsak nem kaptuk meg tőle a Fiú által azt a közösséget, amely önmagára vonatkozik, hacsak nem lett az Ő Beszéde testté, közösségbe lépvén velünk? Ezért is ment át az élet minden szakaszán, helyreállítva az Istennel való teljes közösséget. Azok tehát, akik azt állítják, hogy feltételezhetően jelent meg, és nem testben született, és nem is igazán lett emberré, még mindig az ősi elítélés alatt állnak, és védelmet nyújtanak a bűnnek; mert szerintük nem győzték le a halált, amely „Ádámtól Mózesig uralkodott, még azokon is, akik nem Ádám hasonlósága után vétkeztek.” (Róm. 5:14) De a Törvény, amely Mózes által adatott, és tanúskodik a bűnről, hogy az bűnös, valóban eltávolította az ő (a halál) királyságát, megmutatva,

hogy nem király, hanem rabló; és feltárta az embergyilkost. Súlyos terhet rótt azonban az emberre, akiben bűn volt magában, megmutatva, hogy halálra méltó. Mivel a törvény szellemi volt, pusztán csak kiállította a bűnt, mint domborművet, de nem rombolta le azt. Mert a bűn nem a szellem felett uralkodott, hanem az ember felett.

Mert szükséges volt, hogy akinek el kell pusztítania a bűnt, és meg kell váltania az embert a halál hatalma alól, hogy magát ugyanazzá tegye, ami ő volt, vagyis emberré; akit a bűn rabságba vont, de a halál tartott, hogy így az ember által legyen elpusztítva a bűn, és az ember kijöjjön a halálból. Mert amint annak az egy embernek engedetlensége által, akit eredetileg a szűz talajból formáltak, sokan bűnössé váltak és életük elveszett; így szükség volt arra, hogy egy ember engedelmessége által, aki az eredetileg szűzből született, sokan megigazuljanak és szabadulásban részesüljenek. Így aztán Isten Beszéde emberré lett, ahogy Mózes is mondja: „Isten, valódiak az ő munkái." (5Móz 32:4) De ha nem lett testté, hanem csak úgy tűnt, mintha test lenne, az ő munkája nem volt valódi. De aminek látszott, az is volt: Isten összefoglalta magában az ember ősi formáltatását, hogy megölhesse a bűnt, megfossza a halát hatalmától, és életre keltse az embert; és ezért munkái valóságosak.

XIX. Fejezet

1. De ismételten azok, akik azt állítják, hogy pusztán ember volt, akit József nemzett, a régi engedetlenség rabságában maradva olyan halálos állapotban vannak, hogy még nem csatlakoztak az Atya Isten Beszédéhez, sem nem kaptak szabadságot a Fiú által, ahogyan maga kijelenti: „Ha a Fiú szabaddá tesz titeket, akkor valóban szabadok lesztek." (Ján. 8:36) De mivel tudatlanok arról, aki szűztől született, Emmanuel, meg vannak fosztva ajándékától, amely az örök élet; és nem kapják meg a romolhatatlan Beszédet, halandó testben maradnak, és a halálig adósok, nem kapják meg az élet ellenmérgét. Akiknek a Beszéd mondja, megemlítve saját kegyelmi ajándékát: „Én mondtam: Mindnyájan a Magasságos fiai és istenek vagytok; de meghaltok, mint ember." (Zsolt. 82:6-7)

Ezeket a szavakat kétségtelenül azoknak mondja, akik nem kapták meg az örökbefogadás ajándékát, hanem akik megvetik Isten Beszéde tiszta nemzedékének megtestesülését, elcsalják az emberi természet Istenhez való felemelkedését, és hálátlannak bizonyulnak Isten Beszédéhez, aki testté lett számukra. Mert azért lett Isten Beszéde emberré, és az, aki Isten Fia volt ember fiává, hogy az ember, miután a Beszédbe vétetett, és megkapta az örökbefogadást, Isten fiává válhasson. Mert semmilyen más módon nem érhettük volna el a romolhatatlanságot

és halhatatlanságot, hacsak nem egyesültünk volna a romolhatatlansággal és a halhatatlansággal. De hogyan kapcsolódhatnánk össze a romolhatatlansággal és a halhatatlansággal, hacsak először a romolhatatlanság és a halhatatlanság nem lett az, ami mi is vagyunk, hogy a romolhatatlanság megemésszе azt, ami romlandó és a halhatatlanság azt, ami halandó, hogy megkaphassuk a fiak örökbefogadását?

2. Mert ez oknál fogva [mondatott], „Ki fogja kinyilvánítani származását (v. nemzedékét)?" (LXX: Ézs. 53:8; Apcs. 8:33) mivel „ő ember, és ki fogja felismerni?" (LXX. Jer 17:9) De akinek a mennyben lévő Atya kinyilatkoztatta, ismeri őt, mert megérti, hogy aki „nem test akaratából és férfi akaratából született" (Ján. 1:13) az az ember Fia, a Felkent, az élő Isten Fia. Mert az Írásból megmutattam, hogy nincs senki teljességgel Ádám fiai közül, akit Isten után neveznének, vagy Úrnak hívnának. De hogy ő a maga jogán, minden ember felett, aki valaha élt, Isten, és Úr, és örök Király, és a testté lett Beszéd, amelyet minden próféta, apostol és a szellem hirdetett, láthatja mindenki, aki eljutott az igazság egy kis részéhez is. Nos, az Írás nem tanúskodott volna ezekről felőle, ha másokhoz hasonlóan pusztán ember lett volna.

De hogy ő másokon túl, bírja magában a kiemelkedő születést, amely a Legfelsőbb Atyától van, és hogy megtapasztalta azt a kiemelkedő származást (nemzedéket) amely a szűztől van, az isteni Írás mindkét tekintetben tanúskodik őróla: arról is, hogy férfi volt ékesség nélkül, és szenvedésre képes; hogy egy szamár csikóján ült; hogy italként ecetet és epét kapott; hogy megvetették az emberek között, és a halálig megalázta magát; és arról is, hogy szent Úr, a Csodálatos, a Tanácsos, a megjelenésében Szép, és hatalmas Isten (Elohim), aki felhőkön jön, mint minden ember Bírája; – mindezeket az Írás prófétai módon kijelentette róla.

3. Mert amint emberré lett, hogy elviselje a kísértést, ugyanígy volt ő a Beszéd is, hogy megdicsőüljön; a Beszéd csendes maradt, hogy képes legyen megkísértetni, meggyaláztatni, keresztre feszíttetni, és elszenvedni a halált, az ember pedig elnyeletett abban, hogy győzött, kitartott [engedmény nélkül], jóságos tetteket vitt véghez, feltámadott és felvitetett [a mennyekbe]. Ezért ő, az Isten Fia, a mi urunk, aki az Atya Szava és az ember Fia, mivel emberi természet tekintetében Máriától való nemzetséggel rendelkezett – aki az emberiségtől származott – így lett ő ember Fiává.

Ezért maga az Úr is adott nekünk egy jelet, a mélységben lent, és a magasságban fent, amelyet az ember nem kért, mert soha nem számított arra, hogy egy szűz teherbe eshet, vagy hogy lehetséges, hogy valaki szűzen maradva képes legyen fiat szülni, és hogy ami így született „az

Isten velünk," és hogy leereszkedik azokra a dolgokra, amelyek a föld alatt vannak, megkeresve a juhokat amelyek elpusztultak, amelyek valóban a saját tulajdon kézmunkája voltak, és hogy felemelkedett a magasságba, és felajánlotta és rábízta az Atyjára azt az emberi természetet (hominem), amelyet megtalált, saját személyét téve az ember feltámadásának első zsengéjévé; hogy amint a Fej feltámadt a halottak közül, úgy a test többi része, az összes ember is, aki az életben benne találtatik, amikor beteljesedik annak az elítélésnek az ideje, amely az engedetlenség miatt jött létre, hogy feltámadhasson; egybekeveredik és megerősödik az ízületek és szalagok segítségével Isten általi növekedéssel, minden egyes tagnak megvan a maga megfelelő és illeszkedő helye a testben. Mert sok palota van az Atya házában, mint ahogy a testben is számtalan tag van.

XX. Fejezet

1. Isten tehát hosszútűrő volt, amikor az ember szószegővé vált, mert előre látta a győzelmet, amelyet meg kellett adnia neki a Beszéd által. Mert amikor az erő gyengeségben vált tökéletessé, megmutatkozott a jóság és Isten hatalmának páratlansága. Mert amint türelmesen hagyta, hogy a cethal lenyelje Jónást, nem azért, hogy elnyeletve teljesen elpusztuljon, hanem hogy miután újból kivettetett, még inkább alávesse magát Istennek, és jobban dicsőíthesse őt, aki ilyen nem remélt szabadítást adott neki, – mert szabadulásáért tartós bűnbánatra vihette a ninivebelieket, hogy így egybehívják őket az Úrhoz, aki megszabadította őket a haláltól, félelemmel sújtva őket ezen előjel által, amit Jónás esetében elvégzett, ahogy az Írás mondja róluk: „És visszatértek mindannyian gonosz útjukról, és az igazságtalanságból, amely kezeikben volt, mondva, Ki tudja, hátha Isten megsajnál, és elfordítja haragját rólunk, és nem fogunk elveszni?" (Jón 3:8-9) éppen így, a kezdetektől fogva Isten megengedte, hogy az embert elnyelje a nagy cethal, aki a vétek szerzője volt, nem mintha teljesen el kellene pusztulnia, aki így elnyeletett; hanem hogy elrendezze és előkészítse a szabadulás tervét, amelyet a Beszéd Jónás jele által valósított meg, azokért, akiknek ugyanaz a véleményük, mint Jónásnak Istennel kapcsolatban, és megvallották és azt mondták: „JHVH szolgája vagyok, és a mennyek Úr Istenét imádom, aki a tengert és a szárazföldet alkotta." (Jón 1,9)

[Ez azért történt], hogy az ember megkapva Istentől a nem remélt szabadulást feltámadhasson a halálból, és dicsőítse Istent, és megismételje azt a szót, amelyet Jónás a próféciájában mondott: „Nyomorúságomban kiáltottam JHVH-hoz, Istenemhez, és meghallgatott engem az alvilág gyomrából" (Jón 2:2) és hogy folytathassa Isten dicsőítését, és szüntelen hálát adjon azért a szabadulásért, amelyet kapott tőle, „hogy egyetlen test se dicsekedjék az Úr jelenlétében;" (1Kor 1,29) és hogy az ember soha ne fogadjon el ellentétes véleményt Istennel

kapcsolatban, feltételezve, hogy a romolhatatlanság, amely hozzá tartozik természetes sajátja, és mivel így nem tartaná meg az igazságot, üres kevélységgel büszkélkedne, mintha természeténél fogva lenne olyan, mint Isten. Mert ő (Sátán) így hálátlanabbá tette őt (az embert) Teremtője iránt, elhomályosította azt a szeretetet, amely az Istenben volt az ember iránt, és elvakította elméjét, hogy ne érzékelje, mi méltó Istenhez, összehasonlítva magát Istennel, és egyenlőnek ítélve önmagát Istennel.

2. Ez volt tehát Isten hosszútűrésének [célja], hogy az ember, átmenve mindenen, és megszerezve az erkölcsi fenyítés ismeretét, miután elérte a halottakból való feltámadást, és tapasztalat útján megtanulva, mi a szabadulás forrása, mindenkor a hála állapotában élhessen Istennel, miután tőle nyerte el a romolhatatlanság ajándékát, hogy jobban szerethesse őt; mert „akinek többet bocsátottak meg, jobban szeret" és hogy megismerje önmagát, milyen halandó és gyenge is ő; miközben az Isten iránti tiszteletet is megérti, hogy olyan mértékben halhatatlan és hatalmas Ő, hogy halhatatlanságot ad a halandónak, és örökkévalóságot az ideigvalónak; és megértheti Isten egyéb, maga felé mutató tulajdonságait is, amely által taníttatva van, hogyan gondolkodhat Istenről az Ő isteni nagyságához illően. Mert az ember dicsősége Isten, de az Ő munkái az Isten dicsősége; és Isten minden bölcsességének és hatalmának gyűjtőedénye az ember.

Ahogyan az orvost igazolják páciensei, ugyanúgy Isten is kinyilvánult az ember által. Ezért Pál kijelenti: „Mert Isten hitetlenségbe zárt mindent, hogy irgalmazhasson mindeneken;" (Róm 11:32) és nem a szellemi Aeonokra hivatkozva mondja, hanem az ember iránt, aki engedetlen volt Istennek, és kitaszíttatott a halhatatlanságból, majd irgalmat nyert megkapva Isten Fia által az örökbefogadást, mely Általa [teljesedett be]. Mert az, aki büszkeség és dicsekvés nélkül az igazi dicsőséget (véleményt) birtokolja a teremtett dolgokkal és a Teremtővel kapcsolatban, aki mindenek Mindenható Istene, és aki mindeneknek létet adott; [az ilyen] szeretetében és az engedelmességben folyamatosan kitart, és hálákat adva megkapja majd Tőle az előléptetést a nagyobb dicsőségre is, várva azt az időt, amikor olyan lesz, mint az, aki meghalt érte (ti. a Felkent), mert Ő is „a bűnös testhez hasonlóvá lett," hogy elítélje a bűnt, és mint most már elítélt dolgot kivesse a testen túlra, de azért, hogy az embert saját hasonlatosságára hívja elő, kijelölve őt Isten utánzójául és rárakva Atyja törvényét, hogy rend szerint láthassa Istent, és hatalmat adva neki, hogy befogadja az Atyát; [lévén] az Isten Beszéde, aki az emberben lakott és ember Fiává lett, hogy az Atya jótetszése szerint hozzászoktathassa az embert, hogy befogadja Istent, és az Isten az emberben lakhasson.

3. Ebből a szempontból tehát maga az úr, aki a szűztől született Emmánuel a megmenekülésünk

jele, mivel maga az úr mentette meg azokat, mert saját eszközükkel nem menekülhettek meg; és ezért, amikor Pál az emberi gyengeséget mutatja be, azt mondja: „Mert tudom, hogy testemben nem lakik jó dolog," megmutatva, hogy megmenekülésünk „jó dolga" nem tőlünk, hanem Istentől van. És ismét: „Nyomorult ember, amilyen én vagyok, ki fog megszabadítani engem a halálnak ebből a testéből?" Majd bemutatja a Szabadítót, [mondván,] „A mi urunk, a Felkent Jahósua kegyelme" (Róm 7:24-25) és Ézsaiás ezt is kijelenti, [amikor azt mondja:] „Erősítsétek az ellankadt kezeket és az erőtlen térdeket; bátorodjatok ti gyengék az értelemben; vigasztalódjatok, ne féljetek: Íme, Istenünk ítéletet hoz büntetéssel és vissza fog fizetni: Ő maga jön, és megment majd minket." (Ézs. 35:3-4) Itt látjuk, hogy nem a magunk, hanem Isten segítsége által kell megmentetnünk.

4. Ismételten, hogy nem pusztán ember az, akinek meg kell menteni minket, sem [valakinek] aki test nélküli, – mert az angyalok nem rendelkeznek hústesttel – [ugyanaz a próféta] jelentette ki, mondván: „Sem vén, sem angyal, hanem maga az Úr fogja megmenteni őket, mert szereti őket, és szabadon bocsátja majd őket." (Ézs. 63.9) És hogy neki magának is valódi, látható emberré kell válnia, amikor a Beszédnek meg kell adnia a szabadítást, Ézsaiás ismét mondja: „Íme, Sion városa: a te szemeid meglátják az Üdvösségünket." (Ézs. 33:20) És hogy nem puszta ember halt meg értünk, arról azt mondja Ézsaiás: „És a szent Úr megemlékezett az elhunyt Izraelről, aki a holtak földjén aludt; és le is szállt, hogy hirdesse nekik szabadulásukat, hogy megmenthesse őket." (Pseudo-Jer. vö.: Jusztinosz Párbeszéd Trifónnal LXXII. (72.) 4.) És Ámósz (Mikeás) próféta ugyanezt jelenti ki: „Ismét vissza fog térni, és könyörülni fog rajtunk: Elpusztítja majd bűneinket, és vétkeinket a tenger mélyére fogja vetni." (Mik 7:19) És még egyszer, meghatározva eljövetele helyét, ezt mondja: „Az Úr Sionból szólt, és Jeruzsálemből hallatta hangját." (Ám 1:2) És hogy arról a vidékről jön majd el Isten Fia, amely Júda örökségének déli része felé van, aki Isten, és hogy Betlehemből, ahol az úr született az egész földre kiküldi majd dicséretét, így szól Habakuk próféta: „Az Isten a déli vidékről jön és a Szent az Effrem hegy felől. Az eget elborította ereje, dicséretével teljes a föld. Színe előtt jár majd az Ige és lába mezőkön lépdel." (Hab 3,3 5) Így világosan jelzi, hogy Isten ő, és hogy eljövetele Betlehemben volt, és az Effrem-hegytől, amely az örökség déli része felé esik, és hogy ember. Mert azt mondja: „lába mezőkön lépdel" és ez az emberre jellemző sajátosság.

XXI. Fejezet

1. Isten tehát emberré lett, és az Úr maga mentett meg minket, megadva nekünk a szűz jelét. De nem úgy, ahogy egyesek öntelten magyarázzák az Írást, így: „Íme, egy fiatal nő fogan és fiút fog szülni" (Ézs 7,14), ahogy az efézusi Theodotion értelmezte, és a pontuszi Aquila, mindketten

zsidó prozeliták. Az ebioniták ezeket követve azt állítják, hogy József nemzette őt; ezzel eltörölve, amennyire bennük rejlik, Isten ilyen csodálatos üdvtervét, és félreértve a próféták tanúságát, amely Istentől származott. Mert valóban ez az előrejelzés hangzott el, mielőtt a népet Babilonba vitték; vagyis a médek és perzsák által megszerzett uralom előtt. De görögre maguk a zsidók fordították le, jóval a mi urunk eljövetele előtti időszakban, hogy semmiféle gyanú ne maradhasson fenn, nehogy véletlenül a zsidók nekünk tulajdonítsák azt, hogy ez így lett lefordítva. Ha ugyanis tudták volna a mi jövőbeli létezésünket, és hogy fel kell használnunk az Írásból származó bizonyítékokat, soha nem haboztak volna elégetni saját Írásaikat, amelyek kijelentik, hogy minden más nemzetek is részt kapnak az [örök] életben, és amelyek megmutatják, hogy azok, akik azzal dicsekednek, hogy Jákob háza és Izrael népe, ki vannak tagadva Isten kegyelméből.

2. Mert mielőtt a rómaiak legyőzték volna királyságukat, miközben még a makedónok uralták Ázsiát, Lagusz fia Ptolemaiosz, alig várta, hogy az általa Alexandriában alapított könyvtárat feldíszítse minden ember írásainak gyűjteményével, amelyek érdemesek voltak, és kérte Jeruzsálem népét, hogy fordítsák le az Írásaikat görög nyelvre. És – mert akkor még a makedónok uralma alá voltak vetve – elküldték hetven vénjüket Ptolemaioszhoz, akik az Írásban és mindkét nyelven alaposan jártasak voltak, hogy végrehajtsák, amire vágyott. De ő, külön-külön próbára téve őket, és attól tartva, hogy esetleg összebeszélve az értelmezésük által az Írásokban lévő igazságot szándékosan elrejtik, elválasztotta őket egymástól, és megparancsolta nekik, hogy ugyanazt fordítsák le. Az összes könyv tekintetében így tett. De amikor egy helyre jöttek össze Ptolemaiosz előtt, és mindegyikük összehasonlította saját fordítását a másikéval, Isten valóban megdicsőült, és az Írást valóban isteninek ismerték el. Mert mindegyikük felolvasta a közösen lefordítottat [amelyet készítettek] ugyanazokkal a szavakkal és valóban azonos nevekkel, elejétől a végéig, így még a jelenlevő pogányok is észrevették, hogy az Írás valóban Isten inspirációjával lett lefordítva (értelmezve). És semmi megdöbbentő nem volt abban, hogy Isten ezt tette, – Aki, amikor a nép Nabukadnecar alatt a nép fogságakor, az Írás megromlott, és amikor hetven év után a júdeaiak visszatértek saját földjükre, akkor Artaxerxész, perzsa király idején Ezsdrást, a Lévi törzséből származó papot indította arra, öntse újra formába az egykori próféták minden szavát, és állítsa helyre a néppel a mózesi törvényeket. (vö.: 4 Ezra 14.37-48.)

3. Mivel tehát az Írást ilyen hűségesen és Isten kegyelme által fordították, és mivel ezekből Isten ismét előkészítette és megformálta a mi Isten Fiában való hitünket, és megőrizte számunkra a hamisítatlan írásokat Egyiptomban, ahol Jákob háza gyarapodott, amikor a kánaáni éhínségtől Egyiptomba menekült; ahol urunkat is megőrizték, amikor elmenekült Heródes által támasztott üldözés elől; és [mivel] ezeknek az Írásoknak ezt a fordítását még urunk [földre] való eljövetele

előtt készítették, és még a keresztények megjelenése előtt jött létre – mert urunk Augusztusz uralkodásának negyvenedik évében született; de Ptolemaiosz sokkal korábban élt, aki alatt az Írást lefordíttatott; – [mivel ezek a dolgok így vannak, azt mondom, hogy] ezek a férfiak valóban arcátlannak és merészeknek bizonyulnak, akik most vágyat mutatnak különböző fordítások iránt, amikor cáfoljuk őket ezekből az Írásokból, és sarokba szorítjuk őket az Isten Fia eljövetelében való hit kapcsán. De a mi hitünk szilárd, őszinte, és az egyetlen valódi, amelynek egyértelmű bizonyítékai vannak ezekből az Írásokból, amelyeket azon a módon fordítottak, ahogy elbeszéltem; és az Egyház hirdetése mentes mindenféle betoldástól. Ugyanis az apostolok, akik ezeknél mindnél jóval régebbiek, összhangban vannak az előbb említett fordítással, a fordítás pedig összhangban van az apostolok hagyományával. Hiszen Péter, János, Máté, Pál és a többiek egymás után, valamint ezek követői minden prófétai beszédet úgy hirdettek, ahogyan azt a vének fordítása tartalmazza.

4. Mert egy és ugyanazon szelleme az Istennek, amely a próféták által hirdette, hogy mi és milyen jellegű kell legyen az úr eljövetele, ezek által a vének által igaz fordítása készült annak, amely valóban meg lett prófétálva; és Ő maga, az apostolok által jelentette be, hogy elérkezett az örökbefogadás időinek beteljesedése, hogy elközeledett a mennyek királysága, és hogy azokban lakozott, akik hisznek abban, aki a szűztől született Emmanuel. Ennek megvalósulásáról tanúskodtak, [azt mondván], hogy mielőtt József egybekelt volna Máriával, tehát még Mária szüzessége idején, „úgy találtatott, hogy a szent szellemtől való gyermekkel [viselős];” (Mát. 1:18) és hogy Gábriel angyal azt mondta neki: „A szent szellem rád száll, és a Legmagasabb ereje beárnyékol téged; ezért ami születik tőled, szentnek fog neveztetni, Isten Fiának;” (Luk. 1:35) és hogy az angyal álmában így szólt Józsefhez: „Ez azért történt, hogy beteljesedjék, amit Ézsaiás próféta mondott: Íme, a szűz fogan méhében.” (Mát. 1:22-23) A vének pedig így fordították, amit Ézsaiás mondott: „Az Úr pedig ezt mondta Akháznak: Kérj magadnak jelet az Úrtól, Istenedtől a mélységből lent vagy a magasságból fent. És mondta Akház: Nem kérek és nem kísértem meg az Urat. És mondta: Nem kis dolog számodra, hogy embereket fárassz; és hogyan fárasztja őket az Úr? Ezért maga az Úr ad jelet neked; Íme szűz fogan, és fiút szül; és Emmanuelnek fogják hívni. Vajat és mézet eszik: mielőtt megismeri vagy választaná a gonoszt, a jóra fogja változtatni őket; mert mielőtt a gyermek megismeri a jót vagy a rosszat, nem járul hozzá a gonoszsághoz, hogy a jót választhassa.” (Ézs. 7:10-16) A szent szellem tehát gondosan rámutatott az elhangzottakkal az ő szűztől való születésére, és lényegére, hogy Isten (mert az Emmanuel név ezt jelzi). És megmutatja, hogy ember, amikor azt mondja: „Vajat és mézet eszik;” és ebben azt mondja, hogy gyermek is, [mondván,] „mielőtt ismeri a jót és a rosszat”, mert ezek mind az emberi csecsemő jelzői. De hogy ő „nem fog beleegyezni a rosszba, hogy a jót választhassa” – Istennek megfelelő; azzal a ténnyel, hogy vajat és mézet fog enni, nem szabad azt értenünk, hogy pusztán csak ember, másrészt, az Emmanuel névből sem szabad azt gyanítani, hogy test nélküli Isten.

5. És amikor azt mondja: „Halld, ó Dávid háza,” azt teljesítette, amelyet az a rész jelez, hogy Ő akit Isten megígért Dávidnak, hogy méhe (ventris) gyümölcséből örök királyt emelne fel (vö.: LXX Zsolt. 131:11), ugyanaz, aki a szűztől született, ő maga Dávid nemzetségéből származott. Mert ebben a híradásban azt is megígérte, hogy a királynak „méhe gyümölcséből” kell lennie, amely a szűz fogantatásának megfelelő [kifejezés, amit erre használunk], egy szűzre, aki viselős, és nem „ágyékának gyümölcséből”, sem „veséinek gyümölcséből”, amely kifejezés a nemző férfiúra és férfitól foganó asszonyra jellemző. Ebben az ígéretben tehát az Írás kizárt minden férfi hatást; még meg sem említi, mivel hogy aki született, „nem férfi akaratából” származott. De megerősítette és megalapozta a „méh gyümölcse” kifejezést, hogy kijelenthesse annak származását (nemzedékét), akinek szűztől kellene születnie, amint Erzsébet tanúskodott, amikor teljes volt szent szellemmel, mondva Máriának: „Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott méhednek gyümölcse;” (Luk. 1:42) a szent szellem rámutatott azok számára, akik hallani akarják, hogy az Isten által tett ígéret, miszerint a Királynak [Dávid] méhének gyümölcséből kell támadnia, beteljesedett a szűz, Máriától való születésben. Tehát azok, akik megváltoztatják Ézsaiás szövegrészét így: „Íme, egy fiatal nő fog foganni” és akik így József fiává teszik, akkor annak az ígéretnek a formáját is változtassák meg, amely Dávidnak lett adva, amikor Isten megígérte neki, hogy méhe gyümölcséből emeli fel a Felkent Király szarvát. De nem értették, különben vélhetőleg ezt a részt is megváltoztatták volna.

6. De amit Ézsaiás mondott: „fenn a magasságból vagy lenn a mélységből” azt akarták jelezni, hogy „Aki leszállt, ugyanaz volt, aki felment” (Ef. 4:10) De ebben, amikor azt mondta: „Az Úr maga ad neked egy jelet”, azt jelezte, hogy születése nem várt módon történt, mivel az nem következhetett volna be, ha nem az Úr Isten, mindeneknek Istene adott volna jelet Dávid házában. Milyen nagy dolognak vagy milyen jelnek kellett volna lennie ebben, hogy egy férfi által fogant fiatal nő hozzon létre egy olyan dolgot, amely minden nővel megtörténik, amely utódot szül? De mivel az emberek számára Isten segítségével egy váratlan szabadítást kellett biztosítani, a szűzből váratlan születés is megvalósult; Isten adta ezt a jelet, és nem ember vitte végbe.

7. Ebből a szempontból Dániel is előre látta az eljövetelét, és elmondta, hogy „kéz érintése nélkül kivágott kő” (Dán 2:34 45) jött ebbe a világba. Mert ez, hogy „kéz nélkül” azt jelenti, hogy ebbe a világba való eljövetele nem emberi kéz, vagyis azoknak az embereknek művelete volt, akik köveket szoktak vágni; vagyis József nem vett részt ebben, hanem egyedül Mária működött együtt az előre elkészített tervvel. Mert ez a kő a földből, Isten erejéből és bölcsességéből ered. Ezért mondja Ézsaiás is: „Ezt mondja JHVH: Íme, Sion alapjaiban leteszek egy követ, egy drága, választott, legfőbb sarokkövet, amelyet tisztelni kell.” (Ézs. 28:16) Tehát akkor megértjük, hogy

az emberi természetben való eljövetele nem egy ember akaratából, hanem Isten akaratából származott.

8. Ezért Mózes is ad egy előképet, amikor botját a földre vetette, hogy azáltal, hogy testté válik, leleplezze és elnyelje az egyiptomiak minden ellenkezését, amely Isten előre elkészített terve ellen emelte magát; hogy maguk az egyiptomiak tanúskodhassanak arról, hogy Isten ujja az, amelyik a szabadulást munkálja a nép számára, és nem József fia. Mert ha József fia lenne, hogyan lehetne nagyobb Salamonnál, nagyobb Jónásnál vagy nagyobb Dávidnál, amikor ugyanabból a magból származott és e férfiak leszármazottja volt? És hogy volt az, hogy Pétert is áldottá nyilvánította, mert elismerte, hogy az élő Isten Fia?

9. De ezenkívül, ha valóban József fia lett volna, Jeremiás szerint nem lehetett sem király, sem örökös. Ugyanis Józsefről kiderül, hogy Joachim és Jechoniah fia, ahogy Máté is családfájában rögzíti. De Jekónia és minden utódja kizáratott a királyságból; Jeremiás így nyilatkozott: „Élek én, így szól JHVH, ha pecsétgyűrű lett volna is jobb kezemen Jechoniás, Joáchim fia, Júda királya, onnan is lehúznám őt és odaadnám őt azok kezébe, akik a te lelkedet keresik.” És ismét: „Megfosztatott becsületétől Jechoniás, mint haszontalan edény, amelyre nincs többé szükség, mert olyan földre vetették őt, amelyet nem ismert. Föld, halld meg JHVH beszédét: Írd fel ezt a férfit, mint kitagadott embert, mivel nem lesz több fejedelem Júdában az ő magvából, aki Dávid trónján üljön.” (Jer. 22:24-25 28-30) És ismét Isten beszél Joachimról, az apjáról: „Ezért ezt mondja az Úr Joákimról, az ő atyjáról, Júdea királyáról: Senki sem ül tőle Dávid trónján, és holttestét kivetik a nap melegében és az éjszakai fagyban. És rájuk és fiaira vetem tekintetem, és Jeruzsálem lakóira, és Júda földjére hozom mindazt a gonoszt, amelyet ellenük mondtam.” Azok tehát, akik azt mondják, hogy Józseftől született, és reménykednek benne, kitagadják magukat a királyságból, ha nem sikerül megfékezni az átkot és a feddést, amely Jechonia és az ő magva ellen irányult. Mivel emiatt lett beszélve Jechóniáról, a szent szellem előre ismerte a gonosz tanítók tanait; hogy megtanulhassák, hogy az ő magvától, – vagyis Józseftől – nem született, hanem hogy Isten ígérete szerint Dávid méhéből emelkedik fel az örök Király, aki mindent összefoglal magában, és összegyűjtötte magában az ember ősi formáltatását.

10. Mert, ahogy egy ember engedetlensége által a bűn belépett, és a halál a bűn által szerzett [helyet]; így szintén egy ember engedelmessége által, az igazságosság bevezetése meghozza az életet azokban, akik a múltban halottak voltak. És amiként a prototípus maga Ádám testének anyaga az érintetlen és még szűz talajból származott („mert Isten még nem küldött esőt, és az ember nem művelte a földet” – 1Móz 2:5) és Isten keze által formáltatott, vagyis Isten Beszéde által, mert „minden általa alkottatott,” és Isten port vett a földből és embert alkotott; éppen így

tett az, aki a Beszéd, összefoglalva önmagában Ádámot, jogosan születhetett, lehetővé téve számára, hogy összegyűjtse Ádámot [önmagába] Máriától, aki még szűz volt. Ha tehát az első Ádámnak ember volt az apja, és emberi magból született, akkor ésszerű volt azt mondani, hogy a második Ádám is Józseftől született. De ha az előbbit a porból vették, és Isten volt az ő alkotója, akkor szükségszerű volt az is, hogy az utóbbi, aki önmagában készített összefoglalás, Isten által, mint ember kellett formáltatnia, hogy eredetét tekintve hasonlítson az előbbire. Miért nem vett tehát Isten megint port, hanem úgy munkálkodott, hogy a formáltatás Máriából legyen készítve? Azért, hogy ne egy másik teremtménye jöjjön létre és ne egy másik teremtménye legyen, amelyiket meg kell menteni, hanem megtartva a hasonlóságot ugyanaz a formáltatás legyen összefoglalva [Krisztusban, mint ami Ádámban létezett].

XXII. Fejezet

1. Ezért, akik azt állítják, hogy semmit sem vett a szűztől, nagyot tévednek, [mivel] azért, hogy elvethessék a test örökségét, elutasítják a [közte és Ádám] közötti hasonlatot is. Ha ugyanis annak, aki a földből [fakadt], valóban volt alakja és anyaga mindkettő Isten kezéből és kézmunkájából, de a másik nem Isten kezéből és kézmunkájából származik, akkor, aki előbbi képe és hasonlatossága alapján készült, ebben az esetben nem őrizte meg az ember hasonlóságát, és következetlen munkadarabnak kell lennie, mivel nem rendelkezik azzal, amivel megmutathatná bölcsességét. De ez azt is jelenti, hogy feltehetően emberként is megjelent, amikor nem volt ember, és hogy emberré lett, miközben semmit sem vett az embertől. Mert ha nem emberi lénytől kapta a test anyagát, akkor sem emberré, sem ember fiává nem lett; és ha nem lett olyanná, amilyenek mi voltunk, akkor nem tett nagy dolgot azzal, amit elszenvedett és átélt. Azt pedig mindenki meg fogja engedni, hogy testünk [összeállítása] a földből van véve, és lelkünket Isten szellemétől kapjuk. Ez volt az, amiért Isten Beszéde létrejött, hogy összefoglalja magában saját kézmunkáját; és ebből a szempontból vallja magát az ember fiának, és áldja „a szelídeket, mert örökölni fogják a földet” (Mát. 5:5) Az Apostol, Pál ráadásul a Galatákhoz írt levélben egyértelműen kijelenti: „Isten elküldte Fiát, aki asszonytól lett.” (Gal. 4:4) És még egyszer, ebben a rómaiaknak azt mondja: „Fiát illetően, aki test szerint Dávid magvából született, aki Isten Fiának bizonyult hatalommal, a szentség szelleme szerint, a halálból való feltámadás által, a Felkent Jahósua a mi urunk.” (Róm. 1:3-4.)

2. Felesleges ez esetben Máriába való alászállása; mert miért jött le belé, ha semmit sem vett volna tőle? Továbbá, ha nem vett volna semmit Máriától, soha nem lett volna igénye azokra a fajta ételekre, amelyek a földből származnak, amelyek táplálják azt a testet, amelyet a földből vettek; és nem is éhezett volna, és böjtölt volna azon a negyven napon, mint Mózes és Illés, ha

teste nem a saját megfelelő tápláléka után vágyakozott; tanítványa, János sem mondta volna, amikor róla írta: „De Jahósua, megfáradva az utazástól leült [pihenni];” (Ján. 4:6) Dávid sem jelentette volna ki őrá vonatkozóan előre ezt: „Hozzáadtak sebeim fájdalmához;” (Zsolt. LXX:68/69:27) nem sírt volna Lázár felett, sem nem izzadt volna nagy vércseppeket; és nem nyilatkozott volna így: „Lelkem felettébb bánatos.” (Mát. 26:38) sem akkor, amikor az oldalát átütötték, nem jött volna vér és víz. Hiszen ezek mind a hús jelzői, amely a földből származott, amelyet önmagában összegzett, szabadítást hordozva saját keze munkájában.

3. Ezért Lukács rámutat arra, hogy az a családfa, amely urunk nemzedékét Ádámig vezeti vissza, hetvenkét nemzedéket tartalmaz, összekapcsolva a véget a kezdettel, és utalva arra, hogy Ő az, aki összefoglalta magában az összes, Ádámtól lefelé szétszórt nemzetet, és minden nyelvet és emberi nemzedéket, magával Ádámmal együtt. Ezért Ádámot Pál is „az eljövendő ábrájának” (Róm 5:14) nevezte, mert a Beszéd, minden dolgok alkotója, előre kialakította magának az emberi faj jövőbeni, Isten Fiára nézve megvalósuló (üdv)rendjét; Isten előre meghatározta, hogy az első embernek állati (lelki) természetűnek kell lennie, ezzel a nézettel, hogy őt a szellemi (ember) által megmenthesse. Mert amennyiben, mint megmentő Lény előzetesen létezett, szükséges volt, hogy a megmenthetőt is létre lehessen hívni, hogy a megmentő Lény ne legyen hiábavaló.

4. Ennek a tervnek megfelelően, Mária, a szűz engedelmesnek találtatott, mondva: „Íme, a te szólgálód, Uram, történjék velem a te beszéded szerint.” (Luk. 1:38) Éva azonban engedetlen volt; nem engedelmeskedett ugyanis, amikor még szűz volt. És még akkor is, amikor valóban férje volt, Ádám, de mindazonáltal még szűz volt (mert a Paradicsomban „mindketten mezítelenek voltak, és nem szégyellték magukat”, mivel röviddel korábban hozták őket létre, nem értettek a gyermeknemzéshez: mert szükséges volt, hogy előbb felnőttkorba jussanak, és majd ettől kezdve szaporodjanak) miután engedetlenné vált, a halál okozójává vált, mind saját maga, mind az egész emberi nem számára; Máriának is, miután egy férfi eljegyezte, [és] mégis szűz volt, és ebben az állapotában engedelmes volt, és így mind önmaga, mind az egész emberi nem számára szabadulás okozója lett.

És ezért nevezi a Törvény a lányt, aki el van jegyezve egy férfival, az ő „feleségének”, aki eljegyezte őt, noha még szűz (vö.: 5Móz. 22:23-24); ezzel jelezve a Máriától induló Évához való visszafordulást, mert ami összekapcsolódik, azt másképp nem lehetne felbontani, mint annak a folyamatnak a megfordításával, amely révén ezek az egyesülési kötelékek létrejöttek; úgy, hogy az előbbi kapcsokat az utóbbi feloldja, hogy az utóbbi ismét kiszabadítsa az előbbit. (Megjegyzés: a kép itt egy csomó, amit a szálak visszafejtésével lehet kibogozni) És valóban az

történt, hogy az első szerződés elveszik a második csomó által, a második kötelék viszont elfoglalja az első feloldásával felszabaduló helyet. Ugyanis ezért jelentette ki az úr, hogy az elsőnek valójában utolsónak kell lennie, és az utolsó elsőnek.

És a próféta is ugyanezt jelzi, mondván: „atyáid helyett fiaid születtek neked.” (Zsolt. 45:17) Mert az úr „a halottak Elsőszülöttje”-ként született, és kebelébe fogadta az ősi atyákat, megújította őket az Istentől való életre, önmagát tette az élők kezdetévé, ahogyan Ádám lett a halottak kezdete. Ezért Lukács az úr családfáját Ádámtól kezdte, jelezve, hogy Ő az, aki megújította őket az élet Jó Hírébe, és nem azok Őt. És így történt, hogy Éva engedetlenségének csomóját Mária engedelmessége oldotta fel. Mert amit a szűz Éva hitetlenséggel erősen megkötött, azt a szűz Mária hiten keresztül tett szabaddá.

XXIII. Fejezet – Érvek Tatiánosszal szemben, bebizonyítva azt, hogy az isteni igazságossággal és irgalommal összhangban áll, hogy az első Ádámnak először részt kell vennie abban a megváltásban, amelyet Krisztus mindenkinek felajánlott.

1. Szükség volt tehát arra, hogy az úr, aki az elveszett juhokhoz jött, és az üdvterv ilyen széleskörű összefoglalását készítette, és saját kézmunkáját megkeresve kellett megmentenie azt az embert, aki képére és hasonlatosságára teremtetett, vagyis Ádámot, [miután az] letöltötte az engedetlenség büntetése miatt rászabott idejét, „amit az Atya a maga hatalmába helyezett.” (Csel. 1:7) [Erre azért is volt szükség], hogy az Atya jótetszésének megfelelően az emberre vonatkozó teljes megmentési terv megvalósuljon, azért, hogy Istent senki ne győzhesse le, és bölcsessége se csökkenjen [teremtményeinek megbecsülésében].

Mert ha az ember, akit Isten teremtett, hogy élhessen, miután elvesztette az életet az őt megrontó kígyó által, aki megtévesztette őt, nem térne vissza az életbe, hanem teljesen [és örökre] a halálban hagyatott volna, Istent [ebben az esetben] legyőzték volna, és a kígyó gonoszsága felülkerekedett volna Isten akaratán. De mivel Isten legyőzhetetlen és hosszantűrő, Magát valóban hosszantűrőnek mutatta az ember megjavítása és mindenek próbaidejére nézve, amint azt már elmondtam; és a második ember (a Felkent) által kötözte meg az erős embert, és elrabolta edényeit, és eltörölte a halált, életre keltve azt az embert, aki a halál állapotában volt.

Hiszen Ádám elsőként edény lett a (Sátán) birtokában, akit a hatalma alatt is tartott, vagyis

azáltal, hogy bűnt követett el bűntelenül, és a halhatatlanság színe alatt halált hozott rá. Mert bár ígéretet tett arra, hogy istenek lesznek, ami számára semmiképpen sem volt lehetséges, [ehelyett] halált munkált bennük: ezért azt, aki fogságba ejtette az embert, Isten viszonzásul igazságosan ejtette fogságba; de a fogságba került embert kiszabadította az elítélés kötelékéből.

2. De ez az Ádám, az igazat megvallva, az első megalkotott ember, akiről az Írás mondja, hogy az Úr így szólt, „Formáljunk embert képünkre és hasonlatosságunkra;" (1Móz. 1:26) és valamennyien tőle származunk: és mivel tőle származunk, ezért örököltük elnevezését. De amennyiben az ember megmenekül (üdvözül), illik annak az eredeti embernek is megmentetni, aki teremtetett. Mert túl nagy képtelenség fenntartani, hogy azt, akit az ellenség olyan mélyen megsebzett és elsőként szenvedett fogságot, nem mentette meg Ő, aki legyőzte az ellenséget, de hogy a gyermekeit igen, – azokat, akiket ugyanabban a fogságban nemzett. Így úgy tűnhetne, hogy az ellenséget sem győzték le, ha régi zsákmányok nála maradtak.

Szemléltetésképpen: Ha egy ellenséges hatalom legyőzött bizonyos [ellenségeket], megkötözte őket, és fogságba hurcolta őket, és sokáig szolgaságban tartotta őket, hogy így gyermekek szülessenek közöttük; és valaki, aki együttérez azokkal, akiket rabszolgává tettek, legyőzi ugyanezt az ellenséges hatalmat; biztosan nem cselekedne méltányosan, ha kiszabadítaná a fogságba került gyermekek gyermekeit azoktól, akik rabszolgává tették apjukat, de el kellene hagynia az utóbbiakat, akik elszenvedték a fogság cselekményét, alattvalóivá lévén az ellenségeknek, – azokn érdekében is, akikért végrehajtotta ezt a megtorlást, – a gyermekek apjuk ügyének megbosszulása révén válnak szabaddá, az atyák viszont, akik ugyanazt a fogságot szenvedték el, megmaradnának [a fogságban]. Mert Isten nem nélkülöz sem hatalmat sem igazságosságot, aki segítséget nyújtott az embernek, és helyreállította szabadságában.

3. Éppen ezért is, miután Ádám vétkezett, amint azt az Írás is említi, nem személyesen Ádám ellen hirdetett átkot, hanem műveire hivatkozva a föld ellen, amint azt a régiek közül valaki megfigyelte: „Isten valójában átvitte az átkot a földre, hogy az ne maradjon meg az emberben." De az ember a vétke büntetéseként azt a nehéz feladatot kapta, hogy művelje a földet, és arca verejtékében kenyeret egyen, és visszatérjen a porba, ahonnan vették. Hasonlóképpen az asszony is küszködést [kapott], és vajúdást, és nyögéseket, a szülés fájdalmait és az alávetettség állapotát, vagyis hogy férjét kell szolgálnia; [ez azért történt] hogy így ne kelljen teljesen elpusztulniuk, amikor Isten megátkozta őket, de ne is maradjanak megrovás nélkül, ami Isten megvetésére vezetne.

Az átok ellenben teljes mértékben lesújtott a kígyóra, aki megcsalta őket. „És Isten," – kijelenti, „mondta a kígyónak: Mivel ezt tetted, átkozott légy minden barom és a föld minden vadállata fölött." (1Móz. 3:14) És ugyanezt mondja az úr az Evangéliumban azoknak is, akiket bal kéznél talál: „Távozzatok tőlem átkozottak, örökké: a maradandó tűzre, amelyet Atyám készített a Gonosznak és angyalainak;" jelezve, hogy az örök tüzet eredetileg nem az ember számára készítették, hanem annak, aki megtévesztette az embert, és sérelmét okozta – neki, mint mondom, aki az elpártolás vezére, és azoknak az angyaloknak, akik vele együtt elpártolókká váltak; amely [tüzet] valóban azok is igazságosan éreznek majd, akik, mint ő, kitartanak a gonoszság műveiben, bűnbánat és anélkül, hogy visszavennék lépteiket.

4. [Ezek úgy cselekszenek], ahogyan Káin [tette], aki, amikor Isten azt tanácsolta, hogy maradjon csendben, mert nem osztotta fel méltányosan azt a részét, amelyre bátyja jogosult volt, hanem irigységgel és rosszindulattal azt gondolta, hogy uralkodhat rajta, nemcsak hogy nem engedelmeskedett, de még bűnt is adott a bűnhöz, cselekedetével jelezve elméjének állapotát. Mert amit eltervezett, azt a gyakorlatban is megvalósította: zsarnokoskodott felette és megölte őt; Isten aláveti az igazat az igazságtalannak, hogy az előbbit igazolhassák az általa elszenvedett dolgok, és az utóbbi igazságtalannak találtasson azok által, amelyeket elkövetett.

És még ettől sem lágyult meg, nem csillapodott le kissé a gonosz tett után; hanem amikor megkérdezték, hol van a testvére, azt mondta: „Nem tudom; talán őrizője vagyok testvéremnek?" (1Móz 4:9) válaszával kiterjesztve és súlyosbítva gonoszságát. Mert ha gonosz dolog egy testvért megölni, sokkal rosszabb, ha így, gátlástalanul és tiszteletlenül válaszol a mindentudó Istennek, mintha harcolhatna vele. És ezért maga is átkot vett magára, mivel indokolatlanul hozta a bűn áldozatát, mivel nem tisztelte Istent, sem nem szégyellte magát a testvérgyilkosság után.

5. Ádám esetének azonban nem volt hasonlósága ezzel, hanem teljesen más volt. Mert miután a halhatatlanság ürügyén másvalaki rászedte, azonnal rettegés fogja el, és elrejti magát; nem mintha képes lenne elmenekülni Isten elől; hanem, a rettegés állapotában [volt], mivel megszegte az Ő parancsolatát, ezért méltatlannak érzi magát, hogy Isten előtt megjelenjen és társalogjon vele. Nos, „JHVH félelme a bölcsesség kezdete" (Péld 1:7); a bűn érzékelése bűnbánathoz vezet, és Isten együttérzését adja a bűnbánóknak. Mert [Ádám] megmutatta bűnbánatát magatartásával, az öv által [amelyet használt] fügefalevelekkel takarva magát, miközben sok más levél is volt, amely kevésbé irritálta volna testét.

Ő viszont engedetlenségének megfelelő ruhát vett magára, megrettenve Istentől való félelmében; és ellenállva hibájának, teste kéjsóvár hajlamának (mivel elvesztette természetes beállítottságát és gyermeki gondolkodását és eljutott a gonosz dolgok megismerésére) az önuralom kantárát övezte magára és feleségére, félve Istent, és várva jövetelét és mintha valami ilyesmit jelezne [a következők szerint]: Mivel azt mondja [Ádám], engedetlenségem által elvesztettem azt a szent köntöst, amelyet a szellemtől kaptam (vö. Mózes apokalipszise I. 20), most azt is elismerem, hogy ilyen jellegű ruházatot érdemlek, ami nem biztosít elégedettséget, hanem, ami megemészt. Rajta is maradhatott volna örökre ez a takaró, ezáltal megalázva magát, ha az Isten, aki könyörületes nem öltöztette volna őket fügefalevél helyett bőr öltözékekbe.

Mert ezért is kérdezte ki őket, hogy az asszonyt érje a feddés; és ismét kérdezte őt (az asszonyt), hogy a kígyóra háríthassa a vádat. Mert elmondta, ami történt: „A kígyó," mondja, „megcsalt engem, és ettem." De a kígyónak nem tett fel kérdést; mert tudta, hogy ő volt a fő mozgató a bűnös cselekedetben; hanem elsődlegesen kimondta rá az átkot, hogy az emberre enyhített dorgálás eshessen. Isten ugyanis gyűlölte azt, aki tévútra vezette az embert, de fokozatosan, és apránként együttérzést mutatott a becsapottal.

6. Ezért is űzte ki a Paradicsomból, és távolította el az élet fájától, nem azért, mert irigyelte tőle az élet fáját, amint egyesek vakmerően kijelentik, hanem mivel irgalmas volt hozzá [és nem óhajtotta], hogy örökké bűnös maradjon, sem hogy az őt körülvevő bűn halhatatlan, és a gonosz véget nem érő és jóvátehetetlen legyen. Hanem a halál közbeiktatásával határt vetett bűnös [állapotának], és így megszünteti a bűnt, véget vetve annak a test feloldódásával, amelynek a földön kell megtörténnie, hogy így az ember, megszűnjék hosszan a bűnnek élni, és meghalva annak, az Istennek kezdhet élni.

7. Ebből a célból támasztott ellenségeskedést a kígyó és az asszony és magja között, kölcsönösen fenntartva, hogy: Ő, akinek sarkát szükséges megmarni, hatalmában áll az ellenség fejére is taposni; de a másik megharapja, megöli és akadályozza az ember lépéseit, amíg a Mag ki nem lesz jelölve, hogy eltapossa fejét, – amely a Máriától született, akiről a próféta így beszél: „Megtaposod az áspist és a baziliszkuszt; letaposod az oroszlánt és a sárkányt;" (Zsolt 91:13) – annak jelzése ez, hogy az ember ellen felállított és kiterjesztett bűnt, amely a halál alattvalójává tette őt, meg kell fosztani hatalmától a halállal együtt, amely [az emberek felett] uralkodik; és hogy az utolsó napokban az emberiség ellen tomboló oroszlánt, vagyis az Antikrisztust le kell taposnia; és hogy megkötözze „a Sárkányt, azaz az ősi kígyót", és aláveti az ember hatalmának,

akit legyőztek, hogy az megtapossa annak minden erejét.

Nos, Ádám lett legyőzve, egész életét elvették tőle: ezért, amikor az ellenséget legyőzték, Ádám új életet kapott; és megsemmisül az utolsó ellenség, a halál, amely először birtokba vette az embert. Ezért, amikor az ember megszabadul, „megvalósul, ami meg van írva, a Halál elnyeletik győzelemben. Ó Halál, hol van a te fullánkod?” (1Kor 15:54-55) Ez nem mondható el igazságosan akkor, ha azt az embert, aki felett a halál először uralmat szerzett, nem engedték szabadon. Mert az ő szabadulása a halál pusztulása. Amikor ezért az Úr életre kelti az embert, vagyis Ádámot, a halál egyúttal elpusztul.

8. Ezért hamisan beszélnek mindazok, akik tagadják az ő (Ádám) üdvösségét, örökre kizárva magukat az életből, mivel nem hiszik, hogy az a juh, amelyik elpusztult, megtaláltatott. Mert ha nem találták meg, az egész emberi faj még mindig a pusztulás állapotában van. Hamis tehát az az ember, aki először ezt az ötletet, vagy inkább ezt a tudatlanságot és vakságot elindította. – Tatianosz. Mint már mondtam, ez az ember megzavarta magát mindenféle eretnekséggel. Ezt a tanítást azonban ő maga találta ki azért, hogy valami újat vezessen be a többitől függetlenül, és hiúságot beszélve a hitéből kiüresített hallgatóságot megszerezze magának, hatást gyakorolva arra, hogy tanítónak tiszteljék, és időről időre arra törekszik, hogy Pál ilyen jellegű mondatait alkalmazza: „Ádámban mindannyian meghalunk;” (1Kor 15,22) tudatlan azonban abban, hogy „ahol a bűn bővelkedik, ott a kegyelem sokkal inkább bővelkedik.” (Róm 5,20) Mivel ez egyértelműen megmutatkozik, szégyenüljön meg az ő összes tanítványa, és azok, akik hadakoznak Ádám körül, mintha valami nagy nyereség járna nekik, ha nem mentetett meg (üdvözült); holott ők nem nyernek ezzel semmit, ahogyan a kígyónak sem volt semmi haszna abból, hogy rábeszélte az embert [a bűnre], hacsak nem az, hogy törvényszegőnek bizonyította őt, megszerezve magának az embert, mint saját hitehagyásának első gyümölcsét. De nem ismerte Isten hatalmát. Így azok sem nyernek semmit, akik Ádám üdvösségét visszautasítják, hacsak nem azt, hogy magukat az igazságtól eretneknek és elpártolónak bizonyítják, és bebizonyítják, magukról, hogy a kígyónak és a halálnak patrónusai.

XXIV. Fejezet

1. Így aztán mindazon emberek lelepleződtek, akik istentelen tanításokat hoztak létre a Teremtőnkről és Alkotónkról, aki ezt a világot is megalkotta, és aki felett nincs más Isten; és azokat is megdöntöttük saját érveikkel, akik hazugságokat tanítanak urunk lényegével kapcsolatban, és az üdvrendre vonatkozóan, amelyet saját képére teremtett ember érdekében

teljesített. Viszont [másrészt bebizonyosodott], hogy az Egyház hirdetése mindenütt következetes és folytonosan ugyanaz marad, és bizonyságot nyer a prófétákból, az apostoloktól, és az összes tanítványoktól – amint bebizonyítottam – a kezdeten, a közepén és a végén, és Isten teljes üdvtörténetén keresztül, és hogy jól megalapozott rendszer, amely az ember szabadítására (üdvösség) irányul, tudniillik a mi hitünkre; amelyet az Egyháztól kaptunk, megőriztük, és amely mindenkor Isten szelleme által, megújítva fiatalságát, mintha valami értékes letét lenne egy kiváló edényben, és maga az azt tartalmazó edény is megújítja fiatalságát.

Ugyanis Isten ezt az ajándékot az Egyházra bízta, mint ahogy a leheletet az elsőként teremtett embernek abból a célból [adta], hogy az azt befogadó összes tag megelevenedhessen; és a Felkenttel való közösség [erőforrásait] elosztották mindenütt benne, vagyis a szent szellemet, amely a romolhatatlanság, és hitünk megerősítésének eszköze és az Istenhez való feljutás létrája. „Mert az Egyházban," – mondják – „Isten apostolokat, prófétákat, tanítókat rendelt," és mindenféle más eszközt, amelyen keresztül a szellem munkálkodik; amelyből nem részesülnek mindazok, akik nem csatolják magukat az Egyházhoz, hanem romlott véleményük és becstelen magatartásuk által fosztják meg magukat az élettől. Mert ahol az Egyház van, ott van Isten szelleme; És ahol Isten szelleme van, ott van az Egyház, és mindenféle kegyelem (ajándék); a szellem pedig az igazság. (1Ján. 5:5) Azok tehát, akik nem vesznek részt Őbenne, azokat az anya emlői sem táplálják az életre, sem nem élvezik azt a legtisztább szökőkutat, amely a Felkent testéből származik; hanem repedezett ciszternákat ásnak maguknak a földi árkokból (vö.: Jer. 2:13), és romlott vizet isznak a mocsárból, az Egyház hitétől menekülve, hogy el ne ítéljék őket; és elutasítva a szellemet, hogy nehogy oktatást kapjanak.

2. Így elidegenedve az igazságtól, méltán hemperegnek mindenféle tévedésekben, melyek ide-oda hányják őket, különböző időpontokban más-más módon gondolkodnak ugyanazon dolgokról, és soha nem érik el a megalapozott tudást, inkább arra törekednek, hogy a szavak szofistái legyenek, minthogy az igazság tanítványai. Mert nem kősziklára épültek, hanem a homokra, amely sok követ tartalmaz magában. Ezért sok istent is elképzelnek, és mindig mentségük van arra, hogy [az igazság után] kutassanak (mert vakok), de soha nem is sikerült megtalálniuk azt. Mert káromolják a Teremtőt, Őt, aki valóban Isten, aki hatalmat is biztosít [az igazság] megtalálásához; képzelegve, hogy egy másik Istent találtak az Isten felett, vagy másik Teljességet, vagy másik üdvrendet.

Ezért az Istentől való fény sem világítja meg őket, mert gyalázták és megvetették Istent, kicsinek tartva őt, mert szeretete és határtalan jóságán keresztül az emberi tudás hatókörébe került (ez

a tudás azonban nem a nagyságára vonatkozik, vagy lényegével kapcsolatos – mert senki nem mérte vagy fogta meg Őt – hanem erre vonatkozik: hogy tudnunk kell, hogy Aki teremtett, és formált, és belehelte belénk az élet leheletét, és táplál minket teremtésén keresztül, mindent Beszéde által alapoz meg, és Bölcsessége által köti össze azokat – Ő az egyetlen igaz Isten) de ők arról álmodoznak, hogy egy nem létező lény van fölötte, hogy úgy tekinthessenek rájuk, mint akik rátaláltak a nagy Istenre, akit senki nem képes megismerni, aki nincs közösségben az emberi nemmel és a földi dolgokat nem irányítja: vagyis úgymond megtalálták Epikurosz istenét, aki sem önmagáért sem másokért nem tesz semmit; vagyis egyáltalán nem gyakorol gondviselést.

XXV. Fejezet

1. Isten azonban gondviselést gyakorol minden felett, ezért tanácsot is ad; és amikor tanácsot ad, ott van azokkal, akik erkölcsi fegyelemben járnak. Ebből természetesen következik, hogy azok, amelyeket figyelnek és irányítanak, ismeretségben kell állniuk az őket uralóval; akik nem oktalanok vagy hiábavalóak, hanem Isten gondviseléséből fakadóan megértésük van. És ezért a nemzetek közül némelyek, akik kevésbé voltak rabjai az [érzéki] csábításoknak és kéjvágynak és nem vezették őket ilyen mértékben babonára a bálványok tekintetében, a gondviselésből fakadóan bár némileg megindultak, mindazonáltal meg voltak győződve arról, hogy ennek az univerzumnak a Teremtőjét az Atyának kell hívniuk, aki gondviselést gyakorol minden felett, és intézi világunk ügyeit.

2. Ismét, hogy eltávolíthassák az Atyától a feddő és bírói hatalmat, úgy ítélve, hogy Istenhez méltatlan, úgy gondolkodnak, hogy kitalálták a harag nélküli és [csupán] jó Istent, azt állították, hogy az egyik [Isten] ítél, de a másik megment, öntudatlanul elvéve mindkét istenség értelmét és igazságosságát. Mert ha a bíró nem jó is, hogy támogassa az arra érdemeseket, és hogy azoknak, akiknek szükséges szemrehányásokat tegyen, nem fog sem igaznak sem bölcsnek mutatkozni. Másrészt, a jó Isten, ha pusztán csak jó, és nem az, aki próbára teszi azokat, akikre jóságát küldi, akkor kívül fog esni az igazságosság és a jóság tartományán; és jósága tökéletlennek fog tűnni, mivel nem ment meg mindenkit; [mert így kellene tenni,] ha az nem járna együtt ítélettel.

3. Marcion tehát maga azáltal, hogy Istent kettéosztja, az egyiket jónak, a másikat pedig bírónak tartja, valójában mindkét oldalon véget vet az istenségnek. Mert az, aki bíró, ha nem jó, az nem Isten, mert a jóságban híjával levő egyáltalán nem tekinthető Istennek; és ismét, aki jó, ha nincs

bírói hatalma, ugyanazt a veszteséget szenvedi, mint az előbbi, azzal, hogy megfosztja isteni karakterétől. És hogyan hívhatják minden bölcsesség Atyjának, ha nem rendelnek hozzá bírói képességeket? Mert ha bölcs, Ő az, aki meg is vizsgál [másokat]; a bírói képesség pedig ahhoz tartozik, aki vizsgál, és az igazságosság követi a bírói képességet, hogy igazságos döntésre juthasson; az igazságosság ítéletet hív, és az ítélet, ha igazságosan hajtják végre a bölcsességhez vezet. Ezért az Atya felette van minden emberi és angyali bölcsességnek, mert ő az Úr, a Bíró, és az Igazságos és Uralkodó mindenek felett. Mert jó, irgalmas, türelmes és megmenti azokat, akiket szükséges: sem a jóság nem hagyja el őt az igazságosság gyakorlásában, sem bölcsessége nem csökken; mert megmenti azokat, akiket meg kellene mentenie, és megítéli azokat, akik méltók az ítéletre. Nem mutatja magát irgalmatlanul igazságosnak; mert az Ő jósága kétségtelen, előtte jár és elsőbbséget élvez.

4. Az Isten tehát, aki jótékonyan felhozza napját, hogy felkeljen mindenek fölé, és esőt küld az igazakra és hamisakra, meg fogja ítélni azokat, akik egyenlően elosztott jóságát élvezve olyan életet éltek, amely nem felel meg az Ő nagylelkű méltóságának; hanem akik bujaságban és fényűzésben töltötték napjaikat, szemben az Ő jóakaratával, és ráadásul még káromolták is Őt, aki oly nagy jókat adományozott nekik.

5. Platón vallásosabbnak bizonyul ezeknél az embereknél, mert elismerte, hogy ugyanaz az Isten igaz és jó, mindenek feletti hatalommal rendelkezik, és Maga hajtja végre az ítéletet, így fejezi ki magát: „És Isten valóban, ahogy az ősi Beszéd is mondja, birtokában tartja minden létező kezdetét, végét, és közepét, helyesen teljesíti be azt, természetüknek megfelelően egy kőrt ír le; de a büntető igazságosság mindig követi Őt azok ellen, akik eltávoznak az isteni törvénytől." (Plat. Törv. IV. 715e) Majd ismét rámutat, hogy a világmindenség Teremtője és Alkotója jó, mondva: „Jó Ő, a jósággal pedig nem fér össze soha semmi irigység semmi tekintetben;" (Plat. Tim.3,29e) így állapítja meg Isten jóságát, mint a teremtett világ kezdetét és okát, nem pedig a tudatlanság, vagy a tévelygő Aeon, sem hiba következménye, sem síró és panaszkodó Anya, sem más Isten vagy Atya.

6. Joggal sirathatja őket Anyjuk, mivel képesek ilyeneket elképzelni és kitalálni, mert méltán mondták ki maguk ellen ezt a hazugságot, hogy Anyjuk túl van a Plerómán, ami meghaladja Isten ismeretét, és hogy teljes sokaságuk alaktalan és durva vetélés lett: mert semmit nem ért meg az igazságból; ürességbe és sötétségbe esik: mert bölcsességük (Szófia) üres volt, és ürességbe burkolózott; és Horosz (Határ) nem engedte meg, hogy belépjenek a Plerómába (Teljesség): mert a Szellem (Achamoth) nem fogadta őket be a felüdülés helyére. Mert atyjuk, a tudatlanság nemzése által a halál szenvedéseit vitte végbe bennük. Nem hamisan írjuk le

véleményüket ezekről a pontokról; hanem ők maguk erősítik meg, maguk tanítják, maguk dicsekszenek magukban, maguk képzelik el a fennkölt [titkot] Anyjukról, kiről azt képzelik, hogy apa nélkül született, vagyis Isten nélkül, nő a nőtől, azaz a tévedésből romlás.

7. Imádkozunk azért, hogy ezek az emberek ne maradjanak abban a gödörben, amelyet maguk ástak, hanem válasszák külön magukat az ilyen természetű Anyától, és távozzanak Bythustól (Mélység), és álljanak távol az ürességtől, és mondjanak le az árnyékról; és hogy Isten Egyházába térve törvényesen születhessenek, és hogy a Felkent formálódhasson meg bennük, és hogy megismerjék ennek a világmindenségnek Teremtőjét és Alkotóját, az egyedüli igaz Istent és mindenek Uralkodóját. Imádkozunk ezekért a nevükben, jobban szeretve őket, mint ahogyan ők maguk gondolják, hogy önmagukat szeretik. Mert szeretetünk, amennyiben valódi, számukra üdvözítő, ha akarják, megkapják azt. Összehasonlítható egy súlyos gyógymóddal, amely kiirtja a seb gőgös és nyers húsát; mert véget vet büszkeségüknek és gőgjüknek. Ezért nem fáraszt minket, hogy minden erőnkkel arra törekedjünk, hogy kinyújtsuk nekik kezünket.

A már elmondottakon felül, a következő könyvemre halasztom az úr szavait; hátha néhány embert közülük a Felkent valódi tanítása által sikerül meggyőznünk, hogy elhagyják az ilyen tévedést, és hogy abbahagyják Teremtőjük káromlását, aki egyszerre az egyedüli Isten, és a mi urunk, a Felkent Jahósua Atyja. Ámen.

Iréneusz – Az eretnekek ellen

4. Könyv

Előszó

1. Ahogy ígértem, átjuttatom neked, én igen kedves barátom, A hamis ismeretek felismerése és megcáfolása [című] munkának a negyedik könyvét, hogy súlyt adjak az Úr szavai által a cáfolatnak, amit eddig is már megtettem; hogy te is, ahogy kérted, megszerezhesd tőlem a mindenütt [jelen levő] összes eretnekek visszautasításának eszközét, és [így] ne engedd – őket minden ponton visszaverve – hogy tovább süllyedjenek a tévedések mélységeibe nehogy belefulladjanak a tudatlanság tengerébe; hanem, hogy te az igazság menedékéhez fordíthasd

őket, és így a megmenekülésük elérésének okozója lehess.

2. Annak viszont, aki nekilát a megtérítésüknek, pontos ismerettel kell rendelkeznie a tanításuk rendszereiről és elképzeléseikről. Mert senkinek sem lehetséges meggyógyítani a betegeket, ha nincs ismerete a páciensek betegségéről. Éppen ez volt az oka, hogy az elődeim, pedig nálam sokkal kiválóbb férfiak voltak, mégsem voltak képesek kielégítően megcáfolni a Valentinusz tanítványait, mert tudatlanok voltak ezeknek az embereknek a [gondolkodás]rendszerével kapcsolatban; amit én gondosan közöltem veled az első könyvben, amiben rámutattam, hogy a tanításuk az összes eretnekség összefoglalása. Ez okból a második könyvben megvolt, mintegy tükörképként, az ő [eretnekségüknek] teljes legyőzetése. Mert aki a megfelelő eszközökkel száll szembe ezekkel az emberekkel, (Valentinusz követőivel,) mindenkivel szembeszáll, aki gondolkodásában gonosz; és aki legyőzi őket, legyőz valójában minden eretnekséget.

3. Mert az ő rendszereik minden [más rendszer] fölött káromlóak, mert azt képviselik, hogy az Alkotó és Tervező, aki, ahogy megmutattam, az Egy Isten, hiányosságból, vagy bukásból jött létre. A mi urunk ellen is káromlást szólnak azzal, hogy elválasztják Jahósuát a Felkenttől (Jézust a „Krisztus”-tól), és a Felkentet a Megmentőtől, és ismét, a Megmentőt az Igétől, és az Igét az Egyszülöttől. Mivel azt állítják, hogy a Teremtő hiányosságból, vagy bukásból származik, szintén ugyanígy tanították, hogy a Felkent és a Szent Szellem emiatt a hiányosság miatt lettek kiárasztva, és hogy a Megmentő azoknak az [úgynevezett] Korszakoknak a terméke, akik [szintén] egy hiányosságból lettek teremtve. Így hát nem is lehet mást, csak káromlást találni közöttük. Az előző könyvben ki lett mutatva ezekkel kapcsolatban az apostolok gondolkodása, [tehát] nem csak az, hogy nekik, „akik az igazság beszédének kezdettől fogva szemtanúi és szolgái voltak”, semmi ilyesmi gondolkodásuk nem volt, de még azt is hirdették nekünk, hogy vigyázzunk az ilyen tanításokkal, a Szellem által előre látva azokat a gyenge elméjű személyeket, akiknek félre kell vezettetniük.

4. Mert ahogy a kígyó félrevezette Évát az által, hogy olyat ígért neki, amit maga sem birtokolt, ugyanígy ezek az emberek is úgy tesznek, mintha egy felsőbbrendű tudás és kimondhatatlan misztériumok [birtokában lennének]; és az által, hogy bebocsátást ígérnek, amiről úgy beszélnek, hogy „helyet foglalni a Teljességben (Pleroma)”, a halálba merítik be azokat, akik bennük hisznek, és hitehagyottá teszik őket Attól, aki [valójában] teremtette őket. És valóban, abban a [régi] időben a hitehagyott angyal, mivel a kígyó által okozta az emberiség engedetlenségét, azt képzelte, hogy [így] el tudta kerülni az Úr figyelmét; ezért Isten [kígyó] nevét és formáját ruházta rá. De most, mivel az utolsó idők elérkeztek, olyan gonoszság terjedt szét az emberek között, ami nem csak hitehagyottá teszi őket, hanem sok fondorlat által

káromlókat emel fel a Teremtő ellen, nevezetesen az idáig már említett eretnekek által. Mert mindezek, habár különböző területekről származnak, és különböző véleményeket hirdetnek, mégis egyetértenek a káromlás szándékában, halálosan megsebesítve az embereket az által, hogy Isten, a mi Teremtőnk és Támogatónk ellen való káromlásokat tanítanak, és elcsorbítják az ember megmenekülését. Pedig az ember egy szellemből és húsból kevert szervezet, aki Isten hasonlóságára lett alkotva, és kezei által formálva, amik a Fia és a Szent Szellem, akiknek szintén Ő (az Isten) szólt: „Alkossunk embert." Annak a célja pedig, aki irigyeli a mi életünket, az, hogy hitetlenné tegye az embereket a saját megmenekülésükre nézve, és káromlóvá tegye őket a Teremtő Isten ellen.

Mert hiába adtak elő bármit is az eretnekek a legnagyobb komolysággal, végül is arra jutottak, hogy káromolják a Teremtőt, és visszautasítják Isten kézműves munkájának – ami a test valójában – a megmenekülését; amire nézve már bebizonyítottam, változatos módokon, hogy a [kegyelem] teljes szétosztását elvégezte az Isten Fia, és megmutattam, hogy nincs senki más Istennek nevezve az Írásokban, csak a mindenség Apja, és az ő Fia, és azok, akik az örökbefogadással rendelkeznek.

1. Fejezet (I.)

1. Ezért, mivelhogy biztos és rendíthetetlen az, hogy semmilyen egyéb Isten vagy Úr nem lett kihirdetve a szellem által, kivéve Őt, aki Istenként uralkodik a mindenség felett az ő Szavával és azokkal együtt, akik megkapják a fiúvá fogadtatás szellemét, azaz azokkal, akik az egyetlen igaz Istenben és az Istennek Fiában hisznek; hasonlóképpen az apostolok sem mondtak mást Istennek, vagy neveztek [mást] Úrnak; és, ami sokkal fontosabb, a mi urunk sem [nevezett mást meg], ő szintén azt parancsolja nekünk, hogy ne valljunk senki mást Atyának, csak Azt, aki az egekben van, aki az egyetlen Isten és az egyetlen Atya; [így] azok a dolgok, amiket ezek a megtévesztők és a legmegátalkodottabb szofisták felhoznak világosan hamisnak bizonyulnak, azt állítva, hogy az a lény, akit saját maguk találtak ki, természet által Isten és Atya; viszont a Demiurgosz (Teremtő) természet szerint se nem Isten, sem Atya, hanem csak udvariasságból (verbo tenus) van így nevezve a teremtésen való uralkodása miatt. Ezek az elferdült mitologisták ezt állítják, gondolkodásukat az Isten ellen állítják be; félretéve Krisztus tanítását, maguk pedig hamisságokat istenítenek, vitatkoznak Isten teljes [üdvrendi] leosztása ellen. Mert azt állítják, hogy az ő Korszakaik (Aiónjaik) és isteneik, és atyáik, és uraik nevezhetőek még egeknek is, az ő Anyjukkal együtt, akit Földnek és Jeruzsálemnek is hívnak, más egyéb nevekkel is illetve őt.

2. Most tehát kinek nem világos ez: hogy ha az úr több atyát és istent ismert volna, tanította volna-e a tanítványait arra, hogy csak egy Istent ismerjenek, és csak Őt nevezzék egyedül Atyának? Hanem ő inkább megkülönböztette azokat, akik csupán elnevezésük szava által istenek, Attól, aki igazán Isten, hogy ne essenek tévedésbe a tanítására nézve, és ne keverjék [tévedésből] össze valami mással. És ha ő (Krisztus) valóban arra tanított [volna] minket, hogy egy Lényt hívjunk Atyának és Istennek, miközben saját maga időről időre megvallott [volna] más isteneket és atyákat hasonló értelemben, akkor úgy tűnik, hogy eltérő dolgokat parancsolt [volna] a tanítványainak attól, amit maga követett. Az ilyen magaviselet azonban nem a jó tanítóra vall, hanem egy félrevezetőre és ártóra.

Ezeknek az embereknek a szemlélete szerint így az apostolok is a parancsolat áthágóivá válnának, hiszen ők a Teremtőt ismerik el Istennek, Úrnak és Atyának, ahogy megmutattam – ha nem egyedül Ő [volna] az Isten és Atya. Jahósua így 'törvényszegés' tanítója lesz számukra, amennyiben azt parancsolta, hogy egy Lényt kell Atyának szólítani, így annak a kényszerét téve rájuk, hogy a Teremtőt ismerjék el, mint Atyjukat, ahogy hangsúlyoztam.

2. Fejezet (II.)

1. Mózes, az egész törvény összefoglalásakor, amit a Teremtőtől (Demiurgo) kapott, így beszél a Második Törvénykönyvben (5. Mózes): „Figyeljetek egek, hadd szóljak! Hallgassa a föld is számnak beszédeit!" (5Móz. 32.1) [És] ismét Dávid, aki mondja, hogy az ő segítsége az Úrtól jött, megerősíti: „Az én segítségem az Úrtól van, aki teremtette az eget és a földet." (Zsolt. 121.2) És Ézsaiás elismeri, hogy [az az] Isten mondatta ki a szavakat, aki az eget és a földet alkotta, és kormányozza azokat. Így szól: „Halljátok egek, és vedd füleidbe föld! mert az Úr szólt." (Ézs. 1:2) És ismét: „Így szól az Úr Isten, a ki az egeket teremté és kifeszíté, aki megalapította a földet, és az abban levő dolgokat; és aki leheletet ad a rajta lakó népnek, és Szellemet a rajta járóknak." (Ézs. 42:5)

2. Ismét, a mi urunk Jézus a Felkent ugyanerről a Lényről tesz vallást, mint Atyjáról, amikor ezt mondja: „Vallást teszek rólad Atyám, mennyeknek és földnek Ura." (Luk. 10.21) Milyen Atyát akarnak azok az [eretnek] emberek velünk megértetni, akik Pandora legfajtalanabb szofistái? Legyen az talán Bythus (Mélység), akit ők maguk találtak ki; vagy az Anyjuk; vagy az „Egyszülött"? Vagy legyen az, akit a Markioniták, vagy a többiek találtak fel, mint istent? (Akiről

már bőségesen kimutattam, hogy egyáltalán nem isten); vagy inkább legyen – ami valójában is a helyzet – az ég és a föld Alkotója, akit a próféták is kihirdettek, akit a Felkent is megvall, mint az ő Atyját, akit a törvény is kijelent, mondva: „Halld Izrael, az Úr, a te Istened Egy Isten”? (5Móz. 6:4)

3. De mivel Mózes írásai (literae) a Felkent szavai, ő maga nyilatkozik [így] a zsidóknak, ahogy János feljegyezte az Evangéliumban: „Ha Mózesnek hittetek volna, talán nekem is hinnétek, mert ő én felőlem írt. De ha az ő írásainak nem hisztek, az én beszédeimnek sem fogtok hinni.” (Ján. 5:46-47) Így jelezvén a legvilágosabb módon, hogy Mózes írásai az ő szavai. Ha tehát [ez a helyzet] Mózessel, szintúgy kétségkívül a többi próféta szava is az övé, ahogy rámutattam. És ismét az úr maga megmutatja Ábrahámot, amint ezt mondja a gazdag embernek, minden még élő emberre is utalva: „Ha Mózesre és a prófétákra nem hallgatnak, még annak sem hinnének, ha valaki a halottak közül feltámadna és hozzájuk menne.” (Luk. 16:31)

4. Ezzel nem pusztán egy szegény ember és egy gazdag ember történetét mesélte el; hanem elsősorban megtanított minket arra, hogy senki ne éljen fényűző életet, se ne éljen senki világi örömökben és folyamatos lakomákban, ne legyen senki a vágyainak szolgája, és ne felejtse el Istent. Mert „volt egy – szólt – gazdag ember, aki bíborba és gyolcsba öltözködött és naponta pompában vigadott.” (Luk. 16:19)

Ilyen emberekről is szólt a Szellem Ézsaiás által: „Bort isznak hárfával, citerával, lanttal és sípokkal, de az Úrnak dolgával nem törődnek, és nem tekintenek kezeinek munkáira.” (Ézs. 5:12) Nehogy azért mi is kitegyük magunkat ugyanerre a büntetésre, mint ezek az emberek, az úr felfedi [nekünk] az ő végüket; egyúttal megmutatva, hogyha figyeltek volna Mózesre és a prófétákra, hittek volna Őbenne, akiről ők prédikáltak, az Isten Fiában, aki feltámadt a halottak közül, és aki élettel ruház fel minket; és megmutatja, hogy mindezek egy esszenciából származnak, vagyis Ábrahám, Mózes, a próféták és az úr maga is, aki feltámadt a halottak közül, akiben a körülmetélkedésből is sokan hisznek, akik szintén hallják Mózest és a prófétákat, [amint] kijelentik az Isten Fiának eljövetelét. De azok, akik gúnyolódnak [az igazságon] azt bizonygatják, hogy ezek az emberek másik esszenciából voltak, és nem ismerik az elsőszülöttet a halottak közül, [hanem] egy különálló lénynek értelmezik a Felkentet, aki úgy létezett tovább, mint aki szenvedésre képtelen/sebezhetetlen, azt a Jézust pedig, aki szenvedett, egy tőle [a Felkenttől] teljesen elkülönülőnek.

5. Mert nem kapják meg az Atyától a Fia megismerését; se nem tanulják meg a Fiától, hogy ki az

Atya, pedig [a Fia] világosan és példázatok nélkül beszél arról, aki valójában az Isten. Ezt mondja: „Egyáltalán ne esküdjetek! Se az égre, mert az az Isten trónusa! Se a földre, mert az lábának zsámolya. Se Jeruzsálemre, mert az ama nagy Királynak városa!” (Mt. 5:34-35) Ezek a szavak pedig nyilvánvalóan a Teremtőre utalva beszélnek, ahogy Ézsaiás is mondja: „Az egek nékem ülőszékem, és a föld lábaimnak zsámolya.” (Ézs. 66:1) És ezen a Lényen kívül nincs másik Isten; máskülönben nem lenne sem Úrnak, sem Istennek, sem Nagy Királynak nevezve; mert az a Lény, akit így lehet jellemezni, nem ismer el semmilyen más lényt, akit hozzá lehetne hasonlítani, és senkit, aki fölé lenne helyezve. Mert az, akinek bármilyen felettese van maga fölött, és [így] más hatalma alatt van, az ilyen lényt soha nem lehet sem Istennek, sem Nagy Királynak hívni.

6. De azt sem lesznek képesek ezek az emberek fenntartani, hogy ezeket a szavakat ironikus módon szólták [volna], mert maguk a szavak bizonyították be nekik, hogy őszinték. Mert aki kimondta, az Igazság volt, és hűségesen védte meg a saját házát, kiűzve onnan a pénzváltókat, akik [ott] adtak és vettek, ezt mondva: „Meg van írva: Házamat imádság házának fogják hívni. Ám ti azt latrok barlangjává teszitek.” (Mt. 21:13) És milyen oka lett volna így beszélni és cselekedni és megvédeni a házát, ha másik Istent hirdetett volna? De [így tett azért], hogy rámutasson az Atyja törvényének megszegőire; mert a ház ellen sem hozott vádat, és a törvényt sem hibáztatta, aminek betöltésére eljött; hanem megdorgálta azokat, akik illetlenül használták a házát, és azokat, akik megszegték a törvényt. És [pont] emiatt nem fogadták be az írástudók és a farizeusok – akik a törvény ideje óta [már] elkezdték semmibe venni Istent, – az Isten Beszédét, azaz nem hittek a Felkentben. Ezekről szól Ézsaiás: „Fejedelmeid lázadóak és lopóknak társai; mind szereti az ajándékot és jutalom után futkosnak, árvát nem pártolnak, és az özvegy ügyével nem törődnek.” (Ézs. 1:23) És Jeremiás hasonlóképpen: „Bolondok, akik uralkodnak a népemen: engem nem ismertek meg, értelmetlen és meggondolatlan gyermekek! Bölcsek ők a gonoszra, jót cselekedni pedig tudatlanok.” (Jer. 4.22)

7. De amennyien csak félték Istent, és megbecsülték a törvényét, a Felkenthez futottak, és mind megmenekültek. Mert ő így szólt a tanítványaihoz: „Menjetek el Izrael házának elveszett juhaihoz!”(Mát. 10.6). És még sok szamaritánusról is meg van mondva, mikor két napig közöttük tartózkodott: „Hittek az ő saját beszédéért. Azt mondták az asszonynak: Többé már nem a te beszédedért hiszünk. Magunk is hallottuk és tudjuk, hogy ő valóban a világ Megmentője.” (Jn. 4:41-42) Pál hasonló módon jelenti ki: „Így fog aztán egész Izráel megmenekülni.” (Róm. 11:26) De azt is mondta, hogy a törvény a Felkent Jahósuához [vezető] nevelőnk. Ne tulajdonítsák [hát] a törvénynek a [zsidók] a maguk közti hitetlenséget. Mert a törvény sohasem gátolta meg őket, hogy higgyenek az Isten Fiában; hanem még buzdította is őket erre, elmondva, hogy az emberek semmilyen más módon nem gyógyulhatnak meg a kígyó régi sebéből, csak ha hisznek abban, aki a vétkes hús hasonlóságában felemeltetett a vértanúság fájára, és mindeneket magához vonz,

és megeleveníti a halottakat.

3. Fejezet (III.)

1. Arról, amit rosszindulatúan bizonygatnak, hogy „ha az ég valóban Isten trónja, és a föld lábainak zsámolya, és ha ki van jelentve, hogy az ég és a föld elmúlik, akkor ebből következik, hogy amikor ezek elmúlnak, a fent ülő Istennek is el kell múlnia, és emiatt nem lehet Ő a mindenek felett lévő.” Először is nincs tudomásuk arról, mit jelent ez a kifejezés, hogy az ég a trónja és a föld a zsámolya. Mert nem tudják, mi az Isten, hanem azt képzelik, hogy ember módjára ül, és korlátok tartják őt, nem pedig ő tartja a [korlátokat]. Habár ők járatlanok az egek és a föld elmúlásának [jelentésében]; de Pál nem volt tudatlan erre nézve, mikor kijelentette: „Mert elmúlik ennek a világnak a formája.” (1Kor. 7.31) A következő helyen Dávid magyarázza el a kérdésüket, mert azt mondja, hogy mikor ennek a világnak a szabása elmúlik, nemcsak, hogy Isten megmarad, de az ő szolgái is, így fejezvén ki magát a [Septuaginta számozása szerinti] 101. Zsoltárban: „A kezdetben fundáltad, Uram a földet, s az egek is a te kezeidnek munkája. Azok elvesznek, de te megmaradsz; mindazok elavulnak, mint a ruha; mint az öltözetet, elváltoztatod azokat, és elváltoznak. De te ugyanaz vagy, és a te esztendeid el nem fogynak. A te szolgáidnak fiai megmaradnak, és az ő magjuk örökre lesz megalapítva.” (Zsolt. 102:26-29) Nyilvánvalóan rámutatva, mik azok a dolgok, amik elmúlnak, és ki az, aki örökre kitart, az Isten, a szolgáival együtt. És hasonló módon szól Ézsaiás: „Emeljétek az egekre szemeiteket, és nézzetek a földre ide alá, mert az egek, mint a füst elfogynak, és a föld, mint a ruha megavul, és lakosai hasonlókép elvesznek; de szabadításom örökre megmarad, és igazságosságom nem fog elmúlni.” (Ézs. 51:6)

4. Fejezet (IV.)

1. Továbbá Jeruzsálemről és az Úrról azt merészelik állítani, hogy ha „a Nagy Királynak városa” lett volna, nem vált volna elhagyottá. Ez éppen olyan, mintha valaki azt mondaná, hogy ha a szalma Isten teremtése lenne, soha nem válna el a gabonától; és hogyha a szőlővessző Isten alkotása lett volna, sosem lett volna leszakítva, és megfosztva fürtjeitől. De ahogy ezek [a szőlővesszők] eredetileg nem a saját érdekükben lettek teremtve, hanem a rajtuk növekedő gyümölcsök miatt, amik megérnek és leszedik őket, hátrahagyva a szőlővesszőt; ezeket lenyesik azokkal az [ágakkal] együtt, amik nem segítették elő a gyümölcsözést; így [történt] Jeruzsálemmel, ami a rabszolgaság igáját hordozta magában, (ami alatt az ember legyőzetett, aki a korábbi időkben nem vetette magát Isten alá, amikor a halál uralkodott, de leigázva

alkalmassá vált a szabadságra,) – amikor a szabadság gyümölcse eljött, és elérte az érettséget, le lett aratva és el lett tárolva a csűrben, és amikor azokat, akiknek megvolt a hatalmuk arra, hogy gyümölcsöt teremjenek, elvitték tőle [ti. Jeruzsálemtől], és szétszórták az egész világon. Ahogy Ézsaiás megmondta: „Jákób gyermekei meggyökereznek majd, virágzik és virul Izrael, és betöltik a földnek színét gyümölcscsel." (Ézs. 27:6) A gyümölcs tehát szerte a világban szét lett szórva, így ő (Jeruzsálem) megérdemelten lett elhagyva, és lettek elvéve [tőle] azok, amik korábban bőségesen teremték a gyümölcsöket; hiszen test szerint ezek közül lettek a Felkent és az apostolok képesek gyümölcsöt teremni. De mostanra ezek már nem hasznosak a gyümölcstermésre. Mert minden dolognak, aminek van időbeli kezdete, szükséges természetesen, hogy legyen időbeli vége is.

2. Mivelhogy a törvény Mózessel eredt, szükségszerű következményként Jánossal végződött. A Felkent eljött, hogy betöltse: amiért is „a törvény és a próféták Jánosig voltak" (Luk. 16:16) velük. Így tehát Jeruzsálemnek, ami Dávidtól vette kezdetét, [miután] betöltötte a saját idejét, szükséges, hogy legyen törvénykezésének vége is, [mégpedig akkor,] amikor az új szövetség kinyilatkoztatott. Mert Isten mindent mérték szerint és rendezetten tesz; nála semmi sincs mérték nélkül, mert semmi sincs rendezettség nélkül. Jól mondta az, aki azt mondta, hogy a megmérhetetlen Atya is a megmérhetőség alá került a Fiában; mert az Atya mértéke a Fia, mert magában is foglalja őt. Az ő (zsidók) kormányzásuk viszont ideiglenes volt, Ézsaiás [így] szól: „És elhagyják majd Sion leányát, mint kunyhót a szőlőben, mint kalibát az ugorkaföldön." (Ézs. 1:8) És mikor hagyják el ezeket? Nemde akkor, amikor a gyümölcsöt elviszik, és csak a levelek maradnak meg, amiknek nincs már erejük gyümölcsöt teremni?

3. De miért beszélünk [csak] Jeruzsálemről, hiszen valóban, az egész világ ábrázatának el kell múlnia, amikor eltűnésének ideje eljön, hogy a gyümölcsöt csakugyan be lehessen gyűjteni a tárházba, és a pelyva, ami megmaradt, elemésztődhessen tűz által. „Mert eljön az Úr napja, mint a lángoló kemence, olyanná lesznek a vétkezők, akik a gonoszt cselekszik, mint a tarló, és megégeti őket a nap." (Mal. 4:1) Bemerítő János rámutat, ki ez az úr, aki ilyen napot hoz el, amikor így szól a Felkentről: „Ő Szent Szellembe és tűzbe fog titeket meríteni. Szórólapát van a kezében, hogy áttisztítsa szérűjét, csűrébe gyűjtse a gabonát, és olthatatlan tűzzel égesse el a pelyvát." (Luk. 3:16-17) Mert az, aki a pelyvát alkotta, és az, aki a gabonát alkotta, nem különböző személyek, hanem egy és ugyanaz; aki megítéli őket, azaz elválasztja őket. De a gabona és a pelyva élettelen és értelem nélküliek, amik természet szerint lettek ilyenre alkotva, az ember viszont fel lett ruházva értelemmel, és ebben a szempontban hasonló Istenhez, szabaddá lett téve az akaratában, és hatalma van maga fölött, [így] saját maga az okozója, hogy olykor gabona válik belőle, olykor pedig pelyva. Ezért igazságosan van elítélve, mert értelmes lénynek teremtetve elvesztette az igaz értelmet, és értelmetlenül él, Isten igazságosságával

ellentétesen, átadva magát minden földi szellemnek, és minden vágynak szolgálva; ahogy a próféta mondja: „A tiszteletben levő ember nem fogta fel, az értelem nélküli állatokhoz hasonlíttatott, és hozzájuk lett hasonlóvá téve.” (Zsolt. 48:21 – LXX)

5. Fejezet (V.)

1. Isten tehát egy és ugyanaz, aki feltekeri az eget, mint egy könyvtekercset, és megújítja a földet; aki az idő dolgait alkotta az embernek, hogy bennük az érettséget elérve megteremtethesse a halhatatlanság gyümölcsét; és aki szintén, a jóságán keresztül örök dolgokkal ruházza fel [őket], „hogy a következő korokban kegyelmének túlcsorduló gazdagságát megmutassa,” (Ef. 2.7) aki a törvény és a prófféták által lett kihirdetve, és akit a Felkent az Apjaként vallott meg. Így tehát Ő az Alkotó, és Ő az, aki Isten mindenek felett, ahogy Ézsaiás mondja: „Én vagyok a tanú, így szól az Úr Isten; és szolgám, akit elválasztottam, hogy megtudjátok és higgyetek nékem és megértsétek, hogy ÉN VAGYOK az. Nem volt előttem Isten, és utánam nem lesz. Én vagyok Isten, és rajtam kívül nincsen szabadító. Én kijelentettem, és megmentettem.” (Ézs. 43. 10-12) És Ismét: „Én magam vagyok az első Isten, és felette állok az elkövetkezendő dolgoknak.” Mert sem kétértelműen, sem nagyképűen, és nem is dicsekvően mondja ezeket; hanem, mivel lehetetlen volt Isten nélkül Isten ismeretére eljutni, ezért tanítja az embereket a Beszédén keresztül, hogy Istent megismerjék. Ezért azokhoz, akik tájékozatlanok ezekben a dolgokban, és ezen [dolgokkal] kapcsolatban azt képzelik, hogy felfedeztek egy másik Atyát, helyesen szól valaki: „Tévelyegtek, mert sem az írásokat nem ismeritek, sem az Isten hatalmát.” (Mt. 22.29)

2. Mert Urunk és Mesterünk a szadduceusoknak adott válaszában – akik azt mondják, nincs feltámadás, és akik ezáltal nem tisztelik Istent, és hiteltelenítik a törvényt – egyrészt megmutatta a feltámadást, másrészt kijelentette Istent, ezt mondván nekik: „Tévelyegtek, mert sem az Írásokat nem ismeritek, sem az Isten hatalmát.” (Mt. 22.29) „A halottak feltámadása felől pedig,” folytatta, „nem olvastátok azt, amit Isten mondott: Én vagyok Ábrahám Istene, Izsáknak Istene és Jákob Istene?” és hozzátette: „Nem holtak Istene, hanem élőké; mert ők mind élnek Számára.” (Mt. 22.31-32) Ezekkel az érvekkel pedig megkérdőjelezhetetlenül világossá tette, hogy Ő, aki Mózeshez a bokorból beszélt, és magát a pátriárkák Istenének jelentette ki, Ő az élők Istene. Mert ki az élők Istene, ha nem Ő, aki Isten, és aki fölött nincs másik Isten? Aki felől Dániel, a próféta, mikor a perzsák királya, Círusz így szólt hozzá: „Miért nem borulsz le Bél előtt?” kihirdette, így szólva: „Mert nem borulok le kézzel csinált bálványoknak, hanem az élő Istennek, aki megalapította az eget és a földet, és minden hús(test) fölött uralma van.” (LXX: Bél és a Sárkány, 1.4-5) És ismét, így szólt: „Az Urat, Istenemet fogom

imádni, mert Ő az élő Isten.” Ő tehát, akit a próféták élő Istenként imádtak, Ő az élők Istene; Beszéde pedig az, aki szintén beszélt Mózessel, aki elnémította a szadduceusokat, aki a feltámadás ajándékát adományozta, így felfedve az igazságokat azoknak, akik vakok, azaz a feltámadást és Isten [valódi természetét]. Mert ha nem a halottak, hanem az élők Istene, de mégis a pátriárkák Istenének van nevezve, akik alvásban voltak, [akkor] azok kétségtelenül élnek Isten számára, és nem távoztak el a létezésből, mivel a feltámadás gyermekei. A mi Urunk pedig maga a feltámadás, ahogy ő maga kijelenti: „Én vagyok a feltámadás és az élet.” (Jn. 11.25) De a pátriárkák az ő gyermekei; mert így szólt a próféta: „Apáid helyett lettek neked fiak.” (LXX 44. Zsoltár 16) A Felkent maga tehát, az Atyával együtt, az élők Istene, aki beszélt Mózessel, és aki kinyilváníttatott a pátriárkáknak.

3. És éppen ezt a dolgot tanítva, így szólt a júdeabelieknek: „Atyátok, Ábrahám ujjongott annak, hogy meglátja az én napomat, meg is látta, meg is örült.” (Jn. 8.56) Mit szándékozott [ezzel mondani]? „Ábrahám hitt az Istennek, és azt igazságosságul számították be neki” (1Móz. 15.6, Róm. 4.3, Gal. 3.6, Jak. 2.23) Először is [abban hitt], hogy Ő az egyetlen Isten, aki az ég és a föld Teremtője, másodszor pedig abban, hogy olyanná teszi magját, mint az ég csillagai. Ez az, amire Pál is gondolt: „mint fénypontok ragyogtok közöttük a világban.” Igazságosan tehát, elhagyva földi rokonságát, Isten Beszédét követte, mint zarándok járt a Beszéddel, hogy [ezek után] a Beszéddel lehessen majd a lakóhelye.

4. Az apostolok szintén, igazságosságból, mivel Ábrahám fajtájából voltak, elhagyták a hajót és apjukat, és követték a Beszédet. (vö.: Mát. 4:22) Igazságosságból tesszük tehát mi is, ugyanazt a hitet birtokolva, amit Ábrahám [is birtokolt], és felvéve a keresztet, ahogy Izsák felvette a fát, hogy követjük őt. Mert Ábrahámban az ember megtanulta előzőleg, és járatos lett abban, hogy kövesse Isten Beszédét. Mert Ábrahám, hitének megfelelően követte Isten Beszédének parancsát, és [szolgálat]kész elmével adta át, Istennek való áldozatként, egyszülött és szeretett fiát, hogy Isten is örömmel ajánlja fel [Ábrahám] összes magjának az Ő saját szeretett és egyszülött Fiát, a mi megváltásunk áldozataként.

5. Ezért, mivelhogy Ábrahám próféta volt, és látta a szellemben az úr eljövetelének napját, és az ő szenvedésének elrendelését, akin keresztül mind Ábrahám és mindazok, akik hitének példáját követve Istenben bíznak, meg lesznek mentve, [mindezt látva] rendkívül örvendezett. Az úr tehát, akinek napját látni kívánta, nem volt ismeretlen Ábrahámnak, sem pedig az úr Atyja [nem volt ismeretlen számára], mert megismerte az úr Beszédéből, és hitt Neki; emiatt az Úrtól igazságosság gyanánt számíttatott be neki. Mert az Isten felé való hit igazolja az embert; és emiatt így szólt [Ábrahám]: „Felemelem kezem a legmagasabb Istenhez, aki az eget és a földet

készítette.” (1Móz 14.22) Mindezeket az igazságokat azonban megbuktatni törekszenek azok, akik megátalkodott véleményekhez ragaszkodnak egyetlen [írásbeli] rész miatt, amit bizonyára nem értenek meg megfelelően.

6. Fejezet (VI.)

1. Mert az úr, felfedve magát tanítványainak, hogy Ő maga a Beszéd (Logosz), aki átadja az Atya ismeretét, és megdorgálva a júdeabelieket – akik azt képzelték, hogy megvan nekik Isten [ismerete], ennek ellenére elutasították a Beszédét, aki által Isten megismerhető lett – kijelentette: „Senki sem ismeri meg a Fiút, csak az Atya és senki sem ismeri meg az Atyát, csak a Fia és az, akinek a Fia fel akarta fedni.” (Mt. 11.27) Így írta le Máté, Lukács hasonlóan, és Márk is ugyanígy; János kihagyta ezt a részt. Ezek viszont, akik „bölcsebbek” lennének az apostoloknál, ilyen módon írják ezt [a részt]: „Senki sem ismerte meg az Atyát, sem a Fiát, csak az Atya, és az, akinek a Fia fel akarta fedni.” És úgy magyarázzák, mintha az igaz Isten urunk eljövetele előtt senki számára sem lett volna ismert; és arról az Istenről, aki a próféták által ki lett hirdetve, azt állítják, hogy nem a Felkent Atyja.

2. De ha a Felkent [csak] akkor kezdett létezni, amikor emberként [a világba] jött, és [ha] az Atya [csak] Tibériusz császár idejében emlékezett meg arról, hogy gondoskodjon az emberekről, és az Ő Beszéde úgy mutatkozott meg [mint aki] nem létezett mindig együtt az [Isten] teremtményeivel; [megjegyzendő], hogy még ekkor sem volna szükséges más Istent kihirdetni, hanem [inkább] ily’ nagy nemtörődömségének és gondatlanságának okait kéne vizsgálat tárgyává tenni. Mert úgy illő, hogy semmi ilyesmi kérdés ne merüljön fel, és kapjon ilyen nagy erőre, amely megváltoztatná mind Istent, mind pedig lerombolná hitünket abban a Teremtőben, aki pártunkat fogja a teremtésének segítségével. Mert ahogyan a hitünket a Fia felé irányítjuk, éppúgy birtokolnunk kell egy szilárd és mozdíthatatlan szeretetet az Atya felé is. Helyesen mondja Jusztinosz a Markion elleni könyvében: „Nem hittem volna magának az úrnak sem, ha bárki mást hirdetett volna, mint Aki a mi formálónk, alkotónk és táplálónk. De mivel az egyszülött Fiú az egy Istentől jött hozzánk, aki egyaránt teremtette ezt a világot, formált bennünket, és magában foglal és igazgat minden dolgot, saját keze munkáját magában összefoglalva, [ezért] az én hitem [a Felkent] felé rendíthetetlen, és a szeretetem az Atyához elmozdíthatatlan. Isten adományozta mindkettőt nekünk.” (Jusztinosz: Markion ellen – megjegyzés: ez az írás már elveszett).

3. Mert senki sem ismerheti meg az Atyát, csak Isten Beszédén keresztül, azaz csak ha a Fiú

felfedi; sem nem ismerheti meg senki a Fiát, csak az Atya jótetszésén keresztül. De a Fiú megcselekszi az Atya jótetszését; mert az Atya küld, és a Fiú a küldött, és el is jön. És a Beszéde tudja, hogy az Atyja, ami minket illet, láthatatlan és végtelen; és mivel Ő nem kijelenthető [bárki más által], maga a [Beszéd] jelenti ki nekünk Őt; másfelől pedig egyedül az Atya az, aki ismeri a saját Beszédét. És mindezeket az igazságokat urunk kijelentette. Minekokáért a Fiú saját megnyilatkozásán keresztül fedi fel az Atya ismeretét. Mert a Fiú megnyilvánulása az Atya ismerete; mert minden dolog a Beszéden keresztül nyilvánul meg. Ezért mondta tehát a tanítványainak, hogy megtudhassuk, hogy a Fiú, aki eljött, ő az, aki megismerteti az Atyát azokkal, akik hisznek benne: „Senki sem ismeri meg a Fiút, csak az Atya és senki sem ismeri meg az Atyát, csak a Fia és az, akinek csak a Fia fel fogja fedni.” (Mt. 11.27) Így mutatta fel magát, és az Atyát, ahogy [valójában] van, hogy ne fogadjunk el senki más Atyát, kivéve Őt, aki a Fia által lett felfedve.

4. De ez [az Atya] az ég és a föld Teremtője, ahogy szavai is mutatják; és nem az a hamis atya, akit Markion talált fel, vagy Valentinusz, vagy Bazilidész, vagy Karpokratész, vagy Simon [Mágus], vagy a többi „Gnosztikus” (megj.: ismerettel rendelkező), [akiket] hamisan neveznek így. Mert közülük egyik sem volt az Isten Fia; hanem [csak] a mi urunk, a Felkent Jahósua, aki ellen szembeállították a tanításaikat, és egy ismeretlen Istent merészelnek hirdetni. De hallaniuk kellene [ezt] saját maguk ellen: Hogy lehet ismeretlen Az, akit ezek ismernek? Mert ha valamit akárcsak kevesen is ismernek, az nem [lehet] ismeretlen. Az úr viszont nem mondta azt, hogy akár az Atya, akár a Fiú egyáltalán nem megismerhető (in totum), mert ebben az esetben a [Fiú] eljövetele fölösleges lett volna. Mert miért is jött el ide? Azért [esetleg], hogy azt mondja nekünk: „Ne törődjetek Isten keresésével; mert Ő ismeretlen, és nem fogjátok megtalálni”, ahogy Valentinusz tanítványai hamisan állítják, hogy a Felkent ezt mondta az ő „Korszakaiknak” (Aiónjaiknak)? Ez valóban hiábavalóság. Mert az úr azt tanította nekünk, hogy senki nem képes Istent megismerni, ha csak Isten nem tanítja; azaz, hogy Isten nem megismerhető Isten nélkül; de [éppen] ez az Atya kifejezett akarata, hogy Isten meg legyen ismerve. Mert mindazok megismerik Őt, akinek csak a Fia felfedi Őt.

5. És ez okból fedte fel az Atya a Fiát, hogy a közreműködésén keresztül megnyilvánulhasson mindenkinek, és magához fogadhassa romolhatatlanságba és az örökké tartó gyönyörűségbe azokat, akik Fiában hisznek. (Őbenne hinni pedig az ő akaratát tenni); de igazságosan fog kizárni a sötétségbe mindenkit, akik ezt választották maguknak, [azaz] azokat, akik nem hisznek, és akik következetesen elkerülik a világosságát. Az Atya tehát felfedte magát mindenkinek az által, hogy láthatóvá tette a Beszédét mindenkinek; és ennek megfelelően a Beszéd kinyilvánította az Atyát és a Fiát, mert láthatóvá vált mindenkinek. És ezért az Isten igazságos ítélete [jön] mindenkire, akik, mint a többiek, bár láttak, de, mint a többiek, nem hittek.

6. Mert maga a teremtés révén mutatja meg a Beszéd a Teremtő Istent; és a világ által [jelenti ki] az Urat a világ Készítőjének; és az [ember] formálásával a Kézművest, aki formálta [az embert]; és a Fiú által az Atyát, aki a Fiút nemzette: és ezek a dolgok valóban minden embert ugyanazon módon megszólítanak, de nem mind hiszik el ezeket ugyanazon módon. Azonban a törvény és a próféták által a Beszéd mind magát, mind az Atyát egyaránt kihirdette [mindeneknek]; és minden ember egyaránt hallotta őt, de nem mind egyformán hittek. És magán a Beszéden keresztül, aki láthatóvá és tapinthatóvá lett téve, lett az Atya megmutatva; jóllehet nem mind egyenlően hittek benne, de mind látták az Atyát a Fiúban: mert az Atya a Fiú láthatatlan [része], de a Fiú az Atya láthatója. És ezen okból mind beszéltek a Felkenttel, amikor jelen volt [a földön], és Istennek nevezték. Sőt, még a démonok is felkiáltottak, a Fiút megpillantva: „Tudjuk ki vagy: az Isten Szentje!" (Lk. 4.34, Mk. 1.24) És a Gonosz őt nézve, és csábítva, így szólt: „Ha Isten Fia vagy;" (Mt. 4.3, Lk. 4.3) tehát mind valóban látta a Fiút és az Atyát, de nem mind hittek [bennük].

7. Mert illő volt, hogy az igazság tanúságot kapjon mindenektől, és ítéletté váljon, a megmenekülésre azoknak, akik hisznek, de az elutasításra (kárhoztatásra) azoknak, akik nem hisznek; hogy mindenek méltányosan legyenek megítélve, és hogy az Atyában és Fiában való hitet mindenki igazolja, azaz, hogy mindenki megerősítse, mindenki által tanúságot nyerjen, mind azoktól, akik hozzá tartoznak, mert ők a barátai [az igazságnak], mind azoktól, akiknek nincs kapcsolatuk vele, ugyanis ők az ellenségei. Mert ez a bizonyíték (bizonyság) igaz, és le nem tagadható, ami még az ellenségeiből is [az igazságról] való tanúságot csalt ki; ők a kézzel fogható valóságról nyilvánvalóan meggyőződtek, és tanúságot tettek róla, és ki is jelentették tanúságtételüket. Mégis, egy kis idő múlva ellenségeskedésben törtek ki, és vádolóivá lettek [annak, amit korábban igazoltak], és sóvárognak arra, hogy a saját maguk tanúságtétele ne bizonyuljon igaznak.

Ő tehát, akit megismertek, nem másvalaki volt, hanem egy és ugyanaz, aki kijelentette: „Senki nem ismeri az Atyát", az Atya pedig az, Aki mindent őalá rendel; mert mindannyian bizonyságot tettek mellette, hogy valóban ember volt, és valóban Isten volt, az Atya is, a Szellem is, az angyalok, maga a teremtés, az emberek, bukott szellemek és démonok, az ellenség, és mindezek után utoljára maga a halál is. De a Fiú, igazgatván minden dolgot az Atyáért, a kezdettől a végig munkálkodik, és nélküle senki sem juthat Isten ismeretére. Mert a Fiú az Atya ismerete; de a Fiú ismerete az Atyában van, és a Fiún keresztül lett felfedve; és ez az oka annak, amiért is az úr kijelentette: „Senki sem ismeri meg a Fiút, csak az Atya és senki sem ismeri meg az Atyát, csak a Fia és az, akinek csak a Fia fel fogja fedni." Mert a „fel fogja fedni" részt nem csak a jövőre való utalás miatt mondta, mintha a Beszéd csak attól kezdve nyilvánult volna meg,

mikor Máriától megszületett, hanem változatlanul érvényes minden időben. Mert a Fiú, kezdettől jelen lévén, együtt a saját keze munkájával, felfedi az Atyát mindeneknek; akiknek akarja, és amikor akarja, és ahogy az Atya akarja. Ezért tehát mindenekben és mindenek által egy Isten van, az Atya, és egy Beszéd, és egy Fiú, és egy Szellem, és egy megmenekülése mindeneknek, akik hisznek benne.

7. Fejezet (VII.)

1. Tehát Ábrahám is a Beszéden (Logosz) keresztül ismerte meg az Atyát, aki az eget és a földet alkotta, megvallva őt, mint Isten; és miután megtudta, [a neki készült] hirdetés által, hogy Isten Fia ember lesz az emberek között, akinek eljövetele által magja olyan lesz mint az ég csillagai, vágyakozott látni azt a napot, hogy így ő is befogadhassa a Felkentet; és a prófétai szellem által meglátva azt, felujjongott. Ezért Simeon is, egy az utódai közül, kiteljesítette a pátriárka örömét, és mondta: „Uram, most békében bocsátod el a Te szolgádat. Mert szemeim látták szabadításod, amelyet Te készítettél minden ember előtt: világosságot a pogányoknak való kinyilatkoztatásra, és Izrael népének dicsőségére." (Luk. 2:29)

És az angyalok ugyanúgy nagy örömmel jelentették a pásztoroknak, akik éjjel őrködtek. Továbbá Mária azt mondta: „Lelkem dicsőíti az Urat, és szellemem örvendezik az én szabadító Istenemben;" (Luk. 1:46-47) – Ábrahám öröme leereszkedett azokra, akik tőle származtak – azokra tudniillik, akik figyeltek, és akik meglátták a Felkentet, és hittek benne; míg másfelől ez egy kölcsönös öröm volt, amely visszatért a gyermekektől Ábrahámhoz, aki szintén vágyott látni a Felkent eljövendő napját. Igazán tett róla tanúbizonyságot a mi urunk, mondva: „A ti atyátok, Ábrahám örömmel látta napomat; látta és örült."(Ján. 8:56)

2. Nem csupán Ábrahám miatt mondta ezeket a dolgokat, hanem azért is, hogy megmutassa hogy mindazok, akik kezdettől fogva ismerték az Istent, és megjövendölték a Felkent eljövetelét, magától a Fiútól kapták meg a kinyilatkoztatást; aki az utolsó időkben láthatóvá és tapinthatóvá vált, és beszélt az emberi nemmel, hogy a kövekből gyermekeket támaszthasson Ábrahámnak, és betöltse az ígéretet, amelyet Isten adott neki, és hogy az ég csillagaihoz hasonlóvá tegye magját, ahogy János a bemerítő mondja: „Mert Isten képes ezekből a kövekből gyermekeket támasztani Ábrahámnak." (Mát. 3:9) Nos, ezt Jahósua meg is tette azáltal, hogy kivett a kövek vallásából, és kimentett minket a kemény és terméketlen kigondolásokból, és Ábrahámhoz hasonló hitet alapozott meg bennünk. Ahogy Pál is tanúsítja, azt mondva, hogy

Ábrahám gyermekei vagyunk, hitünknek hasonlósága és az örökség ígérete miatt.

3. Ő tehát egy és ugyanazon Isten, aki elhívta Ábrahámot és megadta neki az ígéretet. De Ő a Teremtő, aki a Felkenten keresztül a világ világítóit is elkészítette, [tudniillik] azokat, akik a pogányok közül hisznek. És ezt mondja: „Ti vagytok a világ fénye;" (Mát. 5:14) azaz olyanok, mint az ég csillagai. Őt tehát, ahogy igazság szerint megmutattam, senki sem ismerheti meg, hanem csak a Fiú által, és akinek a Fiú feltárja majd Őt. De a Fiú feltárja az Atyát mindazoknak, akiknek akarja, hogy ismertté váljon; és sem az Atya jótetszése, sem a Fiú közreműködése nélkül nem ismerheti meg valaki az Istent. Ezért mondta az úr tanítványainak: „Én vagyok az út, az igazság, és az élet, és senki nem mehet az Atyához csak általam. Ha engem megismertetek volna, akkor Atyámat is megismernétek: és mostantól megismertétek és láttátok is Őt." (Ján. 14:6-7) Ezekből a szavakból nyilvánvaló, hogy a Fiú, azaz az Beszéd által ismertetik meg Ő.

4. A zsidók ezért távolodtak el Istentől, amikor nem fogadták be Beszédét, hanem azt képzelték, hogy az Atya egymagában megismerhető, a Beszéd, vagyis a Fiú nélkül; nem vettek tudomást arról, aki emberi formában beszélt Ábrahámhoz, és ismét Mózeshez, mondva: „Bizony láttam népem szenvedését Egyiptomban, és azért jöttem le, hogy kiszabadítsam őket." (2Móz. 3:7) Mert a Fiú, aki Isten Beszéde, kezdettől előre elrendezte ezeket a dolgokat anélkül, hogy az Atyának angyalokra lett volna szüksége, azért hogy a létezésbe szólíthassa a teremtést és megformálhassa az embert, akinek a teremtés készült; továbbá nem volt szüksége valamiféle eszközre sem a teremtett dolgok kigondolásához, vagy azon dolgok elrendezéséhez, amelyek az emberre tartoznak; miközben [ugyanakkor] hatalmas és kimondhatatlan számú szolgája van. Mert az Ő sarja és az Ő hasonlatossága végez szolgálatot Neki minden tekintetben; a Fiú és a szent szellem, a Beszéd és a Bölcsesség; akiket az összes angyal szolgál, és akiknek azok alá vannak vetve. Ezért hiábavalóak azok, akik egy másik ismeretlen Atyát vezetnek be, csak mert ez van kijelentve „Senki nem ismeri az Atyát, csak a Fiú".

8. Fejezet (VIII.)

1. Hiábavalóak Markion és követőinek [erőfeszítései] is, amikor arra törekednek, hogy kizárják Ábrahámot az örökségből, aki felől a Szellem számtalan emberen keresztül, és a mostani időben Pál által tanúskodik, hogy „Hitt Istennek, és beszámították neki igazságosságul."(Gal. 3:6; Róm. 4:3; Jak. 2:23) És első helyen az úr [is tanúskodik róla], csakugyan, a gyermekek kövekből való feltámasztása által, és hogy magját olyanná teszi, mint a menny csillagait, mondva: „Eljönnek keletről és nyugatról, északról és délről, és ledőlnek Ábrahámmal, és Izsákkal, és Jákobbal az

egek királyságában;”(Mát. 8:11) és ismét, így szólva a zsidókhoz: „Mikor látni fogjátok Ábrahámot, és Izsákot, és Jákobot, és minden prófétákat az egek királyságában, de magatokat kivetve.” (Luk. 13:28) Ez tehát világosan mutatja, hogy azok, akik visszautasítják megmentésüket, és egy másik Isten ideáját formálják azon kívül, Aki ígéretet tett Ábrahámnak, kívül vannak az Isten királyságán, és kitagadtatnak a romolhatatlanság [ajándékából] semmibe véve és káromolva Istent, Aki a Felkent Jahosuán keresztül bevezeti az egek királyságába Ábrahámot, és magját, amely az Egyház, amelynek az örökbefogadás és az Ábrahámnak ígért örökség adománya megadatott.

2. Mert az úr megvédte Ábrahám utódait a fogságból való kiszabadítás által és szabadulásra hívta őket, ahogy annak az asszonynak esetében tette, akit meggyógyított, nyilvánosan szólva azokhoz, akiknek nincs Ábrahámhoz hasonló hitük: „Képmutatók, melyik közületek, aki Sabbath napján nem oldja el ökrét vagy szamarát, és elvezeti őt a vízhez? És nem kellene ezt az asszonyt, aki Ábrahám leánya, akit a Sátán tizennyolc évre megkötözött eloldani ettől a köteléktől Sabbath napján?”(Luk. 13:15-16) Nyilvánvaló tehát, hogy kioldozta és életre keltette azokat, akik Ábrahámhoz hasonlóan hittek benne, és nem tett semmit a törvény ellenére, amikor gyógyított Sabbath napon. Mert a törvény nem tiltotta meg az embernek, hogy Sabbath napjain meggyógyítsák; [éppen ellenkezőleg] még körül is metélte őket ezen a napon, és parancsot adott arra, hogy a nép érdekében a papoknak el kell végezniük hivatalukat; sőt mi több, az oktalan állatok gyógyítását sem tiltotta meg.

A Siloám tavánál is, és azt követően számos alkalommal Sabbath napján gyógyított; és emiatt sokan Sabbath napokon folyamodtak hozzá. Mert a törvény megparancsolta nekik, hogy tartózkodjanak minden szolgai munkától, vagyis minden nyereség utáni kapkodástól, mely kereskedelem és más világias üzlet által megy végbe; de buzdította őket, hogy a lélek gyakorlataiban vegyenek részt, melyek elmélkedésből állnak és a felebarát számmára különféle jótékony célokat szolgálnak. És ezért az úr megdorgálta azokat, akik igaztalanul hibáztatták őt, mert gyógyított Sabbath napon. Mert nem érvénytelenítette, hanem betartotta a törvényt, mivel a főpap hivatalát látta el megbékítve az Istent az ember iránt, és megtisztította a leprásokat, gyógyította a betegeket, és maga halált szenvedett, hogy a száműzött ember kijöhessen az ítélet alól, és félelem nélkül visszatérhessen saját örökségébe.

3. És ismét, a törvény nem tiltotta meg azoknak, akik éhesek voltak Sabbath napján, hogy kéznél levő kész ételt vegyenek magukhoz: mindazonáltal megtiltotta nekik, hogy arassanak, és a csűrbe gyűjtsenek. És ezért az úr is így szól azokhoz, akik tanítványait hibáztatták, mert szakítottak és ették a búza kalászait, kezükben szétmorzsolva azt, „Nem olvastátok azt, amit

Dávid tett, amikor megéhezett? Hogyan ment az Isten házába, és ette a kitett kenyeret, és adta azoknak, akik vele voltak; amelyet nem törvényes megenni, csak kizárólag a papok számára?" (Mát. 12:3-4) igazolva tanítványait a törvény szavaival, és kimutatva hogy törvényes volt a papok számára szabadon cselekedni. Mert Dávid papnak lett kijelölve Isten által, habár Saul üldözte őt. Mert minden igaz embernek birtokában van a papi rang. És az úr minden tanítványai papok, akik itt nem örökölnek sem földet, sem házakat, hanem folyamatosan Istennek és az oltárnak szolgálnak. Róluk Mózes is mondja a Deuteronomiumba, amikor megáldja Lévit: „Aki azt mondta apjának és anyjának: Nem ismerlek téged; sem fitestvéreit nem ismerte, és megtagadta saját fiait: Megtartotta a Te parancsolataid, és figyelembe vette Szövetségedet." (5Móz. 33:8-9)

De kik ők, akik elhagyták apjukat és anyjukat, és búcsút vettek minden szomszédjuktól, az Isten beszédéért és Szövetségéért, hacsaknem az úr tanítványai? Akikről Mózes ismét szól: „Nem lesz örökségük, mert az Úr az ő örökségük." És ismét: „A leviták papjainak nem lesz részük Lévi egész törzsében, sem vagyona Izraellel; vagyonuk Az Úr felajánlásainak (gyümölcsei): ezeket egyék." (5Móz. 18:1) Ezért mondja Pál: „Nem az ajándékot, hanem a gyümölcsöt kerestem." A tanítványainak, akik az Úr papságát viselték, akiknek törvényes volt, hogy amikor megéheztek, a búza kalászait egyék azt mondta, „Mert méltó a munkás eledelére." (Luk. 10:7) És a papok a templomban közönségessé tették a Sabbathot, és feddhetetlenek voltak. Miért voltak tehát feddhetetlenek? Mert amikor a templomban voltak nem világi elfoglaltságaik voltak, hanem az Úr szolgálata, a törvény betöltése, de nem túllépve rajta, ahogy az az ember tette, aki saját elhatározásából száraz fát vitt az Isten táborába, és igazságosan lett halálra kövezve. „Mert minden fa, amely nem hoz jó gyümölcsöt levágattatik és tűzre vettetik;" (Mát. 7:19) és „Bárki, aki lerontja az Isten templomát, Isten is le fogja rontani őt."(1Kor. 3:17)

9. Fejezet (IX.)

1. Következésképpen minden dolog egy és ugyanazon lényegből származik, azaz egy és ugyanazon Istentől; amint az úr is mondta tanítványainak: „Tehát, minden írástudó, aki megtaníttatott a mennyek királyságáról, olyan, mint egy gazdaember, aki éléskamrájából újakat és régieket hoz elő." (Mát. 13:52) Nem azt tanította, hogy az, aki kihozta a régieket, az egyik volt, és aki újat, az egy másik; hanem hogy ez egy és ugyanaz. Mert az úr a ház jó embere, aki irányítja Atyjának egész házát; és aki megfelelő törvényt hoz mind a szolgákra, mind azokra, akik még nem fegyelmezettek; és megfelelő tanításokat ad azoknak, akik szabadok, és hit által igazultak meg, valamint kitárja saját örökségét azoknak, akik fiak.

És tanítványait „írástudók”-nak és „a mennyek királysága tanítói”-nak nevezte, akikről másutt is azt mondja a zsidóknak: „Íme, bölcseket és írástudókat, és tanítókat küldök hozzátok; és egyeseket közülük meg fogtok ölni, és üldöztök városról városra.” (Mát. 23:34) Nos, minden kétséget kizáróan azt jelentette ki ezek által, hogy az éléskamrából kihozott új és régi a két szövetség; a régi, a törvény korábbi megadása; újként pedig felmutatja az evangélium által megkövetelt életformát, amelyről Dávid azt mondja: „Énekeljetek új éneket az Úrnak;”(Zsolt. 96:1) És Ézsaiás: „Énekeljetek az Úrnak új himnuszt. Az Ő kezdete (initium), Neve dicsőíttetik a föld széléről: kijelentik hatalmát a szigeteken.” (Ézs. 42:10) És Jeremiás mondja: „Íme, új szövetséget fogok kötni, nem úgy, mint kötöttem atyáitokkal” (Jer. 31:31) a Hóreb hegyén. De egy és ugyanaz a háztulajdonos készítette mindkét szövetséget, az Isten Beszéde, a mi urunk Jahósua a Felkent, aki Ábrahámmal és Mózessel beszélt, és aki helyreállított bennünket szabadságra, és megnövelte a Tőle jövő kegyelmet.

2. Maga kijelenti: „Mert ezen a helyen nagyobb van, mint a templom.” (Mát. 12:6) De [ezek a szavak, hogy] nagyobb és kisebb nem olyasmikre vannak alkalmazva, amelyeknek semmi közük egymáshoz, és ellentétes természetűek, és egymásnak ellentmondóak; hanem azonos lényegűekre vannak használva, melyek közös tulajdonságokkal rendelkeznek, csak számban és mértékben különböznek; mint a víz a víztől, és a fény a fénytől, és kegyelem a kegyelemtől. Nagyobb tehát az a jogalkotás, amely a szabadság érdekében adatott, mint amely a szolgaság érdekében; és ezért kiterjedt nem csupán egy nemzetre, hanem az egész világra.

Mert egy és ugyanaz az úr, aki nagyobb, mint a templom, nagyobb, mint Salamon, és nagyobb, mint Jónás, aki ajándékokat ad az embereknek, vagyis saját jelenlétét, és a feltámadást a halálból; de ő nem változtatja meg Istent, és nem hirdet másik Atyát, hanem ugyanazt az egyet, Aki mindig többet mér ki azoknak, akik a háztartásában vannak. És ahogy Isten iránti szeretetük növekszik, egyre több és nagyobb [ajándékokat] ad; ahogy az úr is mondta tanítványainak: „Nagyobbakat fogtok látni, mint ezek.” (Ján. 1:51) És Pál kijelenti: „Nem, hogy már elértem vagy hogy megigazultam, vagy már tökéletes lennék. Mert részlegesen ismerünk, és részben prófétálunk; de amikor eljön a tökéletes, azok, amelyek részben vannak, eltöröltetnek majd.” (Fil. 3:12 és 1Kor. 13:9 kombinációja) Tehát, amikor a tökéletesség eljön, nem egy másik Atyát fogunk látni, hanem Őt, akit most vágyakozunk látni (mert „Áldottak a szívükben tiszták: mert meglátják majd Istent”); sem nem fogunk keresni másik Felkentet és Isten Fiát, hanem őt, aki Mária, a szűz által született, aki szenvedett, akiben bíztunk is, és akit szeretünk; ahogy Ézsaiás mondja: „És mondják majd azon a napon: Íme, ami urunk Isten, akiben bíztunk, és örvendezünk szabadításunkban;”(LXX – Ézs. 28:9)

És Péter mondja Levelében: „Akit nem láttok, szeretitek; akiben, pedig most nem látjátok, hisztek, kimondhatatlan örömmel fogtok örvendezni;” (1Pét. 1:8) sem pedig egy másik szent szellemet nem kapunk, azon kívül, aki velünk van, és „aki kiáltja: Abba, Atya;” (Róm. 8:15) és a növekedést ugyanazokban a dolgokban fogjuk tapasztalni, [mint most,] és előre haladunk, hogy többé ne tükrön keresztül, vagy rejtvények eszközei által, hanem szemtől szembe élvezzük Isten ajándékait; – ugyanígy most is, többet kapva mint a templom, és többet, mint Salamon, azaz az Isten Fiának eljövetelét, nem taníttattunk egy másik Istenről a Mindenek Alkotóján és Teremtőjén kívül, aki megmutattatott nekünk kezdettől; sem másik Felkentről, Isten Fiáról azon kívül, aki a próféták által előre megmondatott.

3. Mert [ahogy] az új szövetség ismert volt és hirdettetett a próféták által, ő is, aki az Atya jótetszése szerint kivitelezte azt, szintén hirdetve volt; miután kinyilatkoztatták az embereknek, amint Istennek tetszett; hogy mindig előre haladhassanak a Benne való hit által, és az [egymást követő] szövetségek eszközei által fokozatosan elérhessék a tökéletes megmenekülést. Mert egy megmentés van és egy Isten; de számosak az embert alakító parancsolatok, és nem kevés a lépés, amely az embert Istenhez vezeti. Egy földi és ideiglenes királynak is megengedhető, bár csak ember, hogy néha alattvalóinak nagyobb előnyöket adjon: nem lenne ez jogos Istennel kapcsolatban, mikor is Ő [mindig] ugyanaz, és mindig hajlandó a kegyelem nagyobb [fokát] adni az emberi nemnek, és hogy folyamatosan számtalan ajándékokkal becsülje meg azokat, akik elnyerték tetszését? De ha ez arra való lenne, hogy [az ember] előrehaladjon, tudniillik, hogy egy másik Atyát találjon azon kívül, akiről kezdettől hirdettek; és ismét, azon kívül, akit másodjára elképzelt hogy megtalálta, kitalál egy harmadik újabbat – akkor ennek az embernek az előrehaladása abban fog állni, hogy a harmadiktól a negyedikig jusson; és ettől ismét egy másikhoz és másikhoz: és így az [az ember], aki úgy gondolkodik, hogy ezzel mindig előre halad, soha sem fog megnyugodni egy Istenben.

Mert eltávolodva attól, Aki az igazi [Isten], és hátrafelé fordulva, örökre keresni fog, de soha nem fogja megtalálni Istent; hanem egy vég nélküli mélységben (abüss) vergődik folyton, hacsak nem áll helyre a bűnbánat által, visszatérve arra a helyre, amelyről kiűzetett, megvallva az egy Istent, az Atyát, a Teremtőt, és bízva abban, Aki kijelentetett a törvény és a próféták által, akiről a Felkent is tanúskodott, ahogyan maga is kijelentette azoknak, akik tanítványait vádolták, hogy nem tartják be a vének hagyományait: „Miért tettétek érvénytelenné Isten törvényét hagyományotok által? Mert Isten ezt mondta: „Tisztelt apádat és anyádat; és ha valaki apját vagy anyját káromolja, halállal haljon.”(3Móz. 20:9; Mk.7:10; Mát. 15:4) És ismét ezt mondta nekik másodjára: „És érvénytelenné tettétek Isten szavát tradíciótok miatt;” (Mát. 15:6) megvallva a Felkent a legvilágosabb módon, hogy az az ő Atyja és Istene, aki a törvényben ezt

mondta: „Tiszteld atyádat és anyádat; hogy jól legyen dolgod.”(2Móz. 20:12) Mert az igaz úr megvallotta a törvény parancsolatát, mint Isten beszédét, és senki mást nem hívott Istennek Atyján kívül.

10. Fejezet (X.)

1. Ezért János is megfelelő módon beszéli el, hogy az úr így szólt a zsidókhoz: „Kutatjátok az Írásokat, mert azt gondoljátok, hogy azokban van az örök életetek: pedig azok rólam tesznek bizonyságot. És nem vagytok hajlandóak hozzám jönni, hogy életetek lehessen.” (Ján. 5:39-40) Hogyan tettek tehát tanúságot róla az Írások, ha nem egy és ugyanazon Atyától vannak, előzetesen oktatva az embert Fia eljöveteléről, és előre hirdetve a szabadítást, amit általa hozott? „Mert ha hittetek volna Mózesnek, akkor nekem is hittetek volna; mert rólam írt;” (Ján. 5:46) [ezt mondva,] kétségtelenül [azt jelenti ki], hogy Isten Fia bele van plántálva az Ő írásaiba mindenhol: egyszer beszél Ábrahámmal, amikor együtt evett vele; máskor Noéval, amikor [a bárka] méreteit megadja neki; ismét máskor Ádámot keresi; megint máskor ítéletet hoz le a sodomaiakra; és ismét, amikor láthatóvá válik, és eligazítja Jákobot utazása során, és mikor Mózessel beszél a bokorból.

És végtelen lenne felsorolni [a helyeket] amelyek az Isten fiát mutatják ki Mózes által. Szenvedése napjára vonatkozóan sem volt tudatlan; hanem előre kijelentette őt jelképes módon a Páska nevet adva; és éppen ezen az ünnepen, amelyet Mózes oly régen kihirdetett, szenvedett a mi urunk, így teljesítve be a páskát. És nem csak ezt a napot írta le, hanem a helyet és a napszakot is, amelyen a szenvedések megszűntek, és a nap lenyugvásának jelét, mondva: „Nem szabad áldoznod páskát bármely városban, amelyet az Úr a te Istened ad néked; hanem azon a helyen, amelyet az Úr a te Istened választ majd, hogy nevét ott hívják segítségül, estefelé áldozd fel a páskát, a nap lenyugvásakor.”(5Móz. 16:5-6)

2. És már kijelentette eljövetelét is, mondva: „Nem szűnik meg a főség Júdában, sem a vezető ágyékából, amíg el nem jön, akinek félre van téve, és Ő a pogányok reménye; csikóját a szőlőhöz köti, és szamarának csikóját a kúszó borostyánhoz. Borban fogja mosni stóláját, és felsőruháját a szőlő vérében; szemei vidámabbak a bornál, és fogai fehérebbek a tejnél.”(1Móz. 49.10-11) Mert azok, akik híresek arról, hogy mindent megvizsgálnak, tudakozzák csak meg, mely időben bukott meg a fejedelemség és vezérség Júdában, és ki a „pogányok (nemzetek) reménysége”, ki a szőlő, mi volt a szamárcsikó [utalva mintegy] őrá, mi volt a ruházat, mik a szemek, mik a fogak, és mi a bor, és így vizsgáljanak meg minden egyes említett pontot; és megtudják, hogy nem más

lett bejelentve, mint a mi urunk, a Felkent Jahósua. Azért Mózes, amikor megrója a hálátlanság miatt a népet, így szól: „Te rajongó és oktalan nép, így jutalmazzátok az Urat?”(5Móz. 32:6) És ismét jelezte, hogy aki kezdettől fogva formálta és alkotta őket, a Beszéd (Ige), aki az utolsó időkben minket is megvált és megelevenít, úgy van bemutatva, mint aki „a fán lóg”, és ők nem fognak hinni benne. Mert így szól: „És szemed előtt fog függni Életed, és nem fogsz bízni (hinni) Életedben.”(5Móz 28:66) És ismét: „Hát nem ugyanez az Atyád birtokol téged, és alkotott és teremtett téged?” (5Móz 32:6)

11. Fejezet (XI.)

1. De hogy nem csak a próféták és számos igaz ember volt, aki előre látva a szent Szellem által eljövetelét, azért imádkoztak, hogy elérhessék azt az időszakot, amelyben szemtől szemben megláthatják urukat, és hallják szavait, ezt az úr nyilvánvalóvá tette, amikor így szólt tanítványaihoz: „Sok próféta és igaz ember akarta látni azokat a dolgokat, amelyeket ti láttok, és nem látták őket; és hallani azokat a dolgokat, amelyeket ti hallotok, és nem hallották őket.”(Luk. 10:24) Tehát milyen módon vágytak mindnyájan látni és hallani, ha nem volt előre sejtésük jövőbeli eljöveteléről? De hogy tudhatták volna előre kijelenteni azt, hacsak nem kaptak korábban ismeretet róla? És hogyan tudott az Írás tanúskodni róla, hacsak mindeneket fel nem fedett és meg nem mutatott a hívőknek egy és ugyanazon Isten, a Beszéden keresztül; Egyik alkalommal tanácskozott teremtményével, más alkalomkor megadta Törvényét; más alkalommal, ismét, dorgálva, máskor buzdítva, majd szabadon engedte szolgáját, és örökbe fogadta őt fiaként (in filium); és a megfelelő időben átadja a romolhatatlanság örökségét, hogy az ember tökéletességre jusson? Mert Ő formálta őt (az embert) a növekedésre és gyarapodásra, ahogy az Írás mondja: „Szaporodjatok és sokasodjatok.”

2. És ebben a tekintetben különbözik Isten az embertől, hogy Isten valóban alkot, de az ember alkotva van; és valóban, Aki alkot, mindig ugyanaz; de annak, ami alkotva van szükséges, hogy mind kezdete, közepe, gyarapodása, és teljesedése legyen. És Isten valóban művész módjára teremt, míg az ember szakértelemmel lett megteremtve. Isten igazán tökéletes mindenben, egyenlő és azonos Önmagával, mivel teljesen Világosság (fény), és teljesen Értelem, és teljesen Létezés (lényeg), és a forrása minden jónak; de az ember előrehaladást és növekedést kap Isten felé. Mivel tehát az Isten mindig ugyanaz, így az ember is, amikor Istenben van, mindig az Isten felé fog haladni. Mert Isten semmi esetre sem szűnik meg juttatásokat adományozni, vagy gazdagítani az embert; mint ahogy az ember sem szűnik meg fogadni a juttatásokat, és gazdagodni Isten által. Mert az Ő jóságának edénye és megdicsőülésének eszköze az az ember, aki hálás annak, Aki alkotta őt; és úgyszintén, az Ő igaz ítéletének edénye a hálátlan ember, aki

alkotóját megveti, és nem is veti alá magát a Beszédének; annak, aki megígérte, hogy nagyon sokat fog adni azoknak, akik mindig gyümölcsöt hoznak, és még többet [és többet] azoknak, akiknél van az úr pénze. „Jól van," mondja, „jó és hűséges szolga: mert a kevesen voltál hűséges, kinevezlek számtalan fölé; lépj be urad örömébe." (Mát. 25:23) Maga az úr az, aki nagyon sokat ígért.

3. Mivel tehát megígérte, hogy nagyon sokat ad azoknak, akik most gyümölcsöt hoznak, kegyelmének ajándéka szerint, de nem a „tudás" változékonysága szerint, mert az úr ugyanaz marad, és ugyanaz az Atya van felfedve is; így tehát egy és ugyanaz az úr adta, eljövetele által a későbbi időszakhoz tartozóknak a kegyelemnek egy nagyobb ajándékát, mint amit azoknak adott, akik az Ó Szövetség felosztása (tervezet, üdvterv: oikonomosz) alatt voltak. Mert ők valóban hallották, szolgái által, hogy a Királynak el kell jönnie, és bizonyos mértékig örültek, amennyiben reménykedtek eljövetelében; de azok, akik valóban jelenlévőként látták őt, és szabadságot szereztek, és részesültek ajándékaiban, a kegyelem nagyobb mértékét birtokolják, és nagyobb mértékű örömet élveznek, a Király érkezésének köszönhetően: ahogy Dávid is mondja: „Lelkem ujjong majd az Úrban; örömét leli majd Szabadításában."(Zsolt. 35: LXX 34:9)

És emiatt Jeruzsálembe való belépésekor mindazok, akik az úton voltak, Dávid [alapján] felismerték királyukat lelke bánatában, és leterítették ruháikat neki, és zöld faágakkal díszítették az utat, nagy örömmel és boldogsággal kiálltva: „Hozsánna a Dávid fiának; áldott az, aki az Úr nevében jön: hozsánna a magasságban!" (Mát. 21:9; Zsolt. 118:26) De az irigykedő gonosz szolgáknak, akik elgáncsolták az alattuk levőket, és uralkodtak azok fölött, akiknek nem volt sok értelmük, és ezért nem óhajtották a király eljövetelét, és akik ezt mondták neki: „Hallod mit mondanak ezek?" – ezeknek így válaszolt az úr: „Soha nem olvastátok: A csecsemők és csecsszopók szájából tökéletesítetted a dicséretet?" (Mát. 21:16; Zsolt. 8:3) – rámutatva arra, hogy ami Dávid által lett kijelentve az Isten Fiára vonatkozóan, az saját személyében valósult meg; és jelezve, hogy ők valójában tudatlanok az Írás jelentésére és Isten tervezetére vonatkozóan; de kijelentette, hogy őt magát hirdették a próféták mint Felkentet, akinek nevét dicsérik az egész földön, és aki tökéletesíti a dicséretet Atyja felé a csecsemők és csecsszopók szája által; amiért is dicsősége felemelkedett az egek fölé.

4. Ha tehát, ugyanaz a személy van jelen, aki be lett jelentve a próféták által, a mi urunk Jahósua a Felkent, és ha eljövetele nagyobb mértékű kegyelmet hozott és nagyobb ajándékokat azoknak, akik befogadják őt, világos, hogy az Atya is Maga ugyanaz, akit hirdettek a próféták, és hogy a Fiú eljövetelekor nem egy másik Atya ismeretét terjesztette, hanem ugyanazt, aki kezdettől hirdettetett; Akitől lehozta a szabadságot is azoknak, akik törvényes módon, és

készséges elmével és teljes szívvel szolgálják őt. Míg a csúfolódóknak és azoknak, akik nem vetik alá magukat Istennek, hanem akik az emberek tisztelete miatti külső tisztulásokat követik (amelyeknek előírásai az eljövendő dolgok típusaként lettek adva – a törvény [ugyanis] mintegy árnyékként jellemez bizonyos dolgokat, és az örökkévaló dolgokat ábrázolja ki az időleges által, a mennyeieket a földiek által), és azoknak akik színlelték, hogy maguk többet tartanak meg annál, amit előírtak, mintegy saját buzgóságukat még Istennél is többre tartva, miközben belül tele vannak képmutatással, kapzsisággal, és mindenféle gonoszsággal – [az ilyeneknek] örök pusztulást rendelt el az által, hogy kivágja őket az életből.

12. Fejezet (XII.)

1. Mert a vének hagyománya, amit ők állítólagosan a törvény alapján igyekeztek megtartani, a Mózes által adott törvénnyel ellentétes volt. Amiért is Ézsaiás kijelenti: „Kereskedőid keverik a bort a vízzel," (Ézs. 1:22 – LXX) ami azt mutatja, hogy a vének Isten egyszerű parancsolataihoz vizezett hagyomány szokásait keverték; vagyis egy hamis törvényt állítottak fel, egy olyat, ami ellentétes [az igazi] törvénnyel; ahogyan az úr is világossá tette, amikor ezt mondta nekik: „Miért hágjátok át az Isten parancsolatait a ti hagyományotok kedvéért?" (Mát. 15:3) Mert nem csak tényleges áthágás által érvénytelenítették az Isten törvényét, összekeverve a bort a vízzel; hanem saját törvényt is felállítottak azzal szemben, amelyet mind a mai napig farizeusinak neveznek.

Ebben [a törvényben] elhallgatnak bizonyos dolgokat, másokat meg hozzátesznek, megint másokat úgy értelmeznek, ahogy nekik megfelelő – ezt különösképpen tanítóik alkalmazzák; és [mivel] ezeket a tradíciókat óhajtották védelmezni, vonakodtak, hogy alárendeljék magukat Isten törvényének, amely felkészíti őket Krisztus eljövetelére. De még az urat is vádolták a Sabbath-napon történt gyógyításért, amelyet, ahogy már megjegyeztem, a törvény nem tiltott. Mert ők maguk bizonyos értelemben gyógyító cselekedeteket tettek Sabbath-napon, amikor körülmetéltek egy embert [azon a napon]; de saját magukat nem vádolták amiatt, hogy a hagyomány és a fent említett farizeusi törvény által áthágják az Isten parancsolatát, sem azért mert nem tartották meg a törvény parancsolatát, amely az Isten szeretete.

2. De hogy ez az első és nagy parancsolat, és hogy a következő a mi felebarátunk felé [irányuló szeretet], az úr tanította, amikor azt mondja, hogy az egész törvény és a próféták e két parancsolaton függnek. Ráadásul ő maga nem hozott le [a mennyből] semmilyen más ennél nagyobb parancsolatot, hanem ugyanezeket újította meg tanítványainak, amikor

megparancsolta nekik, hogy szeressék Istent teljes szívvel, és másokat, mint önmagukat. De ha egy másik Atyától szállt volna alá, soha nem használta volna fel a törvény első és nagy parancsolatát; hanem kétségtelenül minden eszközzel arra törekedett volna, hogy ennél nagyobbat hozzon le a tökéletes Atyától, hogy így ne azt használja, amit a törvény Istene adott meg.

És Pál hasonlóképpen nyilatkozik: „A szeretet a törvény betöltése:” (Róm. 13:10) és [kijelenti], hogy amikor minden más dolog megsemmisül, megmarad a „hit, remény, és szeretet; de a legnagyobb ezek közül a szeretet;” (1Kor. 13:13) és hogy az Isten szeretete nélkül sem a tudás nem használ semmit, sem a titkok megértése, sem a hit, sem a prófétálás, hanem hogy szeretet nélkül mind üresek és hiábavalóak; ráadásul, hogy a szeretet teszi tökéletessé az embert; és hogy aki szereti Istent, az tökéletes, mind ezen a világon, mint pedig az eljövendőben. Mert soha nem szűnünk meg az Isten szeretetétől; hanem annak arányában, ahogy szemléljük őt, annál inkább szeretjük őt.

3. Így tehát a Törvényben és az Evangéliumban [hasonlóképpen], az első és legnagyobb parancsolat az Úr Isten teljes szívvel való szeretete, és azután következik az ehhez hasonló parancsolat, a felebarát szeretete magunkhoz hasonlóan; a Törvény és az Evangélium szerzője kimutathatóan egy és ugyanaz. Mert az abszolút tökéletes élet szabályai, mivel azok mindkét Szövetségben ugyanazok, ugyanazt az Istent mutatják be [számunkra], aki nyilván előterjesztett aprólékos törvényeket is mindenkire rászabva; de a kiemelkedőbb és nagyobb [parancsolatokat illetően], amik nélkül a szabadulásunk nem [valósulhat meg], mindkettőben ugyanazt tanácsolja [nekünk, hogy tartsuk meg].

4. Az úr sem törli el ezt [az Istent], amikor kimutatja, hogy a törvény nem származhatott egy másik Istentől, a következőképpen fejezve ki magát azok felé, akiket tanított, a sokaságnak és tanítványainak: „Az írástudók és a farizeusok a Mózes székében ülnek. Mindazonáltal, amit mondanak, megőrizzétek és cselekedjétek; de ne az ő cselekedeteik alapján cselekedjetek: mert mondják, és nem teszik. Mert nehéz terheket köznek egybe, és az emberek vállaira helyezik azokat; de maguk még kisujjukkal sem mozdítják meg őket.” (Mát. 23:3-4)

Ezért tehát nem azt a törvényt hibáztatta, amely Mózes által adatott, amikor arra buzdított, hogy tartsák be, Jeruzsálem akkor még biztonságban lévén; hanem az embereket hibáztatta, mert ők valóban a törvény szavait ismételték, de szeretet nélkül voltak. És ezért tartattak igaztalanoknak Istenre és felebarátaikra nézve is. Ahogy Ézsaiás mondja: „Ez a nép szájával

tisztel engem, de szívük távol van tőlem: hiába tisztelnek engem, tanítva emberek tanításait és parancsolatait.” (Ézs. 29:13 – LXX)

Nem a Mózes által adott törvényt nevezi emberek parancsolatainak, hanem a vének saját hagyományait, amelyet kitaláltak maguknak, és amelyek tiszteletben tartásával az Isten törvényét érvénytelenítették, és ezért az Isten Beszédének sem vetették alá magukat. Mert ezt mondja Pál ezekről az emberekről: „Mert tudatlanok lévén az Isten igazságosságára, és saját igazságukat alkalmazva, nem vetették magukat alá Isten igazságának. Mert a Felkent a törvény célja mindazok megigazulására, akik hisznek.”(Róm. 10:3-4) És hogyan lenne a Felkent a törvény célja, ha egyúttal nem a végső Oka is? Mert aki elhozta a véget Maga az, aki kidolgozta a kezdetet is; és ő maga mondja Mózesnek: „Bizonnyal láttam népem nyomorúságát, amely Egyiptomban van, és azért jöttem le, hogy megszabadítsam őket;” (Apcs. 7:34; 2Móz. 3:7-8) mivel kezdettől fogva Isten Beszédének szokása leszállni és felszállni azért, hogy megmentse azokat, akik nyomorúságban voltak.

5. Azt, hogy a törvény előre tanította az emberiséget a Felkent követésére, Ő maga tette nyilvánvalóvá, amikor a következőképpen válaszolt annak, aki kérdezte őt, mit tegyen, hogy örök életet örököljön: „Ha be akarsz lépni az életbe, tartsd meg a parancsolatokat.” (Mát. 17.19) De a másik megkérdezte: „Melyeket?” – ismét válaszolt az úr: „Ne kövess el házasságtörést, ne ölj, ne lopj, ne tégy hamis tanúságot, tiszteld atyád és anyád, és szeresd felebarátod, mint magad” – mint növekvő sorozatot (velut gradus) állította azok elé a törvény előírásait, akik vágyták követni őt, mint az életre való bejutást; és amit akkor mondott egynek, mindenkinek mondta. De amikor az előbbi azt mondta: „Mindezeket megtettem” (és valószínűleg mégsem tartotta meg, mert ebben az esetben az úr nem mondta volna neki: „Tartsd meg a parancsolatokat”), az úr, feltárva kapzsiságát (bírvágyát), így szólt hozzá: „Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el amid van, és oszd szét a szegényeknek; és gyere, és kövess engem” [ezzel] megígérve azoknak, akik így cselekednének, az apostolokat illető részt (apostolorum partem).

És nem hirdetett követőinek másik Istent, az Atyát, azon kívül, Aki kezdettől a Törvény által kijelentetett; sem egy másik Fiút; sem az Anyát, az Aeon enthümessziszét, aki szenvedésben és hitehagyásban létezett; sem a harminc Aeon Plerómáját [Teljességét], amelyről bebizonyosodott hiábavalósága, és hogy képtelenség hinni benne; sem más eretnekek által kitalált mesét. Hanem azt tanította, hogy engedelmeskedjenek azoknak a parancsolatoknak, amelyet Isten kezdettől parancsolt, és távolítsák el korábbi kapzsiságukat jó tettek által, és kövessék a Felkentet. Azt pedig, hogy a vagyonok szétosztása a szegényeknek érvénytelenné

teszi a korábbi kapzsiságot, Zákeus tette nyilvánvalóvá, amikor ezt mondta: „Íme, javaim felét a szegényeknek adom; és ha elcsaltam valamennyit, négyszeresen helyreállítom.” (Luk. 19:8)

13. Fejezet (XIII.)

1. És hogy az úr nem szüntette meg a törvény természetes [parancsolatait] (naturalia legis), amely által az ember megigazíttatott, amelyet azok is, akik megigazultak hit által, és akik tetszettek Istennek, megtartottak a törvényadás előtt, hanem kiterjesztette és betöltötte őket, ez az Ő szavaiból látható: „Mert,” ahogy megjegyzi „megmondatott a régi időben: Ne törj házasságot! De azt mondom nektek, hogy mindenki, aki azért néz egy asszonyt, hogy kívánkozzon utána, már házasságot tört vele szívében.” És ismét: „Megmondatott: Ne ölj! De én azt mondom nektek: Mindenki, aki ok nélkül haragban van testvérével veszedelemben lesz az ítéletkor.” És: „Megmondatott: Hamisan ne esküdj. De én azt mondom nektek: Egyáltalán ne esküdjetek; hanem legyen társalgásotok: Igen, igen, és Nem, nem.” És más hasonló jellegű kijelentés [is van].

Mert mindezek nem tartalmazzák vagy jelentik a múlt parancsolataival való ellentétet vagy azok felborítását, ahogyan Markion követői erőteljesen fenntartják; hanem [bemutatják] azok betöltését és kiterjesztését, ahogy Ő maga kijelenti: „Ha a ti igazságotok nem haladja meg sokkal inkább az írástudókét és Farizeusokét, nem fogtok bemenni az egek királyságába.” (Mát. 5:20) Mert mit jelent a többlet? Először is nem csak az Atyában [kell] hinnünk, hanem a Fiában is, aki most felfedetett; mert Ő vezeti az embert Isten közösségébe és az Istennel való egységbe. Másodszor, nem csak mondanunk [kell], hanem meg kell tennünk; mert azok mondták, de nem tették. És nem csak a gonosz cselekedetektől kell tartózkodnunk, hanem az utánuk való vágyaktól.

Nos, ezeket a dolgokat nem a törvény ellen tanította, hanem mint a törvény teljesítését, és mintegy belénk helyezve a törvény igazságosságának sokféleségét. Az lett volna ellentétes a törvénnyel, ha bármi olyat parancsolt volna tanítványainak, amit a törvény tiltott. De az, amit parancsolt – nevezetesen nem csupán a törvény által tiltott dolgoktól való tartózkodást, hanem az azokra irányuló vágyaktól is – nem ellentétes [a törvénnyel], amint megjegyeztem, sem olyan valaki kijelentése, aki megsemmisíti a törvényt, hanem aki betölti, kiterjeszti, és nagyobb hatókört biztosít annak.

2. Mert a törvény, mivel rabságban levőkre volt lefektetve, külsődleges természetű anyagi tárgyak eszköze által oktatta a lelket, mintegy kötelékekkel kötözte le azt, hogy engedelmeskedjen parancsainak, hogy az ember megtanulhassa Isten szolgálatát. De a Beszéd felszabadította a lelket, és megtanította, hogy azon keresztül a testet önkéntesen tisztítsák meg. Amikor ez megtörtént, természetesen követte az, hogy a szolgaság köteleit, amelyek az ember számára mindennapivá váltak, el kellett távolítani, és hogy béklyók nélkül kell követnie Istent: ráadásul a szabadság törvényeit is ki kellett terjeszteni, hogy megnövekedjen a királynak való engedelmesség, hogy senki, aki meghívatott, nehogy méltatlannak tűnjön annak számára, Aki felszabadította, hanem hogy mind a szolgáknak, mind a gyermekeknek kirendelt kegyesség és engedelmesség egyenlőképpen megfelelő legyen a háztartás Gazdája számára; a gyermekek annyival nagyobb bizalommal rendelkeznek [mint a szolgák], amennyivel a szabadság munkái nagyobbak és dicsőségesebbek, mint az engedelmesség, amely rabszolgai állapotban adatott.

3. És ezért az úr ahelyett, hogy azt [parancsolta volna], hogy „Ne törj házasságot!” még az érzéki vágyat is megtiltotta; és ahelyett, hogy így folytatná: „Ne ölj!”, megtiltotta a haragot; és a tizedadás törvénye helyett megparancsolta, hogy meg kell osztanunk minden vagyonunkat a szegényekkel; és nem csak felebarátainkat kell szeretnünk, hanem még ellenségeinket is; és ne csupán jószívű adakozók és közlők legyünk, hanem hogy még azok iránt is, akik elveszik javainkat, ajándékozóknak kell lennünk. Mert „aki elveszi a felső ruhádat,” mondja, „engedd oda a köpenyedet is; attól pedig, aki elveszi, ami a tied, ne kérd vissza; és ahogyan akarjátok, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is úgy cselekedjetek velük.”, hogy így ne szomorkodjunk, mint aki nem akarja elszenvedni a kárt, hanem örvendezzünk, mint akik készségesen adnak, hanem inkább örüljünk, mint akik ajándékozni szeretnének, inkább szívességként nyújtva át embertársainknak, mint kényszerűségből szolgálva őket.

„És ha valaki” mondja „egy mérföldre kényszerít téged, menj el vele kettőre!” hogy így ne mint rabszolga kövesd őt, hanem mint egy szabad ember mehess előtte, minden dologban készségesen hajlandónak és felebarátod számára hasznosnak mutatva magad, nem gonosz törekvéseikre tekintettel, hanem cselekedettel kifejezve a te jószívűségedet, hasonlóvá lévén Atyádhoz, „aki felhozza Napját a gonoszokra és a jókra, és esőt küld az igazakra és az igaztalanokra.”(Mát. 5:45) Nos, mindezek a [szabályok], amint már megjegyeztem, nem olyan valaki [parancsolatai], aki elveti a Törvényt, hanem aki betölti, kiterjeszti, és kiszélesíti azt bennünk; éppen úgy, mintha azt kellene mondanunk, hogy a szabadság szélesebb körű működése azt jelenti, hogy még nagyobb alávetettséget és szeretetet ültet belénk a Felszabadítónk felé. Mert nem abból a célból szabadított fel minket, hogy eltávozzunk Tőle (valójában senkinek nincs ereje, hogy megszerezze magának a szabadulás erőforrásait,

miközben az Úr javain kívül helyezkedik), hanem mennél inkább megkapjuk jótetszését, annál inkább szeretnünk kell Őt. Nos, minél inkább szeretjük őt, annál nagyobb dicsőséget fogunk kapni Tőle, ha folyamatosan az Atya jelenlétében vagyunk.

4. Mivel tehát, ahogy minden természetes parancsolat közös számunkra és számukra (a zsidók), bennük volt valóban a kezdet és a származás; de bennünk nyertek növekedést és beteljesedést. Mert hódolattal engedni Istennek, és követni Beszédét, és szeretni Őt mindenekfelett, és a felebarátot, mint magunkat (az embernek ember a felebarátja), és tartózkodni minden gonosz cselekedettől, és az összes ezekhez hasonló dolgok, amelyek megvannak mindkét [szövetségben], egy és ugyanazon Istent nyilvánítják ki. Mert ez a mi urunk: az Isten Beszéde, aki első esetben Isten szolgálatára vont, de később szabaddá tette azokat, akik alattvalói voltak Őneki, amint ma is kijelenti tanítványainak: „Nem hívlak többé szolgáknak, mert a szolga nem tudja, mit tesz az ura; hanem barátaimnak hívlak, mert mindazt, amit Atyámtól hallottam, ismertté tettem.” (Ján. 15:15)

Mert abban, amit mond: „Nem hívlak most már szolgáknak” legmarkánsabb módon jelzi, hogy ő maga volt az, aki eredetileg az ember számára lett kijelölve a Törvényen keresztül az Istennek való tisztelet fogságára, és aki később rájuk ruházta a szabadságot. És ahogy mondja: „Mert a szolga nem tudja, mit tesz az ura,” a saját eljövetelén keresztül mutatja ki a nép szolgai állapotban levő tudatlanságát. De amikor tanítványait „Isten barátai”-nak nevezi, világosan magát jelenti ki Isten Beszédének, akit Ábrahám is önként és kényszer nélkül (sine vinculis) követett, hitének nemes természetéből következően, és így „Isten barátjává” lett. De Ábrahám barátságát sem úgy fogadta Isten Beszéde, mintha szüksége lett volna rá, mert a kezdetektől tökéletes volt („Mielőtt Ábrahám volt” mondja, „vagyok”), hanem azért, hogy jóságában maga ajándékozhassa meg Ábrahámot az örök élettel, amennyiben Isten barátsága halhatatlanságot ad azoknak, akik magukba fogadják azt.

14. Fejezet (XIV.)

1. Kezdetben tehát Isten teremtette Ádámot, nem úgy mintha emberre lett volna szüksége, hanem hogy [valakinek] odaadományozhassa jótéteményeit. Mert nem kizárólag Ádámot megelőzően, hanem minden teremtés előtt a Beszéd dicsőítette Atyját, aki benne maradt; ő maga pedig az Atya által volt dicsőítve, ahogy maga is kijelentette: „Atyám, dicsőíts meg engem a dicsőséggel, amelyet bírtam veled, mielőtt a világ lett.” (Ján. 17:5) A mi szolgálatunkra sem volt szüksége, amikor elrendelte, hogy kövessük őt; hanem így adományozta a megmentést

nekünk magunknak. Mert a Szabadító követése a szabadulásban való részvétel, és a fény követése a fényben való részesedés.

De azok, akik a fényben vannak, nem maguk bocsátják ki a fényt, hanem meg vannak világítva és felfedetnek általa; maguk bizonyosan nem járulnak hozzá semmivel, hanem a fény által megvilágítva részesednek annak javaiban. Így van az Isten felé való szolgálattal is, Isten valójában semmit se nyer, nincs is Istennek szüksége az emberi engedelmességre; de életet és halhatatlanságot és örök dicsőséget biztosít azoknak, akik követik és szolgálják Őt, hasznot adva azoknak, akik szolgálják, mert Őt szolgálják, és követőinek, mert követik Őt; de [Isten] nem kap semmilyen hasznot tőlük; mert gazdag, tökéletes, és semmire sincs szüksége. Hanem emiatt igényel Isten szolgálatot az embertől, azért, mivel jó és irgalmas, és hogy juttathasson azoknak, akik megmaradnak szolgálatában. Mert amennyire Istennek nincs szüksége semmire, annyira van szüksége az embernek az Istennel való közösségre. Mert ez az ember dicsősége, hogy kitart és tartósan megmarad Isten szolgálatában.

Ezért mondja az úr is tanítványainak: „Nem ti választottatok engem, hanem én választottalak titeket;" (Ján. 15:16) jelezve, hogy nem azok dicsőítették őt, amikor követték; hanem hogy Isten Fiának követésében azok vannak Általa megdicsőítve. És ismét: „akarom, hogy ahol vagyok, ők is ott lehessenek, hogy láthassák dicsőségemet;" (Ján. 17:24) nem hiú módon dicsekedik emiatt, hanem vágyik arra, hogy tanítványai részesei lehessenek dicsőségének. Amelyről Ézsaiás is ezt mondja: „Elhozom magod keletről, és összegyűjtelek téged nyugatról; és mondom majd északnak: Add ide; és délnek: Ne tartsd vissza: hozd fiaimat messziről, és lányaimat a föld határairól; mindazokat, akik nevemről neveztettek (segítségül hívták nevem): mert dicsőségemben elkészítettem, megformáltam, és megalkottam őt." (Ézs. 43:5-7) Amennyiben tehát „ahol a tetem, oda fognak összegyűlni a sasok is" (Mát. 24:28), részt veszünk az úr dicsőségében, aki mind megalkotott, mind előkészített minket erre, hogy amikor vele vagyunk, részesedhessünk dicsőségében.

2. Ugyanígy az, hogy Isten kezdetben embert teremtett, nagylelkűségének volt köszönhető; de az ősatyákat szabadulásuk érdekében választotta ki; és előzetesen előkészített egy népet, tanítva az önfejűeket, hogy Istent kövessék; és prófétákat támasztott a földön, hozzászoktatva az embert, hogy viselje az Ő Szellemét, és tartson közösséget Istennel. Neki magának valójában nem volt szüksége semmire, de megadja a Vele való közösséget azoknak, akiknek szüksége van arra, és felvázolja, mint egy építész, a szabadítás tervét azok számára, akikkel elégedett. És Maga adott útmutatást azoknak, akik Egyiptomban nem látták őt, míg azoknak, akik engedetlenekké váltak a sivatagban [állapotuknak] nagyon is megfelelő törvényeket hirdetett.

Aztán az embereknek, akik beléptek a jó földre nemes örökséget adományozott; és levágta a hízott borjút azoknak, akik megtértek az Atyához, és megajándékozta őket a legtisztább köntössel.

Így különféle utakon úgy rendezte el az emberi nemet, hogy egyetértsenek a megmentés [munkájával]. Ezzel kapcsolatban János kijelenti az Apokalipszisben: „És hangja, mint a sok vizek zúgása.” (Jel. 1:15) Mert az [Isten] Szelleme valóban [olyan] mint a sok vizek, mivel az Atya gazdag és hatalmas. És a Beszéd, aki átment mindezen, bőkezűen juttatott előnyöket az Ő alattvalóinak, azáltal, hogy írásba foglalt egy olyan törvényt, amely illeszthető és alkalmazható minden osztály számára [közöttük]. 3. Ezért is rótta a [júdeai] népre a sátorszentély felépítését, a templom felépítését, a leviták kiválasztását, áldozatokat is, és ajándékokat, törvényes felajánlásokat, és a törvény minden más szolgálatát.

Ő maga valójában nem akarja ezeket a dolgokat, hiszen mindig teljes minden jó dologgal, és jóságának minden illata önnön magában volt, és az illatszerek minden jó illatú aromája, még mielőtt Mózes létezett volna. Azonfelül utasította (tanította) azt a népet, akik hajlamosak voltak a bálványokhoz fordulni, tanítva őket ismételt felszólítások által arra, hogy tartsanak ki az Isten szolgálatában, az elsődleges fontosságú dolgokhoz hívva őket azok által, amik másodlagosak; vagyis a valódi dolgokhoz a jelképek segítségével; és az időleges dolgok által az örökkévalóhoz; és a testiek által a szellemihez; és a földi által a mennyeihez; amint Mózesnek is mondatott: „Mindent azon dolgok mintájára készíts el, amelyeket a hegyen láttál” (II. Móz. 25:40).

Mert negyven nap alatt megtanulta, hogy megtartsa [emlékezetében] Isten szavait, és a mennyei mintákat, és a szellemi képeket, az eljövendő dolgok előtípusait; ahogy Pál is mondja: „Mert ittak a sziklából, amely követte őket: és a Szikla a Felkent volt.” (1Kor. 10:4) És ismét, miután először megemlítette, hogy mit tartalmaz a törvény, folytatásként mondja: „Nos, mindezek előképként történtek velük; de a figyelmeztetésünkre írták meg őket, akikhez a korok vége eljött.” (u.o. 11.) Mert a példa (jelkép) eszköze által megtanulták az Istent félni, és hogy továbbra is odaadják magukat szolgálatára.

15. Fejezet (XV.)

1. Ezért nekik (júdabelieknek) volt egy törvényük, egy fegyelmezési módjuk, és próféciájuk az

eljövendő dolgokról. Mert Isten, a természetes elvek által figyelmeztetve őket, amelyeket Ő kezdettől beültetett az emberiségbe, vagyis a Tízparancsolat által (amelyet, ha valaki nem tart be, nem üdvözül), semmi többet nem követelt tőlük eleinte. Ahogy Mózes mondja a Második törvénykönyvében: „Ezek mindazok a szavak, amelyeket JHVH a hegyen mondott Izrael fiai egész gyülekezetének, és nem tett hozzá többet; és leírta nekik két kőtáblára, és nekik adta." (5Móz. 5:22)

Azért [tett így], hogy azok, akik hajlandóak, hogy kövessék Őt, megtarthassák ezeket a parancsolatokat. De amikor arra fordították magukat, hogy borjút készítsenek, és visszatértek elméjükben Egyiptom felé, arra vágyva, hogy szabad emberek helyett szolgák legyenek, a jövőre nézve olyan szolgaságba lettek helyezve, amely megfelelt kívánságuknak – [olyan szolgaságba], amely valójában nem vágta el őket Istentől, hanem alávetette őket a rabság igájának; ahogy Ezékiel, a próféta, amikor megemlíti az ilyen törvény megadásának okait, kijelenti: „És szemük szívük kívánságát követte; és [ezért] olyan törvényeket adtam nekik, amelyek nem jók, és ítéleteket, amelyekben nem fognak élni." (Ez. 20:24-25)

Lukács is feljegyezte, hogy István, aki az első, apostolok által választott diakónus volt, és akit elsőként öltek meg a Felkent bizonyságáért, Mózesre vonatkozóan ekként szólt: „Ez az ember valóban megkapta az élő Isten parancsolatait, hogy nekünk adja, akinek atyáitok nem engedelmeskedtek, hanem eltaszították [őt maguktól], és szívükben visszafordultak ismét Egyiptomba, mondva Áronnak: Csinálj nekünk isteneket, hogy járjanak előttünk; mert mi nem tudjuk, hogy mi történt [ezzel] a Mózessel, aki kivezetett minket Egyiptom földjéről. És készítettek egy borjút azokban a napokban, és áldozatot ajánlottak fel a bálványnak, és örvendeztek saját kezük munkájának. De Isten elfordult, és kiszolgáltatta őket, hogy az ég seregét imádják; ahogy a próféta könyvében megírták: Ó Izrael háza, ajánlottatok-e fel véres és égőáldozatokat Nekem negyven évig a pusztában? És hordoztátok Molok sátorát, és Remfa isten csillagát, és az ábrákat, amelyeket azért készítettetek, hogy imádjátok azokat;" (Csel. 7:41-43) világosan rámutatva, hogy az ilyen törvényt nem egy másik Isten adta, hanem hogy szolgai állapotukhoz igazítva, teljesen ugyanattól [az Istentől eredt, amelyet mi imádunk]. Ezért mondja Mózesnek is a Kivonulás könyvében: „Angyalomat küldöm előtted; mert nem fogok veled felmenni, mert te keménynyakú nép vagy." (2Móz. 33:2-3)

2. És nem csak így, hanem az úr is megmutatta, hogy bizonyos parancsolatok Mózes által keményszívűségük miatt rendeltettek el nekik, és azért, mert nem voltak hajlandóak engedelmeskedni, mikor az ő beszédükre: „Miért parancsolta tehát Mózes, hogy [az ember] adjon a válásról kézírást, és hogy elküldje feleségét?" ezt mondta nekik: „Szívetek keménysége

miatt engedte meg nektek ezeket; de kezdettől nem így volt". (Mát. 19:8) Így tisztázta Mózest, mint hűséges szolgát, de elismerte az egy Istent, aki kezdettől fogva férfit és nőt teremtett, és megdorgálta őket, mint keményszívűek és engedetlenek.

És ezért volt, hogy Mózestől megkapták a válásnak ezt a törvényét, igazodva kemény természetükhöz. De miért is beszélek az Ó szövetség eme dolgairól? Mert az Új-ban az apostolnál is megtaláljuk ezt a dolgot abból az indítékból, amit említettünk, Pál világosan kijelentette: „De ezeket én mondom, nem az Úr." És ismét: „De ezt engedélyként mondom, nem parancsolatként." És ismét: „Nos, a szüzekkel kapcsolatban nincs parancsom az Úrtól; mégis elmondom ítéletemet, mint aki az Úr kegyelmét megnyertem, hogy hiteles legyek."(1Kor. 7:25)

De egy másik helyen ezt mondja: „Nehogy megkísértsen titeket a Sátán a mértéktelenségetek miatt." (1Kor. 7:5) Ha tehát még az Új Szövetségben, az apostolok is bizonyos szabályokat az emberi gyengeség figyelembevételével fektettek le, egyesek mértéktelensége miatt, hogy ezek a személyek, mikor makacsságuk felnövekszik, nehogy teljes reménységüket elveszítsék üdvösségük felől, és hitehagyottá váljanak Istentől – nem szabad csodálkoznunk, ha az Ó Szövetségben is ugyanaz az Isten megengedte a hasonló engedményeket a nép haszna miatt, a már említett rendelések eszközével vonva őket, hogy azok által megmaradhasson nekik az üdvösség ajándéka, miközben engedelmeskednek a Tízparancsolatnak, és legyenek visszatartva Általa, nehogy visszatérjenek a bálványimádásra, se ne pártoljanak el Istentől, hanem hogy tanulják szeretni Istent teljes szívükből.

És ha bizonyos személyek, mivel az izraeliták engedetlenek és megromlottak, azt állítják, hogy a törvény adója (doktora) korlátozott hatalmú volt, azt fogják találni a mi üdvtervünk szerint, hogy „sok az elhívott, de kevés a választott;" és hogy vannak olyanok, akik belsőleg farkasok, mégis a juhok ruházatát viselik a világ szemében (foris); és hogy Isten mindenkor megtartotta a szabadságot és az emberben levő önkormányzás erejét, miközben ugyanakkor felajánlotta saját figyelmeztetéseit, annak érdekében, hogy azokat, akik nem engedelmeskednek Neki, igazságosan meg lehessen ítélni, mert nem engedelmeskedtek Neki; és hogy azokat, akik engedelmeskedtek és hittek Benne, meg lehessen jutalmazni a halhatatlansággal.

16. Fejezet (XVI.)

1. Továbbá magából az Írásból azt tanuljuk, hogy Isten nem mint az igazságosság beteljesülését adta a körülmetélkedést, hanem mint jelet, hogy Ábrahám fajtája továbbra is felismerhetően megmaradjon. Mert ezt mondja: „Isten így szólt Ábrahámhoz: Minden férfit körül kell metélni közötted; és metéljétek körül húsotok előbőrét, mint a Köztem és közted levő szövetség jelképét.”(1Móz. 17:10-11)

Ez ugyanaz, amit Ezékiás, a próféta mond a Sabbathokkal kapcsolatban: „Szombatjaimat is odaadtam nekik, hogy jel legyen Köztem és köztük, hogy megtudhassák, hogy én vagyok az , aki megszenteli őket.” (Ez. 20:12) És a Kivonulás könyvében Isten így szól Mózeshez: „És Sabbathjaimat is tartsátok meg; mert ez jel lesz Köztem és köztetek nemzedékeitekre.” (2Móz. 31:13) Ezek a dolgok tehát jelül adattak; de a jelek nincsenek jelentés nélkül, tehát, sem nem mellőzi az értelmet, sem nem cél nélküli, mivel aki adta bölcs Művész; mert a test utáni körülmetélés kiábrázolja a Szellem utánit. Mert „mi” mondja az apostol, „körül vagyunk metélve kezek nélküli körülmetélkedéssel.” (Kol. 2:11) És a próféta kijelenti: „Metéljétek körül szívetek keménységét.” (vö. 5Móz. 10:16)

A Sabbath viszont arra tanított, hogy nap mint nap folytatnunk kell Isten szolgálatát. „Mert úgy számíttattunk,” mondja az Apostol, Pál, „egész napon, mint a vágnivaló juh;” (Róm. 8:36; Zsolt. 44:LXX: 43:23) ez azt jelenti, hogy [Istennek] vagyunk szentelve, és folyamatosan szolgálunk hitünk szerint, és állhatatosak vagyunk abban, és tartózkodunk mindenféle kapzsiságtól (bírvágytól), és nem szerzünk vagy birtoklunk kincseket a földön. Ráadásul, az Isten Sabbathja (requietio Dei), ami a királyság, mintegy jelezve volt a teremtett dolgok által; amelyben az az ember, aki kitart Isten szolgálatában (Deo assistere) a nyugalom állapotában fog Isten asztaláról részesedni. (vö.: Luk. 22:29-30)

2. És azt a tényt, hogy az ember nem igazult meg ezek által, hanem hogy jelül adattak a népnek, mutatja az, hogy Ábrahám maga körülmetélkedés nélkül és a Sabbathok előírása nélkül „hitt Istennek, és ez igazságul számíttatott neki; és Isten barátjának hívatott.” (1Móz. 15:6; Gal. 3:6) Azután Lót is körülmetélkedés nélkül hozatott ki Sodomából, megkapva a szabadulást Istentől. Így Noé is, aki tetszett Istennek, habár körülmetéletlen volt, megkapta [a bárka] méreteit, ami a második emberi nem világa.

Énok is körülmetéletlenül nyerte el Isten tetszését, aki bár ember volt, az angyalok Istentől való

küldött hivatalát megsemmisítette (vö.: 1Énok. 15:2-6), és áthelyeztetett (felvitetett), és mostanáig Isten igazságos ítéletének tanújaként van fenntartva (konzerválva), mert az angyalok áthágás következtében ítéletre hullottak alá a földre, de az ember, aki Istennek tetszett, szabadításra (üdvösségre) vitetett fel (helyeztetett át).

Továbbá azon igaz emberek sokasága, akik Ábrahám előtt éltek, és azok a pátriárkák, akik Mózes előtt voltak, az említett dolgoktól függetlenül, és Mózes törvénye nélkül lettek megigazultak. Maga Mózes is azt mondja a népnek a Második Törvénykönyvben: „JHVH, a te Istened szövetséget kötött a Hóreben. JHVH nem atyáiddal kötötte ezt a szövetséget, hanem veletek." (5Móz. 5:2)

3. Tehát miért nem az atyákkal alapította meg a szövetséget az Örökkévaló? Mert „a törvény nem az igazságos emberért lett lefektetve (elrendelve)." (1Tim. 1:9) Hanem a Tízparancsolat értelme be volt írva az igazságos atyák szívébe és lelkébe, vagyis szerették az Istent, Aki alkotta őket, és nem okoztak sérelmet felebarátjuknak. Ezért nem volt olyan alkalom, hogy figyelmeztetni kellett volna őket tiltó rendeletekkel (correptoriis literis), mert magukban hordozták a törvény igazságosságát.

De amikor ez az igazságosság és Isten szeretete feledésbe merült, és kihalt Egyiptomban, Isten szükségszerűen, az ember iránti jóindulatának köszönhetően, hallhatóan kinyilatkoztatta magát, és hatalommal vezette ki a népet Egyiptomból azért, hogy az ember ismét Isten tanítványává és követőjévé válhasson; de lesújtott azokra, akik engedetlenek voltak, hogy ne vessék meg Teremtőjüket; és mannával táplálta őket, hogy értelmük/lelkük eledelt kaphasson (uti rationalem acciperent escam); ahogy Mózes is mondja a Második Törvénykönyvben: „És mannával táplált téged, amelyet nem ismertek atyáid, hogy megtudhasd, hogy az ember nem csak kenyér által él; hanem Isten minden beszéde szerint, amely Szájából származik." (5Móz. 8:3)

És az Isten iránti szeretetet parancsolta meg, és felebarátjuk felé jogos viselkedést tanított, hogy ne legyünk igazságtalanok, se méltatlanok Istenhez, Aki a Tízparancsolat eszközén keresztül készíti fel az embert a Vele való barátságra, és hasonlóképpen a felebarátjával (közelálló) való egyetértésre – ezek olyan dolgok, amelyek bizonyosan használnak az embernek magának; Isten azonban nem szorul rá semmire az embertől.

4. Ezért mondja az Írás: „Ezeket a szavakat mondta JHVH Izrael fiai egész gyülekezetének a hegyen, és nem tett hozzá többet;” (5Móz. 5:22) mert ahogyan már megjegyeztem, nem szorult rá semmire tőlük. És ismét Mózes mondja: „És most Izrael, mit kíván JHVH, a te Istened tőled? Csak hogy féljed JHVH-t, Istenedet, és járj minden útjában, és szeresd Őt, és szolgáld JHVH-t, Istenedet teljes szívből, és teljes lelkedből.” (5Móz. 10:12) Nos, ezek tették valóban dicsőségessé az embert, megadva azt, amire szüksége volt, nevezetesen Isten barátságát; de Istennek ők nem használtak semmit, mert Isten egyáltalán nem szorul rá az ember szeretetére.

Mert az ember Isten dicsőségének szükségében volt, amelyet más módon nem tudott elérni, csak Isten szolgálata által. És ezért Mózes ismét így szól hozzájuk: „Válaszd az életet, hogy élhess te, és magod, hogy szeresd JHVH-t, Istenedet, és hallgass hangjára, és ragaszkodj hozzá; mert ez az életed, és napjaid hosszúsága.” (5Móz. 30:19-20) Az Úr maga is, saját személyében a Tízparancsolat szavainak hasonlatosságát szólta mindenkinek, felkészítve az embert erre az életre; És ezért ezek a szavak [a tíz ige/szó] állandóan velünk maradnak, az Úr testben való eljövetele által kiterjesztetve és felmagasztaltatva, nem pedig eltöröltetve.

5. A szolgaság törvényei azonban Mózes által egymás után hirdettettek a népnek, alkalmas lévén tanításukra vagy büntetésükre, ahogy Mózes maga is kijelentette: „És JHVH parancsolta nekem abban az időben, hogy tanítsam meg nektek a törvényeket és ítéleteket.” (5Móz. 4:14) Ezeket a dolgokat tehát, amelyek szolgálat céljából és jel gyanánt adattak nekik, megszüntette a szabadság új szövetsége által. De megnövelte és kibővítette azokat a törvényeket, amelyek természetesek és nemesek, és mindenki számára közösek, hatalmasan és visszatartás nélkül megadva az embernek az örökbefogadtatás által, hogy megismerje Istent, az Atyát, és hogy szeresse Őt teljes szívvel, és tántorítatlanul követhesse szavát, miközben tartózkodik nem csupán a gonosz tettektől, hanem még az azok utáni vágyaktól is.

De megnövelte a tisztelet érzését is; mert a fiakban nagyobb tiszteletnek kell lenni, mint a szolgákban, és nagyobb szeretetnek atyjuk iránt. És ezért mondja az úr: „Minden hasztalan beszédért, amit beszélnek az emberek, számot adnak majd az ítélet napján.” (Mát. 12:36) És „aki azért néz egy asszonyt, hogy sóvárogjon utána, az már házasságtörést követett el vele szívében;” (Mát. 5:28) és „aki ok nélkül haragszik testvérére, méltó lesz az ítéletre” (Mát. 5:22) [Mindez azért lett kijelentve], hogy megtudjuk, hogy nem csak a tettekről fogunk számot adni Istennek, mint a szolgák, hanem még a szavakról és gondolatokról is, mint azok, akik valóban megkapták a szabadság erejét, amely [állapotban] az ember szigorúbban próbáltatik meg, hogy

vajon tisztelni, félni, és szeretni fogja-e az Urat. És ezért mondja Péter, „hogy nehogy a szabadságunk a rosszaság palástja legyen," hanem mintegy próba által a hitünk bizonyítéka.

17. Fejezet (XVII.)

1. Továbbá a próféták legteljesebb módon jelzik, hogy Isten nem volt szükségben a [nép] szolgai engedelmességére nézve, hanem saját maguk miatt írt elő bizonyos előírásokat a törvényben. És ismét, hogy Istennek nem volt szüksége az áldozataikra, hanem [csak megkövetelte] amiatt, hogy az azt felajánló embert világosan tanítsa az Úr, ahogy erre már rámutattam. Mert amikor azt érzékelte [az Úr], hogy elhanyagolják az igazságosságot, és távol tartják magukat Isten szeretetétől, és azt képzelték, hogy Istent áldozatokkal és egyéb szertartásokkal kell kiengesztelni, Sámuel még rájuk is szólt, ily módon: „Isten nem vágyakozik az egészen égő felajánlásokra és áldozatokra, hanem azt akarja, hogy hallgassanak a hangjára. Ímé, jobb a hajlandó engedelmesség a véres áldozatnál és a szófogadás a kosok kövérénél!"(1Sám. 15:22) Dávid szintén így szól: „Véres áldozatot és ételáldozatot nem kedveltél; hanem füleimet tökéletesítetted; égőáldozatot és bűnért való áldozatot sem kívántál." (Zsolt. 40:7) Így tanítja őket, hogy Isten engedelmességet kér, ami által ők biztonságban lesznek, és nem áldozatokat és tűzáldozatokat, ami nem segíti őket semmiben az igazságosság felé. És [Dávid eme kijelentés által] egyúttal az új Szövetségről is prófétál. Még ennél is világosabban beszél ezekről az ötvenedik zsoltárban: „Mert ha áldozatot kívántál volna, megadtam volna: Nem gyönyörködtél égő áldozatokban. Istennek való áldozat a megtört szellem; a töredelmes és bűnbánó szívet az Örökkévaló nem fogja megvetni." (Zsolt. 50:19 LXX)

Ezért, mivel Isten nincs szükségében semminek, ezt jelenti ki az előtte lévő zsoltárban: „Nem fogok elfogadni tulkot a te házadból, vagy bakokat a te aklaidból; mert enyém az erdőnek minden vadja, a barmok a hegyeken. Ismerem az egeknek minden szárnyasát, és a mező különféle fajtái az enyémek. Ha megéhezném, nem mondanám meg neked, mert enyém e világ és ennek teljessége. Avagy egyem-e én a bikák húsát, és a bakoknak vérét igyam-e?" (Zsolt. 49:9-13 LXX) Ezután, nehogy azt gondoljuk, hogy az Ő haragja miatt utasítja el ezeket, így folytatja, tanácsolva az embert: „Dicsérettel áldozzál az Istennek, és teljesítsd a felségesnek fogadásidat! És hívj segítségül engem a nyomorúság idején, én megszabadítlak téged és te dicsőítesz majd engem." Visszautasítva valóban azokat a dolgokat, amikről a vétkezők azt gondolták, hogy Istent azokkal kiengesztelhetik, és megmutatva azt, hogy Ő maga nem áll semminek szükségében; hanem csak buzdítja és tanácsolja őket azokra a dolgokra, amik által az ember megigazíttatik, és közel húzódik Istenhez. Ugyanezt a kijelentést teszi Ézsaiás is: „Mi célból a nekem való áldozataitok? Így szól JHVH. Én teljes vagyok." (Ézs. 1:11) És amikor

visszautasította az áldozatokat és a felajánlásokat, ahogyan az újholdakat és a sabbatokat, és az ünnepeket, és az összes szertartást, ami ezekhez kapcsolódik, így folytatja, figyelmeztetve őket, hogy mi vonatkozik a megmenekülésre: „Mosódjatok, tisztuljatok meg, távoztassátok el szemeim elől szívetekből a gonoszságot, szűnjetek meg a gonosz útjaitokról; tanuljatok jót tenni; törekedjetek igazságra, könnyítsetek az elnyomotton, pártoljátok az apátlanok és özvegyek ügyét; és jöjjetek, vitassuk meg együtt, így szól JHVH." (Ézs. 1:16-18)

2. Mert nem amiatt történt hogy elutasította az áldozataikat mintha mérges lett volna, mint egy ember – ahogy sokan ezt merészelik mondani – hanem mert megszánta vakságukat, és arra nézett, hogy az igaz áldozatra tanácsolja [őket], hogy azt ajánlják fel, ami megbékíti Istent, hogy életet kaphassanak tőle. Ahogy máshol kijelenti: „Istennek való áldozat a lesújtott szív: jóillat Istennek az Őt dicsőítő szív, [mert] ő formálta azt." (vö. Zsolt. 51:19 LXX: 50.19) Mert ha haragjából utasította volna vissza az áldozataikat, mintha azok olyan emberek lettek volna, akik érdemtelenek könyörületére, biztosan nem sürgette volna ugyanezeket a dolgokat tőlük, mint olyanokat, amik által meg lehetnek mentve. De mivel Isten irgalmas, nem vágta el őket a jó tanácstól. Mert miután ezt mondta Jeremiás által: „Minek nekem ez a tömjén, a mi Sébából kerül, és a messze földről való jóillatú fahéj? A ti égőáldozataitok nincsenek kedvemre, sem a ti véres áldozataitok nem tetszenek nekem." (Jer. 6:20) Így folytatja: „Halljátok JHVH szavát, egész Júda! Ezeket mondja JHVH, Izrael Istene, egyenesítsétek ki az útjaitokat, és megalapozlak titeket ezen a helyen. Ne bízzatok hazug szavakban, mert egyáltalán nem lesz hasznotokra, mondván: Az Úr temploma, az Úr temploma [itt] van."

3. És ismét, amikor rámutat arra, hogy nem amiatt vezette ki őket Egyiptomból, hogy áldozatokat mutathassanak be neki, hanem, hogy elfelejtvén az egyiptomiak bálványimádását, képesek legyenek meghallani az Örökkévaló beszédét, ami megmenekülés és dicsőség volt számukra, ugyanezen Jeremiás által kijelenti: „Ezt mondja a Seregek Ura, Izráel Istene: Égőáldozataitokat rakjátok a ti véres áldozataitokhoz, és egyetek húst! Mert nem szóltam a ti atyáitokkal, és nem rendelkeztem velök, amikor kihoztam őket Égyiptom földéről, az égőáldozat és véres áldozat felől; Hanem ezekkel a szavakkal utasítottam őket, mondva: Hallgassatok az én szómra, és én Istenetekké leszek, ti pedig az én népemmé lesztek, és mind csak azon az úton járjatok, a melyre utasítottalak titeket, hogy jól legyen dolgotok! De nem hallgattak, és fülöket sem hajtották felém, hanem gonosz szívök képzelődéseiben jártak, és hátrafelé mentek, nem előre." (Jer. 7:21-24) És ismét, amikor ugyanezen beszéd által kijelenti: „Hanem azzal dicsekedjék, a ki dicsekedik, hogy értelmes és ismer engem, hogy én vagyok JHVH, aki kegyelmet, ítéletet és igazságot gyakorlok e földön"(Jer 9:24) Hozzáteszi: „Mert ezekben a dolgokban van tetszésem, szól JHVH," nem pedig áldozatokban, és véres áldozatokban és tűzáldozatokban. Mert a nép nem elsődleges fontosságúként kapta ezeket az előírásokat,

hanem másodlagosként, és a már bizonyított célból, ahogy Ézsaiás ismét szól: „Nincsenek nekem juhaim égőáldozataid között, sem nem dicsőítettél engem áldozataiddal, sem nem szereztél nekem pénzen füstölőt, sem nem vágytam áldozataid zsírját, hanem vétkeidben és igazságtalanságaidban álltál elém.” (Ézs. 43:23-24) És folytatja, ezért „erre az emberre fogok tekinteni, arra, aki alacsony és szelíd, és beszédeimet remegi.” (Ézs. 66:2)„Mert a zsír és a kövér hús nem fogja elvenni tőled a te igazságtalanságodat.”„Ez az a böjt, amit választottam, szól JHVH, oldd föl minden kötelékét a gonoszságnak, bontsd fel az erőszakos szerződések kapcsait, bocsásd el az összetörteket szabadsággal, és szaggass szét minden igazságtalan írást! Törd meg az éhezőnek készakarva a kenyered, és a tető nélküli szegényeket vidd be házadba! Ha meztelent láttál, fedezd be, és magod házához tartozókból levőket ne nézd le! Akkor előtör majd a hajnali fényed, és gyógyulásaid hamar fel fognak kelni, és igazságosságod előtted fog menni, és Isten dicsősége körülövez majd téged. És még beszéded közben így fogok szólni: Íme, itt vagyok!” (Ézs. 58:5-9) És Zakariás a tizenkét próféta között szintén kimutatja a népnek Isten akaratát, mondván: „Ezeket a dolgokat jelenti ki JHVH a Mindenható: Igaz ítélettel ítéljetek, és irgalmasságot és könyörületességet gyakoroljon ki-ki a testvérével! Özvegyet és árvát, jövevényt és szegényt ne nyomjatok el, és egymás ellen még szívetekben se gondoljatok gonoszt!” (Zak. 7:9-10) És ismét, így szól: „Ezek azok a szavak, amiket mondj: Igazságot szóljon ki-ki az ő közelvalójával és békességes ítélettel ítéljetek a ti kapuitokban, és senki ne képzeljen az ő szívében gonoszt az ő testvére ellen; s a hamis esküvést se szeressétek, mert ezek azok, a miket én mind gyűlölök, így szól JHVH a Mindenható.” (Zak. 8:16-17)

4. Mindezekből egyértelmű, hogy Isten nem áldozatokat és égő áldozatokat várt tőlük, hanem hűséget (hitet), és engedelmességet, és igazságosságot megmenekülésük miatt. Ahogy Isten, mikor Hóseás próféta által akaratát tanítva nekik így szólt: „Könyörületet kívánok, mintsem hogy áldozatot, és az Isten ismeretét inkább, mintsem hogy égőáldozatot.” (Hós. 6:6) Emellett a mi urunk is ugyanerre figyelmeztette őket: „Ha pedig tudnátok, mit jelent ez: Irgalmasságot akarok és nem áldozatot, nem ítéltétek volna el (kárhoztattátok volna) az ártatlanokat.” (Mát. 12:7) Ez úton tanúskodik a prófétákról, hogy ők az igazságot hirdették; ezeket az embereket pedig megvádolja, hogy a saját hibájuk miatt bolondok.

5. Ismét, útbaigazítva a tanítványait, hogy ajánlják föl Istennek az Ő saját teremtett dolgainak első zsengéit – nem mintha [Istennek] szüksége lenne rájuk, hanem hogy ők maguk ne legyenek se gyümölcstelenek, se hálátlanok – vévén a teremtett dolgot, a kenyeret, hálákat adott és azt mondta: „Ez az én testem.” És hasonlóképpen a poharat, ami [szintén] annak a teremtésnek része, ahová mi is tartozunk, a vérének vallotta, és az új szövetség új áldozatát tanította; amit az Egyház az apostoloktól kapva az egész világban felajánl Istennek, neki, Aki a létezés (létfenntartás) eszközeiként adja nekünk a saját ajándékainak első zsengéit az új szövetségben,

amiről Malakiás a tizenkét próféta között így szólt korábban: „Nem telik kedvem bennetek, azt mondja JHVH a Mindenható, és az áldozatot sem fogom elfogadni a ti kezetekből. Hiszen napkelettől fogva napnyugatig dicsőítve van az én nevem a nemzetek között, és minden helyen tömjénnel áldoznak az én nevemnek és tiszta áldozattal! Mert nagy az én nevem a nemzetek között! Mondja JHVH a Mindenható.” (Mal. 1:10-11) A legegyszerűbb módon jelezve ezen szavak által, hogy a korábbi népnek, [Izraelnek,] abba kell hagynia az Istennek való áldozatokat, és hogy minden helyen áldozatot kell felajánlani Neki, méghozzá tiszta áldozatot; és hogy az Ő neve megdicsőül a nemzetek között.

6. De milyen más név van, amit dicsőítenek a nemzetek között a mi urunkén kívül, aki által az Atya [is] megdicsőül, és az ember is? És mivel ez az Ő saját Fiának [neve], aki Általa (Isten által) lett emberré téve, [Isten ezt a nevet] Sajátjának mondja. Épp úgy, mint egy király, ha fest a fiáról egy arcképet, helyesen hívja azt a saját arcképének, ezen két ok miatt: egyrészt, mert ez az ő fiának arcképe, másrészt mert ez a saját alkotása. Ugyanígy az Atya elismeri a Felkent Jahósua nevét, ami az egész világon megdicsőül az Egyházban, hogy az a saját [neve], egyrészt mivel ez az ő Fiának neve, másrészt, mert Ő, aki maga adta az Urat az emberek megmenekülésáért, ezáltal ismertette meg azt [a nevet velük]. Mivel tehát a Fiú neve az Atyához tartozik, és mivel az Egyház a mindenható Istenben a Felkent Jahósuán keresztül tesz felajánlásokat (áldozatokat), ezért ezen két dolog alapján helyesen szól: „És minden helyen tömjénnel áldoznak az én nevemnek és tiszta áldozattal.” János pedig a Jelenésekben kijelenti, hogy a „tömjén a szentek imádsága”.(Jel. 5:8)

18. Fejezet (XVIII.)

1. Az Egyház áldozata tehát, amire az úr útmutatást adott, hogy fel legyen ajánlva az egész világon, Istennél tiszta áldozatnak számít, ami szívesen látott Őelőtte; nem mintha szüksége lenne az áldozatra tőlünk, hanem az, aki a felajánlást teszi, maga dicsőül meg abban, amit felajánl, ha az ajándékát elfogadják. Mert az ajándék által tiszteletet és szeretetet mutatnak be a Király felé; és az úr, megkívánva tőlünk, hogy teljes egyszerűségben és ártatlanságban ajánljuk fel [az áldozatot], így fejezte ki magát: „Ha tehát adományodat oltárra viszed, és ott eszedbe jut, hogy testvérednek van valamije ellened, hagyd az adományt az oltár előtt, eredj el, békülj ki előbb testvéreddel, és csak aztán jöjj el és vidd fel adományodat.” (Mát. 5:23) Kötelezve vagyunk ezért arra, hogy felajánljuk Istennek az Ő teremtésének első gyümölcseit, ahogy Mózes is mondja: „Ne jelenj meg JHVH a te Istened jelenlétében üres kézzel!” (5Móz. 16:16) Azért, hogy az ember, akit hálásnak tekintenek (számítanak), azon dolgok által, amiben megmutatta a

háláját, megkaphassa a tisztességet, ami Istenből árad.

2. És maga az áldozatadás sem lett általánosságban félretéve; mert ott is voltak áldozatok [a zsidók között], és itt is vannak áldozatok [a keresztények között]. Voltak felajánlások a nép között, és vannak itt is, az Egyházban: és csak a felajánlások fajtái változtak meg, annyiban, hogy a felajánlást már nem szolgák, hanem szabad emberek teszik. Mert az Úr egy és ugyanaz; de a szolgai felajánlásnak is saját jellemzői vannak, és a szabad ember felajánlásának is megvan a sajátja, azért, hogy az áldozatok által is kinyilvánuljon a szabadság ismertetőjele. Mert Istennel semmi sem értelmetlen, vagy jelentéstelen, vagy szándék nélküli. És emiatt [a zsidók] a tizedeiket szentelték Neki, de azok, akik szabadságot kaptak, az egész vagyonukat az Úr céljaira tették félre, örömmel és szabadon adományozták – és nem a kevésbé értékes részeit – a tulajdonaikat, mivel hogy jobb dolgokban reménykednek; ahogy a szegény özvegy is cselekedett, aki az egész megélhetését az Isten kincstárába helyezte.

3. Mert a kezdetnél Isten méltányolta Ábel ajándékait, mert egyszerűséggel (egyenességgel) és igazságossággal ajánlotta fel őket, de nem vette tekintetbe Káin áldozatát, mert annak szíve rosszakarattal és irigységgel volt megosztva, amiket a testvére ellen dédelgetett, ahogy Isten mondja, amikor megdorgálta rejtett gondolatait: „Bár te helyesen ajánlottál fel, mégis, hogy ha nem helyesen osztottál fel, vajon nem vétkeztél-e? Csendesedj el.” (1Móz. 4:7 – LXX), mivel Isten nem az áldozatok [szertartása] által békül meg. Mert ha bárki arra törekszik, hogy pusztán külső megjelenésre ajánljon fel áldozatot, kifogástalanul, megfelelő rendben, és a kijelölt [idő] szerint, lelkében azonban nem kész a helyes és illő közösségre az embertársával, és Istent sem féli; Aki tehát így titkos vétket dédelget, az a külső megjelenésre (látszólag) helyesen felajánlott áldozatával nem téveszteti meg Istent; se nem fog neki az ilyen áldozat használni semmit, hanem csak az, ha feladja a gonoszt, ami megfogant benne, nehogy a bűn a képmutató cselekedet által saját magát tegye önmaga elpusztítójává. Ezért jelentette ki az Úr is: „Jaj nektek képmutató írástudók és farizeusok, hogy a meszelt sírokhoz hasonlítotok, melyek kívülről szépeknek látszanak, de melyek belül holt csontokkal és mindenféle tisztátalansággal vannak tele. Így ti is kívülről igazságosaknak látszotok az embereknek, belülről azonban képmutatással és törvényrontással vagytok tele.” (Máté 23:27-28) Mert bár külsőre úgy tűnt, hogy helyesen ajánlják fel az áldozatot, mégis magukban Káinhoz hasonló irigység volt; ezért vágták le az Igazságost, megvetvén az Ige tanácsát, ahogy Káin is tette.

Mert [Isten] ezt mondta neki: „Csendesedj el! (Légy nyugalomban.)” De ő nem egyezett bele. Már pedig mi mást jelentene, hogy „csendesedj el”, mint hogy tartózkodj a szándékolt erőszaktól? És hasonló dolgokat szólván ezeknek az embereknek, kijelenti: „Vak farizeus,

tisztítsd meg előbb a pohár belsejét, hogy így a külseje is tiszta legyen." (Máté 23:26) De ők nem hallgattak rá. Mert Jeremiás ezt mondja: „Íme, sem a szemeitek, sem a szívetek nem jó; hanem kapzsiságaitokra [fordult], és hogy ontsa az ártatlan vért, és igazságtalanságra, és emberölésre, hogy ezeket tegyétek." (Jeremiás 22:17 LXX) És ismét, Ézsaiás ezt mondta: „Tanácskoztatok, de nem Tőlem, és szövetségeket kötöttetek, de nem Szellemem által." (Ézs. 30:1) Annak érdekében tehát, hogy a belső vágyuk és gondolataik világosságra kerülésével megmutathassa azt, hogy Isten feddhetetlen, és nem idéz elő gonoszt, azért amikor Káin sehogy sem csendesedett el, így szólt hozzá: „Rád lesz vágyódása, és te uralkodj felette." (1Mózes 4:7) Így beszélt hasonló módon Pilátushoz is: „Nem volna semmi hatalmad ellenem, ha felülről nem adták volna neked." (János 19:11) Isten mindig odaadja az igazságos embert, hogy az, miután meg lett próbálva azzal, amit szenvedett és amit eltűrt, el legyen fogadva; de a gonoszt cselekvő, megítéltetve a megtett cselekedetei által, el legyen utasítva. Ezért az áldozatok nem szentelnek meg egy embert sem, mert Istennek nem szükségesek az áldozatok; hanem a felajánló lelkiismerete, hogyha tiszta, az, ami megszenteli az áldozatot, és így megindítja Istent, hogy fogadja el [a felajánlást], mint egy baráttól. „De a bűnös" szól „aki borjút áldozik Nekem, mint ha kutyát vágott volna." (Ézs. 66:3 LXX)

4. Amennyiben tehát az Egyház egyszerűségben (egyenességben) tesz felajánlást, az ő ajándéka jogosan van tiszta áldozatnak beszámítva Istennél. Ahogy Pál írja a Filippibelieknek: „Telítve vagyok, miután Epafroditusztól a tőletek jövőt megkaptam, gyönyörűséges jó illatot, szívesen fogadható áldozatot, mely Istennek kedves." (Fil. 4:18) Mert mindannyiunkra tartozik, hogy áldozatot mutassunk be Istennek, és minden dologban hálásnak találtassunk Isten, a mi alkotónk felé, tiszta gondolkodásban, és képmutatástól mentes hitben, jól megalapozott reménységben, buzgó szeretetben, felajánlva az Ő saját teremtett dolgainak első zsengéit. És egyedül csak az Egyház mutatja be ezt a tiszta áldozatot a Teremtőnek, felajánlva Neki, hálaadásokkal, a teremtéséből [származó dolgokat]. De a zsidók nem így áldoztak, mert a kezeik vérrel telítettek; mert nem fogadták be a Beszédet, akin keresztül van a felajánlás Istennek. Sem az eretnekek egyéb imaházai (synagogae) nem mutatják be [ezt az áldozatot]. Mert néhányan, az által, hogy azt állítják, hogy az Atya különböző a Teremtőtől, amikor felajánlják Neki azt, ami a mi teremtésünkhöz tartozik, más tulajdonára kapzsinak állítják be Őt, és olyannak, aki arra vágyik, ami nem a sajátja. És ismét, akik azt állítják, hogy a körülöttünk lévő dolgok szakadásból, tudatlanságból és szenvedélyből keletkeztek, azok amikor tudatlanságnak, szenvedélynek és szakadásnak gyümölcseiből áldoznak, vétkeznek az Atyjuk ellen, és inkább sértésnek vetik Őt alá ahelyett, hogy hálákat adnának Neki. De hogyan lehetnének következetesek önmagukban, [amikor azt mondják,] hogy a kenyér, ami fölött hálát adtak, az ő uruknak teste, és a pohár az ő vére, ha őt magát nem hívják a világ Teremtője Fiának, azaz az Ő Beszédének, aki által a fa gyümölcsöző, és a források előtörnek, és a föld megadja „először a szárt, majd a kalászt, aztán teli magot a kalászban".

5. Azután hogyan mondhatják azt, hogy a hús, ami az úr testével és vérével van táplálva, romlásnak indul, és nem részesül az életből? Ezért vagy változtassák meg nézeteiket, vagy szűnjenek meg az előbb említett dolgok felajánlásától. A mi nézetünk viszont összhangban van az Úrvacsorával, az Úrvacsora pedig megalapozza a nézetünket. Mert mi az Ő sajátját ajánljuk fel Istennek, következetesen hirdetve a hús és a Szellem szövetségét és egységét. Mert ahogy a kenyér, ami a földből származik, Isten megszólítását megkapva többé már nem közönséges kenyér, hanem Úrvacsora, és [már] két valóságból áll, földiből és mennyeiből; úgy a mi testeink is, amikor megkapják az Úrvacsorát, többé már nem romlandóak, [mivel] reményük van az örökkévalóságra való feltámadásra.

6. Mi pedig felajánlást teszünk Neki, nem úgy, mintha szükségben lenne erre, hanem hálát viszonzunk az Ő ajándékáért, és így megszenteljük azt, ami teremtve lett. Mert ahogy Istennek nincs szüksége a javainkra, úgy szükséges viszont nekünk valamit felajánlani Istennek; ahogy Salamon mondja: „Aki megszánja a szegényt, JHVH-nak kölcsönöz.” (Péld. 19:17) Mert Isten, akinek nincs szüksége semmire, e célból veszi magához a mi jó munkáinkat, hogy az Ő saját jó dolgaiból biztosítson nekünk kárpótlást (jutalmazást), ahogy a mi urunk is mondja: „Jertek Atyámnak áldottai, vegyétek a királyságot, mely nektek készült. Mert megéheztem s ti ennem adtatok, megszomjaztam s innom adtatok, jövevény voltam s körötökbe fogadtatok, meztelen voltam és felruháztatok, elerőtlenedtem és meglátogattatok, tömlöcben voltam és hozzám jöttetek.” (Máté 25:34-36) Ezért, ahogy Isten nincs szükségében ezeknek a szolgálatoknak, mégis azt kívánja, hogy megtegyük ezeket a saját hasznunkra; úgy a Beszéd is ugyanezt az előírást adta az áldozatok bemutatására, annak ellenére, hogy ő maga nem volt rájuk szükségben, hogy így megtanulhassák Istent szolgálni; ezért az ő akarata is, hogy az oltárnál ajándékokat ajánljunk fel, rendszeresen és megszakítások nélkül. Az oltár pedig a mennyben van, (hiszen arra a helyre irányulnak a mi imádságaink és áldozataink); és a szentély [is] ehhez hasonlóan [ott van], ahogy János mondja a Jelenésekben: „És megnyílt Isten temploma.” (Jel. 11:19) És a sátor szintén: „Mert íme,” mondja „Istennek sátora, amiben az emberek között fog lakni.” (Jel. 21:3)

19. Fejezet (XIX.)

1. Az ajándékokat, felajánlásokat, és az összes többi áldozatot pedig előképben kapta a nép, ahogy Mózesnek meg lett mutatva a hegyen, ugyanattól az Istentől, akinek nevét az összes nemzet között dicsőíti az Egyház. De összeillő az, hogy azok a földi dolgok, amiket mindannyiunk

köré kiterjesztettek a mennyeiek jelképei legyenek, mindkettőt viszont ugyanaz az Isten alkotta. Mert semmi más módon nem hasoníthatta a szellemi dolgok képét, [hogy fel tudjuk fogni azokat]. De azokról a dolgokról, amik felettébb mennyeiek és szellemiek, és amennyire minket illetnek láthatatlanok és kifejezhetetlenek, azt állítani, hogy azok viszont [további] mennyei dolgok és egy újabb Pleroma (Teljesség) képei, és [azt mondani,] hogy az Isten egy másik Atya képmása, ez egyrészt az igazságtól elkóboroltak szerepének eljátszása, másrészt a teljesen bolondoké és féleszűeké. Mert, ahogy már ismételten megmutattam, az ilyen emberek szükségesnek fogják találni, hogy állandóan újabb előképek előképeit, és képmások képmásait találjanak ki, és soha nem lesznek [képesek] arra, hogy elméjüket az egy és az igaz Istenben megerősítsék. Mert a képzelődéseik túlterjednek az Istenen, és szívük [gondolata szerint] felülmúlták a Mestert magát is, elgondolásukban valóban emelkedettek és magasabb rangúak nála, de a valóságban elfordulnak az igaz Istentől.

2. Ezeknek az embereknek joggal lehet mondani, (ahogy az Írás maga is javasolja): milyen messze emelitek fel Isten fölé a képzelgéseiteket, ó ti elhamarkodottan büszkélkedők? Hallottátok, „hogy az egek ki vannak mérve a kezének tenyerében” (Ézsaiás 40.22 LXX) mondjátok hát el ennek mértékét, soroljátok el könyökeinek (hosszmérték) végtelen sokaságát, magyarázzátok el nekem a teljességét, szélességét, hosszát, a magasságát, a megmérésének kezdetét és végét, dolgokat, amiket az ember szíve nem ért meg, és nem foghat fel. Mert a mennyei kincsek valóban nagyszerűek: Istent nem lehet a szívben megmérni, és felfoghatatlan az elmében Ő, aki tenyerének mélyedésében tartja a földet. Ki érzékeli az Ő jobb kezének hatalmas mértékét? Ki ismeri az Ő ujját? Vagy ki érti meg az Ő kezét, azt a kezet, ami az óriási méreteket megméri; azt a kezet, ami a saját mértéke által kiterjeszti az egek mértékét, és ami a tenyerében átfogja a földet, annak mélységeivel együtt; ami magába foglalja az egész teremtés szélességét, hosszát, lenti mélységét és fenti magasságát, a láthatóakat, a hallható és megérthető dolgokat, és azokat is, amik láthatatlanok? És emiatt Isten „minden fejedelemség, fennhatóság, hatalom, uraság és minden nevezett dolog fölött” (Ef. 1:21) van, minden teremtett és megalapozott dolog fölött. Ő az, aki betölti az egeket, és a mélységeket szemléli, és jelen van mindannyiunkkal is. Mert ezt mondja: „Csak a közelben vagyok-e én Isten? És nem vagyok-e Isten a messzeségben is? Elrejtőzhet valaki titkos helyekre, hogy én ne lássam őt?” (Jer. 23:23 LXX) Mert az Ő keze ragad meg minden dolgot, és az az, ami megvilágítja az egeket, és kivilágítja az ég alatt lévő dolgokat, és megpróbálja a veséket és a szíveket, és a rejtett dolgokban is jelen van, és a mi titkos [gondolatainkban], és nyíltan táplál és megőriz bennünket.

3. De ha az ember nem képes ésszel felfogni az Ő kezének nagyságát és teljességét, hogyan lehetne képes arra valaki, hogy megértsen, vagy megismerhessen szívével egy ilyen nagy Istent? Mégis, mintha már megmérték volna, és tüzetesen kivizsgálták volna Őt, és minden oldalról

feltérképezték volna Őt, azt találták ki, hogy Istenen túl létezik egy másik Korszakok Teljessége (Pleroma of Aeons), és egy másik Atya; bizonyára nem azért, mert a mennyei dolgokra tekintettek fel, hanem mert ténylegesen leereszkedtek az őrület mélységes mélyébe (Bythus); azt állítván, hogy az ő Atyjuk csak a Teljességen túli dolgok határáig terjed ki; és így egyiket sem (ti. az Atyát és a Teljességet) állítják be tökéletesnek, vagy olyannak, aki minden dolgot magában foglal. Mert az előbbi hiányos lesz az egész Teljességen kívüli teremtett világra nézve, az utóbbi pedig a Teljességen belüli [ideális] világ tekintetében; és [emiatt] ezek közül egyik sem lehet a mindenség Istene. Az viszont, hogy senki sem képes maradéktalanul kijelenteni Isten jóságát az Ő általa teremtett dolgokból, nyilvánvaló mindenkinek, és az is, hogy az Ő nagysága nem hiányos, hanem minden dolgot magába foglal, még hozzánk is kiterjedve, és hogy velünk van, azt mindenki elismeri, aki méltó elgondolásokat tart fenn Istenről.

20. Fejezet (XX.)

1. Ami pedig a nagyságát illeti, következésképpen, nem lehetséges Istent megismerni, mert az lehetetlen, hogy az Atya mérhető legyen; de az Ő szeretetét illetően – mert ez az, ami Istenhez vezet minket az Ő Beszéde által – ha engedelmeskedünk neki, minduntalan megtanuljuk hogy van egy ilyen nagy Isten, és hogy Ő az, aki egyedül alapított meg, és választott ki, és ruházott fel, és foglal magába mindent; minden dolog között pedig bennünket is és ezt a mi világunkat is. Mi is tehát teremtettek vagyunk, azokkal a dolgokkal együtt, amiket magába foglal. És Ő az, akiről az írás ezt mondja: „És Isten megalkotta az embert, vevén a föld sarát, és az arcába lehelte az élet lehelletét.” (1Móz. 2:7) Ezért nem angyalok voltak, akik alkottak minket, se nem rendelkeztek angyalok hatalommal, hogy megalkossák az Isten képmását, sem senki más, kivéve az ÚR (JHVH) Beszédét, sem semmilyen olyan Erő [nem rendelkezett ilyen hatalommal], ami a mindenek Atyjától távol lenne. Mert Istennek nem volt szüksége ezekre [a lényekre] azon dolgok teljesítéséhez, amiket magában elhatározott, hogy el legyenek végezve, mintha nem volna neki saját keze. Mert mindig vele voltak a Beszéd és a Bölcsesség, a Fiú és a szellem, akik által, és akikben szabadon és önként alkotott meg mindent, és akikhez így szól: „Alkossunk embert a mi képmásunkra és hasonlatosságunkra. (1Móz. 1:26) Saját magából vette [tehát] az alkotott teremtmények lényegét, és a mintázatot a teremtett dolgokhoz, és a világ midnenféle díszítéséhez.

2. Igazul jelenti ki tehát az írás, ami ezt mondja: „Mindenekelőtt hidd, hogy egy Isten van, aki mindent megalapozott és elkészített, és a nem létezőből hozta elő azokat, amiknek létre kellett jönniük, Ő, aki mindeneket magába foglal, de Őt nem foglalja magába senki!” (Hermász Pásztora, 26:1) Szintén helyesen szólt Malakiás próféta: „Vajon nem egy Isten az, aki teremtett

minket? Nem egy Atyánk van mindannyiunknak?” (Mal. 2:10) Ezzel egybehangzóan szól az apostol is: „Egy Isten van, az Atya, aki mindenek felett van, és mindannyiunkban.” (Ef. 4:6) Az úr is hasonlóan szól: „Mindent átadott nekem az én Atyám.” (Luk. 10:22) Nyilvánvalóan az [adta át neki], Aki mindent megteremtett; mert nem másvalakinek a dolgait adta át neki, hanem a sajátjait. De a „minden dolog” [azt is jelenti], hogy semmit nem tartott vissza tőle [az Atya], és ez okból ugyanez a személy (ti. a Felkent) az élők és holtak bírája; „birtokolva Dávid kulcsait: ő kinyit, és senki nem csukja azt be; ő bezár, és senki nem nyitja azt fel.” (Ézs. 22:22, Jel. 3:7) Mert senki sem volt képes kinyitni az Atya könyvét, sem az égben, sem a földön, vagy a föld alatt, sem rátekinteni, kivéve a levágott Bárányt, aki megváltott bennünket a saját vérével, minden dolog fölött hatalmat kapva ugyanattól az Istentől, aki mindeneket megalkotott a Beszéd által, és feldíszítette őket a Bölcsesség által, amikor a Beszéd testté lett, azért, hogy ahogy az Isten Beszédének felsőbbsége van az egekben, úgy hasonlóan felsőbbsége legyen a földön, mivel hogy igazságos ember volt, „aki bűnt nem követett el, se nem találtatott álnokság a szájában” (1Pét. 2:22). És hogy első rangú legyen azon dolgok felett [is], amik a föld alatt vannak, maga lett az „elsőszülött a halottak közül” (Kol. 1:18), és hogy mindenek, ahogy már elmondtam, szemlélhessék a Királyukat, és hogy az atyai fény (világosság) találkozhasson és megnyugodhasson a mi urunk testén, és eljusson hozzánk az ő ragyogó testétől, és így az ember elérhesse a halhatatlanságot, felöltöztetvén az atyai világosságba.

3. Azt is nagymértékben kimutattam, hogy a Beszéd, nevezetesen a Fiú, mindig az Atyával volt; és hogy a Bölcsesség szintén, ami a Szellem, jelen volt vele, az egész teremtést megelőzően, így jelenti ki Salamon által: „Isten bölcsesség által alapozta meg a földet, és megértés által alapította meg az egeket. Tudása által fakadtak fel a mélységek, és folyattak harmatot a felhők.” (Péld. 3:19-20 LXX) És ismét: „JHVH útjainak kezdetéül teremtett engem, az Ő munkáira; a korszak előtt megalapozott engem, a kezdetben, a föld alkotása előtt, és a mélységek alkotása előtt, és a vizek forrásainak előtörése előtt, a hegyek elültetése előtt, minden dombok előtt szült engem.” (Péld. 8:22-25 LXX) És ismét: „Amikor elkészítette az eget, mellette voltam, és amikor megalapította a mélység forrásait; amikor erőssé tette a föld alapjait, vele voltam a készítésükben. Én voltam az, akiben örvendezett, és minden időben, naponként vigadoztam színe előtt, amikor örvendezett a világ bevégzésén, és örvendezett az emberek fiaiban.” (Péld. 8:27-30)

4. Így tehát egy Isten van, aki a Beszéd és Bölcsesség által megalkotott és elrendezett mindent; de ugyanez a Teremtő (Demiurge) is, Aki ezt a világot az emberi fajra bízta, és Aki, ami a nagyságát illeti, valóban minden általa teremtett számára ismeretlen – mert senki ember nem kutatta ki az Ő magasságát, akár az ősiek közül, akik már elmentek pihenni, akár azok közül, akik még életben vannak –; de ami az Ő szeretetét illeti, úgy mindig is ismert az által, aki által

minden dolgot elrendezett. Ez pedig az Ő Beszéde, a mi urunk, a Felkent Jahósua, aki az utolsó időkben emberré lett az emberek között, hogy összekapcsolhassa a véget a kezdettel, azaz az embert Istennel. Ezért a próféták kijelentették – megkapván ugyanettől a Beszédtől a prófétai ajándékot – a hús szerinti eljövetelét, ami által az Atya jótetszése szerint megtörtént az Isten és ember egybesímulása és közössége. Az Isten Beszéde [így] előre megmondta a kezdettől, hogy Isten láthatóvá kell váljon az embereknek, és beszélgetnie kell velük a földön, tanácskozni velük, és jelen kell legyen a saját teremtése közt, megmentve azt, és felfoghatóvá (érzékelhetővé) kell válnia a teremtése számára, és megszabadítani minket mindazoktól, akik gyűlölnek minket, azaz a gonoszság minden szellemétől; előidézve, hogy Istent szolgáljuk a mi minden napjainkon szentségben és igazságosságban, és hogy átölelve (magunkba fogadva) Isten szellemét átjuthassunk az Atya dicsőségébe.

5. A próféták ezeket a dolgokat fejtették ki prófétai módon; viszont azt nem [hirdették], ahogy egyesek mégis állítják, hogy Ő, akit a próféták láttak, egy másik [Isten] volt, lévén a mindenség Atyja láthatatlan. Mégis ez az, amit ezek az eretnekek hirdetnek, akik összességében tudatlanok a prófécia természetét illetően. Mert a prófécia a jövendő dolgokat jósolja meg, azaz előre mutatja azokat a dolgokat, amik majd [a prófécia] után lesznek meg. A próféták tehát idő előtt jelezték, hogy Isten látható lesz az emberek által; ahogy az úr is mondja: „Áldottak a tisztaszívűek, mert meglátják Istent.” (Mát. 5:8) De ami Isten nagyságát és csodálatos dicsőségét illeti: „senki ember nem láthatja Istent és élhet” (2Móz. 33:20), mert az Atya felfoghatatlan. De ami az Ő szeretetét, és jóakaratát, és az Ő végtelen erejét illeti, még ezeket is odaadományozza azoknak, akik szeretik Őt, azaz, hogy lássák Istent, amit a próféták is megjövendöltek. „Mert ami az embernél lehetetlen, lehetséges Istennel.” Mert az ember nem láthatja Istent a saját ereje által; de amikor Istennek úgy tetszik, láthatóvá válik, akinek akarja, amikor akarja, és ahogy Ő akarja. Mert Isten minden dologban erőteljes, Aki abban az időben, látomásokban a szellem által valóban látható volt, és szintén látható volt képmásként a Fiú által is; és látható lesz atyai módon az egek királyságában is. A szellem valósággal előkészíti az embert az Isten Fiában, és a Fiú elvezeti őt az Atyához, az Atya pedig romolhatatlanságot adományoz az örök életre, ami mindenekre eljön abból a tényből, hogy látják az Istent. Mert, ahogy akik látják a világosságot, azok a világosságban vannak, és részt vesznek annak fényességében; ugyanígy azok, akik Istent látják, Istenben vannak, és megkapják az Ő nagyszerű ragyogását. És ez a ragyogás megeleveníti (újraéleszti) őket, ezért azok, akik látják Istent, életet kapnak. És ez az oka annak, hogy bár Ő a felfogóképességen túl van, határtalan és láthatatlan, mégis láthatóvá tette magát, és felfoghatóvá, és a hívők befogadóképességén belülivé, hogy megelevenítse azokat, akik a hit által megkapják és meglátják Őt. Mert ahogy az Ő nagysága túl van a kitalálhatóságon, úgy a jósága is a kifejezhetőségen; ami által miután megláttatott, életet adományoz azoknak, akik Őt látják. Nem lehetséges az élettől távol élni, az élet útja pedig az Istennel való közösségben található; az Istennel való közösség pedig: ismerni Istent, és élvezni az Ő jóságát.

6. Az emberek tehát azért láthatják Istent, hogy élhessenek, ezen látás által romolhatatlanná téve, és eljussanak egészen az Istenhez is; amit, ahogy már elmondtam, kijelentettek a próféták, hogy Isten látható lesz azoknak az embereknek, akik az Ő szellemét hordozzák [magukban], és mindig türelmesen várnak az eljövetelére. Ahogy Mózes is mondja a Második Törvénykönyvben: „Látni fogjuk, hogy az Isten emberrel szól, és ez mégis él." (5Móz. 5:24) Mert ezen emberek közül néhányan látták a prófétai szellemet, és élő befolyásának kiöntését mindenféle ajándékok vétele érdekében; mások az úr eljövetelét látták meg, és azt az [üdvrendbeli] felosztást, amit a kezdetben kapott meg, ami által véghezvitte az Atya akaratát, mind az égi, mind a földi dolgokra nézve; megint mások az atyai dicsőségeket [látták], amik a korszakokhoz igazodva [jelentek meg], és azokhoz, akik ezeket látták és akkor hallották, és mindenkihez, akik ezek után fogják hallani. Így lett tehát Isten feltárva; mert az Atya Isten megmutatkozott mindezeken keresztül, a szellem működésével, a Fiú szolgálatával és az Atya jóváhagyásával, és az ember megmentése [így] bevégződik. Ahogy ki is jelenti Hóseás próféta által: „Mert én sokasítottam meg a látomásokat, és én használtam hasonlatokat a próféták szolgálata által." (Hós. 12:10) Az apostol pedig meg is magyarázta ezt a részt, így szólván: „Különféle ajándékok vannak, de ugyanaz a szellem; És különféle szolgálatok, de ugyanaz az úr, És különbség van a cselekedetekben is, de ugyanaz az Isten, aki mindenekben mindent kimunkál. De a szellem megnyilvánulása mindenkinek adatott, hogy haszonra legyen." (1Kor. 12:4-7) Habár az, hogy az Isten, Aki mindenkiben mindent kimunkál milyen természetű és milyen nagy, az láthatatlan és leírhatatlan mindazok számára, akiket teremtett; viszont Ő semmi esetre sem ismeretlen: mert mindenki az Ő Beszéde által tanulja meg, hogy egy Isten van, az Atya, aki mindeneket magába foglal, és aki biztosítja a létezést mindenek számára, ahogy az Örömhírben is megírták: „Soha senki nem látta az Istent, kivéve az egyszülött Fiút, aki az Atya kebelén van, ő jelentette ki Őt." (Ján. 1:18)

7. Ezért az Atya Fia jelenti ki Őt a kezdettől, éppen azért, mert a kezdettől fogva az Atyával volt, ő, aki az emberi fajnak is prófétai látásokat mutatott, és ajándékok sokféleségét, és a saját szolgálatait, és az Atya dicsőségét, szabályos rendben és kapcsolódásban, a megfelelő időben az [emberiség] hasznára. Mert ahol egy szabályos sorrend van, ott meghatározottság (változatlanság) is van; és ahol meghatározottság, ott az időszakhoz való alkalmasság is; és ahol alkalmasság, ott használhatóság is van. És ezen okból vált a Beszéd az atyai dicsőségnek szétosztójává az emberek hasznára, akiknek ilyen nagy üdvrendeket alkotott, felfedve az Istent az embereknek, és bemutatván az embert Istennek, és ugyanakkor megőrizvén az Atya láthatatlanságát, nehogy az ember bármikor is megvesse Istent, és hogy mindig legyen valamije az embernek, ami felé haladhat; másfelől pedig felfedte Istent sok üdvrendbeli esemény során, nehogy az ember, miután teljességgel megbukott Istennél, megszűnjön létezni. Mert az Isten dicsősége az élő ember; és az ember élete az Isten meglátásában marad fenn. Mert ha Istennek a teremtés révén való megnyilvánulása nyújtja az életet a földön minden élőnek, sokkal inkább

ad életet az Atya kinyilatkoztatása azoknak, akik Istent meglátják (ami a Beszéden keresztül érkezik el).

8. Mivel tehát, ahogy Isten szelleme kimutatta a próféták által az eljövendő dolgokat, előzőleg formálva és alkalmassá téve bennünket az Istennek való alávetettségünkre, de az még mindig egy jövőbeli dolog volt, hogy az ember a szent szellem tetszése szerint (vagy: az Atya elhatározása folytán) meglássa [Istent], ezért szükségszerűen megillette azokat is, akiknek segítségével jövőbeli dolgok ki lettek jelentve, hogy meglássák Istent, akiről azt adták tudtul, hogy embereknek is láthatóvá lesz. Azért [történt így], hogy Isten és az Isten Fia, az Atya és a Fiú ne csak prófétai módon legyenek kijelentve, hanem legyenek láthatóvá az összes tagjuk számára, akik megszentelődtek és Isten dolgaira megtaníttattak, és az ember előre meg legyen nevelve és előzőleg be legyen gyakorlódva a dicsőségbe való fogadtatásra, ami majd ezek után lesz leleplezve azok számára, akik Istent szeretik. Mert a próféták nem csak beszéd által prófétáltak, hanem látomások által is, és az életmódjuk által is, és a cselekedetek által, amiket véghezvittek a szellem sugallata szerint. Ezen a módon látták tehát a láthatatlan Istent, ahogy Ézsaiás szintén mondja: „Saját szemeimmel láttam a Királyt, a Seregek Urát!” (Ézs. 6:5) kimutatván, hogy az ember meg fogja látni Istent a szemeivel, és hallani fogja a hangját. Ilyen módon látták tehát szintén az Isten Fiát emberként ismeretségben az emberekkel, vagyis arról prófétáltak, ami be fog következni, úgy szólván arról, aki még nem jött el, mintha mégis jelen lenne, és a szenvedésre képtelenről szóltak [előre], mint a szenvedésnek alávetettről, és kijelentvén, hogy ő, aki akkor az egekben volt, leszállt a halál porába. Továbbá a többi elrendezéseket, amit véghez kell vinnie az [Isten tervének] összefoglalását illetően, néhányat ezek közül látomások által láttak meg (ti. A próféták), másokat beszéd által jelentettek ki, megint másokat pedig jelképesen nyilvánítottak ki, cselekedetek által, látván azokat a dolgokat, amik csak később lesznek láthatóak. Hirdették a száj beszéde által azokat, amiket hallani kell; és valóságos tettekkel vitték véghez azokat, amiknek cselekedet által kell meglenniük; de [ugyanakkor] mindent prófétai módon jelentettek ki. Ezért jelentette ki Mózes is azoknak, akik megszegték a törvényt, hogy az Isten valóban emésztő tűz, és azzal fenyegetett, hogy Isten elhozza rájuk a tűznek napját; de azoknak, akikben volt istenfélelem, ezt mondta: „JHVH az Isten könyörületes és irgalmas, és hosszútűrő, nagy szánalmú és igaz, megőrzi az igazságszolgáltatást és a könyörületet ezrekig, megbocsátván igazságtalanságot, és törvényszegéseket és bűnöket.” (2Móz 34:6-7)

9. És az Ige beszélt Mózessel, megjelenvén előtte, „mintha valaki beszélne a barátjához.” (2Móz. 33:11) De Mózes nyíltan akarta látni azt, aki beszélt vele, [emiatt] ezt a választ kapta: „Állj a kőszikla mélyedésébe, és a kezemmel eltakarlak téged. Mikor a ragyogásom már elhaladt, hátulról láthatsz engem, de az arcomat nem láthatod: mert ember nem láthatja azt úgy, hogy

életben maradjon.” (2Móz. 33:21-22) Így két dolgot fejezett ki [az Ige]: egyrészt, hogy lehetetlen az embernek Istent látni; másrészt, hogy Isten bölcsességén keresztül az ember megláthatja őt (ti. Az Igét) az utolsó időkben, a szikla mélyedésében, azaz az emberként való eljövetelében. És ezen okból tanácskozott az úr Mózessel szemtől szembe a hegyen, ahol Illés is jelen volt, ahogy az örömhír elbeszéli, így beteljesítve végül az ősi ígéretet.

10. A próféták tehát nem Isten valóságos arcát szemlélték nyíltan, hanem az üdvtervi felosztásokat és a titkokat, ami által majd az ember látni fogja Istent. Ahogy Illésnek is megmondatott: „Menj ki holnap, és állj JHVH jelenlétébe; és íme, nagy és erős szél támad, ami megszaggatja a hegyeket, és darabokra töri a sziklákat JHVH előtt. És JHVH nem [volt] a szélben; és a szél után egy földrengés, de JHVH nem [volt] a földrengésben; és a földrengés után tűz; de JHVH nem [volt] a tűzben; és a tűz után egy alig hallható hang”. (1Kir. 19.11-12) Ilyen eszközökkel volt tanítva a próféta – mert igen felháborodott volt, a nép törvényszegései és a próféták leölése miatt – hogy egyrészt szelídebben viselkedjen, másrészt meg lett mutatva az úr emberként való, jámbor és csendes eljövetele a Mózes által átadott törvény után, és hogy eljövetelében nem töri le a megrepedt nádat, és nem oltja el a füstölő mécsest. A királyságának jámbor és békés nyugalma is hasonló módon lett kinyilvánítva. Mert miután a szél megszaggatja a hegyeket, és a földrengés után, és a tűz után eljönnek Királyságának nyugodt és békességes idői, amiben az Isten szelleme a legszelídebb módon feléleszti és megsokasítja az emberiséget. Az szintén, még világosabban lett világossá téve Ezékiel által, hogy a próféták Isten üdvtörténetének [eseményeit] látták rész szerint, és nem valóságban Istent magát. Mert mikor ez az ember Isten látomását látta, és a kerubokat, és ezeknek kerekeit, és mikor részletesen beszámolt annak az egész történésnek titkairól, és meglátta egy trón hasonlóságát felettük, és a trónon egy ember alakjának hasonlóságát, és annak ágyékán valami olyat, mint a borostyán alakját, és az alatt, mint a tűznek látványát, és mikor kifejezte mind a trónok látomásának többi részét, akkor – hogy nehogy valaki azt gondolhassa, hogy ezekben valóságosan látta Istent – hozzátette: „Ez volt az Isten dicsőségének hasonlóságának megjelenése.” (Ez. 1.28)

11. Ha tehát sem Mózes, sem Illés, sem Ezékiel, akiknek sok égi látomásaik voltak, nem látták Istent; hanem amit láttak, JHVH ragyogásának (nagyszerűség, pompa) hasonlatosságai voltak, és eljövendő dolgoknak próféciái; akkor nyilvánvaló, hogy az Atya valóban láthatatlan, akiről még az Úr is elmondja: „Soha, senki nem látta Istent.” (Ján. 1.18) Az Ő Beszéde azonban, akarata szerint, és azok hasznára, akik őt látják, megmutatta az Atya világosságát, és elmagyarázta az Ő üdvtervét (ahogy szintén az Úr mondta: „Az egyszülött Isten, aki az Atya keblén van, ő jelentette Őt ki” /Ján. 1.18/, és ő maga is úgy magyarázta Isten Beszédét, mint ami gazdag és terjedelmes); [a Beszéd azonban] nem egyféle alakban, sem egy ábrázatban jelent meg azoknak, akik látták Őt, hanem azon indokoknak és következményeknek (hatásoknak) megfelelően, amire az

üdvtörténet [éppen] irányul, ahogy Dánielnél is írva van. Mert egyik alkalommal azoknak tűnt fel, akik Anániás, Azáriás és Misáel körül voltak, mint aki ezekkel volt a tüzes kemencében, a lángok között, és megőrizte őket a tűztől, és ekkor így szól: „És a negyediknek megjelenése olyan volt, mint az Isten Fiáé.” Egy másik alkalommal, [mint] „egy hegyről kéz érintése nélkül leszakadt kő”(Dán. 2:45), és mint ami szétzúzza az összes időleges királyságot, és elfújja őket, és ami maga tölti meg az egész földet. És [máshol] ismét, ugyanezt az egyént, mint Emberfiát látták eljönni az ég felhőin, közelegve a Napok Őséhez, és megkapva Tőle minden hatalmat és dicsőséget, és egy királyságot. (Dán. 7.13-14) Mert meg van írva: „Az ő uralma örökkévaló uralom, és az ő királysága nem múlik el.” (Dán 7.14) János szintén, az úr tanítványa, mikor meglátta az ő királyságának dicsőséges és papi eljövetelét, ezt írja a Jelenésekben: „Ekkor megfordultam, hogy lássam a hozzám szóló hangot, s mikor megfordultam, hét arany mécslábat láttam. A mécslábak között valakit, aki ember fiához hasonlított. Sarkig érő ruhába volt öltözve, a mellén aranyöv övezte, feje és haja fehér volt, mint a fehér gyapjú, a szeme mintha tűzláng lett volna, a lába mintha kemencében égő érchez hasonlított, hangja mintha víztömeg zúgása lett volna, jobb kezében hét csillagot tartott, szájából éles pallos jött elő. A látvány olyan volt, mint mikor a nap teljes hatalmával fénylik. (Jel 1.12-16) Ezekben a szavakban pedig a fejét illetően az Atyjától kapott dicsőségből mutat be valamit, a sarkig érő ruhát illetően pedig a papi hivatalából. És ez volt az oka annak, hogy Mózes ehhez hasonló módon öltöztette fel a főpapot. Másvalamivel pedig a végre utal, mint amikor a tűzben égő tiszta rézről [beszél], ami rámutat a hit erejére, a folyamatosan sürgető imádkozásra, az idő végén eljövendő emésztő tűz miatt. De mikor János nem bírta elviselni a látványt, (mert azt írja, összeestem lábánál, mint halott; hogy ami meg lett írva, megtörténjen: Senki sem látja Istent, és marad életben) az Ige felélesztette, és emlékeztette, hogy ő volt az, akinek keblére dőlt a vacsorán, amikor megkérdezték tőle, hogy ki fogja elárulni, és kijelentette: „Én vagyok az első és az utolsó, és az élő, aki halott voltam és íme, élek az örök korokon át, és nálam vannak a halálnak és a Hádésznak kulcsai.” (Jel. 1.18) És ezen dolgok után [János], egy második látomásban látva ugyanazt az Urat, így szól: „És láttam a trón és a négy élőlény között, és a vének között egy Bárányt állni, mintha megölték volna, hét szarva volt, és hét szeme, amik Isten hét szellemei, elküldetvén az egész földre.” (Jel. 5.6) És ismét, így szól ugyanerről a Bárányról beszélve: „És íme, egy fehér ló; és az azon ülőt Hűségesnek és Igaznak hívták, és igazságosságban ítél és hadakozik. És szemei, mint a tűznek lángja, és a fején sok korona; és írott név van rajta, amit senki sem ismer, csak ő maga, köpeny burkolta be, ami vérben ázott, és az ő neve: az Isten Beszéde. És az egeknek seregei fehér lovakon követték őt, tiszta fehér lenbe öltözve. A szájából éles kard jön ki, hogy azzal vágja a nemzeteket; és uralni fogja őket vasrúddal: és ő tapossa majd a Mindenható Isten haragos indulatának borsajtóját. Köpenyére és combjára egy név van írva, Királyoknak Királya, és Uraknak Ura.” (Jel. 19. 11-16) Így tehát az Isten Beszéde mindig megőrzi az eljövendő dolgok körvonalait, és rámutat az Atya üdvtervi felosztásainak különböző alakjaira (fajtáira), tanítván minket az Istenhez tartozó dolgokról.

12. Viszont nem csak a látott látomások által, és a kihirdetett szavak által, hanem valóságos tetteken keresztül is meglátták Őt a próféták, azért, hogy ezen [tettek] által [is] előre megmutassa és jelezze a jövendőbeli eseményeket. Emiatt vett a próféta Hóseás magának "paráznaságból való feleséget" megprófétálva a cselekedet által, "hogy paráználkodván paráználkodni fog a föld [elhagyván] JHVH-t." (Hós. 1.2) vagyis az emberek, akik a földön vannak; és hogy Isten jó tetszésére lesz, hogy ilyen emberekből vegye ki az Egyházat, ami megszentelődik a Fiával való szövetség által, épp úgy, ahogy az az asszony is meg lett szentelve a prófétával való egyesülés által. És emiatt jelenti ki Pál, hogy "a hitetlen feleség meg van szentelve a hívő férj által." (1Kor. 7.14) És ismét, a próféta így nevezi a gyermekeit: "Nem nyerte el a kegyelmet" és "Nem nép", azért, hogy, ahogy az apostol is mondja, "ami nem nép volt, néppé válhasson; és az, aki nem nyerte el a kegyelmet, elnyerhesse azt. És az fog történni, hogy azon a helyen, ahol azt mondták: ez nem nép, ott az Élő Isten gyermekeinek fogják őket hívni." (Róm. 9.25-26) Amit előképként tett meg a cselekedetei által a próféta, az apostol bebizonyítja, hogy Krisztus valóban megtette azt az Egyházban. Így vett Mózes is egy etióp asszonyt feleségül, akit ez által izraelitává tett, előrelátással megmutatván, hogy a vad olajfa be van oltva a megművelt olajfába, és részessé lett téve annak zsírjából. Mert a test szerint megszületett Felkentet is valóban halálra keresték az emberek, de meg lett szabadítva Egyiptomban, azaz a nemzetek között, hogy megszentelje azokat, akik ott voltak a kiskorúság állapotában, és szintén belőlük tökéletesítette az Egyházát azon a helyen, (mert Egyiptom és Etiópia is a kezdetektől a pogányokhoz tartozott); és emiatt, Mózes házassága által a Beszéd házassága lett bemutatva, és az etiópiai menyasszony által a nemzetek közül vett Egyház lett kinyilatkoztatva; és azok, akik becsmérlik, vádolják és kigúnyolják, nem lesznek tiszták, hanem leprával lesznek teljesek, és ki lesznek űzve az igazságosaknak táborából. Így tett a szajha Ráháb is, míg elítélte magát, mivel hogy pogányok közé tartozó volt, bűnös minden vétkekben, azonban mégis befogadta magához a három (? Józsué 2:1,4, 6:22) kémet, akik a földet kikémlelték, és elrejtette őket az otthonában; akik kétségtelenül az Atyának és a Fiúnak, a Szent Szellemmel együtt [előképei] voltak. És mikor az egész város, amiben Ráháb élt, a hét trombita zajára leomlott, a szajha Ráháb megőriztetett, mikor [pedig] mindennek vége volt, az egész háza is [megmenekült] a skarlátvörös jel hite által; ahogy az Úr is kijelentette azoknak, akik nem fogadták az ő eljövetelét – a farizeusoknak, akik kétség kívül hatálytalanították (elutasították) a vörös fonal jelét, ami a páskhát, és a megváltást, és a nép Egyiptomból való kivonulását jelentette – amikor ezt mondta: "A vámszedők és a szajhák előttetek mennek be az egek királyságába." (Máté 21.31)

21. Fejezet (XXI.)

1. De hogy Ábrahámban is a mi hitünk előképe volt, és hogy ő a mi hitünknek ősatyja (pátriárka)

volt, és valamiképpen a prófétája is annak, azt az Apostol teljes mértékben tanította, amikor a Galatáknak írt Levélben ezt mondja: „Ezért, aki szolgáltatja nektek a Szellemet, és csodákat munkál közöttetek, a törvény cselekedetei által teszi, vagy a hit hallása által? Ahogy Ábrahám hitt az Istennek, és igazságosságul számították neki. Tudjátok tehát, hogy azok, akik hitből vannak, ugyanazok Ábrahám fiai. Előre látva pedig az Írás, hogy hiten keresztül teszi igazzá Isten a nemzeteket (pogányokat), előzetesen hirdette Ábrahámnak, hogy „Megáldatnak benne a nemzetek mindnyájan." Így azok, akik hitből lesznek, áldottak a hívő Ábrahámmal." (Gal. 3:5-9) Amiért [az apostol] nem csak azt jelentette ki, hogy ez az ember a hit prófétája, hanem hogy azoknak is atyja, akik a pogányok közül hisznek Jahósuában a Felkentben, mert az ő hite és a miénk egy és ugyanaz: mert úgy hitt a jövőbeli dolgokban, mintha azok már megvalósultak volna, mert Isten megígérte azokat; és hasonlóképpen mi is, Isten ígérete miatt a hiten keresztül látjuk, hogy az örökség [számunkra] az eljövendő királyságban elkészíttetett.

2. Izsák története sem nélkülözi a szimbolikus jelleget. Mert a Római Levélben az apostol kijelenti: „Sőt, amikor Rebeka az egytől fogant, Izsáktól a mi atyánktól," megkapta a választ az Igétől, „hogy az Isten előre elhatározása a kiválasztásra nézve megmaradhasson, nem cselekedetekből, hanem az Elhívótól, megmondatott neki: Két nemzet van méhedben, és kétféle életmódú nép van testedben; és az egyik nép felülkerekedik a másikon, és az idősebb szolgál a fiatalabbnak." (Róm. 9:10-13; Gen. 25:23) Ebből nyilvánvaló, hogy nem csak az ősatyák próféciái léteztek, hanem a Rebeka által szült gyermekek is két nemzetet jeleztek előre; és hogy az egyiknek valóban nagyobbnak kell lennie, a másiknak pedig kisebbnek; hogy az egyiknek szolgaság alatt kell lennie, a másik pedig szabad; de [mindkettőnek] egy és ugyanazon atyától [kell lennie]. A mi Istenünk egy és ugyanaz, mint az ő Istenük is, aki ismeri a rejtett dolgokat, aki minden dolgot tud, mielőtt megtörténne; és ezért mondta azt: „Jákobot szerettem, Ézsaut pedig gyűlöltem." (Róm. 9:13)

3. Ismét, ha valaki megvizsgálja Jákob tetteit, nem fogja jelentéstől mentesnek találni őket, hanem az ürdtervre (dispensation, oikonomia; vö. Kol. 1:25) vonatkozóan fontos vonatkozásokkal teljesnek. Így először a születésekor, amikor megragadta bátyja sarkát, Jákob-nak lett elnevezve, ami „más helyébe lépő/kiszorító"-t jelent – olyan valakit, aki megragad, de magát nem fogják meg; aki megkötözi a lábat, de maga nincs megkötözve; küzd és hódít; kezével megragadta az ellenség sarkát, azaz a győzelmet. Mert ezért született az úr, aki születésének előképét előre jelezte [Jákobé], akiről János is így szól az Apokalipszisben: „Kijött hódítva, és hogy győzzön." (Jel. 6:2) A következő helyen [Jákob] megkapta az elsőszülöttségi jogokat, amikor bátyja megvetéssel nézett rájuk; ahogy a fiatalabb nemzet is megkapta Őt, a Felkentet, az Elsőszülöttet, amikor az idősebb nemzet visszautasította Őt, mondva: „Nincs királyunk, hanem Császárunk." (Ján. 19:15) De a Felkentben minden áldás [összegződött], és

ezért a későbbi nép elragadta a korábbi áldásait az Atyától, ahogy Jákob elvette ennek az Ézsaunak áldását. Mert ez oknál fogva szenvedett testvér a testvére cselszövéseitől és üldözéseitől, ahogyan az Egyház maga is elszenvedi ugyanezt a júdeaiaktól. A tizenkét törzs idegen országban született, Izrael fajtája, mint ahogy a Felkent is idegen országban hozta létre az Egyház tizenkét-oszlopos fundamentumát. Különböző színű juhok voltak kijelölve ennek a Jákobnak, mint az ő bére; a Felkent bére pedig olyan emberek, akik különféle és változatos népekből jöttek össze a hit egyetlen seregébe, ahogy az Atya ígérte neki, mondva: „Kérdd tőlem, és neked adom a pogányokat, mint a Te örökséged, a föld legtávolabbi részét a Te birtokodul." (Zsolt. 2:8) És amint később fiainak sokaságából az Úr prófétái felkeltek, mindenképpen szükséges volt, hogy Jákobnak fiai két lánytestvértől szülessenek, mint ahogy a Felkent is egy és ugyanazon Atya két törvényéből cselekedett; és hasonlóképpen a szolgálóktól is, jelezve, hogy Krisztus test szerint szabadok és szolgák közül egyaránt állít fiakat Isten elé, ugyanígy megadva mindnyájuknak hasonló módon a Szellem ajándékát, ami életre kelt minket. De ő (Jákob) mindent a fiatalabbik kedvéért tett, akinek szép szeme volt, Ráhelért, aki kiábrázolta az Egyházat, melyért a Felkent türelmesen szenvedett; aki abban az időben valójában az ősatyák és próféták által előrevetítette és előzetesen kijelentette a jövő eseményeit, teljesítve részét Isten üdvtervében (dispensation) előrelátása által, és hozzászoktatta örökségét, hogy Istennek engedelmeskedjen, és mintegy a zarándoklat állapotában menjen keresztül a világon, hogy kövesse Szavát, és előzetesen jelezze a jövendő dolgokat. Mert Istennél semmi sincsen cél vagy megfelelő jelentés nélkül.

22. Fejezet. (XXII.)

1. Most, az utolsó napokban, amikor elérkezett a szabadság idejének teljessége, az Ige maga Önmaga által végezte el, [hogy] „lemossa Sion lányainak szennyét" (Ézs. 4:4), amikor saját kezével mosta meg a tanítványok lábát. Mert ez az emberi nem vége, hogy örökölje Istent; hogy mint kezdetben a mi első [szüleink] által mindnyájan rabszolgává tétettünk azáltal, hogy a halál alattvalóivá váltunk; hogy így a vég [idején] az Új Ember által mindazok, akik kezdettől tanítványai voltak, megtisztítva és megmosva a halálra vonatkozó dolgoktól, az Istentől való Élethez jöjjenek. Mert az, aki a tanítványok lábát megmosta, megszentelte az egész testet, és tisztává tette. Éppen ezért is a fekvő helyzetben levők számára szolgált fel ételt, jelezvén, hogy akik a földön fekszenek, voltak azok, akikhez eljött, hogy életét átadja. Amint Jeremiás kijelentette: „A szent Úr megemlékezett halottjáról, Izraelről, aki a temető földjében aludt; és leszállt hozzájuk, hogy ismertté tegye számukra szabadítását, hogy megszabadulhassanak." (vö.: AH III. 20:4. IV. 33:12. V. 31:1. Jusztinosz Trifon 72:4) Emiatt nehezedtek el a tanítványok szemei is, amikor a Felkent szenvedése elérkezett; és amikor az úr először alva találta őket, engedte – így Isten türelmét jelezte az emberek alvásának állapotára tekintettel, akik feküdtek; de mikor

másodszor jött, felébresztette és felkeltette őket, jelezve ezzel, hogy az ő szenvedése alvó tanítványai számára felébredés, akik miatt „Ő is leereszkedett a föld alsóbb részeibe” (Eféz. 4:9), hogy szemével megláthassa azok állapotát, akik megnyugodtak munkáiktól, hivatkozva arra, amit ő is kijelentett tanítványainak: „Sok próféta és igaz ember kívánta látni és hallani, amit ti láttok és hallotok.” (Mát. 13:17)

2. Mert nem csak azok számára jött el a Felkent, akik Tiberius Császár idejében hittek benne, sem csak a most élő emberek felé gyakorolta előrelátását az Atya, hanem minden egyes ember felé, akik kezdettől fogva generációikban képességeik szerint félték és szerették Istent, és az igazságosságot és jámborságot gyakorolták felebarátjuk felé, és komolyan vágytak látni a Felkentet, és hallani hangját. Ezért második eljövetelekor először felébreszt minden ilyen, a leírásnak megfelelő embert, és felkelti őket – valamint a maradékot, akik megítéltetnek – és helyet ad nekik királyságában. Mert valóban „egy az Isten, aki” az üdvterve (dispensation) felé irányította az ősatyákat, és „aki igazzá fogja tenni a körülmetéltséget hitből, és a körülmetéletlenséget a hiten ál” (Róm 3:30). Mert ahogy a korábbiakban mi voltunk előre jelezve, így, másfelől, ők vannak képviselve bennünk, azaz az Egyházban, és megkapják a jutalmat azokért a dolgokért, amelyeket ők beteljesítettek.

23. Fejezet (XXIII.)

1. Ez okból jelentette ki az úr a tanítványoknak: „Íme, mondom nektek, emeljétek fel szemeiteket, és nézzetek a területekre (régiókra), mert fehérek az aratásra. Mert az arató elnyeri a bérét, és örök életre gyűjti össze a gyümölcsöket, hogy mind a vető, mind az arató együtt örvendezhessen. Mert ebben igaz a mondás, hogy más a vető és más az arató. Mert én olyan aratásba küldelek ki titeket, amellyel nem fáradoztatok; más emberek fáradoztak, és ti az ő fáradozásukba léptek be.” (Ján. 4.35-38) Kik tehát azok, akik fáradoztak, és elősegítették Isten [üdvtervi] felosztását? Világos, hogy ők a pátriárkák és a próféták, akik még a mi hitünket is előre megmutatták, és széthintették az egész földön az Isten Fiának eljövetelét, hogy ki ő és milyen; hogy az utókor, rendelkezvén az istenfélelemmel, könnyen elfogadhassa a Felkent eljövetelét, előzőleg megtaníttatva a próféták által. És emiatt történt, hogy mikor József észrevette, hogy Mária gyermeket vár, és arra gondolt, hogy titokban elküldi magától, az angyal így szólt hozzá álmában: „Ne félj magadhoz venni Máriát, a te feleséged, mert ami megfogant benne, a szent szellemtől van! Fiat fog szülni, és nevezd a nevét Jahósuának; mert ő fogja népét megmenteni a bűnöktől.” (Máté 1.20-21) És figyelmeztetvén őt [erre], hozzátette: „Ez az egész dolog azért történt, hogy beteljesedjék, amit JHVH szólt a próféta által: Íme, egy szűz fogan, és fiút szül, és nevezik nevét Immánuelnek” (Máté 1.22-23) Így hatott rá a próféta szavai által, és

elhárította a vádat Máriáról, rámutatva arra, hogy Mária volt a szűz, akiről Ézsaiás előre beszélt, akitől megszületik majd Immánuel. Ezért József, miután minden kétséget kizáróan meggyőződött, el is vette Máriát, és örömmel termett engedelmességet a Felkent minden további taníttatásában, elvállalván egy utat Egyiptomba és vissza, és aztán a Názáretbe költözést. Azok, akik nem ismerték az Írásokat, sem Isten ígéretét, sem a Felkenttel kapcsolatos üdvtörténetet, végül Józsefet hívták a gyermek apjának. És maga az úr is ezért olvasta fel Kapernaumban Ézsaiás próféciáit: „JHVH szelleme van rajtam, mert felkent engem, örömhírt hirdetni a szegényeknek küldött engem, hogy meggyógyítsam a megtört szívűeket, hogy szabadítást hirdessek a foglyoknak, és látást [adjak] a vakoknak." (Ézs. 61.1, Luk. 4.18) És ugyanakkor, rámutatva arra, hogy ő volt az, akit Ézsaiás próféta előre hirdetett, ezt mondta nekik: „Ma teljesedett be ez az írás a hallásotokra." (Luk. 4.21)

2. Ez okból Fülöp szintén, amikor észrevette, hogy az Etióp királynő eunukja ezeket a megírt szavakat olvasta: „Mint juh, a mészárszékre vitetett; és ahogy a bárány néma az őt nyíró előtt, nem nyitotta ki a száját: megaláztatásában ítélete elvétetett." (Ézs.53.7, ApCsel. 8.32-33) és mind a többit, amit a próféta ezután az ő szenvedéseiről és a testben való eljöveteléről elbeszélt, és hogyan volt meggyalázva azoktól, akik nem hittek benne; [Fülöp] könnyen meggyőzte [az eunukot], hogy higgyen benne, hogy ő volt a Felkent Jahósua, aki Pontius Pilátus alatt megfeszíttetett, és elszenvedte mindazt, amit a próféta megjövendölt, és hogy ő volt az Isten Fia, aki örök életet ad az embereknek. És azon nyomban, amint bemerítette [az eunukot Fülöp], eltávozott tőle. Mert [a bemerítésen kívül] semmi más nem hiányzott [az eunuk] számára, aki már megtaníttatott a próféták által: [mert] nem volt tudatlan az Atya Istenről, sem az [igaz] életre vonatkozó szabályokról, hanem csak az Isten Fiának eljöveteléről nem tudott, amiről miután értesült (felvilágosult), rövid időn belül, örvendezve ment az útjára, hogy a Felkent eljövetelének hírnöke legyen Etiópiában. Ezért Fülöpnek nem sok elvégezni való munkája volt ezzel az emberrel, hiszen már elő volt készítve az istenfélelemre a próféták által. És ezen okból az apostolok is, összegyűjtve Izrael házának elszéledt juhait, és magyarázva nekik az Írásokból, bebizonyították, hogy ez a megfeszített Jahósua volt a Felkent, az élő Isten Fia; és nagy sokaságot győztek meg, akikben már megvolt az istenfélelem. És történt, hogy egy nap három-, négy- és ötezer embert merítettek be.

24. Fejezet (XXIV.)

1. Ezért mondja Pál is, mivel ő a nemzetek apostola volt: „Többet munkálkodtam, mint azok mindnyájan" (1Kor 15.10). Hiszen az előbbiek (ti. a zsidók) oktatása könnyű munka volt, mert [az apostolok] az Írásokból hozhattak fel bizonyítékokat, és mivel azok, akiknek szokása volt

Mózesre és a prófétákra hallgatni, könnyen fogadták be az Elsőszülöttet a halottak közül, az isteni élet Fejedelmét, őt, aki a kezek kinyújtása által elpusztította Amáleket, és kigyógyította az embert a kígyó marásából, a belé vetett hit által. Ahogy már rámutattam az előző könyvben, az apostol először arra tanította a nemzeteket, hogy távozzanak el a bálványok babonáitól, és hogy egy Istent imádjanak, az ég és a föld Teremtőjét, az egész teremtés Készítőjét; és hogy az Ő Fia volt az Ő Beszéde, aki által minden dolgot megalapozott; és hogy ő az utolsó időkben emberré lett téve az emberek között; hogy megújította az emberi fajt, de elpusztította és legyőzte az ember ellenségét, és megadta keze munkájának a győzelmet az ellenség fölött. És bár a körülmetélkedésből valók még mindig nem engedtek Isten szavainak, mert megvetők (lenézők) voltak, mégis előzőleg taníttatva voltak, hogy ne törjenek házasságot, ne paráználkodjanak, se ne lopjanak, ne csaljanak (becsapás); és [arra], hogy bármi dolgot teszünk a közelvalónk hátrányára, az mind gonosz és megvetett Isten előtt. Ezért ők készségesen egyetértettek az ezen dolgoktól való tartózkodástól, mert így voltak taníttatva.

2. De [az apostolok] kötelezve voltak arra, hogy a nemzeteknek is megtanítsák ugyanezeket a dolgokat, hogy az ilyen természetből való munkák gonoszak, hátrányosak, és haszontalanok, és ártalmasok azok számára akik ilyenekkel foglalkoznak (belefognak). Ezért ő, aki a Nemzetekhez való apostolságot (küldöttséget) kapta, többet fáradozott azoknál, akik a körülmetélkedés között hirdették Isten Fiát. Mert ez [utóbbiakat] az Írások is támogatták, amiket az úr megerősített és beteljesített, [mert] úgy jött el, ahogy az ki volt hirdetve; de itt, [a nemzetek esetében] az egy idegen tanítás és új doktrína volt, hogy a nemzetek istenei nemcsak, hogy egyáltalán nem istenek, hanem még a démonok bálványképei is; és hogy egy Isten van, Aki "minden fejedelemség, és uralom, és erő, és minden nevezett név fölött van" (Ef. 1.21) és hogy az Ő Beszéde, [aki bár] természet szerint láthatatlan, tapinthatóvá és láthatóvá lett téve az emberek között, és leszállt "a halálba, egészen a kereszt haláláig" (Fil. 2.8), valamint, hogy akik őbenne hisznek, romolhatatlanok lesznek, szenvedést nem ismerők, és megkapják az egek királyságát. Ezeket a dolgokat is szavak által hirdették a nemzeteknek, az Írások nélkül: ezért azok, akik a nemzetek között hirdettek, nagyobb fáradozásokon mentek keresztül. Másfelől viszont a nemzetek hite nemesebb fajtának bizonyult, mert az Isten beszédét követték, a [szent] iratok tanítása nélkül.

25. Fejezet (XXV.)

1. Mert így illette meg Ábrahám fiait, akiket Isten a kövekből támasztott neki (Máté 3.9), és állította őket [Ábrahám] mellé, aki a mi hitünk fejévé és előhírnökévé lett téve, aki megkapta a körülmetélkedés szövetségét, a rá jellemző hit általi megigazulás után, amikor még

körülmetéletlen állapotban volt, hogy őbenne mindkét szövetség előre megmutatkozzon, hogy mindazoknak atyja legyen, akik követik Isten Beszédét, és jövevényként élnek ebben a világban, a körülmetélkedésből és a körülmetéletlenségből származó hűségeseknek, épp úgy, ahogy a Felkent is a fő szegletkő (Ef. 2.20), fenntartván mindeneket; és az Ábrahám egy hitére gyűjtötte össze mindkét szövetségből azokat, akik alkalmasak az Isten Épületébe. De ez a körülmetéletlenségben levő hit, mint a vég és a kezdet összekötője, egyaránt elsővé és utolsóvá is lett téve. Mert, ahogy megmutattam, a körülmetélkedést megelőzően létezett Ábrahámban, és azokban az igazakban, akik Isten tetszésére voltak: és ezekben az utolsó időkben ismét feltámadt az emberiség között az úr eljövetelén keresztül. A körülmetélkedés pedig és a cselekedetek törvénye töltötte ki a közbenső időszakot.

2. Ez a tény sok más [történés] által is megmutatkozott, de jellegzetesen Júda menyének, Támárnak [története] által (1Móz. 38.27-30). Mert miután ikreket fogant, egyikük kidugta először a kezét, és a bába, azt feltételezve, hogy ez az elsőszülött, egy vörös fonalat kötött a kezére. De ezek után [az újszülött] visszahúzta a kezét, és testvére, Pérecz született meg elsőnek, és csak ezután Zerákh, akin a vörös fonal volt, másodikként: az Írás világosan rámutat arra, hogy a nép, amelyik a vörös jellel rendelkezett, azaz a körülmetélkedés állapotában levő hittel, ami előzőleg csakugyan megmutatkozott először az ősatyákban; de ezután vissza lett vonva, hogy testvére megszülethessen; hasonló módon az, aki idősebb volt, másodikként született meg, [tehát] az, aki a magán levő vörös jellel meg volt különböztetve, azaz az Igazságosnak szenvedéseivel, ami előre meg lett mutatva a kezdettől Ábelben, és leíratott a próféták által, de az utolsó időkben teljesedett be az Isten Fiában.

3. Mert előfeltétel volt, hogy bizonyos igazságok előzetesen atyai módon legyenek kijelentve az atyák által, és más dolgok előre meg legyenek mutatva a próféták által a törvénnyel összhangban, más dolgokat pedig a Felkent formája után írjanak le azok, akik elnyerték a fiúvá fogadtatást; miközben az egy Istenben minden dolog előre megmutatkozik (vagy: azonban mindezek egyetlen Istenre mutatnak rá). Mert bár Ábrahám egy volt, önmagában mégis előre megmutatta a két szövetséget, melyekben némelyek vetettek, míg mások arattak; mert meg van mondva: „Ebben igaz a mondás, hogy egy ‘nép’ vet, de egy másik fog aratni.” (Ján. 4.37) De egy Isten az, aki a megfelelő dolgokkal felruházza mindkettőt, a vetőt a maggal, az aratót pedig kenyérrel, hogy egyen. Épp úgy, ahogy valaki ültet, valaki öntöz, de egy Isten az, aki adja a növekedést. (1Kor. 3.6-7) Mert az ősatyák és a próféták vetették a Felkent[ről szóló] beszédet, de az Egyház aratta le, azaz kapta meg a gyümölcsöt. Szintén ezen okból imádkoztak ugyanezek az emberek (a próféták), hogy lakóhelyük legyen benne, ahogy Jeremiás mondja: „Valaki adja nekem a pusztában [az] utolsó lakóhelyet” (Jer. 9.1 LXX) azért, hogy mind a vető, mind az arató együtt örvendezhessen a Felkent Királyságában, aki jelen van mindazokkal, akik kezdettől fogva

elismertek voltak Istennél, aki biztosította számukra Igéjét, hogy jelen legyen velük.

26. Fejezet (XXVI.)

1. Ha tehát bárki figyelemmel olvassa az Írásokat, megtalálja bennük, hogy a Felkentről szólnak, és az új elhívás előképét. Mert a Felkent az a kincs, ami el lett rejtve a szántóföldben, azaz ebben a világban, mert „a szántóföld a világ” (Mát. 13:38); de az írásokban rejlő kincs [is] a Felkent, aki ki lett mutatva előképekkel és példázatokkal. Ennél fogva az ő emberi természetét nem lehetett megérteni mielőtt az előre jelzett dolgok be nem teljesedtek, vagyis a Felkent eljöveteléig. És ezért lett Dánielnek így szólva: „Zárd be e beszédeket, és pecsételd le a könyvet a megvalósulás idejéig, amíg sokan tanulnak, és a tudás beteljesedik. Mert abban az időben, amikor a szétszóratás megtörténik, mind tudni fogják ezeket a dolgokat.” (Dán. 12:4.7. – LXX) És Jeremiás szintén ezt mondja: „Az utolsó napokban fogják megérteni ezeket a dolgokat.” (Jer. 23:20. – LXX)

Mert minden prófécia a beteljesülése előtt tele van rejtvényekkel és félreérthetőséggel. Viszont amikor eljön az ideje – és megtörténik, amit megjósolt a prófécia – tiszta és biztos megvilágítást nyer. És valóban, ez az oka annak, hogy amikor a mostani időben a törvényt a zsidóknak olvassák, olyan az nekik, mint egy mese; mert nem birtokolják a magyarázatokat, amik az Isten Fia eljövetelére vonatkoznak, ami emberi természetben történt meg; viszont amikor krisztusiak által van olvasva [a törvény], kincs az, csakugyan elrejtve a szántóföldben, de világosságra hozva és elmagyarázva a Felkent keresztje által, éppúgy meggazdagítva az emberek értelmét, mint előremutatva Isten bölcsességét, és kijelentve rendelkezéseit az emberre nézve, a Felkent királyságát előzetesen megalapítva, és előre látásból hirdetve a szent Jeruzsálem örökségét, és előzetesen kihirdetve, hogy az az ember, aki Istent szereti, oly’ nagy kiválóságban vehet részt, hogy Istent megláthatja, és szavát hallhatja, és [így] oly’ nagy mértékben lesz megdicsőítve, hogy mások nem tekinthetnek majd rá arcára, annak ragyogása miatt, ahogy Dániel mondja: „Azok, akik megértik, fénylenek majd, mint az égnek világossága; és az igazságosaknak sokasága, miként a csillagok örökkön-örökké.” (Dán. 12:3. – LXX Theod. ford.)

Így [lesz] hát [azzal], aki [úgy] olvassa az írásokat, ahogy megmutattam. Mert ezekről értekezett a feltámadása után az úr a tanítványainak, magukból az Írásokból, hogy „a Felkentnek szenvednie kell, [majd így] belépnie a dicsőségébe, és az ő nevében a vétkek megbocsátását fogják hirdetni az egész világon.” (Luk. 24:47.) És a tanítvány tökéletesítve lesz, „hasonló a

gazdaemberhez, aki kincsei közül hol új, hol régi dolgokat hoz elő.” (Mát. 13:52.)

2. Ezért tartozunk engedelmeskedni a véneknek, akik az Egyházban vannak – azoknak, akik, mint bemutattuk, birtokolják az apostoloktól való sorrendet; azok, akik a felvigyázóság sorrendjével megkapták az igazság biztos ajándékát, az Atya jó tetszése szerint. De [az is szükséges], hogy gyanúsnak tartsunk egyebeket, akik eltávoztak az egyszerű sorrendtől, és összegyűjtik magukat bármiféle helyen, [úgy tekintve őket] mint vagy romlott elméjű eretnekeket, vagy mint szakadárokat, akik felfuvalkodtak és önelégültek, vagy mint képmutatókat, akik a nyereség kedvéért és hencegésből viselkednek úgy. Mert mindezek elestek az igazságtól.

És az eretnekek, akik idegen tüzet hoznak Isten oltárára – tudniillik az idegen tűz az az idegen tanítás – a mennyből jövő tűz által égettetnek el valóban, mint Nádáb és Abihu (3Móz. 10:1-2.). Azonban az olyanok, akik felkelnek az igazsággal szemben, és másokat is buzdítanak Isten gyülekezete ellen, ők azok között maradnak a sírban (apud inferos), akiket elnyelt a földrengés, akárcsak akik Kóréval, Dátánnal és Abironnal voltak (4Móz 16:33.). De azok, akik szétszakítják, és elkülönítik az Egyház egységét, ugyanazt a büntetést kapják Istentől, mint amilyen büntetést Jeroboám kapott (1Kir 14:10-16.).

3. Azok pedig, akiket sokak véleménye alapján véneknek (presbiter) tartanak, de saját szenvedélyes vágyaikat szolgálják, és nem helyezik Isten félelmét szíveikben a legmagasabbra, hanem másokkal szemben lenézően viselkednek, és pöffeszkednek az első hely birtoklásának gőgjével, és titokban gonosz tetteket művelnek, mondván: „Senki se lát minket” (Zsuzs. 1:20 – LXX) – ezek a Beszéd által lesznek elítéltetve, aki nem a külső megjelenés által ítél (secundum gloriam – Ézs. 11:3.), sem nem néz valaki személyére (1Sám. 16:7.), hanem szívére; és hallani fogják azokat a szavakat, amelyek megtalálhatóak Dánielnél, a prófétánál: „Ó te, Kánaánnak, és nem Júdának magva, a szépség megtévesztett téged, és a kéjvágy megrontotta szívedet! Te, aki a gonosz napokban vagy vén, most vétkeid, amelyek mellett elkötelezted korábban magad világosságra jönnek; mert hamis ítéleteket mondtál ki, és megszoktad, hogy elítéld az ártatlanokat, és kiszabadítsd a bűnösöket, habár az Úr azt mondja: Az ártatlanokat és igazakat ne öld meg!” (Dán. 13:56.53)

Akikről az úr is azt mondja: „De ha a gonosz szolga ezt mondja majd szívében: Az én uram eljövetele késik, és kezdi verni a szolgákat és szolgálókat, és enni és inni és részegeskedni; a szolga ura egy olyan napon jön el, amikor nem figyel, és egy olyan órában, aminek nincs

tudatában, és levágja őt, és kijelöli részét a hitetlenekkel.” (Mát 24:48-51)

4. Ezért hát elengedhetetlen, hogy minden ilyen személytől távol tartsuk magunkat, és ragaszkodjunk azokhoz, akik, mint már megjegyeztem, tartják az apostolok tanát, és akik a presbiterség rendjével (presbyterii ordine) együtt egészséges beszédet és feddhetetlen magatartást mutatnak fel, mások megerősítésére és javítására. Ehhez hasonlóan Mózes is, akire ilyenfajta vezetés bízatott, jó lelkiismeretére támaszkodva tisztázta magát Isten előtt, mondva: „Kapzsisággal nem vettem el semmi olyasmit, ami ezeké a férfiaké volt, sem nem tettem gonoszat egyel se közülük” (4Móz. 16:15.)

Szintén ugyanígy Sámuel is, aki oly sok éven át ítélte a népet, és büszkeség nélkül uralkodott Izrael felett, végül tisztázta magát, és így szólt: „Gyermekkoromtól mind a mai napig előttetek jártam: Válaszolj nekem Isten jelenlétében, és Felkentje előtt (Christi ejus); a tieid közül kinek az ökrét vagy szamarát vettem el, vagy ki felett zsarnokoskodtam, vagy kit nyomtam el? Vagy ha [talán] valami kenőpénzt vagy egy sarut elfogadtam valaki kezéből, szólj ellenem, és én visszaadom neked!”(1Sám. 12:2-3.) És amikor a nép ezt mondta neki: „Nem zsarnokoskodtál, nem nyomtál el minket, és semmit nem fogadtál el semmilyen ember kezéből,” tanúnak hívta az Urat, mondván: „Az Úr a tanú és az ő Felkentje tanú ezen a napon, hogy nem volt található kezemben semmi. És mondták neki: Ő a tanú!” (1Sám. 12:5.)

Ebben a sorban Pál, az apostol is, mivel jó lelkiismerettel rendelkezett, mondta a korinthusiaknak: „Mert nem olyanok vagyunk, mint sokak, akik Isten beszédét megrontják: hanem mintegy őszinteségből, de mint Istentől, Isten jelenlétében beszélünk a Felkentben;” (2Kor. 2:17.) „Senkinek nem okoztunk sérelmet, senkit nem rontottunk meg, senkit nem szedtünk rá.” (2Kor 7:2.)

5. Ilyenek azok a vének (presbiter), akiket az Egyház táplál, akikről a próféta mondja: „Békességben fogom megadni fejedelmeidet, és felvigyázóidat (episzkoposz) igazságosságban.” (Ézs. 60:17. – LXX) Akikről az úr is kijelenti: „Ki lesz majd a hűséges inas (actor), a jó és bölcs, akit az úr egész háztartása felett állít, hogy kiadja nekik a húsokat a maga idejében? Áldott az a szolga, akit ura, amikor eljön, úgy talál, hogy ebben munkálkodik.” (Mát. 24:45-46. Luk. 12:42-43.) Azután Pál megtanítja nekünk, hogy hol találhatunk ilyeneket, így szólva: „Isten a Gyülekezetébe helyezett először apostolokat; másodsorban prófétákat; harmadjára tanítókat.” (1Kor 12:28.)

Ahová tehát az Úr az ajándékait elhelyezte, ott illendő nekünk az igazságot megtanulni, [tudniillik] azoktól, akik birtokolják azt az Egyháztól való sorrendet, amely az apostoloktól ered, és akik között fennáll a feddhetetlen és szilárd magatartás, valamint akik hamisítatlanok és romlatlanok a beszédben. Mert ezek megőrzik a mi hitünket is az egyetlen Istenben, aki minden dolgot teremtett; és növelik azt a szeretetet [amelyet birtoklunk] az Isten Fia iránt, aki a mi kedvünkért ilyen csodálatos tervet (görög oikonomiasz vö. Ef. 3:2; 3:9) teljesített: és veszély nélkül fejtik ki nekünk az Írásokat, Isten meggyalázása nélkül, s anélkül, hogy az ősatyákat (pátriárkák) megszégyenítenék, és a prófétákat megvetnék.

27. Fejezet (XXVII.)

1. Amint hallottam ezt egy bizonyos véntől (presbiter), aki azoktól hallotta, akik látták az apostolokat, és azoktól, akik tanítványaik voltak: az Írásban [kijelentett] büntetés, ami az ősöket arra nézve érte, amit a Szellem tanácsa nélkül tettek, elégséges volt. Mert mivel Isten nem tisztel személyeket (nem személyválogató), a Neki nem tetsző cselekedeteiknek éppen megfelelő büntetést szabott ki. Ahogy Dávid esetében, akit Saul miatt üldöztek igazlelkűségéért, és elmenekült Saul király elől, és nem állt bosszút magáért ellenségein, aki a Felkent eljövetelét is megénekelte, és oktatta a nemzeteket bölcsességben, és mindent a Szellem tanácsa alapján tett, és kedvére volt Istennek.

De mikor kéjvágya arra késztette őt, hogy elvegye Betsebát, Uriás feleségét, az Írás azt mondta felőle: „Most, ez a dolog (sermo), amit Dávid tett gonosznak tetszett Isten szemében;” (2Sám. 11:27 LXX.) és Nátán a próféta elküldetett hozzá, megmutatva neki bűncselekményét, azért hogy maga döntsön és ítélje el magát, hogy így kegyelmet és megbocsátást szerezhessen a Felkenttől:

„És [Nátán] azt mondta neki: Két ember volt a városban; az egyik gazdag, a másik szegény. A gazdag embernek számtalan csordája és nyájai voltak; de a szegény embernek semmije nem volt, kivéve egy kicsi nőstény báránykát, amelyet birtokolt, és táplálgatta; és együtt volt vele és gyermekeivel: saját kenyerét ette, és poharából itatta, és olyan volt neki mintha a leánya lenne. És vendégek jöttek a gazdag emberhez; és sajnálta, hogy vegyen saját anyajuhainak nyájából, és saját ökreinek csordájából, hogy ellássa a vendéget; hanem elvette a szegény ember anyajuhát,

és odatette az embernek, aki hozzá jött.

És Dávid haragja nagyon fellángolt ez ellen az ember ellen; és mondta Nátánnak, ahogy él az Úr, ahogy ezt a dolgot ez a férfi megtette, bizonyosan meg fog halni (filius mortis est): és négyannyit adjon a bárányért, mert ezt tette, mivel nem volt szánalommal a szegény ember iránt. És Nátán mondta neki: Te vagy az az ember, aki ezt tette."(2Sám. 12:1-7.)

És akkor folytatta az elbeszélés többi részletét, felidézte neki, és számba vette Isten jótéteményeit, és [megmutatta neki], hogy magaviselete mennyire felbosszantotta az Urat. Mert [ő kijelentette], hogy az ilyen természet cselekedetei nem kedvesek Istennek, hanem nagy haragot függesztettek házára. Dávidba azonban bűntudat hasított, felgerjedt emiatt, és felkiáltott: „Vétkeztem az Úr ellen;" és bűnbánati zsoltárt énekelt, várva az úr eljövetelét, aki megmossa és tisztává teszi az embert, aki szorosan meg van kötve a bűn [láncával].

Hasonlóképpen történt Salamonnal is, [amíg] folyamatosan egyenesen ítélt, és Isten bölcsességét kijelentette, és templomot épített az igazi mintájára, és kijelentette Isten dicsőségét, és bejelentette a békét, amely minden nemzetre el fog jönni, és előre megmutatta a Felkent királyságát, és háromezer példabeszédet mondott az úr eljöveteléről, és ötezer éneket, dicséretet énekelt Istennek, és kifejtette Isten bölcsességét a teremtésben, [beszélgetvén] minden fa, minden növény, minden madarak, négylábúak és halak természetéről; és azt mondta: „Vajon Isten, akit az egek sem foghatnak be, valóban együttlakik az emberekkel a földön?" (1Kir. 8:27.)

És tetszett Istennek, és mindenki csodálata volt; és a föld minden királyai keresték, hogy beszélgethessenek vele (uaerebant faciem ejus), hogy hallhassák a bölcsességet, amelyet Isten adományozott neki. Dél királynője is eljött a föld végeiről, hogy meggyőződjön a benne levő bölcsességről: ő (ez az asszony) volt az, akire az úr is utalt, mint olyan valaki, akinek fel kell támadni az ítéletben azon emberek nemzedékeivel, akik hallották szavait és nem hittek benne, és meg fogja ítélni őket, mivel (ez az asszony) alávetette magát az Isten szolgája által meghirdetett bölcsességnek, míg ezek az emberek megvetették azt a bölcsességet, amely közvetlenül Isten Fiából jött ki.

Mert Salamon szolga volt, de a Felkent valóban Isten fia és Salamon ura. Amíg tehát

feddhetetlenül Istent szolgálta, és ellátta az Ő szolgai hivatalait, addig magasztaltatott: de amikor feleségeket vett a nemzetekből, és engedélyezte nekik, hogy felállítsák bálványaikat Izraelben, az Írás így szól felőle: „És Salamon király a nők szerelmese volt, és idegen nőket vett magához; és történt, amikor Salamon megöregedett, szíve nem volt tökéletes JHVH-val, Istenével. És az idegen nők elfordították szívét idegen istenek felé. És Salamon gonoszul cselekedett JHVH látására: nem járt JHVH után, mind Dávid, az apja. És JHVH haragja felgerjedt Salamonra; mert szíve nem volt tökéletes JHVH-val, mint Dávidnak, apjának szíve." (1Kir. 11:1-9.) Az Írás így meglehetősen megrótta őt, azért, hogy – amint a vén (presbiter) lejegyezte – ne dicsekedhessen egy test sem Isten előtt. (1Kor 1:29.)

2. Ezért történt az is, hogy az úr leszállt a föld alsóbb részeibe (Ef 4:9.), hogy hirdesse az ő eljövetelét ott is, és [kijelentse] a vétkek bocsánatát, amit elfogadtak azok, akik hisznek benne. Nos, mindazok hittek benne, akik reménykedtek felőle, azaz azok, akik kihirdették eljövetelét, és alávetették magukat tervének: az igaz emberek, a próféták, és az atyák (pátriárkák), akiknek megbocsátotta vétkeiket ugyanazon a módon, mint nekünk, amely vétkeket nem szabad felrónunk nekik, ha nem szeretnénk megvetni Isten kegyelmét. Mert ahogy ezek az emberek sem róják fel nekünk (pogányoknak) áthágásainkat, amelyeket azelőtt műveltünk, hogy a Felkent megjelent volna köztünk, úgy az sem helyes, hogy vádolva hibáztassuk azokat, akik vétkeztek a Felkent eljövetele előtt.

Mert „egyik ember sem ér fel Isten dicsőségéhez" (1Kor 10:11.) és nem igazolja magát, hanem csak az úr eljövetele által – azok, akik szemeiket egyenesen az Ő fényére irányítják. És cselekedeteiket lejegyezték az írásban a mi oktatásunk miatt, hogy megtudhassuk először is azt, hogy a mi Istenünk és az övék egy és ugyanaz, és hogy nem kedvesek Neki a vétkek, még ha hírneves emberek követték is el; és másodszor, hogy óvakodnunk kell a gonoszságtól. Mert, ha ezek a régi idők emberei, akik megelőztek minket az ajándékokban [amiket átadtak nekik], és akikért még az Isten Fia nem szenvedett, amikor bűnt követtek el és testi sóvárgásaikat követték, ilyen büntetésben részesültek, mit fognak a maiak szenvedni, akik megvetették az úr eljövetelét, és saját vágyaiknak lettek szolgaivá?

És valóban a korábbiak számára az úr halála lett a gyógyulás eszköze és a vétkek bocsánata, de a Felkent nem fog újra meghalni azokért, akik most vétkeznek, mert a halálnak nincs többé uralma rajta; hanem a Fiú eljön majd az Atya dicsőségében, hogy számon kérje inasain és intézőin a pénzt, amit rájuk bízott, kamatostul; és azoktól, akiknek többet adott, többet követel.

Ezért nem szabad tehát – ahogyan a vén megjegyzi – felfuvalkodni, se szigorúnak lenni ama régiekkel, hanem magunknak (is) félnünk kellene, hogy miután a Felkent ismerete [birtokába kerültünk], nehogy véletlenül, ha Istennek nem tetsző dolgokat teszünk, akkor ne kapjuk meg a további vétkek bocsánatát, hanem kizárassunk királyságából. Ezért mondta Pál ezt: „Mert ha [Isten] nem kímélte a természetes ágakat, [vigyázz] nehogy neked se kedvezzen, aki, mikor vadolajfa voltál, beoltattál az olajfa kövérségébe, és részese lettél kövérségének." (Róm 11:27. 17.)

3. Azt is észre fogod venni, hogy a közönséges emberek áthágásai hasonló módon írattak le, nem azok kedvéért, akik akkor vétkeztek, hanem oktatásul számunkra, és hogy megérthessük, hogy egy és ugyanaz az Isten, akivel szemben ezek az emberek vétkeztek, és akivel szemben bizonyos emberek most vétkeznek azok közül, akik vallják, hogy hisznek Benne.

De ezt is, [ahogy a vén állítja] Pál világosan kijelenti a Korinthusiaknak, amikor ezt mondja: „Testvéreim, nem akarom, hogy ne tudjátok, hogy atyáink mindnyájan a felhő alatt voltak, és mind Mózesre merítkeztek a tengerbe, és mind ugyanazt a szellemi húst ették, és mind ugyanazt a szellemi italt itták: mert ittak abból a szellemi sziklából, amely követte őket; és a szikla a Felkent volt.

De sokakkal közülük Isten nem volt elégedett, mert elbuktak a pusztában. Ezek példák számunkra (in figuram nostri), abból a célból, hogy mi ne vágyjunk gonosz dolgok után, ahogy ők vágytak; se ne legyünk bálványimádók, ahogy némelyek közülük, ahogy megíratott: A nép leült enni és inni, és felkeltek játszani. Se ne kövessünk el paráznaságot, ahogy néhányan közülük is megtették, és elesett egy nap huszonötezer [fő].

Se ne tegyük próbára a Felkentet, ahogy néhányan közülük próbára is tették, és elpusztultak kígyók által. Se ne zúgolódjunk, ahogy közülük zúgolódtak, és elpusztultak a pusztító által. De mindezek a dolgok miattunk történtek előképként, és leírattak a mi figyelmeztetésünkre, azoknak, akikhez a világ vége (saeculorum) [immár] elérkezett. Aki azért azt gondolja, hogy áll, vigyázzon, nehogy elessen!" (1Kor. 10:1-12. 2Móz. 32:6.)

4. Mivel tehát, minden kétséget kizáróan és ellentmondás nélkül az apostol megmutatja, hogy egy és ugyanaz az Isten, aki mindezen esetekben megítélte a korábbi dolgokat, és aki vizsgálódik

ezekben a jelen időkben, és rámutat arra, miért lettek feljegyezve az írásban; [ezért hát] mindezek az emberek tudatlanoknak és merészeknek találtatnak, sőt, józan észben hiányosaknak, akik a régi időkben vétkezők, és az azok közötti nagyszámú engedetlenek miatt azt állítják, hogy azon embereknek valóban egy Istene volt, hogy ő volt a világ teremtője, aki egy romlott állapotban létezett; de hogy egy másik Atya jelentetett ki a Felkent által, és hogy ez a Lény az, akit ők egyenként mind elméjükkel felfogtak; nem értik meg azt, hogy ahogyan a korábbi esetekben Isten úgy mutatta meg magát, mint aki nem kedvelte azokat, akik vétkeztek ellene, így a későbbi időkben is „sokan vannak az elhívottak, de kevesen a választottak." (Mát. 22:14.)

Ahogy akkor az igaztalanok, bálványimádók, és paráznák elpusztultak, úgy van most is: mert az úr ugyanúgy kijelenti, hogy az ilyeneket az örök tűzbe küldik; és az apostol is azt mondja, „Nem tudjátok, hogy igaztalanok nem örökölhetik Isten királyságát? Ne legyetek becsapva: sem paráznák, sem bálványimádók, sem házasságtörők, sem elpuhultak, sem férfiakkal fajtalankodók, sem tolvajok, sem kapzsik, sem részegesek, sem megalázók, sem uzsorások nem örökölhetik Isten királyságát."(1Kor. 6:9-10.)

És mivel ez nem azokhoz szólt, akik kívül vannak, hanem nekünk, nehogy bármi ilyen dolog megtétele miatt kivettessünk Isten királyságából, (ezért) így folytatja: „És valóban ilyenek voltatok; de megmosattatok, de megszenteltettetek a Felkent úr Jahósua nevében, és Istenünk szelleme által." (1Kor. 5:11.) És pontosan úgy, ahogy akkor azok, akik gonosz életvitelt éltek, és másokat félrevezettek, elítéltettek és kiűzték őket, úgy most is a gonosz szem kitépetik, és a láb és a kéz [is], nehogy a test többi része ilyen módon elpusztuljon. (vö. Mát. 8:8-9.)

És ismerjük a parancsolatot: „Ha egy ember, akit testvérnek neveznek férfiakkal paráználkodó, vagy kapzsi, vagy bálványimádó, vagy kötekedő, vagy részeges, vagy uzsorás lenne, az ilyennel ne egyetek." (1Kor 5:11.) És ismét mondja az apostol: „Senki csalfa szóval meg ne csaljon; mert ezek miatt jön az Isten haragja a kételkedők fiaira. Ne legyetek tehát velük együtt." (Ef 5:6-7.) És ahogy akkor a vétkesek büntetése kiterjedt mindazokra, akik egyetértettek velük, és csatlakoztak társaságukhoz; így van a mostani időben is, hogy „egy kevés kovász az egész tésztát megkovászosítja." (1Kor 5:6.)

És ahogy az Isten haragja akkor leszállt az igaztalanokra, itt is az apostol hasonlóképpen szól: „Mert az Isten haragja nyilvánvaló lesz az égből minden istentelenség és igazságtalanság ellen azon emberek számára, akik visszatartják az igazságot igazságtalanságban." (Róm. 1:18) És

ahogy azokban az időkben Istentől jött a bosszúállás az Egyiptomiakra, akik leigázták Izraelt igaztalan nyomorgatással, úgy van most is, kijelentve az úrtól valóban: „És talán az Isten nem fog bosszút állni saját választottaiért, akik éjjel és nappal sírnak hozzá? Bizony mondom, hogy hirtelen bosszút áll majd értük.” (Luk. 18:7-8.)

Ugyanúgy az apostol is nyilatkozik a Thesszalonikaiakhoz írt levelében: „Lássátok, igazságos dolog Istennél, hogy gyötrelemmel fizessen azoknak, akik bajt okoznak nektek; értetek pedig, akik velünk szorongattattok, a mi urunk a Felkent Jahósua mennyből való, hatalmának angyalaival történő megnyilvánulásakor, tűz lángjával, hogy bosszút álljon azokon, akik nem ismerik Istent, és azokon, akik nem engedelmeskednek urunk a Felkent Jahósua örömüzenetének: akik megbűnhődnek majd örök pusztítással az úr jelenlétéből, és hatalmának dicsőségéből; amikor eljön, hogy szentjeiben megdicsőüljön, és hogy csodálva legyen azokban, akik hittek benne.” (2Thess. 1:6-10.)

28. Fejezet (XXVIII.)

1. Mivel tehát mindkét szövetségben ugyanaz az igazságos Isten [jelenik meg] amikor Isten bosszút áll, az egyik esetben valóban előképszerűen, átmenetileg és mérsékelten; de a másikban valóságosan, és sokkal szigorúbban: mert a tűz és Isten haragja örök, amely megjelenik majd az égből az Úr színétől (ahogyan Dávid is azt mondja: „De az Úr arca azokkal szemben, akik gonoszat cselekszenek, hogy kiszakítsa emlékezetüket a földből.” (Zsolt. 34:16 [LXX: 33:17])) és súlyosabb büntetést von azokra – (ezáltal) a vének rámutattak arra, hogy értelem nélküliek mindazok a férfiak, akik abból [érvelve] ami azokkal történt, akik korábban nem engedelmeskedtek Istennek, arra igyekeznek, hogy egy másik Atyát hozzanak be, és ellentétbe helyezik [ezek büntetéseit] azzal, hogy milyen nagy dolgokat tett az úr az ő eljövetelekor, hogy megmentette azokat, akik befogadták őt, és könyörült rajtuk; mindeközben pedig hallgatnak az ő ítéletéről, és mindazokról a dolgokról, ami az olyanokra jön, akik hallották ugyan beszédeit, de nem tették meg azokat és akiknek jobb volna, ha meg sem születtek volna, és hogy elviselhetőbb lesz Szodomának és Gomorának az ítéletben, mint azoknak a városoknak, amelyek nem fogadták be az ő tanítványainak szavát. (vö. Mát. 10:15; Luk. 10:12.)

2. Mert ahogy az új szövetségben az embereknek azon hite, melyet Istenbe vetnek megnövekedett, ráadásul [a már kinyilatkoztatottakon túl] megkapják az Isten Fiát, hogy az ember is részestársa/örököse lehessen Istennek; épp így az életben való járásunk is több odafigyelést kíván meg, mikor is nem csupán a gonosz tettektől kell tartózkodnunk, hanem a

gonosz gondolatoktól, és a hiábavaló szavaktól, és az üres beszédektől, és a mocskos nyelvtől: emiatt pedig azoknak a büntetése is megnő, akik nem hisznek az Isten Beszédében, és lebecsülik eljövetelét, és visszafelé fordulnak; nem csupán időleges, hanem örök büntetés is.

Mert akiknek az úr ezt fogja mondani: „Távozzatok tőlem, ti átkozottak, az örök tűzre," ezek örökké átkozottak lesznek; és akiknek azt fogja mondani: „Gyertek, Atyámtól áldottak, örököljétek a számotokra készített örökkévaló királyságot," ezek örökre megkapják a királyságot, és állandóan előrehaladnak benne; mert egy és ugyanaz az Isten van, az Atya, akinek Beszéde pedig mindenkor jelen volt az emberi nemmel a különféle elrendelések (sáfárságok) eszközei által, és számtalan dolgot véghez is vitt, és megmentette kezdettől azokat, akik megmentettek, (mert ők azok, akik Istent szeretik és követik Isten Beszédét aszerint a fokozat szerint, amelybe tartoznak) és megítélte azokat, akik megítéltettek, vagyis azokat, akik istenfelejtők, és istenkáromlók, és beszédének áthágói.

3. Mert az általunk már említett eretnekek maguktól pártoltak el azzal, hogy vádolják az Urat, akiről azt mondják, hogy hisznek benne. Mert azok a részletek, amelyekre felhívják a figyelmet Istent illetően, aki akkor ideiglenes büntetéseket adott a hitetleneknek, és megverte az egyiptomiakat, miközben megmentette azokat, akik engedelmesek voltak; ugyanezek [a tények] megismétlődnek magával az úrral kapcsolatban, aki megítéli örökre azokat, akiket megítél, és örökre felmenti azokat, akiket felment: és az ezen emberek által használt nyelvezet szerint [úgy] fog Ő 'felfedeztetni', mintha Ő maga [az úr] volna legkegyetlenebb bűnüknek okozója, azoknak, akik kezüket rávetették és átdöfték.

Mert ha nem jött volna el, ebből az következik, hogy ezen emberek nem válhattak volna uruk gyilkosaivá; és ha nem küldött volna prófétákat hozzájuk, bizonyosan nem ölhették volna meg őket, sem az apostolokat. Azok számára tehát, akik támadnak minket és azt mondják: Ha az egyiptomiakat nem érték volna csapások, és amikor üldözték Izraelt, nem fulladtak volna a tengerbe, akkor Isten nem tudta volna megmenteni népét, ez a válasz adható: Akkor tehát, ha a júdeaiak nem lettek volna az úr gyilkosaivá (ami miatt valóban eltávozott tőlük az örök élet), és az apostolok meggyilkolása és az egyház üldözése által nem estek volna a harag mélységébe, mi nem menekülhettünk volna meg.

Mert ahogy azok megmenttettek az egyiptomiak vaksága által, mi is így vagyunk a júdeaiak vakságával; ha az úr halála valóságban kárhoztatása azoknak, akik a keresztre erősítették, és akik nem hittek eljövetelében, ellenben megmentés azok számára, akik hisznek benne. Mert az

apostol is ezt mondja a Korinthusiak Második [Levelében]: „Mert a Felkent édes illata vagyunk Isten számára azok közt, akik megmentetnek, és azok közt, akik elpusztulnak: az egyik halál illata a halálra, de a másik az élet illata az életre.” (2Kor. 2:15-16.) Tehát kié a halál illata halálra, ha nem azoké, akik nem hisznek, sem Isten Beszéde alá nem vetik magukat?

És kik azok, akik még akkor is a halálnak adták át magukat? Azok kétségtelenül, akik nem hisznek, sem nem vetik alá magukat Istennek. És ismét, kik azok, akik megmentettek és megkapták az örökséget? Kétségkívül azok, akik hisznek Istenben, és akik továbbra is szeretetében vannak; ahogy Káleb, Jefunne [fia] és Józsué Nun [fia], és az ártatlan gyermekek, akiknek nincs gonosz felfogásuk. De kik azok, akik most megmentettek, és megkapják az örök életet? Nem azok, akik szeretik Istent, és akik hisznek ígéreteiben, és akik „a rosszindulatban olyanokká válnak, mint a kis gyermekek?” (1Kor. 14:20.)

29. Fejezet (XXIX.)

1. „De,” mondják, „Isten keményítette meg a Fáraó és szolgái szívét.” Azok, akik ilyen nehézségeket állítanak fel, nem olvasták az evangéliumban azt a passzust, ahol az úr válaszolt a tanítványainak, amikor megkérdezték tőle: „Miért beszélsz velük példázatokban?”–„Mert nektek megadatott, hogy ismerjétek az egek királyságának titkát; azonban a tüskéknek példázatokban beszélek, hogy látván ne láthassanak, és hallván ne hallhassanak, értvén ne értsenek; azért, hogy Ézsaiás próféciája beteljesülhessen rájuk vonatkozóan: Tedd kövérré e nép szívét és füleit dugd be, és szemeit vakítsd meg. De áldottak szemeitek, amelyek látják azokat, amelyeket ti láttok; és füleitek, amelyek hallják, amit ti hallotok.” (Mát. 13:10-16. Luk. 8:10; 10:23. Ézs. 6:10.)

Mert egy és ugyanaz az Isten [aki egyebeket megáld] vakságot okoz azoknak, akik nem hisznek, hanem elvetették őt; éppen úgy, mint a nap – mely az Ő egyik teremtménye – [teszi] azokkal, akik a szem gyengesége miatt nem láthatják fényét; de akik hisznek Benne és követik Őt, azoknak megadja a teljesebb és nagyobb értelmi világosságot. Ezen szavakkal egyetértésben mondja tehát az apostol a Korinthusiak Második Levelében: „Akikben (e világ) megvakította az ő elméjüket, akik nem hisznek, nehogy a Felkent örömüzenetének fénye ragyogjon [nekik].” (2Kor. 4:4.)

És ismét, a rómaiakhoz: „És ahogy nem méltatták Istent ismeretükben, Isten is mihaszna értelemre adta őket, hogy olyan dolgokat tegyenek, amelyek nem megfelelőek.” (Róm. 1:28.) Az Antikrisztusról szólva is világosan mondja a Thessalonikaiak második részében: „És ennek okán Isten elküldi nekik a tévedés munkáját, hogy higgyenek a hazugságnak; hogy mindnyájan elítéltethessenek, akik nem hittek az igazságnak, hanem hozzájárultak a gonoszsághoz.” (2Thessz. 2:11-12.)

2. Ha tehát a mostani időben is Isten, aki ismeri azok számát, akik nem fognak hinni, mivel Ő előre tud mindent, átadta őket a hitetlenségnek, és elfordította arcát az ilyen emberektől, és hagyta őket a sötétségben, amelyet maguk választottak maguknak, mi csodálatos van abban hát, ha abban az időben is kiszolgáltatta őket hitetlenségüknek, a Fáraót, aki soha nem hitt volna, azokkal együtt, akik vele voltak? Ahogy a Beszéd mondta Mózesnek a bokorból: „És én biztos vagyok abban, hogy Egyiptom királya nem engedi el őket, hanem csak hatalmas kéz által.” (2Móz. 3:19)

És amiért az úr példázatokban beszélt, és vakságot hozott Izraelre, hogy látván ne láthassanak, hiszen ismerte a hitetlenség [szellemét] bennük, ugyanezen okból keményítette meg a Fáraó szívét; annak ellenére, hogy bár látta, hogy Isten ujja volt, ami kivezette a népet, mégsem hihetett, hanem bevettetett a hitetlenség tengerébe, abban az elképzelésben megpihenve, hogy ezen [izraeliták] távozása varázserő által teljesült, és hogy nem Isten működése volt, hogy a Vörös-tenger megnyílt átjárásra a népnek, hanem ez pusztán természetes okokból történt (sednaturaliter sic se habere).

30. Fejezet (XXX.)

1. Továbbá mindazok, akik szőrszálhasogatók és hibát találnak abban, hogy Isten parancsolata szerint a nép, indulása estéjén mindenféle edényeket és ruhákat szerzett az egyiptomiaktól, és így mentek el, amely [zsákmányból] aztán a [szent] Sátor felépíttetett a pusztában, tudatlannak bizonyulnak Isten eljárásának igazságos voltáról, és tervéről; ahogyan ezt a vén is megjegyezte: Mert ha Isten nem lenne harmóniában ezzel az előképben megadott kivonulással, senkit nem lehetne megmenteni a mi valódi kivonulásunkban; vagyis abban a hitben, amelyben megalapozódtunk, és amely által mi kihozattunk a pogányok számosságából. Mert egyes esetekben kicsi, más esetben nagyobb mennyiségű vagyon követ minket, amelyet az igazságtalanság mammonjából szereztünk.

Mert miféle forrásból származtatjuk azokat a házakat, amelyekben lakunk, a ruhákat, amelyeket viselünk, az edényeket, amelyeket használunk, és minden mást, ami a mindennapi életet szolgálja, hacsak nem azokból a dolgokból, amelyeket, amikor pogányok voltunk, vagy kapzsiság által szereztünk, vagy megkaptuk pogány szüleinktől, rokonoktól, vagy barátoktól, akik igazságtalanul nyerték meg azokat? – Nem is beszélve arról, hogy még most is ilyen dolgokat szerzünk, amikor már hitben vagyunk. Mert ki az, aki elad, és ne akarna nyereséget attól, aki vásárol? Vagy ki vásárol bármit, és ne szeretne jó értéket kapni az eladótól? Vagy ki van olyan, aki mesterséget űz, és ezt ne annak érdekében tenné, hogy ezáltal megélhetést szerezzen?

És a királyi palotában tartózkodó hívők eszközei, amelyeket használnak talán nem abból a vagyonból származnak, ami a Császárhoz tartozik? És nem ad-e azoknak, akiknek nincs, mindegyik ezek közül [a keresztények közül] képességéhez mérten? Az egyiptomiak adósai voltak a népnek, nem csak egyedül a vagyonuk szerint, hanem életükért, József pátriárka korábbi időkben való jóságának köszönhetően; de mimódon adósaink nekünk a pogányok, akiktől mi haszonhoz és nyereséghez jutottunk? Mindazokat a dolgokat, amelyeket ők munkával felhalmoznak, mi munka[végzés] nélkül felhasználjuk, habár a hitben vagyunk.

2. Addig az ideig a legalávalóbb rabszolgamunkákkal szolgálta a nép az egyiptomiakat, amint azt az Írás mondja: „És az egyiptomiak szigorúan gyakorolták hatalmukat Izrael fiai felett; és keserűvé tették életüket súlyos munkákkal, habarcs és téglavetéssel, és mindenféle szolgálattal a mezőben, minden olyan munkákkal, amelyekkel szigorúságban elnyomták őket.” (2Móz 1:13-14.)

És óriási munkával hatalmas bekerített városokat építettek nekik, és gyarapították ezen emberek vagyonát hosszú éveken át, és a szolgaság minden formája által; miközben ezek [a gazdák] nem csak hálátlanok voltak velük szemben, hanem azt fontolgatták, hogy végleg megsemmisítik őket. Akkor hát miféle igazságtalanságot követtek el [az izraeliták], ha a sokból egy keveset elvettek, ők, akiknek sok vagyonuk lehetett volna, ha nem amazokat szolgálták volna, és gazdagon mehettek volna ki, miközben valójában csak nagyon jelentéktelen jutalmat kaptak nehéz szolgálataikért, és szegényként mentek ki.

Olyan ez, mintha valami szabad embert másvalaki erővel kényszerítve elvinne, és sok éven keresztül annak szolgája (lenne), és növelné annak vagyonát, s amikor végül valamely

támogatást kap, úgy tűnhet, hogy [gazdája] vagyonából birtokol egy kis részt, pedig valójában a saját kemény munkájának eredményéből, és abból kapott egy keveset, ami hatalmas vagyon őáltala létrejött; és valaki ezt vádként hozná fel ellene, mintha nem viselkedett volna helyesen. Ő (a vádló) inkább rosszindulatú bírónak tűnne az ellen, aki erőszakkal vitetett el rabszolgaságba.

Ilyenek tehát ezek az emberek is, akik szemrehányással illetik a népet, mert magáévá tett a számos dologból egy keveset, de azok ellen nem emelnek vádat, akik nem adtak a [népnek] kárpótlást őseik szolgálataiért; sőt mi több, a legmegalázóbb rabszolgaságra is alacsonyították őket, hatalmas hasznot szerezve általuk. És [ezek a tiltakozók] azt állítják, hogy [az izraeliták] tisztességtelenül cselekedtek, hiszen valamit csak kaptak munkájuk viszonzásaként, ahogyan jeleztem is, jelöletlen aranyat és ezüstöt néhány edényben; miközben azt mondják, hogy ők maguk (mert sok igazat is mondanak, habár ez némelyek számára képtelenségnek tűnhet) becsületesen cselekednek, amikor övükben mások munkájából származó, császári felirattal és képpel kivert aranyat, ezüstöt és rezet hordoznak.

3. Ha azonban összehasonlítást tennének köztünk és köztük, [azt szeretném megkérdezni] melyik fél látszana olyannak, aki becsületes módon kapta [világi javait]? Vajon a [júdeai] nép, [akik] a nekik minden téren adós egyiptomiaktól [vettek el]? Vagy mi, [akik] a rómaiaktól és más nemzetektől [kapunk javakat], akiknek nincs hasonló kötelezettségük felénk? Sőt, ráadásul az ő közbenjárásukon keresztül a világ békében van, és mi félelem nélkül járunk az országutakon, és oda hajózunk, ahova akarunk.

Ezért tehát az úr beszéde ráillik az ilyen férfiakra (ti.: az eretnekekre), amely így szól: „Te képmutató, először vesd ki a gerendát a szemedből, és akkor tisztán látsz majd, hogy kivedd a porszemcsét testvéred szeméből.” (Mát. 22:20-21.) Mert ha az, aki ilyeneket tár elődbe, és saját bölcsességével büszkélkedik, ő maga elválasztódott a pogányok társaságától, és semmit se birtokol, ami más emberek javaiból [származik], hanem szó szerint meztelen, és mezítlábas, és hajlék nélkül a hegyek között lakik, mint azok az állatok, amelyek füvet esznek – az ilyennek meg lesz bocsátva [az ehhez hasonló beszéd], mint akinek nincs tudomása a mi életmódunk szükségleteiről.

Ha viszont részesedik mindabból, ami emberek megítélése szerint a mások tulajdona, és ha [ugyanakkor] leszólja előképüket, akkor teljesen igazságtalannak bizonyul, saját maga ellen fordítva ezt a vádat. Mert úgy fog találtatni, hogy olyan tulajdont birtokol, amely nem hozzá

tartozik, és olyan javakat kíván, amelyek nem sajátjai. És ezért mondja az úr: „Ne ítéljetek, hogy ne ítéljenek meg; mert amilyen ítélettel ítéltek, megítéltettek.” (Mát. 7:1-2.) [Ennek jelentése] bizonyára nem az, hogy nem találhatunk hibát a bűnösökben, sem az, hogy egyet kellene értenünk azokkal, akik gonoszat művelnek; hanem hogy ne mondjunk igazságtalan ítéletet Isten tervéről, amennyiben ő maga rendelkezett mindarról, hogy az igazságosságnak megfelelő módon minden dolog jóra forduljon. Ezért, mivel tudta, hogy jó hasznát vesszük a mi anyagi javainknak, amelyek másoktól megkapva kerülnek birtokunkba, így szól: „Akinek két ruhája van, adja oda annak, akinek nincs; és akinek étele van, hasonlóképpen tegyen.” (Luk. 3:11.)

És, „Mert éhes voltam, és ételt adtatok nekem; szomjas voltam, és italt adtatok nekem; meztelen voltam, és felruháztatok Engem.” (Mát. 25:35-36.) És: „Amikor alamizsnádat adod, ne tudja bal kezed, amit a jobb kezed tesz.” (Mát. 6:3) És mindazok által, ami jókat csak cselekszünk, igaznak bizonyulunk, úgymond, idegen kezekből megváltva a mi tulajdonunkat. De nem azért mondom így: „idegen kezekből”, mintha a világ nem lenne Isten tulajdona, hanem merthogy az ajándékaink ilyenek, és másoktól kapjuk azokat, ugyanúgy ahogy ezek az emberek megkapták azokat az egyiptomiaktól, akik nem ismerték Istent; és ugyanezen eszközök által [mi is] felállítjuk saját magunkban az Isten sátorát: mert Isten azokban lakik, akik egyenesen cselekszenek, ahogy az úr mondja: „Szerezzetek magatoknak barátokat az igazságtalanság hamis mammonjából, hogy amikor majd futnotok kell, befogadhassanak az örök sátrakba.” (Luk. 16:9) Mert ha azokat, amiket az igazságtalanságból szereztünk, amikor pogányok voltunk, hívőkké válva az Úr hasznára fordítjuk, igazaknak bizonyulunk.

4. Magától értetődő dolog, tehát, hogy ezek a dolgok egy típusként (előképként) történtek meg korábban, és azokból épült fel Isten sátora; amit azok a személyek igazságosan kaptak meg, ahogy kimutattam, és közben bennünket is előre kiábrázoltak ezekben – [minket] akiknek mások dolgai által kell a későbbiekben szolgálni Istent. Mert a népnek egész Egyiptomból való kivonulása, akik isteni útmutatás alatt voltak, egy típusa és képe az egyház kivonulásának, amelyet a pogányok közül kell véghezvinni; és ezért Ő kivezeti majd [az egyházat] végül ebből a világból saját örökségébe, amelyet Mózes, az Isten szolgája nem [adott meg], hanem amelyet Isten Fia, Jahósua (Józsué) ad örökségül. És ha valaki figyelmet szentel azoknak a dolgoknak, amelyeket a próféták mondanak a vég [idejére] vonatkozóan, és azokra, amelyeket János, az úr tanítványa az Apokalipszisben látott, meg fogja találni, hogy a nemzetek egyetemesen megkapják majd ugyanazokat a csapásokat, mint amiket akkoriban Egyiptom egymaga kapott.

31. Fejezet (XXXI.)

1. Amikor régi időkben élőket illető ilyenféle dolgokat hozunk fel, az [előbb említett] vénnek szokása volt oktatni minket, ezt mondva: „Ami azokat a vétkeket illeti, amelyekkel az Írás maga hibáztatja az atyákat és a prófétákat, nem szabad gyalázkodunk ellenük, sem Khámhoz hasonlóvá válnunk, aki kinevette atyja szégyenét, és így átok alá esett; hanem inkább hálát kell adnunk Istennek nevükben, mivelhogy vétkeiket az úr eljövetelén keresztül megbocsátották; mert Ő azt mondta, hogy köszönetet mondanak [értünk], és büszkélkednek megmentésünkben.

Azon cselekedetekkel kapcsolatban, ismét, amelyekre az Írás semmilyen bírálatot nem tesz, hanem amelyek egyszerűen le vannak jegyezve [mint amik megtörténtek], nem kellene vádlókká válnunk [azokkal szemben, akik elkövették őket], mert nem vagyunk szigorúbbak Istennél, sem nem vagyunk feljebbvalók Mesterünknél; hanem inkább keressünk előképet [ezekben]. Mert ezen eseteknek, amelyeket ítélet [kijelentése] nélkül jegyeztek le az Írásban, egyike sem jelentéktelen."

Például ez található Lót esetében, aki kivezette lányait Sodomából, ezek pedig teherbe estek saját atyjuktól; és aki hátrahagyta feleségét [a föld] határain belül, [aki] sóbálványként [maradt] mind e mai napig. Mert Lót nem saját vágyának ösztönzésére cselekedett, sem nemi bujaságának ösztönzésére, sem nem tudott vagy gondolt bármi ilyesmire, hanem valójában [jövőbeli események] előképét hajtotta végre. Ahogy mondja az Írás: „És azon az éjszakán az idősebbik [lány] bement és feküdt atyjával; és Lót nem tudott róla, amikor ővele feküdt, sem amikor felkelt." (1Móz. 19:33.) Ugyanez történt a fiatalabbnál is: „És nem tudta"– mondja – „amikor vele aludt, sem amikor felkelt." (1Móz. 19:35.)

Mivel tehát [ebben a tettében] Lót nem volt tudatában annak [hogy mit tett], sem nem volt nemi vágyának szolgája, az Isten általi elrendezést végezte el, amely által a két lány (vagyis a két gyülekezet) az, amely egy és ugyanazon Atya által szült gyermekeket, megmutatva azt, hogy ez a hústest vágyának [befolyása] nélkül [történt]. Mert nem volt más, [ahogy ők feltételezték], aki részesíthette volna őket a felserkenő magban, és gyermekek szülésének lehetőségében, ahogy megíratott: „És az idősebbik így szólt a fiatalabbikhoz: nincs ember a földön, hogy bejöjjön hozzánk az egész föld módja szerint, jöjj, itassuk le apánkat borral, és feküdjünk vele, és támasszunk magot apánktól."(1Móz 19:31-32.)

2. Így egyszerűségük [*és ártatlanságuk – csak a latinban szerepel] alapján szóltak így [Lótnak]

eme lányai, mert azt képzelték, hogy az egész emberiség elpusztult, ahogy a Sodomaiakkal történt, és hogy Isten haragja eljött az egész földre. Ezért meg is kell nekik bocsátani, mivel azt feltételezték, hogy egyedül csak atyjukkal maradtak fenn az emberi faj megőrzésére; és ezért csalták meg apjukat. Ráadásul az általuk használt szavakon keresztül megmutatkozott az, hogy a mi Atyánkon kívül senki más nem képes megadni az idősebb és fiatalabb gyülekezetnek a gyermekek szülésének [erejét].

Namármost az emberi faj atyja az Isten Beszéde, ahogyan Mózes rámutat, amikor ezt mondja: „Nemde atyád ő, aki szerzett, formált és alkotott téged?" (5Móz 32:6.) Tehát mikor öntötte ki az emberi fajra az életadó magot – vagyis a bűnök megbocsátásának Szellemét, amely által felserkentünk? Nemde akkor, amikor együtt evett az emberekkel, és bort ivott a földön? Mert ezt mondják: „Az emberfia eljőve eszik és iszik;" (Mt 11:19.) és amikor lefeküdt, elaludt és nyugodott. Ahogy maga mondja Dávidban: „Elaludtam és nyugodtam"(Zsolt 3:6.)

És mivel így tett amíg köztünk lakott és élt, ismét ezt mondja: „És alvásom édessé vált nekem" (Jer 31:26) Nos, ez az egész dolog Lótón keresztül volt kiábrázolva, mégpedig hogy a mindenség Atyjának magja – vagyis az Isten szelleme, mely által minden dolog történt – összekeveredett és egyesült a hússal – vagyis saját kézmunkájával; amely keverék és egység által a két zsinagóga – amely a két gyülekezet – saját atyjától élő fiakat termett az élő Istennek.

3. És miközben ezek a dolgok történtek, felesége ottmaradt Sodoma [területén], már nem romlandó húsként, hanem mint sónak oszlopa, amely örökké tart; ezen természetes folyamatok által amelyek az emberi nemre vonatkoznak, megmutatta, hogy az Egyház is, amely a „föld sója", hátrahagyatott a föld határain belül, és emberi szenvedéseknek van kitéve; és miközben gyakran teljes tagok elvétetnek tőle, a só oszlopa továbbra is fennmarad, így kiábrázolva a hit fundamentumát, amely gyermekeket erősít meg és küld ki Atyjukhoz.

32. Fejezet (XXXII.)

1. Ehhez hasonlóan beszél a vén is, az apostolok egyik tanítványa, a két szövetséget illetően, bizonyítva, hogy mindkettő valóban egy és ugyanazon Istentől van. Mert [ő azt állította], hogy nincs más Isten azon kívül, aki megalkotott és formált minket, és hogy ezen emberek értekezésének nincs alapja, akik azt állítják, hogy eme világunk bármiféle angyalok által készült

volna, vagy bármely más hatalom, vagy egy másik Isten által.

Mert ha egy ember egyszer eltávolodott minden dolog Teremtőjétől, és ha elfogadja, hogy ez a teremtés, amelyhez tartozunk, bármi más által formáltatott vagy valami máson keresztül [mint az egy Isten], akkor szükségszerűen sok következetlenségbe esik, és számos ilyenféle ellentmondásba; amelyekre nem lesz [képes] olyan magyarázattal szolgálni, ami valószínűnek vagy igaznak tekinthető.

És ezért azok, akik más tanokat (doktrínákat) vezetnek be, eltitkolják előlünk saját véleményüket Istenre vonatkozóan, mert tudatában vannak tanításuk tarthatatlan és abszurd természetének, és attól félnek, hogy ha legyőzetnének, nehezebben tudnának megszökni.

De ha valaki hisz az [egyedüli] egy Istenben, aki Szava által mindent létre is hozott, ahogyan azt Mózes is mondja: „Isten mondta: Legyen fény; és lett fény;" (1Móz 1:3.) és ahogy az evangéliumban is olvassuk: „Minden dolog Általa lett; és Nála nélkül semmi sem lett;" (Ján. 1:3.) és az Apostol Pál is ilyen módon [mondja]: „Egy Úr van, egy hit, egy bemerítkezés, egy Isten és Atya, aki mindenek felett, és mindenek általa, és mindnyájunkban"(Ef. 4:5-6.) – ez az ember mindenekelőtt „ragaszkodik" majd „a fejhez, amelyből az egész test összetömöríttetett, és egymáshoz tapadva a kapcsok és segedelmek által szolgálja a különféle részeket, növeli a testet a maga okulására szeretetben." (vö.: Kol. 2:19.)

És akkor majd minden szó ellentmondásmentesnek fog látszani számára, ha ő a maga részéről szorgalmasan olvassa az írásokat, azok társaságában, akik vének az Egyházban, akik között az apostoli tanítás van, mint ahogy kimutattuk.

2. Mert mindegyik apostol azt tanította, hogy valóban két szövetség van a két nép között; de hogy egy és ugyanaz az Isten adta meg mindkettőt, mindazon emberek hasznára (akik kedvéért a két szövetség adatott), akik Istenben való hitre voltak [szánva], mindezt a harmadik könyvben igazoltam is az apostolok igaz tanításából; és hogy az első szövetség nem ok nélkül, vagy céltalanul, vagy véletlenszerű módon adatott; hanem alávetette azokat, akiknek adatott az Isten szolgálatára, az ő saját javukra (hiszen Isten nem igényel semmiféle szolgálatot emberektől), és felmutatta a mennyei dolgoknak egyféle mintáját, mivel az ember még nem volt képes Isten dolgait közvetlen látáson keresztül látni; és előrevetítette azon dolgoknak képét amelyek [most

valóságosan] léteznek az Egyházban, azért, hogy hitünk szilárdan megalapozott legyen; és az eljövendő dolgok próféciáit tartalmazta, azért, hogy az ember megtanulhassa, hogy Istennek minden dologról előre tudomása van.

33. Fejezet (XXXIII.)

1. Az ilyenféle szellemi tanítvány, aki valóban megkapta Isten szellemét, ami kezdettől fogva Isten egész tervében (leosztásában) jelen volt az emberiséggel, és a jövőbeli dolgokat bejelentette, a jelenlegieket feltárta, és értelmezte a múltbelieket – [egy ilyen ember] valóban „megítél minden embert, hanem ő maga senki ember által nem ítéltetik." (1Kor. 2:15.) Mert megítéli a pogányokat, „akik inkább a teremtményt, mint a Teremtőt szolgálják," (vö. Róm. 1:25.) és erejüket mihaszna elmével hiábavalóságaikra költik.

És a júdeaiakat is megítéli, akik nem fogadták be a szabadság beszédét, sem nem voltak hajlandók felszabadulni, noha jelen van [velük] a Szabadító; hanem [ilyen viselkedésre] alkalmatlan időben azt színlelik, hogy annak az Istennek szolgálnak, a törvény [kívánalmain] túli [szertartásokkal], akinek semmire sincs szüksége, és nem ismerik fel a Messiás eljövetelét, amit az ember megmentéséért betöltött, sem nem hajlandóak megérteni, hogy az összes próféta kijelentette az ő két eljövetelét: az első valóban az, amelyikben emberré lett kitéve a korbácsütéseknek, megismerve, hogy milyen a gyengeségeket elhordozni, és felült a szamár csikójára, és az építők által elutasított kő volt, és mint juhot a mészárlásra vitték, és kezeinek kiterjesztése által szétszórta Amaleket; miközben összegyűjtötte a föld határából az ő Atyja karámjába a gyermekeket, akik szét voltak szóródva, és megemlékezett halottairól, akik korábban elaludtak és lement hozzájuk, hogy megszabadítsa őket: de a második [eljövetel] során a felhőkön fog eljönni, meghozza a napot, amely lángol, mint kemence. És lesújt a földre szájának leheletével. És az istentelent szájának lélegzetével öli meg, és szórólapát a kezeiben, és megtisztítja a padlót, és összegyűjti a búzát a magtárba, de elégeti a pelyvát olthatatlan tűzzel.

2. Továbbá [a szellemi ember] megvizsgálja Markion tanítását is, [érdeklődve] hogyan állíthatja, hogy két isten van, végtelen távolsággal elválasztva egymástól. Vagy hogyan lehet jó az, aki elragadja azokat az embereket, akik nem hozzá tartoznak attól, aki alkotta őket, és saját királyságába hívja őket?

És miért hiányos az ő jósága, amely [íly módon] nem ment meg mindeneket? És miért van, hogy az embereket illetően valóban jónak tűnik, de igencsak igazságtalan azzal szemben, aki az embereket alkotta, amennyiben megfosztja őt tulajdonaitól? Továbbá, ha másik atyához tartozott az úr, akkor hogyan ismerhette el jogosan azt a kenyeret saját testeként, amit abból a teremtésből vett, amihez mi tartozunk, és hogyan állíthatta be a kelyhet, mint ami az ő vére?

És miért ismeri el magát, mint ember fia, ha nem ment keresztül a születésen, ami az emberi létezéshez tartozik? És hogyan bocsáthatja meg nekünk azokat a vétkeket, amelyekért felelősségre vonhatók vagyunk Teremtőnk és Istenünk előtt? Továbbá hogy feltételezhető, hogy keresztre feszítették, ha ő nem volt hústest, hanem csupán megjelenése szerint volt ember, és hogyan tudott vér és víz kijönni belőle, mikor oldalát átszúrták? Miféle test volt továbbá az, amelyet az őt eltemetők behelyeztek a sírba? És mi volt az, ami felkelt a halálból?

3. Ez [a szellemi ember] megítéli Valentinusz összes követőit is, mivel ők megvallják ugyan nyelvükkel, hogy egy Isten az Atya van, és hogy minden dolog létezése tőle származik, de ugyanakkor fenntartják azt is, hogy Ő, aki megformált minden dolgot, egy elpártolás/hitehagyás vagy hiány gyümölcse. (ὑστηρηματοςκαρπον)

[És azért is meg fogja ítélni őket, mert] megvallják ugyan nyelvükkel az egy urat, a Felkent Jahósua-t, az Isten Fiát, de tanításuk [rendszerében] felállítanak egy külön szerepet az Egyszülöttnek, egy sajátot a Beszédnek (Logosz), ismét egy másikat a Krisztusnak, és még másikat a Szabadítónak; úgyhogy őszerintük mindezek a létezők valójában egyek [az Írásban] kijelentett módon; [miközben fenntartják], ezzel ellentétesen, hogy közülük mindegyiknek külön-külön [létezése] kell legyen [a többitől], és mindnek megvan a saját egyedi eredete, tulajdon különleges helyzetük szerint.

[Úgy tűnik] tehát, hogy valójában csak nyelvükkel ismerik el az egységet, miközben [valódi] véleményük és gondolkodásuk (azon szokásuk miatt, hogy a mélységeket vizsgálgatják) távolra esett az egység [ezen tanításától], és a többszörös istenségek elképzelését fogadták el, -[ennek pedig, kijelentem, hogy meg kell jelennie] amikor megvizsgáltatnak majd Krisztus által a [tanítás] alapjait illetően, amelyeket kitaláltak.

Őróla is azt állítják, hogy egy későbbi időszakban született, mint az Aeonok Plerómája

(Teljesség), és hogy létrehozása egy elfajzás vagy elpártolás [lezajlása] után történt meg; és fenntartják [mintha csak ők vezették volna a szülést], hogy ők maguk a Szófia (Bölcsesség) által átélt szenvedésből születtek meg. Azonban saját kitűnő prófétájuk Homérosz, akire hallgatva kitaláltak ilyesféle tanokat, maga fogja őket vádolni, amikor a következőképpen fejezi ki magát: –

"Mint Hádész kapuja [oly] gyűlöletes nekem az ember,

Aki egy dolgot gondol, és más dolgot állít."(Iliász IX 312–313.)

[Ez a szellemi ember] meg fogja ítélni a romlott Gnoszticizmus csaló beszédeit, bizonyítva, hogy ők Simon Mágus tanítványai.

4. És megítéli majd az Ebionitákat is; [mert] hogyan mentethetnének meg, hacsak nem Isten volt az, aki a földön végbevitte megmentésüket? Vagy hogyan haladhatna az ember Isten felé, hacsak Isten nem hajol először az emberhez? És hogy fog az ember kimenekülni a halál alá vetettek nemzedékéből, hacsak nem egy új nemzedék által, melyet csodálatos és váratlan módon (de mint a szabadulás jelét) ad meg Isten – [értem ez alatt] azt az újonnanszületést, amely a szűztől eredve hit által lett (vö. Ézs.7:10-14.). Vagy hogyan fognak az Istentől való örökbefogadásban részesülni, ha megmaradnak ebben a [fajta] nemzedékben (származás), amelyet természetesen birtokolt az ember ebben a világban?

És hogyan lehetett (Krisztus) nagyobb, mint Salamon, vagy nagyobb, mint Jónás, vagy hogy lehetett Dávid ura, ha ugyanolyan lényegű volt, mint ők? Hogyan is győzhette le azt, aki erősebb volt, mint az ember, és aki nem csupán legyőzte az embert, hanem hatalma alatt is tartotta, mert [hiszen Krisztus] legyőzte azt, aki győzelmes volt, miközben felszabadította az emberiséget, aki le volt győzetve – ha nem lett volna ő erősebb, mint egy [közönséges] ember, aki legyőzetve volt?

De vajon ki más magasabb rendű és előkelőbb az embernél, aki Isten hasonlatosságára formáltatott, mint Isten Fia, akinek Képére az ember teremtetett? És ezért ezekben az utolsó napokban láthatóvá is tette a hasonlóságot; [mert] Isten Fia emberré lett, felöltve [kezemunkájának] ősi termékét a saját természetébe, amint az ezt megelőző könyvben

bemutattam.

5. Megítéli [a szellemi ember] azokat is, akik úgy írják le Krisztust mintha [emberré válása] csak egy nézet (látszat) lenne. Mert hogyan képzelhetik, hogy ők maguk valódi vitát folytatnak, amikor Mesterük csupán egy elképzelt létező volt? Vagy hogyan kaphatnának tőle bármi rendíthetetlent, ha ő csak képzelt lény lenne, és nem valóságos? És hogyan lehetne valóban részük a megmentésben ezeknek az embereknek, ha Ő, akiről azt vallják, hogy hisznek benne, úgy nyilvánította ki magát, mint csupán egy elképzelt létező?

Ezekkel a férfiakkal kapcsolatban tehát semmi sem valódi, és az igazság [jellemzőiből] semmit nem birtokolnak; és ilyen körülmények között kérdés (hiszen ők maguk hasonlóképpen nem is férfiak talán, hanem csak ostoba állatok), hogy vajon nem egyszerűen az emberiség árnyékai-e ők a legtöbb esetben?

6. És a hamis prófétákat is megítéli, akik nem kapták meg Istentől a prófétálás ajándékát, és nem birtokolják Isten félelmét, hanem vagy a hencegés kedvéért, vagy valamilyen személyes előny miatt, vagy valamilyen más okból a gonosz szellem befolyása alatt úgy tesznek, mintha prófétálnának, miközben egész idő alatt Isten ellen hazudnak.

7. Megítéli azokat is, akik szakadásokat okoznak, akik nélkülözik Isten szeretetét, és akik inkább saját alkalmi hasznukra néznek az egyház egysége helyett; és akik jelentéktelen okokból, vagy bármiféle okból, ami eszükbe jut, darabokra vágják és szétválasztják a Felkent nagy és dicsőséges testét, és amennyire rajtuk áll, [ténylegesen] pusztítják azt – oly emberek, akik békéről fecsegnek, miközben háborút indítanak, és igazán [igaz rájuk, hogy] „kiszűrik a szúnyogot, de lenyelik a tevét.” (Mát. 23:24.) Mert olyan nagy jelentőségű megjavulás (reform) nem valósulhat meg általuk, mint amekkora baj származott ezzel szemben hitszakadásukból.

Meg fogja ítélni azokat is, akik az igazság határán kívül vannak, vagyis, akik az egyházon kívül esnek; de „ő maga senki által nem ítéltetik.” (1Kor 2:15.) Mert neki minden dolog ellentmondásmentes: teljes hite van az egyetlen Mindenható Istenben, „akitől van minden” (1Kor 8:6); és Isten Fiában, a Felkent Jahósua-ban, a mi urunkban, „aki által van minden” (1Kor 8:6.), és a Vele kapcsolatos tervben*, amely révén az Isten Fia emberré lett; és szilárd a hite az Isten szellemében, aki az igazság ismeretével lát el minket, és kijelenti az Atya és a Fiú tervét*,

amelynek folytán [a Fiú] az Atya akaratának megfelelően az emberek minden nemzedékével együtt lakik.

* (Megjegyzés: elrendezés, rendelet, üdvterv: görög oikonomiasz vö. Ef. 3:2; 3:9)

8. Az apostolok tanítása az igaz ismeret, és az az egész világon [fennálló] Egyház ősi alapszabálya, és a Krisztus testének jellegzetes felépítése a felvigyázók (epüszkoposz) utódlása alapján, amely által áthagyományozták azt az Egyházat, amely minden helyen fennáll, és amely elérkezett hozzánk is, az Írás bármiféle hamisítása nélküli, igen összetett tanításrendszere által megvédve és megőrizve, és amely nem fogadott el sem hozzátoldást, sem megnyirbálást [nem szenvedtek az igazságok, amelyekben ő (nőnem) hisz];

És [abban áll az igaz ismeret], hogy [az Isten beszédét] hamisítás nélkül olvassák, és a Törvény és gondos magyarázata összhangban van az Írásokkal, minden veszély és káromlás nélkül; [mindenek felett pedig] a szeretetben, a legkimagaslóbb ajándékban, amely értékesebb, mint a tudás, dicsőségesebb, mint a prófécia, és amely [Isten] minden egyéb ajándékánál kiválóbb. (vö.: 1Kor. 12:31-13:13)

9. Ezért az Egyház minden helyen, azért a szeretetéért, melyet az Atya iránt dédelget, minden időben tanúbizonyságok (mártírok) sokaságát küldi előre az Atyához; míg az összes többiek nemcsak hogy semmi ilyet nem tudnak maguk közt mutatni, hanem még azt is állítják, hogy az ilyen tanúságtétel egyáltalán nem is szükséges, merthogy tanításuk rendszere az igaz tanúság [Krisztusról], kivéve azt az egy-kettőt közülük, akik mindaz idő alatt, ami az úr földön való megjelenése óta eltelt, alkalmilag a mi mártírjainkkal együtt viselték a név gyalázatát (1Pét 4:14.) (mintha ő [az eretnek] is megkapta volna a kegyelmet), és velük együtt [halálra] elvitetettek, mintegy díszkíséretként (a mi mártírjainknak).

Mert egyedül az Egyház viseli el tisztasággal azoknak gyalázatát, akik az igazságosság kedvéért üldözést szenvednek, és mindenféle büntetéseket állnak ki, és az Isten iránti szeretet és az ő Fia megvallása miatt halálra adatnak; gyakran valóban meggyengítve, de azonnal új tagokat növelve, és újra teljessé válva, hasonlóképpen, mint ennek képe, Lót felesége, aki sóból való oszloppá vált. (vö.: 31.3; Ford. megj.: A kép azon alapszik, hogy a Só hiányzott Lót feleségéből, amivé válva már kiábrázolja az Egyházat, azaz a föld sóját.) Ezen a módon a régi prófétákhoz

hasonlóan [ő (nőnem) ugyanazon a tapasztalaton megy át], ahogy az úr kijelenti: „Mert így üldözték ők a prófétákat, akik előttetek voltak;” (Mát. 5:12.) hiszen bár új módon szenved üldözést azoktól, akik nem fogadják be Isten beszédét, eközben ugyanaz a szellem pihen meg rajta (nőnem) [mint ezeken az ősi prófétákon].

10. És valóban a próféták, más dolgok mellett, amelyeket előre mondtak, megjósolták azt is, hogy mindazoknak, akiken az Isten szellemének nyugodnia kell, és akik engedelmesek az Atya szavának, és képességük szerint szolgálják őt, üldözést kell szenvedniük, és meg kell köveztetni és levágatni.

Mert a próféták előre megmutatták saját magukon mindezeket a dolgokat, Isten iránti szeretetük miatt, és az Ő szava alapján. Mert mivel ők maguk a Felkent tagjai voltak; mindegyik az ő helyében, mint egy tag, ennek megfelelően jelentette ki a próféciát [őfelőle]; [így] mindnyájan, habár sokan vannak, egyetlen egyet mutatnak be, és egyre vonatkozó dolgokat jelentenek ki.

Mert ahogyan az egész test működése a tagok által van bemutatva, viszont egyetlen tagban nem mutatkozik meg a teljes ember alakja, hanem az összes együttesén keresztül, így minden próféta előre megmutatta az egyet [a Felkentet]; miközben mindegyikük saját helyén, mint egy tag, ennek megfelelően betöltötte a [megalapozott] tervet, és előárnyékolta a Felkentnek azt a munkáját, ami azzal a taggal volt összekapcsolva.

11. Mert néhányan közülük, akik dicsőségben nézik őt, látták az Atya jobbján való dicsőséges életét (conversationem) (vö.: Ézs. 6:1; Ján. 12:41); mások látták, hogy a felhőkön, mint Emberfia jön el (vö.: Dán. 7:13.); és mások, akik kijelentették felőle: „Arra tekintenek majd, akit átszegeztek” (Zak. 12:10) jelezték az ő [második] eljövetelét, amelyről ő maga mondja: „Azt gondoljátok, hogy amikor az Emberfia eljön, fog hitet találni a földön?” (Luk. 18:8.)

Pál is utal erre az eseményre, amikor ezt mondja: „Ha azonban igazságos dolog az az Istennél, hogy szorongattatással fizessen azoknak, akik titeket szorongatnak, nektek pedig, akik szorongattattok, velünk együtt nyugodalommal, az úr Jahósuának az égből való megjelenésekor, hatalmának angyalaival, és tűznek lángjában.” (2Tessz 1:6-9.)

Mások ismét, mint bíróról beszélnek őróla, és égő kemenceként [utalnak] annak az Úrnak napjára, aki „a búzát a csűrjébe gyűjti, de olthatatlan tűzzel égeti majd el a pelyvát” (Mát, 3:12; Luk. 3:17.); akiknek szokása volt megfenyegetni azokat, akik hitetlenek voltak, akik felől az úr maga is kijelenti, „Távozzatok tőlem, átkozottak, az örök tűzbe, amelyet Atyám készített a Gonosznak és angyalainak.”(Mát. 25:41.)

És az apostol is hasonlóképpen szól [ezekről], „Akik örök halállal lesznek megbüntetve az Úr arcától, és dicsőségének erejétől, amikor eljön, hogy dicsőítve legyen szentjeiben, és csodálva mindazokban, akik hisznek benne.” (2Tessz 1:9-10.)

Vannak olyanok is, akik kijelentik, „Szebb vagy te, mint az emberek gyermekei” (Zsolt 45:2.); és „Isten, a te Istened, az öröm olajával kent fel Téged társaid felett” (2Zsolt 45:8.); és „Övezd kardod combodra, ó Legerősebb, szépségeddel és igazságoddal, és törj előre és járj sikerrel, és uralkodj az igazságért, és szelídségért, és igazságosságért.” (Zsolt 44:4-5 – LXX)

És bármi más ehhez hasonló természetű dolgokról beszélnek felőle, ezek megmutatták azt a szépséget és ragyogást, amely királyságában fennáll, együtt azzal a páratlan és kiemelkedő felmagasztalással, ami mindazoké, akik az Ő uralma alatt vannak, azért, hogy azok, akik hallják, vágyakozzanak arra, hogy ott találtassanak, oly dolgokat cselekedve, amelyek Istennek tetszenek.

És ismét, vannak olyanok, akik ezt mondják: „Ő egy ember (van egy ember), és ki fogja megismerni őt?” (Jer. 17:9 – LXX); és „eljöttem a prófétaasszonyhoz, és fiút szült, és nevét nevezte Csodálatosnak, Tanácsosnak, „Erős az Isten”-nek” (Ézs. 8:3 és 9:6. kombinációja); és olyanok is, akik úgy hirdették őt, mint Immanuelt a szűztől [születve], úgy mutatták be, mint Isten Beszédének egyesülését saját kézmunkájával, [kijelentve] azt, hogy a Beszédnek hústesté kell válnia, és az Isten Fia az emberfia (a Tiszta tisztán nyitja meg azt a tiszta méhet, amely megújítja az embereket Istennek, és amelyet Ő maga tett tisztává); és hogy azzá lesz, amely mi is vagyunk, Ő az „Erős [az] Isten”, és nemzedékét (vagy: származását, lásd LXX: γενεά jelentései: generáció, nemzetség, törzs, korszak), amivel rendelkezik, nem lehet elbeszélni. (vö. Ézs. 53:8 – LXX)

És vannak olyanok is, akik így szólnak: „A Sionon szólt az Úr, és hallatta az ő Szavát Jeruzsálemből” (Ámós 1:2.); és „Júdában ismert az Isten” (Zsolt 76:1/75:2) – ezek a Judeában lezajlott eljövetelét jelezték. Azután azok, akik kijelentik, hogy „Isten délről jön, és a sűrű lombozatú hegyről,” (Hab. 3:3. – Latinban LXX szerinti, az örmény héb. szerint: „Párán hegyéről”) Betlehembe való eljövetelét jelentették be, amint az előző könyvben kimutattam. Erről a helyről jött el az is, aki uralkodik, és aki táplálja az ő Atyja népét.

Azok továbbá, akik kijelentik, hogy az ő eljövetelekor „a sánta férfi ugrálni fog, mint a szarvas, és a néma nyelve jól érthetően fog beszélni, és a vak szemei kinyílnak majd, és a süket fülek hallanak majd” (Ézs. 35:5-6.); és hogy „a lelógó kezek, és a gyenge térdek megerősíttetnek majd” (Ézs. 35:3 – LXX); és hogy „a halottak, akik a sírboltokban vannak, felkelnek majd” (Ézs. 26:19 – LXX) – [mindezek] azoknak a gyógyításoknak munkáit jelezték előre, amelyeknek általa kellett beteljesedniük.

12. Néhányan közülük ráadásul – [amikor előre kijelentették], hogy gyenge és dicstelen férfiként, és olyan [személyként], aki tudta, mit jelent az erőtlenséget hordozni (vö. Ézs. 53:3.), és szamárcsikón ülőként kell Jeruzsálembe mennie (vö. Zak. 9:9.); és hogy hátát kellett adnia az ostornak, és arcát [az őt ütlegelő] tenyereknek (vö. Ézs. 50:6.); és hogy juh gyanánt kell a levágásra vitetnie (vö. Ézs. 53:7.); és hogy ecettel és epével kellett őt itatni (vö. Zsolt 69:21.); és hogy barátai által, és akik közel állnak hozzá, el kellett hagyattatnia (vö. Zsolt 38:11.); és hogy egész napon kezeinek kiterjesztve kell lennie (vö. Ézs. 65:2.); és hogy gúnyoltatni és becsméreltetni kell azok által, akik feltekintenek rá; és hogy ruháját el kell osztaniuk, és öltözetére sorsot kell vetni; és hogy le kell vitetnie a halál porába (vö. Zsolt 22:8.16.19.) – mindezekkel és hasonló jellegű dolgokkal prófétai kijelentést adtak emberi alakban való eljöveteléről, ahogyan belépett Jeruzsálembe, amelyben szenvedése és keresztje által elviselte mindezeket a dolgokat, amelyek fel vannak sorolva.

Mások ismét, amikor mondták „A szent Úr megemlékezett saját halottairól, akik a porban aludtak, és lement hozzájuk, hogy felemelje őket, hogy megmenthesse őket,” (Jusztinosz a Párbeszéd Trifónnal 72:4-ben Jeremiásnak tulajdonítja az idézetet, és azzal vádolja a zsidókat, hogy a szakaszt kivették az Írásból) megadták nekünk az okot, amely miatt ezeket a dolgokat szenvedte. Továbbá azok, akik ezt mondták: „Azokban a napokban, mondja az Úr, a nap délben száll alá, és sötétség lesz a földön világos nappal; és gyászba öltöztetem ünnepeidet, és dalaidat siránkozássá” (Ám. 8:9-10.) nyilvánvalóan a napnak azt az elhomályosodását jelentették ki, amely az ő keresztrefeszítésekor vette kezdetét a hatodik órától, és hogy ez után az esemény után azoknak a napoknak, amelyek a törvény szerint ünnepek, és az ő [zsidók] dalaiknak

bánatba és siránkozásba kell fordulniuk, amikor a pogányok kezeibe adatnak. Jeremiás még inkább tisztázza ezt a kérdést, amikor így szól Jeruzsálemről: „Ő (nőnem), aki [hetet] szült, elerőtlenedett; lelke fáradttá vált; napja leszállt mialatt még dél volt; megzavarodott ő (nőnem) és szégyent szenvedett: a közülük való maradékot ellenségeik színe előtt fogom átadni a kardnak.” (Jer. 15:9 – LXX szerint).

13. Ismétcsak, azok, akik arról beszéltek, hogy elszenderedett és elaludt, és ismét felkelt, mivel az Úr megtartotta őt (vö. Zsolt. 3:5 – 3:6 LXX), és akik megparancsolták az égi fejedelmeknek, hogy nyissák ki az örökkévaló ajtókat (vö. Zsolt 24:7 – 23:7 LXX), hogy a Dicsőség Királya bemehessen, ezek előzetesen kihirdették feltámadását a halottak közül az Atya erején keresztül, és az égbe való befogadtatását. És amikor így fejezik ki magukat: „Kijövetele az ég magasságából van, és visszatérése a legmagasabb égbe; és senki sincs, aki elrejthetné magát hevétől” (Zsolt. 19:6 – 18:7 LXX), ezzel azt a nagy igazságot jelentették be felőle, hogy ismét fel lesz véve arra a helyre, ahonnan leereszkedett, és hogy senki sincs, aki elmenekülhetne igazságos ítéletétől.

És azok, akik azt mondták: „Uralkodott az Úr; haragudjanak csak a népek: [éppen] Ő az, aki kerubokon ül; legyen a föld megmozdítva” (Zsolt. 99:1 – 98:1 LXX) megjósolták részben a minden népből való haragot az ő felemelkedése után, ami azokra jött, akik hittek benne, az egész föld megindulása által az Egyház ellen (vö. Jel. 12:13-18); és részben azt a tényt, hogy amikor eljön az égből hatalmas angyalaival, az egész föld meg fog rázkódni, ahogy Ő maga kijelenti: „Nagy földrengés lesz, amilyen nem volt kezdettől.” (vö. Jel. 16:18) És ismét, amikor ezt mondja: „Ki az, aki ítélkezik, álljon szembe; és ki az, aki igazol, közeledjen Isten Szolgájához” (vö. Ézs. 50:8,10. – LXX); és „Jaj nektek, mert elöregszetek majd, mint a ruha, és moly fog megenni titeket” (Ézs. 50:9., Jak. 5:2-3); és „Minden hústest megaláztatik majd, és egyedül az Úr fog felmagasztaltatni a magasságban” (Ézs. 2:17.) – így jelzi azt, hogy szenvedése és felemelkedése után Isten az ő lábai alá veti mindazokat, akik ellene álltak, és felmagasztaltatik mindenek felett, és senki sem lesz, aki igazolhatná vagy vele összehasonlíthatná [magát].

14. És azok, akik kijelentik, hogy Isten új szövetséget szeretne kötni az emberrel, nem olyat, mint amilyet az atyákkal a Hóreb hegyén kötött (vö. Jer 31:31-32 – LXX: 38:31-32), hanem új szívet, és új szellemet adna az embernek (vö. Ez 36:26); és ismét, „És ne emlékezzetek a régi dolgokra: íme, új dolgokat teszek, amelyek most fognak felemelkedni, és megismeritek majd; és utat fogok készíteni a pusztában, és hasadékot a száraz földön, hogy inni adjak az én választott népemnek, népemnek, amelyet szereztem, hogy megmutathassa dicséretem” (Ézs.43:18-21.) – világosan hirdették, hogy a szabadság, amely megkülönbözteti az új szövetséget, és az új bor,

amely új tömlőkbe kerül, [azaz maga] a hit, amely a Felkentben van, amely által ő az igazságosság útját hirdette, [ez a hit] a sivatagban sarjadt, és a szent Szellem patakjai puszta földön [eredtek], hogy víz adasson Isten választott népének, akiket szerzett, hogy felmutassák dicséretét, de nem azért hogy gyalázzák Őt, aki ezeket tette, vagyis Istent.

15. És mindazokat a részleteket, amiket a próféták az Írások ilyen nagy sorozata által jelentettek ki – ahogy megmutattam – az [az ember], aki igazán szellemi úgy fogja értelmezni, hogy rámutat arra, az Úr tervének melyik egyedi részére vonatkoznak mindazok a dolgok, amelyekről beszéltünk; és [így bemutatja] Isten Fia munkájának teljes rendszerét, mindenkor ugyanazt az Istent ismerve [el], és mindig ugyanazt az Isten Beszédét fogadva el, habár Ő [csak] most jelent meg nekünk; ugyanazt az Isten szellemét is ismerve el mindenkor, noha ezekben az utolsó időkben új módon lett kitöltve ránk, [tudva azt, hogy a szellem folyamatosan leszáll] a világ teremtésétől a végéig az emberi nemre, mint olyan, amiből azok, akik hisznek Istenben és követik beszédét megkapják a szabadulást (üdvösséget), amely Tőle árad.

Azok viszont, akik eltávoznak Tőle, és megvetik parancsolatait, és cselekedeteikkel szégyent hoznak Rá, aki alkotta őket, és nézeteik által káromolják Őt, aki táplálja őket, a legigazságosabb ítéletet halmozzák fel saját maguk ellen. Ő tehát (ti. a szellemi ember) megrostálja és próbára teszi mindnyájukat, de ő maga senki ember által sem próbáltatik: [mert] sem nem káromolja Atyját, sem nem teszi félre tervét (rendjét), sem az (ős)atyákat nem sérti, sem nem gyalázza a prófétákat azzal, hogy azt állítaná, hogy egy másik Istentől voltak [elküldve], vagy ismét, hogy próféciáik különböző forrásokból származtak.

34. Fejezet (XXXIV.)

1. Nos, egyszerűen csak azt mondom minden eretnekkel, és főként Markion követőivel szemben, és azokkal szemben, akik hozzájuk hasonlóan azt támogatják, hogy a próféták egy másik Istentől voltak [mint az, Aki ki van nyilvánítva az Evangéliumban], olvassák el alaposan azt az Evangéliumot, amely az apostolok által adatott számunkra, és olvassák el alaposan a prófétákat, és azt fogják találni, hogy az Úr teljes életmódja és minden tanítása és szenvedései előre voltak jelezve általuk.

De ha egy olyan gondolat merülne fel bennetek, hogy azt mondjátok: Mi [újat] hozott akkor

nekünk az Úr az ő eljövetelével? – tudjátok meg, hogy ő elhozott minden [lehetséges] újdonságot, Önmagát hozva el, aki [előre] be volt jelentve.

Mert éppen ez a dolog volt kihirdetve előzetesen, hogy egy újdonságnak kell eljönnie, hogy megújítsa és felserkentse az emberiséget. Mert a Király eljövetele már korábban be volt jelentve azon szolgák által, akik [előtte] küldettek, azért hogy előkészítsék és ellássák azokat az embereket, akik el fogják fogadni urukat.

Hanem, amikor a Király valóban eljön, és azok, akik alattvalói megteltek azzal az örömmel, amely korábban ki lett hirdetve, és megnyerték azt a szabadságot, amelyet Ő ad, és részesednek az ő látásában, és hallgatták szavait, és élvezték azokat az ajándékokat amelyeket ő ad; akkor azok közül, akik értelemmel bírnak, egy sem fogja azt a kérdést feltenni, hogy: miféle új dolgot hozott a Király azon felül, amely azok által lett kihirdetve, akik bejelentették eljövetelét. Mert elhozta Önmagát, és átadta azokat a jó dolgokat az embereknek, amelyeket előzetesen meghirdettek, amely dolgokba angyalok vágytak betekinteni. (vö.: 1Pét. 1:12.)

2. Hanem a szolgák akkor bizonyultak volna hamisnak, nem az Úr által elküldöttnek, ha a Felkent az ő eljövetelekor nem pontosan úgy találtatott volna, ahogy előzetesen bejelentették, ha nem teljesítette volna be szavaikat. Amiért is ezt mondta: „Ne gondoljátok, hogy lerontani jöttem a törvényt vagy a prófétákat; Nem lerontani jöttem, hanem betölteni. Mert bizony mondom nektek, amíg az ég és a föld el nem múlik, egy pont vagy írásjel sem múlik el a törvényből és a prófétákból, amíg minden meg nem valósul.” (Mát. 5:17-18.)

Mert eljövetele által Ő maga mindeneket beteljesített, az Egyházban pedig még mindig [folyamatosan] beteljesíti a törvény által előre megjövendölt új szövetséget, egészen [minden dolgok] teljesedéséig. Ilyen értelemben beszél Pál is, az Ő apostola, a Rómaiakhoz írt Levelében: „És most a törvénytől függetlenül jelent meg az Isten igazságossága, amelyről tanúskodtak a törvény és a próféták” (Róm 3:21.) „mert az igaz a hit által fog élni.” (Róm. 1:17, Hab. 2:4.) Ezt a tényt pedig, hogy az igaz hit-hűség által él, a próféták előzőleg már kihirdették.

3. De honnan lehetett volna a prófétáknak erejük, hogy előre bejelentsék a Király eljövetelét, és hogy előzetesen hirdessék azt a szabadságot, amely általa adatott, és előzetesen bejelentsék mindazokat a dolgokat, amelyek Krisztus által megtörténtek, szavait, munkáit, szenvedéseit, és

hogy előre kijelentsék az új szövetséget, ha egy másik Istentől kaptak volna prófétai inspirációt [mint az, Akit az Evangélium feltár], ha ők – mint azt állítjátok – tudatlanok lettek volna a kimondhatatlan Atyát, királyságát, és tervét illetően, amelyet Isten Fia betöltött, amikor eljött a földre ezekben az utolsó időkben? Abban a helyzetben sem vagytok, hogy azt mondjátok: ezek valami véletlenség által történtek, mintha a próféták által elmondottak valaki másról szóltak volna, miközben hasonló események történtek meg az úrral.

Mert minden próféta ugyanazon dolgokról prófétált, de az ősök közül egygyel sem estek meg soha ezek a dolgok. Mert ha ezek közül a régiek közül valamely emberrel megtörténtek volna, akkor azok [a próféták] akik később éltek bizonyosan nem prófétálták volna azt, hogy ennek az eseménynek az utolsó napokban kell eljönnie. Ráadásul sem az atyák, sem a próféták, sem a régi királyok között valójában nincs olyan, akinek esetében ezek közül bármi is pontosan és kifejezetten [úgy] lezajlott volna.

Mert valójában mind Krisztus szenvedései felől prófétáltak, de ők maguk távol voltak az előre jelzett hasonló szenvedésektől. És az úr szenvedésével kapcsolatos dolgok, amelyeket előzetesen megjósoltak, semmilyen más esetben nem valósultak meg.

Mert a régiek közül senkinek a halálakor nem történt meg, hogy a nap lement délben, sem hogy a templom kárpitja elhasadt, sem nem volt földrengés, a sziklák sem repedtek meg, sem nem keltek fel a halottak; ezek közül a régi férfiak közül egyikkel sem történt meg, hogy feltámasztották a harmadik napon, sem nem vétetett fel az égbe; felvételekor sem nyíltak ki az egek, senki más nevében nem hittek a nemzetek (pogányok); közülük senki nem halt meg és támadt fel, megnyitva a szabadság új szövetségét. Ezért a próféták nem is beszéltek senki másról, csak az úrról, akiben mindezek a fent említett jelek egyidejűleg találkoztak.

4. Ha azonban valaki a júdeaiak ügyét támogatva fenntartja, hogy ez az új szövetség annak a Templomnak a felállításából, mely Zerubbábel alatt, a Babilonból való kivándorlás után épült, és a népnek hetven év elteltével onnan való kivonulásából áll, meg kell értenie, hogy a kövekből való Templom valóban újjá épült akkor (mert még az a törvény volt megtartva, amelyet kőtáblákra helyeztek), de még nem adatott új szövetség, hanem az úr eljöveteléig a mózesi törvényt használták; de az úr eljövetelétől az új szövetség, amely visszaadja a békét, és a törvény, amely életet ad, az egész földre kiment, ahogy a próféták mondják: „Mert Sionból fog kijönni a törvény, és Jeruzsálemből az Úr beszéde; és megfedd sok népet; és összetörik kardjaikat ekevasakká, és lándzsáikat fametsző késekké, és többé nem tanulnak harcolni.” (Ézs.

2:3-4; Mik. 4:2-3)

Ha tehát egy másik törvény és másik szó volt az, ami kimenve Jeruzsálemből, ilyen békés uralmat hozott a pogányok között, akik befogadták (a szót), és rajtuk keresztül számos nemzet győzetett meg bolondságából, akkor úgy tűnhet, hogy a próféták másvalakiről beszéltek. De hogyha az apostolok által hirdetett szabadság törvénye, vagyis az Isten beszéde (ami kiment Jeruzsálemből) volt az, ami mindenütt az egész földön olyan változást okozott a dolgok állásában, hogy ezek a [nemzetek] kardjaikból és harci lándzsáikból ekevasakat csináltak, és sarlókká változtatták azokat, hogy a terményeket arassák, vagyis eszközeiket békés célokra használták, és hogy most már leszoktak a harcról, ellenben, amikor veretnek, felajánlják másik arcukat; akkor a próféták ezeket a dolgokat nem egy másik személlyel kapcsolatban szólták, hanem Őróla, aki okozta mindezeket.

Ez a személy a mi urunk, Őbenne valósult meg ez a kijelentés (Ján.4:37); mivel ő maga volt az, aki elkészítette az ekét, és felmutatta a sarlót: azaz az emberi nem első magszórását, amely az Ádám teremtése volt, és a termés begyűjtését az utolsó időkben a Beszéd (Ige/Logosz) által; és ezért, mivel összekötötte a kezdetet a véggel, és mindkettőn úr, a vég [idején] megláttatta az ekét, amelyben a fa összekapcsolódott a vassal, és így megtisztította földjét, amikor a Beszéd, szilárdan egyesülve a hússal, és szerkezetében csapokkal rögzítve, meggyógyította/megtisztította a vad földet. (vö. Luk. 9:62)

Kezdetben pedig Ábelen keresztül ábrázolta ki a fametsző kést (sarlót), kimutatva, hogy lesz majd egy egybegyűjtetése az igaz emberek nemzetségének. Azt mondja: „Lám, hogyan pusztul el az igaz, és senki nem törődik ezzel; és igazságos emberek vétetnek el, és senki nem veszi szívére.” (Ézs. 57:1.) Ezek a dolgok előzetesen Ábelben játszódtak le, a próféták által is ki voltak előre jelentve, de az úr személyében teljesültek be; és ugyanez [még mindig igaz] velünk kapcsolatban is, a test [ugyanis] a fej példáját követi.

5. Ezek azok az érvek, amelyek [felhasználhatóak] azokkal szemben, akik azt állítják, hogy a próféták egy másik Isten által [voltak inspirálva], és hogy a mi urunk egy másik Atyától [jött], ha talán [ezek az eretnekek] felhagynak az ilyen szélsőséges ostobaságokkal. Az én hő vágyam azzal, hogy az Írásból ezeket a bizonyítékokat felhozzuk az, hogy megcáfolva őket, amennyire lehetséges nekem, ezek által a passzusok által visszatarthassam őket ilyen nagy istenkáromlástól, és istenek sokaságának eszement fabrikálásától.

35. Fejezet (XXXV.)

1. Azután ismét, a valentiniánusok és más, hamisan tudásnak [gnosztikus] nevezettek ellen, akik fenntartják, hogy az Írás egyes részei egyszer a Plerómából (a summitate) szóltak, az arról a helyről származó magon keresztül, máskor meg egy köztes lakhelyről a merész Prucina-anya által, és hogy sok [egyéb Írás] pedig a világ Teremtőjének köszönhető, akitől a prófétáknak is volt a küldetésük; [minderről] mi azt mondjuk, hogy teljességgel értelmetlen a világegyetem Atyját így lekorlátozni, mintha nem rendelkezne saját megfelelő eszközökkel, amelyek által a Pleróma dolgai tökéletesen kihirdethetők lennének.

Mert kitől félt, hogy nem tudta felfedni akaratát a saját módján és függetlenül, önállóan, és anélkül hogy belekeveredett volna az a szellem, amely elfajzott és tudatlan állapotban jött létre? Vajon attól félt, hogy nagyon sokan megmenekülhetnek, ha többen hallgathatnának a hamisítatlan igazságra? Vagy másfelől talán képtelen volt a Maga számára előkészíteni azokat, akiknek a Megváltó eljövetelét kellett hirdetni?

2. De ha akkor, amikor a Megváltó eljött erre a földre, úgy küldte el apostolait ebbe a világba, hogy pontosan jelentsék ki eljövetelét, és tanítsák az Atya akaratát, semmi közük nem lévén a pogányok vagy a júdeaiak tanításaihoz (doktrínáihoz), sokkal inkább, miközben még a Plerómában létezett, [nemde] úgy kellett volna kijelölnie saját hírnökeit, hogy az ő ebbe a világba történő jövőbeni eljövetelét hirdessék, és semmi közük ne legyen azokhoz a jövendölésekhez, amelyek a Demiurgosztól erednek.

De ha a Plerómán belül [tartózkodva] hasznára voltak azok a próféták, akik a törvény alatt voltak, és saját dolgait őrajtuk keresztül nyilvánította ki; sokkal inkább kellett neki, amikor ideérkezett, használnia ugyanezeket a tanítókat, és általuk hirdetni nekünk az Evangéliumot. Ezért többet nem mondhatják azt, hogy Péter és Pál, és a többi apostolok hirdették az igazságot, hanem az írástudók és farizeusok és a többiek, akiken keresztül a törvény meg lett adva.

Ha viszont az ő eljövetelekor az igazság szellemében küldte ki apostolait, és nem a tévedés szellemében, akkor ugyanezt tette a próféták esetében is; mert Isten Beszéde mindig ugyanaz volt. És ha a Plerómából való Szellem, ezen emberek rendszere szerint a fény Szelleme, az

igazság Szelleme, a tökéletesség Szelleme, és az ismeret Szelleme volt, miközben a Demiurgosztól eredő a tudatlanság, az elfajzás és a hiba szelleme volt, és a homályosság utóda; hogyan lehetséges az, hogy egy és ugyanazon létezőben [egyszerre] létezik tökéletesség és hiányosság, tudás és tudatlanság, hiba és igazság, fény és sötétség?

De ha lehetetlen hogy ilyen történjen a próféták esetében, mert az Úr szavát hirdették az egy Istentől, és kijelentették Fia eljövetelét, sokkal inkább [megáll, hogy] maga az úr sem szólhatott egyik alkalommal fölülről, máskor meg az elfajzásból alulról, így egyszerre a tudás és a tudatlanság tanítójává válva; sem nem dicsőítette volna Atyaként egyszer e világ Alkotóját [Demiurgosz], máskor meg azt, aki efelett [a világ felett] van, ahogy ő maga kijelenti: „Senki sem tesz új ruhából való foltot a régire, sem nem tesznek új bort régi tömlőkbe." (Mát. 9:16-17.)

Ezeknek az embereknek tehát semmi közük se legyen a prófétákhoz, mint ősi küldöttekhez, és ne állítsák, hogy ezek a férfiak, akik [szerintük] a Demiurgosz által küldettek előzőleg, bizonyos dolgokat az alatt az új befolyás alatt mondtak, amely a Plerómához tartozik; máskülönben a mi urunk által győzetnek meg, amikor kijelenti, hogy új bort nem lehet régi tömlőkbe tenni.

3. De milyen forrásból tudta származtatni az ő [ú.n.] anyjuk utóda az ismeretét a Plerómán belüli titkokról, és a hatalmat, hogy azokat elmondja? Tegyük fel, hogy az anya utódját akkor bocsátotta ki, amíg a Plerómán kívül volt; de ami kívül van a Plerómán, azt úgy ábrázolják, mint ami a tudás kerítésén kívül van, vagyis tudatlanság. Akkor hogyan tudná ez a mag, amely a tudatlanságban fogantatott, a tudás kijelentésének erejét birtokolni?

Vagy hogyan tudott maga az Anya, egy alaktalan és meghatározhatatlan létező, aki a kapukon kívülre lett vetve, mint egy koraszülött, a Pleromán belüli titkokról ismeretet szerezni, ő, aki a Pleromán kívül rendeződött össze és ott kapott formát, és akinek Horos [határ] megtiltotta a belépést oda, és aki a Plerómán kívül marad mindaddig, amíg [minden dolgok] beteljesednek, így a tudás mezsgyéin kívül van? Továbbá, amikor azt mondják, hogy az úr szenvedése a „fenti" Krisztus kifeszítésének/kinyúlásának a képe, amikor a Horoson [határon] túlra kifeszült, és így formát kölcsönzött anyjának, megcáfoltatnak [az úr szenvedéseinek] más részleteiben, mert ezekkel kapcsolatban nem tudnak felmutatni hasonló előképeket.

Mert mikor kapott a „fenti" Krisztus ecetet és epét inni? Vagy mikor osztoztak öltözetén? Vagy

mikor döfték meg, vér és víz jőve ki belőle? Vagy mikor izzadt nagy vércseppeket? És [ugyanez érvényes] a többi olyan részletre is, amik megtörténtek az úrral, amelyekről a próféták beszéltek. Akkor hát honnét sejtette meg az anya vagy gyermeke azokat a dolgokat, amelyek még nem történtek meg, hanem ezek után kell bekövetkezniük?

4. Azt állítják, hogy a Plerómából bizonyos dolgok még ezeken kívül is ki lettek jelentve, de megcáfoltatnak azok által, amelyeket az Írásokban említenek Krisztus eljöveteléről. De hogy melyek ezek [amelyek a Plerómából szóltak], ebben nem értenek egyet, hanem különböző válaszokat adnak róluk.

Mert ha valaki, aki meg akarja vizsgálni őket, egyenként kérdezi azokat, akik köztük vezető emberek bármely szakaszra vonatkozóan, azt fogja találni, hogy a szóban forgó részt egyik a Propátorra vonatkoztatja – ez a Mélység; egy másik az Arché-nak (Kezdet) tulajdonítja, vagyis az Egyszülöttnek; másik a mindenség Atyjának – ez az Logosz (Beszéd); míg mások azt fogják mondani, hogy ama vasról van szó benne, aki a Plerómában az Aeonok [közreműködésével formáltatott]; mások [úgy értik ezt a részt], mint hivatkozást Krisztusra, míg mások a Szabadítóra [utalnak majd].

Más, ezeknél képzettebb valaki pedig, hosszú, elhúzódó csend után kijelenti, hogy Hórosz-ról van benne szó; egy másik, hogy Szofiát jelzi, amely a Plerómán belül van; a másik, hogy a Plerómán kívüli anyát jelenti ki; míg mások szerint azt az Istent (a Demiurgoszt) említi, aki a világot alkotta. Ilyen eltérések léteznek közöttük egyetlen [szakaszra] vonatkozóan, nem egyező véleményeket tartva fenn ugyanazokról az Írásokról; és amikor egyazon a szakaszt felolvasnak, mindnyájan elkezdik felhúzni szemöldöküket, és fejüket csóválják, és azt mondják, lehetséges valóban fennkölt társalgást folytatni erről, de teljességgel nem foghatják fel ama gondolat nagyságát, amely benne foglaltatik; és ezért a bölcsek között a legfőbb dolog a csend. Merthogy a fenti Sige-t (csöndet) kell az általuk őrzött csendnek kiábrázolnia.

És ilyen módon eltávolodnak [egymástól] mindahányan csak vannak, számos véleményt tartva fenn egyazon dologról, és eszes elképzeléseiket titokban megtartják maguknak. Amikor tehát végre megegyeznek majd egymás közt az Írásokban előrejelzett dolgokról, akkor meg is fogjuk cáfolni őket.

Mert – bár helytelen véleményekkel bírnak – ezzel ugyanakkor el is ítélik saját magukat, mivel ugyanazokról a szavakról nem ugyanazon értelemmel bírnak. De mi, mivel egyetlen tanítónkat az egy igaz Istent követjük, és az igazság mércéjeként birtokoljuk szavait, ugyanazokról a dolgokról mindnyájan egyformán beszélünk, csak egy Istent, az univerzum Teremtőjét ismerve el, aki elküldte a prófétákat, aki kivezette népét Egyiptom földjéről, [és] aki ezekben az utolsó időkben bemutatta saját Fiát, hogy zavarba hozza a hitetleneket, és megvizsgálja az igazságosság gyümölcsét.

36. Fejezet (XXXVI.)

1. Ezt [az Istent] nem utasítja el az úr, azt sem állítja, hogy a próféták egy másik Isten által [beszéltek], mint az ő Atyja; sem hogy valami másik lényegből, mint egy és ugyanazon Atyától; sem hogy bármi más létező alkotta [volna] a dolgokat a világban, hanem az ő Atyja, amikor a következőképpen beszél tanításában: „Volt egy házigazda, és szőlőültetvényt ültetett, és sövénnyel körülkerítette, és szőlőprést ásott bele, és tornyot épített, és kiadta azt munkásoknak, és egy távoli vidékre ment: És amikor a gyümölcs ideje közeledett, elküldte szolgáit a munkásokhoz, hogy megkapja azoktól a gyümölcsöket. És fogták a munkások a szolgáit: feldarabolták az egyiket, megkövezték a másikat, és a harmadikat megölték. Ismét más szolgákat küldött, többet, mint először: és azok hasonlóan tettek velük, mint korábban. Hanem mindenek végén elküldte hozzájuk egyetlen fiát, mondva, talán tisztelni fogják fiamat. De amikor a munkások látták a fiút, mondták egymás között, Ez az örökös; gyertek, öljük meg őt, és örökölni fogjuk az örökségét. És elkapták őt, és kivetették a szőlőből és megölték őt. Amikor tehát a szőlőnek ura eljön majd, mit fog tenni ezekkel a szőlőmunkásokkal? Mondták neki: Szánalmasan elpusztítja ezeket a gonosz embereket, és más munkásoknak fogja kiadni szőlőjét, akik idejében megadják neki a gyümölcsöket." (Mát. 21:33-43) És ismét ezt mondta az úr: „Soha nem olvastátok: A kő, amelyet az építők elvetettek, ugyanaz lett a sarok fejévé: Ez az Úr műve, és csodálatos szemeinkben? (Zsolt. 118. vagy LXX:117. 22-23.) Ezért mondom nektek, hogy az Isten királysága elvétetik tőletek és [oly] nemzetnek adják, amely meghozza gyümölcsét."

Ezek által a szavak által világosan kimutatja tanítványainak az egy és ugyanazon Gazdát – vagyis az egy Istent, az Atyát, aki egyedül teremtett mindeneket; miközben [megmutatja], hogy különböző munkások vannak, némelyek makacsok, büszkék, és hitványak, és az úr gyilkosai, de mások olyanok, akik teljes engedelmességgel idejében elhozzák a gyümölcsöket; és hogy ez ugyanaz a Gazda, aki elküldte egyszer szolgáit, máskor pedig Fiát.

Ettől az Atyától tehát, akitől a Fiú elküldetett a munkásokhoz, akik megölték őt, Tőle [küldettek]

a szolgák is. De a Fiú, mint az Atyától érkező legfőbb tekintély (principaliauctoritate) így fejezte ki magát: „De én azt mondom nektek” (vö.pl. Mát. 5:22). A szolgák pedig, mint akik uruktól jöttek, a szolgák szokásának megfelelően beszéltek [átadva az üzenetet]; és ezért így beszéltek: „Így szól az Úr.” (vö. pl. Ez. 45:9)

2. Akit tehát ezek az emberek a hitetleneknek Úrként hirdettek, ugyanazt tanította a Felkent azoknak, akik Neki [ti. az Atyának] engedelmesek; és az az Isten, aki a korábbi sáfárságból elhívta amazokat ugyanaz, mint Aki a későbbieket [is] magához fogadta. Más szóval az, Aki először a rabsággal járó törvényt használta ugyanaz, mint Aki a későbbi időben az örökbefogadás eszközével [hívja népét].

Mert Isten ültette el az emberi nem szőlőskertjét, amikor megformálta először Ádámot és kiválasztotta az atyákat; azután kiadta a munkásoknak, amikor megalapította a Mózesi rendet: Körülvette kerítéssel, vagyis megadta a pontos utasításokat, amely az imádatra (istentiszteletre) vonatkozott: Épített egy tornyot, [azaz] kiválasztotta Jeruzsálemet: Szőlőprést (borsajtót) ásott, vagyis gyűjtőhelyet készített elő a prófétai Szellemnek.

És így küldte el a prófétákat a Babilonba való kivándorlás előtt, és annak megtörténte után ismét másokat, nagyobb számban mint korábban, hogy megkeressék a gyümölcsöket, így szólva hozzájuk (a júdeaiakhoz): „Így szól az Úr: Tisztítsátok meg útjaitok és cselekedeteitek, tegyetek igaz ítéletet, és szánalommal és szánakozással tekintsen mindenki az ő fitestvérére: ne nyomorítsd meg az özvegyet sem az árvát, se a prozelitát se a szegényt, és ne halmozzatok fel gonoszt testvéretek ellen szíveitekben, és ne szeressétek a hamis esküt. Mosakodjatok, tisztuljatok, vessétek ki a gonoszt szíveitekből, tanuljatok jól cselekedni, keressétek az ítéletet, védjétek az elnyomottat, ítéljetek az apátlannak (pupillo), képviseljétek az özvegyet; és jöjjetek, és vitassuk meg együtt, azt mondja az Úr.” (Ézs. 1:16-18 – LXX)

És ismét: „Tartóztasd nyelvedet a gonosztól, és ajkaidat, hogy ne beszélj ravaszsággal; távozz a gonosztól, és tegyél jót; keresd a békét, és kövesd azt.” (Zsolt 34:13-14 LXX: 33:14-15.) A próféták ezeket a dolgokat hirdetve az igazságosság gyümölcseit keresték. Legvégül pedig elküldte ezeknek a hitetleneknek saját Fiát, a mi urunkat, Jahósuát a Felkentet, akit a gonosz munkások kiűztek a szőlőskertből, amikor megölték őt. Ezért az ÚR Isten átadta [a kertet] más munkásoknak (többé nem volt sövénnyel körülkerítve, hanem kinyittatott az egész világnak), akik idejében megadják a gyümölcsöket; a gyönyörű választott torony már mindenhol felemeltetett: mert a kiváló Egyház most mindenhol jelen van; és mindenütt szőlőprések ásattak: mert azok, akik befogadják a Szellemet, mindenütt ott vannak.

Mert mivel a korábbiak visszautasították Isten Fiát, és kivetették őt a szőlőn kívülre, amikor megölték őt, Isten igazságosan utasította el őket, és a szőlőn kívüli pogányoknak adta művelésének gyümölcseit. Ez összhangban van azzal, amit Jeremiás mond: „Az Úr elutasította és kitaszította a nemzetet, amely megtette ezeket; mert Júda gyermekei gonoszat tettek szemem előtt, azt mondja az Úr." (Jer. 7:29-30 – LXX) És hasonlóképpen mondja ismét Jeremiás: „Őröket állítottam föléd; figyeljetek a harsona hangjára; és mondták: Nem figyelünk. Ezért meghallották a pogányok, és azok, akik legeltetik a nyájakat bennük." (Jer. 6:17-18 LXX) Ezért egy és ugyanaz az Atya az, aki ültette a szőlőskertet, aki kivezette a népet, aki elküldte a prófétákat, aki elküldte saját Fiát, és aki átadta a szőlőt azoknak a más munkásoknak, akik megadják a gyümölcsöket idejében.

3. Ezért az úr így szólt tanítványaihoz, hogy minket [is] jó munkásokká tegyen: „Vigyázzatok magatokra, és folyamatosan figyeljetek minden eseményre, nehogy valamikor szívetek túlterhelt legyen jóllakottsággal és részegséggel, és ennek az életnek gondjaival, és az a nap váratlanul jöjjön rátok; mert ahogy a csapda, úgy jön el minden lakóra a föld színén." (Luk. 21:36a; 34-35) „Legyenek ágyékaitok tehát felkötve, és lámpásaitok égjenek, mint olyan emberek, akik urukat várják, amikor visszatér az esküvőről." (Luk. 12:35-36.) „Mert ahogy Noé napjaiban ettek és ittak, vettek és eladtak, házasodtak és férjhez mentek, és nem tudtak semmit, amíg Noé be nem ment a bárkába, és az özönvíz eljött és elpusztította mindnyájukat; és amint Lót napjaiban volt, ettek és ittak, vettek és eladtak, ültettek és építettek, addig, amíg Lót ki nem ment Szodomából, és tűzeső esett az égből, és elpusztította mindnyájukat: ugyanígy lesz az ember fia eljövetelekor is." (Luk. 17:26-30) „Vigyázzatok tehát, mert nem tudjátok, hogy melyik nap jön el uratok."(Mát. 24:42)

[Ezekben a részekben] kijelentette az egy és ugyanazon Uralkodót, aki Noé idejében elhozta az özönvizet az emberek engedetlensége miatt, és aki Lót napjaiban is tűzesőt hullatott az égből a szodomiták közötti vétkezők sokasága miatt, és aki ugyanolyan engedetlenség és hasonló vétkek miatt fogja elhozni az ítéletet a vég idején (innovissimo); amely nappal kapcsolatban kijelentette, hogy sokkal elviselhetőbb lesz Szodomának és Gomorának, mint azoknak a városoknak és lakóházaknak, amely nem fogják elfogadni apostolainak szavát. „És te Kapernaum," mondja, „felemelkedsz az égbe? A pokolba (sírba) szállsz majd alá. Mert ha Szodomában lettek volna azok a hatalmas munkák, amelyek benned történtek, mind a mai napig megmaradt volna. Bizony mondom nektek, hogy sokkal elviselhetőbb lesz Szodomának az ítélet napján, mint nektek." (Mát. 11:23-24)

4. Mivel Isten Fia mindig egy és ugyanaz, ő az, aki örök életre [fakadó] vizek forrását adja meg

azoknak, akik hisznek benne (vö.: Ján.4:14), de aki a terméketlen fügefát azonnal kiszárítja; és aki a Noé napjaiban igazságosan hozta el az özönvizet azzal a céllal, hogy eltörölje az emberi nemnek akkoriban élő hírhedt fajtáját, akik nem tudtak gyümölcsöt hozni Istennek, mivel a vétkező angyalok velük összekeveredtek; és azért [cselekedett így], hogy megfékezze ezen emberek vétkeit, de [ugyanakkor] az őstípust, az Ádám [test]felépítését is megőrizhesse.

És ő volt az, aki tűzesőt és kénkövet hullatott az égből Szodomára és Gomorára Lót napjaiban: „Isten igazságos ítéletének példájaként", hogy mindenki megtudhassa, „hogy minden fa, amely nem hoz jó gyümölcsöt levágattatik és tűzre vettetik." (Mát. 3:10, Luk. 3:9) És ő az, akinek [szavai] szerint az általános ítéletkor elviselhetőbb lesz Szodomának, mint azoknak, akik látták csodáit, és nem hittek benne, sem nem fogadják be tanítását. Mert ahogy eljövetelekor nagyobb kiváltságot adott azoknak, akik hittek benne, és akik megtették akaratát, így rámutat arra is, hogy azok, akik nem hittek benne, azokat sokkal szigorúbban kell büntetni az ítéletben; ezáltal egyenlő igazságosság terjed mindenekre, és többet követelnek azoktól, akiknek többet ad; a több azonban nem azt jelenti, mintha egy másik Atya ismeretét fedte volna fel, hanem – ahogyan azt már teljes mértékben és többször kimutattam – azt, hogy eljövetelén keresztül az atyai kegyelem nagyobb ajándékát árasztotta ki az emberi nemre.

5. Ha azonban az, amit kijelentettem nem elegendő ahhoz, hogy meggyőzzön valakit, hogy a próféták egy és ugyanazon Atyától küldettek, akitől a mi urunk is elküldetett, nyissa ki az ilyen szívének száját, és hallgassa a Mestert, a Felkent úr Jahósuát, hallgassa őt, amikor ezt mondja: „A mennyek királysága olyan, mint egy király, aki házasságot készített fiának, és kiküldte szolgáit, hogy hívják azokat, akik meghívottak a házasságkötésre." És amikor azok nem engedelmeskedtek, tovább folytatta: „Ismét más szolgákat küldött, mondva: Mondd meg azoknak, akik hivatalosok, gyertek, előkészítettem vacsorámat; ökröm és minden hizlalt állatok levágva, és minden készen áll; gyertek az esküvőre. De ők nem törődtek vele, és elmentek útjukon, egyik a tanyájára, és mások árujukhoz; de a maradék megfogta szolgáit, és rosszul bántak velük, míg másokat megöltek. Amikor pedig meghallotta ezt a király, megharagudott, és elküldte seregeit és elpusztította ezeket a gyilkosokat, és felégette városukat, és mondta szolgáinak, Az esküvő készen áll, de a meghívottak nem voltak érdemesek. Menjetek tehát ki a főutakra, és amennyit csak találtok, gyűjtsetek össze az esküvőre. Így a szolgák kimentek, és annyit gyűjtöttek össze, amennyit találtak, rosszakat és jókat, és a lakodalom megtelt vendégekkel. De amikor a király bejött, hogy megnézze a vendégeket, látott ott egy embert, akinek nem volt esküvői ruhája; és mondta neki: Barátom, hogyan jöttél ide, amikor nincs esküvői ruhád? De az szótlan volt. Akkor mondta a király a szolgáinak: Ragadjátok meg őt, kezét és lábát, és vessétek ki a külső sötétségre: ott lesz sírás és fogcsikorgatás. Mert sokan vannak a hívottak, de kevesen a választottak." (Mát. 22:1-14.)

Nos, ezen szavai által az úr mindenkinek világosan megmutatja, hogy egy Király és Úr van, mindenek Atyja, akiről korábban azt mondta: „Ne esküdjetek Jeruzsálemre, mert ez a nagy Király városa;” (Mát. 5:35.) és hogy Ő kezdettől elkészítette a házasságot Fiának, és a legnagyobb kedvességgel szolgái közbenjárásával hívta a korábbi rendelkezés (terv) embereit az esküvőre; és amikor nem engedelmeskedtek, még mindig hívta őket más szolgák kiküldése által, még akkor is, amikor nem engedelmeskedtek neki, hanem még meg is kövezték és megölték azokat, akik nekik a meghívó üzenetet vitték.

Ezután elküldte hadseregét és elpusztította őket, és felégette városukat; de összehívott a főutakról, azaz a nemzetek közül [vendégeket] a Fia esküvői lakomájára, ahogyan azt Jeremiás által mondja: „Elküldtem hozzátok szolgáimat, a prófétákat, hogy mondják: Térjen vissza most minden ember a nagyon gonosz útjáról, és javítsátok meg cselekedeteiteket!” (Jer. 35 (LXX 42):15.) És ismét ugyanaz a próféta mondja: „El is küldtem hozzátok szolgáimat, a prófétákat egész nap és a világosság előtt; de nem engedelmeskedtek nekem, sem nem hajtották fülüket hozzám. És ezeket a szavakat mondjad nekik: Ez az a nép, amely nem engedelmeskedik az Úr hangjának, sem nem fogadja a korrigálást; a hit kiveszett szájukból.” (Jer. 7:25-28)

Az Úr tehát, aki minket az apostolok által mindenfelől elhívott [ugyan]az, aki a régieket a próféták által hívta, ahogy az Úr szavai által látható; és bár különböző nemzeteknek hirdettek, mégsem más-más Istentől voltak a próféták és az apostolok, hanem egy és ugyanattól; némelyek közülük az urat jelentették ki, mások hirdették az Atyát, és ismét mások előre hirdették az Isten Fia eljövetelét, míg mások már megjelentként vallották meg azok számára, akik akkoriban távoliak voltak.

6. Továbbá nyilvánvalóvá tette azt is, hogy elhívásunkat követően az igazságosság cselekedeteivel is fel kell díszíttetnünk, hogy így Isten szelleme megnyugodhasson rajtunk; mert ez az esküvői ruha, amelyről az apostol is beszél: „Nem azért mintha ruhátlanok akarnánk lenni, hanem felöltözve, hogy a halandóság elnyelessen a halhatatlanság által.” (2Kor. 5:4) Azok azonban, akik meghívattak ugyan az Isten vacsorájára, de gonosz viselkedésük miatt mégsem kapták meg az Isten szellemét, „ki lesznek” mondja „vetve a külső sötétségbe.”

Így világosan megmutatja, hogy ugyanaz a Király, aki a Fia esküvőjére összegyűjtötte minden égtájakról a hívőket, és aki biztosítja nekik a romolhatatlan ünnepséget, el is rendeli annak az embernek kivettetését a külső sötétségre, akinek nem volt esküvői ruhája, azaz aki meg is vetette azt. Mert ahogyan az előbbi szövetségben, „sokakkal közülük nem volt elégedett” (1Kor

10:5), ugyanígy van itt is, hogy „sokan vannak a hívottak, de kevesen a választottak”(Mát. 22:14.). Tehát nem egyik Isten ítél, és egy másik Atya az, aki elhív minket a szabadulásra; sem egy, aki az örök fényt adja, de egy másik, aki elrendeli azoknak, akiknek nincs esküvői ruhájuk, hogy a külső sötétségbe legyenek kiküldve.

Hanem egy és ugyanaz az Isten, a mi urunk Atyja, akitől volt a prófétáknak is a küldetésük, aki valóban végtelen jóságán keresztül elhívta a méltatlanokat; de megvizsgálja azokat, akik elhívattak, [hogy meggyőződjön] vajon van-e a Fia esküvőjére megfelelő és illő öltözetük, mert semmi illetlen vagy gonosz nem felel meg neki. Ez összhangban van azzal, amit az úr mondott annak az embernek, aki meggyógyult: „Íme, teljessé lettél egészen; ne vétkezz többet, nehogy rosszabb dolog jöjjön rád.” (Ján. 5:14.) Mert Aki jó, igaz, tiszta, és makulátlan, semmi gonoszat nem visel el, sem igazságtalant, sem pedig utálatosságot nász-szobájában.

Ez a mi urunk Atyja, akinek gondviselése által minden fennáll, és parancsa által mindenek igazgattatnak; és ingyen ajándékokat ad azoknak, akiknek meg kell [kapniuk azokat]; de a legigazságosabb Bosszúállóként kiosztja [a büntetést] elpártolásaik szerint, leginkább megérdemelt módon a hálátlanoknak és azoknak, akik érzéketlenek jóságát illetően; és ezért mondja: „Elküldte seregét, és elpusztította azokat a gyilkosokat, és felégette városukat.” Úgy mondja: „seregeit”, mivelhogy minden ember Isten tulajdonát képezi. Mert „Az Úré a föld, és annak teljessége; a világ, és akik abban laknak.” (Zsolt. 24:1. LXX 23.) Ezért Pál apostol is a Rómaiakhoz írt levelében ezt mondja: „Mert nincs hatalom, csak Istentől; és a hatalmak, amelyek vannak Istentől rendeltettek. Aki ellenáll a hatalomnak, Isten rendeletének áll ellen; és azok, akik ellenállnak maguknak okoznak kárhoztatást. Mert az uralkodók nem a jó, hanem a gonosz tettek elrettentésére vannak. Nem akarsz félni a hatalomtól? Tedd azt, ami jó, és megfelelő dicséreted lesz; mert Isten szolgája ő javadra. De ha azt teszed, ami gonosz, félj; mert nem hiába hordja a kardot: Mert Isten szolgája ő, a bosszúálló a haragban azokon, akik gonoszt tesznek. Azért nem csak a harag, hanem a lelkiismeret kedvéért is szükséges hogy alávetve legyél. Ezért fizettek adót is; mert Isten szolgái ők, akik folyamatosan erre figyelnek.”(Róm 13:1-6.)

Az úr tehát és az apostolok is csak az egy egyedüli Istent, az Atyát hirdetik, Őt, aki a törvényt adta, aki elküldte a prófétákat, aki mindeneket alkotott; és ezért van, hogy ezt mondja: „Elküldte seregeit”, mert minden ember, minthogy ember, az Ő kezemunkája, bár tudatlan lehet Istenéről. Mert Ő adja meg a létezést mindeneknek; Ő, „aki felkelti napját gonoszokra és jókra, és esőt küld igazaknak és igaztalanoknak.”(Mát. 5:45)

7. És nem csupán az eddig kijelentettek által tanított az úr egy és ugyanazon Atyáról, hanem a két fiú példázata által is, akik közül a fiatalabb kéjnőkkel fényűzően élve fölélte tulajdonát, [arról az Atyáról] aki még egy gödölyét sem engedett meg idősebb fiának; de annak, aki elveszett, [tudniillik] a fiatalabb fiúnak elrendelte a hízott tulok megölését, és a legjobb öltözetét adta

neki.

A munkások példázata által is, akik elküldettek a szőlőbe a nap különböző időszakaiban, egy és ugyanazon Isten lett kijelentve, aki némelyeket a kezdetkor hívott el, amikor a világot először létrehozták; másokat pedig később, és másokat a közbenső időszakokban, másokat hosszabb idő elteltével, és ismét másokat a vég idején; így tehát sok munkás van az [emberek] nemzedékeiben, de csak egy gazda, aki összehívja őket.

Mert csak egy szőlőskert van, hiszen csak egy az igazságosság; és egy gondnok, mert Isten szelleme egy, aki mindeneket elrendez; és hasonlóképpen egy bér van, mert mindnyájan egy dénárt kapnak (Mát. 20:9) egyesével, amelyre a király képét és feliratát [bélyegezték rá], az Isten Fiának ismeretét, amely a halhatatlanság. És azért kezdte a bér kiadását azokkal, [akik] utolsóként szegődtek el, mert az utolsó időkben mutatta be magát mindeneknek [mint az ő jutalmukat], amikor az úr fel lett fedve.

8. Azután a vámszedő esetében, aki meghaladta a Farizeust az imádságban [azt látjuk], hogy nem azért kapott bizonyságot az Úrtól, hogy inkább megigazult [mint a másik], mert egy másik Atyát imádott; hanem mivel nagy alázatossággal, távol mindenféle büszkeségtől és gőgtől beismerést tett ugyanannak az Istennek.

A két fiú példázata szintén: akik elküldettek a szőlőbe, akik közül az egyik igazán szembeszegült apjával, de később megbánta, amikor bűnbánatából semmi haszon nem volt; a másik azonban megígérte, hogy kimegy, azonnal biztosította [erről] apját, de mégsem ment ki (mert „minden ember hazug”; „az akarás jelen van vele, de a teljesítés eszközeit nem találja”) – [ez a példázat, én azt mondom] bizonyítja az egy és ugyanazon Atyát.

Továbbá ez az igazság világosan megmutatkozik a fügefa példázata által, amelyről az Úr azt mondja: „Íme, most három éve, hogy gyümölcsöt keresni járok ezen a fügefán, de nem találok.” (Luk. 13:6) (a próféták által előre mutatva eljövetelére, akiken keresztül ő időről időre eljött, keresve az igazságosság gyümölcsét, amit nem talált), és az által a körülmény által, hogy a már említett okból a fügefát ki kellett vágni.

Példabeszéd nélkül pedig az úr így szólt Jeruzsálemhez: „Ó Jeruzsálem, Jeruzsálem, te, aki megölöd a prófétákat, és megkövezed azokat, akik hozzád küldettek; milyen gyakran akartam összegyűjteni gyermekeidet, ahogy a kotlós összegyűjti csibéit szárnyai alá, és nem akartátok! Íme, házad pusztává lesz." (Mát. 23:37-38; Luk. 13:34-35) Mert az, amit példabeszédben mondott: „Íme, három éve járok gyümölcsöt keresni", és világosabban megfogalmazva ismét [amikor ezt mondja]: „Milyen gyakran akartam összegyűjteni gyermekeidet" hazugságnak találtatna, ha nem értjük meg eljövetelét, amely a próféták által volt – ha hozzájuk tényleg csak egyszer jött volna el, és az lett volna az első alkalom.

De mivel az, aki kiválasztotta az atyákat és azokat [akik az első szövetség alatt éltek] ugyanaz az Isten Beszéde, mint aki mindannyiszor meglátogatta őket a prófétai szellemen keresztül, és minket is, akiket egybehívott minden égtájról eljövetele által; [ezért] az addig már elmondottakhoz hozzátéve helyesen jelentette ki: „Sokan jönnek majd keletről és nyugatról, és ledőlnek Ábrahámmal és Izsákkal, és Jákobbal az egek királyságában. De a királyság gyermekeit kivetik a külső sötétségre; ott lesz sírás és fogcsikorgatás." (Mát. 8:11-12.)

Ha tehát azok, akik hisznek benne apostolainak hirdetése által, keletről és nyugatról ledőlnek Ábrahámmal, Izsákkal, és Jákobbal az egek királyságában, megosztoznak velük a [mennyei] ünnepségen, [ez bizonyítja], hogy egy és ugyanaz az Isten, aki kiválasztotta az atyákat, meglátogatta a népet is, és elhívta a pogányokat.

37. Fejezet (XXXVII.)

1. [Az Úrnak] ez a kijelentése: „Milyen gyakran szerettem volna összegyűjteni gyermekeidet, és nem akartátok" (Mát. 23:37.) megfogalmazza az emberi szabadság ősi törvényét, mert Isten kezdettől fogva szabaddá alkotta az embert, bírva saját erejét, akárcsak saját lelkét, hogy önként engedelmeskedjen Isten rendelkezéseinek (ad utendumsententia), és nem Isten általi kényszerre. Mert nincs kényszer Istennel, hanem a [felénk való] jó szándék van jelen Őnála állandóan. És ezért mindnyájunknak jó tanácsot ad.

És az emberbe, csakúgy mint az angyalokba a választás hatalmát helyezte (mivelhogy az angyalok racionális lények), azért hogy azok, akik engedelmességet gyümölcsöznek jogosan rendelkezhessenek a jóval, ami Isten által adatott, de őrizni ők maguk őrzik. Másrészt azok, akik nem engedelmeskednek, jogosan nem birtokolják a jót, és méltó büntetést kapnak: mert Isten jóindulattal adta nekik a jó dolgokat; de ők maguk nem tartották meg szorgalmasan azt, sem

nem értékelték valami nagyra, hanem megvetést öntöttek felülmúlhatatlan jóságára.

Elutasítva tehát a jót, mintegy kiköpve azt, mindnyájan jogosan vonják magukra Isten igazságos ítéletét, amelyről az Apostol Pál is tanúskodik a Rómaiakhoz írt levelében, ahol azt mondja: „De tán megveted Isten jóságának, türelmének, és hosszútűrésének gazdagságát, nem tudva, hogy Isten jósága bűnbánatra vezet téged? De keménységed és megátalkodott szíved szerint haragot gyűjtesz magadnak a haragnak, és Isten igazságos ítélete kinyilatkoztatásának napjával szemben." (Róm. 2:4-5.) „De dicsőség és megbecsülés" mondja „mindazok számára, akik jót cselekszenek."(Róm. 2:10.)

Így tehát Isten megadta azt, ami jó, ahogy az apostol mondja nekünk ebben a levélben, és azok, akik ezt használják, dicsőséget és megtiszteltetést kapnak, mert megtették azt, ami jó, amikor hatalmukban állt nem megtenni [is]; de azok, akik nem teszik meg, Isten igazságos ítéletét kapják majd, mert nem a jót művelték, amikor [pedig] hatalmukban lett volna megtenni azt.

2. De ha valakik természet szerint rossznak lennének alkotva, és mások jónak, ez utóbbiak nem érdemelnék meg a dicséretet azért, hogy jók, hiszen ilyennek lettek alkotva; sem az előbbiek nem megvetésre méltók, mert ilyenre készültek.

De mivel minden embernek ugyanolyan természete van, egyaránt képes erősen magánál tartani és cselekedni azt ami jó; másrészt pedig rendelkezik azzal a hatalommal is, hogy elvesse magától és ne tegye meg – [az előbbiek] még a helyes törvények alatt élő emberek között is méltóképp kapnak dicséretet (és sokkal többet Istentől), és megérdemelt bizonyságuk van egyetemesen jó választásaikról, és arról, hogy megmaradtak azokban; de a többieket [jogosan] hibáztatják, és igazságosan ítélik el, mert elutasították azt, ami becsületes és jó.

És ezért a próféták a jóra ösztönözték az embereket, hogy igazságosan és tisztességesen cselekedjenek, ahogy ezt oly határozottan bizonyítottam, mert saját hatalmunkban van, hogy megtegyük; és mert a határtalan közömbösség által megfeledkezhetünk erről, és ezért szükségünk van arra a helyes tanácsolásra, amelyet a jó Isten adott nekünk prófétái által.

3. Ezért mondta az úr is: „Úgy ragyogjon fényetek az emberek előtt, hogy láthassák jó tetteiteket, és dicsőítsék Atyátokat, aki a mennyben van." (Mát. 5:16.) És „Vigyázzatok magatokra, nehogy szívetek elnehezedjék a jóllakással és részegséggel, és világias gondokkal."

(Luk. 21:34.) És „Legyen ágyékotok körülkötve, és lámpásaitok égjenek, és legyetek mint olyan emberek, akik urukat várják, mikor tér vissza a lagziból, hogy amikor eljön és kopog, megnyithassák neki.

Áldott az a szolga, akit, mikor ura eljön, ilyen munkában talál." És ismét „Az a rabszolga, aki ismeri ura akaratát, és nem teszi meg, több ostorcsapással fog megveretni."(Luk. 12:47.) És „Miért hívtok engem így: Uram, uram, és nem teszitek, amit mondok?"(Luk. 6:46.)

És ismét: „De ha a szolga ezt mondaná szívében, az úr késlekedik, és elkezdi verni szolgatársait, és enni és inni és részegeskedni, eljön majd ura egy olyan napon, amelyen nem várja őt, és kettévágja majd őt, és a képmutatókkal jelöli ki részét." (Luk. 12:45-46.) Mindezek a passzusok az ember akaratának önállóságát bizonyítják, és ugyanakkor az Isten által közvetített tanácsot, amellyel arra ösztönöz bennünket, hogy rendeljük alá magunkat Őneki, és arra törekszik, hogy eltávolítson bennünket a hitetlenség [bűnétől] Őellene, anélkül azonban, hogy kényszerítene minket.

4. Kétségtelen, hogy ha van olyan, aki vonakodik követni az evangéliumot, akkor hatalmában van [hogy visszautasítsa], de ez nem ajánlatos. Mert az embernek hatalmában van engedetlenkedni Istennek, és elveszíteni a jót; de [ez a magatartás] nem kis sérülést és bajt hoz magával. És ezért szól így Pál: „Minden dolog jogos (szabad) számomra, de nem minden hasznos (ajánlatos)" (1Kor 6:12.); egyaránt utalva az ember szabadságára, amelyre a „minden dolog jogos (szabad)" vonatkozik, [mivel] Isten nem gyakorol kényszert az emberen; az[zal a kifejezéssel] pedig, hogy „nem hasznos (ajánlatos)" rámutat, hogy nem kellene szabadságunkat, mint a gonoszság palástját használni (vö. 1Pét 2:16.), mert ez nem hasznos.

És ismét mondja: „Minden ember igazat beszéljen szomszédjával." (Ef 4:25.) És „Romlott közlés el ne hagyja szátokat, sem erkölcstelenség, sem bolond beszéd, sem trágárság, amely nem hasznos, hanem inkább hálaadások." (Ef 4:29; 5:4.) És „Mert valamikor sötétség voltatok, de most fény az Úrban; őszintén, mint a fény gyermekei járjatok, nem lázadozásban és részegségben, sem viszálykodásban és bujaságban, sem haragban és irigységben. És ilyenek voltak köztetek; de megmosattatok, de megszenteltettetek a mi Urunk nevében." (Ef 5:8; Róm 13:13.)

Ha tehát nincs hatalmunkban, hogy megtegyük vagy ne tegyük ezeket, mi a célja az apostolnak, és sokkal inkább magának az úrnak azzal, hogy tanácsot ad nekünk, hogy tegyünk meg bizonyos dolgokat és tartózkodjunk másoktól? De mivel az ember kezdettől szabad döntéssel (liberaesententiae) bír, és Isten [is] szabad döntési képességgel bír, akinek hasonlatosságára az ember teremtetett, mindig azt tanácsolja neki, hogy erősen tartsa meg a jót, amelyet az Istennek való engedelmesség által cselekszünk.

5. És nem csupán a cselekedetekben, hanem a hitet illetően is megőrizte Isten az ember akaratát szabadnak és saját ellenőrzése alatt levőnek, mondván: „Hited szerint legyen neked" (Mát. 9:29.), így megmutatva, hogy van egy hit, ami kifejezetten az emberhez tartozik, hiszen van egy kifejezetten saját véleménye. És ismét „Minden lehetséges annak, aki hisz" (Márk. 9:23.), és „Menj utadra; és amiként hittél, úgy legyen veled!" (Mát. 8:13.)

Nos, minden ilyen kifejezés azt mutatja, hogy az ember a hitet illetően saját hatalommal rendelkezik. És ezért „aki hisz Benne, örök élete van, míg aki nem hisz a Fiúban, nincs örök élete, hanem Isten haragja marad rajta." (Ján. 3:36.) Hasonlóképpen az Úr is, megmutatva az ő jóságát, és egyben jelezve, hogy az ember saját szabad akaratában és saját hatalma alatt van, így szólt Jeruzsálemhez: „Milyen gyakran akartam összegyűjteni gyermekeidet, mint a tyúk kiscsibéit szárnyai alá, és nem akartátok! Ezért házatok elhagyatott marad." (Mát. 23:37-38, Luk. 13:34-35)

6. Azok pedig, akik továbbra is ellenkeznek ezekkel a [következtetésekkel], úgy mutatják be az Urat, mintha hatalom nélküli volna, mintha valójában nem tudná elérni azt, amit akar; vagy másfelől mintha nem érdekelné, hogy azok természet szerint „anyagiak" – ahogyan ezek az emberek ezt kifejezik – és ilyenformán meg sem kaphatják halhatatlanságát. „De nem kellett volna" ahogy mondják „az angyalokat olyan természetűre teremtenie, hogy vétekre képesek legyenek, sem az embert, aki azonnal hálátlannak bizonyult Őiránta; mert értelmes lényeknek teremttettek, akik a vizsgálat és ítélet képességével voltak felruházva, és nem oktalan dolgok gyanánt [formáltattak] vagy [pusztán] természeti állatokként, amelyek semmit sem képesek saját akaratukból tenni, hanem a szükségszerűség és kényszer által vonatnak a jóhoz, amelyekben egyféle akarat és egyféle működés van, gépiesen működve egy kerékvágásban (inflexibiles et sine judicio – merev és ítélet nélküli), akik képtelenek bármi másra, mint amire létrehozattak."

De ezen feltételezés alapján nem lehetnének hálásak azért, ami jó, sem az Istennel való

közösség nem volna értékes számukra, sem a jó nem lenne igazán olyan, amire igyekezni kell, [hanem] olyannak látszana, mint ami saját odaszánásuk, figyelmük, tanulásuk nélkül, magától adódna, és saját igyekezetük nélkül lenne beléjük ültetve. Így az következne, hogy a jóságuknak nem lenne semmi jelentősége, mivel természetük által lennének azok, és nem elhatározásukból; önkéntelenül bírnák a jót, nem választás által; és ezért nem értenék meg azt a tényt, hogy a jó kívánatos dolog, sem nem gyönyörködnének benne. Mert hogyan élvezhetnék a jót azok, akik tudatlanok felőle? Vagy miféle elismerés [járna] azoknak, akik nem célozták meg elérését? És milyen korona azoknak, akik nem tartottak ki keresésében, mint ama győztesek a versenyben?

7. Ezzel kapcsolatban az úr is megerősítette, hogy a mennyek királysága az „erőszakosak" része és azt mondja: „Az erőszakosak erővel ragadják magukhoz" (Mát. 11:12) vagyis azok, akik erővel és komolyan törekszenek őrködni, hogy a megfelelő pillanatban elragadják [azt].

Az Apostol Pál is így szólt a Korintusiakhoz: „Nem tudjátok, hogy azok, akik versenypályán futnak, mind futnak ugyan, de egy nyeri el a díjat? Úgy fussatok, hogy ti szerezhessétek meg. Mindenki, aki részt vesz a versenyen, minden dologban mértéktartó: Nos, ezek az emberek [azért teszik], hogy romlandó koszorút kapjanak, de mi romolhatatlant. De én úgy futottam, mint nem bizonytalanra; Úgy küzdök, mint aki nem levegővel öklözik; hanem testemet kékessé tettem, és alávetettem, hogy amikor másoknak hirdetek, én magam valamiképpen nehogy kitaszítottá váljak." (1Kor 9:24-27.)

Ez az ügyes birkózó tehát arra buzdít minket, hogy harcoljunk a halhatatlanságért, hogy megkoszorúztathassunk, és a koszorút drágának tekinthessük, nevezetesen azt, amely harcunk által megszereztetett, de amely nem egyetértésünk nélkül övez bennünket (sed non ultrocoalitam). És minél keményebben küzdünk, annál értékesebb; bár amennyivel értékesebb, annyival jobban kell értékelnünk. És valóban azok a dolgok, melyek maguktól jönnek, nem értékelődnek oly nagyra, mint azok, amelyeket igen buzgó igyekezettel érünk el.

Mivel tehát ez a hatalom ránk bízatott, az úr arra tanított, és az apostol meghagyta nekünk, hogy jobban szeressük Istent, hogy ezt [a díjat] igyekezet által elérhessük. Kétségtelen, hogy máskülönben ez a mi jónk ésszerűtlen lenne, mert nem a próba eredményezné. Azon felül a látás képessége nem tűnne olyan kívánatosnak, hacsak nem tudtuk volna, hogy milyen veszteség a látás elvesztése; és az egészség is mennyivel inkább becsülendő a betegséggel való ismeretség által; a világosság is szembeállítva a sötétséggel; és az élet a halállal. Ugyanígy a

mennyei királyság azok számára tiszteletre méltó, akik ismerik a földieket.

De amekkora részben tiszteletre méltóbb, annál inkább értékeljük azt; és ha jobban értékeltük, akkor Isten jelenlétében majd dicsőségesebbek leszünk. Ezért a mi érdekünkben viselte el mindezeket az úr, hogy mi, miután azok által taníttattunk, minden tekintetben óvatosak lehessünk az eljövendő időben, és miután ésszerűen megtaníttattunk, hogy szeressük Istent, állandóan tökéletes szeretetében maradhassunk: mert Isten az ember elpártolásával szemben hosszútűrést mutatott fel; míg az ember ennek segítségével tanult, ahogy azt a próféta is mondja: „Saját elpártolásod fog meggyógyítani téged" (Jer. 2:19). Isten így határozott meg minden dolgot előre, hogy az embert tökéletességre vigye, okulása, és tervének kinyilatkoztatása miatt, hogy mind a jóság nyilvánvalóvá válhasson, mind az igazságosság tökéletesedjen, és hogy az Egyház Isten Fiának képére formáltathasson, és hogy az ember a jövőben végül felnőttségre juthasson, éretté válva oly kiválósságra, hogy láthassa és felfoghassa Istent.

38. Fejezet (XXXVIII.)

1. Ha azonban valaki azt mondja: „Hogy van tehát? Nem tudta volna Isten kezdettől fogva, mint tökéleteset bemutatni az embert?" – tudja meg, hogy mivel Isten valóban mindig ugyanaz és kezdetnélküli, minden dolog lehetséges Neki. De a teremtett dolgoknak későbbi eredetük tényéből következően gyengébbeknek kell lenniük annál, Aki alkotta őket; mert a nemrég teremtetteknek lehetetlen volt, hogy teremtetlenek legyenek. De mivel ők nem teremtetlenek, éppen ezért nem tökéletesek.

Mert mivel ezek a dolgok későbbi keletkezésűek, ezért gyermekiek is; így nem szoktak hozzá és nem gyakorolták be a tökéletes fegyelmet. Mert ahogy bizonnyal az anyának hatalmában van, hogy erős eledelt adjon csecsemőjének [azonban ő nem tesz így], mivel a gyermek még nem képes szilárd (tápláló) ételt magához venni; épp így Isten maga ugyan képes lett volna kezdettől tökéletes embert alkotni, de az ember nem kaphatta meg ezt [a tökéletességet], mivel még csecsemő volt.

És éppen ezért ezekben az utolsó időkben, amikor összefoglalt mindent magában, a mi urunk nem úgy jött el hozzánk, ahogyan eljöhetett volna, hanem ahogy mi képesek voltunk szemlélni

őt. Halhatatlan dicsőségében is könnyedén eljöhetett volna hozzánk, de ebben az esetben dicsőségének nagyságát egyáltalán nem lettünk volna képesek elviselni; és ezért történt az, hogy ő, aki az Atya tökéletes kenyere volt, tejként ajánlotta fel magát számunkra, [mivelhogy mi] mint csecsemők [voltunk].

Ezt cselekedte, amikor emberként jelent meg, hogy mi mintegy hústestének melléből legyünk tápláltatva, és a tápláló tejnek ezen az étrendjén hozzászokva az Isten beszédének evéséhez és ivásához, képesek lehessünk arra is, hogy a halhatatlanság kenyerét magunkban tartsuk, amely az Atya szelleme.

2. Ebből a szempontból mondja Pál a korintusiaknak: „Tejjel tápláltalak titeket, nem hússal, mert ez idáig nem tudtátok elviselni azt.” (1Kor. 3:2) Azaz, hogy urunk emberként való eljövetelét valósággal befogadtátok; mindazonáltal gyengeségetek miatt az Atya szelleme még nem nyugodott meg rajtatok. „Mert amikor irigység és harc” mondja, „és széthúzás van közöttetek, nem érzékiek vagytok és nem ember szerint jártok?” Ez azt jelenti, hogy az Atya szelleme még nem volt velük életmódjuk tökéletlensége és hiányosságai miatt.

Mivel tehát az apostolnak volt ereje, hogy erős eledelt adjon nekik – mert akikre az apostolok rátették kezüket szent szellemet vettek, ami az [örök] élet tápláléka – de azok nem voltak képesek befogadni azt, mert lelkük érzékelő képességei még mindig gyengék és fegyelmezetlenek voltak az Istenre vonatkozó dolgok gyakorlatában; így, ehhez hasonlóan megvolt a hatalma Istennek kezdetben, hogy tökéletességet biztosítson az embernek; de mivel az még csak nemrégiben jött létre, nem lett volna képes befogadni, vagy ha még is megkapta volna, nem tudta volna megtartani vagy megtartva megőrizni azt.

Éppen ezért az Isten Fia, habár tökéletes volt, az emberiség többi részéhez hasonlóan átment a csecsemőkori állapoton, nem saját hasznára, hanem az emberi lét gyermeki állapotának érdekében, azért, hogy az ember képes legyen befogadni őt. Abból tehát, hogy az ember teremtett lény nem levezethető, hogy Istennek valami is lehetetlen, és hiányosság sem volt Őbenne; hanem arra vonatkoznak ezek, aki nemrég teremtetett, [tudniillik] az emberre.

3. Istennél egyszerre kimutatható a hatalom, bölcsesség és jóság. Hatalma és jósága abban [jelenik meg], hogy saját akaratából hívta a létezésbe és alkotta meg azokat a dolgokat, amelyek

azelőtt nem léteztek; bölcsessége abban [mutatkozik meg] hogy egy harmonikus és kiegyensúlyozott egész részeiként alkotta meg a dolgokat; és azok a dolgok, amelyek legkimagaslóbb kedvessége által növekedésben és a hosszas létezésben részesülnek, visszatükrözik a Teremtetlen dicsőségét, annak az Istennek a dicsőségét, aki a jót szívesen adja.

Mert abból a tényből [kifolyólag], hogy ezek a dolgok teremtettek, tehát nem teremtetlenek; hanem mivel folyamatosan hosszú korszakokon keresztül élnek, meg fogják kapni a Teremtetlen képességét az által, hogy Isten az örök létezést ingyenesen nekik adományozza. És így minden dologban Istennek van felsőbbrendűsége, aki egyedül teremtetlen, mindenben első, és az összes létezés elsődleges oka, míg minden más dolgok Istennek való alávetettségben maradnak.

De az Istennek való alávetettségben a halhatatlanság folyamatossága van, és a halhatatlanság a Teremtetlen dicsősége. Ez által az elrendelés, ezen harmónia és ilyenféle [dolgok] sorozata által tehát az ember, ez a teremtett és összeállított létező a teremtetlen Isten hasonlóságára és képére van változtatva – az Atya mindent eltervez és parancsokat ad, a Fiú végrehajtja ezeket, és elvégzi a teremtés munkáját, a Szellem pedig táplálja és növeli [ami alkottatott], az ember így napról napra előre halad, és felemelkedik a tökéletesség felé, vagyis közelít a Teremtetlen felé. Mert a Teremtetlen tökéletes, azaz Isten.

Így szükséges volt, hogy az embernek először létre kellett jönnie; és létrejötte után növekedést kapott; és miután növekedést kapott, meg kellett erősíttetnie; és miután megerősíttetett, bővelkednie kellett; és bővelkedése után helyre kellett állnia [a bűn betegségéből]; és helyreállítása után meg kell dicsőülnie; és megdicsőülve látnia kell Urát. Mert Isten az, aki még nem látható, és Isten meglátása a halhatatlanság eredménye, de „a halhatatlanság az, ami Istenhez közelivé tesz.” (Bölcs 6:19.)

4. Minden tekintetben ésszerűtlenek tehát azok, akik nem várják meg a növekedés idejét, hanem természetük gyengeségét Istennek tulajdonítják. Az ilyenek sem Istent, sem magukat nem ismerik, kielégíthetetlenek és hálátlanok, nem hajlandók arra, hogy azok legyenek, amik már kezdettől fogva is voltak: teremtett, szenvedélyeknek alávetett emberek; hanem túlmennek az emberi nem törvényszerűségén, és mielőtt még emberré válnának, már most vágynak Istenhez, Teremtőjükhöz hasonlóvá lenni; és akik jobban szűkölködnek értelemben, mint az állatvilág, [kitartanak abban] hogy nincs különbség a teremtetlen Isten és a nemrég teremtett ember között.

Mert ezek [a néma állatok] nem vádolják Istent amiatt, hogy nem emberekké alkotta őket; hanem mindegyik, olyan [állapotban] ahogyan teremtetett, hálát ad, hogy létrehozták. Mert mi vagyunk, akik hibáztatjuk Őt, amiért kezdettől nem istenekké teremtett bennünket, hanem először pusztán emberré, és majd sokára istenekké; pedig Isten tiszta jóakaratából alkalmazza ezt az utat, hogy senki se tulajdoníthasson neki bántást vagy irigységet. Kijelenti: „Azt mondtam: istenek vagytok; és a Felséges fiai mindnyájan." (Zsolt. 82: LXX 81:6.) De mivel nem bírjuk az isteni hatalmat megtartani, hozzátette: „De meghalsz, mint ember" feltárva mindkét igazságot – Ingyen ajándékának kedvességét, és a mi gyöngeségünket, valamint hogy hatalmunk van magunk felett.

Mert nagy kegyessége szerinti jóindulattal jó dolgokat adományozott nekünk, és magához hasonlóvá tette az embert, [azaz] önrendelkezőnek; ugyanakkor előre tudása alapján ismerte az emberi lények gyengeségét és az ezzel járó következményeket; de szeretete és hatalma által legyőzi majd a teremtett természet lényegét. Mert szükséges volt először, hogy az a természet megmutatkozzon; majd azután annak a halandónak le kell győzetnie és el kell nyeletnie a halhatatlanság által, és a romlandónak a romolhatatlanság által (vö 1Kor. 15:53. 2Kor 5:4), és az embernek Isten hasonlatosságára és képe után kell formáltatni, miután megkapta a jó és a rossz tudását.

39. Fejezet (XXXIX.)

1. Az ember megkapta a jó és rossz tudását. Istennek engedelmeskedni jó, és bízni benne, és megtartani parancsát, és ez élet az ember számára; aminthogy nem engedelmeskedni Istennek a gonosz, és ez az [ember] halála. Mivel tehát Isten [az embernek] ilyen értelmi képességet (magnanimitatem) adott, az ember mind az engedelmesség jóságát, mind az engedetlenség gonoszságát megismerte, azért, hogy az elme mindkettőt tapasztalva, elhatározás által a jobb dolgokat választhassa; és hogy soha ne váljon tétlenné vagy hanyaggá Isten parancsolatában; és tapasztalás által megtanulja, hogy az, ami az élettől őt megfosztja – vagyis az Istennek való engedetlenség – gonosz dolog, [ezért] soha ne próbálkozzon vele, hanem tudva, hogy ami megőrzi életét – nevezetesen az Istennek való engedelmesség – a jó, teljes komolysággal, szorgalmasan megőrizhesse azt.

Így tehát kettős tapasztalata volt, mindkét fajta tudást birtokolva, hogy a fegyelem által a jobb

dolgokat választhassa. Azonban hogyan szerzett volna útmutatást arra, ami jó, ha nem ismerte volna az ellenkezőjét? Mert biztosabban és kétség nélkül értjük meg azokat a dolgokat, melyeket nekünk [gyakorlatban] bemutatnak, [ellentétben] a puszta vélekedéssel, amely egy azokról szóló véleményből ered.

Mert ahogyan a nyelv a kóstolás által tapasztalja az édeset és a keserűt, és a szem a látás segítségével különbözteti meg a feketét a fehértől, és a fül a hallás által ismeri fel a hangok különbségeit; az elme is így válik, mindkét [oldal] megtapasztalásán keresztül tudást szerezve arról ami jó, annak megőrzésében egyre állhatatosabbá, azáltal, hogy Istennek engedelmeskedik: először elveti a bűnbánat által az engedetlenséget, mint valami ellenszenves és undorító dolgot; azután felfogja hogy milyen is az valójában, hogy ellentétes a jósággal és kedvességgel, hogy így az elme soha ne kísérelhesse meg megízlelni az Isten iránti engedetlenséget. De ha valaki kitér az effajta dolgok kettős ismeretétől, a tudás észlelésének kettősségétől, az öntudatlanul megfosztja saját magát emberi lény karakterétől.

2. Hogyan lesz tehát isten az, aki még emberré sem lett? Vagy hogyan lehetne tökéletes, aki csupán nemrég jött létre? Továbbá hogyan lehetne az halhatatlanná, aki halandó természetében nem engedett Teremtőjének? Mert szükségszerű, hogy kezdetben emberi minőséget hordozz, és majd utána részesülj az Isten dicsőségéből. Mert nem te alkotod Istent, hanem Isten téged.

Ha tehát Isten kezemunkája vagy, várjad Teremtőd kezét, amely a kellő időben alkot meg mindent; a számodra kellő időben, akinek létrehozása folyamatban van. Szívedet lágyságban és tanulékony állapotban ajánld fel Neki, és őrizd meg azt a formát, amelyre Teremtőd formált téged, legyen benned nedvesség (humor), nehogy keménnyé válva elveszítsd ujjainak lenyomatát.

A külső szerkezet megőrzése által pedig tökéletességre emelkedsz majd, mert a nedves agyagot, ami benned található, Isten mesteri tudása rejtette el oda. Keze alkotta lényegedet; Ő borít majd be téged kívül és belül tiszta arannyal és ezüsttel, és Ő fog olyan mértékben feldíszíteni, hogy „Maga a Király is gyönyörködni fog szépségedben.” (Zsolt. 45. LXX 44:12.)

De ha makacsul megkeményedve folyton visszautasítod szakértő munkáját, és hálátlannak

mutatod magad Őfelé, amiatt, hogy [pusztán] embernek alkottattál, [akkor] így hálátlanná válva Isten iránt, egyszerre veszíted el keze munkáját és az életet. Az alkotás ugyanis Isten jóságának sajátsága, az emberi természetet pedig teremtett volta jellemzi. Ha tehát felé irányítod azt, ami a tiéd: a hitet és a készséget, hogy magadat alávessed, akkor elnyered kezének munkáját, és Isten tökéletes alkotásává leszel.

3. Ha azonban nem hiszel benne, és kezétől elmenekülsz, tökéletlenséged oka benned lesz, aki nem engedelmes, de nem Őbenne, aki elhívott téged. Ő ugyanis megbízta [hírnökeit], hogy hívjanak vendégeket a lakodalomra, akik pedig nem engedelmeskedtek a meghívásnak, magukat fosztották meg a királyi vacsorától. Isten mesterségbeli tudása tehát nem hiányos, mert képes még a kövekből is fiakat támasztani Ábrahámnak; hanem az az ember, aki nem részesül belőle, maga az oka saját tökéletlenségének.

[Hasonlóképpen] a fény sem enyészik el azok miatt, akik megvakították magukat; hanem ugyanolyan marad, mint amilyen mindig is [volt, így] azok, akik megvakultak, saját hibájukból kerülnek a sötétség állapotába. Mert sem a fény nem igáz le senkit kényszer által; sem Isten nem gyakorol kényszert senkin, aki vonakodik mesterségének munkáját magába fogadni. Azok tehát, akik elpártoltak az Atya által adott fénytől, és áthágták a szabadság törvényét, saját hibájukon keresztül tettek így, mivel szabad gyuradékokként alkottattak és rendelkeznek maguk fölötti hatalommal.

4. Isten pedig, előre látva minden dolgot, megfelelő lakhelyet készített mindkettőnek: jóságosan megadva azt a sóvárgott fényt azoknak, akik a romolhatatlanság fényét keresik, és ahhoz folyamodnak; ám a semmibe vevőknek és gúnyolódóknak, akik elkerülik, és elfordítják magukat a fénytől, azoknak akik mintegy megvakítják magukat, sötétséget készített, amely megfelel az olyanoknak, akik szembeszállnak a fénnyel, és megfelelő büntetést szabott ki azok számára, akik megpróbálják elkerülni, hogy Neki alávessék magukat. Az Istennek való alávetettség örök nyugalom, úgyhogy akik kerülik a fényt, útjaikhoz méltó lakóhelyet bírnak; és akik az örök nyugalom elől szöknek, menekülésükhöz méltó helyet nyernek.

Nos, mivel minden jó Istennel van, azok, akik saját elhatározásuk folytán menekülnek Isten elől, megfosztják magukat mindezen jótól; és miután megfosztották magukat, ennek megfelelően Isten igaz ítélete alá esnek. Mert azok, akik a nyugalmat kerülik, joggal vonnak magukra igazságos büntetést, és akik elkerülik a fényt, méltán élnek sötétségben. Amiképpen ugyanis a jelen átmeneti fény esetében azok, akik kikerülik, a sötétségnek szolgáltatják ki magukat, úgyhogy önmaguk az okai annak, hogy a fénytől megfosztottak, és a sötétségben lakoznak; és –

amint már megjegyeztem – nem a fény okozza nekik az ilyen [boldogtalan] létezés állapotát; éppígy azok, akik Isten örök fénye elől menekülnek, mely magába foglal minden jót, önmaguk az okai, hogy örök sötétségben lakoznak, nincstelenként minden jó nélkül, miután önmaguk okozták önmaguknak, hogy effajta lakhely jutott nekik osztályrészül.

40. Fejezet (XL.)

1. Így tehát egy és ugyanaz az Isten, az Atya, aki jó dolgokat készített Önmagával azoknak, akik kívánják közösségét, és továbbra is engedelmeskednek neki; és aki örök tüzet készített a hitehagyás főkolomposának, a Gonosznak, és azoknak, akik fellázadtak vele, amely [tűzről] az úr kijelentette, hogy azok az emberek küldetnek oda, akik a bal kezénél különválasztottak. És ez az, amit a próféta által megmondatott: „Féltékeny Isten vagyok, aki békét csinálok, és bajokat teremtek" (Ézs 45:7.) így békét és barátságot készít azokkal, akik megbánást tanúsítanak és hozzá fordulnak, és egységbe hozza [őket], de a megátalkodottak számára, akik elhagyták a fényt, örök tűzet és külső sötétséget készít, amelyek valóban bajokat jelentenek azoknak, akik beléjük esnek.

2. Ha azonban valóban egy Atya volt, aki nyugalmat ad, és egy másik Isten, aki tüzet készített, fiaik egyaránt különböznének [egyik a másiktól]; egyik valóban az Atya királyságában küldött [ember], a másik pedig az örök tűzre. De mivel egy és ugyanaz az úr rámutatott arra, hogy az egész emberi nemet meg kell osztani az ítéletben, „ahogy a pásztor elválasztja a juhokat a kecskéktől," és hogy néhánynak azt fogja mondani: „Gyertek, ti én Atyámnak áldottai, fogadjátok a királyságot, amely számotokra készíttetett," de másoknak: „Távozzatok tőlem, ti átkozottak, az örök tűzre, amelyet Atyám készített a gonosznak és angyalainak," egy és ugyanazon Atya nyilvánvaló megjelenését jelentette ki [ezekben a részekben], „békét készít és bajokat teremt" mindkettőnek a megfelelőt készíti; ugyanúgy egy a Bíró is, aki elküldi a megfelelő helyre, ahogy az úr kinyilvánítja a búza és konkoly példázata szerint, ahol azt mondja: „Ahogy tehát a konkolyokat összegyűjtik egybe és megégetik tűzben, ugyanígy lesz a világ végén. Az ember fia elküldi majd angyalait, és összegyűjtenek királyságából mindenkit, aki bántalmaz, és azokat, akik gonoszt cselekszenek, és a tüzes kemencébe küldi őket: ott lesz sírás és fogak csikorgatása. Akkor az igazak kiragyognak, ahogy a nap Atyjuk királyságában." (Mát. 13:40-43) Az Atya tehát, aki elkészítette a királyságot az igazaknak, amelybe a Fiú befogadta azokat, akik méltók arra, és ugyanő elkészítette a tüzes kemencét, amelybe az Emberfia által megbízott angyalok küldik azokat, akik arra rászolgáltak, Isten parancsolata szerint.

3. Az úr valóban jó magot vetett saját mezejébe; és azt mondja: „A mező a világ”. De amíg az emberek aludtak, az ellenség eljött, és „a búza közé konkolyokat vetett, és elment útjára.” Innen tanuljuk, hogy ez volt az elpártoló angyal és az ellenség, mert megirigyelte Isten kézmunkáját, és hozzáfogott, hogy ezt a [kézmunkát] Istennel ellenségessé tegye. Ebből az okból Isten is elűzte jelenlétéből őt, aki saját egyetértéséből lopva konkolyt vetett, vagyis ez ő, aki az áthágást előidézte; de megkönyörült az emberen, aki a nemtörődömség gondatlanságán keresztül, de [másrészt] mégse gonoszságból, engedetlenségbe került; és visszafordította az ellenségeskedést, amelyet a Gonosz tervezett, hogy Isten ellenségévé tegye az embert, annak szerzője ellen, eltávolítva saját haragját az emberről, és más irányba fordítva, és helyette inkább a Kígyóra küldi. Ahogy az Írás is mondja nekünk, hogy Isten azt monda a kígyónak: „És ellenségeskedést fogok helyezni közéd és az asszony közé, és magod és magva közé. Ő összezúzza majd fejed, és te sarkát marod.” (1Móz. 3:15) és az úr ezt az ellenségeskedést foglalta magában össze, amikor asszony által alkottatott ember lett, és a [kígyó] fejére taposott, amint az előző könyvemben kimutattam.

41. Fejezet (XLI.)

1. Minthogy az úr azt mondta, hogy vannak némely angyalok, [ti. azok] melyek a gonoszhoz tartoznak, akiknek örök tüzet készítettek; és ahogy ismételten kijelenti a konkolyokkal kapcsolatban: „A konkolyok a gonosz gyermekei” (Mát. 13:38) szükséges megerősíteni, hogy mindazok tulajdonai, akik az elpártolásból származnak, aki vezére ennek az elpártolásnak. De nem ő alkotta sem az angyalokat, se az ember ilyen természettel. Mert nem azt találjuk, hogy a gonosz bármit is alkotott volna, hiszen ő maga is Isten teremtménye, mint a többi angyalok. Mert Isten alkotott minden dolgot, ahogy Dávid is mondja mindenfajta dologgal kapcsolatban: „Mert szót szólt, és azok megalkottatta; Ő parancsolt, és azok megteremtettek.” (Zsolt 33: LXX 32:9.)

2. Mivel tehát minden dolog Isten által teremtett, és mivel a gonosz a maga mások okává vált az elpártolásnak, igazságosan definiálja az Írás azokat, akik az elpártolás állapotában maradnak „a gonosz fiainak” és „a gonosz angyalainak” (maligni). Mert a „fiú” [szó], amint egy előttem levő megfigyelte, kettő jelentéssel bír: az egyik [a fiú] a természet rendjében, mert fiúnak született; a másik az az eset, amikor fiúnak számít, jóllehet van különbség az így született és az így létrejött között. Mert az első valójában arra utal, hogy egy személytől született; de a második oly módon jött létre általa, hogy akár alkotása viszonylatában vagy tantételeinek tanítása által. Mert amikor valaki tanítva van más szájából, fiaként mondatik annak, aki tanította őt, és ez utóbbit

atyjának [nevezik].

A természet szerint tehát – vagyis a teremtés alapján, úgymond – mindnyájan Isten fiai vagyunk, mert mind Isten által teremtettünk. De az engedelmesség és a tantételek tekintetében nem vagyunk mind isten fiai: csak azok vannak így, akik hisznek Benne (vö. Jn 1:12.) és megteszik az Ő akaratát (vö.: Mát 12:50.). És azok, akik nem hisznek, és nem engedelmeskednek akaratának, fiai és angyalai a Gonosznak, mert a Gonosz munkáit művelik (vö.: Jn 8:41-44.). És ez az eset az amit kijelent Ézsaiásban: „Gyermekeket szültem és fölemeltem, de ők fellázadtak ellenem." (Ézs. 1:2) És ismét, ahol azt mondja, hogy ezek a gyermekek idegenek: „Idegen gyermekek hazudtak nekem." (Zsolt 18:45 – Megj.: valamilyen ismeretlen latin fordításból idéz, mert sem az LXX-el sem a héberrel nem egyezik) A természet szerint tehát ők gyermekei, mert így teremtettek; de munkáik alapján, nem az Ő gyermekei.

3. Mert ahogy, az emberek között azok a fiak, akik nem engedelmeskednek atyáiknak, az örökségből ki vannak zárva, még mindig fiak természet szerint, de a törvény alapján ki vannak tagadva, mert nem válnak a természet szerinti szüleik örököseivé; ugyanígy van Istennél is, – azok, akik nem engedelmeskednek neki kitagadtatnak általa, megszűnnek az Ő fiainak lenni. Ezért nem veheti át az Ő örökségét: ahogy Dávid mondja: „A bűnösök elidegenedtek az anyaméhtől; indulatuk a kígyó hasonlatossága szerint van." (Zsolt 58:3-4 LXX 57:4-5) És ezért nevezte az úr azokat, akikről tudta, hogy az emberek leszármazottai közül vannak „viperák utódai"-nak, mert ezen állatok módjára ravaszságban járnak, és ártanak másoknak. Mert azt mondta: „Őrizkedjetek a Farizeusok és a Szadduceusok kovászától." (Mt 16:6.) Heródesről is azt mondja: „Menjetek és mondjátok meg annak a rókának" (Luk 13:32.) célozva gonosz ravaszságára és fortélyára. Ezért a próféta Dávid mondja: „Az ember, aki tisztességbe lett helyezve, hasonlóvá tétetett a szarvasmarhához." (Zsolt. 49:20 LXX 48:21). És ismét Jeremiás mondja: „Lovakhoz váltak hasonlóvá, vadul a nőstények körül; mindegyik szomszédja felesége után nyerít." (Jer. 5:8) És Ézsaiás, amikor Júdeában hirdetett, és perlekedett Izraellel, „Sodoma uralkodóinak" és „Gomorra népének" (Ézs. 1:10) nevezte őket, kijelentve hogy olyanok lettek a gonoszságban, mint sodomiták, és hogy az ugyanolyan vétkek fajtája mindennapos volt közöttük, nevezve őket ugyanolyan név által, magatartásuk hasonlósága miatt.

És mivel Isten által nem ilyen természetűre teremtettek, hanem mint akik képesek a jó cselekedetekre is, ugyanaz a személy azt mondja nekik, jó tanácsot adva nekik: „Mosakodjatok, tisztuljatok; távolítsátok el gonoszságotokat lelkeitekből szemeim elől; szűnj meg gonoszságodból!" (Ézs. 1:16) Így kétségtelenül, mivel ugyanolyan módon áthágást követtek el és vétkeztek, így ugyanazt a rosszallást kapták, mint a szodomiták. De amikor meg kellett térniük

és bűnbánatra jutniuk, és megszűnniük a gonoszságtól, hatalmuk kell hogy legyen, hogy Isten fiaivá váljanak (vö.: Ján. 1:12), és hogy megkapják a halhatatlanság örökségét, amely Általa adatott. Mert ebből az okból nevezte tehát azokat a „gonosz angyalainak," és „a gonosz gyermekeinek", akik a gonoszra fordítottak figyelmet és elvégzik munkáit. Bár ezek mindnyájan egy és ugyanazon Isten által teremtettek ugyanazon időben. Amikor azonban hittek és alávetették magukat Istennek, és folytatták és megtartották tantételeit, ők Isten fiai; de amikor elpártoltak és beleestek az áthágásba, főnökükhöz, a gonoszhoz írattak. – aki először megának lett az elpártolás okozójává, és utána másoknak.

Mivel az Úr szavai számosak, miközben mind egy és ugyanazon Atyát, ennek a világnak a Teremtőjét hirdetik, rám is hárult, saját javuk miatt, hogy néhány [érv] által megcáfoljam azokat, akik számos tévedésbe gabalyodtak bele, ha valamilyen módon, amikor megcáfoltatnak számos [bizonyíték] által, akkor áttérhessenek az igazságra és megmenekülhessenek. De szükséges, hogy ehhez az összeállításhoz hozzáfűzzük az alábbiakban az Úr szavai után Pál tanítását is, hogy megvizsgáljuk ennek az embernek a véleményét, és ismertessük az apostolt, és hogy elmagyarázzuk bármiféle [passzust] kaptunk az eretnek nézetek más magyarázatából, akik teljesen félreértelmezték, amit Pál mondott, és kimutassuk bolond nézeteik ostobaságát; és hogy ugyanazon Pál által bizonyítsuk, akinek írásaiból kérdéseket tesznek fel nekünk, hogy valójában ők a hamisságok kitalálói, de az apostol volt aki az igazságot hirdette, és hogy ő minden dolgok az igazság hirdetésével egyetértésben tanított; [mégpedig hogy] egy Isten, az Atya volt az, aki beszélt Ábrahámmal, aki a törvényt adta, aki előzetesen elküldte a prófétákat, aki a végső időkben elküldte Fiát, és szabadítást adományozott saját kézmunkájának – ez pedig a hústest anyaga. Azután egy másik könyvben elrendezzük az Úr többi beszédeit, amelyeket nem példázatokban tanított az Atyáról, hanem a kifejezéseket nyilvánvaló értelmükben vette (sed simpliciter ipsis dictionibus), és az áldott apostol levelének kifejtését, Isten segítségével ellátlak téged a felfedések teljes munkájával [eszközével] és az ismeretek cáfolatával, amiket hamisan neveznek így [mármint a cáfolandó „ismereteket", „gnózist"] ekként gyakorlatoztatva jómagam és téged ebben az öt könyvben, hogy ellenérveket szolgáljak minden eretnek [tan] ellen.

Iréneusz – Az eretnekek ellen

5. Könyv

Előszó

A négy előző könyvben, nagyon kedves barátom, amelyeket neked adtam, az összes eretnekséget kifejtettük, és tanításukra fényt derítettünk, és ezeket az embereket cáfoltuk, akiknek hitetlen nézeteik voltak. Mindezt pedig olyan módon teljesítettem, hogy mindegyik embernek a maga sajátos tanításából mutattam be valamit, amelyet írásaikban hátrahagytak, valamint egy sokkal általánosabb jellegű érvelést használva, amely mindegyikükre jellemző. Ezután rámutattam az igazságra és megmutattam az Egyház igehirdetését, amelyet, (mint azt már bebizonyítottam), már a próféták is hirdettek, de amelyet Krisztus vitt tökéletességre, és az apostolok adtak tovább, tőlük pedig az Egyház átvette [az igazságot], és az egész világon egyedül megőrizve azokat teljességében, továbbadta azokat saját fiainak.

Ezután minden olyan kérdést is elrendeztünk, amelyet az eretnekek tettek fel nekünk, és megmagyaráztuk az apostolok tanait, és érthetően ismertettünk számtalan olyan dolgot, amelyeket az úr tett és mondott példázatban. Arra törekszem, hogy ebben az öt könyves teljes munkában, amelyik tárgya a hamis nevű tudás (gnózis) leleplezése és cáfolata, kimutassam az úr és az apostolok levelei tanának többi részéből mindezt: [így] megfelel a te kérésednek, amelyet kértél tőlem (mivel valóban részt kaptam az ige szolgálatában); és, minden eszközzel, ami módomban áll azon fáradozva, hogy nagy segítséget adjak neked az eretnekek ellentmondásaival szemben, valamint, hogy visszanyerjük az elvándorlókat és visszatérítsük őket az Isten gyülekezetébe, és egyúttal megerősítsük a kezdők gondolkodását, hogy megőrizhessék a rendíthetetlen hitet, melyet megkaptak, megőrizve a maga épségében az Egyház által, azért, hogy semmilyen módon ne legyenek torzítva azok által, akik tanítani igyekeznek őket a hamis tanokra, és távol vinni őket az igazságtól.

Rád fog hárulni azonban, és mindazokra, akik olvashatják ezt az írást, hogy gondosan és nagy figyelemmel olvassák el mindazt, amit már ezelőtt mondtam, hogy megszerezhesd azon tárgyak ismeretét, amelyek ellen vitázok. Mert ezáltal te magad is egyaránt szabályszerűen vitathatod őket, és felkészülsz majd arra, hogy érveket kapj arra vonatkozóan, amit előhozhatsz ellenük, távolra vetve tanításukat, mint a szennyet az égi hit révén, de követed az egyedül igaz és állhatatos Tanítót, az Isten Beszédét, a mi urunk Jézus Krisztust, aki megtette, az ő páratlan szeretete által, hogy azzá legyen, mint mi vagyunk, hogy elvezessen minket, hogy mi is azzá legyünk, ami ő maga.

I. Fejezet (1.)

1. Mert sehogyan másképpen nem tudtuk (volna) megtanulni Isten dolgait, ha Mesterünk, aki a létező Beszéd, nem lett volna emberré. Mert senki másnak nem lett volna ereje feltárni az Atya dolgait nekünk (Ján. 1:18), hacsaknem az Ő saját megfelelő Beszédének. Mert mely más valaki „ismerte meg az Úr értelmét?" vagy ki más „lett a tanácsadója?" (Róm. 11:34) És ismét, nem tanulhattunk volna semmilyen más módon, mint Tanítónk meglátása által, és hallva hangját fülünkkel, hogy így tettei utánzóivá váljunk, valamint beszédeinek cselekvőivé, így közösségbe kerülhessünk vele, megkapva a növekedést a tökéletes Egyetlentől, és tőle, aki az egész teremtés előtt van.

Mi, akiket pedig nemrég alkotott az egyedül legjobb és jóságos Létező, Őáltala akié a halhatatlanság is, akiket a saját hasonlatosságára formált (eleve elrendelt, az Atya előre tudása szerint, hogy mi, akik még nem is léteztünk, létrejöhessünk), és elkészített a teremtés elsőzsengéiként – megkaptuk a már előzőleg ismert időben [a szabadítás áldásait] a Beszéd szolgálata szerint, aki tökéletes minden dologban, mint hatalommal bíró Beszéd, és igazi ember, aki megváltott minket saját vére által olyan, az értelemmel összeegyeztethető módon, hogy önmagát adta váltságul azokért, akiket fogságba vezettek.

És mivel a elpártolás igazságtalanul zsarnokoskodik felettünk, és bár mi, természet szerint a mindenható Isten tulajdona voltunk, természet ellenére elidegenedett tőlünk, és saját tanítványaivá tett minket. Isten Beszéde viszont, aki hatalmas minden dologban, és aki saját igazságosságára nézve nem hiányos, jogosan, ezzel a elpártolással fordult szembe, és felszabadította abból saját tulajdonát. Nem erőszakos eszközökkel, mint ahogy a [elpártolás] szerzett uralmat felettünk kezdetben, amikor telhetetlenül elragadta azokat, akik nem a sajátjai voltak, hanem a meggyőzés útján, mint a tanácsolás Istene, aki nem használ erőszakos eszközöket, hogy megszerezze, amit Ő akar; így az igazságosságnak sem kell sérülnie, se Isten ősi kézmunkája nem megy a pusztulásba.

Mivel az úr (Jézus) így, a saját vérével váltott meg minket, saját lelkét adva a mi lelkünkért, és testét a mi testünkért, és ki is árasztotta az Atya szellemét az Isten és ember közötti egység és közösség érdekében, valójában belénk helyezve Istent a szellem eszköze által, és másrészről, hozzácsatolva az embert az Istenhez saját megtestesülése által, megadományozva – saját

eljövetelekor – az Istennel való közösség révén a végleges és igazi halhatatlansággal. Mindez semmissé teszi az eretnekek minden tanítását.

2. Tényleg hiábavalóak mindazok, akik azt állítják, hogy Ő pusztán csak látszólagosan jelent meg. Mert ezek a dolgok nem csak látszólag történtek meg, hanem tényleges valójukban. De ha Ő úgy jelent meg, mint ember, amikor Ő nem pusztán egy ember, a szellem sem tudott volna rajta megnyugodni, – amely olyan esemény, amelyre ténylegesen sor került –, amely szellem láthatatlan; [ebben az esetben], volt-e az igazságnak olyan mértéke benne, amennyiben nem az volt, aminek látszott?

De én azt már korábban megjegyeztem, hogy Ábrahám és a többi próféta látták Őt, miután prófétai módon megjövendölik látomásban, aminek el kell következnie. Ha tehát, most (is) egy ilyen létező jelent meg, külső megjelenésében különbözött attól, ami a valóságban volt, ott pedig valamiféle prófétai látomása volt az embereknek (tanítványoknak); és egy másik eljövetelére kell várnunk, amelyben olyannak kell lennie, amilyen Ő most látható volt prófétai módon.

És azt is bizonyítottam már, hogy ugyanaz jelenti azt mondani, hogy csak látszólagosan jelent meg, és az[t mondani], hogy ő semmit nem kapott Máriától. Ugyanis nem lett volna egy igazán hússal és vérrel rendelkező, amelyek által megváltott minket, hacsak nem foglalja egybe önmagában Ádám ősi alakját. Hiábavalóak tehát Valentinusz tanítványai, akik felállították ezt a nézetet, azért, hogy kizárják a testet a megváltásból és félredobják Isten alkotását.

3. Hiábavalóak az ebioniták is, akik nem veszik be Hit által lelkükbe Isten és az ember egységét, hanem akik megmaradnak a [természetes] születés régi kovászánál, és nem kívánják megérteni, hogy a szent szellem eljött Máriára, és a Magasságos hatalma beárnyékolta őt: ezért, az is, ami keletkezett, szent dolog és a mindenség Atyjának, a Magasságosnak a Fia, aki megvalósította ennek a lénynek a megtestesülését, és előre megmutatott egy új [fajta] nemzedéket; hogy amiként a korábbi nemzedékben mi a halált örököltük, így ez által az új nemzedék által az életet örökölhessük.

Így tehát ezek az emberek elutasítják az égi bor keverékét, és csak a “világ vize” akarnak lenni, nem fogadva Istent olyan módon, hogy egységben legyenek Vele, de továbbra is megmaradnak

abban az Ádámban, aki legyőzetett és kiűzetett a Paradicsomból: Nem veszik figyelembe azt, hogy amint formáltatásunk elején Ádámban, ahogy az élet lehelete, amely az Istentől jött egyesült azzal, ami formáltatott és életre keltette az embert, és értelmes élő lénnyé tette; így az [idők] végén, az Atya Szava és Isten Szelleme, miután egyesült Ádám formáltatásának ősi anyagával tette az embert élővé és tökéletessé, befogadva a tökéletes Atyát, mint ahogyan a [természetes] Ádámban mindnyájan halottak voltunk, úgy a szellemiben mindnyájan megeleveníttessünk. Mert soha nem menekült volna Ádám az Isten kezéből, amelyekhez így beszélt az Atya, mondva: „Alkossunk embert képünkre és hasonlatosságunkra!" (1Móz. 1:26) Ezért az utolsó (jó) időkben „nem test akaratából, nem is férfi indulatából" (Ján. 1:13), hanem az Atya jókedvéből. Az Ő keze alkotta az élő embert, hogy Ádám [ismét] az Isten képévé és hasonlatosságává válhasson.

II. Fejezet (2.)

1. És hasonlóképpen tévedésben vannak azok, akik azt mondják, hogy Isten azon dolgokért, jött el, melyek nem hozzá tartoznak, mintha más tulajdonát kívánta volna; annak érdekében, hogy felszabadíthassa azt az embert, aki más által lett teremtve, ahhoz az Istenhez, aki szintén nem alkotott, sem nem formált semmit, de meg is volt fosztva kezdettől saját helyénvaló ember teremtésétől.

Annak eljövetele tehát, akit ezek az emberek képzelnek, mint a másába eljövőt, nem volt igazságos; és igazán nem is váltott meg minket az ő vére által, ha ő nem igazán vált emberré, helyreállítva saját keze munkáját, amint kezdetben megmondatott, hogy az ember Isten képére és hasonlatosságára készíttetett; (Ő azonban) nem ragadta el más tulajdonát csellel, hanem igazságos és kegyelmes módon birtokba vette a sajátját.

Az elpártolásra vonatkozóan, valójában, Ő igazságosan váltott meg minket abból, saját vére által; de ugyanakkor számunkra, akiket már megváltott, [ő ezt] jóindulatúan tette. Mert korábban mi semmit sem adtunk neki, és tőlünk sem kívánt semmit, mintha valamire szüksége lett volna; viszont mi rászorultunk a vele való barátságra. És ezért történt, hogy jóindulatúan kiöntötte magát, hogy összegyűjthessen minket az Atya ölében.

2. De tévednek minden tekintetben azok, akik megvetik Isten teljes felosztását (üdvrendjét),

tagadják, és visszautasítják a test megváltását, és megvetéssel bánnak annak megújulásával kapcsolatban, támogatva (azt a nézetet), hogy az nem képes a romolhatatlanságra. De ha ez valójában nem nyerte el a megmentést, akkor az úr sem váltott meg minket az ő vérével, sem a hálaadás pohara nem a vérével való közösség, sem a kenyér, amelyet megtörünk, nem a testével való közösség.

Mert a vér csak a vénákból és a testből jöhet, és bármi másból, ami az ember anyagi része. Isten Beszédével pedig tényleg ilyen történt. És saját vére által váltott meg minket, ahogy az apostola kijelenti: „Akiben van a mi váltságunk a vére által, akár a bűneink bocsánata" (Kol. 1:14) És mivel mi a tagjai vagyunk, ugyanakkor a teremtett dolgok által tápláltatunk (és Ő maga biztosítja a teremtést számunkra, mert Ő okozza, hogy a nap felkeljen és esőt ad, amikor Ő akarja). Elfogadta a poharat (amely a teremtés része), mint saját vérét, amelyből megnedvesíti vérünket; és a kenyeret (amely a teremtés része) saját testeként alapította, amelyből ő ad növekedést testünknek.

3. Amikor tehát a megelegyített kehely és az előállított kenyér befogadja Isten Beszédét, hálaadássá, vagyis Krisztus testévé és vérévé válik, amelyből a test anyaga növekszik és tápláltatik, akkor hogyan állíthatják azt, hogy a test nem képes befogadni Isten ajándékát, mely az örök élet, amely [test] tápláltatik az úr testéből és véréből, és amelyik az Ő tagja? – ahogy az áldott Pál nyilatkozik az Efézusiakhoz írt levelében, hogy „mi a testének tagjai vagyunk, a húsából és csontjaiból valók" (Ef. 5:30), – Ő nem beszél valamiféle szellemi vagy láthatatlan emberről, – „mert a szellemnek nincsen se csontja, se húsa" (Luk.24:39) – de [utal] az elrendelésre, [amely által az úr lett] melynek során valódi emberré lett, amely húsból, idegekből, és csontokból van, – Ez az a test, amelyik tápláltatik a pohár által, amely az Ő vére, és megkapja a növekedést a kenyérből, amely az Ő teste.

És ahogy a szőlőtőkéről levágott vessző a földbe ültetve a maga idejében gyümölcsözik vagy ahogy a gabonamag a földre esik és elbomlik (Ján. 12:24), felkelve megsokszorozódik az Isten Szelleme által, ami minden dolgot magában foglal (Bölcs. 1:7), és azután, az Isten bölcsessége által, az emberek hasznát szolgálja, és befogadva Isten Beszédét, hálaadássá válik, amely Krisztus teste és vére; ugyanígy testünk is, amely táplálva van ezáltal, és a földbe helyeztetik, és elszenvedi a felbomlást ott, fel fog támadni a maga idejében, (mert) az Isten Beszéde biztosítja számára a feltámadást az Istennek és Atyának dicsőségére, aki önként ajándékoz ennek a halandónak halhatatlanságot, és ennek a romlandónak romolhatatlanságot.

Mert „Isten ereje az erőtlenségben tétetik tökéletessé” (2Kor. 12:9), azért, hogy soha ne fuvalkodhassunk fel, mintha magunktól lenne életünk, és felemelkedjünk Isten ellen, elménk hálátlanná váljon; de tanuljunk a tapasztalatok által, hogy ezen Létező túláradó hatalmából birtokoljuk az örök létezést, se ne legyünk tudatlanok saját természetünket illetően, de hogy mi is tudhassuk, milyen hatással bír Isten, és hogy az ember milyen jótéteményeket kap, és így soha nem vándorlunk el a dolgoknak – ahogy azok vannak –, igaz felfogásától, azaz, mind Istenre, mind az emberre vonatkozóan.

És talán, nem emiatt lehet az a helyzet, mint az már megfigyelhető, hogy ezen cél miatt engedte meg Isten felbomlásunkat a halandóság közös porába, hogy mi legyünk oktatva minden módon, alaposan felkészülhessünk a jövőre, és ne legyünk tudatlanok sem Isten, sem önmagunk tekintetében?

III. Fejezet (3.)

1. Pál apostol is, azonfelül, legérthetőbb módon rámutatott arra, hogy az ember ki van szolgáltatva saját erőtlenségének, nehogy felfuvalkodva elszakadjon az igazságtól. Így mondja a Korintusiakhoz írt második [levelében]: „És nehogy a kijelentések fenségessége által felfuvalkodjam, tövis adatott a testembe, a Sátán angyala, hogy gyötörjön engem. Erre háromszor könyörögtem az Úrhoz, hogy távozzon el tőlem. De azt mondta nekem: Kegyelmem elég neked; mert az erő a gyengeségben válik tökéletessé. Annakokáért szívesen dicsekszem gyengeségekben, hogy Krisztus ereje lakozzon bennem.” (2Kor. 12:7-9) Hogy van tehát? (ahogy valaki kijelenthetné:), hogy az úr kívánsága ebben az esetben, hogy az apostola így menjen keresztül a gyötrelmen és ilyen gyengeséget viseljen el? Sőt, a Beszéd ezt mondja: „az erő a gyengeségben válik tökéletessé”, jobbá teszi tehát azt az embert, aki gyengesége révén ismerkedik meg Isten hatalmával.

Mert hogyan tudhatta volna megtanulni az ember, hogy gyenge lény és halandó természet szerint, de Isten halhatatlan és erős, ha nem tapasztalta volna meg, hogy mi van mindkettőben? Mert nincs semmi rossz abban, ha megtapasztalja gyengeségeit kitartással. Igen, meglehetősen jótékony hatást gyakorol annak érdekében, hogy megakadályozza őt, hogy tévedjen saját természetét tekintve. De a lény, aki Isten ellen felemelkedik, és az Ő dicsőségét magához ragadta, hálátlanná téve az embert, sok gonoszságot hozott rá. [És így, azt mondom, az embernek meg kell tanulnia mindkét dolgot, tapasztalat által], hogy ne legyen az igazság, a maga és Teremtője iránti szeretet híjával. De mindkét dolog megtapasztalása megadja az igazi

tudást, az emberre és Istenre vonatkozóan, és megnöveli szeretetét Isten iránt. Ahol pedig létezik a szeretet növekedése, ott Isten ereje által nagyobb dicsőséget hoz létre azok számára, akik szeretik Őt.

2. Azok az emberek tehát, akik félreteszik Isten erejét, és nem veszik figyelembe, hogy mit mond a Beszéd, amikor a test gyengeségében laknak, de nem veszik figyelembe az Ő hatalmát, aki feltámaszt a halálból. Mert ha Ő nem kelti életre, aki halandó, és nem hozza vissza a romlandót a romolhatatlanságba, akkor nem a hatalom Istene. De hogy Ő mindenekre nézve hatalmas, meg kellene értenünk származásunkból, minthogy Isten az, aki a földből vette a port, formálva az embert. És bizonyára sokkal nehezebb és hihetetlenebb a nem létező csontokból, idegekből, erekből és a maradék emberi szervből egy egészet alkotni, és hogy megteremtse az élő embert és értelmes alkotást, minthogy újból helyreállítsa, azt, ami már létezett és később felbomlott a földben (a már említett okok miatt), így átment azokba [az elemekbe], amelyekből az ember, akinek nem volt korábbi létezése formáltatott.

Mert Ő, aki kezdetben okozta, hogy olyan legyen, aki még nem volt, éppen, amikor Neki tetszik, vissza fogja állítani azt, aki korábban létező volt, amikor az Ő akarata, hogy az élet [örökségként] megadasson Általa. És azért, hogy a test is alkalmasnak találtasson és képes legyen befogadni Isten erejét, ami kezdetben részesedett Isten érintésének hozzáértéséből; úgy hogy az egyik szemmé lett a látásért; a másik a fül a hallásért; a másik a kéz az tapintásért és munkáért; megint másik az izmok, amelyek feszülnek mindenütt, és a végtagokat együtt tartják; megint más az artériák és vénák, amelyek a vér és a levegő átkeléséért vannak; megint más a vér, amelyik a lélek és a test közti kapcsolat köteléke. De miért is folytatnánk [hogy tovább húzzuk] ezt? Nem lehetne kifejezni az emberi szervezetben a sokféleség számát, amely nem más módon, hanem Isten hatalmas bölcsessége által alkottatott. De azok a dolgok, amelyek részesednek Isten szakértelméből és bölcsességéből, az Ő hatalmából is részesednek.

3. A test tehát nem szűkölködik Isten alkotó bölcsességében és hatalmában. De ha az élet adójának hatalma a gyengeségben válik tökéletessé – vagyis testben – árulják el nekünk azok, akik fenntartják a test alkalmatlanságát, hogy (hogyhogy) megkapják az Isten által adott életet? Vajon ők ezt, mint jelen pillanatban is élő emberek mondják, akik résztvesznek az életben, vagy elismerik, hogy semmiképpen nincs részük az életben, és már a jelen pillanatban halott emberek.

És ha ők valóban halott emberek, hogyan mozognak és beszélnek, és hajtják végre azokat az

egyéb funkciókat, amelyek nem a halottak tettei, hanem élőké? Ha viszont jelenleg élnek, és egész testük részt vesz az életben, akkor hogyan merik azt állítani, hogy a test nem részesedik az életből, amikor jelen pillanatban is beismerik, hogy most is élettel rendelkeznek?

Olyan ez, mintha valaki vízzel teli szivacsot, vagy tüzes fáklyát vett volna és kijelentené, hogy a szivacs nem vesz részt a vízből vagy a fáklya a tűzből. Ilyen módon ezek az emberek is azt állítják, hogy élnek és tagjaikban hordozzák az életet, ellentmondva maguknak később, amikor kiábrázolják ezeket a tagokat, mint amelyek nem képesek [részesedni] az életben.

De ha evilági életünk, amely alacsonyabb rendű (szintű), mint az örök élet, mindazonáltal olyan hatással van, hogy fel képes serkenteni halandó tagjainkat, miért ne lenne képes az Örök élet – amely sokkal hatalmasabb, mint a mostani – megélénkíteni a testet, amellyel szellemileg már rutinszerűen össze van kapcsolódva. Mert a test tényleg részt vesz az életben, és ez ebből a tényből is kiderül; életben marad; mert él mindaddig, amíg Isten célja, hogy ezt tegye.

Nyilvánvaló tehát, hogy Isten rendelkezik azzal a hatalommal, hogy életet biztosítson annak, amennyiben Ő adja az életet nekünk, akik létezünk. És mivel az Úrnak hatalma van ahhoz, hogy beleöntse az életet abba, amit Ő alkotott, és mivel a test képes arra, hogy felserkenjen, mi akadályozná meg abban, hogy résztvegyen a romolhatatlanságban, amely a boldog és soha véget nem érő élet, amit Isten ad?

IV. Fejezet (4.)

1. Azok az egyének, akik a Teremtőn túl egy másik létező Atyát fabrikálnak, és akik jó Istennek nevezik őt, megtévesztik magukat; mert gyengének, haszontalannak és hanyag lénynek mutatják be őt, és még, hogy ne mondjuk: rosszindulatúnak és irigységgel teljesnek, amennyiben állítják, hogy testünk nem elevenedik meg általa. Mert amikor azokról a dolgokról mondják, – amelyekkel kapcsolatban mindenkinek nyilvánvalóvá válnak, hogy halhatatlanok maradnak, mint a szellem és a lélek, és más hasonló dolgok -, felserkennek az Atya által, de ez a másik dolog [ti. a test], amelyik másképpen nem elevenedik meg, csak ha Isten biztosít számára [életet], (erről azt mondják, hogy) az élet elhagyja [ezzel egyúttal azt is be kell vallaniuk], hogy Atyjuk gyengének és erőtlennek bizonyul, vagy pedig irigynek és rosszindulatúnak.

Mert hiszen a Teremtő akár itt is felserkentheti halandó testünket, és a próféták által megígéri nekik a feltámadást, ahogy végül rámutatott; Ki az, [ebben az esetben] aki hatalmasabbnak, erősebbnek, vagy igazán jónak bizonyul? Vajon a Teremtő, aki életre kelti az egész embert, vagy az ő, hamisan nevezett Atyjuk?

Úgy tünteti fel ugyanis magát, hogy azokat az életrevaló dolgokat, amelyek természetük szerint halhatatlanok, amelyekben az élet dolgai természetüknél fogva jelen vannak; de nem jóindulatúan, felserkenti azokat, amelyek viszont segítséget igényelnek, hogy életben maradjanak, azokat közömbösen elhagyja, hogy a halál ereje alá essenek. Vajon tehát az a fennálló eset, akkor, hogy Atyjuk nem ad nekik életet, amikor hatalma van, hogy így tegyen, vagy az van, hogy nem is birtokolja a hatalmat? Ha egyfelől, ez azért van, mert nem képes rá, ő, ezen feltevés alapján nem hatalmas lény, sem nem tökéletesebb, mint a Teremtő; mert a Teremtő ezt biztosítja, ahogyan látnunk kell, amelyet ő viszont képtelen megadni. De ha másfelől, [ezt nem adja meg], amikor pedig megvan az ereje, hogy így tegyen, akkor nem bizonyul jónak, hanem irigynek és gonosz Atyának.

2. Ha, ismét, olyan okokra hivatkoznak Atyjukra vonatkozóan, hogy nem ad életet a testeknek, akkor ez szükségszerűen nagyobbnak látszik Atyjuknál, hiszen megakadályozza őt jóindulatának gyakorlásában; és jósága gyengének bizonyul azon okok következtében, amelyet előhoznak. Most hát mindenkinek meg kell értenie, hogy a testek képesek életet befogadni. Mert olyan mértékben élnek, amint Istennek jónak tetszik, hogy élniük kell; és így [az eretnekek] nem tudják fenntartani azt, [hogy a testek] teljességgel képtelenek befogadni az életet. Ha tehát szükségszerűség szerint és más okból, ezek [a testek], amelyek alkalmasak arra, hogy résztvegyenek az életben, nem kelnek életre, (akkor) Atyjuk a szükségszerűség és ok rabszolgája lesz, következésképpen nem szabad hatóerő, akinek akarata saját ellenőrzése alatt lenne.

V. Fejezet (5.)

1. [Azzal kapcsolatba, hogy megtanuljuk] a testek hosszabb ideig megmaradtak, mindaddig, amíg Istennek tetszett, hogy gyarapodjanak, olvassák csak el [ezek az eretnekek] az Írásokat, és meg fogják találni, hogy elődeink több mint hétszáz, nyolcszáz, és kilencszáz éves korúak voltak;

és testük lépést tartott napjaik elhúzódó hosszával, és részt vett az életben mindaddig, amíg Isten akarta, hogy éljenek.

De miért is utalok ezekre a férfiakra? Mert hiszen Énok, amikor kedves volt Isten számára, ugyanabban a testben helyeztetett át, amelyben kedves volt Neki, így előrelátással kimutatva az igazak áthelyezését. Élijah (Illés) is, felvitetett [amikor még] a [természetes] formájának anyagában volt; így példázza próféciájában azoknak a mennybemenetelét, akik szellemiek, és hogy semmi sem állt testi lényük áthelyezésének és felvitelének útjába. Mert ugyanazon kezek által, amelyek az elejétől formálták őket, megkapták ezt az áthelyezést és mennybemenetelt.

Mert Ádámban Isten kezei hozzászoktak ahhoz, hogy elrendezze, kormányozza, és hogy fenntartsa saját keze munkáját, és hogy vigye, és oda tegye, ahová azoknak tetszik. Hova is lett, tehát az első ember helyezve? Bizonyosan a paradicsomba, ahogy az írás kijelenti: „És Isten ültetett egy kertet [paradicsomot] kelet felé Édenben, és oda helyezte az embert, akit Ő formált.” (1Móz. 2:8) És azután, amikor [az ember] engedetlennek bizonyult, innen bocsátották ki ebbe a világba.

Ezért a vének, az apostolok tanítványai is azt mondták nekünk, hogy azok, akik áthelyeztettek, felvitettek arra a helyre (mert a Paradicsom az igaz embereknek készült, akik a Szellemet birtokolják; amelybe Pál apostol helyeztetett, mint a mi jelenlegi állapotunk, amikor kimondhatatlan beszédeket hallott), és hogy azok, akik az égbe vitettek, egészen [a dolgok] beteljesedéséig megmaradnak, mint a halhatatlanság előjele.

2. Ha azonban bárki elképzelhetetlennek tartja, hogy az emberek ilyen hosszú időn keresztül életben maradjanak, és hogy Illés nem testben ragadtatott el, de hogy teste felemésztetett a tüzes szekérben, gondolkodjon, hogy Jónás, amikor a mélybe vetették és lenyeletett a cet gyomrába, az Isten parancsa által ismét kiszabadult a földre. És akkor is, amikor Ananiás, Azariás, és Misaél a hétszeresen felfűtött tüzes kemencébe vettettek, semmi kárt nem szenvedtek, és még a tűznek szaga sem érződött rajtuk.

Mivel tehát Isten keze jelen volt velük, csodálatos dolgokat vitt végbe ügyeikben – ezek [a dolgok] lehetetlenek az emberi természet számára – mi csodálatos van abban, ha azok ügyében is, akik felvitettek végrehajtott valami csodálatosat, véghezvíve engedelmességben Istennek, mint az Atyának akaratát? Most hát, ez az Isten Fia, ahogy az Írás Nabukodonozor királynak kijelenti, amikor azt mondja: „Nemde három embert vetettünk a kemencébe? És íme, látom, négyen járkálnak a tűz közepében, és a negyedik kinézete hasonló az Isten Fiához." (Dán. 3:24-25)

Sem valamely teremtett dolog természete, sem a hústest gyengesége nem érvényesül Isten akarata ellenében. Mert Isten nem alattvalója a teremtett dolgoknak, hanem a teremtettek Istennek; és minden dolog engedelmeskedik az Ő akaratának. Ezért jelenti ki az úr (Jahósua) is: „A dolgok, amelyek lehetetlenek az embernek, lehetségesek Istennel." (Luk. 18:27)

Mivel tehát, úgy tűnhet a jelen napok emberének, aki tudatlan Isten kijelentéseivel kapcsolatban, hogy hihetetlen és lehetetlen dolog, hogy bármely ember ilyen sok évig éljen, mégis azok, akik előttünk [ilyen kort] megértek, és azok, akik felvitettek, hogy éljenek, mint az eljövendő napok hosszúsága; és [ahogy az is lehetetlennek tűnhet], hogy a cet gyomrából és a tüzes kemencéből az ember épségben kijöhet, mégis úgy tettek, mintegy Isten keze által jöttek ki, annak érdekében, hogy hirdessék az Ő hatalmát: így most is, akik nem ismerik Isten hatalmát és ígéretét, ellenezhetik saját üdvösségüket, lehetetlennek tartják Istennek, aki feltámasztja a halottakat; és hogy erőt kapjon az örök fennállásra, de még az ilyen emberek szkepticizmusa sem hiúsítja meg Isten hűségét.

VI. Fejezet (6.)

1. Most tehát, Isten megdicsőül majd Saját keze munkájában, amely úgy illeszkedik, hogy összhangban legyen és formálja Saját Fia mintája után. Mert az Atya kezei, vagyis a Fiú és a Szent Szellem által az ember, és nem [pusztán] egy része az embernek Isten hasonlóságára alkottatott. Most a lélek és a szellem bizonyosan az ember részei, de bizonyosan nem az ember (maga); mert a tökéletes ember az Atya szellemét megkapó lélek keveredése és egysége és a hústermészet hozzáadása, amely Isten képmása után alakíttatott.

Ezen oknál fogva mondja az apostol: „Bölcsességet azok között beszélünk, akik tökéletesek."

(1Kor. 2:6), azokat nevezve „tökéleteseknek”, akik befogadták Isten szellemét, és akik Isten szelleme által mindenféle nyelveken beszélnek, ahogyan ő [az apostol] gyakorolta magát is, hogy beszéljen.

Hasonló módon sok testvérről is halljuk az Egyházban, akiknek prófétai ajándékaik vannak, és akik a Szellem által beszélnek különféle nyelveket, és általános haszonra világosságra hozzák az emberek rejtett dolgait, és kijelentik az Isten titkait, akikre az apostol is a „szellemi” kifejezést alkalmazta, szellemiekké váltak, mivel magukhoz vették a Szellemet, és nem azért, mert levetették a hústestet és eltávolították, és mert tisztán szellemiekké (szellemi lénnyé) váltak.

Mert ha valaki elveszi a test anyagát, vagyis [az Isten] keze munkáját, és tisztán szellemiként érti, az ilyen már nem szellemi ember, hanem az ember szelleme, vagy az Isten szelleme lenne. De amikor a szellem itt összekeveredve a lélekkel Isten keze munkájává egyesül, az ember szellemivé és tökéletessé válik a Szellem kiáradása következtében, és ez az, aki az Isten képére és hasonlatosságára alkottatott.

De ha a Szellem hiányzik a lélekből, ő valójában egy állat természetéhez lesz hasonló, és érzékiségben maradva egy tökéletlen lény lesz, aki ugyan [az Isten] képét birtokolja alakzatában (in plasmate), de nem kapja meg a Szellemen keresztüli hasonlóságot; és ez a lény tökéletlen.

Tehát ha valaki elveszi a képet és félreteszi a kézmunkát, akkor nem értheti, mint emberi lényt, hanem mint az ember egy részét, ahogy már elmondtam, vagy mint valami mást, mint egy (teljes) embert.

Merthogy a test, amely meg van formázva önmagában nem tökéletes ember, hanem az ember teste és az ember része. Sem a lélek maga, önmagában külön maga az ember; hanem az ember lelke és az ember része. S a szellem sem az ember, mert szellemnek hívjuk és nem embernek; hanem ezek keveredése és egyesülése alkotja a tökéletes (egész) embert.

És ennek okáért az apostol, magyarázva magát világossá teszi, hogy a megmentett ember a teljes ember, valamint a szellemi ember; így szólt a Tesszalonikaiakhoz írt első levelében: „Most a békesség Istene szenteljen meg titeket tökéletesekké (perfectos); és a szellem, a lélek és a

test megőriztessen teljesen panasz nélkül az úr Jahósua a Felkent eljövetelére!” (1Thess. 5:23).

Most hát, mi más oka lett volna imádságának, minthogy ez a három – hogy a lélek, test és a szellem megmaradjon az úr eljöveteléig -, hacsaknem tudomása volt a három [jövőbeni] helyreállításáról és egyesüléséről és [hogy örökösei lehessenek] az egy és ugyanazon megmentésnek?

Mert ezért is jelenti ki, hogy azok „a tökéletesek”, akik jelenleg az úrnak a három [alkotóelemet] vétek nélkül mutatják be. Azok tehát a tökéletesek, akikben az Isten szelleme megmarad, és megőrzik lelküket és testüket feddhetetlenül, erősen megtartva Isten hitét, vagyis azt a hitet, amely Isten felé irányul, és fenntartják az igazságos viselkedést tisztelettel felebarátjaik iránt.

2. Honnan is mondja, hogy ez a kézmunka az „Isten temploma”, így jelentve ki: „Nem tudjátok-e, hogy Isten temploma vagytok, és hogy Isten szelleme lakik bennetek? Ha valaki Isten templomát bemocskolja, Isten elpusztítja azt: mert az Isten temploma szent, amely [templom] ti vagytok.” (1Kor. 3:16-17) Itt nyilvánvalóan kijelenti, hogy az a test a templom, amelyben a Szellem lakik.

Ahogy az úr is utal magára: „Pusztítsd el ezt a templomot, és három nap múlva felemelem azt. – Ezt pedig mondta mondván az Ő teste templomáról.” (Ján. 2:19.21.) És nem csak ő (az apostol) fogadta el a mi testünket, mint templomot, hanem Krisztus templomáról még a Korintusiaknak is így szól: „Nem tudjátok, hogy testetek Krisztus tagjai? Elvegyem-e Krisztus tagját és tegyem azt egy kéjnő tagjává?” (1Kor. 6:15)

Amikor ezekről a dolgokról beszél, nem valami másik szellemi emberre utal; mert az ilyen létező természetéhez nem lehet semmi köze egy kéjnőnek: hanem kijelenti „a mi testünk”, vagyis a hús(test), amely szentségben és tisztaságban marad, hogy legyen „a Krisztus tagja”; de akkor, amikor egy kéjnővel eggyé válik, a kéjnő tagjaivá válik. És ezért mondta, mondván: „Ha valaki Isten templomát bemocskolja, Isten elpusztítja azt.” (1Kor. 3:17)

Akkor hogy nem a legnagyobb istenkáromlás azt állítani, hogy az Isten temploma, amelyben az Atya szelleme lakozik, és amelyik Krisztus tagja, nem részesül a szabadításban, hanem romlásra

van ítélve? Azt is, hogy testünk nem a saját anyagából, hanem Isten ereje által támad fel, így mondta a Korintusiaknak: „A test azonban nem a paráznaságért, hanem az úrért és az úr a testért. De Isten mind az urat feltámasztotta, és minket is fel fog támasztani Saját ereje által." (1Kor. 6:13-14)

VII. Fejezet (7.)

1. Ugyanolyan módon, ahogy Krisztus felemelkedett a testi lényegben, és megmutatta tanítványainak a szegek jeleit, és az oldalában lévő nyílást (most ezek a hús testének jelei, amelyek a halálból származnak), így „minket is" mondja „feltámaszt saját ereje által". És ismételten a rómaiakhoz mondja: „Ha pedig az Ő Szelleme, aki feltámasztotta Jahósuát a halálból bennetek lakik, az, aki feltámasztotta a Krisztust a halálból, a ti halandó testeiteket is hamar feltámasztja majd" (Róm. 8:11) Mit jelentenek tehát a „halandó testek"? Lelkek lennének?

És bizony nem tudják fenntartani azt, hogy az élet nagy lehelete halandó. Ezért mondja Dávid: „Lelkem is Neki fog élni" (Zsolt. 22:30), mintha annak lényege halhatatlan lenne. Másrészt viszont nem mondhatják azt, hogy a szellem maga a halandó test. Mi más marad, minthogy a „halandó test" kifejezést alkalmazzuk, hacsaknem az, hogy ami alkottatott, vagyis a hústest, amelyről az is elmondható, hogy Isten megeleveníti?

Mert az, ami meghal és felbomlik (a test), nem pedig a lélek vagy a szellem. Mert meghalni annyit jelent, mint elveszíteni az életerőt, és mostantól lélegzettelenné, élettelenné, és mozdulatoktól mentessé (válni), és azon [alkotórészekké] bomlani, amelyből a (test) lényegének kezdete is származott.

De ez az esemény nem a lélekkel történik, mert hiszen az az élet lehelete; sem pedig a szellemmel, mert a szellem egyszerű és nem összetett, így nem bomolhat le, és azoknak az életét biztosítja, akik megkapják. Ezért arra kell következtetnünk, hogy a hústestre utal, amivel kapcsolatban a halál említtetik; amely [hústest] a lélek távozása után lélegzet nélkülivé és élettelenné (válik) és fokozatosan fölbomlik a földbe, amelyből vétetett.

Ez tehát az, ami halandó. És ez az, amelyről mondja: „a ti halandó testeiteket is hamar (feltámasztja majd)” (Róm. 8:11) És ezért hivatkozásában a Korintusiak első levelében mondja: „Így van a halottak feltámadása is: Elvettetik romlandóságban, feltámasztatik romolhatatlanságban.” (1Kor. 15:42) Mert kijelenti: „Az, amit elvetsz, nem tud felserkenni, ha előbb meg nem hal.” (1Kor. 15:36)

De mi az, ami, mintegy búzaszem a földbe vettetik és felbomlik, hacsaknem azok a testek, amelyeket a földbe fektetnek, amelybe a magokat is vetik? És ezért mondta: „Becstelenségben vettetik el, dicsőségben emelkedik fel.” (1Kor. 15:43) Mert mi alantasabb van, mint egy halott hústeste? Vagy másrészről, mi dicsőségesebb, mint ugyanaz, amikor felkel és a romolhatatlanságban részesül? „Gyengeségben vettetik el, hatalomban támad fel.” (1Kor. 15:43) Minden bizonnyal a saját gyengeségében, mert mivelhogy föld az és földbe megy; de [feltámad] Isten hatalma által, aki felemeli a halottak közül. „Elvettetik az élőlény (lelki) test, feltámad a szellemi test.” (1Kor. 15:44) Minden kétséget kizáróan azt tanította, hogy ez a kifejezés nem volt másra használva általa, sem a lélekre vagy a szellemre, hanem a testekre, amelyek holttestté válnak.

Mert ezek az élőlény (lelki) testek, azaz az olyan [testek], amelyek részt vesznek az életben, amelyek, amikor elvesznek, a halálnak engednek; azután a Szellem közreműködésén keresztül felkelve szellemi testekké válnak, így a Szellem által az örök élet birtokosaivá válnak. „Mert most,” mondja, „Részben ismerünk, és prófétálásunk részleges, de akkor szemtől szembe.” (1Kor. 13:9.12.) És ez az, ami Péter által is mondatott: „Akit nem láttatok, szerettek; akiben most is nem látva hisztek; és remélve kimondhatatlan örömmel fogtok örülni.” (1Pét. 1:8) Mert mi színről-színre fogjuk látni az úr arcát és kimondhatatlan örömmel fogunk örvendezni, – ez az, amiről mondja, amikor látni fogja saját Gyönyörűségét.

VIII. Fejezet (8.)

1. De most az Ő Szellemének bizonyos részét kapjuk, a tökéletesség felé haladva, és felkészít minket a romolhatatlanságra, apránként hozzászoktatva, hogy befogadjuk és hordozzuk Istent; amelyet az apostoli terminológiában is „a foglaló”, vagyis az Isten által nekünk ígért tisztességnek egy része. Valahol ezt mondja az Efézusiaknak írt levélben: „Amelyben ti is, miután meghallottátok az igazság beszédét, a szabadulásotok örömüzenetét, amelyben már elpecsételtettünk az ígéret szent szellemével, amely az örökségünk foglalója.” (Ef. 1:13-14)

Ez a foglaló (v. előleg) következésképpen tehát a bennünk lakó, mindmáig szellemivé tevő (erő), és ami halandó, elnyeletik a halhatatlanság által. „Mert ti," mondja, „nem vagytok hústestben, hanem Szellemben, ha ugyan Isten szelleme lakik bennetek." (Róm. 8:9) Ez azonban nem a hústest eldobásával történik, hanem a Szellem közlése által. Mert azok, akiknek írt, nem voltak test nélkül, hanem olyanok, akik vették az Isten szellemét, „amely által kiáltjuk, Abba, Atyám." (Róm. 8:15)

Ha tehát most, a foglalónak köszönhetően kiálthatjuk: „Abba, Atyám" mi lesz majd akkor, amikor újra felemelkedve szemtől-szembe meglátjuk Őt? Amikor minden tag a győzelem állandó himnuszában tör majd ki, dicsőítve Őt, aki feltámasztotta őket a halálból, és átadta az örök élet ajándékát. Mert ha a foglaló, önmagában megerősíti az embert, és már most azt okozza, hogy kiáltja: „Abba, Atyám", miféle hatása lesz a Szellem teljes kegyelmének, amely az embernek lesz adva az Isten által? Őhozzá hasonlóvá tesz majd, és beteljesíti az Atya akaratát; mert az Isten hasonlatosságává és képmásává fogja tenni az embert.

2. Azok, akik a Szellem foglalójának birtokában vannak, és akik nincsenek leigázva a hústest sóvárgása által, hanem a Szellem alattvalói, és akik mindenben az értelem világossága szerint járnak, az apostol helyes terminológiával „szellemiek"-nek nevezi, mert az Isten szelleme lakik bennük.

Most hát, a szellemi emberek nem lehetnek testetlen szellemek; hanem lényegük, vagyis a test és szellem egysége, megkapva Isten Szellemét, szellemi emberré válik. De azok, akik valóban elutasítják a Szellem tanácsát, és a testi vágyak rabszolgái, és oktalanul vezetik életüket, és akik önuralom nélkül meggondolatlanul belemerülnek saját vágyaikba, nem vágyakoznak az Istenség szelleme után, kutyák és sertések módjára élnek; ezek az emberek, [mondom], az apostol nagyon helyes kifejezéssel „testieknek" (érzékiek) nevezi, ugyanis nincs más gondolatuk a testi dolgokon kívül.

3. Ugyanezen oknál fogva a próféták oktalan állatokkal hasonlítják össze őket, az oktalan (irracionális) magatartásuk miatt, mondván: „Kancákért dühöngő lovakká váltak; mindegyik a szomszédja feleségére nyerít." (Jer. 5:8) És ismét: „Az ember, amikor tisztességben van, a szarvasmarhához válik hasonlóvá." (Zsolt. 49:13) Ez azt jelzi, hogy saját hibája miatt szarvasmarhákhoz hasonlítanak oktalan életük versengése által. És mi is, szokás szerint a

szarvasmarha és az oktalan vadállat bélyeggel jelöljük az ilyen embereket.

4. Most tehát a Törvény jelképesen előre jövendölte, [különböző] állatokkal ábrázolva az embereket: valamelyiknek ezek közül, mondja [az Írás], kettő patája van és kérődzik, ezeket, mint tisztákat hirdeti; de bármelyik azok közül, egyik vagy másik (tulajdonsággal) nem rendelkezik, félreteszi magukban, mint tisztátalanokat. Kik akkor a tiszták? Azok, akiknek útja a hit által folyamatosan közeledik az Atyához és a Fiúhoz; mert ezek szilárdságára vonatkozóan van megjelentve, akiknek patáik osztottak; és ők éjjel és nappal az Isten beszédén elmélkednek, hogy jó tettekkel lehessenek feldíszítve: mert ez a kérődzés jelentése.

A tisztátalanok azonban azok, akiknek patái nem osztottak, sem nem kérődznek; vagyis azok, akiknek sem Istenben való hitük nincs, sem nem elmélkednek az Ő beszédein: és ilyen a pogányok (nemzetek) utálatossága. Hanem azok az állatok, amelyek valóban kérődznek, de nincs kettős patájuk, azok is tisztátalanok, őbennük van a zsidók képletes leírása, akiknek szájában bizonyosan Isten szavai vannak, de gyökereiket nem mélyesztették szilárdan az Atyába és a Fiúba; ezért ingatag nemzedék ők.

Azok az állatok, amelyeknek egyetlen darabból álló patája van, könnyen elcsúsznak; de azok, amelyeknek meg van osztva sokkal biztosabb lábúak, azok hasított patája egymás után halad, és egyik pata támogatja a másikat. Ugyanígy azok is tisztátalanok, amelyeknek kettő patája van, de nem kérődznek: ez nyilvánvalóan az összes eretnekekre való jelzés, és azokra, akik nem elmélkednek Isten beszédein, sem az igazságosság munkáival nem ékesítik (magukat); akiknek az ur is azt mondja: „Miért mondod „Uram, uram!”, de nem teszed meg, amiket mondok neked?” (Luk. 6:46)

Mert az ilyen emberek jellemzője, hogy azt mondják, hogy hisznek az Atyában és a Fiúban, de soha nem elmélkednek úgy, ahogy az Isten dolgairól kellene, sem az igazságosság munkáival nem díszítik (magukat); hanem ahogy már megjegyeztem, a sertések és kutyák életmódját vették fel, átadva magukat felette való mocskosságuknak, a falánkságnak és mindenféle [meggondolatlan] vigyázatlanságnak.

Az igazság szerint ezért az apostol „testi”-nek és „állati” személyeknek [nevezte meg mindazokat], akik saját hitetlenségük és fényűzésük miatt nem kapják meg az isteni Szellemet,

és különböző időszakaikban kivetik magukból az életadó Beszédet, és ostoba módon saját vágyaik után járnak: a próféták is beszámolnak róluk, mint lomha állatok és vad állatok; a szokás hasonlóképpen barmoknak és oktalan teremtményeknek tartja őket; és a Törvény tisztátalanoknak nyilvánítja őket.

IX. Fejezet (9.)

1. Az apostol által hirdetett többi [igazság] között van ez is: „A hús és a vér nem örökölheti Isten királyságát.” (1Kor. 15:50) Ez az [a passzus], amelyet az összes eretnekek felhoznak, hogy bolondságukat alátámasszák, azzal próbálkoznak, hogy bosszantsanak bennünket, és hogy kimutassák, hogy Isten kézmunkája nem menekült meg. Nem veszik figyelembe azt a tényt, hogy három dolog van, amiből – ahogyan már kimutattam – a teljes ember összeállt – a (hús) test, a lélek, és a szellem.

Az egyik ezekből valóban megőrzi és alakítja [az embert] – ez a szellem; míg, ami a másikat illeti egyesült és formáltatott – ez a hústest; azután, ami a kettő közé [jön] – ez a lélek, amelyik néha valóban, amikor a szellemet követi, felemelkedik általa, de néha a hústesttel szimpatizál, és érzéki szenvedélyekbe esik. Azok tehát, oly sokan, ahányan csak vannak, akik nem rendelkeznek azzal, ami megmenti és formálja [őket] az [örök] életre, [pusztán] hús és vér lesznek és neveztetnek; mert ezek azok, akikben nincs a szent Szellem magukban. Ezért bélyegzi őket az úr által mondott beszéd mintegy „halottak”-nak; mert ezt mondja: „Hagyjátok, hogy a halottak temessék el halottaikat!” (Mát. 8:22), mert nincs bennük a Szellem, amelyik felserkenti az embert.

2. Másrészt viszont, sokan, akik félik Istent és bíznak az Ő Fia eljövetelében, és akik hit által megalapozzák Isten szellemét a szívükben, – az ilyen embereket úgy kell helyesen nevezni, mint „tiszta” és „szellemi”, és „azok, akik Istennek élnek,„, mert birtokolják az Atya szellemét, ami megtisztítja és felemeli az embert az Isten életére. Mert, ahogy az úr bizonyságot tett, hogy „a hús(test) gyenge”, így [azt is mondja Ő], hogy „a szellem készséges” (Mát. 26:41) Mert ez utóbbi alkalmas saját tanácsait véghezvinni.

Ha tehát valaki összekeveri a szellem készségét, hogy legyen, mintegy a test gyengeségének ösztönzője, akkor elkerülhetetlenül az következik, hogy amelyik erős, az érvényesül a gyenge

fölött, így tehát a test gyengesége elnyeletik a Szellem ereje által; és az az ember, akiben ez történik, ebben az esetben nem lehet testi, hanem szellemi, a Szellemmel való közösség miatt. Mert amikor a test gyengesége elnyeletik, a Szellem hatalmasnak bizonyul ((Egyes fordításban itt még szerepel ez a mondat: „A vértanúk tehát így tanúskodtak, és vetették meg a halált: nem a test gyengesége, hanem a Szellem készsége miatt.")); és ismét, amikor a szellem elnyeli [a hústest] gyengeségét, mint önmagában levő örökséget birtokolja, és ezek közül mindkettőből formáltatik az élő ember, – élő valóban, mert a Szellem részese, de emberré a hús anyaga miatt.

3. A hústest tehát, amikor az Isten szellemét nélkülözi, halott, nincs élete, és nem birtokolhatja Isten királyságát: [olyan, mint] az oktalan vér, mint a földre öntött víz. Ezért mondja: „amilyen a földi, olyanok, akik földiek" (1Kor. 15:48) De akikben ott van az Atya szelleme, ott egy élő ember van; az értelmes vér pedig meg van őrizve Isten által [azok] megbosszulására, [akik kiontották azt]; A hústest a Szellem birtoka, valójában elfelejti, hogy mi tartozik hozzá, és a Szellem minőségét fogadja örökbe, és Isten Beszédéhez illeszkedő létezővé válik.

És ezzel kapcsolatban (az apostol) kijelenti: „Ahogyan hordtuk annak képét, aki földi, az Ő képét is hordozni fogjuk, aki a mennyből való." (1Kor. 15:49) Mi tehát a földi? Amelyik alkottatott. És mi a mennyei? A Szellem. Ahogyan tehát mondja, hogy amikor az égi Szellemet nélkülöztük, korábban a hústest óságában jártunk, nem engedelmeskedtünk Istennek; így most fogadjuk be a Szellemet, és az Élet újdonságában járjunk, engedelmeskedjünk Istennek. Tehát, mivel Isten Szelleme nélkül nem lehetünk megmentve, az apostol hittel és tiszta közlés útján buzdít bennünket, hogy őrizzük meg az Isten Szellemét, nehogy az isteni Szellem részétől megfosztva elveszítsük a mennyek királyságát; és ezért kijelenti, hogy a hús önmagában, és a vér nem birtokolja Isten királyságát.

4. Ha azonban szigorúan vesszük, [azt kellene mondanunk, hogy] a hústest nem örököl, hanem örökölve van; ahogyan az úr kijelenti: „Boldogok a szelídek, mert örökölni fogják a földet" (Mát. 5:5), mintha a [jövő] királyságában, a föld, ahonnan a mi testünk anyaga származik, örökségként lenne birtokolva.

Ez az oka, hogy Ő szeretné, hogy a templom (azaz a test) tiszta legyen, hogy az Isten Szelleme gyönyörűségét lelhesse benne, mint a vőlegény menyasszonyában. Ahogy ugyanis a menyasszony nem [mondhatja], hogy elveszem, hanem hogy elvesznek feleségül, amikor a vőlegény eljön és elveszi őt, így a test sem képes magától Isten királyságát örökségként elvenni;

de az (a Szellem) viszont képes örökségként Isten királyságába venni őt.

Mert az élő az, aki örökli az elhunyt vagyonát; És mást jelent örökölni és megint más örökségként lenni. Az előbbi uralkodik, és hatalmat gyakorol fölötte, és akarata szerint rendelkezik az öröklött dolgokkal; de az utóbbiak alárendelt állapotban vannak, és uralkodnak őáltala, aki az örökséget szerezte. Mi az tehát, ami él? Kétségtelenül az Isten Szelleme. És ismételten mik az elhunyt vagyontárgyai? Bizonyosan az ember különböző részei, amelyek a földben elrothadnak. De a Szellem által ezek örökségként lesznek, amikor áthelyeztetnek a mennyek királyságába.

Ez okból is, a Krisztus meghalt, hogy az Evangélium szövetségként (végrendeletként) nyilvánuljon és ismertessen az egész világ számára, első sorban szabaddá tehesse az Ő szolgáit; és ezek után, ahogyan már kimutattam, az Ő tulajdonának örökségeként tehesse meg őket, amikor a Szellem örökségként bírja őket. Mert aki él örököl, de a test az, ami az örökség.

Annak érdekében, hogy ne veszíthessük el az életet azzal, hogy elveszítjük a Szellemet, amely bennünket birtokol, az apostol felszólít a Szellem közösségére, ezen említett okból mondja a már idézett szavakat: „A test és vér nem örökölheti Isten királyságát.” (1Kor. 15:50) Csak annyi, mintha azt mondaná: Ne vétkezzetek; mert hacsak nem Isten Beszéde veletek lakik és az Atya szelleme van bennetek, és ha könnyelműen és gondtalanul fogtok élni, mintha csak ezek lennétek, azaz hogy pusztán hús és vér, nem örökölhetnétek Isten királyságát.

X. Fejezet (10.)

1. Ez az igazság, következésképpen, [mondja], azért hogy ne utasíthassuk vissza a Szellem oltványát, miközben a hústestet dédelgetjük: „De te, mint egy vad olajfa”, mondja, „a jó olajfába oltattál, és az olajfa zsírjának részese lettél.” (Róm. 11:17) Mivel tehát, amikor a vad olajfa beoltatik, ha korábbi állapotában marad, azaz, vad olajfaként, akkor „levágják és tűzbe vetik;” de ha szívesen megtartja az oltást és jó olajfává változik, és gyümölcstermő olajfává válik, amilyenek a királyi parkban (paradiso) voltak: így hasonlóképpen az emberek, ha igazán előre haladnak hittel a jobb dolgok felé, és Isten Szellemét befogadják, és gyümölcsöt hoznak

abból, szellemiek lesznek, mint az Isten paradicsomába ültetett létezők.

De ha kiűzik a Szellemet, és korábbi állapotukban maradnak, inkább a hústest, mint a Szellem iránti sóvárgásban, akkor meglehetősen igazságos azt a bélyeget mondani ezekre az emberekre, hogy „Hogy a test és vér nem fogja örökölni Isten királyságát” éppúgy, mintha valaki azt mondaná, hogy vadolajfát nem fogadnak Isten paradicsomába. Csodálatra méltó módon mutatja be tehát az apostol a mi természetünket és Isten egyetemes megállapítását, értekezésében a húsról és vérről, és a vad olajfáról.

Mert amint a jó olajfa, ha bizonyos ideig elhanyagolják, és vadon hagyják nőni és faként futni, akkor magától vadon termő olajfává válik; vagy ismét, ha a vad olajfát alaposan ellátják és beoltják, természete visszatér a korábbi gyümölcstermő állapotába: így az emberek is, amikor gondozatlanná válnak, és a hústest szenvedélyeinek gyümölcseit hozzák, mint fás termést, saját hibájukból az igazságosságban gyümölcstelenek.

Mert amikor az emberek alszanak, az ellenség beveti a konkoly anyagát; és ezért az úr utasította tanítványait, hogy virrasszanak. És ismét, azok, akik nem hozzák az igazságosság gyümölcseit, és olyanok, amilyen a befedett és vadszeder között elveszettek, ha gondoskodásban részesülnek, és befogadják Isten beszédét, mint egy oltványt, az ember ősi természetéhez jutnak – amely Isten képe és hasonlatossága után lett teremtve.

2. Mivel azonban a vadon termő olajfa nem veszíti el fa lényegét (anyagát), hanem megváltoztatja gyümölcseinek minőségét, és más nevet kap, most nem vadolajfa, hanem gyümölcstermő olajfa, és így neveztetik; ugyanígy, amikor az ember beoltatik hit által és megkapja az Isten szellemét, természetesen nem veszíti el a hústest lényegét, hanem megváltoztatja munkái gyümölcseinek minőségét, kap egy másik nevet, amely azt mutatja hogy a jobbra változott, most nem pusztán hús és vér, hanem szellemi ember, és így is neveztetik.

Tehát, ismét, mint a vad olajfa, ha nem oltják be, gazdájának haszontalanként marad meg, mert természete fás, és kivágják, ahogy a gyümölcstelen fákat és tűzre vetik; így az ember is, ha nem fogadja be hit által a Szellem oltványát, régi állapotában marad, [pusztán] hús és vér, nem birtokolhatja Isten királyságát. Az apostol tehát jogosan jelenti ki: „Hús és vér nem örökölheti Isten királyságát;” és, „Azok, akik testben vannak nem kedvesek Istennek:” (Róm. 8:8), nem

tagadja meg ezekkel a szavakkal a hús lényegét, hanem azt mutatja be, hogy abba a Szellemet kell beletölteni.

És ezért mondja: „Ennek a halandónak halhatatlanságot kell felölteni, és ennek a romlandónak romolhatatlanságot.” (1Kor. 15:53) És ismét kijelenti: „De ti nem vagytok testben, hanem Szellemben, ha Isten szelleme lakik bennetek.” (Róm.8:9) Még világosabbá teszi ott, ahol ezt mondja: „A test valóban halott a bűn miatt; de a Szellem él, az igazságosság miatt. Ha annak Szelleme lakik bennetek, aki feltámasztotta Jahósuát a halálban, Ő aki feltámasztotta a Krisztust a halálból, a ti halandó testeiteket is hamar (fel fogja támasztani), mert az Ő szelleme lakik bennetek”

(Róm.8:9-10)

És ismét ezt mondja a Rómaiakhoz írt levelében: „Mert ha a test után éltek, meg fogtok halni.” (Róm. 8:13) [Most ezek által a szavak által] nem tiltja el őket életüktől, amit a testben élnek, mert maga is testben volt, amikor ezt leírta nekik; hanem a test sóvárgásától szakítja el őket, azoktól, amelyek az ember halálát okozzák. És ezért így folytatja: „De ha a Szellem által lerontjátok a test munkáit, élni fogtok. Mert akik az Isten szelleme által vannak vezetve, azok az Isten fiai.” (Róm. 8:13-14)

XI. Fejezet (11.)

1. [Az apostol] előre látva a hitetlenek gonosz beszédeit, amelyeket részletezett, mint olyan cselekedetek, amelyeket testieknek nevezett; és önmagát magyarázva, nehogy bármi kétség merüljön föl azokban, akik tisztességtelenül elferdítik jelentésüket, így mondja ezt levelében a Galáciabelieknek: „Nos, a test cselekedetei nyilvánvalóak, amelyek házasságtörések, paráznaságok, tisztátalanságok, fényűzések, bálványimádások, varázslások, gyűlölködések, irigy vitatkozások, haragvások, versengések, rosszindulatok, ingerlékeny beszédek, széthúzások, pártoskodások, eretnekségek, részegségek, tivornyázások, és hasonlók; amelyekről figyelmeztettelek, ahogyan már korábban is, hogy azok, akik ilyeneket tesznek, Isten királyságát nem öröklik.” (Gal. 5:19-21) Így még határozottabb módon rámutatott hallgatóinak, hogy mit jelent [mit ért azon, amikor kijelenti], „A test és vér nem örökölheti Isten királyságát.”

Mert azok, akik ezeket a dolgokat cselekszik, mivel ők hústest után járnak, nincs birtokukban az

élet ereje Isten felé. És akkor újra elmondja nekünk a szellemi tevékenységeket, amelyek életre keltik (megélénkítik) az embert, vagyis a Szellem beoltását; így mondja: „De a Szellem gyümölcse szeretet, öröm, béke, hosszútűrés, jóság, jóindulat, hit, szelídség, mértékletesség, tisztaság: ezek ellen nincs törvény." (Gal. 5:22-23) Mivel tehát, aki a jobb dolgok felé halad, és a Szellem gyümölcsét hozza, teljességgel megmenekül, merthogy közösségben van a Szellemmel; így az is, aki folytatja a fent említett testi cselekedeteket, valóban úgy számíttatik, mint testi, mert nem fogadta be Isten szellemét, így nem lesz ereje örökölni a mennyek királyságát. Amint ugyanaz az apostol ismét tanúsítja a Korintusiaknak: „Nem tudjátok, hogy becstelenek (igazságtalanok) nem örökölhetik Isten királyságát? Ne essetek tévedésbe," mondja: „sem paráznák, sem bálványimádók, sem házasságtörők, sem elpuhult férfiak, sem homoszexuálisok, sem tolvajok, sem kapzsik, sem ragadozó személyek nem öröklik Isten királyságát. És ti valóban ilyenek voltatok; de megmosattatok, de megszenteltettetek, de megigazíttattatok az úr Jahósua Felkent nevében, és Istenünk szellemében." (1Kor. 6:9-11)

Megmutatja a legtisztább módon, hogy mely dolgok által pusztul el az ember, ha továbbra is a hústest után él; és azután [rámutat] arra, hogy milyen dolgok által mentetett meg. Nos, azt mondja, hogy a mi urunk Jahósua Felkent neve és az Istenünk szelleme azok a dolgok, amelyek által megmentettünk.

2. Mivel ezért ebben a részben elbeszéli a hústest azon műveit, amelyek a Szellem nélkül vannak, amelyek halált hoznak [azok cselekvőire], a levele végén azzal összhangban, amit már korábban kijelentett, felkiált: „És ahogy hordoztuk az ő képét, aki a földből való, hordozni fogjuk az ő képét is, aki a mennyből való. Mert ezt mondom, testvéreim, hogy test és vér nem örökölheti Isten királyságát." (1Kor. 15:49-50)

Nos, ez, amit mond: „ahogy hordoztuk az ő képét, aki a földből való," hasonló ahhoz, amit kijelentettünk, „És ilyenek voltatok valóban; de megmosattatok, de szentek lettetek, de megigazultatok az úr Jahósua Felkent nevében, és Istenünk szellemében." (1Kor 6:11) Következésképpen, mikor hordoztuk hát az ő képét, aki a földből való? Kétségtelenül akkor, amikor a „test munkáinak" említett cselekvése valamikor működött bennünk.

És azután, ismét, mikor [viseljük] a mennyei képét? Kétségtelenül, amikor ezt mondja: „Megmosattatok" híve az úr nevében, és befogadva Szellemét. Nos, kimosakodtunk, de nem testünk anyagából, sem [elsődleges] alakunk képéből, hanem a korábbi hiábavaló életvitelünkből. Ezekben a (testi) tagokban tehát, amelyekben a romlás tetteit cselekedtük,

ezekben a valódi tagokban élővé válunk a Szellem cselekedeteinek munkája által.

XII. Fejezet (12.)

1. Mert, ahogy a hústest alkalmas a romlásra, ugyanúgy a romolhatatlanságra is; és ahogy a halálra, épp így az életre is. Ez a kettő kölcsönösen utat enged egymásnak; és a kettő nem képes megmaradni ugyanazon a helyen, hanem egyik kiűzetik a másik által, és az egyik jelenléte megszünteti a másikét.

Ha tehát, amikor a halál birtokba veszi az embert, elűzetik az élet belőle, és halottnak bizonyítja őt, sokkal inkább az élet, amikor megszerezte a hatalmat az ember felett, kiűzi a halált, és visszaállítja őt, mint élőt Istennek. Mert, ha a halál halandóságot hozott, az élet miért nem, amikor eljön, hogy megelevenítse az embert? Ahogyan azt Ézsaiás a próféta mondja: „A halál elnyelt, amikor uralkodott.” És ismét: „Isten eltöröl minden könnyet minden arcról.” (Ézs. 25:8 – LXX.) Így a korábbi élet kiűzetett, mert nem a Szellem által adatott, hanem lélegzet által.

2. Mert egy dolog az élet lehelete, amely eleven létezővé tett, és megint más a megelevenítő Szellem, amely azt is okozza, hogy ő szellemivé váljon. És ezért Ézsaiás ezt mondta: „Így szólt JHVH, aki alkotta az eget és megalapította azt, aki alapozta a földet és a rajta levő dolgokat, és leheletet adott a rajta levő népnek, és Szellemet azoknak, akik taposnak rajta;” (Ézs. 42:5) így azt mondja nekünk, hogy a lehelet valóban közös minden ember számára a földön, de a Szellem egyedül azoké, akik letapossák a földi vágyakat.

És ezért Ézsaiás maga különbözteti meg a már említett dolgokat, ismét kiáltva: „Mert a Szellem Tőlem jön majd ki, és én alkottam minden leheletet.” (Ézs. 57:16 – LXX.) Így a Szellemet mintegy különösképpen Istenhez tartozónak tulajdonítja, amit az utolsó időkben Ő kiönt az emberi nemre a fiakká fogadtatás által; de a leheletet [bemutatja], mint ami általánosan a teremtés egészén volt, és arra mutat, hogy valami meg lett teremtve.

Nos, a megalkotott dolog különbözik attól, aki megalkotta azt. A lehelet tehát ideiglenes, de a Szellem örök.

A lélegzet is, rövid időre növekszik [erőben], és folyamatos bizonyos ideig; utána kimegy, lehelet

szűkében hagyva egykori lakóhelyét. De amikor a Szellem átitatja az embert kívül és belül, amennyiben folytatódik ott, soha nem hagyja el őt. „De nem a szellemi az első” mondja az apostol, elbeszélve ezt, mintha ránk, emberi lényekre hivatkozna; „hanem a lelki az első, utána pedig a szellemi.” (1Kor. 15:46) az értelemmel összhangban.

Mert szükség volt arra, hogy először az emberi lény legyen megalkotva, és hogy ami formáltatott lelket kapjon; azután később így kapja meg a Szellem közösségét. Ezért is „az első Ádám formáltatott” az Úr által „élő lélekké, a második Ádám megelevenítő szellemmé.” (1Kor. 15:45) Mivel tehát az, aki élő lélekké lett, elveszítette életét, amikor ahhoz fordult, ami gonosz volt, ugyanúgy ugyanaz az egyén, amikor visszatér ahhoz, ami jó, és befogadja a Szellem megelevenítését, megtalálja majd az életet.

3. Mert nem egy dolog, ami meghal és másik, amelyik felserkent (megelevenedett), ahogy az sem más dolog, amely elveszett és más, amelyik megtaláltatott, hanem az úr azért jött, hogy megkeresse ugyanazt a juhot, amely elveszett. Akkor mi volt az, ami meghalt? Kétségtelenül a hústest anyaga; ugyanaz, amely elvesztette az élet leheletét, és lélegzetnélkülivé vált és meghalt.

Ez ugyanaz, tehát, amiért az úr jött, hogy felserkentse, hogy ahogy Ádámban mind meghaltunk, mint lelki természetűek, Krisztusban mind élhessünk, mint szellemi létezők, nem félretéve Isten kézmunkáját, hanem a hústest szenvedélyes sóvárgásait, és befogadva a szent Szellemet; ahogy az apostol megjegyzi a Kolossébeliekhez írt levelében: „Öldököljétek tehát meg tagjaitokat, amelyek a földön vannak.” És hogy melyek ezek, ő maga magyarázza meg: „A paráználkodást, tisztátalanságot, mértéktelen vonzalmat, gonosz érzéki vágyat; és bírvágyat, amely bálványimádat.” (Kol 3:5) Ezek félretétele az, amiről az apostol hirdeti; és kijelenti, hogy azok, akik ilyen dolgokat tesznek, mint pusztán hús és vér létezők, nem örökölhetik a mennyek királyságát.

Mert lelkük a rossz felé irányul, és leszáll a földi vágyakozásokba, így ugyanabban a meghatározásban részesednek, amelyek ezekhez [a földi vágyakhoz] tartoznak, amelyekkel kapcsolatban, amikor az apostol utasít bennünket, hogy vessük félre, ugyanabban a levélben szólva: „Vessétek el a régi embert cselekedeteivel.” (Ef 4:22) De amikor ezt mondta, nem távolítja el [az ember] ősi formáját; mert ebben az esetben ránk hárult volna, hogy öngyilkosság elkövetésének vállalása által megszabadítsuk magunkat.

4. De maga az apostol is olyan létező volt, aki anyaméhben formáltatott, és kijőve onnan megírta nekünk és bevallotta a Filippibeliekhez írt levelében, hogy „testben élni [az ő] munkája gyümölcse volt;” (Fil. 1:22) így fejezve ki magát. Nos, a Szellem munkájának végső eredménye a hústest megmentése. Mert mi más látható gyümölcse van a láthatatlan Szellemnek, mint az érettkorú hústest felmutatása és a romolhatatlanság képessége?

Ha azután [azt mondja]: „Hústestben élni a munka eredménye számomra,” bizonyosan nem vetette meg a test anyagát ebben a folyamatban, amikor azt mondta: „Vessétek el a régi embert cselekedeteivel együtt.” hanem kimutatta, hogy el kell vetnünk a korábbi életmódunkat, ami megöregszik és romlottá válik; és ezért folytatva mondja: „És vegyétek fel az új embert, amely megújul a tudásban, az Ő képére, aki alkotta.” (Kol. 3:10)

Ebben tehát, hogy ezt mondja: „amely megújul a tudásban,” bizonyítja, hogy ugyanaz az ember, aki tudatlanságban volt a korábbi időben, azaz Isten megismerésében, megújíttatik az által a tudás által, amely tiszteletben tartja Őt. Mert az Isten ismerete megújítja az embert. És amikor ezt mondja, „a Teremtő képe után,” megmutatja ugyanannak az embernek az összegzését, aki kezdetben Isten hasonlatossága után volt megalkotva.

És ahogy ő, az apostol volt ugyanaz a személy, aki anyaméhből született, azaz az ősi hús anyagából, maga is kijelentette a Galáciabelieknek a levelében: „De amikor Istennek tetszett, aki elválasztott engem anyám méhétől, és elhívott kegyelme által, hogy feltárja fiát bennem, hogy hirdessem őt a pogányok között,” (Gal. 1:15-16) nem volt más, mint már megfigyeltem, mint egy olyan személy, aki anyaméhből született, és egy másik, akit Isten fiának evangéliumát hirdette; hanem egy és ugyanaz az egyén, aki korábban tudatlan volt, és üldözte az Egyházat, amikor kinyilatkoztatást kapott a mennyből, és az úr tanácskozott vele, amint harmadik könyvemben is rámutattam, hirdette Isten fiát, Jézus Krisztus evangéliumát, aki megfeszíttetett Poncius Pilátus alatt, korábbi tudatlansága kiűzetett későbbi tudása által: éppúgy, ahogy a vak emberek, akiket az úr meggyógyított bizonyosan elvesztették vakságukat, de megkapták szemük tökéletes valóságát, és megszerezték ugyanazon szemükkel a látás erejét, amellyel korábban nem láttak; a sötétség a látás ereje által csak a sötétség valóját vetette ki, mialatt a szemük valósága megőriztetett, annak érdekében, hogy azokon a szemeken keresztül, amelyeken nem láttak, újra gyakorolják a látás erejét, hogy megköszönhessék annak, aki visszaállította ismét a látásukat.

És így is, akinek elszáradt keze meggyógyíttatott, és mind, akik általában meggyógyíttattak, nem változtak meg testük részei, amellyel születésükkor kijöttek az anyaméhből, hanem egyszerűen újra visszaszerezték egészséges állapotukat.

6. Mert a minden dolog alkotója, az Isten Beszéde, aki kezdettől is megformálta az embert, amikor kézmunkáját leromolva találta a gonoszság által, mindenféle gyógyítást végzett rajta. Egyszerre úgy tette, mint akinek minden különálló tagra gondja volt, ahogyan kézmunkája meg lett alapozva; és máskor egyszerre az egész embert helyreállította, és minden ponton tökéletesen felkészítette maga számára a feltámadásra.

Mert mi célja lett volna a test különböző részeit meggyógyítani, és helyreállítani eredeti állapotukat, ha azok a részek, amelyek meggyógyíttattak általa nem voltak abban a helyzetben, hogy megmeneküljenek? Mert ha csupán ideiglenes haszna volt annak (az egészségnek), amelyet adományozott, akkor semmilyen jelentőset nem adott azoknak, akik gyógyításának alanyai voltak.

Vagy hogyan tudják fenntartani (azt a nézetet), hogy a hús képtelen befogadni az életet, amely tőle kiáramlik, amikor gyógyulást kaptak tőle? Mert az élet a gyógyuláson keresztül vitetett végbe, és a halhatatlanság az életen keresztül. Ezért, aki a gyógyulást adományozza, ugyanaz, aki az életet is; és Ő [aki adja] az életet, körül is veszi saját kézmunkáját romolhatatlansággal.

XIII. Fejezet (13.)

1. Had elemezzük ellenfeleinket, – vagyis azokat, akik saját üdvösségük ellen szólnak – tájékoztassanak minket [ezekben a dolgokban]: A főpap elhunyt lánya; az özvegyasszony halott fia, akit kivittek [temetni a város] kapujához közel; és Lázár, aki négy napig feküdt a sírban, – milyen testben támadtak fel újra?

Ugyanazokban, nem kétséges, amelyekben meg is haltak. Mert ha nem lennének valóban ugyanazokban, akkor minden bizony nem ugyanazok az egyének. Akik meghaltak, azok támadnak fel újra, mert [az Írás] azt mondja: „Az úr megfogta a halott ember kezét, és mondta

neki: Fiatalember, mondom neked: Kelj fel! És a halott ember felült, és megparancsolta nekik, hogy adjanak neki valamit enni; és átadta őt anyjának." (Luk. 7:14-15) Ismét, Lázárt hívta: „nagy hangon mondván: Lázár, jöjj ki; és aki halott volt, kijött halotti pólyába csavart kezekkel és lábakkal." (Ján. 11:43-44) Ez jelképesen az az ember, aki meg van kötözve a vétkekben. Ezért mondta az úr mondván, „Oldjátok el őt, és hagyjátok, hogy elinduljon!"

Mivel tehát azok, akik meggyógyultak, azokban a tagokban váltak teljessé, amelyekben korábban lesújtattak; és a halottak is azonos testekben támadtak fel, tagjaik és testük egészséget kapva, és az az élet, amelyik megadatott az úr által, aki előre jelzi az örök dolgokat az ideiglenes által, és megmutatja, hogy ő maga az, aki képes kiterjeszteni mind a gyógyulást, mind az életet az ő kézmunkájára, hogy szavai ezen jövőbeli feltámadásra vonatkozóan is hihetők lehessenek; így a vég idején is, amikor az úr kihirdeti szózatát, „az utolsó trombita által," (1Kor. 15:52) a halottak feltámadnak, ahogy maga is kijelenti: „Eljön az óra, amelyben minden halott, akik a síremlékekben vannak, meghallják az ember Fiának hangját, és kijönnek; akik a jót tették az élet feltámadására, és azok, akik gonoszt cselekedtek az ítélet feltámadására." (Ján. 5:28-29)

2. Hiábavalóak tehát, és valóban szánalomra méltóak azok, akik nem döntenek úgy, hogy lássák, ami ilyen nyilvánvaló és tiszta, hanem kitérnek az igazság fénye elől, megvakítva magukat, mint Oidipusz a tragédiában. És ahogy azok, akik nem gyakorlottak a birkózásban, amikor küzdenek a másikkal, megragadják az ellenfél testének egyik részét, és amit megragadtak az által valójában elesnek, mégis, amikor elesnek, azt képzelik, hogy győzedelmeskednek, mert csökönyösen tartották azt a részt, amit kezdetben megfogtak, és a bukáson felül még nevetségessé is válnak; ugyanígy van az eretnekek kedvenc kifejezésével kapcsolatban is: „Test és vér nem örökli Isten királyságát;" miközben Pál két kifejezését megragadják, anélkül, hogy figyelembe vennék az apostoli értelmezést, vagy hogy a kifejezéseket erősen meg nem vizsgálták, hanem puszta kifejezéseket ragadtak meg önmagukban, ezek hatása következtében halnak meg, legyőzetve annyira azokban, hogy meghazudtolják Isten üdvrendjét.

3. Mert így azt fogják állítani, hogy ez a rész szigorúan a hústestre vonatkozik, és nem a testi cselekedetekre, amint kimutattam, így úgy állítják be az apostolt, mint aki önmagának mond ellent. Mert rögtön ezt követően, ugyanabban a levélben végül így szólt a testre hivatkozva: „Mert ennek a romlandónak romolhatatlanságot kell felöltöznie, és ennek a halandónak halhatatlanságot. Így, amikor ez a halandó felölti a halhatatlanságot, akkor beteljesedik, ami megíratott: A halál elnyeletett a győzelemben. Ó halál, hol a fullánkod? Ó halál (seól), hol van győzelmed?" (1Kor. 15:53-54)

Nos, ezek a szavak megfelelően hangzanak majd el abban az időben, amikor ez a halandó és romlandó hústest, amely a halálnak van alávetve, amelyet a halál egy bizonyos uralma is nyom, feltámad az életre, felveszi a romolhatatlanságot és halhatatlanságot. Mert akkor valóban legyőzetik majd a halál, amikor az a hústest, amelyik elnyomatott kijön ennek uralma alól. És ismét a Filippibelieknek ezt mondja: „De a mi polgárjogunk a mennyben van, ahonnan a Szabadítónkat is várjuk, az úr Jahósuát, aki átalakítja megalázott testünket, hogy megfelelő legyen dicsőségének testéhez, ahogyan ő képes (ita ut possit) rá saját erejének működése szerint." (Fil. 3,20-21)

Melyik tehát ez a „megalázott test", amelyet az úr átalakít majd, hogy így alkalmazkodjon „dicsősége testéhez"? Nyilvánvalóan ez a test, amely húsból van, amely valóban megaláztatik, amikor a földbe esik. Nos, az átalakulás [úgy történik meg], hogy amíg halandó és romlandó, halhatatlanná és romolhatatlanná válik, nem saját megfelelő lényege alapján, hanem az Úr hatalmas munkája alapján, aki képes felöltöztetni a halandót halhatatlansággal, és a romlandót romolhatatlansággal.

Ezért mondja: „hogy a halandót elnyelhesse az élet. Az, aki tökéletességre vitt minket ebben, az az Isten, aki a Szellem foglalóját is nekünk adta." (2Kor 5,4-5) Ezekkel a szavakkal leginkább nyilvánvaló módon hivatkozik a hústestre; mert a lélek nem halandó, sem a szellem. Nos, amikor a halandóságot elnyeli az élet, amikor a test már nem hal meg többé, hanem élő és romolhatatlan marad, himnusszal dicséri Istent, aki tökéletesített minket ebben. Azért tehát, hogy tökéletessé válhassunk ebben, helyesen mondja a Korintusiaknak, „Dicsőítsétek Istent testetekben." (1Kor. 6:20) Nos, Isten az, aki halhatatlanságot teremt.

4. Hogy ezeket a szavakat a hús testére vonatkoztatja, és nem másra, nyilvánvalóan, kétségkívül és minden kétértelműségtől mentesen deklarálja a Korintusiaknak: „Mindenkor testünkben hordozzuk Jahósua haldoklását, hogy a Felkent Jahósua élete is megnyilvánuljon testünkben. Mert ha mi, akik élünk halálra adatunk Jahósua kedvéért, ez azért van, hogy Jahósua élete is megnyilvánulhasson halandó hústestünkben." (2Kor 4,10-11)

És hogy a Szellem körülfogja a hústestet, ugyanebben a levélben mondja: „Hogy Krisztus levele vagytok, szolgálatunk által, nem tintával, hanem az élő Isten szellemével, nem kőnek tábláira, hanem szív húsának tábláira." (2Kor. 3:3) Ha tehát, a jelen időben a testi szívek a Szellem

részesévé válnak, mi csodálatos van abban, ha feltámadásban megkapják azt az életet, amely a Szellem által biztosított? Amely feltámadásról az apostol a Filippibeliekhez írt levelében beszélt: „Idomulva az ő halálához, ha valamely módon elérhetném a feltámadást, amely a halálból van." (Fil. 3:10-11)

Milyen másik halandó test tehát, amire az élet érthető, mint ami nyilvánvalóvá válik, hacsak nem abban az létezőben, amelyik halálra is adatik az Istenért való tanúság miatt? Amint ő maga kijelentette: „Ha mint egy ember küzdöttem a fenevadakkal Efezusban, mi előnyöm lenne, ha halottak nem támadnak fel? Mert ha a halottak nem támadnak fel, Krisztus sem támadt fel. Nos, ha Krisztus nem támadt fel, hiábavaló a hirdetésünk, és hitetek is hiábavaló. Ebben az esetben Isten hamis tanúinak találtatunk, mivel tanúságot tettünk arról, hogy Ő feltámasztotta Krisztust, akit [ezen feltételezés mentén] nem támasztott fel. Mert ha a halottak nem támadnak fel, Krisztus sem támadt fel. De ha Krisztus nem támadt fel, a hitetek hiábavaló, hiszen még továbbra is bűneitekben vagytok. Ezért azok, akik elaludtak Krisztusban, elpusztultak. Ha csak ebben az életben reménykedünk Krisztusban, minden embernél nyomorultabbak vagyunk. De most Krisztus feltámadt a halálból, elsőzsengéjeként azoknak, akik elaludtak; mert, ahogy ember által [jött] a halál, ember által [jött] a halottak feltámadása is." (1Kor 15,32)

5. Ezért, ahogy már említettem, ezeknek az emberek vagy azt kell állítaniuk, hogy az apostol magával ellentmondó nézetet vallott, ami ezt a kijelentést illeti: „Test és vér nem örökölheti Isten királyságát;" vagy másrészt, kénytelenek lesznek minden passzust romlott és görbe értelmezéssel ellátni, és így a szavak értelmét feldönteni és megváltoztatni.

Mert milyen értelmes dolgot mondhatnának, ha egyébként törekednének értelmezni azt, amit megírt: „Mert ennek a romlandónak romolhatatlanságot kell felölteni és ennek a halandónak halhatatlanságot;" és „Hogy Jahósua élete megnyilvánulhasson a mi halandó hústestünkben;" és az összes többi olyan rész, amelyet az apostol nyilvánvalóan és világosan kijelentett a feltámadás és a test romolhatatlansága kapcsán? És így kénytelenek lesznek tévesen értelmezni olyan részeket, mint ezek, akik nem döntöttek úgy, hogy megértsék az egyetlen helyeset.

XIV. Fejezet (14.)

1. És amennyiben az apostol nem tett kijelentést a hús és vér valódi lényege ellen, hogy az nem

képes örökölni Isten királyságát, ugyanaz az apostol mindenhol alkalmazza a „hús és vér” kifejezést az úr Jahósua Felkenttel kapcsolatban, részben azért, hogy megalapozza emberi mivoltát (mert maga is magáról, mint ember fiáról beszélt), és részben, hogy megerősíthesse a testünk megváltását.

Mert ha a hústest nincs olyan helyzetben, hogy megmentessen, az Isten Beszéde semmiképpen nem lett volna hústestté. És ha az igazak vére nem lenne számonkérve, az úrnak bizonyosan nem lett volna vére. De mivelhogy a világ [kezdetétől fogva] a vér felkiált (vocalis est), Isten azt mondta Káinnak, amikor levágta testvérét: „A testvéred vérének hangja kiált hozzám.” (1Móz. 4:10)

És ahogy vérüket számon fogja kérni, ezeket mondta a Noéval levőknek: „Mert véreteket, a ti lelketeket számon fogom kérni minden vadállatok kezéből;” és ismét: „Bárki, aki ember vérét ontja, vérét kell ontani.” (1Móz. 9:5-6) Ugyanígy szólt az úr mondva azoknak, akiknek vérét akarták ontani: „Számon lesz kérve minden igaz vér, amelyet kiontottak a földön, az igaz Ábel vérétől Zakariásnak, a Barakiás fiának véréig, akit ti megöltetek a templom és az oltár között. Bizony mondom nektek, mindezek eljönnek erre a nemzedékre.” (Mát. 23:35)

Így rámutatott arra, hogy saját személyében a kezdettől kiontott vérnek összegződnie kell, a prófétáknak és igazaknak, és hogy magának kell vérüket számonkérnie. Nos, ezt [a vért] nem tudná számonkérni, ha nem is volna képes megmenteni; sem pedig az úr nem foglalta volna össze ezeket a dolgokat magában, hacsak maga nem lett volna hús és vér az ember formáltatásának eredeti útján, saját személyében megmentve a vég idején, amely a kezdetben elpusztult Ádámban.

2. De ha az úr a dolgok más rendjéért vált testté, és a hústest valami más anyagát vette fel, akkor nem foglalta össze az emberi nemet saját személyében, ebben az esetben testnek sem nevezheti. Mert a hústest valóban úgy lett megalkotva, hogy az eredeti porból legyen formára öntve. De ha szükséges lett volna arra, hogy [testének] anyaga más lényegből legyen, az Atya kezdettől úgy alakította volna a test anyagát, hogy egy más lényegből legyen [mint, amiből Ő tulajdonképpen alkotta].

Most viszont a dolog így áll, hogy a Beszéd megmentette azt, ami valóban az emberiségként

[hozatott létre], amely elpusztult, saját maga által megvalósítsa a közösséget, amelyet vele kell tartani, és megkeresse annak üdvösségét. De az, ami elpusztult, annak volt teste és vére.

Mert az Úr port vett a földből, embert formálva; és ezért történt, hogy az úr eljövetelének egész rendjére sor került. Neki magának is, tehát, hústeste és vére volt, nem valami mást összefoglalva magában, hanem az Atya eredeti kézmunkáját, megkeresve az elveszett dolgot.

És ezért mondja az apostol a Kolosszébeliekhez írt levelében, szólva: „Titeket is, bár korábban elidegenedtetek és ellenségei voltatok az Ő ismeretének a gonosz tettek által, mégis most megkegyelmezett húsának testében, halálán keresztül, hogy bemutasson maguknak szentekként, tisztákként, és hibátlanokként jelenlétében." (Kol. 1:21-22) Azt mondja: „megkegyelmezett húsának testében" mert az igaz ember teste megbékéltetett, hogy a testet, amely fogságban tartatott bűnben, barátságba hozza Istennel.

3. Ha valaki azt állítja, hogy az úr teste abban a tekintetben különbözött a miénktől, hogy valójában nem követett el vétket, sem „csalárdság nem volt lelkében" (1Pét. 2:22), amíg mi viszont vétkezők vagyunk, a ténynek megfelelően beszél. Ha azonban azt állítja, hogy az úr másféle hústest anyagát birtokolta, mondása a megbékéléssel kapcsolatban nem lesz egyetértésben ama emberrel. Mert csak az a dolog megbékéltethető, amely korábban ellenséges volt. Nos, ha az úr más anyagból való testet vett fel, nem tudta volna így megtenni, hogy megbékéltesse azt Istennel, amely ellenségessé vált az áthágásokon keresztül.

Most viszont a magával való közösség eszközei által az úr megbékéltette az embert Istennel, az Atyával, a velünk való megbékéltetésben magával saját húsának teste által, és megváltott minket saját vére által, ahogy az apostol mondja az Efézusiaknak: „Akiben van a megváltásunk a vére által, a bűnök megbocsátása;" (Ef. 1:7) és ismét ezt mondja: „Ti, akik korábban távol voltatok, a Felkent vérében közel lettetek hozzá;" és ismét: „Eltörölte hústestében az ellenségeskedést, a parancsolatok törvényét előírásokban." (Ef. 2:13-15) És minden levelében az apostol nyilvánvalóan bizonyságot tesz arról, hogy a mi urunk hústeste és vére által lettünk megmentve.

4. Ha tehát a hús és a vér azok a dolgok, amelyek biztosították nekünk az életet, akkor nem a hús és vér felől van kijelentve a szó szerinti jelentés (proprie) kifejezése alapján, hogy nem

örökölhetik Isten királyságát; hanem [ezeket a szavakat alkalmazza] a már említett érzéki (testi) cselekedetekre, amelyek megrontják az embert a bűnben, megfosztva őt az élettől. És ezért mondja a Rómaiakhoz írt levelében: „Ne uralkodjon tehát halandó testetekben a bűn, hogy alávettessetek felügyeletének: se ne adjátok tagjaitokat az igazságtalanság fegyvereiül vétekre; hanem adjátok magatokat Istennek, mint akik élővé lettetek a halálból, és tagjaitokat az igazságosság fegyvereiül Istennek." (Róm. 6:12-13)

Ugyanazokban a tagokban tehát, amelyekben a bűn szolgálatában álltunk, és gyümölcsöt hoztunk a halálnak, azt kívánja tőlünk [hogy engedelmeskedjünk] az igazságosságnak, hogy gyümölcsöt hozhassunk az életre. Emlékezz tehát, drága barátom, hogy megváltattál a mi urunk hústeste által, és helyreállíttattál vére által; és „ragaszkodva a Fejhez, amelyből az Egyház egész teste egybeszerkesztve növekedik" (Kol. 2:19) – azért hát, elismerve Isten Fiának testben való eljövetelét és istenségét (deum), és állandóan előre nézve emberi természetére (hominem), magad számára is előnyösek lesznek ezek az Írásból való bizonyítékok – könnyedén megdöntheted, mint ahogy már kimutattam, mindezeket az eretnek elképzeléseket, amelyek később lettek kiagyalva.

XV. Fejezet (15.)

1. Nos, aki embert teremtett kezdetben, a földbe való felbomlása után egy második születés ígéretét tette, Ézsaiás kijelenti: „A halottak újra felkelnek, és azok, akik a sírokban vannak, feltámadnak, és örvendeznek azok, akik a földben vannak. Mert a harmat, mely Tőled van egészség nekik." (Ézs. 26:19 – LXX alapján) És ismét: „Megvigasztallak majd és megvigasztaltattok Jeruzsálemben: és meglátjátok és örvendezik majd szívetek, és csontjaitok virágoznak, mint a fű; és ismert lesz JHVH keze azoknak, akik Őt imádják." (Ézs. 66:13-14)

És Ezékiel így szólt: „És JHVH keze rám jött, és JHVH kivitt engem szellemben, és letett a mező közepén, és ez a hely tele volt csontokkal. És körülvezetett engem azok körül: és, íme, felette igen sok volt a mező felszínén, nagyon szárazak. És mondta nekem: Ember fia, megélednek ezek a csontok? És mondtam, JHVH, Te, aki alkottad őket, te tudod. És mondta nekem: Prófétálj ezeknek a csontoknak, és mond nekik: Száraz csontok, halljátok JHVH szavát. Így szól JHVH ezekhez a csontokhoz, íme, az élet szelleme jön rátok, és inakat adok rátok, és húst viszek újra rátok, és kiterjesztem a bőrt rajtatok, és Szellememet helyezem belétek, és megéledtek; és megtudjátok, hogy én vagyok JHVH. És prófétáltam, amint JHVH parancsolta nekem. És lett, amikor prófétáltam, íme, egy földrengés lett, és a csontok összeálltak, mindegyik a maga

tagjához: és íme, ín és hús jött létre rajtuk, és azon felül bőr is került rájuk, de nem volt lélegzet bennük. És mondta nekem: Prófétálj a leheletnek, ember fia, és mondjad a leheletnek: Ezeket mondja JHVH: Jöjj elő a négy szél felől (spiritibus), és lehelj ezekbe a halottakba, hogy megéledjenek. Így prófétáltam, ahogy JHVH parancsolt nekem, és a lélegzet beléjük ment, és megéledtek, és lábukra álltak, egy hatalmas nagy gyülekezet."

És ismét azt mondja: „Így szól JHVH: Íme, megnyitom sírjaitokat, és kiviszlek titeket sírjaitokból és beviszlek Izrael földjére, és megtudjátok, hogy én vagyok JHVH, amikor kinyitom sírjaitokat, hogy kihozhassam népemet ismét a sírboltokból: és Szellememet adom belétek, és megéledtek; és földedre helyezlek, és megtudjátok, hogy én vagyok JHVH. Mondtam, és megtettem, ezt mondja JHVH." (Ezék. 37.)

Amint azonnal észlelhetjük, hogy a Teremtő (Demiurgo) ezekben a szakaszokban kiábrázolja, amint életre kel halandó testünk, és feltámadást ígért neki, és feléledést a sírboltjaiból és sírhalmaiból, ráruházva arra a halhatatlanságot is (Ő azt mondja: „mert, ahogy az élet fája, így lesznek napjaik is." (Ézs. 65:22 – LXX szerint)) Ő bizonyult az egyedüli Istennek, aki ezeket a dolgokat teljesíti, és ahogy ő maga a jó Atya, jóindulatúan átadja az életet azoknak, akiknek maguktól nem lenne életük.

2. És ezért az úr a legvilágosabb módon mutatta ki magát és az Atyát a tanítványainak, nehogy egy másik Istent keressenek azon kívül, aki az embert alkotta, és aki az élet leheletét adta; és hogy az ember ne emelkedhessen fel ilyen őrültséghez, minthogy egy másik Atyát talál ki a Teremtő fölött.

És így meg is gyógyította szava által mindazokat, akik gyenge állapotban voltak a bűn miatt; akiknek azt is mondta: „íme, éppé lettél, ne vétkezz, nehogy rosszabb jöjjön rád:" (Ján. 5:14) kimutatva ez által, hogy az engedetlenség bűne miatt jöttek a gyengeségek (betegségek) az emberre. Annak az embernek azonban, aki vak volt születésétől fogva, nem szavai eszköze által, hanem külső cselekedettel adta vissza látását; nem cél nélkül tette ezt, vagy azért, mert épp így történt, hanem hogy megmutathassa Isten kezét, amely kezdetben megformálta az embert.

És ezért, amikor tanítványai megkérdezték, miért született vakon, vajon saját vagy szülei hibájából, azt felelte: „Sem ez az ember nem vétkezett, sem szülei, hanem hogy Isten munkái

megnyilvánuljanak benne.” (Ján. 9:3) Nos, Isten munkája az ember megformálása. Mert, ahogy az Írás mondja, [embert] alkotott a következő folyamat által: „És az Úr port vett a földről, és embert formált.” (1Móz. 2:7) Ezért az úr is a földre köpött és agyagot (sarat) készített, és szemeire tapasztotta, kimutatva [az ember] eredeti formáltatását, hogyan történt, és kinyilvánította Isten kezét azoknak, akik megértik, hogy milyen [kézzel] formáltatott a porból. Merthogy a kézműves, a Beszéd kihagyott, hogy megmunkáltasson az anyaméhben, [azaz a vak ember szemeit] később nyilvánosan helyreállította, hogy az Isten munkái kinyilvánulhassanak benne, hogy ne keressünk másik kezet, ami által az ember megformáltatott, sem másik Atyát; tudván, hogy ez az Isten keze, amely formált minket kezdetben, és amely az anyaméhben alakított minket, az utolsó időkben megkeresett minket, akik elvesztünk, visszanyerve sajátjaként, és vállára vette az elveszett juhot, és örömmel visszavitte az élet karámjába.

3. Nos, hogy az Isten Beszéde az anyaméhben formált így mondja Jeremiásnak: „Mielőtt megformáltalak az anyaméhben ismertelek; és mielőtt kijöttél hasából megszenteltelek, és prófétának rendeltelek a nemzetek között.” (Jer. 1:5) És Pál is hasonlóan szól: „De amikor tetszett az Istennek, aki elválasztott engem anyám méhétől, hogy hirdessem őt a nemzetek között.” (Gal. 1:15-16) Mivel tehát a Beszéd által formáltattunk az anyaméhben, ugyanaz a Beszéd formálta ki a látás erejét benne, aki születésétől fogva vak volt; nyíltan megmutatva azt, aki formált bennünket titokban, mivel a Beszéd Maga vált nyilvánvalóvá az ember számára: és kijelentette Ádám eredeti formáltatását, és azt a módot, ahogyan teremtették, és hogy milyen kéz által formálták, jelezve az egészet egy részből.

Mert az úr, aki megformálta a látás erejét ugyanaz, aki formálta az embert, teljesítve Atyja akaratát. És minthogy az ember ama formáltatás szerinti volt, amely Ádám után volt, törvényszegésbe esett, a megújulás fürdőjére volt szüksége, [ezért az úr] ezt mondta neki [akiről megmutatta], miután megkente szemét sárral: „Menj Siloámba, és mosakodj meg!” (Ján. 9:7) így helyreállította egyszerre [tökéletes] állapotát és az újjászületést (is megadta), amely a fürdő segítségével történik. És ezért amikor megmosakodott, „visszajött látva” hogy megismerje mind azt, aki Alkotta, és azt [az urat is megtanulja ismerni], aki az életet átadta neki.

4. Valentinusz minden követői tehát vesztett ügyet követnek, amikor azt állítják, hogy az ember nem ebből a földből formáltatott, hanem folyékony és szétáradó anyagból. Mert a földből, amelyből az Úr formálta a szemeket erre az emberre, ugyanaz a földön nyilvánvaló, hogy az ember kezdetben is formáltatott. Mert összeférhetetlen hogy a szemeket valójában egy forrásból és a test többi részét egy másikból; mint ahogy az sem lehet összeegyeztethető, hogy

egy valaki alkotta a testet, és más a szemeket.

De ő igazából ugyanaz, aki formálta Ádámot kezdetben, akivel az Atya is beszélt, mondva: „Teremtsünk embert képünkre és hasonlatosságunkra," (1Móz. 1:26) feltárva magát az utolsó időkben az embernek, aki nem látott, látószervet (visionem) készítve számára [abban a testben, amely] Ádámtól [származott]. Ezért az Írás rámutatva, hogy minek kell történnie, mondja, hogy amikor Ádám elrejtőzött engedetlensége következtében, az úr odajött hozzá napszálltakor, hívta őt, és mondta „Hol vagy?" (1Móz. 3:9) Ez azt jelenti, hogy az utolsó időkben ugyanígy az Isten Beszéde eljött, hogy hívja az embert, és emlékeztesse őt cselekedeteire, amelyekben élve el volt rejtőzve az Úr elől. Mert éppúgy, amint akkoriban napszálltakor az Isten beszélt Ádámmal, megkeresve őt; épp így az utolsó időkben, ugyanazon a hangon keresztül keresi utódait, Ő látogatta meg őket.

XVI. Fejezet (16.)

1. És mivel Ádám ebből a földből formáltatott, amelyhez tartozunk, az Írás elmondja nekünk, hogy Isten ezt mondta neki: „Arcod verejtékében fogod enni kenyered, amíg vissza nem térsz ismét a porba, amelyből vétettél." (1Móz. 3:19) Ha tehát a halál után testünk visszatér valamiféle más anyaghoz, akkor ebből következik, hogy anyaga is ebből származik. De ha ebbe a valódi [földbe], akkor nyilvánvaló, hogy ebből jött létre az ember alakja; ahogyan az úr világosan megmutatta, amikor ebből a valódi anyagból formálta meg annak az embernek szemeit [akit megajándékozott a látással].

És így nyilvánvalóan megmutatkozott az Isten keze, amely által Ádám alakíttatott, és mi is formáltattunk; és mivel egy és ugyanaz az Atya van, akinek hangja kezdettől fogva végig jelen van kézmunkájával, és az anyag, amelyből mi formáltattunk nyilvánvalóan ki van jelentve az Evangélium által, ezért nem kell egy másik Atyát keresnünk kívüle, sem [keresni] egy másik anyagot, amelyből formáltattunk, azon kívül, amit korábban említettünk, és kimutattuk az úr által; sem egy másik kezét keresnünk az Istennek azon kívül, amely kezdettől fogva a végig formál minket, és elkészít minket az életre, és jelen van kézmunkájával, és tökéletesíti azt Isten képére és hasonlatosságára.

2. És akkor ismét a Beszéd nyilvánult meg, amikor az Isten Beszéde emberré vált, hasonlóvá téve magát az emberhez, és az embert magához, hogy így a Fiúhoz való hasonlóság révén az ember értékessé lehessen az Atyának.

Mert a korábbi időben ki volt ugyan mondva, hogy az ember Isten képére és hasonlatosságára alkottatott, de ez nem volt [igazán] megmutatva; mert a Beszéd még láthatatlan volt, akinek mintája alapján az ember teremtetett, ezért könnyen el is veszítette a hasonlóságot. Amikor azonban Isten Beszéde hústestté lett, mindkettőt megerősítette: mert egyrészt igazán kimutatta a képet, hiszen maga vált azzá a képmássá, ami az Ő képmása; és helyreállította a hasonlóságot bizonyos módon, azáltal, hogy hasonlóvá tette az embert a láthatatlan Atyához, a látható Beszéd eszközén keresztül.

És nem csak a fent említett dolgokból nyilvánította ki az úr magát, hanem [ő is ezt cselekedve] az ő szenvedése által. Mert az ember engedetlenségének ezt a [hatását] megszüntette, amely kezdetben a fa esete által történt, „Engedelmes lett a halálig, mégpedig a keresztfa haláláig;" (Fil. 2:8) a fa okán megesett engedetlenséget kiigazította azon engedelmesség által, amely [a kereszt] fáján történt.

Nos, nem jött volna megszüntetni ugyanazon [képmás] által az engedetlenséget, amely Teremtőnk felé keletkezett, ha másik Atyát hirdetett volna. De mivel ezekben a dolgokban nem fogadtunk szót Istennek, és nem adtunk bizalmat szavának, így pont ugyanazok által hozta be az engedelmességet és beleegyezést, amely tiszteli Beszédét; amely dolgok által nyilvánvalóan kimutatja Istent magát, akit valóban megsértettünk az első Ádámban, amikor nem teljesítette az Ő parancsolatát. A második Ádámban azonban mi megbékéltünk, és a halálig engedelmeskedünk. Mert nem valaki másnak voltunk adósai, csak annak, akinek parancsolatát kezdetben áthágtuk.

XVII. Fejezet (17.)

1. Nos, ez a lény a Teremtő (Demiurgus), aki szeretetét tekintve, az Atya; de hatalmára nézve, Ő az Úr; és bölcsessége folytán, a mi Teremtőnk és Alkotónk; azáltal, hogy megszegtük parancsolatát ellenségévé váltunk.

És ezért az utolsó időkben az úr megtestesülése által visszaállított minket [a Vele való]

barátságba, miután lett „A közvetítő Isten és ember között;” (1Tim. 2:5) valójában kiengesztelte miattunk az Atyát, aki ellen vétkeztünk, és megszüntette (consolatus) engedetlenségünket saját engedelmességével; és átadta nekünk a mi Alkotónkkal való közösség és alávetettség ajándékát is.

Ezért azt is megtanította nekünk, hogy imádságban mondjunk: „És engedd el nekünk tartozásainkat;” (Mát. 6:12) mert valóban a mi Atyánk az, akinek adósai vagyunk, miután megszegtük parancsolatait. De ki ez a Lény? Talán valami ismeretlen, és egy olyan Atya, aki nem parancsolt senkinek? Vagy az az Isten, aki az Írásokban hirdettetett, akinek adósai vagyunk, megszegve az Ő parancsolatát? Nos, az embernek a parancsolat a Beszéd által volt adva. Mert Ádámnak azt mondták: „hallotta az Úr Isten hangját.” (1Móz. 3:8) Helyesen mondja tehát a Beszéde az embernek: „Bűneid meg vannak bocsátva;” (Mát. 9:2)

Ugyanaz volt, aki ellen vétkeztünk kezdetben, aki a vég idején bocsánatot adott a bűnökre. De ha valójában valaki más parancsának nem fogadtunk szót, és más valaki volt, aki ezt mondta: „A bűneid bocsánatot nyertek;” az ilyen sem nem jó, sem igaz, sem igazságos. Mert hogyan lehetne jó, aki a máséhoz tartozóból ad ajándékot? Vagy hogyan lehetne igazságos, aki más javait ragadja el? És milyen úton lennének a bűnök valóban elengedve, hacsaknem Ő, akivel szemben vétkeztünk, meg nem adná a bocsánatot „Istenünk kegyelme és irgalmassága által” amelyben „Ő meglátogatott minket” Fia által? (Luk. 1:78)

És ezért, amikor meggyógyította a bénát, [az evangélista] mondja: „A nép látva ezt, dicsőítette Istent, aki ilyen hatalmat adott az embereknek.” (Mát. 9:8) Melyik Isten az, akit a nézők dicsőítettek? Valóban az ismeretlen Atyát, akit az eretnekek találtak ki? És hogyan tudták dicsőíteni őt, aki teljesen ismeretlen volt számukra? Teljesen evidens tehát, hogy az izraeliták Őt dicsőítették, aki mint Isten jelentette ki magát a Törvény és a próféták által, aki a mi urunk Atyja is; és ezért tanította az embereket ezek által a jelek által az érzékeik által nyilvánvalóra, amelyeket megvalósított, hogy adjanak dicsőséget Istennek.

Ha azonban ő maga is egy másik Atyától származott, és az emberek egy másik Atyát dicsőítettek, amikor csodáját meglátták, Ő [ebben az esetben] hálátlanná tette [volna] őket az Atya iránt, aki elküldte a gyógyítás ajándékát. De mivel az egyszülött Fiú az emberek megváltásáért jött Tőle, aki az Isten, mindazokat a hitetlenkedőket felkavarta, azok által a csodák által, amelyeket véghezvitt, hogy dicsőséget adjanak az Atyának; és a Farizeusok, akik nem ismerték el az Ő Fia megjelenését, és akik következésképpen nem hittek a bűnök

bocsánatában, amely általa adatott, azt mondta: „Hogy tudjátok meg, hogy az ember fiának hatalma van, hogy a vétkeket megbocsássa.” (Mát. 9:6) És amikor ezt mondta, megparancsolta a béna embernek, hogy keljen fel és vegye fel a matracot, amelyen feküdt, és menjen házába. Ezzel az ő munkájával zavart keltett a hitetlenekben, és megmutatta, hogy ő maga Isten hangja, aki által megkapta a parancsolatokat, amelyeket megtört, és bűnössé vált; mert a bénaság a bűnök következménye.

3. Ezért a vétkek bocsánata által valóban meggyógyította az embert, miközben magát is kinyilvánította, hogy ki volt. Mert ha senki sem bocsáthatja meg a bűnöket, csak egyedül Isten, miközben az úr megbocsátotta azokat, és meggyógyította az embereket, világos, hogy ő maga Isten Beszéde volt, aki ember fiává lett, megkapva az Atyától a vétkek elengedésének hatalmát; mivel ember volt, és mivel Isten volt, azért, hogy mint ember szenvedett értünk, úgy, mint Isten könyörülhetett rajtunk, és elengedte nekünk tartozásainkat, amivel Istennek, Teremtőnknek tartoztunk.

És ezért Dávid előre mondja: „Boldogok azok, akiknek gonoszságait megbocsátották, és akiknek bűnei elfedettek. Boldog az az ember, akinek az Úr nem tudja be a bűnt;” (Zsolt 32:1-2; Róm 4:8) rámutatva ezzel a bűnök elengedésére, amelyek eljövetelét követik, amely által „eltörölte a kézírást” az adósságunkat, és „a kereszthez rögzítette azt” (Kol. 2:14), úgy, ahogy egy fa által Isten adósai lettünk, [így úgyszintén] egy fa által megkapjuk adósságunk elengedését.

4. Ez a tény meglepően sok más által is kimutatható, különösen Elizeus, a próféta által. Mert amikor prófétatársai fát vágtak a sátorépítéshez, és amikor a vas [feje] meglódulva a végével elveszett a Jordánban és nem találták meg, miután Elizeus odament arra a helyre, és megtudta, hogy mi történt, néhány fát dobott a vízbe. Azután, amikor ezt megtette, a fejsze vas része felúszott, és felvették a víz színéről, amit addig elvesztettek.

A próféta ezzel a cselekedetével rámutatott arra, hogy Isten biztos beszéde, amelyet a fa által gondatlanul elvesztettünk, és nem találtuk meg, újból vissza kell kapnunk egy (Istentől való) terv által, [azaz Krisztus keresztje által]. Mert, hogy Isten beszéde hasonlít egy fejszéhez, ezt bemerítő János hirdette [amikor azt mondja] erre utalva: „De most a fejsze a fák gyökerén fekszik.” (Mát. 3:10) Jeremiás is ezt mondja ugyanezzel a tartalommal: „Isten beszéde megragadja a sziklát, mint egy fejszét.” (Jer. 23:29 – LXX alapján) Ez a szó tehát, ami rejtett volt előttünk, a fa [Istentől való] terve, amely megjelent, ahogy már megjegyeztem.

Mert amint egy fa által veszítettünk, egy fa által ismét nyilvánvalóvá vált mindenki előtt, megmutatva a magasságot, a hosszúságot, a szélességet, a mélységet önmagában, és, amint elődeink közül egy bizonyos ember megfigyelte: „Egy isteni személy kezének kiterjesztése által két népet gyűjtött össze az egy Istenhez.” Mivelhogy ez a két kéz volt, mert két nép szóródott szét a föld végéig; de egy fej volt középen, hiszen csak „egy Isten van, aki mindenekfölött, és mindenek által, és mindannyiunkban.” (Ef. 4:6)

XVIII. Fejezet (18.)

1. És az ilyen nagy vagy ilyen fontos üdvtervet nem mások teremtésének eszköze által vitte véghez, hanem sajátja által; sem pedig azok a dolgok által, amelyek a tudatlanságból és hibából teremtettek, hanem azok által, amelyeknek lényege az Atya bölcsességéből és erejéből származtak.

Mert sem nem volt igazságtalan, olyan, hogy megkívánta volna másvalaki tulajdonát; sem rászoruló, hogy ne a sajátja által közölhetett volna életet a sajátjainak és saját teremtését használta az ember megmentéséért. Mert a teremtés nem tudta volna hordozni őt [a kereszten], ha ami kibocsátotta, a tudatlanság és hiányosság gyümölcse volt. Nos, pedig már többször megmutattuk, hogy Isten Beszédének megtestesülése a fára függesztetett, és a leginkább eretnekek is elismerik, hogy keresztre feszíttetett.

Hogyan tudta tehát a tudatlanság és hibás tartani őt, aki minden dolog ismeretét magába foglalja és igaz és tökéletes? Vagy hogyan tudta az a teremtés, amely elrejtetett az Atyától, és távolt volt tőle, megtartani az Isten Beszédét? És ha ezt a világot angyalok készítették (nem számít, hogy feltételezzük-e tudatlanságukat vagy a Legfelsőbb Isten ismeretét), amikor az Úr kijelentette, „Mert én az Atyában vagyok és az Atya bennem” (Ján. 14:11) az angyaloknak ez a műve hogyan tudta egyszerre elhordozni az Atyát és a Fiút?

Hogyan, ismétlem, tudta ez a teremtés, amely túl van a Teljességen (Pleróma) befogadni őt, aki az egész Teljességet tartalmazza? Tehát, mivel ezek a dolgok nem lehetségesek, és nincs bizonyító erejük, a Gyülekezet igehirdetése egyedül igaz [amelyet hirdet], hogy saját teremtése hordozta őt, amely előállt Isten hatalma, tudása és bölcsessége által; amit az Atya láthatatlan

módon tart fenn, de éppen ellenkezőleg, látható módon hordozza Isten Beszédét: és ez az igaz [Beszéd].

2. Mert az Atya egyidejűleg hordozza a teremtést és saját Beszédét, és az Atya által hordozott szó megadja a Szellemet mindazoknak, akiknek az Atya akarja. Némelyeknek a teremtés módján adja, amit alkotott; de másoknak [Ő megadja] az örökbefogadás útján, ez az, amit jelent Istentől (lenni), azaz (Tőle) nemzettnek. És így az egy Isten, az Atya kinyilváníttatik, „aki mindenekfelett, és mindeneken keresztül, és mindenekben." Az Atya mindenekfelett van, és Ő Krisztus feje; de a Beszéd mindeneken keresztül, és Ő maga az Egyház feje; amíg a Szellem mindnyájunkban, és ez az élő víz, amelyet az úr ad azoknak, akik igazán hisznek benne, és szeretik őt, és akik tudják, hogy „egy Atya van, aki mindenekfelett, és mindeneken keresztül, és mindnyájunkban." (Ef. 4:6)

És ezeket a dolgokat János, az úr tanítványa is tanúsítja, amikor így beszél az Evangéliumban: „Kezdetben volt a Beszéd, és a Beszéd Istennel volt, és a Beszéd Isten volt. Ez kezdetben Istennel volt. Minden dolog általa lett, és nélküle semmi sem alkottatott." És azután a Beszédről magáról is szólt: „A világban volt, és a világ általa teremtetett, és a világ nem ismerte őt. Saját dolgaihoz jött, és saját népe nem fogadta. Azonban, mindazok, akik elfogadták őt, ezeknek hatalmat adott, hogy Isten fiaivá váljanak, azoknak, akik hisznek az ő nevében." (Ján. 1.)

És ismét, bemutatva a felosztást (üdvterv) az emberi természetével kapcsolatban, János ezt mondta: „És a Beszéd hústestté alkottatott, és közöttünk lakott."És folytatásként azt mondja: „És láttuk az ő dicsőségét, a dicsősége, mint az Atya egyszülöttjének dicsősége, tele kegyelemmel és igazsággal."

Így világosan megmutatja ezeket a dolgokat azoknak, akik hajlandóak hallani, azoknak, akiknek fülük van, hogy „egy Isten van, az Atya mindenekfelett, és egy az Isten Beszéde, aki mindeneken keresztül", aki által minden alkottatott; és hogy ez a világ hozzá tartozik, és őáltala az Atya akarata szerint alkottatott, és nem angyalok által; sem a hitehagyás, hiány és tudatlanság által; se Prunciusnak valamely ereje által, amit egyesek közülük „az Anyának" is hívnak; sem bármilyen más Atyát nem ismerő világalkotó által.

3. Mert a világ teremtője valójában Isten Beszéde: és ez a mi urunk, aki az utolsó időkben emberré lett, létezett ebben a világban, és aki láthatatlan módon magába foglal minden

teremtett dolgot, és benne rejlik az egész teremtés, hiszen Isten Beszéde mindent irányít és intéz; ezért láthatatlan módon a „sajátjába jött”, és „hústestté lett”, és fára függesztetett, hogy minden dolgot összefoglaljon magában. „És saját tulajdon népe nem fogadta be őt,” ahogy Mózes kijelentette ezt a dolgot a nép között: „És életed szemed előtt lóg, és nem hiszel életednek.” (5Móz. 28:66) Azok tehát, akik nem fogadták be őt, nem kaptak életet.

„De mindazok, akik befogadták őt, hatalmat adott nekik, hogy Isten fiaivá legyenek.” (Ján. 1:12) Mert ezt Ő, akinek hatalma van az Atyától mindenekfelett, hiszen Isten Beszéde, és igazi ember, társalogva a láthatatlan lényekkel az értelem útján teszi, és kijelölve a törvényt, amely megtartható a külső érzékeknek, hogy minden dolog megmaradjon a saját rendjében; és Ő nyilvánvalóan uralkodik a látható dolgokon és az azokhoz tartozó embereken; és igazságos és méltó ítéletet hoz mindenekre; ahogy Dávid is világosan rámutat erre, mondva: „A mi Istenünk nyíltan jön, és nem fog hallgatni.” (Zsolt. 50:2-3) Azután megmutatja az ítéletet is, amely általa jött be, mondván: „Tűz lángol szeme előtt, és erős szélvihar fog körülötte kavarogni. Hívja majd a mennyet felülről, és a földet, hogy megítélje népét.” (Zsolt. 50:4)

XIX. Fejezet (19.)

1. Az úr tehát nyilvánvalóan saját dolgaihoz jött, és fenntartatott azon teremtés által, amelyet Ő hordoz, és összefoglalta azt az engedetlenséget, amely a fával kapcsolatban történt az engedelmességen keresztül [amit maga mutatott meg], amikor a fára akasztották, és [a hatásokat] is, amely ama megtévesztéssel megszüntetett, amely által az a szűz Éva, aki már el volt jegyezve egy férfinak, boldogtalanul eltévedt, – boldognak jelentették be az igazság beszéde által, amely angyal szólt a szűz Máriának, aki szintén egy férfié volt.

Mert ahogyan korábban egy angyal vezette félre szava által, így elmenekült Isten előtt, amikor áthágta szavát; ugyanígy később egy angyali közlés által kapta meg a jó híreket, hogy hordozza (portaret) Istent, engedelmeskedve szavának. És ha az előbbi nem engedelmeskedett Istennek, az utóbbi meggyőzetett, hogy engedelmeskedjen Istennek, hogy a szűz Mária a szűz Évának legyen pártfogója.

És így, amint az emberi nem egy szűz által a halál fogságába esett, ugyanígy a megmentés is egy szűz által jött; a szűzi engedetlenséget a szűzi engedelmesség egyensúlyozta ki. Ugyanígy az első

megalkotott ember bűne az Elsőszülött által nyert kijavítást, és a kígyó eljövetele legyőzetett a galamb ártatlansága által, azok a kötelékek, amelyekkel a halálhoz köttettünk így hirtelen megoldódtak.

2. Az eretnekek mind tanulatlanok és tudatlanok az Isten elrendezésével kapcsolatban, és nem ismerik azon üdvrendet, amely által Ő felvette emberi természetét (inscii ejus quae est secundum hominem dispensationis), amennyiben ahogy az igazságra vakok, valójában saját üdvösségük ellen szólnak. Néhányan közülük a Teremtőn kívül egy másik Atyát is bevezettek; mások, ismételten, azt állítják, hogy a világot és anyagot angyalok teremtették; megint mások [azt állítják], hogy a Horos által messze elkülöníttetett tőle, aki az Atya képviselője-hogy önmagától virágzott ki és magától született.

Aztán ismét mások [azt állítják], hogy az anyag azokban a dolgokban kapott szerepet, amit az Atya magába foglal, ami a hibából és tudatlanságból (van); ismét mások az úrnak az érzékek számára nyilvánvaló eljövetelét vetik meg, mert nem ismerik el megtestesülését; amíg mások figyelmen kívül hagyják, hogy a szűztől született, fenntartják, hogy Józseftől született. És még tovább, egyesek erősítgetik, hogy sem lelkük, sem testük nem kaphat örök életet, hanem csupán a belső ember. Továbbá ez az új ember az, ami bennük a rejtőzködő értelem, és amelyről úgy döntöttek, hogy az egyetlen dolog, amely felemeli őket „a tökéletességre”. Mások [fenntartják], ahogy az első könyvemben mondtam, hogy miközben a lélek meg van mentve, testük nem vesz részt a megmenekülésben, amely Istentől jön; amely [könyvemben] kifejtettem ezeknek a férfiaknak a hipotézisét, és a másodikban rámutattam gyengeségükre és következetlenségükre.

XX. Fejezet (20.)

1. Most hát, mindezek [az eretnekek] sokkal későbbi idejűek, mint azok a felügyelők (püspökök), akiknek az apostolok kötelezték el a gyülekezeteket; mint azt a harmadik könyvemben gondosan bemutattam. Ezekből következik tehát, hogy természetesen ezek a fent említett eretnekek, mivel az igazságra vakok és eltértek a [helyes] úttól, különböző utakon fognak járni; és ezért alaptételeik szerte szét vannak szóródva, és mindenféle megegyezést és összefüggést nélkülöznek.

De az Egyházhoz tartozók útja körülhatárolja az egész világot, mivel rendelkezik az apostoloktól való biztos hagyománnyal, és megadja nekünk, hogy meggyőződjünk, hogy mindenek hite egy és ugyanaz, hiszen mindannyian egyet és ugyanazt vettük az Isten Atyától, és ugyanabban a felosztásában (üdvrendben) hiszünk az Isten fiának megtestesülésével kapcsolatban, és a Szellemnek ugyanazon ajándékáról van tudomásunk, és ugyanazokban a parancsolatokban vagyunk járatosak, és ugyanazon egyházi rend által kapunk védelmet, és az úrnak ugyanazt az eljövetelét, és a teljes embernek ugyanazt a szabadítását várjuk, azaz hogy a lélekét és a testét.

És kétségtelenül az Egyház hirdetése az igaz és meggyőző, amely az üdvösség útjának egy és ugyanazon módját mutatja be az egész világon. Mert őrá (nőnem) bízatott az Isten világossága; és ezért az Isten „bölcsessége", amellyel ő (nőnem) minden embert megment, „kihirdettetett annak kijáratánál; az utcákon hűséigesen hallatja hangját, és a falak tetején van kihirdetve, és folyamatosan beszél a városkapukban" (Péld 1:20-21). Az egyház ugyanis mindenhol hirdeti az igazságot, és ő (nőnem) a hétágú gyertyatartó, amely Krisztus fényét hordozza.

2. Azok tehát, akik elhagyják az Egyház hirdetését, megkérdőjelezik a vének tudását, nem veszik figyelembe, hogy mennyivel többet érő egy vallásos ember, még ha laikus is, mint egy istenkáromló és arcátlan szofista (álbölcselkedő, vagy pénzért „szakértő"). Most hát, ilyen az összes eretnek, és azok, akik azt hiszik, hogy valami többet találtak az igazságon túl, ahogy már az említett dolgokat követik, útjaikat különbözőképpen folytatják, harmonikusan és ostobán, nem tartva meg ugyanazt a véleményt ugyanazon dolgokra vonatkozóan, ahogy a vakok vezetik a világtalanokat, és méltán esnek a tudatlanság árkába, amely útjukba esik, és mindig keresik, de soha nem találják meg az igazságot.

Ezért kell tehát nekünk elkerülnünk hittételeiket (doktrínáikat), és vigyáznunk, nehogy sérülést szerezzünk tőlük; hanem meneküljünk az Egyházba, és felnevelkednünk a keblén, és tápláltatnunk az Úr Írásaival. Mert az Egyház kertként (paradisus) lett ültetve ebbe a világba; ezért az Isten Szelleme így szól: „Szabadon ehettek a kert minden fájáról" (1Móz. 2:16), vagyis, az Úr minden Írásaiból egyél; de nem ehettek felfuvalkodott elmével, se ne érintsetek semmilyen eretnek ellentmondást.

Mert ezek az emberek azt vallják, hogy megvan maguknak a jóról és rosszról való ismeretük; és saját istentelen értelmüket Isten fölé helyezik, aki megalkotta őket. Ezért véleményt alkotnak azokról, amelyek túl vannak a megértés határain.

Ezért mondja az apostol is: „Ne legyetek bölcsebbek annál, ami alkalmas, hogy bölcsek legyetek, hanem megfontolt legyen bölcsességetek” (Róm. 12:3), hogy ne legyünk kelet felé az élet paradicsomától táplálkozva ezen emberek „tudásából” (az a tudás, amely többet tud, mint amit kellene). Ebbe a paradicsomba az úr vezette be azokat, akik az ő hívásának engedelmeskedtek, „Összegyűjt magában mindeneket, amelyek a mennyben és a földön vannak;” (Ef. 1:10) de amely dolgok a mennyben (égben) vannak, azok szellemiek, míg a földön az emberi természetben lévő felosztás (üdvrend) van (secundum hominem est dispositio).

Ezeket a dolgokat tehát Ő (Krisztus) egybefoglalta magában: az embernek a Szellemmel való egyesülése által, és azt okozta, hogy a Szellem az emberben lakjon, ő maga a Szellem fejévé lett téve, és adja a Szellemet, hogy az (a Szellem) az ember feje legyen: mert őáltala látunk, hallunk és beszélünk.

XXI. Fejezet (21.)

1. Ezért hát összefogta művében mindazokat a dolgokat, ami az ellenségünkkel folytatott háború, és összezúzta őt, aki kezdetben fogságba vetett minket Ádámban és a fejére taposott, ahogy te magad is észreveheted a Teremtés (könyvében), hogy Isten azt mondta a kígyónak: „Ellenségeskedést helyezek közéd és az asszony közé, és az ő magja és a te magod közé; Ő figyelve (figyeli) fejed, és te figyeled az ő sarkát”(1Móz. 3:15 – LXX alapján)

Mert abban az időben, ő, akinek asszonytól kellett születnie, [tudniillik] a szűztől, Ádám hasonlatosságára, úgy lett hirdetve, mint aki szemmel tartja a kígyó fejét. Ez az a Mag (utód), amelyről az apostol beszél a Galatákhoz írt levélben: „hogy a munkálkodás törvénye addig lett megalapítva, amíg el nem jön a Mag, akinek az ígéret készült” (Gal. 3:19) Ez a tény még tisztább fényben van bemutatva ugyanabban a Levélben, ahol így szól: „Hanem, amikor az idő teljessége eljött, Isten elküldte az ő fiát, aki az asszonyból származott.” (Gal. 4:4)

Mert valójában az Ellenség nem lett volna igazságosan legyőzve, hacsak nem egy olyan férfi győzi le őt, aki asszonytól [született]. Mert egy asszony által történt (az is), hogy uralmat vett az ember felett kezdetben, az ember ellenfeleként fölé helyezve magát. És ezért az úr is az ember fiának nyilvánítja magát, magábafoglalva azt az eredeti férfit, akiből az asszony lett

megformálva (ex quo ea quae secundum mulierem est plasmatio facta est), annak érdekében, hogy mint ahogy fajunk a halálba zuhant a legyőzött ember által, ugyanígy újra felemelkedhessünk az életre a győzedelmes egy által; és ahogy az ember által a halál megkapta a [győzelmi] pálmát velünk szemben, éppen úgy az ember által megkaphassuk a pálmát a halállal szemben.

2. Először is, az úr nem foglalta volna össze önmagában az ősi és kezdeti ellenségeskedést a kígyóval szemben, beteljesítve a Teremtő (Demiurgi) ígéretét, és végrehajtva az Ő parancsát, ha egy másik Atyától jött volna. De mivel Ő (az Isten) egy és ugyanaz, aki formált minket a kezdetben, és végül elküldte fiát, az úr végrehajtotta az Ő parancsát, (azáltal) hogy asszonytól lett, másodsorban az ellenségünket elpusztítva, és az Isten hasonlósága után tökéletesítve az embert.

És ezért ő nem más eszközökkel és más forrásból zavarta össze őt, mintsem a Törvény szavaiból, és felhasználta az Atya parancsolatait, mint segítséget, hogy megsemmisítse és összezavarja az elpártoló (hitehagyott) angyalt. Negyven napon át böjtölt, mint Mózes és Illés, azután megéhezett; először is, hogy észrevehessük, hogy valóságos és létező ember – mert az ember jellemzője, hogy éhezik, amikor böjtöl; másodsorban, hogy ellenfelének lehetősége legyen megtámadni őt.

Mert, ahogy kezdetben az étel révén esett meg, hogy [az ellenség] meggyőzte az embert, habár nem szenvedett az éhségtől, hogy áthágja Isten parancsolatait, ugyanígy a vég idején nem sikerült meggyőzni őt, aki éhes volt, hogy ne maradjon meg az Istentől eredő eledelnél. Mert amikor csábította őt, ezt mondta: „Ha Isten Fia vagy, parancsold meg ezeknek a köveknek, hogy kenyerekké váljanak.” (Mát. 4:3) De az úr a Törvény parancsolatából utasította vissza őt, mondván: „Meg van írva, az ember nem csupán kenyérrel él.” (Mát. 4:4; 5Móz. 8:3) Ami [az ellenség] ezen szavait illeti: „Ha Isten Fia vagy” [az úr] nem tett megjegyzést; hanem elismerve emberi mivoltát, zavarba ejtette ellenségét, és első támadásának erejét az Atyja szavának eszközével tette semmissé.

Az ember romlása tehát, amely a paradicsomban történt mindkét [ősszüleinkkel], amikor ettek, semmissé tétetett az úr ételben való hiánya által ezen a világon. De ő, aki legyőzetett a törvény által, ismét arra törekedett, hogy a törvény parancsolatát idézve intézzen támadást.

Mert felvitte őt a templom legmagasabb csúcsára, és mondta neki: „Ha te vagy az Isten fia, vesd alá magadat. Mert meg van írva: Neked adja Isten az angyalait, hogy vigyázzanak rád, és kezeikben hordoznak téged, nehogy véletlenül beüsd lábadat a kőbe;” (Mát. 4:6; Zsolt. 91:11-12) így az Írás öltözéke alá rejtette hazugságát, ahogy minden eretnek is teszi.

Mert az valóban írva van, tudniillik „Neked adja Isten az angyalait, hogy vigyázzanak rád;” de „ezért hát vesd alá magad” ezt sehol nem mondja az Írás hivatkozván rá: ezt a fajta rábeszélést a gonosz saját magából hozta elő. Az úr tehát a törvényből cáfolta meg őt, amikor ezt mondta: „Ismét meg van írva, Ne tedd próbára az Urat, Istenedet;” (Mt 4:7; 5Móz. 6:16) a törvény által tartalmazott szó által mutatta meg, hogy mi illik az emberhez, hogy nem szabad kísértenie Istent; és saját maga szempontjából is, hiszen ember formájában jelent meg, [kijelentve] hogy ő sem kísértheti az Urat, Istenét.

Az értelem felfuvalkodottságát tehát, amely a kígyóban volt, semmissé tette az alázatosság, amely megtalálható volt az ember [Krisztusban], és így már kétszer lett legyőzve az Írásból a Gonosz, amikor le lett leplezve, mint aki az Isten parancsával ellentétes tanácsot ad, és saját gondolkodásmódja által is bebizonyosodott, hogy az Isten ellensége.

Azután, miután a jelek szerint legyőzetett, és azután, ahogy volt, összpontosította erejét, a hamisságra támaszkodva minden rendelkezésére álló hatalmával harmadszorra „megmutatta neki a világ minden királyságát és azok dicsőségét”, mondván, ahogy Lukács közli: „Mindezeket neked adom, mert nekem adattak; és annak adom, akinek akarom – ha leborulsz és imádsz engem.”

Az úr ekkor bemutatkozott neki saját valódi jellemében, mondva: „Távozz, Sátán! Mert meg van írva: az Urat, Istenedet imádd, és egyedül neki szolgálj!” (Mát. 4:8-10; Lk 4:6-7; 5Móz. 6:13), egyaránt leleplezve a név által őt, és megmutatta [ugyanakkor], hogy ki is valójában. Mert a héber „Sátán” szó lázadót jelent. És így harmadszor is legyőzte őt, és végleg elkergette, mint akit a törvényből kényszerített meghódolásra; és ezzel megszűntette az Isten parancsolatának áthágását is, amely Ádámmal megesett, a törvény tanításának eszköze által, amelyet az ember fia megtartott, aki nem hágta át az Isten parancsolatát.

3. Ki tehát ez az Úr Isten, akiről Krisztus tanúskodott, akit senki ne kísértsen, akit mindenkinek imádni és egyedül szolgálni kell? Minden kétséget kizáróan az az Isten, aki a Törvényt is adta. Mert ezeket a dolgokat a törvény mondta előre, és a törvény szavai (sententiam) által mutatta meg az úr, hogy a törvény valóban kijelenti az Isten beszédét az Atyától; és az Isten elpártoló angyalát is megsemmisíti annak hangja, leleplezve az ő valódi színeit (mivoltát), és Isten parancsolatát megőrizve győzte le őt az ember fia.

Mert ahogy kezdetben elcsábította az embert, hogy áthágja Teremtője törvényét, és ezáltal hatalma alá gyűrte; márpedig hatalma az áthágásban és a lázadásban áll, és ezekkel kötötte az embert [magához]; így másrészről szükséges volt, hogy az emberen keresztül ő maga, amikor legyőzetett, ugyanazokkal a láncokkal legyen megkötve, amelyekkel megkötözte az embert, azért hogy az ember szabad legyen, visszatérhessen Urához, otthagyva őt (Sátánt) azokban a kötelékekben, amelyek által önmaga is megbilincseltetett, vagyis a bűnben.

Mert amikor a Sátán megkötöztetett, az ember megszabadult; hiszen „senki nem mehet be az erős ember házába és prédálhatja el javait, hacsak nem először megkötözi az erős embert" (Mát. 12:29; Mk. 3:27) Ezért hát az úr leleplezte őt, mint aki az Isten beszédével ellentétes dolgokat mond, aki mindeneket alkotott, és a parancsolat eszköze által igázta le őt. Most hát a törvény az Isten parancsolata. Az Ember igazolta róla, hogy szökevény és a törvény áthágója, és Istentől elpártoló.

Miután [az Ember megtette ezt] a Beszéd erősen megkötözte őt, mintegy Sajátjától való szökevényt, és javait zsákmányul ejtette – azaz azokat az embereket, akiket ő tartott fogságban, és akiket jogtalanul használt saját céljaira. És valóban igazságosan vetette fogságba azt, aki igazságtalanul vetett embereket fogságba; míg az ember, aki fogságba került korábban, megszabadíttatott birtokosának markolásából, az Isten Atya kegyelmének lágysága szerint, aki szánalomra indult saját kézmunkáján, és megadta neki a megváltást, és helyreállította a Beszéde eszközével, – vagyis a Krisztus által – azért, hogy az ember valódi bizonyíték által tanulhassa meg, hogy a romolhatatlanságot nem magától kapta, hanem Isten ingyenes ajándékaként.

XXII. Fejezet (22.)

1. Tehát az úr világosan megmutatta, hogy az volt az igazi Úr és az egy Isten, aki a törvényt létesítette; mert Ő, akit a törvény Istennek nyilatkoztatott ki, ugyanazt Krisztus, mint Atyát mutatta be, akit Krisztus tanítványainak is szükséges egyedül szolgálni. Valamint a törvény kijelentéseinek eszközei által zavart keltett ellenségünkön; és a Törvény arra vezérel minket, hogy Istent, a Teremtőt (Demiurgum) imádjuk, és egyedül neki szolgáljunk.

Mivel ez a helyzet, nem szabad egy másik Atyát keresnünk kívüle, vagy fölötte, mert „egy Isten van, aki megigazítja a körülmetéltet hit által, és a körülmetéletlent a hiten keresztül" (Róm. 3:30). Mert ha lenne más tökéletes Atya fölötte, akkor (Krisztus) semmiképpen nem tudta volna Sátánt megbuktatni az Ő szavai és parancsolatai által. Mert egy tudatlanságot nem lehet elhárítani egy másik tudatlanság által, vagy több, mint egy hiányt egy másik hiány által.

Ha tehát a törvény hibából és tudatlanságból következik, akkor az azt tartalmazó kijelentések hogyan tudták a gonosz tudatlanságát semmivé tenni, és legyőzni az erős embert? Mert egy erős embert nem győzhet le egy gyengébb, vagy vele egyenrangú, hanem valaki, aki nagyobb hatalom birtokában van. Hanem az Isten Beszéde fölötte van mindeneknek, ő, aki hangosan kihirdeti a törvényben: „Halld, Ó Izrael, az Úr a te Istened egy Isten!" és „Szeresd az Urat, Istenedet teljes szívedből" és „Őt imádd, és egyedül neki szolgálj!" (5Móz. 6:4-5.13).

Egyrészt az Evangéliumban, amikor ezekkel a kifejezésekkel számol le a lázadással, másrészt legyőzte az erős embert az Atya hangja által, és elismerte a törvény parancsát, hogy kifejezze saját érzéseit, amikor ezt mondja: „Ne tedd próbára az Urat, Istenedet!" Mert semmi mással nem zavarta össze az ellenséget, hanem saját Atyjáé által, és így az erős embert legyőzte.

És az Ő parancsolatai által tanította meg, hogy mi, akiket fel kellett szabadítani, amikor éhezünk, azt az ételt vegyük el, amely az Istentől adatott; és hogy, amikor minden kegyelem magas pozíciójába helyezett [amelyet elfogadhatunk], akkor sem igazságos cselekedeteinkben nem szabad bizakodnunk, vagy amikor a szolgálat kiváló ajándékaival ékesít, semmi esetre se emelkedjünk fel büszkeséggel, se nem szabad az Istent próbára tennünk, hanem mindenben alázatosnak kell lenni és álljon kezünk ügyébe [ez a mondás], „Ne tedd próbára az Urat, Istenedet!"

Amint az apostol is tanította, mondván: „Ne figyeljetek a magas dolgokra, hanem az alacsonyan

levő dolgokhoz igazodjatok” (Róm. 12:16), hogy sem a gazdagsággal nem szabad csapdába esnünk, sem a világ dicsőségével, se a jelenlegi elképzeléseinkkel, hanem tudnunk kell, hogy szükséges „imádni az Urat, Istenedet és csak Neki szolgálni” és vigyázzunk arra, aki hamisan ígérte azokat, amelyek nem a sajátjai, amikor ezt mondta: „Mindezeket neked fogom adni, ha leborulsz, imádsz engem.” Mert ő maga vallja be, hogy imádni őt, és akaratát cselekedni annyi, mint Isten dicsőségéből kiesni.

És miféle más kellemes vagy jó dologban részesülhetne az ember, aki kiesett? Vagy mi mást remélhet vagy várhat, hacsak nem a halált? Mert aki elesett, ahhoz legközelebbi szomszédként a halál van. Ebből tehát az is következik, hogy ő (Sátán) nem fogja teljesíteni, amit megígért.

Mert hogyan biztosíthatna (bármit) annak, aki elesett? Ráadásul, mivel Isten uralkodik az emberek felett és őrajta is, és a mi Atyánk akarata nélkül, aki a mennyben van, még egy verebecske sem eshet le a földre, ebből az következik, hogy az ő kijelentése: „Mindezeket a dolgokat átadták nekem, és akinek akarom, annak adom” az ő felfuvalkodott büszkeségéből fakadnak.

Mert a teremtés nem esik hatalmába, mivel valójában ő maga is csupán egy a teremtett dolgok közül. És nem adhatja az emberek feletti hatalmat embernek; hanem egyaránt minden dolog és minden emberi kapcsolat az Isten, az Atya elrendezése szerint van. Emellett az úr kijelenti, hogy „a Rágalmazó hazug kezdettől fogva, és az igazság nincs benne” (Ján. 8:44) Ha pedig hazug és igazság nincs benne, akkor bizonyára nem mondott igazat, hanem hazudott, amikor azt mondta: „Mert mindezeket a dolgokat átadták nekem, és akinek akarom, annak adom.”

XXIII. Fejezet (23.)

1. Valóban már hozzászokott ahhoz, hogy hazudjon Isten ellen, azért, hogy ez embereket tévútra vezesse. Mert kezdetben, amikor Isten az embernek különféle dolgokat adott eledelként, miközben megparancsolta neki, hogy csak egy fáról ne egyen, ahogy az Írás mondja, hogy Isten mondta Ádámnak: „Minden fáról, amely a kertben van, ehetsz; de a jó és gonosz tudásának fájáról nem szabad enned: mert amely napon enni fogsz, halállal halsz meg;” (1Móz 2:16-17) ő akkor hazudva az Úr ellen, próbára tette az embert, mint ahogy az Írás mondja, hogy

a kígyó mondta az asszonynak: „Valóban ezt mondta az Isten: A kert egyetlen fájáról sem ehettek?” (1Móz. 3:1)

És amikor ő (az asszony) felfedte a hamisságot és egyszerűen elmondta a parancsolatot, ahogy Ő mondta: „Minden fáról, amely a kertben van, ehetsz; de arról ami a kert közepén van, az Isten azt mondta: nem szabad enned, ne is illesd, hogy meg ne halj” amikor [így] az Isten parancsolatát meghallotta az asszonytól a ravaszságát hozta játékba, végül becsapta őt a hazugság által, mondván: „Nem fogtok halállal meghalni; mert tudja Isten, hogy azon a napon, mikor esztek megnyílnak majd szemeitek, és istenek lesztek, ismervén a jót és a rosszat”

Először is, akkor, az Isten kertjében vitatkozott Istenről, mintha Isten nem lenne ott, mert semmibe vette Isten nagyságát; és miután másodsorban meghallotta az asszonytól, hogy Isten azt mondta, hogy meg kell halniuk, ha megízlelik a már említett fát, megnyitva száját megszólaltatta a harmadik hazugságot: „Nem fogtok halállal meghalni.”

De hogy Isten igaz, és a kígyó a hazug, azt az eredmény bizonyítja, (ugyanis) a halál részére átadattak azok, akik ettek. Mert a gyümölccsel együtt a halál hatalma alá is estek, mert engedetlenségben ettek; és az Isten iránti engedetlenség maga után vonja a halált. Ezért, mivel a halál adósaivá lettek, attól [a pillanattól] annak keze alá adattak.

2. Így azon a napon, amelyen ettek, ugyanazon meg is haltak, és a halál adósai lettek, mivel a teremtés egy napja volt ez. Mert így mondja: „És lett este, és lett reggel. Egy nap.” (1Móz. 1:5) – Ugyanazon a napon, amelyen ettek, azon meg is haltak.

Hanem a napok ciklusa és periódusa szerint, miután az egyik napot elsőnek, a másikat másodiknak, a harmadikat harmadiknak nevezzük, ha valaki szorgalmasan meg akarja tudakolni, hogy a hét napjai közül melyiken történt, hogy Ádám meghalt, meg fogja találni az Úr felosztási rendje (üdvrend) vizsgálata által.

Mert azáltal, hogy összefoglalta önmagában az egész emberi fajt a kezdettől a végig, a halált is összefoglalta magában. Ebből világosan látható, hogy az úr azon a napon szenvedte el a halált az ő Atyjának való engedelmességben, amelyen Ádám meghalt, mivel ő engedetlenkedett

Istennek. Nos hát, ugyanazon a napon halt meg, amelyen ő evett.

Mert az Isten azt mondta: „Azon a napon, amelyen ebből eszel, halállal fogsz meghalni.” Az úr ezért tehát összefoglalva magában ezt a napot, azon a napon ment keresztül a szenvedésén, ami megelőzi a Sabbatot, amely a teremtés hatodik napja, amelyen az ember teremtetett; így megadta neki a második teremtést az Ő szenvedése eszközeivel, amely az a teremtés, ami nélkülözi a halált.

És vannak olyanok is, akik Ádám halálát az ezredik évre vonatkoztatják; mivel „Az Úr egy napja, mint ezer év” (2Pét. 3:8; Zsolt 90:4) de nem lépte túl az ezer évet, hanem azon belül halt meg, így hordozta bűnének büntetését.

Akár az engedetlenség miatt, mely halálukat okozta; vagy [arra tekintünk], hogy ennek következtében átadattak halálra, és annak adósai lettek; vagy [arra a tényre vonatkoztatjuk], hogy egy és ugyanazon a napon, amelyen ettek, meg is haltak (mert az a teremtés egy napja volt);

vagy azt [az álláspontot tekintjük], hogy a napok ezen ciklusára nézve, ugyanazon a napon haltak meg, amelyen ettek, vagyis az előkészület napján, amelyet „bűntelen vacsorának” neveznek, amely az ünnep hatodik napja, amelyet az Úr is bemutatott, amikor szenvedett ezen a napon;

vagy [úgy gondolkodunk], hogy ő (Ádám) nem lépte túl az ezer évet, hanem meghalt annak határain belül, – ebből következik, hogy mindezek jelzik, hogy Isten valóban igaz. Mert mindazok, akik megízlelték a fát, meghaltak; és a kígyó hazugnak és gyilkosnak bizonyult, mint ahogy az úr mondja róla: „Mert kezdettől fogva gyilkos, és igazság nincs benne.”

XXIV. Fejezet (24.)

1. Ahogy tehát a Gonosz kezdetben hazudott, ugyanúgy a végidőben is, amikor ezt mondta: „Mindezek átadattak nekem, és annak adom, akinek akarom” Mert nem ő volt az, aki kijelölte e

világ királyságait, hanem Isten; mert „a király szíve Isten kezében van” (Példd. 21:1) És a Beszéd Salamon által is azt mondja: „Általam uralkodnak a királyok, és a fejedelmek igazságosan kormányoznak. Általam a fővezérek felemelkednek, és általam a királyok uralják a földet.” (Példd. 8:15-16 – LXX alapján idéz)

Pál apostol ugyanerről a témáról mondja: „Hanem legyetek alattvalói minden magasabb hatalmaknak; mert nincs hatalom, hanem csak Istentől: most amelyek vannak, Istentől vannak elrendelve.” (Róm. 13:1) És ismét megemlíti ezeket, mondva: „Mert nem hiába viseli a kardot; mert Isten szolgája, és a bosszú haragja annak, aki gonoszt cselekszik.”

Most tehát, amikor ezeket a szavakat mondta, nem angyali hatalmakra, sem láthatatlan uralkodókra – ahogy némelyek vakmerően fejtegetik – hanem azokról a tényleges emberi hatalmakról, [megmutatva, amikor] azt mondja: „Mert ezért fizettek adót is: mert ők Isten szolgái, éppen ezek miatt végeznek szolgálatot.” (Róm. 13:6)

Ezt pedig az úr is megerősítette, amikor nem azt tette, amivel megkísértetett a gonosz által; hanem útmutatást adott, hogy az adót be kell fizetni az adószedőnek magáért és Péterért (Mát. 17:,27); mert „ők Isten szolgái, ebben a dologban végeznek szolgálatot.”

2. Mert az ember, az Istentől való eltávozásával, az őrjöngés elbukásával odáig jutott, mintha még testvére is az ellensége lenne, és félelem nélkül foglalkozott mindenféle nyughatatlansággal, gyilkossággal, és kapzsisággal. Isten rájuk helyezte tehát az emberektől való félelmet, mivel nem ismerték az Isten félelmét. Legyenek hát leigázva az emberi hatóságnak, és törvényeikkel tartsák kordában őket, hogy az igazságosság bizonyos fokáig eljuthassanak, és kölcsönös türelmet gyakoroljanak a kardtól való félelem miatt, amelynek látványa előttük lebeg, ahogy az apostol mondja: „Mert nem hiába viseli a kardot; mert Isten szolgája, és a bosszú haragja annak, aki gonoszt cselekszik.”

És ezért is, az elöljárók maguk számára a törvényeket mintegy az igazságosság ruháját viselik, amikor törvényesen és igazságos módon járnak el, ezen magatartásukért nem lesznek számonkérve, sem nem lesznek büntethetőek. Azonban bármit, amit tesznek az igazság felforgatására, méltánytalanul, durván, törvénytelenül, és zsarnoki módon, ezekben el is fognak pusztulni; mert Isten igazságos ítélete mindenkit egyformán elér, és semmiképpen nem hiányos.

A földi uralmat tehát Isten jelölte ki a nemzetek javára, és nem a gonosz, aki soha nem nyugszik, sőt mi több, aki nem szereti látni még azokat a nemzeteket se, akik békés módon kormányozzák magukat, hogy így az emberi uralom félelme alatt az emberek ne falják fel egymást, mint a halak; hanem, hogy a törvénynek intézményeinek eszközeivel elnyomva tarthassák a mértéktelen gonoszságot a nemzetek között. És ebből a szempontból vegyük tehát figyelembe, hogy ők, akik adót követelnek tőlünk „Isten szolgái, akik ebből a célból szolgálnak."

3. Amint tehát „a hatalmak, amelyek vannak, Isten által vannak rendelve", nyilvánvaló, hogy a gonosz hazudott, amikor azt mondta: „Mindezek átadattak nekem, és annak adom, akinek akarom" Mert ugyanannak a Létezőnek a törvénye szerint, aki a létezésbe hívja az embereket, a királyok is kijelöltetnek, elfogadva azokat az embereket, akik abban az időben helyeztetnek kormányuk alá.

Némelyek ezek közül az [uralkodók] közül helyreigazításra, alattvalóik javára, és az igazságosság megőrzésére adattak; de mások, a félelem, büntetés és rendreutasítás céljából: mások, amely alattvalók erre rászolgálnak, a megtévesztés, a szégyen és a gőg miatt; mivel az Isten igazságos ítélete, ahogy már megjegyeztem, mindenkit egyformán utolér.

A Gonosz azonban, mivel elpártoló (eltávozó) angyal, csak arra képes haladni, ahogy kezdetben is tett, [tudniillik], hogy rászedje, és téves irányba vigye az emberi értelmet, távolra az Isten parancsolataitól, és fokozatosan sötétítse el azoknak szívét, akiknek törekedni kellene, hogy szolgáljanak, hogy Isten igazságát elfelejtsék, de magukat imádják, mint Istent.

4. Mintha valaki elpártoló lenne és ellenséges módon elragadta volna egy másik ember területét, zaklatnia kellene annak lakosait, azért, hogy a király dicsőségét magának követelhesse azok között, akik tudatlanok ezzel az elpártolással és rablással kapcsolatban. Hasonlóképpen van a gonosszal is, aki egy volt azok közül az angyalok közül, akik a levegő szelleme fölé helyeztettek, ahogy Pál apostol kijelentette az Efézusiaknak írott levelében (Ef. 2:2), irigygyé vált az emberre nézve (Bölcs. 2:24), az isteni törvénytől elpártolóvá: mert az irigység Istentől idegen dolog.

És ahogy az ember által felfedetett elpártolása, és az ember döntéseinek vizsgáló [eszközévé]

vált (et examinatio sententiae ejus, homo factus est), nagyobb és nagyobb eltökéltséggel helyezte szembe magát ezzel, az emberrel való ellenkezésben, irigyelve életét és be kívánta vonni őt saját elpártoló hatalmába.

Az Isten Beszéde azonban, minden dolog megalkotója, legyőzte őt az emberi természet eszközeivel, és kimutatta róla, hogy elpártoló, ezzel ellentétben az ember hatalma alá helyezte őt. Mert így szól: „Íme, hatalmat adok, hogy kígyókon és skorpiókon tapossatok, és az Ellenség minden erején." (Luk. 10:19) Mint ahogy megszerezte az uralmat az emberen az elpártolás által, ugyanígy ismét az ő elpártolása megfoszthassa őt hatalmától emberi eszközök által, visszafordítva (az embert) újra az Istenhez.

XXV. Fejezet (25.)

1. És nemcsak a már említett körülmények, hanem az Antikrisztus idejében bekövetkező események is azt mutatják, hogy elpártoló és rabló, sóvárog, hogy imádva legyen, mint Isten; és noha egyszerű szolga, királyként óhajtja kinyilvánítani magát.

Mert ő (az Antikrisztus) a Gonosz minden hatalmával fel lesz ruházva mikor eljön, nem mint egy igazságos király, sem mint egy törvényes király, azaz mint valaki, aki Istennek van alávetve, hanem mint egy istentelen, igazságtalan és törvénytelen valaki; mint egy elpártoló (aposztata, hitehagyó), igazságtalan és gyilkos; mint rabló, aki összefoglal magában minden sátáni elpártolást, és aki félreteszi a bálványokat azért, hogy meggyőzze az embereket, hogy ő maga Isten, felemelve magát, mint egyedüli bálvány, mivel magában hordozza a többi bálvány különféle tévedését.

Ezért van, hogy azok, akik most a Gonoszt imádják sokféle utálatosságok által, őt magát egyetlen bálvány által imádhassák, amiről az apostol így beszélt a Tesszalonikaiakhoz írt második levelében: „Ha nem előbb eljön az elszakadás és a bűn embere meg fog nyilvánulni, a pusztítás fia, aki szembe és fölé helyezi magát mindannak, amit Istennek hívnak vagy amit imádnak; úgy annyira, hogy beül Isten szentélyébe, bizonyítva magát, mintha Isten volna." (2Tessz. 2:3-4)

Az apostol ezért világosan rámutat az ő elpártolására, és hogy felemelkedik mindazok fölé, amelyet istennek neveznek, vagy imádják – vagyis minden bálvány fölé – mert ezek azok, valóban, amelyeket az emberek így neveznek, de [igazából] nem Istenek; és hogy arra törekszik majd, hogy zsarnoki módon nyilvánítsa magát Istennek.

2. Ráadásul ő (az apostol) is rámutatott arra, amit már sokféleképpen megmutattam, hogy a Templom Jeruzsálemben az igaz Isten utasításának megfelelően készült. Mert az apostol maga saját beszédében határozottan Isten templomának nevezte azt.

Korábban megmutattam a harmadik könyvben, hogy senki sem mondatott Istennek az apostol által, amikor maguk közt beszélnek, kivéve Őt, aki az igaz Isten, a mi Urunk Atyja, akinek utasítására a Templom Jeruzsálemben felépíttetett azzal a céllal, amelyet már említettem; amelyik templomba az ellenség be fog ülni, és törekedni fog magát Krisztusnak mutatni, ahogy az úr ezt is kijelenti: „De amikor látni fogjátok a pusztító utálatot – amelyről beszélt Dániel a próféta -, állni a szent helyen (aki olvassa, értse meg), akkor azok akik Júdeában lesznek fussanak a hegyekbe; és aki a háztetőn van, ne szálljon alá, hogy valamit is kivigyen házából: mert akkor nagy nyomorúság lesz, amilyen még nem volt a világ kezdete óta mostanáig, sem nem lesz.” (Mát. 24:15-17.21)

3. Dániel is várakozással tekintett az utolsó királyság végére, vagyis a tíz utolsó királyra, akik között ezen emberek királysága fel lesz osztva, és akik fölé a veszedelem fia eljön. Kijelenti, hogy tíz szarv nő ki a fenevadból, és hogy egy másik kis szarv kel fel közöttük és hogy három az előbbiek közül gyökerestül kitépetik annak színe elől. Így mondja: „és íme, szemek voltak ebben a szarvban, mint ember szemei, és nagy dolgokat beszélő száj, és megjelenése sokkal erőteljesebb volt, mint társaié. Láttam, és ez a Szarv háborút viselt a szentek ellen, és érvényesült velük szemben, amíg az Őskorú eljött és átadta az ítéletet a Magasságos Isten szentjeinek, és az idő eljött és a szentek elnyerték a királyságot.” (Dán. 7:7-8.20-22)

Továbbá a látomás értelmezésében ezt mondják neki: „A negyedik vadállat negyedik királyság lesz a földön, amely minden más királyságot felülmúl, és felfalja az egész földet, és megtapossa és darabokra vágja. És ennek tíz szarva tíz király, amely felemelkedik; és utánuk felemelkedik egy másik, aki felülmúlja a gonosz tettekben mindazokat, amelyek előtte voltak, és három királyt buktat meg; és a Magasságos Isten ellen szól, és meggyötri a Magasságos Isten szentjeit, és szándéka lesz megváltoztatni az időket és a törvényeket; és [mindenek] a kezébe adatnak, idők ideéig és fél időig.” (Dán 7:23-25) vagyis három évig és hat hónapig, amely idő alatt, amikor

eljön, uralni fogja a földet. Akiről Pál apostol is ismét beszél a Tesszalonikaiakhoz írott második Levelében, és egyidejűleg kihirdeti az ő megjelenésének okát is, így szólva:

„Akkor megnyilvánul ama gonosz, akit az úr Jahósua megöl szájának leheletével, és elpusztít eljövetele megjelenése által; akinek eljövetele [tudniillik ama gonoszé] Sátán munkája következtében minden hatalomban, jelekben, és a hazugság előjeleiben, és a gonoszság minden becsapásával azok számára, akik elpusztulnak; mert nem fogadták be az igazság szeretetét, hogy megmenekülhessenek. És ezért Isten elküldi rájuk a tévedés munkáját, hogy higgyenek a hazugságban; hogy mindazokat megítélhessék, akik nem hittek az igazságban, hanem hozzájárultak a gonoszsághoz." (2Tessz. 2:8-12)

4. Az úr is beszélt, mint elkövetkezőkről azoknak, akik nem hittek benne: „Én Atyám nevében jöttem, és nem fogadtatok be engem: amikor más fog jönni saját nevében, őt be fogjátok fogadni." (Ján. 5:43) – az Antikrisztust hívta ezzel „más"-nak, mert idegen az Úrtól. Ez az igazságtalan bíró is, akit az úr említett, mint „aki nem félt Istent, sem emberrel nem törődött" (Luk. 18:2-6) akihez az özvegyasszony menekült az ő Isten feledésében, – azaz a földi Jeruzsálem – hogy álljon bosszút ellenségén. Amit meg is tesz majd királysága idején: áthelyezi majd királyságát ebbe [a városba], és Isten templomába fog ülni, tévedésbe viszi azokat, akik imádják őt, mintha Krisztus volna. Ebből az okból szólt ismét így Dániel: „És ő elhagyja a szent helyet; és bűn került az áldozat helyébe, és az igazságosság elvétetett a földön, és tevékeny volt és szerencsésen haladt." (Dán. 8:11-12 – LXX alapján)

És amikor Gábriel angyal megmagyarázza ezt a látomást, megállapítást tesz erről a személyről: „És királyságuknak vége felé a legkegyetlenebb orcájú király fog felemelkedni, oly valaki, aki megérti a [sötét] talányokat, és rendkívül erős, telve csodákkal; és megront, irányít, befolyásol (faciet), és erős embereket levet, a szent népet ugyancsak; igája mintegy koszorú lesz [nyaka körül]; becsapás lesz kezében, és felfuvalkodik szívében: csalás által sokak megsemmisülésére lesz, és sokakat a pusztulásba vezet, összezúzva őket kezében, mint a tojásokat." (Dán 8:23-25 – LXX alapján)

És azután rámutatott arra az időtartamra, amikor a zsarnoksága tart, mialatt a szenteknek el kell majd futniuk, azoknak, akik tiszta áldozatot ajánlanak fel Istennek: „És a hét közepén", mondja, „az étel és italáldozat elvétetik majd, és a pusztító utálat [bevitetik majd] a templomba: még azon idő befejeződéséig a pusztítás teljes lesz." (Dán. 9:27) Most hát, három év és hat hónap

egy fél (év)hetet alkot.

5. Mindezekből a részekből nyilvánvalóvá váltak számunkra, nem csupán az elpártolásra vonatkozók, és annak [tettei], aki magában összpontosít minden sátáni tévelygést, hanem az is, hogy egy és ugyanaz az Isten Atya, aki a próféták által kinyilatkoztatott, a Krisztus által pedig nyilvánvalóvá lett. Mert ha az, amit Dániel prófétált a végre vonatkozóan (mondott) megerősíttetett az úr által, amikor azt mondta: „Mikor látni fogjátok a pusztító utálatosságot, amely Dániel próféta által mondatott." Mát. 24:15 (és Gábriel angyal átadta a látomások értelmezését Dánielnek, és ő a Teremtő (Demiurgi) arkangyala, aki Mária számára is hirdette Krisztus látható létrejöttét és megtestesülését), akkor egy és ugyanaz az Isten még nyilvánvalóbban megmutatta, aki elküldte a prófétákat, és ígéretet tett Fiának, és elhívott az Ő megismerésére.

XXVI. Fejezet (26.)

1. Még világosabban Jánosnál az Apokalipszisben (Jelenések), kijelentette az úr a tanítványainak, mi lesz az utolsó időkben, és a tíz királyra vonatkozóan, akik akkor felkelnek, akik között a birodalom, amely most uralja [a földet] fel lesz osztva. Azt tanítja nekünk, hogy a tíz szarv az lesz, amelyet Dániel látott, elmondva nekünk, hogy így mondták neki: „És a tíz szarv, amelyet láttál tíz király, akik még nem kaptak királyságot, de megkapják a hatalmat, mint királyok egy órára a vadállattal. Ezeknek egy a gondolatuk, és erejüket és hatalmukat a vadállatnak adják. Ezek harcolni fognak a Bárannyal, és a Bárány legyőzi őket, mert uraknak ura és királyoknak királya." (Jel. 17:12-14)

Nyilvánvaló tehát, hogy ezen [hatalmasságok] közül, ő, aki eljön hármat meg fog ölni, és a megmaradtak alávetik magukat hatalmának, és ő maga a nyolcadik közöttük. És pusztává teszik Babilont és felégetik őt tűzzel, és királyságukat a vadállatnak adják, és megfutamítják az Egyházat. Ezek után el fognak pusztulni a mi urunk eljövetele által. Merthogy, a királyságnak megosztottnak kell lennie, és így jönnie el romlásának, azt az úr így hirdette, amikor ezt mondta: „Minden királyság, amely magával megosztott elpusztul, és minden város, vagy ház, amely magával megosztott nem fog megállni." (Mát. 12:25)

Szükséges tehát, hogy a királyság, a város, és a ház tíz részre legyen osztva; és ezért ő már előre

jelezte az eloszlást és megosztottságot [amelyre sor kerül]. Dániel is különösképpen mondja, hogy a negyedik királyság vége a Nabukodonozor által látott állókép tíz lábujjából fog fennállni, amelyre egy kő jön kéz érintése nélkül (azaz emberi cselekedet nélkül); és ahogy ő maga is mondja: „A lába csakugyan, egyrészt vasból, másrészt agyagból, amíg a kő kéz érintése nélkül rá nem esett és a vas és agyag lábra rávert, és darabokra törte azt véglegesen." (Dán. 2:33-34)

Ezt követően az értelmezésben ezt mondja: „És ahogy láttad a lábakat és lábujjakat, részben agyagból, és részben vasból, a királyság megosztott lesz, és benne lesz a vas gyökere, ahogy láttad a vasat összeverve a kiégetett agyaggal. És a lábujjak valóban egyrészt vasból, de másrészt agyagból voltak."

A tíz lábujj tehát a tíz király, akik között felosztják a királyságot, akik közül némelyik valóban erős lesz és hatékony, vagy energikus; mások pedig lomhák és haszontalanok lesznek, és nem lesz köztük egyetértés; ahogy Dániel is mondja: „A királyság egy része erős lesz, és némely részben törékeny lesz. Ahogy látod a vasat a kiégetett agyaggal keverten, így keveredés lesz az emberi fajták között, de nem lesz összetapadása (kohézió) egyik a másikkal, éppúgy ahogy a vasat nem lehet ráhegeszteni a fazekas árura."

És amikor a végére ér, ezt mondja: „Azoknak a királyoknak a napjaiban a menny Istene felemeli a királyságot, amely soha nem hanyatlik le, és az Ő királysága nem száll más népekre. Darabokra töri és összezúzza az összes királyságot, és maga pedig felemelkedik örökre. Ahogy láttad, hogy a kő kéz érintése nélkül a hegyről kivágatott és darabokra törte a kiégetett agyagot, vasat, rezet, ezüstöt és aranyat, Isten megmutatta a királynak, hogy mi fog történni ezek után; és az álom igaz, és a magyarázat megbízható." (Dán. 2:44-45)

2. Ha tehát az Isten megmutatta az eljövendő dolgokat Dániel által, és megerősítette őket az Ő Fia által; és ha Krisztus az a kő, amely kéz érintése nélkül kivágatott, aki elpusztítja az ideiglenes királyságokat, és bevezet egy örökkévalót, amely az igazak feltámadása; ahogy kijelenti: „A menny Istene egy királyságot támaszt, amely soha nem pusztul el." így ezen cáfolat hatására észre kell venniük azoknak, akik elutasítják a Teremtőt (Demiurgum), és nem értenek egyet azzal, hogy a próféták elküldettek ugyanattól az Atyától, akitől az úr is jött, de akik azt állítják, hogy a próféciák különböző hatalmaktól származnak.

Mert azok a dolgok, amelyek a Teremtő által előre megmondattak, hasonlóan minden próféta által, a Krisztus végül beteljesítette, szolgálva Atyja akaratát, és beteljesítve az Ő felosztását (üdvrend) az emberi nemre vonatkozóan.

Ezért hát azok, akik a Teremtőt káromolják, akár nyíltan kifejtett szavakkal, mint ahogy Markion tanítványai, vagy az [Írás] értelmének megrontása által, ahogy Valentinusz és minden hamisan gnosztikusnak nevezett, felismerhetőek, mint Sátán ügynökei mindazok számára, akik Istent imádják; akik által Sátán tevékenysége most és nem a korábbi időben, úgy látszik, hogy Isten ellen szól, még annak ellenére is, hogy Ő az, aki örök tüzet készített mindenféle elpártolónak.

Mert nem akarta megkockáztatni, hogy magától nyíltan káromolja Urát; ahogy kezdetben is a kígyó közvetítésével vezette félre az embert, elrejtve magát mintha Istentől lenne. Az igazságnak megfelelően jegyezte meg Jusztin (mártír): Hogy az úr megjelenése előtt Sátán soha nem merészelte káromolni Istent, mert még nem ismerte saját ítéletét, mert az példázatokban és allegóriákban volt; de az úr megjelenése után, amikor Krisztus és apostolai szavaiból egyértelműen megállapította, hogy örök tűz készült számára, mivel saját elhatározásából eltávozott Istentől, és mindazok számára is, akik bűnbánatot nem érezve folytatják elpártolásukat, ő most káromolja az Urat az ilyen emberek által, akik ítéletet hoznak őrá, mint aki már el van ítélve, és Teremtőjének tudja be elpártolásának bűnösségét, nem saját szándékos hajlamának.

Csakúgy, mint azok, akik megszegik a törvényeket, és amikor büntetés éri őket: azokat vádolják, akik a törvényeket összeállították, de nem önmagukat. Ugyanígy, azok a férfiak, akik a sátáni szellemmel vannak megtöltve, számtalan vádat hoznak saját Teremtőjük ellen, aki egyaránt az élet szellemét adta nekünk, és létrehozta a mindenki számára alkalmazható Törvényt; és nem fogják elismerni, hogy az Isten ítélete igazságos. Ezért is képzeltek el egy másik Atyát, aki soha nem törődik (velünk), sem nem gyakorolja előrelátását a mi dolgainkkal kapcsolatban, sőt, aki akár minden bűnt is jóváhagy.

XXVII. Fejezet (27.)

1. Ha tehát az Atya nem gyakorol ítéletet, [ebből az következik] hogy az ítélet nem tartozik Hozzá, vagy, hogy Ő hozzájárul mindazokhoz a tettekhez, amelyek történnek; és ha Ő nem ítél,

mindenki egyforma lesz, és ugyanabba a helyzetbe kerül. A Krisztus eljövetele tehát céltalan lesz, sőt mi több, képtelen (abszurd), mivel ebben az esetben nem gyakorol bírói hatalmat.

Mert „Jött, hogy elválassza az embert apjától, és a leányt anyjától, és a menyet anyósától;" (Mát. 10:35) és amikor ketten vannak egy ágyban, az egyiket elveszi, és a másikat elhagyja; és jön, hogy a két malomban őrölő asszony közül elvegye az egyiket, és elhagyja a másikat: és a vég idején [is], hogy elrendelje az aratóknak, hogy gyűjtsék először egybe a gaznövényeket és kötegeljék őket egybe, és égessék el őket olthatatlan tűzzel, de a búzát gyűjtsék a magtárba; és hogy elhívja a juhokat a nekik készített királyságba, de elküldje a kecskéket az örök tűzbe, amely Atyja által lett készítve a Gonosznak és angyalainak.

És miért van ez? Hogy a Beszéd „sokak romlására és feltámadására" jött? (Luk. 2:34) Bizonyára azok romlására, akik nem hisznek neki, akiket is nagyobb kárhoztatással fenyegetett meg az ítélet napján, mint ahogy Sodomát és Gomorrát (Luk. 10:12); hanem a hívők feltámadására és azokéra, akik megteszik Atyja akaratát, aki az égben van. (Mát. 7:21)

Ha tehát a Fiú eljövetele valóban mindenkihez egyformán elérkezik, de az ítélet szándékával, és hogy elválassza a hívőket a hitetlenektől, mivel azok, akik hisznek megteszik az Ő akaratát kedvesen választják azt, és ahogy egyet is értenek választásukkal, az engedetlen viszont nem ért egyet az Ő tanításával; nyilvánvaló, hogy az Ő Atyjuk mindent hasonló állapotban alkotott, mindenkinek saját választása van, és a megértése szabad; és hogy Ő tekintetbe vesz minden dolgot, és mindenre kiterjedő gondoskodást gyakorol: „Felhozta napját a gonoszra és a jóra és elküldte az esőt az igazra és az igazságtalanra." (Mát. 5:45)

2. És mindazok, akik megmaradnak az Isten felé való szeretetükben, azoknak biztosítja a Vele való közösséget. Az Istennel való közösség pedig élet és világosság, és élvezete mindazoknak a javaknak, amelyek tárházában vannak. De sokan saját választásuk szerint eltávolodnak Istentől. Akik maguk választják ki értelmüket, azoknak Ő biztosítja a tőle való elválasztódást. De az Istentől való elválasztódás maga a halál, ahogy a fénytől való elválasztódás a sötétség; és az Istentől való elválasztódás magában hordozza mindazon javak elvesztését, amelyek tárházában vannak.

Mindazok tehát, akik félredobták az elpártolás által ezeket a felsorolt dolgokat, valójában

minden jót nélkülöznek, mindenféle büntetést tapasztalnak meg. Isten mindazonáltal nem bünteti meg őket azonnal magától, hanem annak a büntetése éri őket, hogy mindezekben a jókban szűkölködnek. Nos, a jó dolgok örökkévalóak és véget nem érnek Istennel, ezek elvesztése tehát az örökkévalónak és véget nem érőnek az elvesztése is.

Ugyanaz a helyzet, mint a fénynek özöne esetében: azok, akik magukat megvakították vagy mások által megvakultak, végleg megfosztották magukat a fény élvezetétől. [Mindamellett] nem azért történik így, mert a fény okozta nekik a vakság büntetését, hanem a vakság maga okozza, hogy csapás van rajtuk: Ezért az úr kijelenti: „Aki bennem hisz, nem ítéltetik el" vagyis nincs elválasztva Istentől, mert a hit által Istennel egyesült.

Másrészt azt mondja: „Aki nem hisz, már elítéltetett, mert nem hitt Isten egyszülött fiának nevében;" (Ján. 3:18) vagyis elválasztotta magát Istentől saját meggyőződése által. „mert ez az az ítélet: hogy a fény eljött ebbe a világba, és az emberek a sötétséget szerették inkább, mint a fényt. Mert mindenki, aki a gonoszt cselekszi, gyűlöli a fényt, és nem jön a fényre, nehogy cselekedeteit rosszallják. De aki igazságot cselekszik, a fényre jön, hogy tettei nyilvánvalókká váljanak, hogy Istenben tette azokat." (Ján. 3:19-21)

XXVIII. Fejezet (28.)

1. Minthogy hát, ahogy ebben a korszakban (aióni) egyesek magukhoz ragadják a világosságot, és a hiten keresztül egyesülnek Istennel, de mások elhagyják a világosságot, és elkülönülnek Istentől, az Isten Beszéde jött, hogy elkészítse a megfelelő lakóhelyet mindkettő számára. Azok számára, akik valóban a világosságban vannak, hogy élvezettel részesülhessenek abból, és a benne levő jókból; de a sötétségben levők számára, hogy részesedhessenek azok sorscsapásaiból.

És erre vonatkozóan mondja, hogy a jobb kezénél levők az ég királyságába hívatnak, de akik a bal kezénél lesznek, az örök tűzbe fogják küldeni, mivelhogy megfosztották magukat minden jótól.

2. És ezért mondja az apostol: „Mivelhogy nem fogadták be az Isten szeretetét, hogy

megmenekülhessenek, ezért Isten rájuk küldi a tévelygés hadműveleteit, hogy a hazugságban higgyenek, hogy mindannyian megítéltethessenek, akik nem hitték az igazságot, hanem beleegyeztek az igazságtalanságba." (2Tessz 2:10-12)

Mert amikor (az Antikrisztus) eljön, és saját egyetértésével sűrűsödik össze az elpártolás saját személyében és elvégzi mindazt, amit saját akaratának és választásának megfelelően fog végezni, az Isten templomába is beülve, hogy így a rászedettjei imádhassák őt, mint Krisztust; ezért is jogosan fogják „a tűz tavába vetni:" (Jel. 19:20) [ez az isteni kinyilatkoztatás szerint fog történni], Isten előre tudása előre jelezte mindezt, és a megfelelő időben egy ilyen embert küldött, „hogy a hazugságban higgyenek, hogy mindannyian megítéltethessenek, akik nem hitték az igazságot, hanem beleegyeztek az igazságtalanságba."

akinek eljövetelét János így írta le az Apokalipszisben (Jelenések): „És a vadállat, amelyet láttam olyan volt, mint a leopárd, lábai, mint a medvéé, és szája, mint az oroszlán szája; és a sárkány saját erejét adta át neki, trónját, és nagy hatalmat. És fejei közül egy olyan volt, mintha levágták volna halálra; és halálos sebét meggyógyították, és az egész világ csodálta a vadállatot. És imádták a sárkányt, mert erőt adott a vadállatnak; és imádták a vadállatot mondván: Ki olyan, mint ez a vadállat, és ki lenne képes háborúzni vele? És adatott neki nagy dolgokat beszélő száj, és káromlás, és hatalom adatott neki negyvenkét hónapig. És felnyitotta száját Isten elleni káromlásra, hogy káromolja nevét és sátorát, és mindazokat, akik az égben laknak. És hatalom minden törzs, nép, nyelv, és nemzet felett.

És mindazok, akik a földön laknak imádják őt, [mind] akik neve nincs felírva a világ alapításától megöletett Bárány könyvébe. Ha valakinek van füle, hallja meg! Ha valaki fogságba visz, fogságba fog kerülni. Ha valaki karddal öl, karddal kell megöletnie. Itt van a szentek kitartása és hithűsége." (Jel. 13:2-10)

Ezt követően leírja fegyverhordozóját, akit hamis prófétának is mond: „Úgy beszélt, mint a sárkány, és az első fenevad minden hatalmát gyakorolta előtte, és azt okozta a földdel, és akik azon laknak, hogy hódoljanak az első fenevadnak, akinek halálos sebe meggyógyult. És nagy csodákat fog tenni, úgy, hogy tűz száll le az égből a földre az emberek előtt, és a föld lakóit tévedésbe viszi." (Jel. 13:11-14)

Senki se képzelje azt, hogy ezeket a csodákat isteni erővel hajtja végre, hanem a mágia működése által. És ezen ne lepődjünk meg, ha a démonok és elpártoló szellemek az ő szolgálatában vannak, és az eszközein keresztül adja elő csodáit, amelyekkel a föld lakóit tévútra vezeti. János ezt mondja: „És elrendeli majd, hogy készítsék el a fenevad képét, és leheletet ad a képnek, hogy a kép beszéljen; és azt okozza, hogy azokat, akik nem imádják, azokat megöleti."

És ezt is mondja: „Azt is okozza, hogy homlokukra és jobb kezükre egy jelet tegyenek, hogy senki se tudjon árusítani, se vásárolni, akin nincs ott a vadállat neve vagy nevének száma; És a szám(érték) hatszázhatvanhat," (Jel. 13:14-18) azaz, hatszor száz, hatszor tíz, és hat egység. [Ő úgy adja ezt meg,] mint a hatezer év alatt lezajlott elpártolás összegzése.

3. Mert ahány nap alatt ez a világ elkészült, így annyi ezer év alatt fog befejeződni. Ezért mondja az Írás: „Így végződött be az ég és a föld, és mindazok díszítése. És Isten befejezte a hatodik nap munkáit, amelyet alkotott; és Isten megnyugodott a hetedik napon minden munkájától." (1Móz 2:1-2) Ez beszámoló a korábban létrehozott dolgokról, egyúttal prófécia arra, ami majd eljön. Mert „JHVH napja olyan, mint ezer év" (2Pét. 3:8; Zsolt. 90:4;); és a hat nap alatt létrehozott dolgok befejeződtek: ezért hát nyilvánvaló, hogy ezek bevégződése is elérkezik a hatodik évezredben.

4. És ezért minden idők folyamán, kezdettől az ember formálva volt Isten kezei által – ez az ő Fia és a Szellem – Isten képére és hasonlatosságára alkottatva: a polyvát, amely valójában az elpártolás, kiveti; de a búzát, aki továbbra is gyümölcsöt hoz Istennek a hitben, az ő magtárába gyűjti.

És ennek okán van szükség a megpróbáltatásokra azok számára, akik megmentettek, hogy valamilyen módon összeaprítva, finomra sütve, meghintve az Isten Beszédének béketűrése által, és a [tisztulás] tüzére téve alkalmasak lehessenek a királyi lakomára. Ahogy egy bizonyos ember közülünk azt mondta, amikor vadállatok elé (vettetéssel) ítéltetett el bizonyságtétele miatt, amivel Istent tisztelte: „a Felkent (Krisztus) búzája vagyok, és a vadállatok fogai által föld leszek, hogy az Isten tiszta kenyerének találjanak." (Antiochiai Ignatius: Rómabeliekhez írt levél 4:1)

XXIX. Fejezet (29.)

1. Az előző könyvekben megfogalmaztam azokat az okokat, amelyek miatt Isten megengedte ezeket a dolgokat, hogy létrejöjjenek, és kimutattam azt, hogy mindezek az emberi természet javára, – amely megmentetett -, így lettek megalkotva, hogy elérkezhessen a halhatatlanságra, hogy így birtokolhassa saját szabad döntési képességét és erejét, és előkészítse és lehetővé tegye, hogy jobban illeszkedjen az Istennek való alávetettséghez örökre. És ezért a teremtés az ember javára van; mert nem az ember készült az ő érdekében, hanem a teremtés az ember érdekében.

Azok a nemzetek azonban, amelyek nem emelték fel szemüket az égre, sem nem fordultak köszönettel Alkotójukhoz, sem nem akarták látni az igazság fényét, hanem mint a vak egerek elrejtőztek a tudatlanság mélyében, a Beszéd igazságosan véli „mint csepp a vödörben, és mint porszem a mérlegserpenyőben, mint semmi;” (Ézs. 40:15.17) annyiban hasznosak és használhatóak az igazaknak, mint ahogy a gabonaszár előre viszi a gabona fejlődését, (vagy) annak szalmája, az égetés eszköze, amely az arany megmunkálását szolgálja.

És ezért, amikor a vég idején az Egyház hirtelen fel fog vétetni innen, így szól: „Olyan nyomorúság lesz, amilyen nem volt kezdettől, sem nem lesz.” (Mát. 24:21) Mert ez az igazak utolsó küzdelme, amelyben, amikor győzedelmeskednek, megkoronáztatnak a romolhatatlansággal.

2. És ezért van ebben a vadállatban, amikor eljön, mindenféle gonoszságnak és minden csalásnak összegzése, hogy az elpártolás minden hatalmát, amely belefolyik és bele van zárva, a tüzes kemencébe lehessen vetni. (Mát. 24:21) Ezért helyénvaló, hogy nevét a hatszázhatvanhatos szám adja meg, hiszen saját személyében összefoglalja a gonoszság egész keverékét, amely az angyalok elpártolásából származott, mielőtt az özönvíz megtörtént.

Mert Noé hatszáz éves volt, amikor özönvíz jött a földre, elsodorva a lázadó világot, ama legaljasabb nemzedék miatt, amelyik Noé idejében élt. És [az Antikrisztus] is összefoglalja az özönvíz óta kigondolt bálványok összes tévedését, együtt a próféták gyilkosaival és az igazak

levágóival.

Mert a kép, amelyet Nabukadnezár felállított bizony hatvan sing magas volt, míg a szélessége hat sing volt; ami miatt Ananiást, Azariást és Misaelt, amikor nem imádták azt, a tüzes kemencébe vetették. Ami velük történt, azzal prófétai módon kimutatták az igazak ellen feltámadó haragot a vég idején.

Merthogy a kép egészében előképe ama ember eljövetelének, kijelentve, hogy kétségtelenül minden embernek egyedül őt kell imádnia. Így tehát Noé hatszáz éve, melynek idején az özönvíz megtörtént az elpártolás miatt, és a képmás singjeinek száma, amely miatt az igaz embereket a tüzes kemencébe küldték, ezek jelzik ama férfi nevének számát, akiben a hatezer év elpártolásának teljessége, igazságtalansága, hamis próféciája és csalása koncentrálódik; amely dolgok miatt a tűz világkatasztrófája el is fog jönni [a földre].

XXX. Fejezet (30.)

1. Ilyen tehát a dolgok állapota, és ez a szám megtalálható [az Apokalipszis] leghitelesebb és ősi példányaiban, és azok az emberek, akik látták Jánost szemtől-szembe bizonyságot tesznek róla; miközben az értelem is arra a következtetésre vezet minket, hogy a fenevad nevének száma [ha kiszámítjuk] a görög számítási mód szerint a benne levő betűk számértéke szerint számolódik, mely végeredmény összege hatszázhatvanhat; azaz a tízesek száma meg fog egyezni a százasokéval, és százasok száma megegyezik az egyesek számával (az adott szám, amely kinyilváníttatott hat számjegye mind követi egymást, jelzi az említett elpártolás teljes mértékét, amely megtörtént kezdetben, a közbülső időszakok alatt, és amely a vég idején fog történni),

– Nem tudom, hogy egyesek hogyan követhetik el azt a hibát az általános beszédmód után, (hogy) megrontották a névben a középső számot, levonva ötvenet belőle, így a hat tízes helyett ott csak egy lesz nekik. [Hajlamos vagyok arra gondolni, hogy ez a másolók hibájából következett be, ahogy szokott lenni, mivel a számokat betűkkel fejezik ki; úgyhogy a görög nyelvű levél, amely hatvanas számot fejez ki, könnyen kiterjeszthették a görög Ióta betűre.]

Mások pedig ezt az olvasatot vizsgálat nélkül fogadták el; egyesek egyszerűségükben és saját

felelősségükre ezt a számot alkalmazták, amely egy tízesből álló számot fejez ki; míg mások, tapasztalatlanságukban megkísérlik, hogy egy olyan nevet keressenek, amely tartalmazza a téves és hamis számot.

Most, azokat illetően, akik ezt egyszerűségben és gonosz szándék nélkül tették, azokról szabadon feltételezzük, hogy bocsánat fog adatni nekik Istentől. De azok számára, akik a hencegés kedvéért bizonyosan lefektetik, hogy a hamis számot tartalmazó nevet el kell fogadni, és meg kell erősíteni, hogy ez az a név, azzal sújtják magukat, aki majd eljön; ezek a személyek nem ússzák meg veszteség nélkül, mert mind maguk hibáznak, mind azok, akik bizalmukat beléjük vetik.

Most tehát, először, az a veszteség (éri őket), hogy elvándorolnak az igazságtól, és azt képzelik, hogy létezik, ami valójában nem; másrészt, mivel nem lesz könnyű büntetés [kiróva] azokon, akik hozzáadnak vagy elvesznek valamit az Írásból, így egy ilyen embernek szükségszerűen el kell esnie.

Sőt, egy másik veszély, amely semmiképpen nem csekély, fogja elérni azokat, akik hamisan feltételezik, hogy ismerik az Antikrisztus nevét. Mert ha ezek az emberek feltételeznek egyet, (de) amikor ez az [Antikrisztus] eljön, egy másik lesz neki, akkor könnyedén fognak félrevezettetni általa, mivel feltételezik róla, hogy nem a várt valaki, aki ellen őrizkedni kell.

2. Ezeknek az embereknek, tehát, meg kell tanulniuk [mi a valóság ebben az ügyben], és vissza kell térniük a név valódi számához, hogy ne számíttassanak a hamis próféták közé. Hanem, biztosan tudva a számot, amelyet az Írás kinyilvánít, amely a hatszázhatvanhat, várják meg először a királyság tíz részre való feloszlását; azután, a következőleg, amikor ezek a királyok uralkodnak és elkezdik ügyeiket rendezni és előmozdítani királyságukat, [tanulják meg] megismerni, hogy ő, aki eljön követelni fogja a királyságot magának, és megrettenti azokat az embereket, akikről beszéltünk, a neve a fent említett számértékkel rendelkezik, az valóban a pusztító utálatosság.

Ezt is az apostol jelenti ki: „Amikor azt fogják mondani: Béke és állandóság, akkor hirtelen pusztulás jön rájuk.” (1Tessz. 5:3) És Jeremiás nem csak arra mutatott rá, hogy hirtelen jön, hanem azt a törzset is megjelöli, ahonnan eljön, amikor ezt mondja: „Gyors lovak hangját fogjuk

hallani Dánból; az egész föld megmozdul majd galoppozó lovai nyerítése hangjától: el is fog jönni és felfalja a földet és annak teljességét, a városokat is, és annak lakóit." (Jer 8:16) Ez az oka annak, hogy az Apokalipszisben nem számlálták ezt a törzset azokkal együtt, amelyek megmentésre kerülnek. (Jel. 7:5-8)

3. Ezért biztosabb és kevésbé veszélyes, hogy megvárjuk a prófécia beteljesedését, minthogy feltevéseket gyártunk, és bármiféle nevet formálunk, amit bemutathatunk egymásnak, mivel sok nevet lehetne találni az említett számmal (számértékkel); és ugyanaz a kérdés, ezek után is megoldatlan marad. Mert ha sok név található ezzel a számmal, akkor megkérdezhető, melyik lesz közülük az eljövendő ember, amely (a nevet) viseli?

Nem a nevek hiánya miatt, amelyek tartalmazzák eme név számát mondom ezt, hanem az Isten félelme és az igazság iránti elkötelezettség miatt: mert a név: Evanthas (Euanqas) tartalmazza a szükséges számot, de nem állítok vele kapcsolatban (biztosat). Aztán a Lateinos is hatszázhatvanhatos számú; és ez egy nagyon valószínű [megoldás], mivel a Dániel által látott negyedik utolsó királyságnak ez a neve. Mert a latinok azok, akik jelenleg uralkodnak: Nem fogok azonban semmiképpen dicsekedni ezzel az [egybeeséssel].

A Teitan is (Teitan, az első szótag két görög magánhangzóval van írva, az „e" és „i") a közöttünk talált minden név közül inkább hitelt érdemel. Mert megvan benne az előre jelzett szám, és hat betűből áll, mindegyik szótag három betűt tartalmaz; és [maga a szó] ősi, és eltávolodott a szokásos használatból; mert királyaink között nem találtunk olyat, amely ezt a Titán nevet viselné, sem a bálványok között ezzel a megnevezéssel, amelyeket a görögök és a barbárok között nyilvánosan imádnak. Mégis számos személy között ez a név isteninek számítandó, így még a napot is „Titán"-nak nevezik azok, akik most birtokolják [a hatalmat]. Ez a szó magába foglalja a bosszúnak bizonyos külső megjelenését is, és oly valakiét, aki megérdemelt büntetést okoz, mert ő (az Antikrisztus) színlelni fogja, hogy megoltalmazza az elnyomottakat. És emellett ez egy ősi név is, egy hiteles és királyi méltóság, és még inkább egy zsarnokhoz tartozó név. Tehát, mivel ez a név „Titán" ennyire ajánlható, és nagy valószínűséggel rendelkezik, hogy számtalan [javasolt név] közül levonjuk azt a következtetést, hogy aki el fog jönni „Titán"-nak fogják hívni.

Mindazonáltal nem fogjuk megkockáztatni, hogy tényleg kijelentsük, hogy ez az Antikrisztus neve; mert ha szükség lett volna rá, hogy a nevét világosan feltárják ebben az időben, akkor azt jelentette volna az, aki látta az Apokalipszis látomását. Mert nem sokkal korábbi időben látta,

majdnem a mi napjainkban, Domitiánusz uralkodásának vége felé.

4. Most pedig jelzi a név számát, hogy amikor ez az ember eljön, elkerülhessük őt, tudva, hogy ki ő: a név azonban elhallgattatott, mert nem volt érdemes arra, hogy a szent szellem által hirdettessen ki. Mert ha általa ki lett volna hirdetve, ő (az Antikrisztus) talán hosszabb ideig is tarthatna. De most, ahogy „ő volt, és nem, és a mélységből emelkedik fel, és a romlásra megy" (Jel. 17:8), mint valaki, aki nem létezik; így a nevét sem nyilvánították ki, mert a nem létezőnek nevét nem hirdetik.

De amikor ez az Antikrisztus tönkretesz mindent ezen a világon, három évig és hat hónapig fog uralkodni, és ül a Jeruzsálemnél lévő templomba; és akkor az úr el fog jönni az égből a felhőkben az Atya dicsőségében, elküldi ezt az embert, és azokat, akik követik őt a tűznek tavába; de elhozza az igazak számára a királyság idejét, a nyugalmat, a megszentelt hetedik napot; és helyreállítja Ábrahámnak a megígért örökséget, amely királyságban az úr kijelenttette, hogy „sokan eljönnek keletről és nyugatról, és leülnek Ábrahámmal, Izsákkal, és Jákobbal." (Mát. 8:11)

XXXI. Fejezet (31.)

1. És ismét azok, akik az ortodoxok (igaz/ó-hitűek) közé számíttatnak, túlmennek az előre elrendezett terven az igazak kiemelésére vonatkozóan, és tudatlanok azokra a módokra vonatkozóan, amelyre nézve fegyelmezve vannak a romolhatatlanságért, így eretnek nézeteket táplálnak. Mert az eretnekek megvetik Isten kézmunkáját, és nem ismerik el testük megmentését, miközben megvetéssel is kezelik Isten ígéretét, és egészen meghaladják Istent az általuk kialakított értelmezésben, azt állítva, hogy haláluk után azonnal felmennek az egek és Demiurge fölé, és az Anyához (Achamoth) mennek vagy, hogy ahhoz az Atyához, akit kitaláltak.

Azok tehát, akik visszautasítják a teljes ember feltámadását (universam reprobant resurrectionem), és amennyire rajtuk áll eltávolítják [a keresztény rendszer] közepéből, hogyan lenne csodálkozásra való, ha egyúttal a feltámadás tervéről semmit nem tudnak? Mert nem döntöttek úgy, hogy megértik, hogyan vannak ezek a dolgok, ahogy mondják, (mert) maga az az úr, akiről azt vallják, hogy hisznek benne, egyébként nem emelkedett (volna) fel a harmadik napon; de közvetlenül kereszthalála után, kétségtelenül elindult (volna) a magasságba, és testét

a földön hagyta (volna).

De az a helyzet, hogy három napig ott tartózkodott azon a helyen, ahol a halottak voltak, ahogy a próféta mondta felőle: „És az Úr megemlékezett halott szentjeiről, akik korábban az eltemettetés földjében aludtak; és leereszkedett hozzájuk, hogy kiszabadítsa és megmentse őket.” (Pszeudo-Jeremiás; Jusztinosz Trifón LXXII. 4.) és az úr maga mondja: „Ahogy Jónás három nap és három éjjel maradt a cet gyomrában, így lesz az ember fia a föld szívében.” (Mát. 12:40) Azután az apostol is ezt mondja: „De mikor felment, mi mást jelent, minthogy alá is szállt a föld alsóbb részeibe?” (Ef. 4:9)

Ezt is Dávid mondta, amikor prófétált felőle: „És te kiszabadítottad lelkem a legmélyebb pokolból (seol);” (Zsolt. 86:13) és ismét a harmadik nap a feltámadásakor mondta Máriának, aki az első volt, aki látta és imádta őt: „Ne érints engem (v. ne tarts vissza), mert még nem mentem fel az Atyához; hanem menj a tanítványokhoz és mond nekik: Felmegyek Atyámhoz és a ti Atyátokhoz.” (Ján. 20:17)

2. Ha tehát az úr betartotta a halottak törvényét, hogy ő lehessen az elsőszülött a halottak közül, és a harmadik napig maradt „a föld alsóbb részeiben;” majd utána felemelkedett testben, hogy így még a szegek nyomait is megmutatta tanítványainak, így ment fel ő az Atyához; – [ha mindezek a dolgok megtörténtek] azt mondom: Hogyhogy nem okoz zűrzavart ezeknek az embereknek, akik azt állítják: „az alsóbb részek” a mi világunkra utalnak, hanem hogy a belső emberük itthagyja a testet, és felmegy a legfinomabb égi helyre?

Mert ahogyan az úr „elhaladt a halál árnyékának közepén,” (Zsolt 23:4) ahol a halottak lelkei voltak, mégis utána feltámadt testben, majd feltámadása után felvétetett [a mennybe], nyilvánvaló, hogy tanítványok lelkének is, akik hasznára az úr elviselte ezeket a dolgokat, el kell mennie a láthatatlan helyre, amelyet Isten ad nekik, és ott marad a feltámadásig, várva az eseményre; majd átveszik testüket, és felemelkednek teljességükbe, vagyis testileg, ahogyan az úr felkelt, és így fognak Isten jelenlétébe menni.

„Mert nincs a tanítvány a Tanító fölött, hanem mindenki, aki tökéletes, olyan lesz mint Tanítója” (Luk. 6:40) Ahogy a mi Tanítónk tehát nem ment el azonnal, felrepülve [a mennybe], hanem megvárta a feltámadása idejét, mely az Atya által lett elrendelve, amelyet Jánoson keresztül is

bemutattak, és ismételten, három nap múlva felemelkedett [a mennybe]; így kell nekünk is várni az Isten által elrendelt és a próféták által megjövendölt feltámadásunk idejére, és így, feltámadva kell felvétetnünk, amennyiben az úr méltónak tart minket erre a [kiváltságra].

XXXII. Fejezet (32.)

1. Ezért, mivel egyes [ortodox személyek] némely véleménye eretnek diskurzusokból származik, és mindannyiuk tudatlan az Isten felosztását (üdvrend), az igazak feltámadásának titkát, és a földi királyságot illetően, amely a romolhatatlanság kezdete, amely által a királyság azoké, akik méltók lesznek, hogy fokozatosan hozzászokjanak ahhoz, hogy részesedjenek az isteni természetben (capere Deum); ezért szükséges beszámolni nekik ezekről a dolgokról, hogy az igazak számára első, hogy megkapják az örökség ígéretét, amelyet Isten megígért az atyáknak, és hogy uralkodni fognak azon, amikor felkelnek kezdetben, hogy lássák Istent ebben a megújult teremtésben, és hogy az ítéletnek ezután kell megtörténni.

Mert igazságos, hogy abban a teremtésben, amelyben megpróbáltattak vagy szenvedtek, és minden tekintetben bizonyították szenvedés által, hogy szükséges megkapniuk szenvedésük jutalmát; és abban a teremtésben, amelyben megölték őket Isten iránti szeretetük miatt, abban kell nekik ismét újjáéledniük; és hogy abban a teremtésben, amelyben elviselték a szolgaságot, abban kell uralkodniuk is. Mert Isten gazdag mindenben és minden az Övé.

Helyénvaló tehát, hogy a teremtés maga visszaállíttasson az eredeti állapotába, korlátozások nélkül kell, hogy az igazak uralma alá vettessen; és az apostol ezt egyértelművé teszi a Rómaiakhoz írt levelében, amikor így szól: „Mert a teremtés reménykedve várakozik az Isten fiainak megjelenésére. Mert a teremtés le van igázva a hiábavalóságnak, nem önszántából, hanem azért, aki a várakozás ugyanazon reménysége alá vetette; mivel a teremtés maga is ki lesz szabadítva a romlás fogságából az Isten fiainak dicsőséges szabadságára.” (Róm. 8:19-21)

2. Így tehát az Isten ígérete, amelyet Ábrahámnak adott, továbbra is határozott marad. Mert így szólt: „Emeld fel szemedet és nézz körül erről a helyről, ahol most vagy, északra és délre, keletre és nyugatra. Mert az egész földet, amelyet látsz, neked fogom adni, és a te magodnak örökre.” (1Móz. 13:14-15) És ismét ezt mondja: „Kelj fel, és menj végig a föld hosszúságán és szélességén, mivel neked fogom adni azt.” (1Móz. 13:17) és ő [még] nem kapta meg az

örökséget abban, még csak egy lépésnyit sem, hanem mindig idegen és vándor volt abban.

És Szarah felesége halála után, amikor a hitteusok hajlandóak voltak neki adni egy helyet, ahol eltemette volna őt, mint ajándékot visszautasította, hanem megvásárolta a temetkezési helyet (négyszáz ezüst talentumot adva érte) Efromtól a hitteus Zohar fiától.

Így türelmesen várta Isten ígéretét, és nem volt hajlandó úgy feltűnni, mintha emberektől kapná meg, amit Isten megígért neki, amikor ismét a következőket mondta neki: „Ezt a földet a magodnak adom, Egyiptom patakjától az Eufrátesz nagy folyóig." (1Móz. 15:18) Ha tehát Isten megígérte neki a föld örökségét, és mégsem kapta meg ott tartózkodásának egész ideje alatt, hogy együtt az ő magjával, – ezek azok, akik Istent félik és hittek Benne, – megkapja majd azt az igazak feltámadásakor.

Mert a magva az Egyház, amely az úr által elnyerte az Isten fiává való örökbefogadást, amint Bemerítő János mondja: „mert Isten képes a kövekből is fiakat támasztani Ábrahámnak." (Mát. 3:9; Lk 3:8) Így mondja az apostol is a Galatákhoz írt levelében: „De ti, testvérek, Izsák szerint az ígéret gyermekei vagytok." (Gal. 4:28) És ismét ugyanabban a Levélben világosan kijelenti, hogy akik Krisztusban hittek, Krisztust, az Ábrahámnak tett ígéretet fogadják be, így mondva: „Az ígéreteket Ábrahámnak és az ő Magvának mondták. Most hát, ő nem azt mondja, hogy magvak, mintha sokról [beszélne], hanem mint egyről: »És magodnak«, aki a Krisztus," (Gal. 3:16) És ismét megerősíti a korábbi szavait, mondva: „Ahogyan Ábrahám hitt az Istennek, és igazságosságul tulajdoníttatott neki. Tudjátok meg tehát, hogy azok Ábrahám gyermekei, akik hitben vannak. De az Írás előre látva hogy Isten hit által igazítja meg a pogányokat, előzetesen kijelentették Ábrahámnak: hogy Benned áldatnak meg minden nemzetek. Így tehát azok, akik hitben vannak áldottak a hívő Ábrahámmal." (Gal. 3:6-9.)

Tehát azok, akik hitben vannak, áldottak lesznek a hívő Ábrahámmal, és ezek Ábrahám gyermekei. Nos, Isten ígéretet tett a föld felől Ábrahámnak és magjának; de még sem Ábrahám, sem a magva, – vagyis, akik hit által megigazultak – most nem szereznek semmilyen örökséget abban; hanem megkapják majd az igazak feltámadásakor. Mert Isten igaz(mondó) és hű; és ezért ezt mondta: „Áldottak a szelídek, mert örökölni fogják a földet." (Mát. 5:5)

XXXIII. Fejezet (33.)

1. Ezért, amikor szenvedései elviselései környékén, hogy bejelenthesse Ábrahámnak, és azoknak, akik vele örömmel nyerik el az örökséget, miután megköszönte, amíg tartotta a csészét és ivott belőle, és adta a tanítványoknak, azt mondta nekik: „Igyatok belőle mind: ez az én vérem, az új szövetségé, amely hullani fog sokakért a bűnök megbocsátása miatt. De azt mondom nektek, nem fogok inni ebből a szőlőből származó gyümölcsből, egészen addig a napig, amíg újat fogok inni veletek Atyám királyságában." (Mát. 26:27-29)

Így ő maga fogja megújítani a föld örökségét, és újjáalakítja majd a fiak dicsőségének titkát; ahogy Dávid mondja: „Ő az, aki megújította a föld színét." (Zsolt. 104:30) Megígérte, hogy tanítványaival együtt fog inni a szőlő gyümölcséből, így két dolgot mutatott meg: a föld örökségét, amelyben a szőlő új gyümölcséből isznak, és a tanítványainak testben történő feltámadását.

Mert az új test, amelyik ismét felkel, ugyanaz, amelyik megkapja az új poharat is. És semmiképpen sem érthető úgy, hogy a szőlő gyümölcséből akkor iszik, amikor leül [tanítványaival] a legmagasabb égi helyek felett; sem pedig nem lehetnek test nélküliek, akik isznak belőle, mert testből származó tevékenység, hogy igyanak a borból, és nem szellemből.

2. Ezért jelentette ki az úr: „Ha ebédet vagy vacsorát készítesz, ne a barátaidat hívd, se szomszédjaidat, se rokonaidat, nehogy visszahívjanak, és visszaadják viszonzásként neked. De hívd a sántát, a vakot, és a szegényt, és áldott leszel, mert nem tudják viszonozni neked, hanem a jutalom el lesz majd készítve az igazak feltámadásakor." (Luk. 14:12-13)

És ismét azt mondja: „Bárki, aki elhagy majd földeket, vagy házakat, vagy szülőket, vagy testvéreket, vagy gyermekeket értem, százszorosát fogja megkapni ebben a világban, és az eljövendőben örök életet örököl." (Mát. 19:29; Luk. 18:29-30) Mert mi az a százszoros [jutalom] ebben a világban, (ha nem) a szegények megvendégelése és a vacsorák, amelyek viszonzásként készíttettek?

Ezek a királyság idejében [történnek], vagyis a hetedik napon, amely megszenteltetett, amelyben Isten megpihent minden munkájától, amelyet alkotott, amely az igazak igaz Sabbath-ja, amelyen nem fognak semmilyen földi foglalkozást folytatni; de lesz egy asztaluk, amelyet

Isten készített nekik, ellátva őket mindenféle étellel.

3. Izsák áldása, amivel megáldotta fiatalabb fiát, Jákobot ugyanazt jelenti, amikor ezt mondja: „Íme, fiam illata, mint a mező illata, amelyet megáldott JHVH.” (1Móz 27:27) De „a mező a világ.” (Mát. 13:38) És ezekután hozzátette: „Isten adjon neked az ég harmatjából és a föld kövérségéből, bőven gabonát és bort. És nemzetek szolgáljanak neked, és királyok hajoljanak meg előtted; és légy úr bátyád felett, és a te atyád fiai hódoljanak neked: átkozott lesz az, aki átkoz, és áldott lesz, aki áld téged.” (1Móz. 27:28-29) Ha valaki tehát nem a királyságra vonatkozóan fogja fel ezeket a dolgokat, sok ellentmondásba és ellentétbe fog kerülni, mint a zsidók esetében, akik abszolút zavarba vannak.

Mert nem csak a nemzetek nem szolgáltak ebben az életben Jákobnak; hanem miután megkapta az áldást, maga ment ki [házából], hogy húsz éven keresztül szolgáljon a szíriai Lábánnak, nagybátyjának; és nemcsak bátyjának nem volt ura, hanem maga is meghajolt testvére, Ézsau előtt, miután Mezopotámiából visszatért atyjához, és számtalan ajándékot adott neki.

Továbbá, a búzának és bornak miféle bőségét örökölte ott, amikor kivándorolt Egyiptomba az éhínség miatt, amely megszállta a földet, amelyen lakott, és alávettetett a Fáraónak, aki akkor uralkodott Egyiptom felett?

Az előre megmondott áldás ezért kétségtelenül a királyság idejéhez tartozik, amikor a halálból feltámadt igazak viselik az uralmat; amikor a teremtés is megújul (helyreáll) és felszabadul, teremni fog mindenféle ételeket bőséggel, az ég harmatából és a föld termékenységéből táplálkozik: ahogy azok a vének, akik látták Jánost, az úr tanítványát arról beszélnek, hogy hallották tőle, hogy az úr tanította ezeket az időket, mondva:

„Napok jönnek, amelyen szőlőtőkék növekednek majd fel, és mindegyiknek ezer ága lesz, s valamennyi ágon tízezer vessző, és minden vesszőn tízezer hajtás, és minden hajtáson tízezer szőlőfürt, valamennyi fürtön pedig tízezer szőlőszem, és valamennyi kisajtolt szőlőszem huszonöt metréta bort fog adni. És amikor a szentek közül valaki megfog egy szőlőfürtöt, a másik fürt kiáltozik majd: Én jobb fürt vagyok, engem szakíts le, általam áldd Jahuát! hasonló módon [az úr kijelenti], hogy egy gabonaszem tízezer kalászt terem, és minden kalászban tízezer

gabonaszem lesz, s valamennyi gabonaszem öt font (quinque bilibres) világos, tiszta, jó minőségű lisztet ad majd; és hogy minden gyümölcstermő fa, a magvak, füvek mind az előbbiekhez hasonló mértékben (secundum congruentiam iis consequentem) hoznak termést; és minden állat [csak] a föld termésével fog táplálkozni; békesség és harmónia lesz közöttük [azokban a napokban], és tökéletesen alávetik magukat az embernek." (Papiasz – Hieropolisz felvigyázója fennmaradt töredéke; II. Báruk. 29.5)

4. És ezekről tanúságként megíratott Papiasz (egyes fordításokban hozzáteszi: „a tiszteletre méltó férfiú") negyedik könyvében, aki János hallgatója és Polükarposz társa volt; mert öt könyv állíttatott össze általa. Majd ezeket mondva kiegészítette: „Most hát, ezek a dolgok hitelt érdemlőek a hívők számára." És azt mondja, hogy „amikor Júdás (Júda) nem adott hitelt ezeknek, és kérdést tett fel, „Hogyan valósulhat meg, hogy ilyen nagy bőséget hoz elő JHVH?" az úr kijelentette, „Azok, akik elérkeznek ezekhez [az időkhöz] meg fogják látni.""

Ezekről az időkről prófétált tehát Ézsaiás, így szólva: „A farkas is a báránnyal együtt legel, és a leopárd pihen a gödölyével; a borjú is, és a bika, és az oroszlán együtt esznek; és egy kisfiú vezeti őket. Az ökör a medvével együtt táplálkozik, és kicsinyeik is egyetértenek; és az oroszlán szalmát fog enni, mint az ökör. És a fiúcsecsemő kiterjeszti kezét az áspiskígyó odújánál, és a viperának fészekaljába is; és nem ártanak, sem erejük sem lesz sérelmet okozni szent hegyemen."

És ismét ezt mondja összefoglalva: „Farkasok és bárányok együtt böngésznek, és az oroszlán szalmát fog enni, mint az ökör, és a kígyó földet eszik, mint kenyeret; és nem ártanak, sem nem bántanak szent hegyemen – így szól JHVH." (Ézs. 11:6-9)

Teljesen tudatában vagyok annak, hogy egyesek arra törekednek, hogy ezeket a szavakat a vad emberek esetére értsék, akik egyaránt a különféle népekből és különböző szokásokból lettek hívők, és amikor hittek, összhangban cselekednek az igazakkal. De bár ez most igaz arra a néhány emberre, akik különböző nemzetekből érkeznek a hit egyetértésére, mindazonáltal az igazak feltámadásakor [ezek a szavak rá fognak illeni] az említett állatokra [is]. Mert Isten bőséges mindenben.

És helyénvaló, hogy amikor a teremtés helyreáll, minden állat engedelmeskedjen és alávesse

magát az embernek, és visszatérjen az eredetileg Isten által adott ételhez (mert eredetileg Ádámnak engedelmeskedtek), vagyis a föld terméséhez. De egy másik idő alkalmas és nem a jelenlegi annak megmutatására, hogy az oroszlán [akkor] majd szalmával táplálkozik. És ez (a teremtés) nagy terjedelmét és a gyümölcsök gazdag minőségét jelzi. Mert ha az állatok, az oroszlán szalmával táplálkozik [abban az időszakban], a búzának magának miféle minőséggel kell rendelkeznie, amelynek szalmája alkalmas lesz, hogy élelemként szolgáljon az oroszlánoknak?

XXXIV. Fejezet (34.)

1. Ez után maga Ézsaiás is világosan kijelentette, hogy ennek a természetnek az öröme lesz az igazak feltámadásakor, amikor ezt mondja: „A halottak ismét felkelnek; azok is, akik a sírban vannak, felkelnek, és azok, akik földben vannak örvendezni fognak. Mert a Tőled származó harmat egészség lesz nekik.” (Ézs 26:19) És Ezékiel is így szól: „Íme, kinyitom sírjaitokat, és kihozlak benneteket sírjaitokból; amikor kihozom népemet a síremlékekből, és leheletet adok beléjük, és megéledsz; és saját földedre helyezlek téged, és megtudod, hogy én vagyok JHVH.” (Ezék. 37:12-14)

És ismét a hasonló beszédekkel így szól: „Ezeket mondja JHVH: Összegyűjtöm Izraelt minden nemzetből, ahová elűztem őket, és megszentelem magamat bennük a nemzetek fiainak szemében: és lakni fognak saját földjükön, melyet szolgámnak Jákobnak adtam. És békében fognak lakni abban; és házakat építenek, és szőlőskerteket tartanak, és reménységben lakoznak, mikor ítélet lesz mindazok között, akik megszégyenítették őket, és azok között, akik körülkerítették őket; és megtudják, hogy én vagyok JHVH, az Istenük, és atyáik Istene.” (Ez 28:25-26)

Kevéssel ezelőtt megmutattam, hogy az Egyház Ábrahám magva; és azért, hogy megtudhassuk, hogy Ő, aki az új Szövetségben „a kövekből támaszt fiakat Ábrahámnak,” (Mát. 3:9; Luk. 3:8) Ő az, aki össze fogja gyűjteni, az ó Szövetség szerint azokat, akik megmentettek minden nemzetekből, Jeremiás (ezt) így mondja: „Íme, eljönnek napok, azt mondja JHVH, hogy többé nem mondják: Él JHVH, aki kihozta Izrael fiait Egyiptom földjéről, hanem Él JHVH, aki kihozta Izrael gyermekeit észak földjéről, és minden vidékről, amelyre elűzte őket; Saját földjükön állítja helyre őket, amelyet atyáiknak adott.” (Jer. 16:14-15; 23:7-8)

2. Arról, hogy az egész teremtés Isten akarata szerint hatalmas növekedést ér el, hogy olyan gyümölcsöket hozhasson elé, és tarthasson el [mint amilyeneket említettünk], Ézsaiás kijelenti: „És minden magas hegyen és minden kiemelkedő dombon vizek folynak mindenhol azon a napon, amikor sokan elpusztulnak és a falak (v. tornyok) ledőlnek. És a hold fénye olyan lesz, mint a nap fénye, és a nap fénye hétszeres azon a napon, amikor Ő meggyógyítja népe kínját, és megszünteti csapásainak fájdalmát." (Ézs. 30:25-26)

Nos, „a csapásainak fájdalma" azt jelenti, ami kezdetben lett kiróva az engedetlen emberre Ádámban, vagyis a halál; amely [csapást] az úr meg fog gyógyítani, feltámasztva minket a halálból, helyreállítva az atyák örökségét, ahogy Ézsaiás ismét mondja: „És bízni fogsz JHVH-ban, és azt teszi veled, hogy átmenj az egész földön, és táplál téged a te atyád, Jákob örökségével." (Ézs. 58:14)

Ez az, amit az úr kijelentett: „Boldogok azok a szolgák, akiket az úr, amikor megjön, vigyázva talál. Bizony mondom nektek, hogy felövezi magát, és leülteti őket, kijön eléjük és felszolgál nekik. És ha a kora este idejébe jönne, és így találná őket, áldottak ők, mert leülteti és ellátja őket; vagy ha ez a második, vagy harmadik (őrváltást ideje), áldottak ők." (Luk. 12:37-38) János is teljesen ugyanazt mondja az Apokalipszisben: „Áldottak és szentek, akiknek részük van az első feltámadásban." (Jel 20:6)

Majd Ézsaiás is kijelentette az időt, amikor ezek az események megtörténnek; így mondja: „És azt mondtam: Uram, meddig? Amíg a városok el nem pusztulnak lakosok nélkül, és a házak emberek nélkül, és a föld sivatagként marad. És ezek után JHVH messzire eltávolítja mind az embereket (longe nos faciet Deus homines), és azok, akik megmaradnak sokasodni fognak a földön." (Ézs. 6:11-12)

Majd Dániel is ekként mondja ezt a dolgot: „És a királyság, és a hatalom, és a nagyság ez ég alatt a Magasságos Isten szentjeinek adatott, akinek királysága örökkévaló, és minden hatalmasság neki fog szolgálni és engedelmeskedik." (Dán. 7:27) És nehogy az ígéretet, mint mostani időre szólót értelmezzük, ezért így szólnak a prófétához: „Menj tehát és kelj fel a sorsodra az idők beteljesedésekor." (Dán. 12:13)

3. Nos, hogy az ígéretet nem csak a prófétáknak és az atyáknak jelentették be, hanem a

nemzetekből egyesült Egyházaknak, akiket a Szellem „a szigetek”-nek nevez (mégpedig azért, mert a zűrzavar közepette alakultak ki, elszenvedve az istenkáromlás viharát, fennállva a biztonság kikötőjévé válnak azoknak, akik veszélyben vannak, és azok menedékévé, akik szeretik a [menny] magasságát (más ford. igazságosságot) és arra törekednek, hogy elkerüljék Bythus-t ((a gnosztikus rendszerben a legfelsőbb lény egyik neve. Jelentése: mély vagy mélység, görög Βυθός szóból származik)), ez a tévedés mélysége), ezért Jeremiás így szól:

„Halljátok JHVH beszédét, nemzetek, és mondjátok el a távoli szigeteknek; mondjátok, hogy JHVH, aki szétszórja majd Izraelt, össze is fogja gyűjteni és megtartja őt, mint aki táplálja a juhok nyáját. Mert JHVH megváltotta Jákobot és megmentette őt a nála erősebbtől. És eljönnek és örvendeznek Sion hegyén, és a javakhoz mennek, a búzához, a borhoz, és a gyümölcsökhöz, és a juhok állataihoz; és lelkük olyan lesz, mint a gyümölcsöző fa, és nem lesz többé, aki éhezne. Abban az időben a szüzek is örvendeznek a fiatalok társaságában: az idősek is boldogok lesznek, és bánatukat örömre fordítom; és ujjongóvá teszem őket, és megnövelem őket, és megelégítem Lévi fiainak, a papoknak lelkét; és népem megelégszik jóságommal.” (Jer. 31:10-14)

Nos, előző könyvemben megmutattam, hogy az úr minden tanítványai léviták és papok, ők azok, akik a templomban megtörik a Sabbatot, de feddhetetlenek. Az ilyen természetű ígéretek tehát legtisztább módon jelzik ama teremtés lakomáját, a királyságban az igazak részére, amelyet Isten ígér, hogy Ő fog felszolgálni.

4. Ismét pedig, Jeruzsálemről és az Ő ottani uralmáról szólva Ézsaiás kijelenti: „Ezt mondja JHVH: Boldog az, akinek magva Sionban és szolgái Jeruzsálemben. Íme, igaz király fog uralkodni, és a fejedelmek ítélettel kormányoznak.” (Ézs. 31:9-32:1)

És az alapjait tekintve, amelyen újjá fog épülni így szól: „Íme, lefektetem a te rended gránátkőből, és zafírból alapjaidat; és sáncaidat jáspissal fektetem le, és a kapuidat kristállyal, és faladat válogatott kövekből: és minden gyermeked Isten tanítványa lesz, és nagy lesz gyermekeid békessége; és igazságosságban fogsz felépülni.” (Ézs. 54:11-14) És még egyszer ugyanazt mondja: „Íme, ujjongóvá teszem Jeruzsálemet, és népemet [örvendezővé]; mert a sírás hangja nem hallatszik többé őbenne (nőnem), sem a kiáltozás hangja. Nem is lesz ott többé semmilyen éretlen, sem idős ember, aki ne töltené be idejét: mert az ifjúság száz esztendős lesz; és a bűnös meg fog halni száz évesen, mivel már átkozott lesz.

És házakat építenek és ők laknak azokban magukban; és szőlőskerteket ültetnek, és ők maguk eszik annak gyümölcsét és isszák borát. És nem úgy építenek, hogy más lakjék ott; sem úgy készítenek szőlőskerteket, hogy más egyen. Mert mint a fák életének napjai, olyan lesz népem napjai benned, mert kezeik munkáit fogják birtokolni." (Ézs 65:18-22)

XXXV. Fejezet (35.)

1. Ha azonban némelyek arra törekednek, hogy allegorizálják az ilyen típusú [próféciákat], nem fognak magukkal minden ponton következetességet találni, és megcáfoltatnak a [szóban forgó] igazi kifejezések tanítása által. Például: „Amikor a városok", a nemzeteké „elhagyatottak lesznek, hogy ne lakjanak bennük, és így a házak emberek nélkül lesznek azokban, és a föld sivatagként hagyatik." (Ézs 6:11) „Mert, íme," mondja Ézsaiás, „JHVH napja eljön elmaradhatatlanul, teljes haraggal és dühvel, hogy pusztává tegye a föld városát, és a bűnösök gyökerét kitépje belőle." (Ézs. 13:9)

És ismét ezt mondja: „Tűnjenek el (a bűnösök), hogy ne lássák Isten dicsőségét!" (Ézs 26:10 – LXX alapján) És amikor ezek a dolgok megtörténnek, azt mondja: „Isten elveti az embereket messze, és azok, akik megmaradnak sokasodni fognak a földön." (Ézs 6:12) „És házakat építenek, és lakni fognak magukban: és szőlőskerteket ültetnek és esznek azokból magukban." (Ézs 65:21)

Mindezek és más szavak vitathatatlanul az igazak feltámadására utalva szólnak, amely az Antikrisztus eljövetele után következnek be, és uralma alatt (történik) minden nemzet pusztítása; amely [feltámadás idején] az igazak fognak uralkodni a földön, megnövekedett erővel az úr megjelenése által: és általa megszokják majd, hogy részt vegyenek az Isten, az Atya dicsőségében, és élvezni fogják a királyságban a szent angyalokkal való érintkezést és közösséget, és a szellemi lényekkel való egységet; és [azokat] akiket az úr testben talál, várva őt a mennyből, és akik elszenvedték a nyomorúságot, valamint megszabadultak ama Gonosz kezeiből.

Mert az vonatkozik rájuk, amit a próféta mond: „És azok, akik megmaradnak, meg fognak szaporodni a földön," És Jeremiás, a próféta rámutatott, hogy annyi hívőt (más fordításban: nemzetekből levőt), amennyit Isten elkészített erre a célra, hogy szaporodhassanak azok, akik a földön maradtak, mindannyiuknak a szentek uralma alatt kell lenniük, hogy szolgálatot végezzenek majd ennek a Jeruzsálemnek, és hogy királysága benne lesz, mondva:

„Jeruzsálem, nézz kelet felé, és íme, az öröm, amely magától az Istentől jön hozzád! Íme, fiaid jönnek, akiket távolra küldtél: Eljönnek majd keletről nyugatig a Szentnek szavára, örvendeznek abban a ragyogásban, amely Istenedtől van. Ó Jeruzsálem, vesd le nyomorúságod gyászruháit, és vedd magadra az örökkévaló ragyogás szépségét Istenedtől.

Vedd magadra az igazságosság kettős öltözékét, amely Istenedtől származik; tedd fejedre az örök dicsőség süvegét. Mert Isten megmutatja majd dicsőséged az egész földnek az ég alatt. Mert maga Isten nevez Néven örökre: Az igazságosság békéje és dicsőség annak, aki Isten imádója. Kelj fel, Jeruzsálem, állj magasra, és nézz kelet felé, és íme, fiaid a napfelkelte felől egészen nyugatig, ama Szentnek Szavára, örvendeznek Isten nagy megemlékezésében. Mert szolgaként mentek ki tőled, míg elhurcoltatta ellenség által.

Isten fogja hozzád vinni őket dicsőséggel, mint a királyság trónja. Mert Isten kijelentette, hogy minden magas hegy alacsony lesz, és az örök dombok is, és hogy a völgyek feltöltődnek, hogy a föld felszíne sima legyen, hogy Izrael, az Isten dicsősége biztonságban járhasson. Az erdők is árnyas helyek lesznek, és minden édesillatú fa magáért Izraelért lesz az Isten parancsára. Mert Isten fog előtte menni örömmel az ő ragyogásának fényében, könyörületével és igazságosságával, amelyik tőle származik." (Bár. 4:36-5:9 – LXX alapján idézi)

2. Most hát, mindezeket a dolgokat, ahogy vannak, nem lehet a legfinomabb égi dolgokra való hivatkozásként érteni; „Mert Isten," mondja, „megmutatja majd dicsőséged az egész földnek az ég alatt" (Bár. 5:3) Hanem a királyság idejében a föld ismét [eredeti állapotában] neveztetik, és Jeruzsálem újjáépül a fenti Jeruzsálem mintájára, melyről Ézsaiás próféta mondja: „Íme, tenyerembe rajzoltam falaidat, és mindenkor előttem vagy," (Ézs. 49:16)

És az apostol is írásában a Galáciabelieknek hasonlóképpen mondja: „De Jeruzsálem, amely fent van szabad, amely mindannyiunk anyja." (Gal. 4:26) Ezt pedig nem valami Aeón tévelygés

gondolatával kapcsolatban írta vagy bármely más hatalommal, amely elhagyta a Plerómát vagy Prunciuszt, hanem Jeruzsálemről, amelyet [Isten] kezei rajzoltak fel. És az Apokalipszisben János látta ezt az új [Jeruzsálemet] leszállni az új földre.

Mert a királyság ideje utánra ezt mondja: „Láttam egy nagy fehér trónt, és Ő, aki ült azon, színe elől elfutott a föld és az ég; és nem volt többé hely számukra." (Jel. 20:11) És az általános feltámadással és ítélettel kapcsolatos dolgokat is előadja, említve „a halottakat, nagyokat és kicsiket." „A tenger," mondja „kiadta a halottakat, amelyek benne voltak, és a halál és a Hádész is kiadta a halottakat, amelyeket tartalmaztak; és könyvek nyittattak. Ráadásul," mondja, „az élet könyve megnyittatott, és a halottakat megítélték azokból, amelyek a könyvekben megírattak, cselekedeteik szerint; és a halál és a Hádész a tűznek tavába küldetett, (ez a) második halál." (Jel 20:12-14)

Nos, ez az, amit Gyehennának hívnak, amelyet az úr örök tűznek nevezett. „És ha valaki," mondja, „nem találtatott beírva az élet könyvébe, a tűz tavába küldetett." (Jel. 20:15) És ezt követően ezt mondja: „Láttam új eget és új földet, mert az első ég és föld elmúltak; és tenger sem volt többé. És láttam a szent várost, az új Jeruzsálemet lejönni az égből, mint a férje számára feldíszített menyasszonyt." „És hallottam," mondja, „egy nagy hangot a tróntól, mondván: Íme, az Isten sátora az emberekkel van, és velük lakozik; és népévé lesznek, és Isten maga lesz velük, mint Istenük. És letöröl szemükről minden könnyet; és halál nem lesz többé, sem szomorúság, sem sírás, és nem lesz több fájdalom, mert az előbbiek eltűntek." (Jel. 21:1-4)

Ézsaiás is ugyanazt mondja: „Mert új ég és új föld lesz; és a korábbira nem lesz emlékezés, sem a szív nem gondol rájuk, hanem örömet és ujjongást találnak abban." (Ézs 65:17-18) És ez az, ami megmondatott az apostol által: „Mert ennek a világnak alakja elmúlik." (1Kor 7:31) Ugyanebben az értelemben az úr is kijelentette: „Az ég és a föld el fog múlni."(Mát. 26:35)

Amikor tehát ezek a dolgok elmúlnak a föld felett, János, az úr tanítványa azt mondja, hogy az új Jeruzsálem, a fenti leszáll majd akkor, mint a férje számára felékesített menyasszony; és hogy ez az Isten sátora, amelyben Isten együtt fog lakni az emberekkel. Ennek a Jeruzsálemnek a korábbi a képe – amely a korábbi föld Jeruzsáleme, amelyben az igazak vannak nevelve előzetesen a romolhatatlanságra és felkészítve az üdvösségre.

És erről a sátorról kapta a mintát Mózes a hegyen; és (ebből) semmi nem alkalmas arra, hogy allegorizáljuk, hanem mindezen dolgok szigorúan veendők és igazak, egy valódi föld az, amely Isten által készíttetik az igazakért az emberek gyönyörűségére. Mert, ahogy valóban Isten az, aki feltámasztja az embert, ugyanígy az ember valóban feltámad a halálból, és nem allegorikusan, ahogy ismételten bemutattam.

És ahogy (az ember) igazán feltámad, ugyanígy valóban nevelve lesz előzetesen a halhatatlanságra és előre halad és kivirágzik a királyság idején, hogy alkalmas lehessen befogadni az Atya dicsőségét. Majd amikor minden dolog újjá válik, (az ember) valóban Isten városában fog lakni. Mert ez van megmondva: „Aki a trónon ül, azt mondja: Íme, mindent újjá teszek. És az úr mondja: Írjátok le mindezt, mert ezek a szavak hűek és igazak. És azt mondta nekem: Meglettek.” (Jel. 21:5-6) És ez az igazság ebben a dologban.

XXXVI. Fejezet (36.)

1. Mert hiszen valódi emberekről van szó, ugyanígy valódi létesítmény (plantationem) is kell, hogy legyen, hogy ne enyésszenek el a nem létező dolgok között, hanem előre haladjanak azok között, amelyek ténylegesen léteznek. Mert sem a teremtés anyaga, sem a lényege nem semmisül meg (mert hű és igaz Ő, aki megalapította), hanem „a világ alakja múlik el;” vagyis azok a dolgok, amelyek között az áthágás megtörtént, mivel az ember elöregedett azokban. És ezért ez [a jelenlegi] alak ideiglenesre formáltatott, mivel Isten minden tud előre; amint előző könyvemben rámutattam, és amennyire lehetséges be is mutattam már az okát e teremtés ideiglenes voltának.

De amikor [a dolgok e jelenlegi] alakja elmúlik, és az ember megújul és virágzik a romolhatatlan állapotban, így amint az öregedésnek eleve kizárt lesz a lehetősége, [akkor] új ég és új föld lesz, amelyben az új ember [folyamatosan] megmarad, mindig frissességben tartva társalog Istennel.

És mivel ezek a dolgok vég nélkül mindig folytatódnak, Ézsaiás kijelenti: „Mert ahogy az új egek és új föld, amelyet alkotok folyamatosak előttem, így szól JHVH, így magod és neved meg fog maradni.” (Ézs 66:22) És ahogy a vének (presbiterek) mondják: Akkor azok, akik méltóknak találtatnak a mennyei lakóhelyre, oda fognak menni, mások a paradicsom gyönyörűségét

élvezik, és megint mások a város ragyogását bírják; Mert mindenhol a Szabadító (másik ford. Isten) lesz látható aszerint, amilyen méltók lesznek, akik Őt látják.

2. [Ezenfelül, azt is mondják], hogy ez a különbség azon lakók közt, akik százszorosat hoznak, és azok, akik hatvan annyit, és azok, akik harminc annyit: mert az elsők felvétetnek az egekbe, a másodikak a paradicsomban laknak, az utolsók a városban fognak lakni; és emiatt az úr kijelentette, hogy „Atyám házában sok palota van." (Mát. 13:8) Mert minden dolog Istenhez tartozik, aki mindeneket ellát a megfelelő lakóhellyel; ahogyan a Beszéde mondja, hogy mindenkinek ki lett osztva a rész az Atya által, aszerint, ahogy minden egyes ember méltó vagy méltóvá lesz.

És ez a heverő, amelyen a vendégek fekszenek majd, akiket meghívtak az esküvőre. A vének (presbiterek), az apostolok tanítványai megerősítik, hogy ez a fokozata és elrendezése lesz azoknak, akik megmenttettek, és ilyen jellegű lépéseken haladnak előre; továbbá, hogy a Szellem által a Fiúhoz, és a Fiún keresztül az Atyához emelkednek fel, és hogy a maga idejében a Fiú felajánlja munkáját az Atyának, ahogyan azt az apostol is mondja: „Mert addig kell neki uralkodni, míg minden ellenségei lába alá vettetik. Az utolsó ellenség, amelyik elpusztíttatik majd, a halál." (1Kor. 15:25-26)

Mert a királyság idején az igaz emberek, akik a földön vannak, elfelejtenek majd meghalni. „De amikor azt mondja, hogy mindenek alárendeltetnek neki, nyilvánvaló, hogy Rajta kívül, aki alávetett mindeneket. És amikor minden dolog alárendeltetik Neki, akkor maga a Fiú is alávettetik Annak, aki neki mindent alárendelt, hogy Isten lehessen minden mindenben." (1Kor 15:27-28)

3. János tehát világosan előre jelezte az igazak első feltámadását, és az örökséget a földi királyságban; és amit a próféták egybehangzóan prófétáltak [ezzel a látomással]. Mert az úr is ezt tanította, amikor megígérte, hogy veszi az új elegyített csészét a tanítványaival a királyságban. Az apostol is megvallotta, hogy a teremtés felszabadul a romlás fogságából, [hogy így átmehessen] az Isten fiainak szabadságára.

És mindezekben a dolgokban, és mindezek által ugyanaz az Isten Atya mutatkozik meg, aki az embert megalkotta és a föld örökségének ígéretét adta az atyáknak, aki előhozza (a teremtést)

[a fogságból] az igazak feltámadásakor, és beteljesíti ígéreteit Fia országában; később átadja atyai módon azokat a dolgokat, amelyeket szem nem látott, sem fül nem hallott, és [amire vonatkozóan] ember szívében fel sem merült. Mert egy Fiú van, aki elvégezte Atyja akaratát; és egy az emberi faj is, amelyben az Isten titkai kimunkáltattak, „amelybe angyalok vágyakoznak belenézni;”(1Pét. 1:12)

és (az angyalok) nem képesek kinyomozni az Isten bölcsességét, amely által az Ő kézmunkája megerősödve és egyesülve az Isten Fiával tökéletességre vezet; mégpedig hogy az Ő magva, az Elsőszülött Beszéd leszállt a teremtésbe (facturam), vagyis az, ami formáltatott (plasma), és hogy magába kell fogadja (az embert) őáltala; másfelől a teremtménynek (is) magába kell, hogy fogadja a Beszédet, hogy felemelkedjen Hozzá, túlhaladva az angyalok fölé, és hogy elkészíttessen Isten képe és hasonlatossága után.

Vége.